

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

80. F. 57. Jura

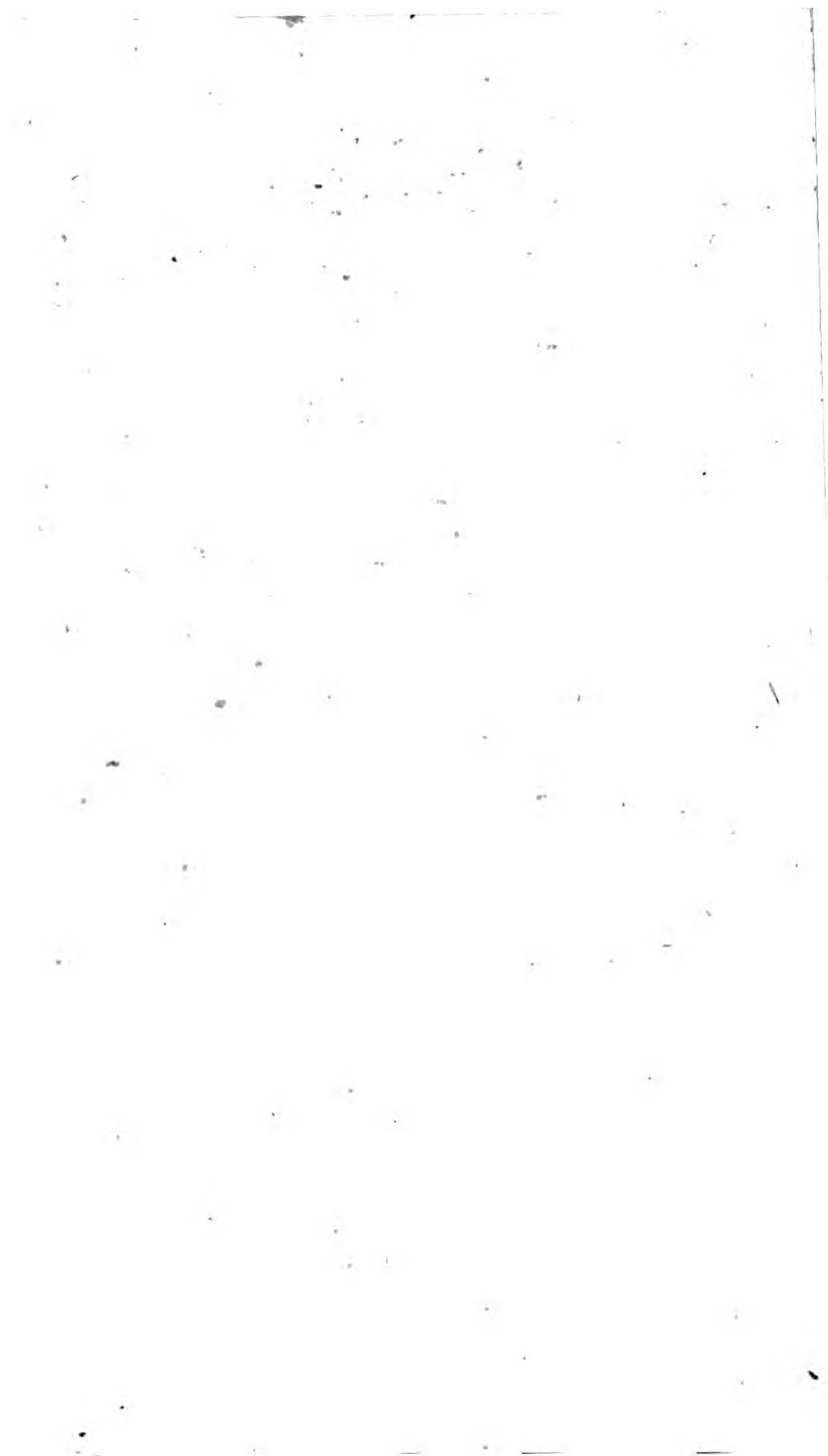
Mus. Bibl.

II.

46.

Bibliotheca Bodlejiana Dono
Dedit Editor.

JOANNIS LELANDI
ANTIQUARIII
De Rebus BRITANNICIS
COLLECTANEORUM
TOMUS SECUNDUS.

JOANNIS LELANDI
ANTIQUARI
De Rebus BRITANNICIS
COLLECTANEA.

☞ Numeri, quos in margine collocavimus, Autographi paginas denotant.

Pag. 1. *How England should have Homage and Feaulty of Scotlande.*

THESE Remembraunces folowing be founde in olde Chronicles autorifid, remayning in diverse Monasteries booth in England an yn Scotland, by the which it is openly knowen and shewid, that the Kinges of England have had, and now owt to have, the upper Domination and Subjection of the Reaulme of Scotland, and Homage and Feaultie of the Kinges of the sayde Reaulme.

Brute, the firste Kinge of the Britaines, had 3. Sunnes, Loctrine, Albanac, and Camber: emong whom he devidid his Lande, and gave that Part to Albanac, that now is caullid Scotland, that tyme caullid Albanie.

It happenid that, 2. Yeres after the Dethe of Brute, a King, caullid Humbre, enterid in to Albanie, and slew Albanact, Brother to Loctrine. Loctrine knowing of that, cam in to Albany, and chafid Humbre, which fled, and was drownid in a River, which now is caullid Humbre for that cause: and the said Loctrin enterid in to the Land of Albany, and toke it on to hym self.

Also Dunwallo, King of Bretaine, flew Satern, King of Scotland, for his Rebellion, and put his Land in his Subjection.

Also Beline and Brenne, Sunnes to the said Dunwallo, after the Death of their Father, departid this Reaulme betwene them. So that Belin shuld have the Crowne of Leogre, Cambre, and Cornewalle, and Bren, to reigne under hym,

hym, should have Albany. For it was the old Accustume, among the Trojanes, that the Dignite of the Inheritaunce should alway remayne to the eldest Sunne.

In the tyme of Arture Scottes besegid the Cite of York, then being therein Hoël King of the Lesse Britaine, Cofin to King Arture: and he with an Hoste cam thither, and discomfitid the Scottes, and chafid them in to a Marsch, and besegid them ther so long, tyl they were almost famishid; and then Bischopes, and Abbates, and Men of Religion, for as much as they were christenid People, besoute hym to take them to his Mercy and Grace, and to graunt them a Portion of the same Countre to dwelle yn, under everlasting Subjection. And upon this he tooke them to his Grace; and they felle down before hym, and did hym Homage and Feaultie, and were sworne his Subjectes and Liegemen, and he ordenid Augusel to be King of Scottes. And also the saide King Arture, holding his Royal Fest at Cairleon, had there al the Kinges, that were Subjectes on to hym, among the which Augusel, the saide King of Scottes, did his due Service for the Realm of Scotland, and bare King Artures Swerd afore hym. Pag. 2. 3
Leyland.

In the Yere of our 901. Edward King of Englande, Sun to King Alured, had under his Dominion, and Obedience, the Kinges of Scottes, of Humbre, and Stregtle Wales, as it apperith in Chronicles written by Mariane a Scote, Roger Hoveden, and Willyam of Malmesbyri.

In the Yere of our Lord 923. the same King Edward was Præsident, and Governor, of al the People of England, Cumbrelande, Scottes, Danes, and Britons.

King Athelstane conquerid Scotland, and, as he lay in his Tentes beside York, the King of Scottes faynid hym self to be a Mynstrelle, and harped before King Athelstane, only to espy his Ordinaunce and his People. The same Night he cam to the Host, and slew Targe Archebischop of York, and al the People in his Ward. The King had no Wepen to defend hym self, and praied to God, and to S. Aldhelm of So-cour; and S. Aldhelm toke hym a Swerd in hys Hand, and ther with he discomfitid the Scottes the same Night: and he ordeinid, and made, Constantine King of Scottes, and to reigne under hym, saying, that it was more glorius to make a King, then to be a King. Pag. 3.

And the same King Athelstane, after his Victorie, gave dew, and loving, Thankes to God, and S. John of Beverley, and besoute hartely, that, be Merites of the saide S. Johan, he might have sum Knowlege, and evident Token, by the which that they, that were at that tyme, and tho, that should suc-

JOANNIS LELANDI

cede hym, might have a certayn Token, and Knowlege, that the King of Scotlande, and the Rebellious of the same Land owt to be Subjectes to the Reaulme of Englande, and, after his devoute Prayers, he saw Rokkes beside a Place, caullid Dunbar, and he drew out his Swerd, and smote in to the Stone, which gave Place on to the Swerde, made holow be Goddes Mighte, and Vertue, by the Stroke of the Swerde, to the Lenghte of an Elne. And the said Evidence, and Profe, endureth on to this Day, and ys rehercid in the Legend of S. John of Beverley for a Miracle.

¶ In the Yere of our Lord a 947. Edrede, King of England, and Brother to King Athelstane, toke Homage, and Feaultie, of Irice, King of Scottes.

pag. 4- In the Yere of our Lord 977. Kinald, King of Scottes, and Malcolin, King of Cumbreland, did Homage to King Edgar, and the said Edgar had Subjectes on to hym Kinald, King of Scotland, Malkin, King of the Isles, Malcoline, King of Cumbreland, and other v. Kinges, that is to say, Dunwald, Siferth, Howel, Jacok, and Inkill. The said King Edgar fitting in a Barge, and stering the same apou the Water of Dee, made the saide Kinges to row the sayde Barge. Then he said, his Successors might be joyful to have the Prerogative of so great Worshippe, and to have yn Subjection the Poure of so many Kinges.

In the Yere of our Lorde 1017. Knute, King of England, vanquishid, and subduid, in Batail, Malcoline, King of Scottes, and tooke of hym Homage, and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1056. S. Edwarde tooke from Malcoline, King of Scottes, his Life, and his Kingdom, and made Malcoline, Sunne to the King of Northumbreland, Kinge of Scottis.

In the Yere of our Lord 1069. William Conquerour, King of Englande, vanquishid in Bataile at Albruche Malcolin, King of Scottes, and toke of hym Homage.

Malcoline, King of Scottes, did Homage, and Feaultie, to Wilhelme Rufus, King of England. And the same King William depofid, and put from the Kindom, Dunwald, King of Scottes, for divers Causes reasonable and rightful, and made Dunecan, Sun to Malcolline, King of Scottes, and toke of hym dew Homage in the Yere of our Lorde 1093. And after that that the said Dunecan was slayn, the sayde Dunewald usurpid the Kingedom agayne. The same King Rufus put hym out, and made Edgar, Sunne to Malcoline, King of Scottes, which did to hym his due Service.

In the Yere of our Lorde 1100. after the Deth of King William Rufus, succedid hym King Henry his Brother : and in the 7. Yere the faide Edgar, King of Scottes, died, and after hym reignid Alexander, brother to the faide Edgare, by Graunt and Sufferaunce of the faide King Henry. Pag. 5.

David, King of Scottes, did Homage firste of al Temporal Men of England to Matilde themperesse, Doughter and Heire to the sayde King Henry.

In the Yere of our 1136. in the firste Yere of the Reigne ^{10. Stephani} of Kinge Stephan, the said Davy, King of Scottes, required to ^{ni Regis} do his Homage, refusid to do it, for as much as he had done ^{1136.} Homage to Matilde themperesse before tyme. Not withstanding Henry, Sunne of the sayde Davy, did Homage to King Stephane.

In the Yere of our Lord 1150. William, King of Scottes, and Davy his Brother, and al therles, and Barons, of the Reaulme of Scotlande becam Liege Menne to Henry King of England, Sunne to King Henry the 2. and did hym Homage, and Feaultie, saving the Feaultie that they owte to his Father then lyving.

In the Yere of our Lorde 1175. and in the 21. Yere of ^{21. H. 2.} the Reigne of King Henry the secunde, the said Willyam, ^{1175.} King of Scotland, rebellid, and cam to Northumbreland, and made great Warre and Slaughtre: and Knighttes, Gentilmenne, and Yeomen assembled of the Countes of Yorkshir and Northumbreland toke the same Kinge William at Alnewike, and broute hym to King Henry in to Normandie; and thither went Richard Bishop of S. Andrew, and other Bishopes, and Lordes, for his Delyveraunce, to whom he was delyverid. And after that there was made a Composition, and Accorde, betwene the sayde Kinges, the which Composition was sealid with the great Seale of Scotteland, and with the Seales of al the Nobles, and Lordes, of the Pag. 6. same Reaulme, that from thens forthe they should holde the Reaulme of Scotland of the King of England, and ther to did Homage and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1185. in the Moneth of August, at Cairluel Rouland Taluaten, Lord of Galway, did Homage and Fealtie to the said King Henry withe al that held of hym.

In the 22. Yere of the Reigne of King Henry the 2. Gilbert, Sunne of Ferguse, Prince of Galway, did Homage, and Fealtie to the sayde King Henry, and layde Dunecan his Sunne yn Hostage for Conservation of Peace.

After the Dilcesse of King Henry the 2. the sayde Wyllyam, King of Scottes, cam to Cantewarbyri, and, yn the Prefens

Prefens of the old Bishop of Cantewarbury, he did Homage to King Richard.

In the Yere of our Lord 1199. John, King of England, sent to William, King of Scottes, to cum and do his Homage, which Wylliam cam to Lincoln, in the Moneth of Decembre, the same Yere, and did his Homage ther upon an Hille, in the Prefence of Huberte, Archebishop of Cantewarbury, and of al the People ther assembled: and ther he was sworn upon the Crosse of the sayde Huberte. And also he grauntid, and his Charter confirmed, that he should marie Alexandre his *a* Sunne * as his Liegman always to hold of the Kinges of England, promitting also that he, the same King William, and his Sonne Alexander should kepe and holde Feith and Aligeaunce to Henry, Sunne of the faide King John, as to their chief Lorde, agayne al maner of Menne.

Pag. 7. In the Yere of our Lord 1251. yn the 35. Yere of the Reigne of King Henry, Sonne to King John, the same King Henry and the Quene were at York, at the Feaft of Christemas, for the Solemnization of a Mariage, made in the Feaste of S. Stephane the Martyr, the same Yere, betwen Alexandre King of Scottes, and Margarete the Kinges Doughter. And ther the said Alexander did Homage to Henry King of England.

In Bulles of diuerse Popys were Monitions made to the King of Scottes, that they should obserue and trewly kepe such Apointmentes, as had be made betwene the Kinges of England and Scotland. And that the Kinges of Scotland should hold the Reaulme of Scotland of the Kinges of England, upon Payne of Curse and Interditing.

Also ther as William, King of Scottes, had put John, Bishop of S. Andrewe, owt of his Bishoprike, Pope Clement wrote to Henry, King of England, should move, and induce, the same William, and, if nede were, requier, and by his Royal Poure compelle, hym to leave his Rancor againste the sayde Bishop, and suffre hym to have, and occupie, his said Bishoprike.

In the Yere of our Lord 1274. Edward, King of England, the first, after the Conquest, was crounid at Westminstre, at the Fest of thassumption of our Lady. At which Solemnite was Alexander, King of Scottes, which did Homage then to the sayde King Edwarde.

Pag. 8. In the Yere of our Lord 1282. and yn the 21. Yere of the Reign of Edward the first, John Baliol was chosen King of Scottes at Norham by al the Lordes of Scotland, Spiritual

a Sic, cum asterisco.

and

and Temporal, and Commons, and, by thassent and the Sufferaunce of the sayd King of England, he was crownid at Scone, and did his Homage at Newcastle, yn the Feast of S. Stephane the Martyr : and al the Lordes of Scotland sware Feaultie to the King of Englande, and everich of them sette to a Composition, made yn writing, to kepe trew Faith, and Obedience, to the sayd King Edwarde, and to his Heires, Kinges of England, for ever more, as their chief Lord of Scotland.

In the Yere of our Lord 1295. the same John, King of Scottes, contrary to his Feith and Aliegeaunce, rebellid agayne King Edward, and cam in to England, and brent, and slew. Wherapon King Edward with a great Host went to Newcastle upon Tyne, and passid the Water of Twede, and besiegid Berwik, and gat it. And also he gat the Castelle of Dunbar, and ther were slayne xv. M. and vii. C. Scottes. And so procedid forth, and gat the Castelle of Rokesburgh, and the Castellles of Shremborough, Stryvelin, and Gedworth, and his People foured al the Lande.

The same John, King of Scottes, considering that he was not of Powre to withstand the sayde King Edwarde, sent his Lettres, and besought hym of Treatice, and Peace, the which the said King Edward benignly grauntid, and sent to hym agayn, that he should cum to the Town of Brethin, and bring thither the great Lordes of Scotland. The King of England sent thither Antony Bek, Bishop of Durham, with his Royal Poure to conclud the sayde Treatice. And ther it was agreed, that the said John, and al the Scottes, shulde clerely, and barely, submitte them self to the Kinges Wylle, and to that Submission to be performid the same King of Scottes layd his Sonne yn Hostage, and Pledge, and ther upon he made his Letters sealid with the commune Seale of Scotland, by the which he knowlegid his Simples, and great Offence doone to his Lorde, King Edward, of England, by his ful Poure, and fre Wyl, yeldid up al the Land of Scotland, with al the People, and Homage, of the same. Then the sayd King Edward went foorth to se the Mountaines, and he understandin, that al was in Quiet, and Pece, turnid to thabbay of Scone of Chanons Regular, wher he toke the Stone, caullid the Regale of Scotland (apon the which the Kinges of Scotland were wont to sette, the tyme of their Coronation, for a Throne) and sent it to thabbay of Westminster, commaunding to make a Chair therof for Prestes finging Masses at the High Altare : which Chair was made, and standith yet there at this Day.

Pag. 9.

In

[Sic Chronicon Tine-
mutenfe.] In the Yere of our Lord 1296. the King held his Parliament at Berwik, and there he tooke Homage singularly of al the Lordes and Nobles of Scotland. And, for a perpetual Memorie of the same, they made theyr Letters Patentes sealid with their Seales, and then the King of England made Wyl-liam Wareine, Erle of Surrey and Southfax, Wardeyn of Scotland, Hugh of Cressingham Treasorer, and William Ormesby Justice of Scotlande, and sent John, King of Scottes, to the Tour of London. And he sent John Comyn, and therle of Badenauth, therle of Bohan, and other Lordes, in to England to dyverse Places on this Sides Trent.

Pag. 10.

And after that, in the Yere of our Lord 1297, at the Feast of Christmas, the King caullid before hym the sayde John, King of Scottes, although that he had committid hym to Ward: and sayde, that he wold nother brenne, nor destroy, their Castelles, Tounes, nor Landes, but he wold be recompensid for his Costes, and Damages. And the sayd King John, and al the other that were in Warde, answerid, and sayde, that they had nothing; for their Lyves, their Dethe, and Goodes were in his Handes. The King, apou that Answer, movid with Pity, grauntid them their Lyves, so that they should do theyr Homage, and make theyr Othe solemly, at the High Altare, yn the Chirch of thabbay of Westminstre, apou the holy Sacrament of our Lordes Body, that they, and every of them, should hold, and kepe, trew Feith, and Obedience, and Aliegaunce, to the said King Edward, and to his Heires Kingges of England: and wher the sayd King of Scottes saw the Kinges Banner of England displayed, he, and al his, should draw ther on to. And that he, nor any of his, from thensforth, should bere Armes agayn the King of Englande, or any of his Bloode. And the King rewardid with Giftes the sayd King John, and his Lordes, and suffrid them to depart, and they went in to Scotland, always imagining how they might oppresse King Edward, and to destroy his Reaulme. And the Scottes sent to the King of Fraunce for his Socour, and Help, which sent them Shippes to Berwik, stuffid with Men of Armes, the King of England then beyng in Flaunders.

Pag. 11.

In the Yere of our Lord 1298. the King went in to Scotland with a great Hoste, and the Scottes assemblid in great Numbre, and the Kinge faught with them at Fawkirke on S. Marie Magdalene Day, and ther wer slayne LX. M. Scottes, and William Waleys, that was their Capitayne, fled, which was taken afterward, hangid, drawen, and quarterid at London.

And after this the Scottes rebellid again, and al the Lordes of Scotland chose Robert Bruys to be King, except only John

John Comyn, Erle of Carryke, which wold not consent, by cause of his Othe made to the King of England. Wherefore Robert Bruys slew hym at Dumfrise, and the same Robert Bruys was coronid at S. Johns Toun. And the King of England assembled a great Host, and rode thorough al Scotland, and discomfitid Robert Bruys, and slew viii. M. Scottes, and toke the moste part of al the Lordes of Scotland, and put al the temporal Lordes to Deth, because they wer forsuoren.

In the Yere of our Lord 1319. King Edwarde the 2. with ^[13. E. 2.] Thomas Erle of Lancaster, and many other Lordes, with a great Host, went in to Scotland, at the Feste of Mary Magd: to war on the Scottes, then denouncid acurste thorough England, by Commaundement of the Pope, for breking of Truce, that he had ordeinid betwixt them.

In the Yere of our Lorde 1326. Edwarde the 3. King of Englande, was crownid at Weilmintre. And yn the 5. Yere of his Reign Edward Bailiol, right Heire to the Kingdom of Scotland, cam, and claymid it. Then drew to hym diverse Lordes, and Gentilmen, the which had Title to dyvers Landes there, other by them selves, or by theyr Wyves: and the said Bailiol, and they, went to Scotland by Se, and landid at Kinghorn with 3. M. Englisch Men. And ther they discomfited x. M. Scottes, and slew xii. C. and they went forth to Duffermeline, and the Scottes assembled agayn them xl. M. Scottes, and in the Fest of S. Laurence, at a Place caullid Galtimore (other wise caullid Gladmore) were slayn v. Erles, xiii. Barons, a clx. Knightes, ii. M. Men of Armes, and many other; yn al xl. M. and there were slayne, on the Englisch Part, but xiii. Persones.

In the vii. Yere of the Reigne of King Edwarde, he assembled a great Host, and cam to Berwike apon Tweede, and layde Siege ther to: and to hym cam Edward Bailiol, King of Scottes, with a great Powre to strenght and hyde hym. The Scottes cam owt of Scotland in foure Batailles, wel armed and araid.

Edward, King of England, an Edward, King of Scottes, appareilid theyr People yn other iiiii. Batailles, and, apon Halydun Hille be side the Towne of Berwik, mette these 2. Hostes, and there were discomfitid of the Scottes xxv. M. and vii. C. wher of wer slayne viii. Erles, a M. and iii. C. Knightes and Gentilmen. This Victorie done, the King returnid to the Towne of Berwik, and the Town and the Castelle were yeldid up to hym. ^{Pag. 13.}

In the viii. Yere of the Reigne of King Edwarde of England, Edward Bailiol, King of Scottes, cam to Newcastle apon Tine, and did his Homage.

JOANNIS LELANDI

In the Yere of our Lord 1346. David Bruys, by Exhortation of the King of Fraunce, rebellid, and cam yn to England with a great Hofte on to Nevilles Crosse, and tharchbischop of York, with diverse temporal Men, faught with hym, and the sayd King of Scottes was taken, and William Erle Duglas, and the Erle of Morrif were brought to London, and many other Lordes slayne, which Davy did Homage to Edward King of Englande.

And in the 30. Yere of the Kinges Reigne, and the Yere of our Lord 1355. the Scottes wan the Towne of Berwik, but not the Castelle.

The King cam thither with a great Hofte, and anon the Town was yelden with out any Defence.

Edward Bailliol, confidering that God did so many marvelous and gratius Thinges for King Edward of England, at his own Wylle he gave up the Croune, and the Reaulm, of Scotland to King Edward of England at Rokesborough bys Letters Patentes.

And anon after the King of England, in Presence of al his Lordes Spiritual and Temporal, let croun hym self King there of the Reaulme of Scotland, and ordenid al thinges to his Entent, and cam to England.

James Steward, King of Scottes, was aiding and attending upon King Henry the V. in his Warres in Fraunce to the Day of his Deceffe: and the same James with divers other Lordes brought his Bones to Westminster.

And in the Monith of Januarie, in the Yere of our Lord 1420. King James did Homage to King Henry the VI. at Windesore. And yn the Moneth of Februarie, in the Yere of our Lord 1423. the saide James weddid Dame Jane, Doughter to the Erle John of Somersfet, yn the Chirch of the Priorie of S. Marie Overey yn Southewarke.

Ex prima distinctione libri Sylvestri Giraldi de institutione principis.

Proinde & Ro. pontificibus imperatoribus Græcis scribentibus, eosque ad obedientiam, ut solent, & ecclesiæ unitatem invitare volentibus, sic rescribere & respondere consueverant: "Subtraxistis vos nobis, & nos subtraximus nos vobis."

Alexander Wallensis, Bangorensis archidiaconus, fuit unus clericorum Thomæ Beket exulantis.

Lelandus.

Apparet ex multis locis in hac Distinctione Giraldum non alio usum fuisse exemplari Gildæ, quam eo quod nunc publice legitur.

Sicut

Sicut autem à Bruto duce Britones nomen traxerunt, sic Hibernici ab Hebræo duce, vel, secundum alios, ab Hiberno, Hispaniæ flu: unde provenerant. Dicti sunt & Gaideli à duce sic dicto: sicut ab uxore Gaideli illius, quæ vocata est Scota, dicti sunt Scoti. Quidam tamen autumant à Vandalis, de quibus originalem lineam duxere, sicut originem, sic & nuncupationem Gaidelos traxisse.

Patriarcha & Primus idem.

Corepiscopus, qui de choro solum est prælatus. Hic tantum minores ordines conferebat.

^{Saxones}

Unde, Paganismi nimirum spurcitia totam regni fere superficiem contaminante, reliquiæ Britonum, quæ in occiduis insulæ finibus se, propter locorum munitiones, susceperant, fidem Christi susceptam & documenta catholica continue semper & inconcussa servaverunt. Unde & ecclesiæ nonnullæ intra Cambriæ spatium, quæ hodie adulterino vo-

^{sup: Fugatii & Damiani.}

cabulo Wallia dicitur, nomine prædictorum fundatæ inveniuntur.

Arthuri quoque, Britonum regis inclyti, memoria non est ^{Arturius,} supprimenda: quoniam [→] a monaster: Glasconiensis egregii, cuius & ipse patronus suis diebus fuerat præcipuus, & largitor ac sublevator magnificus, historiæ multum extollunt. ^{Pag. 14.} Præcunctis enim ecclesiis regni sui S. Dei genetricis Mariæ Glascon: ecclesiam plus dilexit, & præ ceteris longe majori devotione promovit. Unde, cum bellator extiterit, in anteriori parte clypei sui beatæ virginis imaginem interius, ut eam in conflictu præ oculis semper haberet, depingi fecerat: cuius & pedes, quotiens positus in congressionis articulo fuerat, deosculari cum plurima devotione consueverat. Hujus autem corpus, quod quasi fantasticum in fine, & tanquam per spiritus ad longinqua translatum, neque morti obnoxium fabulæ ^b confinxerunt. His nostris diebus, apud Glasconiam, inter ^c lapides pyramides duas, in cœmiterio sacro quondam erectas, profundius in terra quercu concava reconditum, & signatum miris ^d inditiis, & quasi miraculosis, est inventum, & in eccl: cum honore translatum, marmoreoque decenter tumulo commendatum. Unde & crux plumbea lapide ^e supposito, non superius, ut solet, sed inferiori potius ex parte, infixæ, quam nos quoque vidimus (namque tractavimus) litteras has insculptas, & non eminentes aut extantes, sed magis interius

^a F. monaster: Glasconiensis egregium, cuius &c ^b Ita distinguitur in Cod. MS. Commate tamen utitur Lelandus in Assertionem Arturii. Et rectius forsitan. Ibi etiam confinxerant habet. ^c Dæst lapides in Assertionem Arturii. ^d Sic. ^e Superposito in Assertionem Arturii.

* Silvester ad lapidem versas, continebat: "Hic jacet sepultus inclitus hic aliquid rex a Arturius, cum Wennevera, uxore sua secunda, in inscriptioni de suo capite addidit. "sula Avallonia." Occurrunt hinc autem notabilia plurima.

Habuerat enim uxores duas, quarum ultima b simul cum ipso sepulta fuerat; & ossa ipsius cum ossibus viri simul inventa, sic distincta tamen, ut duæ partes sepulchri versus caput S. ossibus viri continendis deputatæ fuissent, tertia vero versus pedes ossa muliebria seorsum contineret, ubi & trica comæ muliebris flava cum integritate pristina & colore reperta fuit: quam ut monachus quidam avide manu arripuit, & sublevavit, tota statim in pulverem decidit. Cum autem aliqua indicia corporis ibi inveniendi ex scripturis suis, aliqua ex c litteris pyramidibus impressis, quanquam nimia d plurimum antiquitate deletis, aliqua quoque per visiones & relationes, bonis viris & religiosis factas, maxime tamen & evidentissime rex Angl: Henricus 2^s. sicut ab historico cantore Britone audierat antiquo, totum monachis indicavit; quod profunde scilicet in terra, per sexdecim pedes ad minus, corpus invenirent, & non lapideo tumulo, sed in quercu cavata. Ideoque tam profunde situm corpus, & quasi absconditum fuerat, ne à Saxonibus, post necem ipsius insulam occupantibus, quos tantopere vivens debellaverat, & fere ex toto deleverat, posset e nullatenus inveniri. Et f ab hoc literæ, veritatis indices, cruci impressæ interius ad lapidem versæ fuerunt; ut & tunc temporis, quod continerent, occultarent, & quandoque tamen pro locis & temporibus id propalarent.

Quæ nunc autem Glasconia dicitur, antiquitus insula Avalonia dicebatur. Est enim quasi insula tota paludibus obsita, unde dicta est Britannice Inis-Avalon, id est, insula pomifera. Pomis enim, quæ Aval lingua Britannica dicuntur, locus ille quondam abundabat. Unde & Morganis, nobilis matrona, & partium illarum dominatrix & patrona, necnon & Arturo regi sanguine propinqua, post bellum de Kemelen Arturum ad sanandum ejus vulnera in insulam, quæ nunc Glasconia dicitur, deportavit. Dicta quoque quondam Britan: Inis vitrin fuerat, hoc est, insula vitrea. Ex quo vocabulo supervenientes inde Saxones locum illum Glastingebyri vocitabant. Glas enim lingua eorum vitrum significat, & Bury castrum vel civitas appellatur. Sciendum etiam, quod ossa reperta corporis Arturii tam grandia fuerunt, ut & illud poetæ completum in his videri possit: "Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris."

* Inde Lelandus in Assertionem Arturii voces, cum Wennevera, uxore sua secunda, penitus omisit. a Sic, cum duobus punctis sub i. b Hac vox bis occurrit. c Deest litteris in Ass. Art. d Ut plurimum in Ass. Art. e L. ulla-tenus ex Ass. Art. f Ob hoc in Ass. Art.

Os enim tibiæ ipsius appositum longissimi viri : * quoniam & nobis abbas ostendit, & juxta pedem illius terræ adfixum large tribus digitis trans genu ipsius se porrexit. Os etiam capitis tanquam ad prodigium, vel ostentum, capax erat, & grossum adeo, ut, inter cilium & inter oculos, ^b spatium palmalem amplitudinem large contineret. Apparebant enim in hoc vulnera decem, aut plura, quæ cuncta præter unum, majus ceteris, quod hiatum grandem fecerat, quodque solum lætale fuisse videbatur, in solidam ^c convenerant cicatricem. Pag. 16.

Theobaldus Blesensis comes Campaniæ, Henrici primi ex sorore nepos.

Epit: Theobaldi comitis Campaniæ.

Ille comes, comes ille pius Theobaldus erat, quem
Gaudet habere polus: terra carere dolet.
Non hominem possum, non audeo dicere numen.
Mors probat hunc hominem, vita fuisse deum.
Trans hominem, citraque deum, plus hoc, minus illud:
Nescio quis neuter inter utrumque fuit.

Proinde totum regni sui decus, quod apud Annewicense castrum simul cum oppidis electis hostili conflictu captus olim amiserat (Scotia quidem à tempore Claudii Cæsaris usque tunc regno Britannico non existente subjecta) ab Anglorum rege tunc regnante Richardo, divina & justitia utriusque principis uno in facto merita pensante, pretio pecuniæ dato prætereunte felici sibi que suisque commercio (quoniam in Christiano non tam initium, quam finis spectari solet) rem impretiabilem ^d * viro magnanimo recuperavit. Honorem suum & regni sui, quem perditum ante à rege Richardo recuperaverat, per fratris ejusdem & proximi successoris impetum Scotia denuo subacta, & Anglis in subjectionem data, in senio jam constitutus amisit: & jugum, quod excusserat, iterum cum pudore, dedecore, pariter ac dolore, resumpsit. Gulielmus, rex Scottorum, dato pretio Anglo libertatem regni sui recuperavit.

Ex secunda Distinctione libri de Institutione Principis. Pag. 17.

Stephanus rex, Henrici primi regis ex sorore nepos.

^e * Stephanus, Stephani regis filius.

^f filius Stephani

Eustachius, fororius Ludovici regis Francorum.

Gulielmus, unicus heres Henrici primi regis Angl: naufragio periit.

^a Quem pro quoniam in *Ass. Art.* ^b Decß spatium in *Ass. Art.* ^c Concreverant in *Ass. Art.* ^d Hic asteriscus à manu Lelandi. ^e Asteriscus est à Lelando.

Laus Hen-
rici 2ⁱ.

Adeo siquidem per univēsum orbem nominis ejus fama celebris extiterat, ut ipsa, præ cunctis terræ regibus, ac principibus, & fidelibus, ad gloriam fuerit, & gentilibus ad terrorem.

Philippus comes Flandriæ, Henrici regis ex amita consobrīnus.

[H. 2. fi-
liæ 3.]

Tres filias suas, quas de nobili Alenora regina susceperat, ad tres Europæ partes oppositas destinavit. Saxoniam primam Henrico duci Saxonie; Hispaniam secundam regi Toletani & Castelli Alphonso; Siciliam tertiam Gulielmo Siculorum regi. Ex eadem Alenora sex quoque filios inclaros suscepit, quorum duobus in teneris annis præmature sublatis, quatuor adultis plus pater in flore quam in fructu, plus in herba quam in spica, plus in pueris quam in proVectis gavisus est.

6. filii Hen-
rici 2.

Henricus 2. distraxit Alenoram uxorem suam à Ludovico Franc: rege.

Petrus de Curteney frater Ludovici regis Franc:

Tria monasteria, quæ in peregrinationis compensationem facere debuerat, sic fecit :

Canonicos apud Waltham, ab antiquo singulariter & sancte Deo fervientes, in conventualem communemque vitam, & regulam, regali potestate redegit. Moniales de Ambresbyri, hoc est, de Ambrosii curia, antiquitus plantatas, extirpavit, & alias, id est, transmarinas, de Fonte Ebrardi violenter intrusit. Tertium vero vel nullum vel simile prioribus sibi prorsus inutile fecit. Nisi forte domum conventualem tantum ord: Cartusienſis de Witham scilicet modicis sumptibus & exilem ad hoc fecisse dicatur.

Pag. 18.

Obiit apud Martellum Henricus 3. rex, filius Henr: 2ⁱ regis, ætatis suæ a trieteria 9. reg: vero 14. Domini 1182.

Galfredus, comes Britannie, filius Henrici 2. regis Angl: transfugit ad partes Philippi regis, à quo seneschallus Franc: creatus est.

Comes Galfredus eodem quo & frater ante morbo acutissimo, & febrili calore, lætaliter correptus infra pauciss: dies, cum Francie totius regisque præcipue dolore permaximo, Parisiis circa Cal: Aug: rebus humanis exemptus est: &c. ut Parisiis in cathedr: eccl: S. Mariæ sepultus sit, utque Philippus rex, ejus funus curans, voluerit se una cum illo in locum sepulturæ præcipitare, nisi à suis violenter distractus fuisset.

Henricus 2. rex Angl: admonitus apud Cairtap in Wallia à quodam peregrino, ut diem dominicam tanquam sacrosanctam religiose celebraret.

a Id est, anno atatis 27.

Rogerus

Rogerus de Eſtreby miles Lincoln: provinciar.

Ex teſtamento Henr: 2ⁱ.

nothus

Gaufredus cancellar: Angl: filius Henr: 2ⁱ.

Hugo de Morwic.

Radulphus filius Stephani camerarius Henrici 2ⁱ. regis Angl:

Gul: Rufus.

Teſtes te-
ſtamenti
Henr: 2ⁱ. re-
gis Angl:

Denarii S. Petri in Hibernia.

Caffilienſe concilium in Hibernia tempore Henrici 2ⁱ.

* in Hibernia " celebratum.

Audaacter, inquit, vos clerici ad arma & pericula provo- Salfæ di-
care poſſunt. Quoniam ipſi ictus in discrimine nullos ſuſci- ſtum ab
pient; nec ulla, quæ vitare poterunt, oneroſa ſubibunt. Henrico 2°.
in clericos.

Henricus rex apud Clarendone, id eſt, clarum montem, feras exagitabat cum duce Saxoniar genero ſuo: quo tempore venit ad eum Heraclitus, patriarcha Hieroſolymit:

Heraclitus Joannem, Henr: 2ⁱ. filium, in ducem Hieroſolymit: petit.

Citra animi turbationes & iracundiæ motus princeps elo- Henricus 2.
quentiſſ: &, quod his temporibus conſpicuum eſt, in literis rex lite-
eruditus. raturus.

Caſtrum Burgenſe ſuper Sabrinam obſeſſum ab Henrico 2°. Pag. 19.

Hugo de Mortuo Mari, egregius miles, terribili cunctis exemplo ad deditionem compulſus.

Coleſhul, id eſt, Mons carbonarius, in Venedotia.

Pencader, id eſt, cathedræ caput, in finibus australis Cambriæ, ubi Rheſus princeps ſe dedit conſilio Oenei avunculi ſui.

Expediſio Henrici 2ⁱ. ad Album monaſterium, & damna ibi illata Henrico inundatione pluviæ. Et ibidem de obſidibus interemptis.

Ludovicus, rex Franc: Thomæ Beketi ſepulchrum inviſens, Cantuar: coenobio centum modios vini annuatim impendit.

Ex 3. Diſtinctione libri de Inſtitutione Principis.

Henricus meditabatur apud ſe quo pacto Alenoram uxorem ſuam repudiaret, & filios, ex ea genitos, exheredaret.

Henricus rex nimium familiaris ſponſæ, Richardo filio ſuo deſignatæ.

Henricus 2. meditabatur regni hereditatem Joanni, filio natu minimo, relinquere. Hinc inſtinum Richardi erga Henricum patrem odium.

Gualterus Danmartine capellanus Richardi regis.

Margareta de Bohun, nobilis matrona, convenit Henricum 2^m. apud Portefmuth.

* Redundant.

Templarii,

Richardus de Reduers. Templarii, Hospitalarii, Fratres de Grandimonte.
Richardus de Riduariis, regis Henrici 2i. consobrinus, febre graviff: correptus, in urbe Cenomanensi obiit. Gul: Vace-
linus medicus Richardi.

Castellum à rege Richardo firmatum apud Andeley.

Sylvefter Giraldus juvenis 20. annorum studuit Lutetiæ Parisiorum.

Henrici 2i. mortem acceleravit Joannis ejus filii ingratitude.

Pag. 20. Henricus rex obiit apud Chinonense castrum.

Pater reginæ Alenoræ comes Piétavenfis, qui uxorem vicecomitis de castello Haroldi, hominis sui, quæ Mauberium dicta fuit, vi rapuit, & abduxit, & de factò sibi in conjugem duxit.

Alenoræ reginæ proles infausta.

Comes Andegavenfis Gaufridus, quando erat fenescallus Franciæ, Alenora regina abusus est.

Richardi dictum. Nunquid igitur hoc nobis naturale, proprium, & quasi jure hereditario ab avis & atavis insitum, & insertum, ut nullus ex nobis alterum diligat?

Henricus 2^s. Curt Mantel dictus à veste.

Henr: 2. rex Angl: Alenoram reginam in monaster: fatagebat detrudere.

Mauritius, vir literatus, frater Clementis abbatis de Nethe.

Joannes, filius Henr: regis, causa metus, audiens dictis Ro: pont: erat.

Godricus Anglus heremita in boreal: finibus Angl.

Pag. 21. *Ex libro Galfredi, quem de vita Merlini Sylvestris scripsit, vel potius è Britannico sermone in carmen Latinum transtulit.*

Fatidici vatis rabiem, musamque jocofam,
Merlini cantare paro. Tu corrige carmen,
Gloria pontificum, calamos moderando, Roberte.
Scimus enim quia te perfudit nectare sacro
Philosophia suo, fecitque per omnia doctum.

Robertus
episcopus
Lincoln.

De Avallonia.

Insula pomorum, quæ fortunata vocatur,
Ex re nomen habet, quia per se singula profert:
Non opus est illi fulcantibus arva colonis.
Omnis abest cultus, nisi quem natura ministrat.
Ultero foecundas segetes producit, & uvas;
Nataque poma suis prætonso germine sylvis.

Peroratio operis.

Duximus ad metam carmen; vos ergo, Britanni,
Laurea ferta date Galfredo de Monumeta.
Est etenim vester. Nam quondam proelia vestra

Vestro-

Vestrorumque ducum cecinit, scripsitque libellum,
Quem nunc gesta vocant Britonum celebrata per orbem.

Lelandus.

Mihi quidem videtur Galfredus hunc librum historice potius scripsisse de vita Merlini Sylvestris, quam ejus prophetias Latinitate donavisse. Rursus, quanquam liber historię fidem plerunque sequitur, subinde tamen, Cambrorum more, vanis nugis interserit Galfredus, secutus forsitan exemplar ejusmodi vanitatibus aspersum.

Ex 7°. cap^o. primi libri Galfredi Monumetensis ad Robertum filium nothum Henrici I. & Claudię comitem.

Pag. 22.

Diva potens nemorum, terror sylvestribus apris,
Cui licet anfractus ire per æthereos,
Infernaque domos, terrettria jura resolve,
Et dic quas terras nos habitare velis.
Dic certam sedem, qua te venerabor in ævum;
Qua tibi virgineis templa dicabo choris.

Precatio
Bruti.

Responsio Dianę.

Brute, sub occasum solis, trans Gallica regna,
Insula in Oceano est, undique clausa mari :

i

Insula in Oceano est, habitata gygantibus olim,
Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
Hanc pete, namque tibi sedes fiet illa perhennis :
Hęc fiet natis altera Troja tuis.
Hic de prole tua reges nascentur, & ipsis
Totius terrę subditus orbis erit.

Ex cap^o. 8°.

Veniunt ergo ad Aquitaniam, & ostium Ligeris ingressi, anchoras fixerunt, &c. Ibidem de victoriis Bruti & Corinei in Aquitania.

Totonesum.

Prosperis quoque ventis promissam inf: petens, in Totonesum applicuit.

Ex cap^o. 9°.

Erat tunc nomen insulę Albion, quę à nemine, exceptis paucis gigantibus, inhabitabatur.

Ibidem.

Denique Brutus de nomine suo insulam Britanniam appellat, sociosque Britones.

At Corineus portionem insulę, quę forti suę cesserat, ab appellatione sui nominis Corineiam vocat. Et paulo post : Quę nunc, vel à cornu Britannię, vel per corruptionem prædicti nominis, Cornubia appellatur.

Locus autem ille, à præcipitatione gigantis nomen adeptus, saltus Gogmagog, usque in præsentem diem, vocatur.

Tom. 2.

C

Cornu Britannię.
Alias Lamgogmagog.
i. e. saltus Gogmago &c.

Ex

Ex cap. 10.

Perveniens tandem ad Tamenfem flu: locumque nactus proposito suo perspicuum, condidit civitatem ibidem, eamque Trojam Novam vocavit, & hoc nomine multis postmodum temporibus appellata est, tandem per corruptionem vocabuli Trinovantum dicta fuit. At postquam Lud, Cassibellani frater, qui cum Julio Cæsare dimicavit, regni gubernaculum adeptus est, cinxit eam nobilissimis muris, & turribus, mira arte fabricatis, de nomine quoque suo eam Caerlud dici jussit, id est, civitas Lud. Unde postea inter ipsum & Nevium fratrem contentio orta, qui graviter ferebat illum nomen Trojæ in patria sua velle delere. Quam contentionem quia Gildas historiographus satis prolixè tractavit, eam præterire præelegi.

Ex cap. 11.

Brutus Trinovanti sepultus.

Sepelierunt eum intra urbem, quam condiderat.

Ibidem.

Quo pacto Locrinus, Camber, & Albanactus, mortuo Bruto patre, Britanniam inter se diviserunt.

Pag. 23.

[Anno post mortem Bruti 2.]
Locrini de Humbro, Hunnorum rege, victoria.
Humber flu:

Ex cap. 12.

Inito ergo congressu compulsi Humbrum in fugam, qui usque ad flumen diffugiens est submersus intra fluctus, & nomen suum flumini reliquit.

Ibidem.

Duxit itaque Locrinus filiam Corinei, Guendoloënam nomine, nec tamen Estrildis amoris oblitus est.

Interea gravida facta est Estrildis, ediditque filiam miræ pulchritudinis, quam Habren vocavit, &c. De partu Guendoloënx, de morte Corinei, de repudio Guendoloënx, & Estrilde in reginam assumpta, de coede Locrini juxta Sturam flu. per Guendoloënam, & Estrilde cum Habren filia in flu. præcipitatis.

Galfredus.

Usque in hunc diem appellatum est flumen, Britonum lingua, Habren, quod, per corruptionem nominis, alia lingua Sabrina vocatur.

Ex cap. 13.

Ebrancus, filius Memprici, Eboracum condidit.

Deinde trans Humbrum condidit civitatem, quam de nomine suo vocavit Caerebranc, i. e. urbem Ebranci. Condidit etiam Ebrancus urbem Alclud, Albaniam versus, & oppidum montis Agnedi, & montem dolorosum.

Ex

Ex cap. 14°.

Qui, ut prosperitate regni usus est, Leil, alias Luel, filius Bruti, in aquilonari parte Britanniae civitatem cog: viridis scuti, condidit aedificavit, quam de nomine ejus "Caerleir" vocant. Caerleil.

Ibidem.

Condidit Caerkeint, i.e. Cantuariam. Condidit etiam Caer-gwent, i. e. Guitoniam, atque oppidum montis Paladur, quod Sophonia dicitur. Ibi tunc aquila locuta est, dum murus aedificaretur.

Ibidem.

Hic aedificavit Caer Badun, fecitque in illa calida balnea ad usus mortalium apta, quibus praefecit numen, in cujus aede inextinguibiles posuit ignes. Hic admodum ingeniosus homo fuit, docuitque necromantiam per regnum Britanniae, nec praestigia facere desist, donec paratis sibi alis ire per summitatem aeris tentavit, ceciditque super templum Apollinis intra urbem Trinovantum, & in multa frustra contritus est.

Ex cap. 15°.

Aedificavit autem super Soram flu. civitatem, quae Britonum lingua Caerleir, Saxonice vero Leircester, nuncupatur.

Ibidem.

Cordeilla, regni gubernaculum ad-
epta, sepelivit patrem in quodam sub-
terraneo, quod sub Sora flu. intra Le-
gecestriam fieri praecipit. Erat autem
subterraneum illud conditum in hono-
rem bifrontis Jani.

Haec Cordeilla nupserat A-
ganippo, Gallorum regulo.

Sepultura Leyri.
Templum Jani.

Ibidem.

De Cordeilla, à nepotibus suis Morgano & Cunedagio,
quorum alter erat filius Maglauni, ducis Albaniae, ex Geno-
rilla, alter filius Henuuini, ducis Cornubiae, ex Ragana, regno
expulsa, & de bello inter Morganum & Cunedagium orto.

Galfredus.

Tandem interfecit eum in pago Cambriae, qui post inter-
fectionem Margani Morgan huc usque à Pagensibus appel-
latus est.

^a Asteriscus quidam ponitur sub posteriore r. Et quidem, ut videtur, à manu Lelandi.

Ex cap. 16.

Dumuallo Molmutius, Cloteii, five Clotenis, reguli Cornub: filius, monarcha.

Mulmutinæ leges. Hinc conjectura est, Gildam transfuisse in Latinam linguam leges Mulmutinas.

Sepultura Dumwallonis Molmutii.
Templum Concordiæ.

Et cum totam insulam omnino subjugasset, fecit sibi diadema ex auro. Hic leges quæ Mulmutinæ inter Britones dicebantur "statuit", quæ usque ad hoc tempus inter Anglos celebrantur. Statuit autem inter cetera, quæ multo tempore post beatus Gildas scripsit &c. De impunitate concessa fugientibus ad templum.

Et in urbe Trinovanto prope templum Concordiæ sepultus, quod ipse ad confirmationem legum contruxerat. Pag. 24.

Ex cap. 17.

Bellum apud Calaterium nenus inter Bellinum & Brennum.

Ivit obviam illi in nemore quod vocatur Calaterium, ut cum eo congrederetur.

Ibidem.

Brenni in Galliam fuga.

At Brennus, vix unam navem nactus, (ut fortuna conduxerat) Gallicana littora petivit.

Ex cap. 18. de discordia orta propter pub. vias.

Rex ergo, omne ambiguum legi suæ auferre volens, convocavit omnes operarios totius insulæ, jussitque viam ex cemento & lapidibus fabricari, quæ insulam in longitudinem à

Cornubio mari usque ad Cathanesium littus secaret, & ad civitates, quæ intra eam erant, recto limite duceret. Jussit etiam aliam fieri in latitudinem regni, quæ à Menevia urbe, quæ super Demeticum mare sita est, usque ad portum Ham-

Portus Ammonis. monis extensa, ad urbes intra ducatum ostenderet". tum constructas dirigeretur. Alias quoque duas ab obliquo insulæ, quæ ad ceteras civitates aditum præstarent. Si quis autem scire voluerit omnia, quæ de eis statuerit, legat Mulmutinas leges, quas Gildas historiographus de Britannico in Latinum, rex vero Aluredus in Anglicum, sermonem transfudit.

Ibidem. Lelandus.

De reditu Brenni in Britanniam, & quo pacto à Conuenna matre pax facta inter Bellinum & Brennum.

Ex cap. 19. Lelandus.

Ut Bellinus & Brennus Gallias petierint, Romamque ipsam

a Dcest in Autogr.

ipsam vi ceperint, utque Bellinus victor Britanniam reversus sit.

Galfredus.

Renovavit urbes ubicunque collapsæ fuerant, & multas Bellinus. novas ædificavit. Inter ceteras composuit unam super Oſcam flu: prope Sabrinum mare, quæ multis temporibus Caeroske appellata metropolis Demetiæ fuerat. Postquam autem Romani venerunt, præfato nomine deleta vocata est urbs Legionum, nomen nacta à Romanis legionibus, quæ ibidem hyemare solebant. Fecit & in urbe Trinovanto januam miræ fabricæ super ripam Tamensis flu: quam de nomine suo cives temporibus istis Belinesgate vocant. Desuper vero ædificavit turrim miræ magnitudinis, portumque subtus ad pedem applicantibus navibus idoneum. Demum cum suprema dies ipsum ex hac vita rapuisset, combustum est ejus corpus, & pulvis in aureo cado reconditus, quem in urbe Trinovantina in summitate prædictæ turris mira arte locaverunt.

Ex cap. 20º. Lelandus.

Scribit de quodam Partholoim, qui comitatus 30a. navibus, & ex Hispania veniens, novas sedes petebat à Gurguinto Barbtruc, qui cum eo Britones misit qui illum Hiberniam perducerent.

Gurguintus vero Barbtrucus, cum dies vitæ cum pace ^{super Oſcam}pleviffet, sepultus est in urbe Legionum, quam, post obitum patris, ædificiis & muris decorare studuerat.

Ibidem.

Erat ei nobilis mulier Martia nomine, omnibus artibus erudita. Hæc, inter multa & inaudita quæ proprio ingenio invenerat, invenit legem, quam Martianam Britones vocaverunt. Hanc etiam rex Aluredus, inter ceteras, transtulit, quam Saxonica lingua Marchenlage vocavit. Martia, Guithelini regis uxor. Pag. 25.

Ex capº. xxiº.

Et in urbe Trinovanto ^{rum}sepultus est.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Archigallo, regno privatus, apud Alcluit receptus sit à fratre Eliduro, cog. Pio, & Eboraci coronæ sit restitutus.

Galfredus.

Denique, superveniente algore, defunctus, & in urbe Caerleir sepultus.

Ibidem.

Ut Vigenius & Peredurus fratres Elidurum, majorem natu fratrem,

Gorbenia-
ni, Morindi
filii, sepul-
tura.

fratrem, cog. Pium, regno privaverint, quod postea in duas partes dividerunt, quarum quæ supra Humbrum Pereduro cecidit; utque, Vigenio & Pereduro mortuis, jam tertio regali honore potitus sit.

Ex cap. 22.

[In Ely insula sepultus erat, teste Johan: Harding.]
Impressus codex habet "urbem Trinovantum."

S. Heli rex.

Hic tres generavit filios, Lud, Cassibellanus, Nennium.

Renovavit muros urbis Trinobantum, & turribus eam cinxit.

Hanc præ omnibus amavit, & in illa majori parte totius anni commanebat, unde nominata fuit postea Caerlud.

Corpus ejus reconditum fuit in prædicta civitate, juxta portam illam, quæ ad huc nomine ejus Porthlud Britanice, Saxonice Ludesgate, nuncupatur.

Nati fuerunt ei duo filii, Androgeus & Tenantius, qui cum, propter ætatem, regnum tractare nequivissent, Cassibellanus, eorum patruus, loco illorum in regem sublimatur.

Cassibellanus tamen, pietati indulgens, noluit juvenes esse regni expertes. Urbem etenim Trinobantum, cum ducatu Cantæ, largitus est Androgeo, ducatum vero Cornubiæ Tenantio.

Ex cap. 23.

De adventu Cæsaris in Britanniam, & quo pacto Cassibellanus ei occurrerat ad Dorobellum (sic enim vocat) op. Utque Nennius cum Cæsare dimicaverit, Labienumque interfecerit, ipse paulo post moriens ex vulnere à Julio Cæsare accepto.

Galfredus.

Sepultura Nennii, filii Heli regis. In Trinovanto urbe juxta aquilonarem portam sepultus.

Ex cap. 24. Lelandus.

Scena Androgei filius, cum 30^a. nobilibus ad Cæsarem missi.

Pugna commissa apud Barendune inter Cæsarem & Androgeum.

Quo pacto, orta inimicitia inter Cassibellanus & Androgeum, Androgeus Cæsarem in auxilium revocaverit.

Datis ergo obsidibus securus factus est Cæsar, revocatisque catervis cum instante vento in Rutupinum portum applicuit.

Ut ergo vallem prope Doroberniam intravit, aspexit in eadem Romanorum exercitum, castra & tentoria ponentem, &c.

Ex 25.

Defunctus est Cassibellanus, & in Eboraco sepultus.

Cui successit Tenantius, dux Cornubiæ, frater Androgei. Nam Androgeus Romam cum Cæsare profectus fuerat.

Post

Post illum promotus est ad culmen regale Kimbelinus, filius ejus, miles strenuus, quem Augustus Cæsar nutriverat.

In diebus illis natus est dominus Jesus Christus.

Hic itaque, ut in civitatem Portcestriam applicuit, cœpit portas ejus muro præcludere, exitumque civibus abnegare, &c. Quo modo Guiderius, frater major natu Arviragi, à Lelio sit interfectus.

Claudii adventus in Britan:
Lelius Hamo, princeps militiæ Claudii.

Lelandus.

Guiderius & Arviragus filii erant Cimbellini.

Supervenit ex improvise Arviragus, ipsumque subito interfecit.

Portus autem ille ab illo tempore usque in hodiernum [Hampton.] diem Hamonis portus appellatur.

Claudius, refociliatis lociis, oppugnabat prædictam civitatem, quæ tunc Caerperis, nunc autem Portcestria vocatur. Nec mora, moenia ejus diruit, civibusque subactis infecutus est Arviragum, jam in Wintoniam ingressum. Postmodum obsedit civitatem &c. De pace facta ibidem inter Claudium & Arviragum.

Auxilio Arviragi usus Orcades, & provinciales insulas, potestati ejus submitit.

S. Geniffa

Unde locum, quo ei primum nupserat, celebrem esse volens, suggestit Claudio, ut ædificaret in illo civitatem.

Paruit ergo Claudius, præcepitque fieri urbem, quæ de nomine ejus Caerglou nuncupata est. [Glocestræ, Claudiocestria.]

Ex cap. 26.

Cum igitur in Rutupi portum applicare incepisset Vespasianus, obviavit ei Arviragus, prohibuitque ne portum ingrederetur.

Retraxit itaque se Vespasianus à portu illo, retortisque velis Alias, "in Totonefio littore." Totonefium littus applicuit.

Nactus deinde tellurem, Caerpenhevelgoit, quæ Exonia vocatur, obsessurus tandem adivit.

Sepultus est Claudiocestriæ in quodam templo, quod in honorem Claudii dedicaverat, & construxerat.

S. Mario, Arviragi filio

Regnante postmodum illo, quidam rex Pictorum, vocabulo Sodrîc, ex Scythia cum magna classe veniens, applicuit in aquilonarem partem Britannicæ, quæ Albania vocatur, cœpitque provinciam suam vastare. Collecto igitur populo suo petivit illum Marius, illatisque proeliis ipsum interfecit, & victoria potitus est. Deinde erexit lapidem in signum triumphum

[Westmer-
land à
Mario.] phi sui in provincia, quæ postea de nomine suo Westmaria dicta fuit, in quo inscriptus titulus memoriam ejus usque in hodiernum diem testatur.

Devicto populo, qui cum eo venerat, partem Albanizæ ad inhabitandum dedit, quæ Catanesia nuncupatur. Erat autem deserta, nullo habitatore multis diebus inculta.

Pi&ti, à Bri-
tannis con-
tempti,
conjuges à
Scottis pe-
tunt.
Coillus Ma-
rii filius. At illi, ut passim fuerunt repulsam, transfretaverunt in Hi-berniam, duxeruntque ex patria illa mulieres, ex quibus creata sobole multitudinem auxerunt.

Coillus regni gubernacula suscepit. Hic ab infantia Romæ nutritus fuerat, moresque Romanorum edoctus in maximam ipsorum amicitiam inciderat.

Ex 1°. cap^o. 2ⁱ. libri. Lelandus. Quanquam exemplar manuscriptum non habebat librorum divisiones.

Natus est autem Coillo unicus filius, cui nomen Lucius. Epistolas Eleutherio papæ direxit, petens, ut ab eo Christianismum reciperet.

Duos religiosissimos doctores, Faganum & Dunianum, ad illum misit.

Templa, quæ in honorem plurimorum deorum fundata fuerant, uni deo, ejusque sanctis, dedicaverunt.

Pag. 27. Fuerunt tunc in Britannia octo & viginti flamines, nec non & tres archiflamines.

Ubi erant flamines episcopos, ubi erant archiflamines archiepiscopos posuerunt. Sedes autem archiflaminum in tribus nobilioribus civitatibus fuerant, Londoniis videlicet, atque Eboraci, & in urbe Legionum, quam super Oscam flu. veteres muri, & ædificia sitam fuisse testantur. Metropolitano Eboracensi Deira, & Albania; Londoniensi vero Metropolitano submissa est Loëgria, & Cornubia: Cambria urbi Legionum.

Denique, restauratis omnibus, redierunt antistites Romam.

Fugatii &
Damiani in
Britanniam
reditus. Confirmatione vero facta reversi sunt in Britanniam, pluribus aliis comitati.

Eorum nomina & actus reperiuntur in libro, quem Gildas de victoria Aurelii Ambrosii inscripsit.

Ex cap^o. 2°.

In urbe Claudiocestriæ ab hac migravit vita, & in ecclesia primæ sedis honorifice sepultus est anno Domini 156.

Adventus
Severi in
Britanniam. Mox, ut appulsus fuit, prælium commisit cum Britonibus, partemque submisit, partem vero illam, quam subjugare nequibat, diris debellationibus infestare laboravit, ita ut eam

trans Deiram in Albaniam fugaret. At illa, duce ^{Sul} Fulgenio,

* Partemque sibi submisit in impressis.

omni

omni nisu resistebat, sæpiusque stragem maximam & concivibus & Romanis inferebat.

Irruptionem ergo graviter ferens imperator, iussit construi vallum inter Deiram & Albaniam, ut impetum ejus propius accedere prohiberet. Communicato ergo sumptu fecerunt illud à mari usque ad mare, quod multo tempore hostium insultus distinuit.

sul

At Fulgenius, cum diutius resistere nequivisset, transfretavit in Scythiam.

Cumque ibi omnem juventutem patriæ collegisset, reversus est cum maximo navigio in Britanniam, atque Eboracum obsedit &c. Quo pacto Britanni à Severo desciverint, utque, commissa pugna, Severus occisus sit, & Fulgenius lætaliter vulneratus.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Carausius, accepta potestate defendendi maritima loca Britannix, tyrannide usus sit, regiumque nomen in Britannia occupaverit.

Legavit senatus Alectum cum tribus legionibus ut tyrannum interficeret, regnumque Britannix potestati Ro. restitueret.

Nec mora, postquam appulsus est proeliavit cum Carausio, ipsoque interfecto solium regni suscepit, &c. De ejusdem in Britanos crudelitate.

Britones ergo, id graviter tolerantes, erexerunt in regem Asclepiodotum, ducem Cornubiæ, &c. De cæde Alecti, & postea de cæde Livii Galli, focii Alecti, sociorumque Ro. Londini juxta torrentem, cui nomen Britannice Nant Gallon, Saxonice Gallebroke.

Ex cap. 3º.

Insurrexit in Asclepiodotum Coël dux * Caercolun, i. e. Coelcestrix, & proelio conferto, eum peremit, regniue diademate sese insignivit. [Coelche-
str.]

Ut igitur intra insulam Constantinus applicuit direxit Coël legatos ad illum, petivitque pacem, & subjectionem promisit.

s Coëlo

Quo defuncto insignivit se Constantinus regni diademate, duxitque filiam Coël, cui nomen erat Helena.

Constantius genuit ex ea filium, vocavitque eum Constantinum.

Exinde, cum xi. anni præteriissent, ipse apud Eboracum Pag. 28. morti subjacuit, regnumque filio donavit.

Constantinus adivit Romam, eamque sibi subjugavit.

Conduxerat secum Helenæ tres avunculos, Loëlinum videlicet, Trahern, & Marium, ipsosque in senatorium ordinem promovit.

Interea insurrexit Octavius, dux Geuifforum, in proconsoles Romanæ dignitatis, quibus insulæ regimen permiffum fuerat, & regni folio, ipsis interfectis, potitus est.

Trahern à
Constanti-
no missus,
[* Nunc
Portef-
mouth.]

Appulfus itaque Trahern in littore juxta urbem, quæ Britannice * Caerperis nuncupatur, impetumque fecit in ipsam, atque infra duos dies cepit.

Octavius omnem armatam manum totius insulæ collegit, venitque sibi in obviam non longe à Guintonia, in campo, qui Britannice Maifurian appellatur, coepitque proeliari, & victoria potitus est.

Trahern itaque naves laceratis militibus adivit, ingressus eas petivit Albaniam æquoreo itinere, & provincias vastare vacavit: &c. Quo modo Octavius in Weitmaria à Trahern victus fit, fugeritque in Norwegiam, & de insidiis Octavii in Trahern.

Leyl. forfan Verolamii. S. Octavium

Comes ergo oppidi municipii, qui ipsum præ ceteris diligebat, præceptis illius parère non distulit. Nam dum Trahern ex urbe Londoniarum quadam die recederet delituit cum centum militibus in quadam convalle nemoris, qua ille transiturus erat, atque in ipsum prætereuntem inopinum impetum fecit, ac inter commilitones interfecit. Quod cum nuntiatum esset Octavio reversus est in Britanniam, atque, Romanis dissipatis, folium recuperavit: &c. Ut senio con-

S. Octavio

fecto quidam suaserint Conanum Meriadocum nepotem heredem designandum; sed * Caradocus, dux Cornubiæ, Maximianum Ro. Conano prætulisse, unde orta postea bella.

Ex cap. 4°.

Maximus duxit filiam Octavii. Regnum Britannicæ cum filia sua illi

Lelandus.

Maximi genus. donavit, &c. Hic (si credere dignum) Mauricius, Carodoci filius. filius fuit Leolini, avunculi Helenæ, matre tamen Romana natus, & in spem regni certam à Caradoco vocatus, Mauricio filio Romanam in hanc causam missõ.

Ibidem. Lelandus.

De Armorica, à Maximo, opera Britannorum, devicta, & Conano Meriadoco, Octavii regis nepote, regioni eidem cum multitudine Britannorum præfecto.

* An Caradocum ducem?

Dionotus

Dionotus igitur, viso Conani nuntio, volens mandatis suis parere, collegit per diversas provincias suas nobilium filias xi. M. de ceteris vero ex infima gente creatis xl. M. & omnes infra urbem Londoniæ convenire præcepit. Naves quoque ex diversis littoribus iussit adduci, quibus ad prædictos conjuges transfretarent.

Dionotus, dux Cornubiæ, frater Caradoci, & pater Ursulæ, præfuit Britanniæ absente Maximo.

Undecim milia virginum.

alias Guaninus

Tum nefandi Pictorum & Hunorum duces Wanius & Melga, qui partibus Gratiani & Valentiniani favebant, cum insulam Britanniam didicissent ab omni armato milite vacuam, iter festinatum versus illam direxerunt, associatisque collateralibus insulis in Albania applicuerunt. Agmine igitur facto invaluerunt regnum, quod rectore & defensore carebat, vulgus irrationabile cædentes. Cum igitur tanta calamitas Maximiano nuntiata fuisset, misit Gratianum municipem cum duabus legionibus ut auxilium subvectaret, qui, ut in insulam venerunt, proelii sunt cum præfatis hostibus, & acerrima nece adfectos ipsos in Hiberniam fugaverunt.

Pag. 29.

Ibidem. Lelandus.

Ut Gratianus municeps regnum Britanniam occupaverit, occupatamque tyrannide oppresserit, & de impetu Scottorum & Pictorum, adversum quos de integro murus restauratur.

Ex cap. 5.

Transfretavit Guithelinus, archiepiscopus Londoniensis, in Minorem Britanniam, quæ tunc Armorica, five Letania, dicebatur, ut auxilium à confratribus suis postularet. Regnabat tunc in illa Aldroenus, quartus à Conano, cui Maximianus regnum illud donaverat.

Trado tibi Constantinum fratrem, & duo milia militum.

Ingressi sunt mare, atque in Totonesio portu applicuerunt.

Exinde confluerunt undique Britones prius dispersi, & facta intra Silcestriam contione, erexerunt Constantinum in regem.

Constantinus ab Aldroeno in Britanniam missus.

Genuit ex illa tres filios, quorum nomina fuerunt, Constantinus, Aurelius Ambrosius, & Uther Pendragon. Constantem vero primogenitum tradidit in ecclesiam Amphibali intra Guintoniam, ut monachalem ordinem suscipere. Ceteros autem duos, Aurelium videlicet & Uther, Guithelino nutriendos commisit.

Ex cap. 6.

Accessit Vortegirnus, consul Geuiffeorum, qui omni nisu in regnum anhelabat, & adivit Constantem monachum.

Cepit itaque eum Vortegirnus, duxitque, regis ornamentis

D 2

indutum,

indutum, Londonias, atque vix annuente populo in regem erexit.

Vortegirnus, vice episcopi functus, manibus suis capiti
f. coronam
 suo imposuit.

Ibidem.

De nece Constantis, autore Vortegirno, sed per Pictos perpetrata; utque ipse Vortegirnus regnum invaserit.

Nutritores duorum fratrum, Aurelii Ambrosii & Uther Pendragonis, diffugerunt cum eis in Minorem Britanniam.

Ex cap. 1.º. 3.º. libri.

alias celoces

Interea applicuerunt tres chiulæ, quas longas naves dicimus, in partes Cantiaë, armatis militibus plenæ, quibus duo fratres, Horsus & Hengistus, ducatum præstabant. Fuerat tunc Vortegirnus Doroberniæ, quæ nunc Cantuaria dicitur.

Cepit Hengistus corium tauri, atque ipsum in unam redigit corrigiam. Exinde saxosum locum, quem maxima cautela elegerat, circumvit corrigia, & intra spatium meratum castellum ædificare cœpit. Dictum namque fuit postmodum Britannice Caercarrei, Saxonice Thauncastre, quod Latino sermone castrum corrigiæ appellamus.

Pag. 30.
 Renwen, Hengisti filia, girno, & provincia Cantiaë Hengisto, nupsit Vortegirno.

Cantia data Hengisto. nesciente Gorangano comite qui in Vortegirni filii. eadem regnabat.

f. ex priori conjuge, vel ex pellice, ut impressus habet codex.

Generaverat namque tres filios primitus, quibus erant nomina
 • Vortimer, Katigern, Paschent.

Ex 2.º. cap.º.

Missis itaque legatis venerunt Octa, & Ebissa, & Cherdric.

i. e. Saxonum ingentes turbas.

Quod cum vidissent Britones, deseruerunt illico Vortegirnum, & unanimiter irati Vortimer, filium suum, in regem crexerunt.

S. Vortimer. S. Sax.

Tria bella gessit cum eis, & in omnibus superavit: primum super flu. Dargwent, secundum super vadum Epiford, ubi convenerunt Horsus & Katigernus, alter filius Vortegirni, congressuque facto ceciderunt ambo, alter alterum lætallyter aggressus, tertium bellum super ripam maris, quo naves muliebriter ingressi diffugerunt hostes, & insulam Thanet pro refugio adiverunt, &c. Ut Saxones Germaniam ad tempus

a littera un supra im ponuntur.

repeti-

repetierint, utque Vortimer à Renwen noverca intoxicatus fuerit.

Galfredus.

In urbe Trinovantina corpus ejus sepelierunt.

Vortimerus
Trinovanti
sepultus.

Ex cap^o. 3°.

Hengistus vero, audita morte Vortimeri, ccc. M. armatorum sibi associavit, paratoque navigio in Britanniam reversus est.

Ut igitur horam proditiōnis suæ idoneam inspexisset Hengistus, vociferatus est, *Himmet our Saxes*, & ilico Vortegirnum accepit, & per pallium detinuit. Audito ergo ejus signo abstraxerunt Saxones cultros suos, & astantes principes invaserunt ipsos, nihilque tale præmeditantes jugulaverunt circiter quadringentos sexaginta barones, & consules, quorum corpora beatus Eldadus sepelivit, atque Christiano more humavit haud longe à Caerocaradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur,

in cœmiterio, quod juxta cœnobium Ambrii, qui olim fundator ipsius extiterat.

Non impune tamen egerunt hoc pagani, quia multi eorum perempti fuerunt, dum neci ceterorum imminerent. Eripiebant enim Britones ex tellure lapides, & fustes, atque sese defendere volentes proditores illidebant. Aderat ibi Claudiocestriæ consul, vocabulo Eldol, qui, visa proditiōne, palum sustulit, quem forte invenerat, & defensionī vacavit.

Nec prius ab illo loco abcessit quam septuaginta viros consumpto palo interfecit, &c. Quo pacto multas urbes extorserunt Vortigerno, quem, donec votis satisfaceret, in vinculis detinebant.

Cum ergo tantam cladem inspexisset Vortegirnus, secessit in partes Cambriæ, &c. Quo modo in montibus Eleri castelli fundamenta, sed frustra, posuerit.

Mater vero fuerat filia regis Demetriæ, quæ in ecclesia sancti

de Caermerduin

Petri in eadem urbe inter monachos degebat.

¶

Merlinus.

Rex jussit Magantium ad se vocari.

Quartus liber historiæ Galfredi est de prophetiis Merlini, quem privatim Alexandro, episcopo Lincolnienſi, dedicavit, versum à se ex lingua Britannica in Latinam.

Magantius celebris philosophus tempore Vortegirni.

Ex 1°. cap^o. 5ⁱ. libri.

Pag. 31.

Convocato igitur clero inunxerunt Aurelium in regem, & sese ei more suo subdiderunt.

Aurelius Ambrosius, ab Armorica reversus, unctus est in regem.

Convertit

Convertit exercitum suum in Cambriam, oppidum Genoren petivit. Diffugerat enim eo Vortegirrus, ut tutum refugium haberet. Erat autem oppidum illud in natione ^a Hergigii super flu: Guaiæ in monte qui Cloartius nuncupatur.

Postremo, cum cetera defecissent, ignem adhibuerunt, qui cum alimentum repperisset, non acquievit adjunctus, donec turrim & Vortegirnum exarsit.

Ex cap. 2º.

Timuerunt ergo cum Saxones, & sese trans Humbrum receperunt, in partibus illis muniverunt civitates, & oppida. Nam patria illa semper refugio illis patuerat. Vicinitas etenim Scotiæ adhibebat tutelam.

Aurelius. Versus aquilonares partes iter arripuit.

Ex 3º. cap.

Pugna inter Hengistum & Aurel: in Maisbeli campo. Caerconan.

Cunungeburch, alias Chungeburch.

Hengistus
Ivit obviam Aurelio in campo qui dicebatur Maisbeli, quo ipse Aurelius transiturus erat.

Hengistus, ut vidit suos succumbere, Britones nutu dei prævalere, confestim diffugit, petivitque oppidum Caerconan, quod nunc Cunungeburg appellatur.

Cum ergo vidisset Hengistus quod insequeretur se Aurelius, noluit oppidum introire, sed, convocato in turmas populo, iterum proeliare disposuit.

Ex 4º. cap.

S. Hengistum

Quem cum aspexisset Eldol, securior effectus cepit Hengistum per nasale cassidis, atque totis utens viribus ipsum inter cives extraxit.

At Octa, filius Hengisti, cum majori multitudine Eboracum adivit. Cosa vero, cognatus ejus, urbem Alcluith: atque eas innumeris armatis muniverunt.

At ita triumphavit Aurelius, & cepit urbem Conani, & ibidem tribus diebus moratus est.

S. ducis Claud:

Aderat Eldadus, Claudiocestrensis episcopus, frater Eldolis, vir summæ prudentiæ & religionis, &c. Quo modo suaferit Hengistum capite puniendum.

Accepit ergo Eldol gladium, & eum duxit extra urbem, & amputato capite ad tartara direxit.

At Aurelius, ut erat in cunctis rebus modestus, iussit eum sepeliri, & cumulum terræ super corpus ejus pagano more apponi.

^a Hergin habent alia exemplaria. Et de voce dubitavit Lelandus. Hinc in Codice suo lineolam sub ea duxit.

Ibidem.

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

31

Ibidem.

Ut Octa ex urbe Ebor: progrediens se suosque Aurelio sub-
miserit, quibus, consilio Eldadi episcopi, vita data.

Galfredus.

Exemplo etiam Octæ motus venit Cola, ceterique qui dif-
fugerant, & misericordiam impetraverunt. Dedit ergo eis
coloniam juxta Scotiam, & foedus cum eis confirmavit.

Ibidem.

Ut Aurelius Eboracum, Londinum, Ventam, reparaverit.

Galfredus.

Monitu Eldadi episcopi ivit ad monasterium prope Caerca-
radoc, quæ nunc Salesbiria dicitur, ubi consules & principes
jacebant, quos nefandus Hengistus prodiderat. Erat ibi cœ-
nobium trecentorum fratrum in monte Ambrii, qui, ut fe-
runt, fundator ejusdem olim extiterat.

Pag. 32.

Deliberavit apud se qualiter locum memorabilem faceret.

Ex cap. 5º.

Cre

Accessit Tremorinus, urbis Legionum archiepiscopus, ad
regem, & ait, "Si uspiam est qui præceptum aggredi valuerit,
"Merlinus vates Vortegirni aggredietur. Quippe non æstimo
"alterum esse in regno tuo cui sit clarius ingenium, five in fu-
"turis dicendis, five in operationibus machinandis. Jube eum
"venire, atque ingenio suo uti, ut opus quod affectas constet."

Qui, peragratis provinciis, in natione Gewissorum eum in-

h

venerunt ad fontem Galaes, quem fuerat solitus frequentare

Lelandus

&c. Fabulosa fere omnia de lapidibus ex Hibernia adductis.
Nam nemini, vel mediocriter prudenti, hoc ignotum esse
debet, Merlinum saxa illa ingentia, & nostra ætate, qui est
ingeniorum torpor, non movenda, de aliqua vicina lathomia,
miro artificio & Dedaleis machinis transtulisse in locum, ubi
nunc, non sine admiratione, à viatoribus conspiciuntur. Illud
certe supra ingenium Ro: fuisset tantas moles ex Hibernia
Ambrosiam transferre, cum littus Avoniæ proximum ab hoc
loco viginti fere passuum millibus abfit.

Ex cap. 5º. Lelandus.

Maxima fuit pompa, qua usus est Ambrosius, in hoc prin-
cipum funere.

Evacuatae erant duæ metropolitanæ sedes, Eboraci vide-
licet atque urbis Legionum, à pastoribus suis.

Concessit Eboracum Sampsoni, illustri viro, summaque re-
ligione famoso, urbem vero Legionum Dubricio.

Sampson &
Dubricius
electi in ar-
chiepisco-
pos Ambro-
siaz.

Præcepit

JOANNIS LELANDI

Præcepit Merlino lapides circa sepulturam erigere.

In 6°. cap^o.

Galfredus scribit de Pascentii, filii Vortegirni, reditu una cum Gillimamo, Hibernorum regulo, utque Ambrosius rex, Ventæ agrotans, toxicum ab Eopa, Saxone, & fictitio medico, acceperit, ex quo periit.

Ex cap^o. 1°. 6ⁱ. libri.

Uther

Advenerat namque prope Meneviam, ita ut iter medietatis diei restaret.

Prævaluit Uther, interfectisque Gillomamo & Pascentio triumpho potitus est.

Mors Aurelii.
Sepultura Aurelii.

Advenerant namque nuntii, qui regis casum indicaverant, ipsumque jam ab episcopis patriæ sepultum esse prope coenobium Ambrii intra choream Gigantum.

Ex 2°. cap^o.

At Uther, frater ejus, convocato regni clero cepit diadema insulæ.

Octæ rebellio.

Britanni victi à Saxonibus
Eboraci.

Nec sævitæ indulgere quievit, donec urbes, & promontoria, ab Albania usque Eboracum destruxit.

Victoria autem potiti, insecuti sunt eos cædentes usque
alias Damen

ad montem Dauen, dum sol diem stare permittebat.

Dauen mons, alias mons
Damenis.

Erat autem mons ille arduus in cacumine coriletum habens, in medio vero saxa prærupta latebris ferarum habilia. Occupaverant enim eum Britones, totaque nocte intra saxa & corileta remanserunt.

Pag. 33.
Irrumpunt Britones in castra Octæ.

Porro Britones acriter irruere contendunt, trucidare conantur, & Paganos ad milia interficiunt. Denique capti sunt Octa & Cosa, & Saxones penitus dissipati.

Post illam vero victoriam petivit urbem Alcluith, provinciæque illi disposuit.

Denique, pacificatis aquilonaribus provinciis, ivit Londonias, jussitque ibidem Octam atque Cosam in carcere servari.

Ibidem de celebri triumpho Utheri.

Aderat, inter ceteros, Gorlois, dux Cornubiæ, cum Igerna conjuge sua, cujus pulchritudo mulieres omnes totius Britannicæ superabat, & cetera. Quo pacto amore illius Utherus arserit, unde Gorlois, iratus cum conjuge, Cornubiam petiit, oppidaque sua contra Utherum, illum insequentem, firmaverit.

Galfredus.

Galfredus.

Posuit eam in oppido Tintagol, in littore maris, quod pro tutiori refugio habebat. Ipse vero "ingressus est" castellum Diuulloc, ne, si infortunium interveniret, ambo infimul periclitarentur.

Etenim situm est in mari, & undique circumclusum ab ipso. ^{Tindagii} Nec est introitus alter, nisi quem angusta rupes præbeat: ^{fitus.} ipsum tres armati milites prohibere queunt, &c. Ut dolo Utherus Tindagium intraverit, & cum Igerna concubuerit.

Galfredus.

Concepit itaque eadem nocte celeberrimum illum Arturum.

Ex 3°. cap^o.

Pugnantes ergo hinc & inde, inter primos interfectus est ^{Diuulloc} Gorlois, & focii ejus dissipati. Captum est oppidum quoque ^{capitum.} quod obsederant.

Reversus itaque ad oppidum Tintagoil cepit illud, cepitque Igernam, & voto suo potitus est. Commanferunt deinde pariter non minimo amore ligati, progenueruntque filium & filiam. Fuit filii nomen Arthurus, filia vero Anna.

Interim vero custodes carceris, in quo Octa atque Cosa, quos supra memoravi, tædiosam vitam ducebant, diffugerant cum eis in Germaniam, terroremque per regnum intulerunt.

Redierunt enim cum maxima classe sociisque innumerabilibus, & partes Albanæ ingressi civitates atque cives igne accendere affectant. Committitur itaque exercitui Britannæ Lothi de Londonesia, ut hostes longius arceret. Erat autem

alias Leis

consul ille Leir eques strenuissimus, sapientia & ætate maturus. Probitate ergo ipsius acclamante dederat ei filiam suam Annam, regniq; sui curam, dum infirmitati subjaceret, &c. De pugnis dubiis inter Loth & Saxones.

Intra posito itaque rege Verolamium perrexerunt, ubi præ- ^{Verolami-} dicti Saxones universum populum affligebant. ^{um ab Octa}

Cumque edocti essent Octa & Cosa adventum Britonum, ^{& Cosa oc-} regemque in feretro adductum, dedignati sunt cum eo pro- ^{cupatum.} liari, quia in vehiculo advenerat. Aiebant ^b enim "ipsum

semimortuum esse, nec tantos viros cum illo homine pugnare ^{Verola-} decere. Receperunt itaque sese intra urbem, & valvas quasi ^{mium.} nihil timentes deseruerunt apertas.

At Saxones cum inspexissent superbiam suam sibi nocuisse, ^{Pag. 34.} Britones vero fere triumphasse, proposuerunt cum diluculo egredi, inimicosque suos ad campestre proelium provocare.

Postremo, cum multum præterisset diei, cessit victoria regi

Britonum, interfectisque Octa & Cosa, terga dedere Saxones, &c. De fonte, à Saxonibus prope Verolanium intoxicato, ex cujus aqua cum Utherus bibisset Verolamii periit.

Tuleruntque corpus ejus ad cœnobium Ambrii, & intra choream gigantum juxta Aurelium Ambrosium regio more humaverunt.

Ex 1°. cap^o. 71. libri.

Convenerunt ex diversis provinciis proceres Britonum in ^{alias Silecestriæ} civitatem Cilcestriæ, Dubricio, urbis Legionum archiepiscopo, suggerentes, ut Arthurum, filium ejus, in regem consecraret.

Erat Arthurus quindecim annorum juvenis, inauditæ virtutis.

Collecta deinde sibi subdita juventute Eboracum petivit.

Cum id Colgrino compertum esset, collegit Saxones, Scotos, & Pictos, venitque ei obviam cum maxima multitudine juxta flu. Douglas, ubi factò congressu utriusque exercitus in majori parte periclitatus est. Victoria tamen potitus Arthurus, Colgrinum fugientem insecutus est, ingressumque intra Eboracum obsedit, &c. Quo pacto Baldulphus, Colgrini frater, veniens ut obsesso opem ferret, à Cadore, duce Cornubiæ, victus & fugatus sit, & Arturius Eboraci obsessionem dimiserit propter metum Cheldrici ducis, è Germania supervenientis.

Communi tandem assensu illato mittuntur Armoricam nuntii ad regem Hoëlum, qui ei calamitatem Britannicæ notificarent.

Erat autem Hoëlus filius sororis Arturi, ex Budicio, rege Armoricanorum Britonum, generatus, &c. Ut Hoëlus cum quindecim millibus militum Arturo auxilium laturus in portu Hammonis appulerit.

Ex 2°. cap^o.

[nunc Lincolne.] Emenis postmodum paucis diebus, urbem Caerlindcoit petivit, à Paganis, quos supra memoravi, obsessam.

Hæc autem in Lindisiensi provincia inter duo flu: super montem locata alio nomine Lindocollinum appellatur, &c. De Saxonibus fufis & fugatis, qui urbem oblidebant.

Badonis urbs. Inde arrepto itinere pagum Badonis versus urbem obsident. Postremo Sumerfetensem provinciam ingressus, visa cominus obsidione in hæc verba locutus est.

Vergente tandem sole ad occasum proximum occupant montem, pro castris eum habituri.

Ascendit Arthurus cum exercitu suo cacumen; sed in ascendendo multos suorum amisit.

Quod

i. e. virtutem Arturii.

Quod Britones videntes densatis tur-
mis illum sequuntur, stragem undique
facientes. Ceciderunt ilico Colgrinus,
& Baldulphus frater ejus, & multa milia
armatorum. At, viso sociorum periculo,
Cheldricus continuo in fugam ver-
sus est.

Pag. 35.

Arturii victoria in monte
Badonico.

Colgrini } cædes.
Baldulphi }
Cheldrici fuga.

Ex cap. 3º.

Denuntiatum namque illi fuerat, Scottos atque Pictos ob-
fedis Hoëlum in urbe Alcluith, in qua ipsum, ut supra dixi,
infirmitate gravatum dimiserat. Quocirca properavit ei in
auxilium, ne à barbaris occuparetur.

Postremo, cum nihil eis tutaminis esset, insulam Thanet
lacero agmine ingrediuntur. Insequitur eos eodem dux Cor-
nubiæ solitam cædem inferens. Nec requievit, donec inter-
fecto Childerico, cunctos ditioni compulit, receptis obsidibus,
&c. De victoria Arturii & Hoëli contra Scottos & Pictos in
Mureithensi, Albaniz, provincia.

Childericus
à Cadore in-
terfectus.

Galfredus in eodem capº.

Adjecit etiam, aliud stagnum in partibus Gualliarum esse
prope Sabrinam, quod Pagenses Linligunam appellant, quod
cum in ipsum mare fluctuat, in modum voraginis excipitur,
sorbendoque fluctus nullatenus repletur, ut riparum marginem
operiatur. At dum mare decrescit, instar montis eructat ab-
sorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aspergit.

Cumque urbem intrasset, visa sacrarum ecclesiarum desola-
tione, condoluit. Expulso namque beato Sampson archi-
episcopo, cunctis[^a que] sanctæ religionis viris, templa semi-
ulta ab officio Dei cessabant.

Desolatio
ecclesiarum
Eboracen-
sium.

Exinde convocato clero & populo Pyramum capellanum
suum metropolitanæ ^b sedi destinavit, ecclesias, usque ad solum
destructas, renovat, atque religiosis cœtibus virorum ac mu-
lierum exornat.

Reddidit Augufelo regiam potesta-
tem Scottorum, fratremque ejus Uria-
num scepro Murefrensum insignivit.

Fratres
Augufelus, } restituti he-
Urianus, } reditanti suæ.
Loth, }

Loth autem, qui tempore Aurelii Am-
brofii sororem ipsius duxerat, ex qua Galgânus & Modre-

dum genuerat, ad consulatum Lodonesiæ, ceterarumque com-
provinciarum, quæ ad eum pertinebant, reduxit. Denique,
cum totius patriæ statum in pristinam dignitatem reduxisset,
duxit uxorem Guennaram, ex nobili genere Romanorum edi-

^a Ex impressis. ^b Cædi MS.

E 2

tam,

Cornub:
tam, quæ in thalamo Cadoris ducis educata totius insulæ mu-
lieres pulchritudine superabat, &c. De Gillomano, Hiberniæ
rege, ab Arturio vectigali facto, & Illandia debellata.

Galfredus.

Doldanius, rex Gotlandiæ, & Gymnadius, rex Orcadum, ultro venerunt, promissoque vectigali subjectionem fecerunt, &c. Ibidem de Norwegia, & Dacia, ab Arturio subjugata, deque Frollonis cæde, qui pro Leone imperatore prætorem in Gallia agebat, unde Gallia subjecta Arturio.

Ex cap. 4.º ubi scribit de laudibus civitatis Legionum.

Præterea gymnasium ducentorum philosophorum, qui, astronomia, atque ceteris artibus, eruditi, cursus stellarum diligenter observabant, & prodigia eo tempore ventura regi Arturo veris argumentis prædicebant.

Fag. 36. *Ibidem ex catalogo illustrium virorum, qui ad civitatem Legionum veniebant, ut pompis Arturii interessent.*

Curfalemus ex Caicestria.

Jonatal Dorocestrensis. Lelandus. Impressus Codex habet Chorecestrensis.

Boso Ridocensis, i. e. Oxenfordiæ.

Quatuor quoque prædictorum regum reginæ quatuor albas columbas de more præferabant.

Ex quinto capite.

Beatus igitur Dubricius, in heremiticam vitam anhelans, sese ab archiepiscopali sede deposuit, in cujus loco sacratum David, regis avunculus, cujus vita totius bonitatis erat his, quos doctrina imbuerat. In loco vero S. Sampsonis, Dolensis archipræfulis, destinatur Teliaus, illustris presbyter Landaviæ, annuente Hoëlo Armoricanorum Britonum rege, cujus vita & boni mores virum commendaverant. Episcopatus vero Silecestriæ Manganino, Guintoniæ Duviano, [a decernitur.] Decernitur pontificalis insula Alcluth Eledeimo, &c. Ut Lucius Tiberius, procurator reipub. Ro. repetierit tributum ab Arturio per litteras, & restitutionem multarum provinciarum, quas vi à ditione Ro. eripuisset.

Damianus
episcopus
Ventanus.

Arturius exercitum ducens in L. Tiberium, Britan: commisit Modredo & Guennoræ. [Southampton.]

Arthurus, Modredo, nepote suo, atque Guenhumare reginæ, Britanniam conservandam permittens, cum exercitu suo portum Ammonis adivit.

a Ex impressis.

Rubente

Rubente tandem post cursum noctis aurora in portu Barbæ flu: applicuerunt.

Interea nunciatur Arturio, quendam miræ magnitudinis gigantem ex partibus Britanniarum advenisse, & Helenam, neptem ducis Hoëli, custodibus ejusdem eripuisse, & in cacumen montis, qui nunc Michaëlis dicitur, cum illa diffugisse, &c. De eodem gygante ab Arturio interfecto.

At Hoëlius, ob casum suæ neptis, tristis, præcepit ædificare basilicam super corpus ipsius in monte quo jacebat, qui nomen ex tumulo puellæ nactus Tumba Helenæ usque in hodiernum diem vocatur.

Ex cap. 6º. in quo describitur pugna inter Arturium, & Lucium Tiberium.

Inito itaque congressu debilitantur Britones. Chimmarhogus siquidem, consul Trigeriæ, nec non & duo millia cum eo corruerunt.

Tunc & Lucius imperator, intra turmas occupatus, cujusdam lancea confossus interiit, &c. De foeda Ro. fuga & strage.

L. Tiberii,
imperatoris
exercitus
Ro. cædes.

[Tiberius Maritium imperatorem fecit, parumque post moriens bona pace quievit anno Di. 584.]

Nuntiatum ei Modredum, nepotem suum, cujus tutelæ commiserat Britanniam, ejusdem diademate, per tyrannidem & prodicionem, insignitum esse, & reginam Guenhumeram, violato jure priorum nuptiarum, eidem nefanda Venere copulatam esse.

Prædictus autem sceleratissimus proditor ille Modredus Chelricum, Saxonum ducem, in Germaniam direxerat, ut in illa quoscunque posset associaret sibi, & associatis quibuscunque iterum citissimis velis rediret.

At ille, peracto ipsius præcepto, octingentis navibus armatis Paganis plenis applicuerat.

Associaverat quoque sibi Scottos, Pictos, & quoscunque callebat habuisse suum avunculum odio. Erant autem numero octuoginta millia, tam Paganorum, quam Christianorum, quorum auxilio fretus, & quorum multitudine comitatus, Arthuro, in Rutupi portum applicanti, obviam venit, & commisso proelio, maximam stragem dedit applicantibus. Augufelus etenim, rex Albanæ, & Galganus, nepos regis, cum innumerabilibus aliis in die illa ceciderunt, &c. Quo pacto Arturius littore nacto Modredum cum suis fugaverit.

Pag. 37.

[Sandwich.]

Periurus ergo ille, revocatis undique suis, sequenti nocte Guintoniam ingressus est. Quod ut Guenhumeræ reginæ nuntiatum est, confestim sibi desperans ab Eboraco ad urbem Legionum diffugit, atque in templo Julii martyris inter monachas

chas ejusdem caste vivere disposuit, & vitam monachalem suscepit, &c. Ut Modredus, Ventam fugiens, & cum Arturio secundo congregiendi, fugatus sit, Cornubiamque classe petierit.

Arturius
Modredum
insequitur.

Confestim prosequutus est eum in prædictam patriam usque ad flu: Cambiam, ubi ille adventum ejus expectabat. Porro Modredus, ut erat omnium audacissimus, & semper ad invadendum celerrimus, confestim milites suos per catervas distribuit, affectans vincere vel mori potius, quam prædicto modo diutius fugere.

Modredi
caedes.

Concidit namque proditor ille nefandus, & multa millia cum eo. Sed inclytus ille Arturus rex lætaliter vulneratus est, qui illinc ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis advectus, cognato suo Constantino, & filio Cadoris ducis Cornubiæ, diadema Britannicæ concessit.

Ex cap. 1.º. 8.º. libri.

Constantino igitur diademate insignito insurrexerunt Saxones, & duo filii Modredi, nec in eum prævalere quiverunt, sed post plurima bella diffugiendo unus Londonias, alter vero Guintoniam ingressus, eas obtinere cœperunt. Tunc defunctus est S. Daniel, Bangornensis ecclesiæ religiosissimus antistes, & Theonus Gloucestrensis episcopus in archiepiscopatum Londoniarum eligitur. Tunc obiit sanctiss: urbis Legionum archiepiscopus David in Menevia civitate intra abbatiam suam, quam præ ceteris diocesis suæ monasteriis dilexerat, quia beatus Patritius, qui nativatem ejus prophetaverat, ipsam fundavit. Dum enim ibi apud confratres suos moram faceret, subito languore gravatus mortuus est, & jubente Mailgone Venedotorum rege, in eadem ecclesia sepul-

tus. Pro eo ponitur in metropolitana sede Kinocus, Lanpaterrensis ecclesiæ antistes.

At Constantinus insecutus est filios Modredi, & Saxones, quos potestati suæ subjugavit, & prædictas civitates cepit, & alterum juvenem Guintoniæ, in ecclesiam S. Amphibali fugientem, ante altare trucidavit. Alterum vero Londoniis, in quorundam fratrum cœnobio absconditum, atque tandem juxta altare inventum, crudeli morte adfecit. Exinde 3.º. anno interfectus est à Conano sententia dei percussus, & juxta Uther Pendragonem intra lapidum structuram sepultus fuit.

Pag. 38.

Cui successit Aurelius Conanus, miræ probitatis juvenis, & ipsius nepos, qui monarchiam totius insulæ tenens ejusdem diademate dignus esset, si non foret civilis belli amator. Avunculum etenim suum, qui post Constantinum regnare debuit, inquietavit, & in carcerem posuit, ejusque duobus filiis interfectis

interfectis regnum obtinuit, secundoque regni sui anno defunctus est.

Cui successit Vortiporius, in quem infurrexerunt Saxones conducentes concives suos ex Germania maximo navigio. Sed ipse proelium cum ipsis inivit, & superavit, & monarchiam totius regni adeptus populum quatuor annis gubernavit cum diligentia & pace.

Cui successit Mailgo, omnium fere Britanniae pulcherrimus, multorum tyrannorum depulsor, robustus armis, largior ceteris, & ultra modum probitate præclarus, nisi Sodomitana peste volutatus sese deo invisum exhibuisset. Hic etiam totam insulam obtinuit, & sex comprovinciales Oceani insulas. Hiberniam videlicet, atque Islandiam, Gotlandiam, Orcades, Norwegiam, Daciam adjecit durissimis bellis suae potestati.

Ex 2º. capº.

Mailgoni successit Kareticus, amator civilium bellorum, deo invisus & Britonibus, cujus inconstantiam comperientes Saxones miserunt propter Gormundum, Africanorum regem, in Hiberniam, in quam maximis navigiis advectus gentem patriae subjugaverat, &c. De adventu ejus in Britanniam.

Inito ergo fœdere cum Saxonibus oppugnavit Kareticum regem, & post plurima proelia fugavit eum à civitate in civitatem, donec eum truxit in Cirecestriam, & obsedit. Capta tandem prædicta civitate, & succensa, commisit proelium cum Katerico, & eum fugavit ultra Sabrinam in Guallias.

Mox depopulans agros ignem cumulavit in finitimas quasque civitates, qui non quievit accensus, donec cunctam pene superficiem insulae à mari usque ad mare exussit.

Secesterunt itaque Britonum reliquiae in occidentales insulae partes, Cornubiam videlicet & Guallias, unde crebras, & ferales irruptiones incessanter hostibus faciebant.

Tunc igitur archipræsules, videlicet Theonus Londoniensis, & Tadiocus Ebor: cum omnes ecclesias sibi subditas usque ad humum destructas vidissent, cum omnibus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, diffugerunt ad tutamina nemorum in Guallias cum reliquiis sanctorum, timentes ne barbarorum eruptione delerentur.

Plures etiam Armoricam Britanniam magno navigio petiverunt, ita ut ecclesia duarum provinciarum, Loëgriae videlicet & Northumbriae, à conventibus suis desolaretur. Sed hæc alias referam cum librum de exultatione eorum transulerò.

Liber de exilio ecclesiarum Astoricorum virorum Britanniae.

a Sic.

Ex

[v. 127.] Inter ceteras, erat in civitate Bangor quædam nobilissima, in qua tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi prioribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos monachos haberet, qui omnes labore manuum suarum vivebant. Abbas autem eorum Dinooth vocabatur, miro modo artibus liberalibus eruditus.

Brochmail, capitaneus urbis Legionum super Deam flumen.

Collectis igitur undique exercitibus Edelfridus, rex Northanhumbro-
rum, prælium inivit cum Brochmail, qui pauciori numero militum resistens ad ultimum relicta civitate, sed prius maxima strage hostibus illata, diffugit.

At Edelfridus, civitate capta, & cet. De strage monachorum.

Edelfridus

Deinde cum prædictus Saxonum tyrannus Bangornensium urbem peteret, audita ipsius infania, venerunt undique obviam illi duces Britonum, Bledericus videlicet dux Cornubiæ, & Margadud rex Demetarum, Caduuanus Venedotorum, & conferto prælio, ipsum vulneratum in fugam propulerunt. Sed & tantum numerum exercitus ejus peremerunt, ita quod decem millia circiter & sexaginta sex corruerunt. In parte etiam Britonum cecidit Bledericus, dux Cornubiæ, qui ducatum in eisdem præliis præstabat.

Ex cap. 1°. 9ⁱ. libri.

Exinde convenerunt omnes principes Britonum in civitate Legecestriæ, communemque assensum habuerunt, ut Cadwanum sibi facerent regem, ipsoque duce Edelfridum ultra Humbrum sequerentur, &c. Ut, Britannis Humbrum transeuntibus, pax sit facta inter Cadwanum & Edelfridum. Et postea Cadwallo, Cadwani filius, & Eduinus, Edelfridi filius, missi fuerint in Armoricam ad Salomonem regem, educandi, qui, mortuis parentibus, in illorum regna successerunt, salva semper amicitia, donec Eduinus in regem Northumbriæ coronari à Cadwallone posceret.

Conveniunt ambo ultra Humbrum, factoque congressu amittit Caduuallo multa millia, & in fugam conversus est, &c. De crudelitate Edwini victoris, quam exercuit in Britannorum provincias; utque Cadwallo, hinc & inde fugiens, tandem Armoricam petierit, sed prius tempestate in Garnareiam insulam pulsus. Deque humanitate Salomonis Armoricani erga Cadwallonem.

Ex cap. 2°.

Nec hoc quidem per suam potestatem Romani fecerunt, sed

sed per diffidium inter nobiles dictæ insulæ ortum. Romani, licet ad tempus eam subditam habuissent, amissis rectoribus suis ac interfectis cum dedecore expulsi abscesserunt.

Ex cap. 3.

Mailgo namque, summus ille rex Britannæ, qui post Ar-^{Cadwallonis} turum 4us. regnavit, duos generavit filios, quorum unus En-^{genus} nianus, alter vero Run vocabatur. Ennianus genuit Belin, Beli Jagonem, Jago Cadwanum, patrem meum.

Run autem, qui post obitum fratris sui expulsus fuit in-^{Salomonis} quietatione Saxonum, hanc provinciam adivit, deditque ^{Armorici} filiam suam Hoëlo duci, filio magni Hoëli, qui cum Arturo ^{genus} patrias subjugaverat. Ex illa natus est Alanus. Ex Alano Hoëlus pater tuus.

Ex 4. cap. de Briano, Cadwallonis milite.

Pag. 40.

Ivitque Exoniam, ubi convocatis Britonibus ea quæ fecerat ^{i. e. eadem} notificavit. Missis postea ad Cadwallonem legatis munivit ur-^{Pelliti ma-} bem illam, mandavitque universis Britonum proceribus, ut ^{gi Edwini} oppida sua & civitates defensare insisterent, lætisque Cad-^{regis} wallonis adventum expectarent, qui in brevi, Salomonis auxilio fretus, eis præsidio veniret. Hoc itaque per totam insulam divulgato, Peanda, rex Merciorum, cum maxima multitudine Saxonum venit Exoniam, Briannumque obsedit.

Ex cap. 5.

Interea applicuit Cadwallo cum decem millibus militum, quos Salomon rex ei commiserat, petivitque celeriter obsidionem. Conserto deinde proelio captus est Peanda continuo, & exercitus ejus peremptus. Cumque ipse alium aditum salutis non haberet subdidit se Cadwalloni, deditque obsides, promittens sese cum illo Saxones inquietaturum, &c. Ut Northumbriam petierit.

^{rex Northumbr:}

Illato a otius proelio Edwinus interficitur, & totus fere populus quem habebat, necnon & filius ejus Offridus, cum Cad-^{Cad-} boldo rege Orcadam, qui eis in auxilium venerat.

Ex cap. 6.

Deinde commisit proelium cum Offrico, qui Edwino successerat, atque illum interemit, & duos nepotes ejus qui post eum regnare debuerunt, sed & Aidanum, regem Scottorum, qui eis auxilio venerat.

Postea misit Peandam, regem Merciorum, & maximam ^{i. e. ad vallum Severi} partem sui exercitus ad eum locum, ut cum eo bellum consereret, &c. De victoria Osuualdi, Northumbr: regis, in Hevenfeld contra Peandam.

Tom. 2.

F

^{a Sic.}

Quod

Quod ut Cadwalloni nuntiatum fuit, acri ira ignescens collegit exercitum suum, & sanctum regem Oswaldum persecutus est, & collato proelio in loco, qui Burne vocatur, irruit in eum Peanda, atque interfecit.

Successit ei in regnum Northumbriæ frater ejus Osuinus, qui multa donaria auri, & argenti, Cadwalloni, toti jam Britanniae imperanti, donans, pacem ejus adeptus est, & se ei submitit, &c. Ut Pendæ licentiam dederit congregandi cum Edwino, Northumbr: rege, à quo postea interfectus est.

Completis tandem 48. annis nobilissimus ille, atque potentissimus, Cadwallo Britonum rex, senio & infirmitate gravatus, x. Kal. Decemb. ab hoc seculo migravit, cujus corpus Britones, balsamo & aromatibus conditum, in quadam ænea imagine, ad mensuram staturæ ejus fusa mira arte, posuerunt. Imaginem autem illam super æneum equum miræ pulchritudinis armatam, & super occidentalem portam Londoniarum erectam, in signum prædictæ victoriæ, & in terrorem Saxonibus, statuerunt; sed & ecclesiam subtus in honorem S. Martini ædificaverunt, in qua pro ipso, & fidelibus defunctis, divina celebrantur obsequia.

Pag. 47. Successit itaque in regni gubernaculum Cadwaladrus filius ejus, quem Beda Ceduallam juvenem vocat, & in initio viriliter & pacifice tractavit. At cum duodecim annos post sumptum diadema præterisset, in infirmitatem cecidit, & civile dissidium inter Britones ortum. Mater ejus fuerat soror Peandæ, patre tantum: matre vero diversa ex nobili genere Geuiseorum edita fuerat. Eam memoratus rex Cadwallo post factam cum fratre concordiam in societatem thori accepit, & ex ea Cadualadrus genuit.

Accessit & aliud infortunium, quia fames dira ac famosissima insipienti populo adhæsit.

Quam vero famem pestifera mortis lues consecuta est, quæ in brevi tantam populi multitudinem stravit, quantam non poterant vivi humare. Unde miseræ reliquæ patriam, factis agminibus, diffugientes transmarinas petebant regiones.

Ipse etiam rex Cadwaladrus cum navigio miserabili petens, &c. De Cadualadri querela.

Ut igitur inter hos & alios gemitus in Armoricano littore appulsus fuit, venit cum tota multitudine sua ad regem Alanum, Salomonis nepotem, & ab illo digne susceptus est.

Britannia ergo cunctis civibus, exceptis paucis, quibus in Gualliarum partibus mors pepercerat, desolata per novem annos Britonibus horrenda fuit.

i. e. Britan. habitatore fere vacuum.

Quod cum ipsis indicatum fuisset, nefandus populus ille, collecta innumerabili multitudine virorum & mulierum, applicuit

plicuit in partibus Northumbriæ, & desolatas provincias ab Albania usque Cornubiam inhabitavit.

Ab illo tempore potestas Britonum in insula cessavit.

Recordatus Cadualadrus regni sui, jam à supradicta contagione purificati, auxilium ab Alano petivit, ut pristinæ dignitati restitueretur, &c. Ut in somnis admonitus fuerit ne Britanniam repeteret.

Tunc Alanus, sumptis diversis libris Aquilæ qui Sophoniæ, prophetavit.

Tunc Cadualadrus abjectis mundialibus propter dominum Romam venit.

Cum autem Ivor & Im naves sibi collegissent, quos poterunt associaverunt sibi, & applicuerunt in insulam, atque quadraginta novem annis gentem Anglorum sævissima inquietatione adfecerunt.

Reges autem illorum, qui ab illo tempore in Gualliis successerunt, Karadoco Lancarbanensi, contemporaneo meo, in hac materia scribendos permitto :

Reges vero Saxonum Gulielmo Malmesbiriensi, & Henrico Huntendonensi.

Ex quodam Chronico incerti auctoris, sed qui videtur scripsisse Galfredi epitomen, ita tamen, ut frequenter multa interserat, nescio an vera, quæ nusquam in Galfredo leguntur. Pag. 42.

De Ebranco rege.

Condidit & montem dolorosum, quod nunc Notingham.

Iste Bellinus 41°. annis regnavit, & fecit Northampton, Cantabrigiam, & Caerdoil.

f. Lud

Post hunc successit in regnum Cassibellanus, frater suus, qui fecit civitates, f. Excestriam, Colcestriam, Oxenfordiam, & Norvicum.

Iste Lucius fieri fecit quatuor villas, Norynham, Erford, Salesbiry, & Huntingdun.

Hujus mater Helena, quæ sancta dicitur, Britanniae nobilis alumna, Londonias muro, qui adhuc superest, cinxisse fertur, & Colcestriam mœnibus adornasse. Sed inter alia multa Hierusalem * instauravit, mundatamque idolis, basilicis plurimis adornavit.

S. Vortegirrus

Dedit Hengisto, duci Saxonum & Anglorum, terram in Lindefeia, ubi ipse Hengistus construxit castellum, quod lingua Anglorum Twangcaster vocabatur.

Anno Domini 51°. Port & duo filii sui cum duabus navibus in Britanniam venerunt in loco qui modo dicitur Portef-

* Instauravit MS.

muthe,

muthe, & juvenem quendam Britonem nobiliff. cum multis aliis occiderunt.

Anno Dni. ^a CLVI^o. Lucius, Britannorum rex, ad Eleutherium papam legatos misit, f. Eluanum & Meduinum, ut juxta ejus admonitiones Christianus fieret. Qui eosdem legatos baptizavit, & catholica fide suscepta ordinavit Eluanum in episcopum, Meduinum autem in doctorem. Et propter eloquentiam & scientiam, quam habebant in scripturis sacris, prædicatores ad Lucium in Britanniam reversi sunt.

De S. Germano & Lupo.

Qui cum hæresin illam extirpassent, episcopos in pluribus locis Britanniae consecrarunt, beatum Dubricium summum doctorem in archiepiscopum statuerunt, & Landavensem ecclesiam, in honore beati Petri fundatam, sedem cathedralem collocarunt. Dubricius vero discipulos per ecclesias divisit, quasdam novas fundavit, Danielem in episcopum Bangorensis, & sanctum Iltutum in locum, ab illo Laniltut, i. e. ecclesia Iltuti, vocatum, ordinavit.

Pelagius Brito abbas famosi illius monasterii de Bangor extitit.

[Anno Di. 415. hic incepit, & ultra mare etiam 432.]

Quos Hengistus, Saxonesque ejus complices, nefanda proditione in monte Ambrosii, qui nunc Stanhenges dicitur, trucidaverat.

f. Saxones

Urbemque Badonis vallant, quæ nunc Bathonia.

Pag. 43.

Anno Domini DXXII. Dubricius migravit ad dominum. Et anno Domini 1120°. Nonis Maii ab insula Enthle ab Urbano Landavensi episcopo translatum fuit corpus S. Dubricii, & 4°. Cal. Junii in ecclesia Landavensi honorifice reconditum.

De Ida, primo Northumbrorum rege.

Flamburch. Ida venit cum 40^a. navibus ad Flamburch juxta Scarburch.

Quando
Britannia
primum
Anglia vo-
cata.

Et sic descendendo per reges Westfaxonum, usque ad Egbertum, qui apud Wintoniam coronatus est, ubi edictum fecit, ut Britannia ab illo die Anglia, & habitantes Angli vocarentur.

Sequuntur nomina regum & principum Walliæ
à morte Cadualadri.

Ex chronico incerti auctoris, sed antiqui, de rebus Britannicis, quod reperitur in Burnensi monasterio Lindensis provinciae.

De Britone.

Et postea ad istam venit insulam, quæ à suo nomine nomen accepit, i. e. Britannia.

Post intervallum multorum annorum, non minus DCCCC. Picti venerunt ad insulas, quæ Orchades vocantur, & postea finitimas insulas vastaverunt, & multas regiones, occupaveruntque eas in sinistrali parte Britanniae, ubi manent usque hodie.

Novissime autem venerunt Scotti à partibus Hispaniae ad Hiberniam. Primus autem venit Barptolemæus cum mille hominibus, tam viris quam mulieribus, & creverunt usque ad quatuor millia hominum, & venit super eos mortalitas, & in una septimana omnes perierunt.

Secundus ad Hiberniam venit Mineth quidam, filius agnominis, qui fertur navigasse super mare annum & dimidium, & postea tenuit portum in Hibernia fractis navibus, mansitque ibidem per multos annos, & iterum navigavit cum suis, reversusque est ad Hispaniam.

Et postea venerunt tres filii cujusdam militis Hispaniae cum triginta ciulis, cum 30^a. mulieribus in unaquaque ciula, &c. Ut postea omnes ciulae præter unam submersæ sint tempestate.

De familia vero illius ciulae, quæ relicta est, ut diximus, propter contractionem, tota Hibernia repleta est usque in hodiernum diem.

Novissime venit quidam Hoctor, & inhabitavit cum omni gente sua.

In Britannia quoque Istoreth, Istorini filius, tenuit Dalrieta cum suis.

Buil autem cum suis tenuit Euboniam, & alias circiter.

Filii autem Liethan obtinuerunt regionem Dunectorum, & in aliis regionibus se dilataverunt, id est, in Guir, &

^{Kidweli} Cetgueli, donec expulsi sunt à Cuneda, & à filiis ejus, ab omnibus regionibus Britannicis.

Britones venerunt in 3^a. ætate mundi ad Britanniam, Scithæ autem in 4^a. obtinuerunt Hiberniam. Scithæ autem, qui sunt in occidente, & Picti de aquilone pugnabant unanimiter contra Britones indefinenter.

Pag. 44.

Ninnius, sive Nennius, Britannus, Elbodi Eluodugi discipulus, auctor fuit Chronici, cujus copiam mihi fecit Thomas Sulmo. Nam ille habebat exemplar non mutilum, & sine præfatione, ut meum erat.

De

De muro à Severo facto.

Et vocatur Britannico sermone Gual.

Constantius Constantini Magni filius fuit, & ibi moritur, & sepulchrum ipsius monstratur juxta urbem quæ Caerfegeint, ut literæ, quæ sunt in lapide tumuli, ostendunt, & urbs vocatur alio nomine Mirmantum.

Britones autem dejecerunt regnum Romanorum, neque censum illis dederunt, neque reges eorum acceperunt, ut regnarent super eos. Neque Romani ausi sunt venire in Britanniam amplius ad regnandum, quia duces eorum Britones occiderant.

Pag. 45.

Tyrannis Ro: Legionum, quas Britanni in auxilium contra Pictos & Scottos vocabant.

Romani autem ad imperium auxiliumque, & ad vindicandum, veniebant, & spoliata Britannia auro argentoque, & ære, & omni pretiosa veste, & melle, cum magno triumpho revertebantur.

S. Sax:

Vortegirnus autem suscepit eos benigne, & tradidit illis insulam, quæ lingua illorum vocatur Teneth, Britannico sermone Ruoichun, regnante Marchiano secundo.

S. Vortegirnus.

Ipsè solus captus est, ac catenatus, ac regiones plurimas pro redemptione animæ suæ tribuit illis, i. e. Estfaxe, Southfaxe, ut ab illicita conjunctione se separaret.

At ille usque ad regionem, quæ à nomine suo acceperat nomen, scilicet Vortigirmanum, miserabiliter aufugit, ut ibi cum mulieribus suis lateret.

Et iterum Vortegirnus usque ad arcem quam ædificaverat, & nomen suum imposuerat, atque in regionem Demetorum juxta flu. Teivi, &c. Quo modo cum suis in arce, orante Germano, flammis consumptus sit.

Tertius Pascent, qui regnavit in duabus provinciis, i. e. Buelt & Vortegirmanum, post mortem patris sui, largiente Ambrosio qui fuerat rex in omnes reges Britannicæ gentis. Quartus Faustus, qui illi de filia sua natus est. Quem sanctus Germanus baptizavit, enutrivit, edocuit.

De S. Patritio in episcopum consecrato.

Nomenque, quod est Patritius, sumpsit, quia Manuum prius vocabatur.

Auxilius, Iferninus, & ceteri inferiori gradu simul cum eo ordinati sunt.

S. Patritius.

Scriptit a abgetorica CCCLXV^e. & eo amplius numero.

Vidi librum Synodi, ab ipsis celebratæ, in bibliotheca Wigorn.

a Abietoria apud Galeum, Tom. II. Hist. Vett. p. 113. Abgetoria est Warao de Scriptorib. Hib. p. 103. ubi monet nihil aliud significare quam alphabetum, sive elementa qua scriptis & docuit S. Patritius. Sepul-

Sepulchrum non invenitur, sed in occulto humatus est ne-
mine sciente. Sepultura
Patricii.

S. Sax.

Artur pugnavit contra illos in illis diebus, cum regulis Britonum, sed ipse dux erat bellorum. Primum bellum fuit in ostio flu: quod dicitur Glevi. Secundum, tertium, quartum, & quintum super aliud flu: Duglas, quod est in regione Linnvis. Sextum super flu: quod vocatur Bassas. Septimum bellum fuit in sylva Caledonis, i. e. Catcoit Celidon. Octavum fuit in castello Guinon. Nonum gestum est in urbe Legionis. Decimum gestum est in littore flu: quod vocatur Ribroit. Undecimum bellum fuit in monte, qui dicitur Agned Cathregonnon. Duodecimum fuit bellum in monte Badonis, in quo corruerunt uno die DCCC. & XL. viri de uno impetu Arturi.

Ex catalogo urbium Britannicarum ibidem.

Caer Legion Guaruuic.
Caer Guortegirn.
Caer Caradauc.
Caer Britto.
Caer Muncip.
Caer Penfauelcoit.
Caer Manchguid.

Ex Annotationibus quæ inscriptæ erant margine antiqui Codicis Nennii, quem à Thoma Sulmone mutuo accepi. Pag. 46.

Vel à Britone, filio Iffioconis, qui fuit filius Alani de genere Britannia
unde.
Japhedi, dicta est.

Quam Britones insulam Gueid, vel Guithe, ^{sup. vocabant} quod Latine *Veſta unde* divortium dici potest.

Ab incarnatione domini anni sunt DCCC. usque ad tricesimum annum Anarauht, regis Moniæ, id est, Mone, qui regit Anarauht
rex Monæ. modo regnum Venedotiæ regionis, id est, Guenet. Fiunt igitur anni ab exordio mundi usque in annum præsentem sex M. C. & viii.

A mari usque ad mare, id est, à Totenes usque ad Catenes. Tota Bri-
tannia à
Britannis
inhabitata.
Samuel,
Bolani dis-
cipulus.
Sic inveni, ut tibi Samuel, i. e. infans magistri mei Beulani, in ista pagina scripsi. Leland. Ex his verbis conjectura est, Samuelem autorem fuisse annotationum, quæ erant in margine Chronici Nennii.

ubi de Scottis loquitur.

Ille gener Pharaonis erat mas Scottæ filia.

Nulla tamen certa historia originis Scottorum reperitur.

Schytæ, id est, Scotti.

Lucius agnomine Levir maur, id est, magni splendoris, propter

JOANNIS LELANDI

propter fidem quæ ejus tempore venit in Britanniam.

Per centum vero & xxx. millia P. id est, à Pengual, quæ

villa ^a Scottice Cenail, Angl. Penelton dicitur, usque ad ostium Cluth flu. & Cair Pentloch, quo murus ille finitur, rustico opere Severus ille prædictus construxit, sed nihil profuit.

Carutius postea imperator reædificavit, & septem castellis munivit inter utraque ostia, domumque rotundam politis lapidibus super ripam flu. Carun, quod à suo nomine nomen accepit, fornicem, in victoriæ memoriam, erigens construxit.

^{sup.} Britannos Armoricanos.

Unde & nos illos vocamus in nostra lingua Letewicio, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur.

Guafmoric juxta Lugubaliam ibi ædificavit urbem, quæ An-

Palmecastre ubi.

gllice ^w Palmecastre dicitur. Leland. Hæc annotata erant eo loco, quo Nennius de Cairuorthigirn præsidio, à Vortegirno constructo, loquebatur.

Iste Vortemir, filius Vortegirni, in synodo habita apud

^{sup.} Vortegirnus.

Guartherniaun postquam nefandus rex ob incestum, quem cum filia commiserat, à facie Germani & clericorum Britanniae in fugam iret, patris nequitiae consentire noluit, sed rediens ad S. Germanum ad pedes ejus cecidit veniam postulans. Atque pro illata à patre suo & sorore sancto Germano calumnia terram ipsam, in qua prædictus episcopus obprobrium tale sustinuit, in æternum suam fieri sanxit. Unde & in memoriam S. Germani Guarennaun nomen, quod Latine sonat calumnia juste retorta, quoniam cum episcopum vituperare putayerat, semetipsum vituperio adfecit.

In Lincolnia enim sepultus est.

Pag. 47.
Vortimerus
sepultus
Lindi.

^e Mabut, i.e. filius horribilis, quoniam à pueritia sua crudelis fuit.

Arturius
unde.

Arctur Latine translatum sonat ursum horribilem, vel malleum ferreum, quo confringuntur ^d molæ leonum.

Ida, filius ^e Eubba, tenuit regiones in sinistra parte Humbri maris xii. annis, & junxit arcem id

Verba sic signata ++ corrupte scripta sunt.

dingueirin & Gurbirneth, quæ duæ re-

^a Sic, cum tribus asteriscis. ^b Sic, cum duobus punctis sub P, & cum W supra lin. ^c Sic, cum duob. punctis, & e supra lin. ^d Duo puncta sub æ, & Sic, cum duobus punctis.

giones fuerunt in una regione, i. e. Deur ab-
 erneth, Anglice Deira & Bernicia. Deiria & Bernicia } unde.

Elfred, filia Edwini, XII°. die post Pentecosten baptismum accepit cum innumerabilibus viris & mulieribus cum ea, & hæc prima baptizata est.

Edwinus vero postea in sequenti pascha baptismum suscepit, & XII. M^o. hominum in uno die baptizati sunt cum eo.

Si quis scire voluerit quis baptizavit eos, sic RENCHIDUS episcopus, & ELBODUS episcoporum sanctissimus mihi tradiderunt; Run RENCHIDUS } episcopi.
 ELBODUS }

Mapur Beghen, i. e. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus eos baptizavit, & per quadraginta dies non cessavit baptizare omne genus Ambronum, i. e. Aldfaxonum, & per prædicationem illius multi in Christo crediderunt. Sed cum inutiles magistro meo, Ambrones }
 Ealdfaxones }
 i. e. Beulano presbytero, visæ sunt genealogiæ Saxonum, & aliarum genealogiæ gentium, nolui eas scribere, sed de civitatibus & mirabilibus Britanniæ insulæ, ut alii scriptores ante me scripsere, scripsi.

Lelandus. Ex verbis, quæ superius scripta sunt, conjectura mihi animum subit, partem aliquam earum rerum, quæ in marginibus antiqui exemplaris exarantur, autorem ipsum Nennium agnoscere, cum Elbodi, qui & alias Elbogudus dicitur, mentionem faciat, & diligentem aliquem lectorem collatis exemplaribus ea in marginibus scripsisse, quæ in codice Salleiensis monasterii sensii deesse. At quid rursus, quod Beulani meminerit, cujus discipulum fuisse Samuelem in principio annotationum constat, nisi aliquis putaverit Samuelem prænomen esse Nennii, atque itidem præceptores habuisse & Elbodum, & Beulanum?

Nam Arthur Hierosolymam perrexit, & ibi crucem ad Arturius.
 quantitatem salutiferæ crucis fecit, & ibi consecrata est, & per tres continuos dies jejunavit, & vigilavit, & oravit coram cruce dominica, ut ei dominus victoriam donaret per hoc signum de Paganis; quod & factum est, atque secum imaginem sanctæ Mariæ detulit, cujus fracturæ adhuc apud Wedale servantur in magna veneratione. Leland. Quæ hîc secuntur de Wedale scripta fuerunt literis paulo & recentioribus, & majoribus: "Wedale Anglice, Vallis doloris Latine. Wedale villa est in provintia Lodonesiæ, nunc vero juris episcopi S. Andreæ Scotiæ, sex miliaria ab occidentali parte ab illo quondam nobili monasterio de Melros."

Ex Chronico Dovarensis monasterii.

De Julio Cæsare qualiter venerit in Britanniam patet ad plenum in libro Britonum. Qualiter autem fugatus fuerit à Cassibellano patet ibidem, & etiam in libro Lucani, ubi dicit, de eodem Cæsare loquens, "Territa quæsitis ostendit terga
"Britannis." Quod autem habuerit bellum dictus Cæsar cum rege Cassivallano super Berhamdone, patet ad oculum per acervos super eundem montem, ubi corpora occisorum cumulâtim sepeliebantur non longe à villa quæ vocatur Bregge.

De Arvirago rege quod probus fuerit, prudens, & bellicosus testatur liber Britonum. Quam autem formidabilis fuerit Romanis testatur Juvenalis poëta, ubi loquitur de quodam adulateore loquente ad Neronem Cæsarem verba consolatoria, dicente: "Regem aliquem capies, aut de temone Britanno

Ex

"Decidet Arviragus." Quod vero hic rex firmaverit castrum Dover, per hoc verissime colligi potest, quod, quando cepit rebellare Romanis, muniverit terram suam multis castris, & munitionibus, & præcipue super maritimâ. Hinc veraciter conjiciendum est, quod illa loca, quæ facilius patebant hostibus, firmaverit diligentius, scilicet Richeburg, Walemere, Dover, & Hasting.

De rege Lucio primitus Christiano quod fecerit ecclesiam in dicto castro fidenter dicendum est: quod, etsi novam ecclesiam non fundaverit, quod est incertum, sine dubio antiquum templum idolorum, ibidem existens, in ecclesiam Christi convertit. Hoc enim legitur in libro Britonum, & etiam in Chronica Ro: pont. quod idem rex ad doctrinam Damiani & Faganii sacerdotum, qui eum docuissent fidem Christi, omnia templa Idolorum in regno suo converterat in ecclesias Christi, & pro flaminibus constituerat episcopos, & pro archiflaminibus archiepiscopos. Flamines vocabantur eo tempore principes sacerdotum Ydolorum.

De rege Artur & regina Guennara satis celebria sunt gesta. Sed de promotione castri per eos nihil restat memorabile, præter nomina Aulæ & Cameræ, & ad huc existentium, & nomina habentium ab eis. Et quædam ossa Walwani, militis sui fortiss: qui occisus fuit prope Dover in bello habito inter Arturum & Modrerum proditorem. Ad huc servantur ossa in castro.

De rege Eadbaldo, filio Ethelberti, qui post baptismum rediit ad idola, & fugavit episcopos & sacerdotes, multa possunt inveniri in vita beatæ Mildreth: & qualiter revocatus sit ad

ad fidem per Laurentium archiepiscopum; qui Laurentius injunxit ei, in remissionem peccatorum, ut ecclesias dicaret sicut prius destruxerat, & clericos foveret, quos persecutus fuerat. Quod hic ordinaverit statum canonicorum in castro liquido colligi potest ex hoc, quod, antiqua fama referente, canonici resederunt in castro centum annis & amplius. Computet qui voluerit, tantum temporis fluxit à tempore regis hujus usque ad Withredum regem, qui transtulit canonicos ad ecclesiam beati Martini in villa Dovar; & quia diu hic rex regnavit post poenitentiam susceptam, semper vacans ecclesiis reparandis & ædificandis, credibile satis est, quod capellam suam in castro inter ceteras dicaverit & dotaverit.

De Withredo rege quod ædificaverit veterem ecclesiam in villa Dovar testantur veteres chronicæ, nec quicquam inde manet dubitabile.

Quod canonici, qui remoti fuerunt de castro, manserunt in ecclesia veteri beati Mart. 400. & amplius patet per annos regum, qui regnaverunt post Uithredum usque ad Henricum filium Gul: Conquestoris. A tempore vero ipsius Henrici usque nunc omnia liquida sunt.

Ex Prologo Chronici Gulielmi Thorn, monachi Augustiniani, de gestis abbatum Augustinianorum. Pag. 52.

Thomas Spot monachus scripsit res gestas abbatum S. Augustini usque ad annum Domini 1272.

Ex Chronica.

S. Augustinus primam habuit habitationem Doroberniæ in loco, qui appellatur Stablegate.

Ethelbertus ab Augustino in die Pentecostes baptizatus.

Ethelbertus dedit Augustino palatium suum infra muros, ut ibidem Christo ecclesiam erigeret.

Fanum Idolorum Ethelberti extra muros conversum in ecclesiam S. Pancratii.

Et paulo post, instigante Augustino, ibidem templum Petro & Paulo dedicavit.

^a Missuri argenteum, ^b Scapton aureum, iterum cellam cum freno aureo & gemmis exornatam, speculum argenteum, ar-
gentea, oloferica, camisiâ ornatam, quæ mihi de domino Gregorio directa fuerant.

Ecclesia Petri & Pauli consecrata sepulturæ regum & episcoporum.

^a L. missurium è decem Scriptoribus, col. 1762. Est vasis genus (Frehero patina ingens) ex eo vocatum, quod dono missum, notante Somnero. ^b Scapton apud X. Script. loc. cit. Mendose, censente Somnero, pro Iceptum.

JOANNIS LELANDI

Privilegium Augustini pro immunitate monasterii Petri & Pauli confirmatum plumbeo sigillo.

Circa hæc tempora quidam civis Londinensis, ad instigationem regis Ethelbriti, construxit ecclesiam, in honorem S. Petri apostoli, in occidentali parte ejusdem urbis in loco, qui Thorney tunc dicebatur.

Anno domini 664. rex Cant: Ercombertus obiit.

Anno 687.

Circiter hæc tempora quidam Swebard rex, qui regnum Cantuar. violenter obtinuerat, dedit Eabbæ, abbatissæ de Minstre, quæ præcessit beatam Mildredam, terram, quæ continet XLIII. manentes, in loco qui dicitur Sudaney juxta insulam de Thanet.

Oswinus rex dedit Adriano abbati terram unius aratri, quæ tunc pertinebat ad curiam de Livinge, in qua terra solebat esse mina ferri.

Bricwaldus, abbas tunc monasterii de Reyculver, electus est in archiepiscopum Cantuar:

Anno Domini 721. Ethelbertus, filius Withredi, regis Cant: dedit terram unius aratri circa flu: de Limene, Mildredæ, tunc abbatissæ de Minstre.

i. e. monast. S. August.

Rex Canutus dedit nobis manerium de Minstre.

Anno Domini 1480. insula de Thanet à Danis piratis devastatur, monasterium de Menstre comburitur cum clericis & populo qui illuc confluxerant.

Canonici
expulsi è
metropoli-
tana Cant:
ecclesia.

Anno Domini 1000 industria Alfrici archiepiscopi & Wulfrici abbatis, expulsi sunt canonici ab ecclesia S. Trinitatis Cantuar:

Lelandus.

Principio monachi erant in ecclesia Trinitatis, deinde canonici, 3°. monachi.

Quo tempore Dani Cantuar: depopulabantur monachi Augustiniani thesauros abscondebant, qui nec dum inventi sunt.

pag. 53.

Anno Domini 1207. Canutus rex dedit S. Augustino, & fratribus hujus monasterii, corpus beatæ Mildredæ cum tota terra sua.

Anno Domini 1030. Elstanus abbas corpus S. Mildredæ xv. Cal. Ju. de Thaneto ad monasterium suum transtulit.

Stigandus, archiepiscopus Cantuar: & Egelfinus, abbas S. Auguf: Cantios armatos contra Gul. Nothum producerunt, ut sic saltem libertatem ab illo extorquerent.

Egelfinus abbas, Gul. tyrannidem veritus, cum magnis sui cœnobii thesauris in Daciam profugit.

Inscriptio

Inscriptio recondita in tumba D. Augustini.

Inclutus Anglorum præful, pius, & decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.

Lelandus. Addita erant hæc carmina barbaro seculo, quo translatus fuit.

Anno Domini 1110. rex Henricus primus concessit abbati, & suis successoribus, ut mercatum haberent apud Minstre in insula de Thanet.

Hugo, abbas 2us. ejus nominis, fundavit hospitale S. Laurentii extra muros Cantuar. anno Domini 1148.

Anno Domini 1168. die decollationis S. Joannis Baptistæ Ecclesia Augustiniano-
rum con-
flagravit. combusta fuit ista ecclesia pro maxima parte, in qua combustione multi codicilli antiqui perierunt.

Abbas S. Augustini antiquitus regnante Henrico 2°. monestam habuit argenteam.

Anno Domini 1174. fuit ecclesia Christi Cantuar: combusta die S. Bertini abbatis.

Anno Domini 1220. Reginaldus de Manhelle vendidit Roberto, abbati S. Aug. hospitium prope coemiterium S. Olavi.

Ethelberga, quæ Edwino Northumbrano nupsit, alio nomine Tate dicta est.

Ipse vero Edbald dedit ei villam de Liminge, quæ fecit ibi Duplex
structura
monasterii
in Thanato. monasterium, & ibidem sepulta est.

Quæ ecclesia immediate conjuncta est capellæ beatæ Mariæ virginis, quam beata Domneva fieri procuravit.

Sige

Successit Sexburga, consecrata à Cuthberto archiepiscopo.

Tempore hujus Dani singulis annis advenientes Thanati insulam devastabant, & moniales paucæ factæ nimium vexatæ sunt.

Post obitum Sigeburgæ abbas Seledritha à rege Cudredo Seledritha
abbas Mo-
nasteriensis. surrogatur.

Anno 1011. Swanus, rex Danorum, pater Canuti, cum magno exercitu veniens destruxit totam insulam Taneti, & dictum monasterium S. Mariæ, à Domneva constructum, cum monialibus, sacerdotibus, clericis, & aliis populis inclusis, funditus delevit, & concremavit.

Circa annum Domini 1282. dominus rex Edwardus diligenter fecit inquiri ubique in chronicis, & in annalibus, tam domorum religiosorum, quam alibi, de jure, & dominio, quod reges Angliæ solebant habere super regnum Scottiæ, & de homagio, & servitio, quod reges Scottiæ facere consueverunt regibus Angliæ. Et, ne illa oblivionis nebula in posterum deleterentur, jussit in chronicis nostris specialiter annotari. Pag. 54.

Tempo-

Thomas Pontius doctor
Theologiæ & abbas S. Au-
gust: fuit Ro: Thomas Wal-
leys Dominicanus.

Temporibus quibus idem Thomas
stetit in curia Ro: eratque ibi quæstio
agitata inter papam Joannem XXII^m.
& quendam fratrem, ordine Prædica-
torum, nomine Thomam Waleys, &

est quæstio, "Utrum animæ beatorum videbunt Deum facie
"ad faciem ante diem judicii, &c." Quo pacto contra sen-
tentiam papæ partem affirmativam defenderit, utque Tho-
mas Pontius abbas subscribens, edito libello, sententiæ Thomæ
Walensis magnam ibidem laudem meruerit.

Chronicon Gulielmi Thornei definit in anno Domini 1375.

Ex libello de vita Myldrithæ.

Monasterium Mildrithæ in Thanato devastatum per piratas.

Ædurga abbas in Thanato, opera Ethelburgæ reginæ, con-
didit coenobium de Limingis, quo transtulit Mildrythæ cor-
pus. Leyland. Postea cessavit monasterium de Limingis, &
venit in potestatem archiepiscoporum Cantix, qui ecclesiam
utcumque restauraverunt.

Ley.

Lanfrancus presbyteros in-
duxit in ecclesiam S. Grego-
rii. Postea Gulielmus, archie-
piscopus Cant: professione ca-
nonicus S. Ustithæ canonicos
induxit.

Tandem Lanfrancus archiepiscopus
Mildritham & Ædurgam ad eccle-
siam S. Gregorii, quæ est in Cantuaria,
transtulit.

Mildrida trineptis Ethelberti magni.

pag. 55.

Ex libro Donationum ecclesie Christi & S. Augustini.

Ex Donatione Lotharii regis Cant.

Anno Domini 679.

Concedo terram in insula Thanatos in loco, qui appellatur
Westanea, tibi Birthwolde abba, tuoque monasterio, cui no-
men Raculf. Et ibidem in fine: Exceptis istis tribus, expedi-
tione, pontis & arcis constructione. Lelandus. In omnibus
antiquis Saxonum donationibus, quæ bene multe in hoc li-
bello erant, semper addita illa clausula erat. Sed Donationes
solam spectabant Cantiam; unde adducor ut credam, Expe-
ditionem homines ad bellum aptos spectare, Pontem neces-
sariam pontium constructionem, Arcem autem castellorum
constructionem.

Anno 680.

Ex Donatione Ceadwalle ad Wilfridum episcopum.

Insuper addidimus terram, quæ nominatur Tangmere, fra-

tribus Deo fervientibus in ecclesia S. Andreæ apostoli, posita
super ripam, quæ dicitur Wedringmuthe.

Ex

Ex quadam Ceadwalle Donatione.

Ego Ceadwala cum conjugē meā Kendritha.

Donatio Witbredi, Cantiorum regis.

Anno Dominicæ incarnationis 694. ego Withredus, rex Cantix, concedo terram quatuor aratorum pro amore Dei, & Brightwaldi archiepiscopi, ecclesiæ beatæ Mariæ, quæ sita est apud Liminges, quæ terra vocatur Wihelmeftun, cum omnibus, ad eam rite pertinentibus, campis, sylvis, pratis, pascuis, liberam ab omnibus servitiis, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Pag. 56. vacat.

Ex Donatione Eadbrighti Anno D. 741.

Pag. 57.

Ego Eadbright reg: cog. Eating, pro salute animæ meæ, concedo ecclesiæ Christi in Dorobernia capturam piscium, quæ habetur in ostio flu: quæ dicitur Limenea, & partem agri, in qua situm est oratorium S. Martini, cum domibus piscatorum, &c.

Opus Cuthberti archiepiscopi.

Construxit basilicam juxta ecclesiam Christi, quam S. Jo-
anni Baptistæ consecravit, ubi ipse & successores sui hono-
rifice sepelirentur. Est hæc ba-
filica in
cryptis.

Donatio Ealhmundi, regis Cant.

Anno D. 784. Ego Ealhmundus, rex Cantix, do tibi Wehtrede honorabili abbati, tuæque familiæ degenti in loco, qui dicitur Raculfcetre, terram xii. aratorum, quæ dicitur Scyldwic, cum universis ad eam rite pertinentibus, liberam ab omni seculari servitio, & ab omni regali tributo, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Ex Donatione Eadberti, regis Cantix, Anno 747.

Concedo ecclesiæ, quæ est apud Raculf, & tibi Deneheah abba, tuæque familiæ, pro salute animæ meæ, vectigal, & tributum, unius navis in portu, ac villa, quæ dicitur Fordwic, ad opus, ut præfatus sum, S. Mariæ, quæ jam in nominata ecclesia Deo servit.

Ex Synodo, celebrata apud Baccancelâ, præfidente Centulfo rege, & Athelardo archiepiscopo Cant:

Anno D. 798.

Ego Eadulf, Siddenensis episcopus, subscripsi.

Ego Tydfridus, Dammocæ episcopus, subscripsi.

Ego Wernbrightus Legorensis subscripsi.

JOANNIS LELANDI

*Ex Donatione Ceneulfi, regis Merciorum, & Cuthredi,
regis Cant: Anno D. 804.*

In loco, qui dicitur Liminge, ubi jacet corpus sanctæ
Eadburgæ.

Anno D. 811.

Wluredus, archiepiscopus Cant. emit à Ceneulfo rege
Gravenam,

Ex Donatione Ceneulfi ad ecclesiam Christi.

Et duo prata, in orientali parte flu: Sture sita.

*Ex Donatione Wulfredi archiepiscopi facta
ecclesiæ Christi anno D. 824.*

Item dedi eisdem monachis villam, quæ dicitur East-stur.
Et paulo post, intra ripam flu: Sture.

Ex Donatione Atulfi & Ethelstani.

Præsente Tatnotho presbytero tunc quidem electo ad epif-
copatum Dorobrevi, id est, civitatis Rosæ.

Ex quadam Donatione Pleimundi archiepiscopi.

Concedo ecclesiæ Christi terram, quæ vocatur Wefing-
merfc, juxta flu. quod vocatur Rumenea.

Donatio Eadulfi ducis.

Ego Athelstanus, rex totius Britanniæ, hanc donationem
confirmavi.

In alia Donatione.

Ego Athelstanus rex signo crucis confirmavi.

Lelandus.

Saxonum reges omnes donationes suas signo crucis con-
firmabant.

Pag. 58.

Donatio Egelredi.

Anno Domini 979. ego Egelredus rex concedo ecclesiæ
Christi in Dorobernia terras juris mei, scilicet Sandwic &
Estreia, liberas ab omni seculari tributo, exceptis expeditione,
pontis & arcis constructione.

Cnut, rex Anglorum, dedit ecclesiæ Christi brachium
sancti Barptolemæi.

[^a Anno ab incarnatione domini DCXCIII^o. Withredus,
gloriosus rex Cant. cum reverentissimo archiepiscopo Brith-
uualdo, præcepit congregari concilium in loco, qui nomi-
natur Baccancelde, præfidente eidem concilio jam nominato
clementissimo rege Cant. Withredo, & eodem venerando
patre & primato totius Britanniæ, simulque Tobia episcopo

^a Nescio à cujusnam manu sint inclusa. Nec magis liquet è quonam codice fuerint traducta. Id tamen scimus, eadem etiam exstare, sed magna cum discrepantia, in Tom. I. Spelmani Conciliorum, p. 189.

Rofensis ecclefiæ, cum abbatibus, abbatiffis, presbyteris, diaconibus, ducibus, fatrapis, pariter tractantes de ftatu ecclefiarum Dei in Anglia, & de his, quæ à fidelibus regibus, prædecefforibus ejus & propinquis, Æthelberto videlicet pofterisque ejus, Deo omnipotenti in propriam hereditatem data fuerunt, qualiter fecundum veram iuftitiam ftare & permanere valeant, vel quomodo ea fervare oporteat amodo & ufque in finem feculi, conflituentes. “Ego, a inquit, Withredus rex terrenus, à rege regum compunctus, zelo rectitudinis accenfus, ex antiqua traditione fanctorum patrum didici, non effe licitum alicui homini, in laico habitu conflituito, ufurpare fibi, quali propriam poffeffionem, quod ante fuerat domino concessum, & cruce Chrifti firmatum. Scimus enim, & veraciter conflat, quia, quod femel accepit homo donatione alterius in propriam poteflatem, nullatenus fine injuria illud iterum dimittet. Horrendum effe itaque hominibus deum vivum expoliare, tunicamque ejus, & hereditatem, fcindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum fuerit de terrenis fubftantiis, ad hoc, ut facilius promereri valeant, offerentes, æternam retributionem percipere in cœlis, manifefte declaratur, quod, quanto incautius homo feularis applicuerit fe in hereditatem regis æterni, tanto diftrictius à Deo punietur. Pro qua re firmiter decrevimus, & in nomine omnipotentis Dei, omniumque fanctorum, præcepimus omnibus fuccefforibus noftris, regibus, principibus, & omnibus in laico habitu conflituitis, ut nulli unquam liceat alicujus ecclefiæ, vel monafterii, dominium habere, quæ à me, vel antecelforibus meis prifcis temporibus Deo tradita funt in perpetuam hereditatem, & fanctis ejus. Magis autem, ficut in canonibus præcipitur, obfervandum effe, ut, quando aliquis de prælati defungitur epifcopus, abbas, vel abbatiffa, intumetur archiepifcopo propriæ parochiæ, & cum ejus confilio & confenfu, vita ac munditia ejus examinata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo fine confenfu & confultu archiepifcopi promoveatur. Neque de hac re aliquid pertinet ad decretum, vel imperium, regis. Illius autem effe comites, duces, optimates, principes, b præfectos, judices feculares ftatuere; Metropolitanis vero archiepifcopi ecclefiæ Dei replere, gubernare, epifcopos, abbates, abbatiffas, ceterosque prælatos eligere, ftatuere, firmare, admonere, ne quis de ovibus Chrifti, fcilicet æterni paftoris, aberraret. Hæc lex per ævum in regno noftro inperpetuum [c permaneat] omnibus ecclefiis Dei, pro falute animæ

Pag. 59.

a Hac omnia, quæ commatibus fignavimus, expuncta funt; fed à quonam non conflat. Attramentum autem effe paullo diverfum. b Profectos MS. c E Spelmano.

“meæ, meorumque prædecessorum, proque spe cœlestis
 “regni. Igitur ex hac die, & deinceps, concedimus, & do-
 “namus, ecclesiis regni nostri liberas esse perpetua libertate
 “ab omnibus secularibus servitiis, ab omni debito, vel pul-
 “sione, regalium tributorum, ut possint pro nobis deo omni-
 “potenti hostias dignas offerre, nostraque peccata abluere in-
 “maculatis muneribus.”]

Pag. 60, 61. vacant.

Pag. 62. *Ex primo [libro] Henrici Bradshaw, monachi Cestrensis, de vita
 S. Werburgæ, quam vernaculo sermone scripsit.*

Colchestre princeps civitas regni Eastfaxonici.

Limites regni Merciorum.

Chestre & Deva flu. A Chestre usque ad Brightstow. Mare
 orientale limes erat regni ab oriente. Ab australi parte Ta-
 mesis flu. Londinum usque. Ab aquilone Humbre flu. &
 Mersey flu.

A Merfio flu. reges Merciorum nomen sumpserunt.

Crida, rex Merciorum, ^{mas.} Wibbæ & ^{femina.} Quadriburgæ pater.
 Wibba Pendæ pater.

Penda genuit ex Kineswitha regina ^{Peadam} Pendam, Wultherum,
^{Marcelline}
 Ethelredum, Sanctum Marcellum, & S. Merwaldum; item
 filias Kineburgam & Kineswidam.

Merwald genuit ex Ermenberga, ^{principis} regis Cantiorum filia,
 Myldredam, Milburgam, & Milgidam filias; filium etiam no-
 mine Merwinum.

Penda genuit ex Ermenilda, Cantiorum regis filia, Sanctam
 Werburgam, Sanctum Kenredum, Sanctum Wulfadum, &
 Sanctum Rufinum.

Edwin, rex Northumbrorum, ex Quadriburga, filia Cridæ,
 regis Merc: genuit Eadfridum, & Offridum.

Eadfride genuit ^{Herericum} Hericum, regem Deirorum.
 Herericus ex Beorfwida genuit Hildam abbatissam.
 Herericus etiam genuit ex Hereswitha Sexburgam, & tres
 alias filias.

^{filia Annæ}
 Sexburga nupsit Ercomberto, regi Cantiorum, ex qua orta
^{mater S. Werburgæ}
 est Ermenilda, quæ nupsit Wulfero, regi Merc:
 Titilus, rex Eastanglorum, genuit Redwaldum.
 Redwaldus genuit Kenuherum & Eorpwaldum.

Titilus

Titilus genuit etiam Egnitium, ex quo orti sunt Ethelwoldus, Adelherus, & Anna.

Anna ex Herefwitha genuit Sexburgam, Ethelredam, Ethelburgam, Withburgam, Jurwinum martyrem, & Aldulphum regem.

Ermenricus regnavit in Cantia circa annum D. 535. & filiam habuit nomine Riculam, quæ nupsit Sleddæ, Eitfaxoniæ & Mediosaxoniæ regi.

Ermenric genuit etiam Ethelbertum Magnum. Ethelberto nupsit Berta, ex qua ortæ sunt S. Eadburga & S. Ethelburga. Ethelburga ex Edwino, rege aquilonis, genuit 4. filios, & 3. filias.

Eadbald successit Ethelberto Magno, cui nupsit Emma Franc: ex qua orta est Eanfwida filia, & Ermenredus Eadbaldi secundogenitus. Ermenredus duxit Oslavam, ex qua orti sunt Ethelbertus & Etheldredus.

Ercombertus, primogenitus Eadbaldi ex Emma Regina, duxit in uxorem Sexburgam, filiam regis Eastanglorum, & filios Ecbrutum & Lotharium habuit.

Ercombertus ^{alias 24.} 30. annis regnavit, Ecbritus 10, ^a Latharius 12. Ercombertus genuit duas filias, Ermenildam & Erkengotam. Streoneshaulc distat 30. m. p. ab Eboraco.

Wulferus cum Ermenilda habitaverunt non longe à Stone, ^{Pag. 63.} opp. Stafordensis provinciæ. ^{Byri hille: Wolpheri castellum.}

Werbodus, vir mag. nominis apud Wultherum regem Merc: ambiebat Werburgam in uxorem.

Werbodus in caussa fuit quod Wultherus Wulfadum & Rufinum filios suos interfecerit.

Monasterium fundatum apud Stone in honore Wulfadi & Rufini.

^{S. Audry} Ethelreda ^{accipere} optavit velum in cœnobio de ^{Coldingham} Camwood, ubi Ebba fuit abbatissa.

Ethelreda condidit monasterium in insula Heliensi, uno milliari à loco ubi S. Augustinus monasterium vetus condidit.

Wulfher, rex Merc. regnavit annis 17. & sepultus est apud Lichefeld.

Werburga, annuente fratre suo rege Ethelredo, condidit monasterium de Trentam & Hamburg.

Transtulit etiam ædes Æthelredi apud Wedon in usum monasterii.

Ethelredus rex condidit collegium S. Joannis apud Chestre anno D. 689. teste Giraldo Cambrensi.

^{a Sic.}

Ethelredus dedit locum de Eoveſham in uſum monaſterii.

Ethelredus ex Oſtrida, ^a filia Oſwii regis Aquilonis, genuit Colredum principem.

Ethelredus rex factus monachus apud Bardeney, & poſtea abbas ibidem.

Kenredus fundator monaſterii de Eoveſham procurante Egwino epiſcopo.

Werbungæ primum ſacerdos apud Hely.

Alnotus, ex ſervo Werbungæ Anachorita factus, à latronibus martyrium pertulit, & ſepultus eſt apud Stow prope Bukbridg.

Werbungæ obiit apud Trentam, & ſepulta eſt apud Hamburg.

Translatio
Werbungæ
ad Ceſtriam
anno D. 875.

Werbungæ reliquiæ tranſlatæ per Hamburgeneſes ad Ceſtriam.

Ex 2°. libro vitæ S. Werbungæ.

LEON Guaur conditor Ceſtriæ, ut teſtatur Ranulfus.

Cathedralis eccleſia S. Petri & Pauli Ceſtriæ ædificata fuit circa tempora Lucii regis.

Bannochoreneſe monaſterium xii. millibus paſſuum à Ceſtria.

Elſſeda, filia Alſredi Magni, egit de reparando & ampliando collegio Petri & Pauli Ceſtriæ.

Sed tabella quædam, quæ eſt in collegio S. Joannis Ceſtriæ, docet Edmundum, filium Edwardi primi, ſive Senioris, fuiſſe ſecundum reparatorem collegii Petri & Pauli Ceſtriæ.

Ethelſſeda.

[Non in cœnobio, ſed in eccleſia S. Petri Gloceſtriæ honorifice humata eſt, teſte Hovendune.]

& dedicavit S. Werbungæ

Ethelſſeda, Merc. princeps, condidit cœnobium apud Gloceſtre, ubi & ſepulta fuit.

Leofricus, comes Ceſtriæ, reparavit monaſter. Eoveſhamenſe.

Leofricus fundator monaſterii de Coventre.

Leofricus reparavit collegium S. Joannis Ceſtriæ.

Leofricus reparavit monaſterium S. Werbungæ Ceſtriæ.

Hugo Lupus, filius ducis Britannia, & nepos Gulielmi Magni ex ſore, factus eſt comes Ceſtriæ, & poſtea, vocato Anſelmo, mutavit collegium S. Werbungæ, ubi erant Canonici, i. e. Præbendarii, in collegium monachorum, ubi primus abbas erat Richardus, Beccenſis monachus, per Anſelimum deſignatus.

Richardus, filius Hugonis Lupi, patri ſucceſſit.

Wilhelmus, filius Nigelli, contabularius Ceſtriæ.

Richardus, filius Hugonis Lupi, duxit in uxorem Matildem, neptem Henrici primi ex ſore.

Richardus Lupus periit naufragio, eratque monachis Ceſtriæ, conſilio Matildis, inimicus.

^a Filii MS.

Anno

Anno D. 1180. tempore quadragesimali magna pars Cestriae conflagravit.

Pag. 64. Ex libello Gildæ cog:
sapiētis.

Polydorus in epistola sua colligit Gildam floruisse tempore Pelagii secundi pontificis Ro: circiter annum Domini 580.

Britannia insula, in extremo ferme orbis limite, Circium ^{Britanniæ} occidentemque versus, divinâ, ut dicitur, staterâ, terræ totius ponderatrice, librata, ab Aphrico boreali propensius tensa axi, octingentorum in longitudinem millium, ducentorum in latitudinem, spatium, exceptis diversorum prolixioribus promontoriorum tractibus, quæ arcuatis Oceani finibus ambiuntur, tenens; cujus diffusiore, & ut ita dicam, intransmeabili undique circulo, absque meridianæ freto plagæ, (quo ad Galliam Belgicam navigatur) vallata, duorum ossis nobilium fluminum, Tamefis ac Sabrinæ, veluti brachiis (per quæ eidem olim transmarinæ delitiæ ratibus

Gallia Belgica.

Tamefis flu.

Sabrina flu.

Viginti octo civitates in

Britann:

f. Au. vehebantur) aliorumque minorum, munita: bis denis, bisque quaternis civitatibus, ac non nullis castellis, murorum, turrium, portarum, domorum (quarum culmina, minaci proceritate porrecta, in edito forti compage pangebantur) munitionibus, non improbabili ter instructis, decorata, campis, late panis, collibusque, amœno situ locatis, præpotenti culturæ aptis, montibus, alternandis animalium partibus maxime convenientibus, &c. Ibidem de fertilitate atque amœnitate insulæ.

Fertilitas & amœnitas Britan:

f. Britannia

Hæc, erecta cervice & mente, ex quo inhabitata est, nunc deo, interdum civibus, non nunquam etiam transmarinis regibus, & subjectis, ingrata confurgit.

Erecta cervix Britan: & contumacia.

Et tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui in aliis, longe positis, regionibus vulgati sunt, ita ut Porphyrius, rabidus orientalis adversus ecclesiam canis, dementiæ suæ ac vanitatis stylo, hoc etiam adnecteret: "Britannia," inquit, "fertilis provincia tyrannorum." [Falsum est.]

Porphyrii elogium de Britan:

Britannia fertilis provincia tyrannorum.

Illa tantum proferre conabor in medium, quæ temporibus Romanorum pollicetur. imperatorum & passa est, & aliis intulit civibus, & longe positis, mala. "Quantum tamen potuero non tam ex scriptis

* Quam MS.

patriæ,

Libri combusti.
Libri de rebus Britan. in
Armoricam abducti.

patriæ, scriptorumve monumentis (quippe quæ vel, si qua fuerint, aut ignibus hostium exusta, aut civium exulum classe longius deportata, non compareant) quam transmarina relatione, quæ crebris irrupta intercapedinibus non satis claret.

Romani Britan: sibi subjugant.

f. exercitus Ro:

Sed transfretans, insulæ parendi leges, nullo obsistente, advexit, imbellemque populum, sed infidelem, non tam ferro, igni, machinis, ut alias gentes, quam folis minis, vel judiciorum concussibus, in superficie tantum vultus, pressio in altum cordis dolore, sui obedientiam proferentem, edictis subjugavit. Quibus statim Romam, ob inopiam, ut agebant, stipendii repedantibus, & nihil de rebellione suspicantibus, rectores, sibi relictos, ad enuncianda plenius, vel confirmanda Romani regni molimina, læna trucidavit dolosa. Quibus ita gestis, cum talia senatui nuntiarentur, & propero exercitu vulpeculas subdolas ulcisci festinaret, non militaris classis (parata fortiter dimicare pro patria) nec quadratum agmen, neque dextrum cornu, aliive belli apparatus in littore conspiciuntur; sed terga pro scuto fugantibus dantur, & colla gladiis gelido per ossa tremore corrente, manusque vincientiæ muliebriter protenduntur, ita ut in proverbium, & derisum, longe lateque effertur, "Britanni non sunt in bello fortes, nec in pace fideles." Itaque Romani, multis perfidorum cæsis, nonnullis ad servitutem (ne terra penitus in solitudinem redigeretur) mancipatis, patria vini oleique

Inopia stipendii fecit, ut multi Romani Britan. relinquerent.

Romanorum cædes.
Gildas plenus est hujusmodi nugarum. An dolus erat occidere violentos fures Romanos?

Falsa sunt hæc, quæ scribit de Britannis, qui sæpe Romanorum violentum excusserunt imperium, testibus etiam ipsis Romanis.

Honestum Gildæ testim: Britanni non sunt in bello fortes, nec in pace fideles.

Britannia vini & olei expers.

suorum quosdam relinquentes præpositos, indigenarum dorso mastigias, cervicibus jugum, solo nomine Romanæ servitutis honorem facturos, ac non tam militari manu, quam flagris, callidam gentem maceratu-
Pag. 65.

Non Britannia, sed Romana. Supple, terra censeretur.

a Potius, efferatur.

potuisset

potuisset æris, argenti, vel auri imagine Cæsaris notaretur. [Videtur verum hoc.]

Quæ licet ab incolis tepide suscepta sint, apud quosdam tamen integre, & alios minus usque ad persecutionem Dioclesiani tyranni novennem, in qua submersæ per totum mundum sunt ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inveniri potuerant, in plateis exultæ, & electi sacerdotes gregis domini cum innocentibus ovibus trucidati; ita ut ne vestigium quidem, si ita fieri potuisset, in nonnullis provinciæ locis Christianæ religionis appareret.

Ne penitus crassa atræ noctis caligine, a clarissimos lampades sanctorum accendit, quorum nunc corporum sepulturæ, & passionum loca, si non lugubri divortio Barbarorum, quam plurima ob scelera nostra, civibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem divinæ charitatis incuterent. S. Albanum Verulamensem, Aaron & Julianum Legionum urbis cives, ceteroque utriusque sexus diversis in locis summa magnanimitate in acie Christi perstantes, dico. Quorum prior postquam, charitatis gratia, confessorem, persecutoribus infectatum, & jam jamque comprehendendum (imitans & in hoc Christum, animam pro ovibus ponentem) domo primum, ac mutatis demum mutuo vestibus, occuluit, & se discrimini in fratris supradicti vestimentis libenter persequendum dedit; ita deo placens, inter sacram confessionem cruoremque, coram impiis, Romana tum stigmata, cum horribili fantasia, præferentibus, signorum miraculis mirabiliter adornatus est, ut oratione ferventi, instar Israeliticæ arentis viæ, minusque tritæ, (stante diu arca, prope glareas, testamenti, in medio Jordanis canali) iter ignotum, trans Thamesis nobilif: flu. alveum, cum mille viris, sicco ingredienti pede, (suspensis utrinque more præruptorum fluvialibus montium gurgitibus) aperiret, & priorem carnificem, tanta prodigia videntem, in agnum ex lupo mutaret, & una secum triumphalem marty: palmam sitire vehementius, excipere fortius, faceret. Et c.

a Sic, genere masculino.

Omne æs, argentum, & aurum notatum Cæsaris imagine.

fint, apud quosdam

➤ Persecutio Dioclesiani.

Libri sacri combusti.

Britannia obscuraretur, a clarissimos lampades sanctorum accendit, quorum nunc corporum sepulturæ, & passionum loca, si non lugubri divortio Barbarorum, quam plurima ob scelera nostra, civibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem divinæ charitatis incuterent. S. Albanum Verulamensem, Aaron & Julianum Legionum urbis cives, ceteroque utriusque sexus diversis in locis summa magnanimitate in acie Christi perstantes, dico. Quorum prior postquam, charitatis gratia, confessorem, persecutoribus infectatum, & jam jamque comprehendendum (imitans & in hoc Christum, animam pro ovibus ponentem) domo primum, ac mutatis demum mutuo vestibus, occuluit, & se discrimini in fratris supradicti vestimentis libenter persequendum dedit; ita deo placens, inter sacram confessionem cruoremque, coram impiis, Romana tum stigmata, cum horribili fantasia, præferentibus, signorum miraculis mirabiliter adornatus est, ut oratione ferventi, instar Israeliticæ arentis viæ, minusque tritæ, (stante diu arca, prope glareas, testamenti, in medio Jordanis canali) iter ignotum, trans Thamesis nobilif: flu. alveum, cum mille viris, sicco ingredienti pede, (suspensis utrinque more præruptorum fluvialibus montium gurgitibus) aperiret, & priorem carnificem, tanta prodigia videntem, in agnum ex lupo mutaret, & una secum triumphalem marty: palmam sitire vehementius, excipere fortius, faceret. Et c.

Sepulturæ martyrum in Britannia incurfione Barbarorum multis locis obscuratæ.

Albanus.

Aaron.

Julianus.

Amphibalus de nomine Gildæ ignotus.

Error Gildæ.

Tamesis corrupte pro Muro flu. qui Verolanium præterlabitur.

Carnifex fidem Christi agnoscit.

excipere fortius, faceret.

Nam

Christiani
se occultant.

Nam qui superfuerant sylvis ac desertis, abditisque speluncis, se occultavere.

Christiani
in Britannia
ecclesias
renovant.
Dies festi.

Igitur bilustro supra dicti turbinis nec dum ad integrum expleto, emarcescentibusque necis autorum nephariæ edictis, lætis luminibus omnes Christi a tyronibus, quasi post hyemalem ac prolixam noctem, temperiem lucemque serenam auræ coelestis excipiunt; renovant ecclesias, ad solum usque destructas; basilicas sanctorum martyrum fundant, construunt, perficiunt; ac velut victricia signa passim propalant; dies festos celebrant; sacra mundo corde oreque conficiunt; omnes exultant filii, gremio ac si matris ecclesiæ confoti.

Pag. 66.
Arriana hæresis
in Britannia.

Mansit nanque hæc Christi capitis membrorum consonantia suavis, donec Arriana perfidia, atrox ^b ceu anguis, transmarina nobis evomens venena, fratres in unum habitantes exitiabiliter faceret ^c sejugi, ac sic quasi via facta trans oceanum omnes omnino bestię feræ, mortiferum cujuscumque hæreseos virus horrido ore vibrantes, lætalia dentium vulnera patriæ, novi ^d semper ^e aliquid audire volenti, & nihil certe stabiliter obtinenti, infigebant. Itemque tandem tyr: virgultis crescentibus, & in immanem sylvam jam jamque erumpentibus, insula Romanum nomen, nec tamen morem legemque, tenens, quin potius abiciens, germen suæ plantationis amarissimæ ad Gallias, magna comitante

Britannia
novarum
rerum cupida.
Sylva tyrannorum.

Maximi expeditio in Galliam cum flore juventutis & robore militum Britan:

satellitum caterva, Maximum imperatoris insignibus, quæ nec decenter usquam gessit, non legitime sed ritu tyrannico initiatum, mittit. Ille, callida

Cædes imperatorum
& fuga.

primum arte potius quam virtute, finitimos quosque pagos, vel provincias, contra Romanum statum, retia ^e perjuria mendacique sui facinoroso regno adnectens, & ^f unam alarum ad Hispaniam, alteram ad Italiam extendens, & thronum iniquissimi imperii apud Treveros statuens, tanta infania in domos debacchatus est, ut duos imperatores legitimos, unum Roma, alterum religiosissima vita pelleret.

Britannia
milite spoliata.

Exin Britannia omni armato milite, militaribus copiis, rectoribus, licet immanibus, ingenti juventute, spoliata, (quæ comitata vestigia supradicti tyranni domum nusquam ultra rediit) & omnis belli usu ignara, duabus primum gentibus transmarinis vehementer sævis, Scottorum à Circio, Pictorum ab Aquilone calcabilis multos stupet gemitque annos. Ob quarum infestationem, dirissimamque depressionem, legatos Romanam cum epistolis mittit, militarem manum ad se vindicandam lachrimosis postulationibus poscens, & subjectionem sui Romano imperio continue tota animi virtute (si hostis longius

Scotti.
Picti.
Legati à
Britan:
Romam
missi.

^a L. tyrones. ^b Sic. ^c Sic. Et veteres sæpe omittebant litteram n. ^d Bis occurrit. ^e L. perjurii. ^f Una MS.

arceretur)

arceretur) vovens. Cui mox destina-
tur legio, præteriti mali immemor, suf-
ficienter armis instructa. Quæ ratibus

Legio à Romanis in Bri-
tanniam missa.

trans oceanum in patriam advecta, & cominus cum gravibus
hostibus congressa, magnamque ex eis multitudinem ster-
nens, & omnes è finibus depulit, & subjectos cives tam a-
troci dilaceratione ex imminente captivitate liberavit; quos
iussit construere inter duo maria, trans insulam, murum, ut
esset arcendis hostibus à turba instructus terrori, civibusque
tutamini: qui à vulgo irrationabili absque rectore factus non
tam lapidibus quam cespitibus non profuit. Legione autem
domum cum triumpho magno, & gaudio, repedante, priores
inimici, ac si ambrones lupi profunda fame rabidi, ficcis fau-
cibus ovile circumfilientes, non comparente pastore, alis re-
morum remigumque brachiis, ac velis, ventorum plenis,
vecti, terminos rumpunt, cæduntque omnia, & quæque
obvia, maturam ceu segetem, metunt, calcant, transeunt.
Iterumque mittuntur queruli legati, scissis (ut dicitur) vesti-
bus, opertisque sablone capitibus, impetrantes à Romanis auxi-
lia, ac, veluti timidi pulli, matrum fidiissimis alis succum-
bentes, ne penitus misera patria deleteretur, nomenque Ro-
manum, quod verbis tantum apud eos auribus resultabat, vel
exterarum gentium opprobrio obrosum vilesceret.

Picti &
Scotti fu-
gati.

Murus ex
cespitibus
lapide
mixtis.

Ambrones.
Reditus
Scottorum
& Picto-
rum.

Britanni se-
cundo à Ro-
manis auxi-
lia petunt.

At illi, quantum humanæ naturæ possibile est, commoti
tantæ historia tragediæ, volatus ceu aquilarum, equitum in
terra, nautarum in mari, cursus accelerantes, inopinatos pri-
mum, tandem terribiles, inimicorum "cervicibus" mucro-
num ungues infigunt, ^b casibusque foliorum tempore certo
assimilandam hisdem peragunt stragem, ac ut montanus tor-
rens, crebris tempestatum rivulis auctus, sonoroque meatu
alveos exundans, uno objectas sibi evincit gurgite moles; ita
æmulorum agmina auxiliatores egregii (si qua tamen evadere
potuerant) præpropere trans maria fugaverunt, quia anni-
versarias avide prædas nullo obsistente trans maria exaggera-
bant. Igitur Romani patriæ denuntiantes, nequaquam se tam
laboriosis expeditionibus posse frequentius vexari, &, ob
imbelles erraticosque latrunculos, Ro-
mana signa, tantum talemque exerci-
tum, terra ac mari fatigari; sed ut po-
tius sola, armis consuescendo, ac viri-
liter dimicando, terram, substantiolam,
conjugem, liberos, &, quod his majus est, libertatem vitam-
que totis viribus vindicaret, & gentibus, nequaquam se for-
tioribus, (nisi segnitia & torpore dissolveretur) inermes nullo

Pag. 67.

Legio Ro-
manorum
Britanniam
repetit.
Similitudo.

Scotti &
Picti trans
maria fu-
gati.

Scottos, & Pictos, imbel-
les & erraticos latrunculos
appellat.

Hortatio ad
militiam.

^a Hac vox mox post ungues occurrit etiam in MS. ^b Casibus quæ fol. MS.
Tom. 2. I modo

modo vinculis vincendas, sed instructas peltis, ensibus, hastis, & ad eandem promptas protenderent manus, suadentes (a & quia hoc putabant aliquid derelinquendo populo ad crescere) murum, b non alterum, sumptu pub.

Hic murus, ut Beda scribit, de solido lapide factus est per intervalla urbium.

Turres in meridiana oceani plagâ positæ.

privatoque, adjunctis secum miserabilibus indigenis, solito structuræ more, tramite à mari usque ad mare inter urbes, quæ ibidem forte ob metum hostium collocatæ fuerant, directo ædificant, fortia formidoloso populo monita tradunt, exemplaria instituendorum armorum relinquunt, in littore quoque oceani ad meridiana plagam, quo naves eorum habebantur (quia & inde barbaricæ feræ bestię timebantur) turres per intervalla ad prospectum maris collocant, valedicunt, tanquam non ultra reverturi.

Revertuntur Scotti & Picti ad solitas prædas.

Itaque illis ad sua remeantibus, emergunt certatim de carruchis, quibus

Similitudo.

Diffimilitudo morum in Scottis & Pictis.

Scotti & Picti nudo fere corpore, id quod etiam Herodianus, Græcus autor, in Severo scribit.

Picti in aquilonari partē Britannię sedes ponunt.

ch sunt trans Styricam vallem evecti (quasi in alto Titane, incalescenteque caumate, de arctissimis foraminum caverniculis fusci vermiculorum cunei) tetri Scottorum Pictorumque greges, moribus ex parte dissidentes, & una eademque sanguinis fundendi aviditate concordēs, furciferosque magis vultus pilis, quam corporum pudenda, pudendisque proxima, vestibus, tegentes; cognitaque condebitorum reverfione, & reditus denegatione, solito confidentiores omnem aquilonalem, extremamque terræ partem pro indigenis muro tenuis capeffunt.

Statuitur ad hæc in edito arcis acies segnis ad pugnam, inhabilis ac trementibus præcordiis inepta, quæ diebus ac noctibus stupido sedili marcebat.

Impetus Scottorum & Pictorum in Britannos murum defendentes.

Interea non cessant uncinata nudorum tela, quibus miserissimi cives de muris tracti solo allidebantur. Hoc scilicet eis proderat immaturæ mortis supplicium, quod, qui tali funere rapiebantur,

Fig. 68. fratrum pignorumque cito exitu devitabant. Quid plura? Relictis civitatibus muroque celso, iterum illis fugæ, iterum dispersiones solito desperabiliores. Item ab hoste infectationes, item strages accellerantur crudeliores; & sicut agni à lanionibus, ita defendi

Britannorum cædes. Similitudo.

suorum miserandas imminentes pœnas cito exitu devitabant. Quid plura? Relictis civitatibus muroque celso, iterum illis fugæ, iterum dispersiones solito desperabiliores. Item ab hoste infectationes, item strages accellerantur crudeliores; & sicut agni à lanionibus, ita defendi

a Quia & al. b L. non ut alterum, &c. c Pro carrucis.

cives ab inimicis discerpuntur, ut ^a commoratio eorum ferarum affimilaretur agrestium. ^b Nam & ipsis mutuo nec, pro exigui victus brevi sustentaculo, miserrimi cives latrocinando temperabant, & augebantur externæ clades domesticis moribus, quod ejuscemodi tam crebris direptionibus vacuaretur

Britanno-
rum mutua
latrocinia.

omnis regio totius cibi baculo, excepto venatoriæ artis solatio. Igitur rursus miseræ mittentes epistolas reliquæ ad Ætium, Romanæ potestatis virum, hoc modo loquentes: "Ætio ter consuli
"gemitus Britannorum." Et post pauca querentes, inquit: "Repellunt nos
"Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hæc ori-
"untur duo genera funerum, aut jugulamur aut mergimur, nec
"pro eis quidquam adjutorii habentes."

Fames.
Spes sola cibi in venatione.
Fragmentum epistolæ Bri-
tannorum ad Ætium consu-
lem.

Interea fames dira ac famosissima vagis ac nutabundis hæret, quæ multos eorum cruentis compulit prædonibus sine dilatione victas dare manus, ut paucillum ad refocillandam animam cibi caperent; alios vero nusquam, quin potius de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus, dum conferti continuo rebellabant.

Fames dira.
Vestigium virtutis in Bri-
tan: reliquiis.

Et tum primum inimicis, per multos annos prædas agentibus, strages dabant, non fidentes in homine, sed in deo.

Strages Scottorum & Pi-
ctorum.

Quievit parumper inimicorum audacia, nec tamen nostrorum malitia. Recefferant hostes à civibus; nec cives à suis sceleribus. Moris namque continui gentis erat, sicut & nunc est, ut infirma esset ad retundenda hostium tela, & fortis esset ad civilia bella, & peccatorum onera sustinenda; infirma, inquam, ad exequenda pacis ac veritatis insignia, & fortis ad scelera, & mendacia.

Pax data
Britannis.
Civilis dif-
cordia.

Revertuntur ergo impudentes grassatores Hyberni domum, non longo post tempore reversuri.

Hiberni grassatores, id est,
Scotti.

Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, requieverunt, prædas & contentiones nonnunquam facientes.

Picti extrema insulæ inha-
bitant.

In talibus itaque induciis desolato populo sæva cicatrix obducitur famis, alio virulentiore tacite pullulante. Quiescente autem vastitate, tantis abundantiarum copiis insula adfluebat,

Fertilitas
infolita.

^a Commemoratio apud Galeum. Non adeo recte. ^b Lege ipsos pro ipsis. Ita enim in Foscelini, aliisque vet. Edd. nam & ipsos mutuo, nec per exigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando temperabant, & augebantur &c. E codice autem suo MS. malit cl. Galeus, Nam laniant seiplos mutuo, nec pro exigui victus brevi sustentaculo miserrimorum civium latrocinando: & augebantur &c. ^c Dumis confertis alii.

ut nulla habere tales retro ætas meminisset, cum quibus omnibus luxuria crescit. Crevit enim germine præpollenti, ita ut competenter eodem tempore diceretur: "Omnino talis Fornicatio. "auditur fornicatio, qualis nec inter gentes." Non solum vero hoc vitium, sed & omnia, quæ humanæ naturæ accidere solent, & cætera. Ibidem de Britannorum viciis.

Reges uncti. Ungebantur autem reges non per dominum, sed qui ceteris crudeliores existerent, & paulo post ab unctoribus, non pro veri examinatione, trucidabantur.

Pag. 69. Interea volente deo purgare familiam suam, & tanta malorum labe infectam, auditu tantum tribulationis, emendare, non ignoti rumoris penniger ceu volatus arrectas omnium penetrat aures, jam jamque adventus veterum hostium volentium penitus delere, & inhabitare solito more, à fine usque ad terminum, regionem.

Fama de eruptione Pictorum & Scottorum.

Pictorum consilium de Britannis impetendis irritum.

Nequaquam tamen ad hoc proficiunt. Pestifera namque lues feraliter insipienti populo incumbit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem, remoto mucrone, sternit, quantam ne possint vivi humare.

Initur namque consilium, quid optimum quidve saluberimum, ad repellendas tam terales, & tam crebras, supradictarum gentium irruptiones prædasque, decerni deberet.

Tum omnes consiliarii una cum superbo tyranno cæcantur, adinvenientes tale præsidium, immo excidium, patriæ, ut ferocissimi illi nefandi nominis Saxones, deo hominibusque invisî, quasi in caulâ lupi, in insulam, ad retundendas aquilonares gentes, intromitterentur. Quo utique nihil ei usquam perniciosius, nihilque amarius factum est.

Adventus Sax: in Britan:

{ Cyulæ
{ Longæ naves.

Augurium de imperio Saxonum in Britannia.

Saxones sedem in orientali plaga Britanniae dono accipiunt.

Saxonia novos milites ad Britannos mittit.

Tum erumpens grex catulorum de cubili lænæ barbariæ, tribus, ut linguâ ejus exprimitur, cyulis, nostrâ, longis navibus, secundis velis, omine, augurisque, (quibus per vates canebatur, certo apud eum prælagio, quod ter centum annos patriam, cui proras librabat, insideret, c. vero L. hoc est, dimidio temporis, sæpius vastaret) ejectus primo in orientali parte insulæ, jubente infausto tyranno, terribiles infixit ungues, quasi pro patria pugnaturus, sed eam certius impugnaturus Cui supradicta genitrix (comperiens primo agmini fuisset prosperatum) item mittit satellitum canumque prolixiorum catervam, quæ ratibus advecta adunatur cum manipularibus spuris.

Igitur

Igitur intromissi in insulam barbari, veluti milites, magna, Saxones si-
ut mentiebantur, discrimina pro bonis hospitibus subituri, im- mulatores.

petrant sibi annonas dari, quæ multo tempore impartitæ clau- Proverb:
ferunt, ut dicitur, canis faucem. Claudere ca-
nis faucem.

Item ^a quærentur non adfluenter sibi ^b epimonia contri- Calumniæ
bui, occasiones de industria colorantes, & ni profusior eis Saxonum.
magnificentia cumlaretur, testantur, se cuncta insulæ rupto
foedere depopulatos.

Nec mora minas effectibus ^c profecuntur. Confovebatur Vis aperta
namque, ultionis justæ præcedentium scelerum causa, de mari Saxonum.
usque ad mare, ignis orientali sacrilegorum manu exaggeratus, Conflagra-
^d finitimas quasque civitates agrosque populans, non quievit tio Britan:
accensus, donec, cunctam pene exurens insulæ superficiem,
rubra occidentalem truncique oceanum lingua delamberet.

Ita ut cunctæ coloniæ crebris arietibus, omnesque coloni, Ecclesiæ vi-
cum præpositis ecclesiæ, cum sacerdotibus ac populo, micro- olatæ cum
nibus undique micantibus, ac flammis crepitantibus, simul sacerdotibus
solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum, una Pag. 70.
turrium cardine avulso, murorumque celsorum saxa, sacra Demolitio-
taria, cadaverum frusta, crustis purpurei cruoris tecta, velut nes ædifi-
in quodam horrendo torculari mista viderentur, & nulla esset ciorum.

omnimodis, præter domorum ruinas, bestiarum volucrumque Cadavera
ventres, in medio sepultura, salva sanctarum animarum re- infepulta.
verentia, si tamen multæ inventæ sint, Nimium libere, ne dicam
quæ ad ardua coeli id temporis à sanctis angelis viderentur. stulte, à Gilda dictum.

Itaque nonnulli miserarum reliquiarum in montibus depre-
henfi acervatim jugulabantur: alii fame confecti accedentes, Britanno-
manus hostibus dabant in ævum servituri, si tamen non con- rum servi-
tinuo trucidarentur, quod altissimæ gratiæ stabat loco. tus.

Alii transmarinas petebant regiones, Britannorum in Armori-
cum ululatu magno. cam commigratio.

Alii montanis collibus, minacibus, præruptis, vallatis & densissimis saltibus, marinisque rupibus Latibula
vitam, suspecta semper mente, credentes, in patria licet tre- Britan:
pidi perstabant.

Tempore igitur interveniente ^e aliquanto, cum recessif-
sent domum crudelissimi prædones, roboratæ à Deo reliquiæ
(quibus se conjungunt undique de diversis locis miserrimi ci-
ves, tam avide quam apes alveariis procella imminente) fi-

^a Potius queruntur ex Edit. Gal. ^b Epimonia sunt expensa, vel exensa, vel
tributa, quæ dantur per singulos menses post defectum luna, i. e. post novilunium.
Hoc liquet tam ex Isidoro, quam ex aliis scriptoribus, ut videre est apud Du-
Fresnum. ^c Sic. ^d Et finitimas al. ^e Ita distinxit Lelandus. Atqui alii non
post aliquanto, sed mox post interveniente comma ponunt.

- Hemistichium. **mul deprecantes** *a* cum "toto corde, & ut dicitur, "innume-
"ris onerantes æthera votis", ne ad internationem usque de-
lerentur, duce Ambrosio Aureliano, viro
modesto (qui solus forte Romanæ gen-
tis tantæ tempestatis collisioni, occisis
in eadem parentibus, purpura nimirum
b indutus, superfuerat) **cujus nunc temporibus nostris soboles
magnopere avita bonitate degeneravit.**
- Ambrosius Aurelianus, vir
Romanæ gentis, purpuram in-
duit.
- Britanni
victores. **Vires capeſunt, victores provocantes ad proelium, quibus
victoria, domino annuente, ex voto cessit.**
- Mars du-
bious. **Ex eo tempore nunc cives, nunc hostes vincebant, ut in
iſta gente experiretur dominus solito more præſentem Iſraë-
lem, utrum diligat eum, an non, usque annum obſeſſionis**
- Badonicus
mons. **Badonici montis, noviffimæque ferme de furciferis non mi-
nimæ ſtragis, qui & meæ nativitatis eſt.
Sed ne nunc quidem, ut ante, civitates
patriæ inhabitantur, ſed deſertæ diru-
tæque hæctenus ſqualent, ceſſantibus li-
cet externis bellis, ſed non civilibus.
Hæſit etenim tam deſperati inſulæ ex-
cidii, inſperatique mentio auxilii memoriæ eorum, qui utri-
uſque miraculi teſtes extitere; & ob hoc *d* reges, publici,
privati, ſacerdotes, eccleſiaſtici ſuum quique ordinem ſerva-
runt. At illis decedentibus, cum ſucceſſiſſet ætas, illius tem-
peſtatis neſcia, & præſentis tantum ſerenitatis *e* non experts",
ita cuncta veritatis ac juſtitiæ moderamina concuſſa ac ſub-
verſa ſunt, ut earum, non dicam veſtigium, ſed ne monimen-
tum quidem in ſupradictis propemodum ordinibus appareat,
exceptis paucis, & valde paucis, qui, ob amiſſionem tantæ
multitudinis, quæ quotidie prona ruit ad tartara, tam brevis
numeri habentur, ut eos quodammodo venerabilis mater ec-
cleſia in ſinu ſuo recumbentes non videat, quos ſolos veros
filios habet. Quippe quid celabunt cives, quod non ſolum
norunt, ſed exprobrant jam in circuitu nationes? Reges ha-
bet Britannia, ſed tyrannos; judices habet, ſed impios, sæpe
prædantes, *f* & concutientes "innocentes; vindicantes & pro-
tegentes, ſed reos & latrones; quam plurimas conjuges ha-
bentes, ſed ſcortantes, &c. Ibidem de Britannorum vitiis.**
- Strages max. Saxo. **Civitates partim deſertæ,
partim ſemirutæ.**
- Gildas naſcitur.
- Britanni
vcaſtius vi-
Bunt.
p ritanni ad
iſtina vi-
d^a reci-
unt.
- Pag. 71.
Exprobra-
tiones in
vicia Bri-
tannorum.
- Damnonia
Constanti-
nus rex. **Cujus tam nefandi piaculi non ignarus eſt immundæ lænæ
Damnoniæ tyrannicus catulus Conſtantinus, qui hoc anno,
poſt horribile juramenti ſacramentum, quo ſe devinxit, ne-**

a Eum pro cum habent Galeus alique. *b* Indutis al. *c* Eum Dominus an non Gal. *d* Reges, publici privati que ſacerdotes eccleſiaſtici ſuum ordinem ſervarunt Gal. *e* Experta pro non experts in Gal. aliisque. *f* Hæ voces *b* ſ occurunt.

quaquam dolos civibus (deo primum, jureque jurando, sanctorum demum choris & genitrice a comitantibus) facturum, in duarum venerandis matrum sinibus, ecclesiaeque carnalis sub S. abbate Amphibalo, latera regionum tenerrima puorum, vel praecordia crudeliter duum totidemque nutritorum, inter ipsa (ut dixi) sacrosancta altaria nefando ense, hastaque pro dentibus laceravit, quorum brachia nequaquam armis (quae nullus pene hominum fortius hoc eis tempore tractabat) sed deo altarique protenta, in die judicii, ad tuae civitatis portas, Christe, veneranda patientiae ac fidei suae vexilla suspendent.

Et hoc ne post laudanda quidem merita egit. Nam multis ante annis, crebris alternatisque foetoribus adulteriorum victus, legitima uxore, contra Christi magistrique gentium interdictum, depulsa.

Quid tu quoque pardo similis moribus, & nequitiis discolor, canescente jam capite, in throno, dolis pleno, & ab imis vertice tenus diversis parricidiis, & adulteriis b constuprato, boni regis nequam fili, ut Ezechiae Manasses, Demetarum tyranne Vortipori stupide riges? Quid te tam violenti peccatorum gurgites, quos, ut vinum optimum, sorbes, imo tu ab eis voraris, appropinquante sensim vitae limite, non fatiant? Quid quasi culminis malorum omnium stupro, propria tua amota conjugeejusdemque honesta morte impudentis filiae, quodam ineluctabili pondere miseram animam oneras?

Ut quid in nequitiae tuae volveris vetusta fece, & tu ab adolescentiae annis, urse multorum sessor, aurigaque currus receptaculi urfi, dei contemptor fortisque ejus depressor, Cuneglasus, Romana lingua, lanio fulve? Quare tantum certamen tam hominibus quam deo praestas? hominibus civibus scilicet armis specialibus, deo infinitis sceleribus. Quid praeter innumerabiles casus propria uxore pulsa furciferam germanam ejus perpetuam deo viduitatis castimoniam promittentem, ut poeta ait, summam c seu teneritudinem coelicolarum nympharum (tota animi veneratione, vel potius hebetudine) contra interdictum apostoli, denegantis posse adulteros regni coelestis esse municipes, suspicis? Quid tu etiam insularis draco, multorum depulsor tam regno, quam etiam vita, supradictorum novissime in nostro stylo, prime in malo, major multis potentia, simulque malitia, largior in dando, profusior in peccato, robuste armis, sed animae fortior excidiis Maglocune, in tam vetusto scelerum atramento, veluti madidus vino, de Sodomitana vite expresso, volutaris? Quare tantas

Perjurium
Constant.
Amphibalus
abbas.
Caedes regi-
orum pue-
rorum.

Constantini
adulterium.
Divortium.

Vortiporius
Demetarum
tyrannus.

Vortiporius
uxorem
repudiat.

Cuneglasus.

Divortium.

Poeta.

Pag. 72.

Maglocu-
nus rex.
Maglocunus
Sodomit:

a *Mox post comitantibus alii addunt fretis.* b *Constuprata MS.* c *Seu al. pecca-*

Maglocuni potentia. peccaminum regiae cervici ^a sponte (ut ita dicam) ineluctabiles celsorum ceu montium innectis moles? Quid te non ei regum omnium regi (à quo cunctis pene Britanniae ducibus tam regno factus es, quam status liniamento, editior) ^b exhibes ceteris moribus meliorem, sed versa vice deteriore.

Maglocunus avunculum suum oppressit. Nonne in primis adolescentiae tuae annis avunculum regem, cum fortissimis propemodum militibus (quorum vultus non catulorum leonis in acie magnopere dispares visabantur) acerrime ense, hasta, igni oppressisti?

Maglocunus fit monachus, & quantum conjectura assequor, Bancorenfis. Nonne postquam tibi ex voto violenti regni fantasia cessit, cupiditate inducta ad viam revertendi rectam, diebus ac noctibus id temporis (conscientia forte peccaminum remordente) de deifico tenore monachorumque decretis, sub dente primum multa ruminans, dein popularis aurae cognitioni proferens, monachum, sine ullo infidelitatis (ut aiebas) respectu, perpetuo vovisti?

Maglocunus monachum exiit. Proverb. Canis ad vomitum. Repudium. O quanta ecclesiae matri laetitia (si non te cunctorum mortalium hostis de sinu quodammodo ejus lugubriter abstraxisset) foret? Ne multa, tantum gaudii ac ^c suavitatis tam caelo terraeque tua ad bonam frugem conversio, quantum nunc moeroris ac luctus ministravit ad horribilem, more molossi aegri, vomitum nefanda reversio.

Spernuntur namque primae (post monachi votum irritum) illicitae licet, ^d tamen propriae conjugis praesumptivae nuptiae, alia viri viventis, non externi, sed fratris filii, ad-amata. Ob quae dura cervix illa, multis jam peccaminum fascibus onerata, bino parricidali ausu, occidendo supradictum, uxoremque tuam, aliquamdiu à te habitam, velut summo sacrilegii tui culmine, de imis ad inferiora curvatur. Dehinc illam, cujus dudum colludio ac suggestionem tantae sunt peccatorum subitae moles (ut etiam publicae fallaces parasitorum tuorum linguae conclamant, summis tamen labiis, non ex intimo cordis) legitimo utpote viduatam thoro, sceleratissimo adscivisti connubio.

Regis vitium populo commune. Praeceptor Maglocuni. Rege audiente verbum iniquum, omnes, qui sub illo sunt, scelesti sunt. Nimirum rex, ut propheta ait, justus suscitabit regionem. Sed monita tibi profecto non desunt, cum habueris praecceptorem pene totius Britanniae magistrum elegantem.

Lelandus.

Hactenus haec ex Gildae epistola, sive historiola, ^{cerpta} descripta sunt. Cetera, quae in eodem libello multa sequuntur, conti-

^a Sponte (ut ita dicam) ineluctabiles celsorum seu montium) innectis moles? Gal. ^b Exhibis MS. ^c Suavitatis MS. ^d Tam MS.

nent pias admonitiones & liberas in malos episcopos & sacerdotes. Ita enim Gildas libellum divisit, ut pars una reges suæ conditionis acerrime admoneat, altera episcopos sui officii. Sed posteriora Britannicæ antiquitatis nihil proflus habent, sacræ vero scripturæ quam plurimum. Denique in toto opere plus pietatis quam Britannicæ antiquitatis ostendit, in qua ne mediocriter quidem se eruditum probat.

Ex libellulo quodam incerti auctoris, quem mutuo sumpsit à Domino Monjoio, & erat de origine Scottorum. Pag. 73.

Berengus, interfecto Rodrico domino suo, obtinuit locum habitandi in Britannia à Mario, & postea ædificavit villam de Berwic.

Ex libro Giraldi Cambrensis de descriptione Cambriæ ad Hugonem episcopum Lincolnensem. Pag. 74.
Hic primus
liber Cam-
briæ laudes
continet,
secundus
vitia.

Cambria ducenta milia passuum in longum, circiter vero centum milia in latum habet. Longitudo namque à portu Hoiger in Monia usque ad portum Eskewin in Winta quasi per octo dietas extenditur. Latitudo à porth Mawr Meneviæ, i. e. à portu magno, usque ad Rid helic, quod Britannice vadum salicis, Anglice vero nunc Wiliford, dicitur, quasi per quatuor dietas expanditur. Montibus excelsis, vallibus imis, sylvis immensis, aquis, & paludibus, terra munitissima. Adeo ut à tempore, quo Saxones primum insulam occupaverant, reliquiæ Britonum, qui in has partes secesserunt, nec ab Anglis olim, nec à Normannis postmodum, expugnari ad plenum prævaluissent. Illi vero qui ad australem angulum, qui à ducis Corinei nomine nomen acceperunt, quia terra munita non est, adeo rebelles esse non valuerunt. Tertia namque Britonum extantium pars, quæ Armoricum australis Galliarum finem obtinuit, non post Britannicum excidium, sed longe ante à Maximo tyranno translata est, & post multos, & graves, quos Britannica juvenus cum ipso sustinuit, bellicos sudores, ultimis his Galliarum finibus imperiali munificentia est remunerata.

Divisa est antiquitus Wallia totalis in tres partes tanquam æquales, plus æquivalentiæ, quam justæ quantitatis, & proportionis, habita consideratione. Venedotiam scilicet, quæ nunc Nortwallia, i. e. borealis Wallia, dicitur. Sudwalliam, i. e. australem Walliam, quæ Cambrice Deheubarth, i. e. dextralis pars, dicitur: cujus etiam portio septem cantaredis est conferta Demetia. Et Powisiam, quasi mediam & orientalem. Divisionis autem hujus hæc causa fuerat: Rodericus mag: qui Britannice Roderic Maur dicebatur, totique Walliæ præsi-

debat, tres filios habuerat; Meruinum, Anaraut, & Cadelh. Hi tres totam inter se Walliam dividerunt.

Meruino cessit Nortwallia, Anaraut Powisia, Cadelh Sudwallia. Ipsa nimirum, quanquam quantitate longe major, propter nobiles tamen, qui Cambrice Huchelwir, quasi superiores viri, vocantur, quibus abundabat, qui & dominis rebelles esse solebant, dominumque fere detrectabant, deterior esse videbatur.

Cadelh tamen, præmortuis fratribus, totius Walliæ monarchiam obtinuit, & successores sui similiter usque ad Theodorum. Descendentes autem à Theodoro tantum Sudwalliam obtinuerunt, sicut pater eorum. Hi scilicet, Refus filius Theodori, Griphinus filius Refi, & Refus filius Griphini, qui hodie præest.

Hæc itaque est generatio principum Sudwalliæ: Refus filius Griphini, Griphinus filius Refi, Refus filius Theodori, Theodorus filius Cadelh, Cadelus filius Æneæ, Æneas filius Oenei, Oeneus filius Howeli Da (id est, Howeli boni) Howelus filius Cadelh, Cadelus filius Roderici magni. De Cadelo igitur, filio Roderici Magni, descendunt principes Sudwalliæ: de Meruino principes Nordwalliæ: de Anaraut principes Powisiæ.

Pag. 75.
Quot cen-
turiz in
Cambria.

Continet autem Sudwallia cantaredos *xxix*^m. Nordwallia *xii*. Powisia sex, quorum tamen hodie tres ab Anglis & Francis occupati sunt. Terra namque, quæ Salopesburia dicitur, olim pars Powisiæ fuerat, unde & locus, ubi nunc castrum Salopesburiz situm est, olim Penguern, i. e. caput alneti, vocabatur.

Lelandus.
Præter illas
tres, quæ ab
Anglis &
Francis oc-
cupantur.

Tres enim fuerant Walliæ totius curiæ principales, Dineur in Sudwallia, Aberfrau in Nordwallia, Penguern in Powisia. Est itaque numerus cantaredorum totius Walliæ, ^a quadraginta quatuor^b.

Sunt autem in Wallia sedes cathedrales quatuor. In Sudwallia Menevensis super mare Hibernicum, David archiepiscopo patrocinante. Hæc antiquitus Metropolitana fuerat, & cantaredos obtinebat *xxiiii*^{or}. cum tamen hodie viginti tantum tribus contenta sit. Ergenglel etenim, quæ & Anglice Urchenfelt dicitur, inter diocesim Menevensem olim continebatur. Habuerat sedes Menevensis archiepiscopos successively *b* *xxiiii*^{es}. Sublato vero pallio episcopos usque in hodiernum diem *c* *xxiiii*^{or}. quorum nomina & ordinem causamque pallii sublatis si scire volueris itinerarium quæras.

In eadem quoque Australi Wallia sedes Landavensis super mare Sabrinum juxta nobile castrum de Caerdif, præfule Te-

lião præfidente, quinque continens cantaredos, & quartam partem unius, i. Scingeint.

In Nordwallia inter Monam & montes Hereri sedes Bangornensis, Danielis abbatis patrocinio gaudens, cantaredos continet circiter novem. In eadem pauperula cathedra LLaeluensis, cui & Powisia subest, Afaph episcopo præfidente, cantaredos continens quasi sex.

Scinditur autem & distinguitur aquis Wallia nobilibus, quæ ex montanis duobus originem habent, Elennith s. in Sudwal-

lia, quæ Angli vocant Moruge, quasi paludum cacumina. Eleri quoque in Norduallia, quæ Anglice Snadune vocantur, i. e. nivium montes. Hæc tantæ quantitatis, & capacitatis esse perhibentur, quod si cuncta a totius Walliæ in unum coacta fuerint, eis ad pascua multo tempore sufficere possent. In hiis vero & lacus illi esse perhibentur, quorum alterum insulam erraticam, alterum autem pisces omnes monoculos, certum est continere.

De montanis igitur Helennith nobilis emanat Sabrinæ flu.

castrum Slopesburæ complectens, per nobile Bruges^{f. op.}ense, per urbem quoque Wigornæ, per Gloverniam, ferream atque fabrilem; sub qua paucis passuum milibus in mare descendit, quod & ab ejus nomine Sabrinum mare nomen accepit. Hæc aqua multis olim temporibus inter Cambriam & Loëgriam, hoc est, inter Walliam & Angliam, marchia fuit. Hæc Britannice Haveren, à nomine puellæ, filiæ s. Loerini, ibi à noverca submersæ, vocata est. Unde & Latine, mutatione aspirationis in S, ut in distortis à Græco in Latinum fieri [^b solet,] dicta est Sabrina; sicut pro hal fal, hemi semi, hepta septem.

Fig. 76.

Vaga flu. ab eisdem quoque montanis Elennith per Haizæ castrum, & Clifordæ, per urbem Herefordiæ, per castellum de Wiltuna, & castellum Godricii discurrens, sylvam quoque Danubiæ, ferro fertilem atque ferina, transpenetrando usque ad Strigulense castrum, sub quo & in mare dilabitur, & Angliam ibidem à Wallia separans modernis diebus marchiam facit.

Oscæ vero non ab Elennith, sed à montanis de Canterbochan, originem trahens per principale castrum de Brecheoniauc, quod Aber Hodeni, i. e. casum Hodheni, s. in Oscam, (Aber enim Britannice dicitur locus omnis, ubi aqua in aquam cadit) per castrum de Abergeveni, per Oscæ castrum, per antiquam & autenticam Legionum urbem descendens, procul à novo Burgo in Sabrinum mare dimergitur.

Quid Aber
Britan:

^a Toties MS. ^b Ex impressis.

Remni flu: de montanis de Brecheniauc per castellum & pontem in mare descendit.

Et ab eisdem montanis Taph per sedem cathedralem de Llandaph, cui & nomen dedit, usque ad castrum de Caerdis, ubi se mari immiscet, impetuosè transcurrit.

De montibus eisdem, inter egregia Cistertiensis ordinis cœnobio, de Margan s. & Neth, Avenne flu. & Neth vivo fabulo & absorbente terribiles in mare deproperant, Neth fluvio juxta castellum de Neth profluente.

De montanis de Canterbochan Tau flu. per castrum de Abertau, quod Anglice Sueinesia dicitur.

^e Lochor per castellum de Lohout, & Wandres per Kidweli in profundum dilabuntur.

Vendraith
Vaur.
Vendraith
Vehan.

Ab Elennith iterum nobile flu: Tewi Cantermaur & Canterbochan ab invicem separans per castrum Lananeueri, per castrum Dineuur, sylvis & situ munitissimum (ubi & principalis Sudwalliæ curia fuerat) per nobile castrum de Caermerdthin (ubi & Merlinus inventus fuerat, à quo & nomen accepit) usque ad castellum de Llandestephan in mare transfertur.

^{Baffelli}

De montanis de Presselen [^a Taf flu:], non procul ab Albæ domus monasterio, per castellum de S. Claro, non procul ab Abercorran & Talachar, in mare devolvitur.

^G De montanis eisdem duo Cledu, provinciam dugledu complectentes, eique de suo nomine nomen donantes, alter per castellum de Lanwadeni, alter per Haverfordiam, in mare decurrunt, & dicuntur Britannice quasi duo gladii.

A montibus autem Elennith aqua Teivi nobilis emanat à superiori parte Cantermaur & Caerdigan, non procul ab armentis, ^b opimo de Stratflur monasterio, inferius autem Demetiam & Caerdigan usque in Hibernicum mare longe determinans. Hæc aqua sola in Cambria castores habet, quorum miracula si scire volueris, itinerarium quæras. Salmone quoque præpingui præ cunctis Cambriæ flu. abundat.

Pag. 77.

A montibus eisdem Estuth erumpit, & superiores Kericæ regionis partes transpenetrando sub Aberustuth in mare descendit.

A niveis autem Eleri montibus nobilis Devi flu. originem trahens, Sudwalliam à Norduallia longe decernit & distinguit.

Ab eisdem quoque montibus Mau flu: magnus emanans, Traitmaur & Traitbochan, i. e. tractus maris major & tractus

ⁱ minor, per Merioneth & terram Canani dilabuntur.

^a Ex impress: ^b Et opimo de Stratflur monasterio at.

Cunewe

Cunewe vero de sub Eleri pede boreali montis emergens, sub nobili castello Dugannu se marinis undis immiscet.

A latere montis ejusdem per castellum Rudheland, & sic usque in mare, Cloit dilabitur.

De lacu Pemmelesmere Deudue, quam Angli Deie vocant, originem ducens, & per Cestriam currens, longe à latere dextro sylvam de Coleshulle, Basingeworke, & divitem non procul inde argenti venam relinquens, vivum & absorbens mare influendo sabulum facit, & inter Angliam & Walliam à parte boreali, sicut & Vaga ab australi, moderno tempore marchiam facit.

Nulla mentio castri de Flinte.

Totius autem Walliæ sicut australis pars circa regionem Kereticam, & præcipue Demetiam, campestri planicie maritimoque littore longe amœnior; sic borealis Venedotia & situ terrarum munitior, & robustis virorum corporibus fœcundior, ubique gleba fertilior, esse dinoscitur. Sicut enim montes Eleri cunctis Walliæ totius armentis in unum coactis ad pascua, sic insula Monæ triticeæ germinis fertilitate toti Walliæ fertur aliquamdiu sufficere posse. Unde & Moniam Kemre dici solet. Merioneth autem & terra Canani, præ aliis omnibus, hispida nimis est, & inaccessibilis. Pars ista Walliæ lanceis longis præstat, sicut australis, & præcipue circa Wintæ fines, arcu solet prævalere. Notandum etiam quia " & " Nort Walliâ lingua Britannica delicatior, ornatior, & laudabilior, quanto alienigenis terra illa impermixtior esse perhibetur. Kereticam tamen in Sudwallia regionem, tanquam in medio Cambriæ ac meditullio sitam, lingua præcipua uti & laudatissima plerique testantur. Cornubia vero & Armorica Britannia lingua utuntur fere perfimili, Cambri tamen, propter originalem convenientiam in multis, adhuc intelligibili. Quæ quanto delicata minus & incomposita, tanto antiquæ linguæ Britannici idiomati magis, ut arbitror, appropriata.

Dicta est Cambria à Cambro duce, Bruti filio. Brutus enim ab Ænea, mediantibus avo Afcanio & patre Sylvio, descendens, & Trojanorum reliquias, qui in Græcia detenti fuerant, in hanc occidentalem insulam ducens, cum annis jam non paucis feliciter regnasset, & tam terræ quam genti nomen dedisset, in extremo tandem positus articulo tribus filiis suis regnum Britannicæ totale divisit. Primo & primævo, f. Locrino, medium illud & meditullium, inter Humbrum & Sabrinam, quod & ab ejus nomine Loëgria vocatur. Juniori vero Albanacto totam trans Humbrum insulæ partem, quæ

Pag. 78.

^a In pro & habent alii. ^b L. antiquo linguæ Britannicæ idiomati &c. ex impress.

Mendax
Galfridi
historia.

 Walli
unde dicti.

& ab ejus nomine Albania dicitur. Medio vero, f. Cambro, totam Tranfabrinam regionem, quæ fimiliter & ab ejus nomine Cambria nomen accepit. Hinc igitur proprie, & vere, Cambria patria, hinc patriotæ Cambri dicuntur, vel Cambrenses. Eorum autem, qui Kemeraic, linguam Cambricam, à Cam Græco, hoc est, distorto Græco, propter affinitatem linguarum, quæ, ob diutinam in Græcia moram, contracta est, dici volunt, probabilis quidem & verifimilis est, minus tamen vera, relatio. Wallia vero non ab Wallone, vel Wendo-loëna regina, sicut fabulosa Galfridi Arturi mentitur historia (quia vero neutrum istorum apud Cambros invenies) sed à barbara potius nuncupatione nomen istud inolevit. Saxonés enim occupato regno Britannico quoniam lingua sua extraneum omne Wallicum vocant, & gentes sibi extraneas Wallenses vocabant, & inde usque in hodiernum barbara nuncupatione & homines Wallenses, & terra Wallia vocatur.

Gens igitur gens levis & agilis, gens aspera magis quam robusta, gens armis dedita tota. ^a Non enim hinc solum, sed totus populus ad arma paratus.

Non etenim hinc, ut alibi, redit "agricolis labor actus in orbem." Solum quippe Martio & Aprili solum semel aperiant ad avenas. Totus propemodum populus armentis pas-

^b * citur & avenis, lacte, caseo, & butyro. Carne plenius, pane parcius vesci solent. Non mercemoniis, non navigiis, non mechanicis artibus, nec ullo proffus, nisi Martio labore, vexantur. Patriæ tantum tutelæ student & libertatis: pro patria pugnant, pro libertate laborant. Pro quibus non solum ferro dimicare, verum & "vitam" dulce videtur. In bello moti decus reputant. Nec mirum si non degenerant. Quorum etenim hii reliquæ Æneadæ in bellum pro libertate tuebant. De hii hoc spectabile, quod nudi multoties cum ferro vestitis & inermes cum armatis congregari non verentur. In quo plerumque conflictu sola sunt agilitate & animositate victores.

Armis tamen utuntur levibus, agilitatem non impediuntibus, lorice minoribus, sagittarum manipulis, & lanceis longis, galeis & clypeis, ocreisque ferreis rarius.

Pag. 79. Equis autem cursoribus & generosis, quos patria gignit, nobiliores ad bella feruntur. Pars autem populi major, propter terras palustres pariter & inæquales, ad proelia pedestres incedunt. Equites autem pro locorum & temporum opportunitate, seu fugiendo, seu fugando, facile pedites fiunt. Nudis autem pedibus ambulant, vel, corio crudo confutis, barbaris pro calciamento peronibus utentes.

^a L. non enim nobiles hinc solum, &c. ex impr. ^b Hic asteriscus ponitur in marg. ^c Vitam dare al.

Pacis quoque & juventutis tempore sylvas & saltus transpenetrare, montium alta transcurrere, dies huic labori noctibus continuare ex industria prædiscunt, & quasi sub pace prælia dum cogitant, nunc lanceando, nunc sagittando bella præludunt.

Hoc autem in hoc loco notandum videtur, quod Anglorum rex Henricus secundus nostris diebus imperatori Constantinopolitano Emanueli, super insulæ Britannicæ situ ac natura, magisque notabilibus, eidem litteris & nunciis inquirenti, inter cetera, hoc ei, quasi præcipue notabile, rescripsit: "In quadam insulæ parte sunt gentes, quæ Walenses dicuntur, tantæ audaciæ & ferocitatis, ut nudi cum armatis congregari non vereantur."

Præterea nec crapulæ dediti, nec temulentia, quibus nec cœnæ, nec vestium, ulla sumptuositas; sed in equis solum, & armis, eorumque apparatus, tota versatur intentio: quibus ad patriæ prædæque tuitionem mens semper erecta. A mane ad vesperam jejuni, totum rebus agendis animum, totum consilii & prudentiæ diem dant. Vespere vero cœna sobria, & si forte nulla, vel minima fuerit, vesperam alteram patienter expectant. Et tamen nec fame, nec frigore, tardati, ad hostiles irrogandum invasiones noctes tenebras diligunt & procellas.

Nemo in hac gente mendicus. Omnium enim hospitia omnibus sunt communia. Largitatem quippe, & præcipue dapulitatem, cunctis virtutibus anteponunt. Adeo nempe hospitalitatis hinc gratia communione lætatur, quod itinerantibus ea nec offertur, nec petatur. Tantum enim domum intrantes protinus arma custodiæ tradunt. Deinde statim aquam offerentibus, si pedes ablui permiserint, hospitio suscepti sunt. Aquæ nimirum pedibus oblatio hospitalis apud hanc gentem invitatio. Obssequium si forte oblatum recusant, matutinas recreationes & non hospitia volunt.

Per turbas igitur & familias capite sibi præfecto gentis hujus juvenus incedit, solum armis & otio data patriæque defensionis promptissima. Unde & tecta cujuscumque, veluti propria, secure subintrant. Qui matutinis autem horis adveniunt, puellarum assatibus & cythararum modulis usque ad vesperam delectantur. Domus enim hinc quælibet puellas habet, & citharas ad hoc deputatas. Unde & duo notabilia hinc reperies, quia zelotypiæ vitio sicut nulla magis quam Hibernica, sic nulla minus quam Cambrica gens laborat.

b * Naturæ magis student quam nitore. Unde cœnantibus nec binis, ut alibi, sed ternis, firpis, & herbæ viridi scutellis, Pag. 80.

a Rectius, offeratur, ut in impress. *b* Asteriscus a manu recentiori esse videtur.

& latis & amplis, fercula cuncta simul apponunt. ^a Pane quoque tenui & lato, quotidiano labore decocto, interdum pulmentaria superponunt. Talibus olim mensis usus est puer ille nobilis, de cujus & hii se genere jactant, & cujus ad huc ex parte mores observant.

Demum autem hora soporis instante, publico strato per latera domus in longum, junctis juncis solum tenuiter infertis, panno quoque duro & aspero, quam patria parit, supposito, communiter accumbunt, nec ^b alius eis nocte cultus quam die. Pallio namque tenui & interula solum omni tempore frigora pellunt. Igne tamen sicut die, sic & nocte tota, ad pedes accenso, propinquoque pariter concubantium calore multum adjuti. Cum autem vel latus inferius thori duritia lassari, vel etiam nimio superius algore frigescere, coeperit, ilico ad ignem profiliunt. De cujus beneficio promptissima utriusque mali remedia quaerunt. Et sic ad strata revertentes, seque, urgente gravamine, crebro vertentes, alternis vicibus latus unum frigori, alterum vero duricie, donant.

Tam mulieribus autem in hac gente, quam etiam maribus, ad aures & oculos tonsura rotunda. Mulieres autem peplo candido & amplo, more Parthico, in coronam per gradus erecto capita velant.

Dentes vero in utroque sexu praeter omni, quam vidimus, natione propensius curant, quos assidua coryli viridis confricatione, laneique panni purgatione, tanquam eburneos reddunt. Eorundem etiam culturae gratia alimentis abstinent calidis. Frigidis autem, tepidis, & temperatis semper utuntur.

Barbam viri praeter ^c gernobada solum radere solent, & hanc non de novo, sed ab antiquo longisque retro seculis, consuetudinem tenent, sicut ex libro de gestis Julii Caesaris, ab ipso conscripto, perpendi potest.

Solent enim ut agiliores fiant & comis capita nudare.

Unde & usque in hodiernum gens haec inferiorem quoque praeter gentibus aliis pilositatem magis abradit.

Item ingenii gens subtilis & acuti. Cuicumque studio animum applicuerint venae divitis dote praecellunt.

In musicis instrumentis tanta sonoritatis dulcedine aures deliniunt & demulcent, tanta modulorum celeritate pariter & subtilitate feruntur, tanta discrepantium sub tam praecipiti digitorum rapacitate consonantia praestant, quantum, ut breviter transeam, in tribus nationibus, titulo de musicis instrumentis, Hibernica topographia declarat, &c.

Tribus autem utuntur instrumentis tantum, cithara, tibiis, & choro.

^a Pani *al.* ^b Aliis *MS.* ^c Potius *genobarda.*

In caussis, actionibus, & foro civili captando, insinuando, & inveniando, & disponendo, refutando, & confirmando nullas penitus naturalis Rhetoricæ partes omittunt.

Pag. 81.

In cantilenis, rithmicis, & dictamine tam subtiles inveniuntur, ut miræ & exquisitæ inventionis lingua propria tam verborum quam sententiarum præferant exornationes.

Unde & poetas (quos Bardos vocant) ad hoc deputatos in hac natione multos invenies. Juxta illud: "Plurima con-
creti fuderunt carmina Bardi." Præ cunctis rhetoricis exornationibus annominatione magis utuntur.

Ex cap. de verborum faceta & urbanitate.

Tegengel nomen est provinciæ apud Venedotiam, cui dominabatur David, Oenei filius.

Loquendi audaciam, & respondendi fiduciam, coram principibus & magnatibus cunctis communiter, etiam minimis in plebe, sicut majoribus, in omni negotio natura dedit.

Inter has autem gentes, quæ Trojani reliquiæ sunt excidii, soli Britones, qui multis forte, post everfionem patriæ, annorum curriculis in Græcia detenti, tardius in occiduos hos Europæ fines advecti sunt, & primæva gentis suæ vocabula, & originalis linguæ proprietatem, abundantius retinuerunt. Invenies enim in hiis hæc nomina, Oeneus, Refus, Æneas, Hector, Achilles, Heliodorus, Theodorus, Ajax, Evander, Uliſſes, Helena, Eliffa, Wendoloëna, & alia multa, in hunc modum antiquitatem redolentia.

Notandum etiam, quod verba linguæ Britannicæ omnia fere vel Græco conveniunt, vel Latino. Græci ydor

aquam vocant, Britones Dur; salem hal, Britones halein. Mys, tys pro ego & tu, Britones My Ty. Onoma, eno, penta, deca, pinp, dec. Item Latini dicunt, frenum, tripedem, gladium, & loriam, Britones, frum, trephedh, gledhiph, & lhuric; unico, unic; cane, can; bellua, belu.

Sunt & in hoc Cambriæ populo, quod alibi non reperies, viri non nulli, quos Avennithion dicunt, quasi mente ductos. Hi super aliquo consulti ambiguo, statim frementes spiritu, quasi extra se rapiuntur, & tanquam arreptitii fiunt, nec in continenti, quod desideratur, edisserunt, sed per ambages multas inter varios, quibus effluunt, sermones nugatorios, magis & vanos quam sibi cohærentes, sed omnes tamen ornatos, in aliquo demum verbi diverticulo, qui responsum solerter observat, quod petit accipiet enucleatum. Et sic denique de hac extasi, tanquam à somno gravi, ab aliis excitantur, & quasi per violentiam quandam ad se reverti compelluntur. Ubi & duo notanda reperies, quia post respon-

sum nisi violenter excitati & revocati ab hujusmodi quasi furore reverti non solent, & quod in se reversi nihil horum omnium, quæ ab his interim prolata sunt, ad memoriam revocabunt.

¶ Pag. 82. Sicut & olim, extante adhuc Britonum regno, gentis excidium, & tam Saxonum quam & Normannorum adventum, Merlinus uterque, tam Celidonius quam Ambrosius, vaticinando declaravit.

¶ Generositatem vero, & generis nobilitatem præ rebus omnibus magis appetunt. Unde & generosa conjugia plus longe cupiunt, quam sumptuosa, vel opima. Genealogiam quoque generis sui etiam de populo quilibet observat, & non avos solum, attavos, & tritavos, sed usque ad sextam, vel septimam, & ultra procul generationem memoriter, & prompte, genus enarrat. Genus itaque super omnia diligunt, & damna sanguinis & dedecoris acriter ulciscuntur. Vindicis enim animi sunt, & iræ cruentæ.

Non urbe, non vico, non castris cohabitant, sed quasi solitarii, sylvis inhærent.

Tecta viminea, usibus annuis sufficientia, modico tam labore quam sumptu connectere mos est.

Non pomariis utuntur, non hortis, utrorumque tamen fructibus, eis aliunde porrectis, libenter vesci solent.

Agris igitur utuntur plurimum pascuis, parum cultis. Floridis parce, consitis parcissime.*

Boves autem ad aratra, vel plaustra, non binos jungunt, sed quaternos, stimulatore præambulo, sed retrogrado.

¶ Falcibus quoque minus utuntur ad metendum, plus autem, & expeditius, ferro quodam modico, in cultelli modum formato, baculis binis ad capita laxè & flexibiliter catherato.

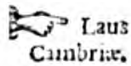
De quolibet pane appposito primum fractionis angulum pauperibus dant.

Viro cuilibet religioso, monacho, vel clerico, vel cuicumque habitum religionis præferenti, cum obviam veniunt, statim, projectis armis, benedictionem cernuo capite petunt. Episcopalem vero confirmationem, & crismatis, qua gratia datur spiritus, inunctionem præ alia gente totus populus magnopere petit.

Ecclesiæ vero majores, quibus majorem antiquitas exhibuit reverentiam, * quantum armenta mane ad pascua exire, & vespere redire possunt, pacem præbent.

Heremitas autem & anachoretas abstinentiæ majoris, magisque spirituales, non videas.

Conclusio primi libri.

Laus
Cambriæ.

Felix itaque gens, & fortunata, gens vere utraque forte
beata,

* Quatenus at.

beata, si praelatos haberent bonos, & pastores, unoque gauderent principe, & illo bono.

Ex 20. libro Giraldi Cambr. qui est de illaudabilibus rebus Cambrorum.

Pag. 83.

Gens igitur hæc gens tenerrimæ fidei, nec minus animo levis quam corpore. Gens ad facinus quodlibet sicut facillime impellitur, sic à proposito, ac ceu jam incepto, eadem facilitate revocatur.

Ad hæc & rapinis insistere, raptoque vivere, furto, & latrocinio, non solum ad externos & hostiles populos, verum etiam inter se, proprium habent.

Pacis quoque & amicitiaæ fœdera, visa nocendi oportunitate, non respiciunt.

Quod & Gildas olim, in libro de excidio Britonum, more Contra Gildas, honestum scilicet, de Britannis testimonium. historico suæ gentis vitia veritatis amore non suppressens, his verbis declaravit: "Britanni nec in bello fortes, nec in pace fideles." Sed quando Julius Cæsar, qui tantus erat quantus & orbis, sub Cassibellano duce "Territa quæsitis ostendit terga Britannis" numquid non fortes fuere? Quid etiam quando Belinus & Brennus Romanum imperium suis addidere victoriis? Quid Helenæ nostræ filii imperatoris tempore Constantini? Quid Aurelii Ambrosii regno, quem & laudibus Eutropius effert? Et Arturi nostri famosi, ne dicam fabulosi, tempore quanti fuere? Arturius.

Hujus autem solutionem, deo duce, vitæque comite, in Giraldus Britannicam topographiam pollicetur. pace fideles? Britannica promittimus topographia.

In bellico conflictu primo impetu acrimoniâ, voce, vultu terribiles effecti.

sup. acrimonia.

Porro, si suscepta viriliter passâ fuerit primo repulsam, confusione facillime data statim ut terga dederint, solum fugæ præsidio, nullique penitus rebellionem, confidunt.

Veruntamen hodie confecta, & cruentam in fugam turpiter conversa, cras nihillominus expeditionem parat, nec damno, nec dedecore retardata.

Ad hæc etiam quod fratres inter se pro herili terras portione dividunt & distinguunt, antiquus in hac gente mos obtinuit. Gavelkind.

Accessit & aliud incommodum grave, quod principes filios suos generosis de terra sua viris diversis diversos alendos tradunt, quorum quilibet alumnum suum post patris obitum extollere, aliisque præferre, toto conamine nititur & machinatur.

a Seu in Whartoni Angl. S. T. II. p. 447.

L 2

Per

Per quod graves totiens terris eorum, nec sine cædibus multis, & fraticidiis, ^a ceu fratrum exoculationibus crebris, virium quoque omnium & successuum experientiâ, non facile sedabiles emergere solent turbationes.

¶ Sunt igitur in penuria parci, in copia superflui.
 Pag. 84. Crimen autem incestus adeo apud omnes, tam minores in populo, quam etiam majores, enormiter invaluit, quod in 4°. gradu, & quinto passim, in 3°. quoque plerumque (quia non est timor Dei ante oculos eorum) consanguineas ducere nec verecundantur nec verentur.

¶¶ Ob generositatis etiam amorem, quam tantopere cupiunt & adfectant, suæ genti se jungentes, alienis omnibus, tanquam sanguine & origine longe disparibus, modis omnibus copulari recusant.

Matrimoniorum autem onera, nisi expertis antea cohabitatione, commixtione morum, morum qualitate, & præcipue foecunditate, subire non solent. Deinde & puellas sub certo parentibus pecuniæ numero, & resipiscendi poenâ statutâ, non
 b * ducere quidem inprimis, sed quasi * conducere antiquus in hac gente mos obtinuit.

Ecclesiæ vero istorum omnes fere tot personas, & participes, habent, quot capitalium virorum in parochia genera fuerint.

Successive quoque & post patres filii ecclesias obtinent, non elective.

Sodomitica labes. De duobus his excessibus, incestus videlicet & successione, radicatis olim in Armorica Britannia, necdum eradicatis, scribit in quadam epistola sua Hildebertus, Cenoman: episcopus. Veruntamen multo jam tempore adeo à Britonibus enormitas illa profus evanuit, ut ejus etiam memoria jam apud eos vix habeatur.

Sicut rex Offa suo tempore, qui & fossa finali in longum extensa Britones ab Anglis excludit.

Ethelfridus quoque, qui nobilem Legionum urbem destruxit, & egregii illius Bangornensis monasterii monachos in auxilium orando vocatos gladiis interemit.

Hyperbo-lice dictum. Et sicut longe plenius Haroldus ultimus, qui pedes ipse cunque pedestri exercitu, & levibus armis, victuque, patriæ conformi, tam valide totam Cambriam & circumvit, & transpenetravit, ut in eadem mingentem fere ad parietem non reliquerit. In cujus victoriæ signum, perpetuamque memoriam, lapides in Wallia, more antiquo in titulum erectos locis, in quibus victor extiterat, literas hujusmodi insculptas

a Seu apud Whartonum. *b* Non tantum in margine, verum etiam ad voces ducere & conducere cernitur asteriscus, quem tamen a manu aliena esse puro; eadem scilicet qua & in ora Codicis è regione hujus linea Giraldus scripsit.

habentes [*a* plurimos invenies" :] " Hic fuit victor Haroldus."

Ob has igitur tam cruentas, tamque recentes, Anglorum de hac gente victorias, primi tres Nortmannorum reges in tanta subiectione, tamque *b* pacifica suis diebus Walliam tenere. Quorum temporibus gens hæc, in numero plurimum adaucta, *c* armis & equis à Nortmannis & Anglis, quos & curiam sequendo, & obfides dando, jam frequentaverant, edocta paulatim, & affueta, trium sequentium tempore propter Pag. 85. majores, ut diximus, quibus transmarinas ad partes tenebantur, curas, cervicem erigentes, & terras occupantes, pristinum ferre jugum omnino respuerunt.

Sicut autem utraque ex gente originem duximus.

Unde & Anglorum rege Henrico 2°, in australem Walliam apud Pencader, quod caput cathedræ sonat, nostris diebus expeditionem agente, &c. Giraldi Cambrensis
ge:
Pencader.

Ex itinerario Giraldi Cambrensis ad Hugonem episcopum Lincol. secundum alios codices, ad Stephanum archiepiscopum Cantuar.

Giraldus comes fuit Balduini archiepiscopi Cant. per Cambriam, dum suaderet plebi, cruciferam expeditionem suscipiendam.

Describit Balduinum & ejus vitam in prologo.

Anno Domini MCLXXXVIII^o. Cantuariorum archipræful Baldewinus, in salutiferæ crucis obsequium, ab Anglia in Guallias missus, apud Herefordiæ fines Cambriam intravit. Accedens itaque Radenouram circa caput jejunii, &c. Balduini
vita.

Primus omnium aliis exemplum præbens, ad pedes sancti viri provolutus, crucis signaculum devote suscepit.

Rhesus, Griphini filius, princeps Demetiæ.

Deinde Æneas, Æneæ Claudii filius, Eleueiniæ princeps.

Æneas, Æneæ Claudii filius, Eleuiniæ princeps.

Cum ad castrum Gruderi, quod quasi duobus à Radenoura milibus distat, proficisceremur, juvenis quidam robustus, & validus, cui nomen Hector, crucem accepit.

Castrum Gruderi.

Mailgo, Catwalani filius, princeps Meleniæ, cruce insignitus est.

In provincia quoque de Warthreniaun, quæ paucis ab hinc *d* milibus distat, res accidit nostris diebus non indigna memoratu, &c. De cerva contra naturam cornuta.

In hac eadem provincia de Warthreniaun, in ecclesia S. Germani, baculus, *e* S. Ciricii dicitur, invenitur, &c. De superstitione ejusdem.

a Ex Whartono *b* Pacificam apud Whartonum. *c* Armis etiam & Whart. *d* Stadiis al. *e* L. qui S. Ciricii &c. ex impress.

^c
Raidgoit
castrum.

In castello de Raidgoit juxta Warthrenian, quod Rhesus, filius Griphini, nostris diebus construxerat.

Contigit autem in eadem provincia de Eluein, quam solum ab Haia flu. Vagense disternat.

Haia ca-
strum.

Transeuntes inde versus Brecheniauc, flu. Vagenli transcurso, statim apud Hayam sacro sermone, &c.

Mane vero versus Aberhotheni iter arripuimus, & verbo domini apud Landu seminato, ibidem pernoctavimus. Dicitur autem Aberhotheni castrum, & provinciæ caput, ibi situm, ubi rivus Otheni in aquam Osca devolvitur. Aber enim lingua Britannica dicitur locus omnis, ubi fluvius in fluvium cadit. Landu vero ecclesia dei sonat. Archidiaconus quoque loci ejusdem opus suum non ignobile Hibernicam ibidem topographiam archiepiscopo præsentavit.

Brachania devastata per filios Gestini circa tempora Henrici 2ⁱ.

Accidit itaque parum ante guerram illam grandem, qua tota fere provincia illa per filios Gestini in exterminium data fuerat, ut lacus

Pag. 86.

ille magnus, qui flu: Leueni ex se transmittit, simul cum ipso flu. in Vagæ flumen a Glesburiam ab ipso descendente, viridissimi coloris inveniretur.

Gulielmus de Breufa abstulit huic facello S. Nicolai prædiola, in eleemosynam data.

Capella S. Nicolai in castello de Brechenauc.

Lelandus.

Sequuntur superstitionosa multa de torque S. Cananti, & æneo cornu Sancti Patritii.

Monstrum.

Vitulus à milite editus in Brachania, tempore Henrici 2ⁱ.

Miles, cui nomen Gilbertus Hagenellus, post diutinos continuosque fere labores, & gravissimas, tanquam parturientis, angustias, demum videntibus multis per egestionis fenestram vitulum edidit.

Ilwitus heremita Brachaniæ provinc.

Cervi coitus cum equa.

Tempore, quo S. Ilwitus heremiticam apud Lanhamelath vitam exegit, jumentum ejusdem ex cervo emissario prægnans effectum est.

Mahel filius
Bernardi
de Novo
Mercato.

Primus Normannorum hanc provinciam, ^b quæ tribus cantaredis distincta conferitur, Bernardus de Novo Mercatu nova contra Cambriæ cives conquestione possedit. Hic filiam Nestæ, filia Griphini, filii Luwelini, cujus tyrannis totam aliquandiu Walliam oppresserat, materno Nestam nomine, quam & Angli vertendo Anneis vocare, sibi matrimonio copulavit; ex qua & prolem suscepit, in qua miles egregius Mahel hac ^c paternam injuria conquestionem amisit

^a Contra Glesbyriam *al.* ^b Qui *M.S.* ^c Paternum injuria conquestum *al.*

&c.

&c. Ibidem quo pacto Nefsa filium, quia amatorem adulterum ejus flagellaverat, exheredaverit, dato prius juramento, Mahelum non fuisse ex Barnardo, sed ex adultero quodam genitum, & hac ratione hereditas Brachaniæ devenit ad filiam Bernardi, quæ postea nupsit Miloni, filio Gualterii, constabularii Gloverniæ; qui postea à Matilde imperatrice factus fuit comes Herefordiæ, qui filium Gulielmum nomine heredem genuit, qui postea apud Gulielmum de Clifford in castello de

Milo fit dominus Brachaniæ.

Milo creatus comes Herefordiæ.

ⁿ
Breulais tecti ruinis oppressus est.

Erat autem antiquitus regionis illius, quæ dicitur Brecheniauc, dominator vir potens & nobilis, cui nomen Brachanus, à quo & terra Brachaniauc denominata est. De quo mihi

notabile videtur, quod ipsum viginti quatuor habuisse filias historiæ Britannicæ testantur, omnes à pueritia divinis deditas obsequiis, & in sanctitatis assumptæ proposito vitam feliciter terminasse. Extant autem basilicæ ad huc per Cambriam multæ, earum nominibus illustratæ. Quarum una in provincia de Brecheniauc, non procul à castro principali de Aberthothi, in collis cujusdam vertice sita, quæ sanctæ Eilinethe ecclesia dicitur: hoc etenim virginis sanctæ nomen extiterat. Quæ & ibidem terreni regis nuptias respiciens, æterno nubens regi, felici martyrio triumphavit.

Est igitur hæc terra satis abundans grano: & si quis est defectus innato, ex Anglicanæ vicinitatis copia affatim suppletur allato, pascuis & sylvis, feris & armentis terra fecunda. Flu. quoque piscibus abundat, quos hinc Osca, inde Vaga ministrat. Salmonibus enim & Turtris utraque, sed plus illis Vaga, plus istis Osca, fecunda est. Hyemali quoque tempore Vagæ salmones, æstivo vero Oscæ tempeltivi reperiuntur. Egregiis vero, quos & umbras vocant, sola timallis Vaga fecunda est, in quorum laudem, quoniam & Mediolani abundant, in Ambrosio reperitur. "Quid, inquit, "aspectu pulchrius, quid odore suavius, quid gustu jucundius?" Lucis quoque, & perchiis, turtrisque peroptimis, & tenchis, anguillisque lutosis, lacus ille magnus de Brechenauæ & famosus (^b quoniam & clamosum dicunt) patriam replet, de quo, quod parum ante hæc nostra tempora contigerat, prætereundum non putavi. Tempore namque, Anglorum regis, Henrici primi, Griphino, filio Rhæsi, ^c filii Theodori, quamquam unius Kemmoti solum, id est, quartæ partis Cantaredi, de Kaoc scilicet, in Cantermaur tunc domino, nomine tamen

Pag. 88.

^a Redius, trutis, vel truttis. Turtris tamen, & turtæ, paulo inferius.
^b Quem pro quoniam habent alii. ^c Filio MS.

& nobilitate tenuis in Sudwallia, quam Cambri de Henbarth, i. e. dextralem Walliæ partem, vocant, sub rege principante, &c. Ibidem de avibus lacus Brachaniensis, quæ tantum cantant jubente vero, & naturali, Demetiæ principe, id quod fecerunt jubente Griphino filio Rhesi, præsentem Milone, domino Brachaniæ, & Pagano, domino de Ewias. Plura quoque ibidem de mirabilibus hujus lacus Giraldus narrat.

Præterea montibus excellis, præterquam à borea, hæc undique terra concluditur. A Zephiro montana de Canterbochan, ab Austro montes habens Meridionales, quorum principalis Caer Arthur dicitur, i. e. castrum Arturi, propter gemina promontorii cacumina in castrum modum se præferentia. Et quoniam in alto cathedra & arduo sita est, summo & maximo Britonum regi Arturo vulgari nuncupatione est assignata. In excelso montis hujus vertice fontis ebullit scaturigo. Est autem fons in putei modum altus, sed quadratus, nullum ex se rivulum faciens, in quo tamen & turtræ quandoque, ut fertur, sunt repertæ. His igitur obstaculis ad meridiem oppositis, à Phœbeio patriam fervore frigidior aura defendit, & insita quadam aëris salubritate temperatissimam reddit. Ab Euro vero de Thalgar & Ewias montana præterdit.

Stat autem in valle de Ewias profundissima, quantum sagittæ est jactus à arcu ter missæ, montibus æthereis orbiculariter undique conclusa, ecclesia S. Joannis Baptistæ, plumbeis laminis operta, lapideoque tabulatu, pro loci natura, non indecenter extructa, in loco, videlicet, ubi paupercula prius S. David archiepiscopi capella steterat, musco sylvestri solum, & hederæ nexibus, adornata. Veræ religioni locus idoneus, & canonicæ disciplinæ, præ cunctis insulæ Britannicæ cœnobiiis, competentissimus, à duobus heremitis, in honorem s. heremitæ, primo fundatus, ab omni populari strepitu in solitudine quadam longe remotus, super fluvium per vallis ima lambentem situs. Unde & ab Hodeni Lanhodeni dictus. Lan enim ecclesia, locus facies dicitur. Exquisitius tamen dici potest, quod propria loci illius nuncupatio Cambrice est Nanthodeni. Nant etenim dicitur rivus aquæ decurrentis. Unde & usque hodie ab accolis locus iste lingua Cambrica Landewi nant hodeni, hoc est, ecclesia David super Hode-num flu. Corrupte igitur Angli Lanhodheni dicunt.

Pag. 89.

¶ Veræ locus contemplationi idoneus, locus felix, & amœnus, locus à primæva institutione sibi sufficiens, & fœcundus, nisi, ob Anglicani luxus opulentiam, & lautæ mensæ gloriam, ambitiosa quadam intemperantia, vitio quoque ingrati-tudinis, invalescente, in servitutem, quæ libera fuerat, præla-

à Arcu emissæ et.

torum

torum negligentia, jam redacta, non minus inuide, quam in-
vise, matrem filia facta privigna supplantasset.

Miles autem, cui nomen Gulielmus (qui primus loci in-
ventor fuit & autor) nec non & Ervifius presbyter (qui se
socium ei statim adjunxit) quotiens in primis, ceu domini
& patroni sui Hugonis de Laci primi & primævi, ceu alio- Laci.
rum fidelium, largitione tam terris, quam beneficiis ecclesi-
asticis cœpit locus locupletari, dolentes. Unde & effectum
est, ut, quam cito in immensum ditari cœperant, & dotari,
statim per Herefordiæ comitem Milonem, hostilitatis tamen
tempore occasionem præstante, filia apud Gloverniam æmula
matris emerfit.

Hic virtutis alumna mediocritatis aurea suppetat & mo- Mediocritas
virtutis a-
lumna.
derantia.

Utrique tamen hic quam ibi, quæ aliis hodie cunctis e-
minet ordinibus, ab Augustino instituta canonica servatur
disciplina.

De Prioribus Lanhodenæ Claudianæ, qui veterem Lan-
hodenam possessionibus & ornamentis spoliaverunt,
mala morte pereuntibus.

Clemens vero, qui, quanquam locum, lectionis & orationis ¶
Mors Cle-
mentis, se-
cundi Prio-
ris Lanho-
denæ Clau-
dianæ.
gratia, diligere & frequentare videretur, tamen, ad exemplum
Heli sacerdotis, quoniam diripientium, & delinquentium, fra-
trum errorem nec reprehendit nec repressit, paralytica pas-
sione percussus interiit.

Lelandus.

Præscriptis Brachaniæ finibus, Giraldus aperte declarat se
archidiaconum Brachaniæ fuisse. Hinc facile crediderim, tam
propensum fuisse in provinciæ illius descriptione & laudibus.
Quod si in ceteris Cambriæ provinciis describendis pari in-
dulgentia & cura usus fuisset, magnum & immortale quiddam
præstitisset.

Transivimus inde versus Abergevenni per arcum illud
sylvestre, quod malum passum de Coit wornen, i. e. de sylva
wornen, vocant, nobile cœnobium de Landodeni, montibus
suis inclusum, à latere sinistro relinquentes. Dicitur autem
Abergevenni castrum eo loco situm, ubi flu. Gevenni cadit
in Oiscam.

Lelandus.

Hic Giraldus scribit de cæde Ricardi Clarenfis, domini Ce- Cædes Ri-
cardi Cla-
renfis, reg-
nante Hen-
rico primo.
reticæ regionis, in Coit wornen per Jereuerdum, fratrem Mor-
gani de civitate Legionum.

Tom. 2.

a L. seu, utroque loco.

M

Ibidem.

Ibidem.

De castro Gevenni à vicinis Cambris per dolum capto & spoliato tempore Henrici 2ⁱ.

Apud Oschæ castrum multitudo virorum cruce signatur.

Pag. 90.
[Chester.]

Dicitur autem Caerleon urbs Legionum. Caer enim Britannice urbs, vel castrum, dicitur. Solebant quippe legiones, à Romanis in insulam transmissæ, ibi hyemare, & inde urbs Legionum dicta est. Erat autem hæc urbs antiqua, & à Romanis olim cottilibus muris circumdata, & egregie constructa. Videas hîc multa pristinæ nobilitatis adhuc vestigia: palatia immensa, aureis olim tectorum fastigiis Romanos fastus imitantia, eo quod à Romanis principibus primo constructa, & ædificiis egregiis illustrata ^a fuisset; turrim giganteam; thermas insignes; templorum reliquias, & loca theatralia, muris egregiis partim adhuc extantibus omnia clausa. Reperies ubique, tam intra murorum ambitum quam extra, ædificia subterranea, aquarum ductus, hypogæosque meatus. Et quod, inter alia, notabile censui, stuphas undique videas miro artificio confertas, lateralibus quibusdam & præangustis spiraculi viis occulte calorem exhalantibus. Jacent hîc duo nobiles, & post Albanum & Amphibalum, præcipui Britannicæ Majoris, prothomartyres, & ibidem martyrio coronati, Julius scilicet & Aaron, quorum uterque insignem in urbe ecclesiam habebat suo nomine decoratam. Tres enim egregiæ in hac urbe antiquis temporibus fuerant ecclesiæ. Una Julii ^b marty. virgineo deo dicatura, choro venustata. Altera vero beati Aaron, socii ejusdem, nomine fundata, & canonicorum ordine præclaro nobilitata. Tertia vero Metropolitana sede Cambriæ totius insignita fuit, & Amphibalus hinc oriundus, beati Albani doctor, & fidelis ad fidem informator. Situs urbis egregius super Oschæ flumen, navigio mari interfluente idoneum. Sylvis & pratis urbs illustrata. Hîc magni illius Arturi famosam curiam legati adiere Romani. Ubi ^c & ^d Dubricius archiepiscopus David Menevensi cessit honorem, ab hinc Meneviam Metropolitana sede transfata, juxta illud Merlini Ambrosii: "Menevia pallio urbis Legionum induetur, &c." Non procul inde stat rupes marina, Sabrinis supereminens fluctibus, quæ Anglorum lingua Goltclive vocatur, hoc est, rupes aurea, eo quod aurei coloris saxa præferat, sole repercussâ miro fulgore rutilantia.

"Nec mihi de facili fieri persuasio posset,

"Quod frustra tantum dederit natura nitorem

"Saxis, quodque suo fuerit flos hic sine fructu,"

^a Fuissent al. ^b L. martyr, virgineo deo dicata, regularium choro venustata ex impress. ^c Voculam istam hu habemus in MS. ^d Asteriscus hicce marginalis ab aliena manu fuisse videtur.

si foret qui venas ibidem, & penitima terræ viscera, arte prævia transpenetraret.

Notandum autem quod in his urbis Legionum partibus fuit diebus nostris vir quidam Cambrensis, cui nomen Mailerus, futurorum pariter & occultorum scientiam habens.

Lelandus.

Mira sunt, immo incredibilia, quæ Giraldus refert de hoc Meilero.

De proditione quoque castelli de Ofcha, quod Hoëlus oc-

f. Meilerus

cupatum detinebat, longe ante prædixit, & dominum suum, Hoëlum scilicet, inde præmunivit, se etiam ibidem vulnerandum, sed non letaliter.

Apud Novum itaque Burgum, ubi Ofchæ flu: ab originali de Canterbochan fonte descendens in mare dilabitur, ad crucis obsequia multis allectis, flu. Renni transcurso, ad nobile super aquam Taph de Caerdif castrum pervenimus. Serpit autem in Novi burgi finibus, terra scilicet de Wenleoch, ri-

Pag. 91.

vulus, cui nomen Nant pentarn, non tam aquarum profunditate, quam alvei concavitate, palustrique limositate, non nisi per certa loca vadaque trammeabilis. Habuerat autem antiquitus vadum, cui nomen Rithpencarn, ad quod publica strata ducebat. Sonat autem Latine vadum sub capite rupis. Rith enim

f. vado

Britannice vadum, Pen caput, Carn rupis. De quo Merlinus Sylvester mentionem faciens, in hæc verba prorupit: "Cum fortem lentiginosum in dextrales Britones irruere videris, si Rithpencarn transierit, Cambriæ vires noveris enervari."

Lelandus.

Giraldus ibidem scribit Henricum 2^m. per hoc vadum transiisse, cum bellum moveret contra Rhesum, Griphini filium.

In castro quoque de Caerdif contigit his nostris diebus res memoratu non indigna. Claudicestriæ namque Gulielmus comes, Roberti comitis filius, qui cum castro prædicto totam provinciam de Walat Morgan jure hereditario possidebat, cum quodam homine suo, cui nomen Yvorus, cog. Modicus, forte guerram habuerat. Erat enim vir staturæ modicæ, sed animositate immensæ, Gualensium more, montana quædam, & sylvestria, possidens, quæ tamen illi comes vel auferre prorsus, vel mutilare, contendebar. Nocte igitur quadam, quanquam castrum de Caerdif, murorum ambitu munitissimum, excubiarum multitudine personaret, quanquam militibus c. & xxi, nec non & archariis multis, stipendiaria quoque plurimæ urbs redundaret, inter tot tamen præsidia, & secu-

a. Antea Remni.

M 2

ritatis

ritatis argumenta, prædictus Ivorus, scalis allatis, clam muros irrepens, comitem & comitissam cum parvo, quem unicum habebant, filio secum educens, ad sylvestria perduxit, nec remisit, donec, quicquid injuste ablatum fuerat, & ampliora, recuperasset.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam scribit, quo pacto quidam recte admonerit Henricum 2^m. in S. Pirani sacello, quod est in castello de Caerdif, ut juberet diem dominicam religiosius per Angliam observari, alias futurum, ut res adversas pateretur; sed monitor a rege postea multum quæsitus nusquam comparuit.

Giraldus.

Distat autem non magnis ab hinc spatiis insula modica, in Sabrini maris littore sita, quam accolæ Barri vocant à nomine S. Barroci, loci ejusdem cultoris. Cujus & reliquæ in capella, ibidem sita, hederæ nexibus amplexata, in feretrum translatae continentur; ab cujus etiam insulæ nomine viri nobiles maritimarum australis Cambriæ partium, qui eidem insulæ cum terris dominari solent, sunt denominati, à Barri s. primo agnomen, postea cognomen de Barri, suscipientes. Pag. 92. Est autem hoc notabile, quod in ipso insulæ introitu in rupe marina apparet rima permodica, ad quam si aurem apponas, audies operæ strepitum quasi fabrilis, nunc folium flatus, nunc marculorum ictus, &c.

Sonat autem Landaph, ecclesia sita super Taph flu. quæ & ecclesia S. Teliau, ejusdem sedis olim episcopi, nunc dicitur.

Statim versus nobile Cistertiensis ordinis monasterium de Margan per cellulam de Ewenit iter in civitatem arripuimus.

Erat autem monasterium de Margan, præ aliis cunctis ordinis illius per Cambriam locis, præsidente viro litterato & discreto abbate Cunano, charitativa largitione ^a laudabile.

Profecti ab inde, non procul à Morgano, ubi fabulosi litoris & maris influentis alternæ incipiunt vicissitudines, Aveninæ flu. sub plurimo tamen refluxi maris moramine, transvadavimus, & inde versus Neth flu. via maritima festinantes.

Sed quoniam quolibet menstruo maris incremento amnis illius vada mutantur, quolibet nubigero imbrium argumento non reperiuntur, pluvialibus inundationibus exuberantibus undis, navigio, non vado, transvecti sumus, monasterio de Neth à dextra relicto. Item Meneviæ partibus ^b appropinquantes, & Landavensis ecclesiæ dioecesin (quam apud Abergeveni intravimus) à tergo relinquentes.

Intrantes itaque provinciam, quæ Goher dicitur, in castro

^a Laudabilis MS. ^b Appropiantes MS.

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

93.

de Sweinefei, quod & ^a Cambrice " Abertau vocatur, i. e. casus
Tau flu. pernoctavimus."

Lelandus.

Hic multa scribit de Heliodoro presbytero Cambro, qui
puer duodecim annorum spectra Pigmearum familiaria ha-
bebat.

Transivimus inde versus aquam de Locher per Campestria,
in quibus Hoelus, Mereducii fil: de Brecheinauc, post obitum
regis Henrici primi Anglos de finibus illis, & milites multos
publico bello confectos interemit. Fluvio vero de Locher
transcurso, vel transvadato, & aquis postea, quæ Wandret di-
cuntur, transmeatis, ad castrum de Kidweli via duce perveni-
mus. In partibus istis Anglorum [^b rege] Henrico primo
c rebus" humanis exempto, dum Griphinus, Rhesi filius, Sud-
walliæ tunc princeps, in Nortwalliam, auxilium corrogaturus,
ivisset, uxor ejus Guenliana (tanquam Amazonum regina, &
Penthesilea secunda) in partes illas exercitum ducens, à
Mauritio Londoniensi tunc domino, & viro egregio Gaufrido
præfule constabulario, bellico certamine confecta, ^d interem-
pto ibidem filio ejus Morgano, & altero capto, scilicet Mail-
gone, quos pueros secum in expeditionem arroganter ad-
duxerat" cum aliis multis, ipsa demum ferro confossa ca-
put amisit.

Transseuntes inde navigio flumen Tewiense, & versus Caer
Merddhin iter arripientes, Landestephan & Talachar marinis
in scopulis e aliena reliquimus. Erant enim hæc duo castra,
quæ Rhesus, filius Griphini, post obitum Anglorum regis
Henrici 2i. citra insultum occupavit. Deinde, provinciis de
Penbroc & Ros cædibus, incendiis, & deprædationibus fere
exterminio datis, frustrato conamine Caermerddhin obsedit.
Sonat autem Caermerddhin urbs Merlini, eo quod, juxta histo-
riam Britannicam, ibi ex incubo genitus inventus fuerat Mer-
linus. Est igitur hæc urbs antiqua, costilibus muris, partim
adhuc extantibus, egregie clausa, super nobilem Tewie flu-
vium sita, sylvis & pratis abundans. Habet Cantermaur, i. e.
Cantaredum magnum, ab oriente, copiosa sylvarum conden-
sitate australis Cambriæ civibus tutissimum necessitate refu-
gium, ubi & castrum Dinevor in collis excelsi vertice super
flu. Tewie situm, quod & principalis Sudwalliæ curia dicitur.
Fuerant antiquitus tres principales in Gualia curiæ; Dinevor
in Sudwallia, Aberfraw in Nortwallia, (scilicet apud Moniam)
in Powisia apud Pengwern, quod nunc Slopesburia dicitur.
Sonat autem Pengwern caput alneri.

Pag. 93.

^a Cambri MS. ^b Ex impress. ^c Bst occurrit. ^d Voces istas, intererupto
ibidem &c. adduxerat parenthesi inclusit Pouetus. ^e L. à læva reliquimus
ex impress.

Juxta

Juxta Dinevor trans flu. Tewie in Canterbachan, i. e. in Cantaredo brevi, est fons, qui die naturali bis undis deficiens, & totiens exuberans, marinas imitari solet instabilitates.

Non procul à Caermerdthin ex parte boreali, scilicet apud Pencader, i. e. Cathedræ caput, Reso, Griphini filio, nostris diebus ad deditionem dolose magis, quam virtuose, compulso, & in Angliam ducto.

Progressis inde nobis versus Cistertiense monasterium, quod Alba domus &c.

Igitur in crastino sagittariis duodecim de S. Clari castello propinquo, qui juvenem prædictum jugulaverant, apud Albam domum in poenam criminis cruce signatis, tribusque flu. primo Taph, deinde Cledu sub Lanwahdein, alteroque sub Haverford, transmeatis, demum Haverfordiam pervenimus. Sortita est autem inde prævincia nomen, inter duos hos fluvios sita, Dugledu, eo quod duobus hiis fluvii, quasi duobus gladiis, terminetur. Cledu namque Britannice gladius Latine.

Genus Haverfordensium.

Erat autem gens hæc originem à Flandria ducens, ab Anglorum rege Henrico primo ad hos fines inhabitandum transmissa gens fortis & robusta, continuoque belli conflictu gens Cambrensibus inimicissima: gens, inquam, lanificiis, gens mercemoniis usitatissima. Quocunque labore sive periculo terra marique lucrum quærere, &c.

Ibidem.

De scelerato quodam, in castro Haverfordiæ vinculis detento, qui, captata occasione, tres pueros nobiles, quorum unus erat filius comitis, secum in castro quodam prærupto loco, obseratis hostiis omnibus, inclusit, & elevata securi, mortem pueris comminatus est, nisi dominus castelli eum, data fide & obsidibus, vinculis liberaret.

Giraldus.

Ricardus, ^{re} Hoc autem mihi notabile videtur, quod ad prædicti loci castellanum Richardum, scilicet Tancardi filium, cum tamen fratres habuerit complurimos & probos, & omnium junior extiterit, præmortuis aliis, universa est hereditas devoluta.

Pag. 94.
Ricardus

^{re}
* Tancardus
familiaris
Carodoco
heremitz.

Contigit autem, prædicto Ricardo pueriles annos agente, virum sanctum, cui nomen Caradocus, apud sanctum Ismaëlem in Rosensi prævincia heremiticam & sanctissimam vitam ducere, ad quem puer sæpius tam à patre, quam à matre, transmissus, cibaria exenniaque ferre consueverat.

f. Carodoci

Cum corpus versus Meneviam per sabulum de Newegal deferretur, &c.

* Sic, cum se supra lin.

Meneviam

Meneviam corpus allatum crebra miraculorum tam præ-
fentium quam fequentium quoque chorufcatione, * in eccle-
fiæ S. Andree fanctique Davidis ala finiftra, juxta altare fancti
prothomartyris Stephani, debita eft celebritate tumulatum.

Adjacet autem territorio Rosenfi meridionali maritimoque
ex latere, interlabente brachio marino, provincia Penbro-
chienfis, cujus principale municipium, totiusque provinciæ
Demetiæ [*b* caput,] in faxofa quadam & longa rupis eminentia
fitum, lingua marina, de Miluerdico portu profiliens, in ca-
pite bifurco complectitur. Unde & Penbrochia caput ma-

ritimi fonat.

Primus hoc castrum Ernulphus de Mungumeri sub Anglo-
rum rege Henrico primo ex virgis & cespite tenue fati &
exile confluxit. Quod postmodum revertens viro probò pru-
dentique Giraldo de Windefora, constabulario suo primipi-
loque, cum paucis custodiendum exposuit. Nec mora totius
australis Cambriæ Guallenses, principe ipsorum viro bellicoso,
Rhefo scilicet Theodori filio, paulo ante dolo fuorum apud
Brecheniauc interempto, & Griphino filio suo puero relicto,
castrum obfisione cinxerunt, &c. Ibidem, quibus stratege-

matibus tandem ab obfisione deterruerit Cambrenses.

Nec mora Geraldus iste, ut altiores sibi suisque in finibus
illis radices figeret, Griphini, principis Sudwalliæ, sororem,
cui nomen Nesta, maritali lege sibi copulavit, de qua pro-
cessu temporis egregiam utriusque sexus prolem suscepit, per
quam & Anglis australis Cambriæ maritima retenta, & Hiber-
niæ moenia sunt expugnata, sicut vaticinalis declarat historia.

Distat autem à Penbrochiæ castro quasi miliaribus tribus
castellum, quod Mainorpir dicitur, i. e. mansio Pirrhi, qui
& insulam Caldei habebat, quam Enispir, i. e. insulam Pirrhi,
vocant. Stat autem hoc castrum, turribus & propugnaculis
eximium, in collis cujusdam capite, versus marinum ab occi-
dente portum extensi, à Circio & borea sub ipsis muralibus
vivarium habens egregium, tam sui majestate, quam aquarum
profunditate, conspicuum. Pomerium quoque perpulchrum
ab eodem latere, hinc vivario, inde nemore, conclusum, tam
faxorum prominentia, quam corylorum quoque proceritate,
& præclaro. A dextra vero castrensis promontorii parte, inter
castrum f. & ecclesiam, ad *d* stagii amplissimi statum & mo-
lendini fitum, sabulosam vi ventorum convallem indeficienti-
bus undis rivus inserpit. Ab occidente, sinuoso quodam in
angulo, mare Sabrinum, jam jam prope in Hibernicum ver-

a In ecclesiam habent impress. *b* Ex impress. *c* Præclarum al. *d* L.
stagni.

gens, non procul à castro distante subintrat Australi scopulo, si paulo in boream se plus protenderet, aptum navium receptioni portum faciente. Naves igitur quascunque fere à Britannia Majori in Hiberniam Eurus impellit, ab hoc prospectu tam formidandam ventorum inconstantiam, quam furibundam, & cæcam fretorum rabiem, videas audacter attemptare. Terra triticea, marinis piscibus vinoque venali copiose referta, & quod omnibus præstat, ex Hiberniæ confinio aëris salubritate temperata. Terrarum igitur Cambriæ totius, septem Cantaredis conferta, Demetia tam pulcherrima est quam potissima. Demetiæ vero Penbrocia, Penbrochiæ quidem terra præscripta. Restat igitur, ut Cambriæ totius locus sit hic amœnissimus. Non itaque mirandum, non venia indignum, si natale solum, genialeque territorium, profusioribus laudum titulis autor extulerit.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam describit impetum, & animositatem, falconum, qui in Penbrochianis rupibus ædificant, quorum etiam olim studiosissimus erat Henricus secundus.

Iter igitur ab Haverfordia versus Meneviam, quasi XII. miliaribus inde distantem, aggredientes, ubi, pro juvenis egregii Giraldi, filii Gulielmi, nece, multorum cædibus cruentam nimis & gravem, tempore Stephani regis, propinqui & necessarii sui, "quanquam" in hoc minus necessarii, vindictam in Rosenfes exercuerant, &c. Ibidem quo pacto sabulum de Niwegal impetuoso vento & procella solo tenuis nudatum fuerit, apparentibus arbutis, & arborum truncis, post hominum memoriam arena obrutis.

Ex libro 2°. itinerarii Giraldi Cambrensis.

Sicut Britannicæ referunt historiæ, apud urbem Legionum in curia illa magna, quam prætaxavimus, beatus Dubricius, loci ejusdem tunc temporis archiepiscopus, Davidi, [^b qui] regis Arturi, ut dicitur, avunculus extiterat, propter ætatis defectum, & quoniam contemplationi potius indulgere voluerat, cessit honorem. Et ex tunc, procurante Davide, usque Meneviam sedis facta est translatio. Quanquam prior ille locus, sicut in priori libro descripsimus, longe Metropolitanæ sedi plus congruerit. Hic etenim angulus est supra mare Hibernicum remotissimus, terra saxosa sterilis & infecunda, nec silvis vestita, nec fluminibus distincta, nec pratis ornata, ventis solum & procellis semper exposita, inter hostiles hodie populos, hinc Flandrensem, inde Cambrensem, frequenter attrita. Ex industria namque viri sancti talia sibi

ⁱ delegerunt habitacula, ut populares strepitus subterfugiendo, vitamque

^a Quam MS. ^b Ex impress.

vitamque heremiticam longe pastorali præferendo, &c.

Sederunt autem à tempore David successivis temporum
curriculis archiepiscopi ibidem XXIII. quorum hæc sunt no-^{alias a 25.}
mina: Kenanc, Eliud (qui & Teliau vocatur) Keneu, Morwal, ^{Pag. 96.}

Haerunen, Elwaid, Gurneu, Lhendiuord, Gorwift, Gugaun,

Eledanc, Amuian, * Eluoed, Ethelemun, Elauc, † Maifcoit, ^{* alias E-}
^{ludged.}

Sadenuen, Norwal, Affer, Arthwail, Idwalaun, Sampson. ^{‡ alias}
^{Mailfwid.}

Tempore autem Sampsonis hujus pallium in hunc modum est
translatum. Ingruente per Cambriam (isto præfidente) peste
quadam, qua catervatim plebs occubuit, quam flavam pestem
vocabant, quam & phyci icteriticam passionem dicunt,
præful (quanquam sanctus, & ad mortem intrepidus, tamen)
ad suorum instantiam, navem scandens, flante Circio, cum
suis indemnem in Armorica Britannia se suscepit. Ubi &
vacante tunc forte sede Dolensi, statim ibidem in episcopum
est assumptus. Unde contigit, ut, ob pallii gratiam, quod
Sampson secum hinc illuc attulerat, succedentes ibi episcopi
usque ad hæc nostra fere tempora (quibus, prævalente Tu-
ronorum archiepiscopo, adventicia dignitas evanuit) pallia
semper obtinuerunt. Nostri vero, vel propter ignaviam, vel
paupertatem, ea occasione pristina caruerunt dignitate. Sem-
per tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem Hen-
ricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi
Guallix à Menevensi antistite sunt consecrati. Et ipse simi-
liter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus, nulla pe-
nitentia alii ecclesiæ facta professione, vel subjectione. Sede-
runt autem à Sampsonis ibidem [^b tempore] usque ad præ-
dicti Henrici primi tempora ^c XXI. quorum hæc nomina:

Ruelin, Retherc, Elguin, Morbiu, Lunuerd, Nexgu, Sulhidir,

Eneuris, Morgennu, Nathan, Joannes, Augutil, ^{alias Arwistal.} Morgenueth, Morgennu,

Blethuth, Eruin, Trameri, Joseph, Blethuth, Sulgen, Abra-^h ^l ^{primus e-}
ham, Wilfridus. Post hos vero, subiecta jam Wallia, usque ^{Menues-} ^{piscoporum}
hodie tres: Tempore Henrici regis primi Bernardus; tempore ^{edit, & à}
Stephani David secundus; tempore Henrici regis secundi ^{piratis oc-}
^{cisus est.}

Prior, aut abbas de Wennelok

Petrus Cluniacensis monachus: qui tres, regio urgente man-[‡] ^{Hic una}
^{sola nocte}
^{vixit epis-}
^{copus.}

^a 25. etiam in impressis Codicibus, qui & nomina recensent. At in Codice
nostro 22. nomina tantummodo à Davide occurrunt. ^b Ex impressis. ^c XIX.
solummodo in Codd. impressis. Nec plura recensent nomina. Omittunt nimirum
Morbiu, & Blethuth primum.

Tom. 2.

N

dato,

dato, Cantuariæ consecrationem susceperunt. De nullo vero Cantuariensi legitur, vel post subjectionem istam, vel ante, Cambriæ fines intrasse, præter hunc solum.

Dicitur autem locus, ubi ecclesia Menevensis sita est, & in honore beati Andreæ apostoli fundata, vallis Rosina; quæ tamen marmorea potius quam Rosea dici possit, quoniam rosis minime, marmore vero plurimum abundat. Labitur autem hic Aluni flu. aqua turbida & infœcunda cimiterium lateraliter à borea determinans, sub lapide Lechlaur a marmorea transeuntium perpolito, de cujus qualitate, quantitate, & nominis ratione, in vaticinali historia differuimus.

Pisteldewi, i. e. fistula Davidis, quia quasi per fistulam quandam in cimiterium ab oriente fons dilabatur.

Pyramis stat in foro Meneviæ, unde sereno die Hiberniam prospicere possunt. Ab hinc autem sereno tempore montes Hiberniæ prospici possunt.

Giraldus Cambrensis archidiaconus Menevensis. Cum igitur archiepiscopus in ecclesia S. Davidis, & ara principali, missam summo diluculo celebrasset, relicto ibidem Menevensi archidiacono prætaxato, eique ad populum officio sermonis injuncto, obviam Rhefo principi per Kemmeis versus Aberteivi properavit.

Ibidem de Seifillo Esker hir, i. e. tibia longa.

Ita à ranunculis impetito, ut, interfectis myriadibus, novæ supervenirent, usque adeo, ut miserum non reliquerint nisi ad mortem exesum.

Pag. 97. Quod autem in principali de Kemmeis castro, scilicet apud

Laneuer principale castrum de Kemmeis.

Laneuer dos erat filię Rhefi, quæ nupsit Martino.

^b Martinus Turonensis, vulgo de Turribus."

Mailgo.

Griphini frater, omnium mortalium tamen maxime invisus illi fuit.

Apud cœnobium itaque S. Dogmaëlis pernoctantes, tam ibi in craftino, quam versus Aberteivi, i. e. casum Teivi fluminis

^a Marmoreo pedibus transeuntium in impress. ^b Hac verba sunt plane Lelandi; atramento tamen paullo pallidiori scripta.

in mare, ubi à Rhefo principe ea nocte decenter exhibiti fuimus : ex latere tamen Kemmeisenfi, non procul à ponte, convocato partium illarum populo, & tam Rhefo, quam duobus filiis suis, Mailgone f. & Griphino, præsentibus, verbo domini tam ab archiepiscopo, quam Menevenfi archidiacono, persuasore prolato, ad crucis obsequium multos alleximus.

In loco vero prædicationis, juxta caput pontis, tanquam tanti a convictus memoriale, locum capellæ in viridi planitie statim plebs devota signavit ; ubi vestigia loquendo ad populum archiepiscopus fixerat, altare designantes.

Labitur autem hic flu. egregius, cui nomen Teivi, præ cunctis Cambriæ fluviiis salmone præpingui fecundissimus. Habet & piscariam copiosam juxta Gilkarram in summitate

rupis cujusdam, Sn Lheudoti manibus exculptam, in loco, qui dicitur Canart Maur, per quam aqua prædicta transcurrens ab alto (ut assolet) cum strepitu magno ad ima descendit, ubi & salmone ab imis ad ^b summam rupis concavitate quantum hastæ longissimæ est altitudo saltu mirabili transferuntur, & nisi piscis proprietates hoc exigeret, miraculoso. Hoc etenim piscium genus saltum appetit ex natura ; unde & à saltu salmo nomen accepit.

[Salmone saltantes.]

Sicut enim avibus contra flatus, sic & piscibus mos est contra fluctus eniti. Cum obstaculum inveniunt præruptum, caudam ad os replicant : interdum etiam, ad majorem saltus e efficaciam, caudam ipsam ore comprimunt, dumque à circulo hujuscemodi se subito resolvunt, cum impetu quodam, tanquam virgæ circulatæ explicatione, se ab imis ad alta, cum intuentium admiratione, transmittunt.

Habet autem & flu. iste sua specialitate notabile. Inter universos namque Cambriæ, seu etiam Loëgriæ, fluvios, solus hic castores habet. In Albania quippe, ut fertur, flu. similiter unico, habentur, sed rari, &c. Ibidem de castris, quæ in ripis muniunt, & eorum natura, pulcherrima juxta ac doctissima sunt quæ Giraldus scribit.

Castorum Dedalea castra.

Transivimus autem à castro prædicto versus pontem Stephani, Cruc Maur, i. e. colle magno, juxta Aberteivi à sinistro latere relicto ; ubi Griphinus, filius Rhefi, filii Theodori, post obitum, regis Anglorum, Henrici primi, in bello publico de Anglorum populo, per necem nobilis viri Ricardi Clarenfis (juxta Abergevenni, ut dictum est paulo ante, inter-

^a Conventus *al.* ^b Summa MS. ^c Sic.

empti) sine capite relicto, & ob hoc in impetu primo statim confecto, stragem non modicam fecit.

Pag. 98.

Apud Stephani vero pontem sermone in crastino facto, tam ab archiepiscopo, quam à Menevensi archid. nec non & abbatibus Cisterciensis ordinis duobus, de Alba domo s. Joanne, & Stratflur Seifillo, qui nobis in partibus istis, & usque in ^a Norwallia fideliter astiterunt, plurimis quoque ad crucem allectis, ea nocte apud Stratflur moram fecimus. Progressis inde parum, montanis de Moruge magnis & immensis, quæ Cambrice dicuntur Elenith, à latere dextro relictis, &c.

Transivimus inde per Landewi breui, i. e. ecclesiam Davidis de breui, quæ sita est in collis vertice, qui sub pedibus ejusdem Davidis prædicantis olim excreverat: in illa scilicet synodo magna episcoporum, & abbatum, omnium totius Cambriæ, nec non & cleri universi, ibidem cum populo collecta propter Pelagianam hæresin, quanquam olim à beato Germano, Autifiodorensi episcopo, ab insula Britannica ^b deletam, his denuo tamen in partibus, recidivo morbo redivivaque peste, jam tum emerfam; ubi & unanimi totius conventus tam electione quam acclamatione, ob tanti miraculi signum, quam invitus & renitens David in archiepiscopum est sublimatus, præsertim cum beatus quoque Dubricius in memorata urbis Legionum curia eidem David paulo ante sua tam destinatione quam nuncupatione cessit honorem, sede Metropolitana ab urbe Legionum usque Meneviam ab hinc translata.

Edhene-
wein, filius
Witfor, lai-
cus abbas S.
Paterni.

Ea igitur nocte apud Lanpader, i. e. ecclesiam Paterni Magni, mora facta, &c. Quo modo laici, quemadmodum & alibi in Cambria, monasterii S. Paterni possessiones invadunt, primum œconomi, aut defensoris, deinde, si diis placet, etiam abbatis nomine, decimas & oblationes tantum clero relinquentes.

Giraldus.

Tempore tamen regis Henrici primi Anglorum, potestate per Cambriam vigente, cœnobium S. Petri Gloverniæ prædictam ecclesiam quiete possedit. Sed post obitum regis ejusdem Anglis expulsis, monachi quoque sunt ejecti, & more præfato tam clerici interius, quam laici exterius, violenter intrusi.

Jactat autem hæc gens & generatio prava episcopum quandam ecclesiæ istius (quia cathedralis aliquando fuerat) à prædecessoribus suis interemptum, & hac præcipue allegatione in loco eodem jus sibi vendicant & proprietatem.

Accedentes igitur ad aquam Devi, quæ Nordwalliam fecernit à Sudwallia, reversis jam Menevensi episcopo, & Rhefo,

^a Norwalliam *al.* ^b Deleta MS.

Griphini

Griphini filio, qui nos de castro Aberteivi per Kereticam regionem usque ad istam laudabili in principe liberalitate deduxit: transcurso navigio flumine, & Menevensi dioecesi jam post terga relicta, terram filiorum Canani, s. Merionith, & primam ex parte Venedotiæ provinciam, & episcopatum Bangornensem, intravimus, apud Townen pernoctantes.

Mawe

Transivimus eodem die navigio bifurcum Mame fluvium.

Ea nocte jacuimus apud Lanmair, i. e. ecclesiam Mariæ, in provincia de Ardudi.

Hæc autem terra Canani, & præcipue de Merionith, omnium totius Cambriæ terrarum hispida magis, & terribilis, vel horribilis. Habet enim montes altissimos, arctos tamen, & in arcis modum acutissimos, nec raros quidem, sed creberimos, & tanta inæqualitate confertos, &c. Pag. 99.

In crastino ^a obviabit nobis filius Canani junior, cui nomen Mereducius, in transitu pontis cujusdam cum plebe provincie illius, &c.

Transivimus inde Traithmaur, & Traith bochan, i. e. tractum maris majorem, & tractum minorem, ubi duo castra lapidea de novo sita fuerant, unum Evionith versus montana borealia, quod erat filiorum Canani, cui nomen Deutraith, alterum vero ex alia flu. parte versus mare in capite Lhein, quod erat filiorum Oenei, cui nomen Caer Maderun. Dicitur autem Traith lingua Cambrica sabulum mari refluxente longius, & se retrahente nudatum. Ea nocte jacuimus apud Newem, vigilia videlicet Paschæ floridæ, ubi Merlinum Sylvestrem, diu quæsitum desideratumque, archid: Menevensis invenit. Jacet autem extra Lhein insula modica, quam monachi habitant religiosissimi, quos coelibes, vel ^b colideros, vocant. Hæc autem insula vel ab aëris salubritate, quam ex Hiberniæ confinio fortitur, vel potius aliquo ex miraculo, & sanctorum meritis, hoc mirandum habet, quod semper in ea seniores præmoriuntur, quia morbi in ea rarissimi: & raro, vel nunquam, hîc quisquam moritur, nisi longa senectute confectus. Hæc insula Enlthi Cambrice vocatur, & lingua Saxonica Berdesey, & in ea, ut fertur, infinita sanctorum sepulta sunt corpora. Ibi que jaceere testantur corpus beati Danielis Bangornensis episcopi. Plurimis in crastino ad archipræfulis sermonem cruce signatis, versus Bangor iter arripientes transivimus per Caerarvon, i. e. castrum de Arvon. Dicitur autem Arvon provincia contra Mon, eo quod sit sita contra Moniam insulam.

^a Obviavit in impress: ^b Colideos in impress: ^c Asteriscus est à manu aliena.

Ea igitur nocte moram fecimus apud Bangor, cathedralern videlicet Venedotiæ sedem.

His ita peractis, transivimus in Moniam insulam, quasi miliaribus duobus inde distantem, brevi maris brachio transnavigato, ubi & junior Oenei filius Rothericus, &c. occurrit.

Lelandus.
Ista de insulis male
coherent.

Habet autem insula Moniæ CCCXLIII. villas, & pro tribus cantaredis tamen reputatur. Dicitur autem cantaredus, composito nomine, vel vocabulo, tam Britannica quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta centum villas continere solet. Adjacent autem insulæ Britannicæ tres lateraliter diversis ex partibus insulæ, quæ ejusdem fere quantitatis esse perhibentur. Ab Austro Vecta, à Zephyro Monia. Sed duæ priores propinquius adjacent, modicis distinctæ variis interstitiis. ^a Tertia vero medio inter Hibernicam Ultoniam & Scoticas Galwedias libramine jacens, remotius extenditur.

Pag. 100.

Est autem Monia arida tellus & saxosa, deformis aspectu & inamoena, terræ de Pebidiauc, quæ adjacet Meneviæ, exteriori qualitate simillima, veruntamen interiori naturæ dote longe dissimilis. Hæc etenim insula præ cunctis Cambriæ finibus triticeo gramine incomparabiliter fœcunda, adeo ut proverbialiter dici soleat lingua Britannica, Mon mam Kemmer, i. e. Mona mater Cambriæ. Quoniam, aliis undique terris deficientibus, hæc sola gleba ^b propinqui^{us} uberique frugum proventu Cambriam totam sustentare consuevit. Est igitur & in eadem insula collis saxosus, non magnus, & parum altus, cujus ex una parte si clamaveris, ex altera nequaquam audieris, & vocatur ab incolis per antiphrasim, rupis audientium.

Est & in hac insula ecclesia S. Teuredauci confessoris, in qua comes Hugo Castrensis, quoniam & ipse fines hos Cambriæ suo in tempore subjugaverat, cum canes nocte posuisset rabidos omnes mane recepit, & ipse infra mensem miserabiliter occubuit. Accesserant enim ad insulæ portum ab Orcadum insulis piratæ in navibus longis, quorum adventum ubi comes audivit, statim eis usque in ipsum mare forte residens equo animose nimis occurrit. Et ecce navium princeps, cui nomen Magnus, primæ navis in prora cum arcu perstans, sagittam direxit; & quanquam comes à vertice capitis usque in talum pedum, præter oculos solum, ferro fideliter esset indutus, tamen dextro percussus in lumine, perforato cerebro, in mare corruit moribundus. Quem cum sic corruentem victor ab alto prospiceret, superbe in victum & insolenter inVectus, dixisse memoratur lingua Danica *Let tuupe*, quod sonat Latine, sine salire, & ab hac in posterum hora potestas Anglorum in Monia cessavit. Nostris quoque temporibus

^a Hæc Mania est. ^b Præpingui in impress.

Anglorum

Anglorum rege Henrico 2°. in Venedotiam exercitum ducente, ubi & in arcto sylvestri apud Coleshulle bellicam aleam expertus est, classe in Moniam tranmissa, cum prædictæ ecclesiæ, aliisque Sanctorum per insulam locis, spoliando, prædando, minime deferrent, divina "secuta" vindicta, accolæ tandem in advenas, pauci in multos, inermes contra armatos, subito irruentes, multis interemptis, multis [^b que captis] & in vincula datis, victoria potiti sunt cruentissima.

Fuerant autem duo nobiles viri, & ejus qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege transmissi. H. s. regis Henrici primi filius, & "secundi" avunculus, ex nobili Nesta, Rheli filia, in australi Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Robertus, Stephani filius, Henrici frater non germanus, sed uterinus, vir quidem, qui nostro primus tempore, aliis viam præbens, Hibernicam non longe post aggressus est expugnationem. Henricus igitur nimia fretus audacia, bonaque omnino destitutus sequela, cum magno suorum dolore inter primos lanceis confossus occubuit. Robertus vero defensionem diffidens, vix ad naves graviter vulneratus evasit.

Est & insula modica collateralis Moniæ, & fere continua^g, quam solum heremitæ, labore manuum viventes, & deo fervientes, inhabitant.

Dicitur autem insula prædicta Eniflenach Cambrice, i. e. insula ecclesiastica, propter copiam sanctorum, quorum ibi corpora jacent. Et hanc insulam feminae non intrant.

Reversis à Monia Bangor iterum ostensum est nobis, principis Oenei sepulchrum, qui in presbyterio coram altare cum fratre juniore Cadwaladro in spelunca duplici jacebant. Pag. 101.

Versus Cunewe flumen marinis undis non impermixtum iter incunctanter arripuimus. Non procul ab ortu Cunewe in capite montis Eleri, quod ex hac parte in boream extenditur, stat Dinas Emeris, id est, promontorium Ambrosii, ubi Merlinus prophetizavit, sedente super ripam Vortigerno. Erant enim Merlini duo. Ille, qui & Ambrosius dictus est,

quia ^{*} binomius fuerat, & sub rege Vortigerno prophetizavit, ab incubo genitus, & apud Caermerdthin inventus. Alter vero de Albania oriundus, qui & Celidonius à Celidonia &c. Hic autem tempore Arturi fuit, & longe plenius, & apertius quam alter prophetizavit, sicut vaticinalis historia manifeste depromit.

^a Secum MS. ^b Ex impress. ^c Sidi MS. cum asterisco. ^d Asteriscus supra lin. est à manu recentiori.

Montana vero, quæ à Cambris Ereri, ab Anglis vero Snawdune, i. e. nivium montes, dicuntur, quæ à terra filiorum Canani paulatim incrementa fuscipiunt, & prope Dugannu in boream se protendunt, contra Moniam vero turribus aëreis nimis enormiter adcrefcunt, sub silentio non sunt prætereunda. In fummis autem montium iftorum verticibus duo lacus reperiuntur, fua admiratione non indigni. Alter vero infulam habet erraticam, vi ventorum, impellentium ad oppofitas plurimum lacus partes, errabundam.

Alter vero miro & inaudito miraculo pollet, quia cum trium generum pifcibus abundet, anguillis, turtris, & perchiis, omnes in eo pifces monoculi reperiuntur, oculum dextrum habentes, & finifiro carentes.

Dugannu monafterium.

Cunewe flu:

Rudheland.

Oeneus, filius Griphini, princeps Sudwalliæ.

Hic David duxerat in uxorem filiam Henrici regis 2ⁱ.

Transnavigato deinde flu. vel maris brachio, fub Dugannu monafterio Ciftertientis ordinis fuper Cunewe ab occidua fluvii parte à dextra relicto, ufque ad Rutheland, nobile fimiliter cafttrum primævi Oenei filii Davidis fuper Cloit flu: via duce pervenimus.

Est fons non procul à Rudheland in provincia de Tegengel, quem nobis tantum die naturali, more marino, fed viciffim, & crebro, diebus & noctibus nunc undis deficere, nunc exuberare, certum eft.

Ad pauperulam Laneluensem ecclefiam, parum inde diftantem, tranfvivimus, ubi & miffa ab archipræfule celebrata iter incontinenti aggregi fumus, & per divitem venam fructuofumque argenti fcruinium, ubi "penitima" fcruinando itum eft in vifcera terræ, tranfeuntes in cellula Bafingworc pernoctavimus.

In craftino vero longum vivumque per loca fabulum non abfque formidine permeantes, fylveftria de Colefhulle, i. e. Carbonis colle, à dextra reliquimus, &c. Quo pacto Henricus 2^s. in hoc arcto fylveftri pugnaverit non fine magno fuorum detrimento.

Henr: 2s.

Pag. 102. Ter enim prædictus rex in manu forti Gualliam intravit. Primo Norwalliam prænotato in loco. Secundo Sudwalliam per maritima de Walthmorgan, & Guher, viam verfus Caermerdthin, & Pencader, intrando, & per Elenith, & Melenith, revertendo. Tertio vero Powifiam apud Ofwaldeftrat.

Tranfvdato tandem Deixæ flu. fub Ceftria, quem Cambri Deuerdoen dicunt, feria 3a. ante pafcha, die videlicet *b* Abfolonis, Ceftriam venimus. Sicut enim Vaga ab auftro *c* Stri-

a Pecuniam al. *b* Sic, cum A majufcula, in Cod. noftro. Atqui abfolutionis potius legend. ex impreff. *c* Sub caftro Strigulenti, in impreff.

gulenfi,

gulenfi, sic Deie à borea sub Cestrenfi Gualliam ab Anglia fecernit, & separat. Item, ut afferunt accolæ, aqua ista singulis mensibus vada permutat. Fluvius iste de lacu quodam, cui nomen Pemelesmere, originem ducit, & cum Salmonibus flu. abundet, nunquam tamen in lacu piscis hujusmodi reperitur. Hoc etiam de eodem flu. notabile reperies, quod pluviis nunquam, frequenter autem & fere semper ventis exuberat.

Vidimus, quod & in oculis nostris novum apparuit, caseos cervinos. Comitissa nanque, & comitis mater, cervas habens domesticas, ex earundem lacte coagulato tres caseos expressos, & fiscella formatos, archiepiscopo præsentavit.

Visa est etiam in urbe Cestrenfi nostris diebus mulier manca manibusque carens à nativitate. Cui tamen contra defectum istum tale remedium dederat, ut pedes tam flexibiles, tam delicaciter articulatos, haberet, quod articulorum proceritate pariter ac flexibilitate non minus subtiliter quam aliæ mulieres acu fuere consueverit, & quicquid à forfice manibus fieri solet, citra defectum omnem, cum intuentium admiratione pedibus ista completeret.

f. à Cestria

Versus Album monasterium iter aggressi sumus, & inde versus Osuualdstret, ubi, tanquam in ipsa regionis Powisienfis oſa, occurrerunt nobis Powiliæ principes Griphinus (Madoci filius) Eliffet, & alii.

Apud Oswaldfreat pernoctavimus, à Gulielmo, Alani filio, juvene nobili ac liberali, ad importunam ejusdem instantiam, Anglicanæ sumptuositatis more splendide nimis & laute procurati.

Verba militis, crucem recusantis.

Priusquam, inquit, domini mei mortem hac lancea, quam manu gesto, vindicavero, monitis non adquiescam; Oeneum significans, Madoci filium, virum egregium, ab Oeneo de Keueilanc, consobrino suo, dolose nuper, & scelerose peremptum.

In hac Walliæ 3^a. portione sunt equitia peroptima, & equi emissarii laudatissimi.

Progressi sumus inde versus Slopesbiriam, à Sabrina flu. complexam.

Profecti sumus inde versus Gueneloch per arctam viam & præruptam, quam malam plateam vocant.

Transivimus à Gueneloch per cellulam de Bramfeld, per nobile castrum de Ludelaue, per Leonis monasterium usque Hereford, Melenith & Elenith à dextra relictis, à puncto, quo per Gualliam laboriosum hoc iter arripuimus, tanquam in circino circuendo, ad punctum denuo jam reversi.

Oenei
cædes.
Oeneus de
liauc
* Keueilanc
valde fami-
liaris Hen-
rico 2°. fuit.

Pag. 103.

* Sic, cum liauc supra lin.

E libro Sylvestri Giraldi, cui titulus Speculum ecclesiæ.

De inven-
tione reli-
quiarum
Arturii.

Sylvester Giraldus in libro de speculo ecclesiæ scribit duo integra capita de inventione & translatione corporis Arturii, & de cruce plumbea, inscripta, in quibus plane adfirmat, Morganen illustrem feminam Arturii funus curasse, sed reliquias inventas fuisse regnante Henrico secundo per Henricum abbatem, postea Wigorniensis episcopum. Sed ego in libro alio ibidem legi translationem factam fuisse principio regni Richardi primi. Nec tamen Giraldus ibi adfirmat, se interfuisse translationi reliquiarum, sed Henricum abbatem ostendisse sibi crucem cum ossibus paulo ante in Arturii sepulchro inventis. Adfertque hanc crucis inscriptionem: "Hic jacet sepultus inclytus rex Arturius in insula Avalloniæ cum Wennereia, uxore sua secunda"; cum tamen in cruce, quam nunc ostentant, nulla mentio ejus conjugis. Est nihillominus qui scribat, Lancelotum, Arturii in militia socium, comportasse Wenoræ corpus Avalloniam in sacro tumulandum cœmiterio.

Lelandi
verba.

Lancelotus.

Ibidem.

Mentionem facit cujusdam cœnobioli sacrarum virginum, sed sine nomine, à Rhefo, Griphini filio, fundati.

Verba Giraldi.

Erat & domus Cisterciensis ordinis opima sub montanis de Ellennith, à nobili viro Roberto, Stephani filio, fundata.

Symbolum
electorum.
Enoc abbas
vestalem
vitiavit.
Fanum Bri-
gidæ mo-
nasterium
virginum.
Versus stal-
lo Giraldi
suprascri-
pti.

Pag. 104.

In libello nostro, symbolo, scilicet, electorum intitulo. Enoc quidam abbas ordinis Cisterciensis apud Lansanfrat in Powisia congregavit cœtum virginum, ex quibus unam postea vitiavit, ante re vera homo multæ continentiæ.

In fine libri varia epigrammata & epistola Giraldi, carmine scripta, adsuta erant.

Vive deo, tibi mors requies, tibi vita labori:
Vive deo, mors est vivere, vita mori.

Versus in bibliotheca, quam Giraldus posteritati consecravit.

Carmina Giraldi si mens studiosa requirat,
Quæ legat & laudet hinc reperire valet.
A sacro tamen ipsa loco, sine pignore, nemo
Tollat, ut accepti mens memor esse queat.

Inveni ibidem in fine veteris exemplaris varia carmina cujusdam Simonis de Fraxino, canonici secularis Herefordensis ecclesiæ, inter quæ argutum illud, quo Giraldum invitavit, ut Herefordiam revisat. Erant etiam ibidem Giraldi ad Simonem carmina.

Simon de
Fraxino.
[Alic.]

E vita

E vita S. Davidis, à Giraldo scripta.

Dewi vulgo dictus Latine David.

David filius Xanti, principis Kereticæ provinciæ, & (ut ^{Arturius,} fertur) avunculi Arturii.

Xanti pater erat Kereticus, à quo provincia Keretica nomen sumpsit.

i. e. Ceretica.

Tota provincia de Cairdigan vocatur Cairdigeon.

David, propter abstinenciam, dictus Dewi Doveror, i. e. David aquaticus.

Pebidiauc regio. Et paulo infra: Angularis terra de Pebidiauc.

Cair Morua, i. e. castrum, vel urbs maritima. Lelandus. quingentis à Menevia millibus passuum in ipso olim littore sita, cujus nunc pauca, & ea multis incognita, vestigia extant.

Gildas floruit circa tempora Davidis episcopi.

Novita mater Davidis. Lelandus. Fuit, ut aliqui adfirmant, filia comitis Coriniæ.

Elveus, Menevensium episcopus, Davida baptizavit.

David nutritus in loco, qui vetus rubus dicitur, & Cambridge Henemenew, id est, vetus Menevia.

David profectus in Vectam insulam, literas à Paulino, S. Germani discipulo, didicit.

David autor 12. cœnobiolorum apud Glasconiam, Baias, Crowland & Repton, Colnam & Glascom, Leonis monasterium, Raglan, Wintan, Lankeuelac & Goher.

Gistilianus episcopus Menevensis Davidis avunculus.

Vallis Rosina, ubi hodie sacrum Davidis Meneviæ cœmeterium.

Eliud, qui postea Telyaus, Davidis discipulus.

^{Madocus}

Aidanus, qui Hibernice Maydauc dicitur, & Ismael Davidis discipuli.

Boias tyrannus hostis Davidis. Lelandus. Castrum nomine Cairboias olim fuit quarta parte miliaris à fano Davidis; extantque ejus tenuia vestigia. Pag. 105.

^{portus ibi nunc eodem nomine.}

Sylva Saelwath nomine duobus à monasterio miliaribus,

^{Lelandus}

cujus nunc nulla quidem extant ^a inditia. Nam tota regio, quam nunc appellant terram S. Davidis, proffus caret arboribus.

Swithinus, qui & Scolanus.

David peregre profectus est Hierosolymam.

Synodus episcoporum & abbatum, propter hæresim Pelagianam, celebrata in Keretica regione apud Llandewibreui,

in qua David à populo electus in episcopum. Lelandus. Est hic locus per duodecim milia passuum ab Abreustwith disparatus, ubi etiam nunc collegium Canonicorum, vulgo Præbendariorum.

Postea alia synodus de eadem re congregata, cui nomen victoria. Decreta hujus synodi David scripsit, & alia plurima, quæ vis piratarum, ecclesiam Menevensis infestantium, igne delevit.

David vixit annos 147.

Ex libro Giraldi, cui titulus est, Dialogus, interlocutoribus quærente & solvente, quo declarat suos labores, quos domi forisque, dum ter Romam peteret, passus est, postquam à Canonicis Menevensis ecclesiæ in episcopum electus esset. Dialogus autem in sex distinctiones, tanquam in sex libellos, dividitur.

Ex prima Distinctione.

§ § § Urbanus in Balduinum archiepiscopum Cant: diæterium. } Urbanus episcopus, fervus fervorum Dei, monacho ferventissimo, abbati calido, episcopo tepido, archiepiscopo remisso salutem. }
Landegof, }
Terra de Trallan, } pertinent ad episcopatum Menevensis.

Ex 2. Distinctione.

Archiepiscopi viginti & quinque successive fuerunt in Cambria.

Episcopi 24. fuerunt in Menevensi ecclesia à tempore pallii, per Sampsonem in Armonicam translatis, usque in hodiernum diem.

Sampson propter ictericam pestem è Britannia fugiebat.

Semper tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem

Henricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi

Walliæ à Menevensi antistite sunt consecrati, & ipse similiter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus.

Henrici primi regno fedit apud Meneviam episcopus, nomine Wilfridus, qui hostiles advenarum acies & arma pertimescens, terras ecclesiæ suæ plurimas, veluti Canarthmaur apud Emelin, Lanrian, Lenureni, Uccetunam, & alias plerasque, quarum quasdam timore compulsus, alienavit, & terrore; alias quidem illicite (ut fertur) amore illectus, & fervore.

S. Reanus. Lanrian hodie præbenda, dignitati archidiaconi de Cairmerdin annexa. Distat 3. passuum millibus à S. David.

Mene-

Menevensem enim ecclesiam rudem hic prorsus & inordinatam invenit. Clerici namque illius loci, qui Glaswir, i. e. viri ecclesiastici, vocabantur, barbaris ritibus, absque ordine & regula, ecclesie bonis enormiter incumbebant. Canonicos hic igitur primus instituit.

Glaswir, i. e. viri ecclesiastici.

Institutio prima Canonico- rum per Barnardum episcopum in ecclesia Menevensi.

Totum cantaredum de Pebidiauc, quem Menevensi ecclesie Pag. 106. devota principum Sudwallie largitione collatum invenit, sicut & alias terras plurimas comitibus, baronibus, nobilibusque patrie viris, quatenus magnum sibi, per magnatum hominia, dominationis nomen & famam compararent, minima prebendis terrarum portiuncula data, modicaque mensure pontificali portione ^a reta, indiscrete divisit.

Tempore quoque Barnardi istius terra de Fiffgart provincie de Pebidiauc fuit abjurata. Terrae quoque per Wilfri-

dum alienatae, maneriaque de Lanstedhewal & S. Ismaele super Milverdici maris brachium non inamcena, per advenas

^{sup. Bernardum}

& alienigenas occupata, minime per ipsum, aut etiam haecenus alium sunt revocata.

Successit Bernardo David, canonicus Menevensis, & archidiaconus de Cairdigan.

Terras quasdam alienavit, veluti ^{th o} Trallan apud Brecheniauc, & alias apud Dugledu, vel Pebidiauc, nonnullas. Terram quoque de Oisterlaf, a viris magnis & magnatibus occupatam, diebus istius nec revocatam ecclesia Menevensis haecenus amisit.

Circiter extremos ejusdem annos Canonici Menevenses coram Hugutio, Cardinale tituli S. Angeli, in Anglia legatione fungente, Cantuar. archiepiscopo Richardo super jure ecclesie suae Metropolitanano controversiam moverunt.

Giraldum, quanquam tunc temporis adolescentulum, nominandum duxerunt, &c. ut rex Henricus electionem non probaverit.

Sylvester Giraldus electus in episcopum Menevensem.

Petrum monachum, Priorem de Wenloc, timore compulsi elegerunt.

Petrus episcopus Menevensis.

Landu,

Lancadauc,

Lanwadein,

Lantefei,

^{sup. Petrus episcopus Menevensis.} } propter argentum male mutilavit.

Defuncto praesule Petro cum xxvii. aut pluribus annis sedisset, Canonici Giraldum archidiaconum suum in ecclesia

^a F. relicta.

sua,

sua, & cap. suo, concorditer elegerunt, ipsumque protinus ad curiam Ro. transmiserunt.

Ecclesia Menevensis à piratis, ab Orcadum insulis venientibus, sæpe spoliata.

Faganus scilicet & Duvianus, qui fidem Christi per universam insulam à mari usque ad mare plantaverunt, &, juxta provinciarum numerum, quas tempore gentilitatis habuerat

¶ insula, quinque metropoles, singulas duodecim urbes, sicut olim habuerant, & suffraganeas ecclesias totidem subiectas habentes, ordine & numero competenti ^a distinxerunt. Juxta tomum enim Anacleti Papæ, sicut in pontificalibus Romanorum gestis & imperialibus continetur, directum Galliarum episcopis, juxta statum gentilium ante Christi adventum, Britannia provincias habuit numero quinque; Britanniam primam, Britanniam secundam, Flaviam, Maximiam, Valentiam. Prima dicta est occidentalis pars insulæ, quia primum in illa Britones, Bruto & Corineo ducibus, applicuerunt, eaque primo à Corineo, & suis occupata est, & inhabitata. Britannia secunda Cantia, quia secundo à Bruto & suis inhabitata fuit. Tertia Flavia, hoc est, flava, quæ dicitur &

Giraldi insignis error in interpretatione provinciarum.

^c Merfia, quasi mercibus abundans, caput cujus est London. Quarta Maximia, id est, Eboraca, ab imperatore Maximo sic dicta. Quinta Valentia, ab imperatore Valente nuncupata; Albania scilicet, quæ nunc abusive Scotia dicitur.

^d sup. Fagano & Duviano.

¶ Pag. 107. Sicque ordinatum à viris sanctis prædictis duobus fuerat, ut in occidentali insulæ parte, quæ nunc adulterino vocabulo Wallia dicitur, proprie vero Cambria, à Cambro, Bruti filio, dicta, urbs Legionum metropolis esset, XII. suffraganeos habens: Dorobernia, quæ nunc Cantuaria dicitur, à Dur Britannico, quod est aqua, quoniam aquis abundat, sic nuncupata, metropolis ab australi Thamisi flu. parte XII. suffraganeos habens: Lundonia metropolis, duodecim suffraganeos habens; Eboraca, quæ nunc dicitur Eboracum, metropolis, 12. suffraganeos habens. Set urbs, quæ nunc forsân S. Andreæ dicitur, totidem suffraganeos habens, olim Alba dicta, unde & Albania provintia, vel potius ab Albanacto, Bruti filio, nuncupata.

Anglia unde? sed corrupte.

Angliam postea vocaverunt à natali suo Saxoniarum solo, quod lingua eorum Engelont vocabatur, id est, angularis terra.

Habimus autem apud Meneviam archiepiscopos successive XXV. quorum primus fuit S. David, ultimus vero S. Sampson.

In eadem autem epistola scribunt Laurentius, Mellitus, &

^e a Sic.

Justus

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

III

Justus episcopi, quod Daganus, episcopus Hiberniæ, ad ipsos veniens, non solum cibum cum ipsis fumere, sed nec in eodem hospitio, quo vescebantur, fumere voluit. Unde notandum, quod literas commonitorias Britonibus, sicut & Hibernicis, qui nihil ad eos pertinebant, miserunt.

Hoc autem vocant magnam decimam, quando decimant omnia animalia sua, tam pecora, quam armenta, & equitia, omnemque suam substantiam mobilem.

Sicut in libro Invectionum plene continetur.

Liber Invectionum Giraldi.

Giraldus egit cum pont: Ro: ut Carodocus in sanctorum numerum redigeretur.

Ex tertia Distinctione.

In libro de gestis Giraldi continentur.

Liber Giraldi de rebus à se gestis.

Abbas S. Dogmaclis competitor Giraldi in episcopatu Menevensi.

Monasterium de Aberconew in Venedotia.

Laurentius Prior de insula Sanctorum.

Insula Sanctorum Prestholm, ut arbitror, vel Berdesey.

Per hispidas de Stratewi terras versus Angliam iter agendo in montanis de Canterbochan : &c.

Apud Luel quoque nuntium alium, sibi cum festinatione missum, suscepit.

Quasi per milliare de Landu inter Abereschir & Trallan &c.

Ex 4. Distinctione.

Abbas de Wigmor.

Abbas de Kemmeis.

Cestrensis, Herefordensis, Wigorniensis, Bathoniensis, & Exoniensis episcopus, olim suffraganei Menevensis archiepiscopi.

{ Brachelia. } Leland. Bracheley in provintia Northampton.

{ Brachelega. } Martru præbenda Sylvestri Giraldi sex m. p. distans à Menevia.

Quem de Scholarum olim in Francia societate notum sup. Eustachius episcopus Elien: habuerat & delectum.

Giraldus studuit in Gallia.

Per Eleuein & Melenith, per Keri & Kedeweni, versus Venedotiam iter arripuit, penetransque Poissiam, & terram Wenonwein, sylvis hispida, & munitissimam, &c.

Pag. 108.

Abbatia de Hageman.

Lanwndaph ecclesia, sacerdotium Galfredi.

Lewelinus, filius Joruert, princeps Northwalliæ.

Wenunwen & Madocus principes Powisiæ.

Grifinus & Mailgo, Refus ac Mareducus, filii Refi, principes Sudwalliæ. Lelandus. Hi scripsere pro tutela Menevensis ecclesiæ ad pont: Romanum.

E Di-

E Distinctione quinta.

Innocentii Frater, provifum eft tibi à Deo magis, ut credimus, in hoc
 episcopiRo: factò, quam fperes, qui ab inquietudine tanta te clementer
 verba adGi- eripiens, forfan ad longe ampliora refervavit.
 raldum, ab
 urbe rece-
 dentem.

E Distinctione sexta.

Priores de Lanthotheni & Aberhotheni.

Haverfordia.

Per provinciam de Buelth ufque Brecheniauc descendit.

Quod enim olim de jure Menevenfis ecclesiæ Metropolitico dici solet, fabulosum omnino fuerat, & non historicum. Unde & inter fabulas de Arturo connumerandum.

Sup. topographiam Hiberniæ, vaticinalem historiam, Itinerarium Wal-

Præter hæc & historica volumina quatuor, mundi topogra-

liæ, & descriptionem ejusdem.

phiam, metricè scriptam, & symbolum edidit electorum, ad varia complendum diverforum defideria, ficut ex prohemio libri ejusdem patet, compaginatum; nec non & legendas sanctorum multas, inter quas vitam S. Davidis, & vitam S. Caradoci, egregie tractavit, & ad S. Caradocum canonicandum, sanctorumque catalogo connumerandum, apud curiam Ro: laudabili devotione laboravit. Item & libellum Invectionum Romæ in Giraldu acriter inchoatum, & ibidem ab ipfo respondente, & papa monente completum. Item & speculum duorum, opus commonitorium & consolatorium, & quod sola peperit indignatio, quasi querulum carmen emiffum.

¶ Item & librum de cleri ecclesiastici circa sacramenta majora magisque necessaria instructione perutili & persuasibili, per exempla pariter & præcepta, tam philosophica quam theologica, five canonica, cui Gemma ecclesiastica titulus nomen imposuit, exaratum. Item & librum de fidei orthodoxæ fructu, fideique defectu, quanta ferventem præmia, quanta fugientem supplicia, maneat, succincta dilucidaque brevitate declarantem. Item & librum de principis instructione, toties promiffum, fere inter primos inchoatum, inter ultimos autem propalatum; diu nempe claufum, & quasi sopitum, quando tute in publicum prodire poffet tempora longa præstolatum. Item &, præter hos libros, etiam plurimos edidit, in hoc catalogo non expreffos, veluti de magni viri cujusdam promotionibus & perfecutionibus, opusculum non inutiliter elaboratum. Item & librum de gestis propriis, nec non & dialogum, inter ultimos fere labores ipfomet autore conscriptos.

laudator topographiæ Hiberniæ.

Pag. 109.

Balduinus archiepiscopus Cantuar:

Robertus de Bellofago Canonicus Saresburienfis.

Gualterus Mapus archidiaconus Oxoniensis.

Gemma

Gemma ecclesiastica Giraldi auribus Innocentii Ro. summe placuit.

sup: Sylvestro Giraldo.

Oblati nempe sunt ei episcopatus in Wallia duo, & ambo recusati, & in Hibernia tres episcopatus, & archiepiscopatus unus, quos similiter omnes recusavit, sicut in libro, qui de Invectionibus intitulatus est, plenius continetur.

Episcopale manerium de Landewi apud Goer.

Ecclesia de Thinebech possessio Giraldi.

Prior de Penbroche patronus ecclesie de Thinebeche.

Leland. Adscriptum erat in margine, "Jus patronatus de Thinebeche hodie spectat ad abbatiam S Albani."

Laudes frugalitatis, & eleemosinæ, in Henrico sene, episcopo Wintoniensi.

Qui muliebria capitum velamina, croco fucata, tantopere persequi solent.

Giraldus vocatus adfuit in Turonensi consilio.

Galfridus ex monacho Cisterciensi factus Canonicus Regularis, & postea Prior Lanthothene apud Gloverniam (castata electione Giraldi) factus est episcopus Menevensis, procurante Huberto archiepiscopo Cantuar: cui à medicinis erat.

Canonicus quidam pauperis coenobii, defuncto Galfrido, electus fuit in episcopum Meneven:

Sciendum hoc autem, & finaliter hinc etiam adjiciendum, quod metrica cosmographia nostra, juvenilibus annis edita, prodiit anno ætatis nostræ quasi vicesimo: Hibernica vero topographia, & vaticinalis expugnationis historia, anno quasi tricesimo: Itinerarium autem nostrum, & viri S. Cantuar. archiepiscopi Balduini per hispida Walliæ loca, & de Cambriæ descriptione libellus, anno quasi quadragesimo: Symbolum autem electorum, & de gestis Giraldi liber, simul cum Invectionum libello, & duorum speculo, vindicis animi digestis studio, anno quasi quinquagesimo. Legendæ vero sanctorum variis temporibus variæ, sed ultimæ duæ, de duobus scilicet episcopis Lincolnensibus, signis & miraculis, & vitæ sanctitate, conspicuis, simul cum gemma ecclesiastica, doctrina perutili, pariter & præclara, anno quasi sexagesimo. Dialogus autem præfens, una cum libro de principis instructione, diu nimirum valde diligenter, atque latenter hyemalibus lucubrationibus, elaborato, ideoque tam sero prodire in publicum, & proferre caput denique vix auso, tanquam anno ætatis nostræ septuagesimo. Et circiter id ipsum temporis liber de ecclesiasticis ordinibus, & variis nostri temporis religionibus, emanavit. Ab hinc autem, & annis etiam antea plurimis, potius operibus bonis, quam opusculis, mensque manusque totis per dei gratiam nisibus invigilare * propentius & indulgere curavit.

* Sic.

In fine veteris codicis erant pauca epigrammata Giraldi.

Pag. 110.
Thanatos
insula clara
adventu S.
Augustini
& sociorum
tuorum.

est
Non ergo exigua non est exilis habenda
Insula, tam claris irradians titulis.

Jocatur Giraldus in censuras Ro: pont:
Mirum, quæ Romæ modicos sententia Papæ
Non movet, hîc subito scepra movere parat.
Quæ minimos minime censura coerces in urbe,
Sævit in orbe fremens, celsaque colla premens.
Cui male sublatus Romæ non cederet hortus,
Nititur ad nutum flectere regna suum.

Pag. 111.

Ex antiquiss: codice epigrammaton.

Ex 1°. libri epigrammate.

Hunc proprie librum Milredus possidet Anti-
Stes sanctus, magno qui dignus honore.
Est etenim dapibus scripturæ plenus & actu.

Versus Bedæ de tractatu Hieronymi in Esaiam.

Hieronymus referat dum mystica claustra videntum,
Hebræas Latio pandit in orbe gazas.
Isaiæ clavibus ter sex arcana subintrat,
Atque evangelicum protulit inde jubar.
Discutiens prisca nam carmina celsa prophetæ,
Cernit apostolicis æquiperata tubis.

Epit. Poëtæ.

Vivere post obitum vates vis nosse viator?
Quid legis? ecce loquor; vox tua nempe mea est.

Ænigmata Bedæ ibidem.

Versus Aldhelmi ibidem de ecclesia Petri & Pauli.

*Epigrammata Bedæ ad S. Michaëlem. Ad S. Mariam de
consecratione eccl: in ejus honorem.*

*Versus ejusdem in porticu eccl: S. Mariæ, ab Wilfrido epis-
copo constructa; in quibus mentionem facit Accæ episcopi.*

**
Versus b Bedæ in oratorio S. Patricii.*

Istam Patricius sanctus sibi vindicat aulam,
Quem merito nostri summo venerantur honore.
Iste medeliferi monstravit dona lavachri:
Hic nobis Christum, dominumque deumque, colendum
Jussit, & ignaram docuit bene credere gentem.
Calpurnus genuit, istum alma Britannia misit,
Gallia nutrit, tenet ossaque Scottia felix.

a Sic. b Asteriscus iste est à manu Lelandi.

Versus

Versus decerpti ex epigrammate Bedæ.

Obsecro, quisque legis, Cynebertum supplice voto
Commendes domino, cujus hic ductus amore
A fundamentis sacraria condidit alta.
Hac & in urbe sibi, seseque sequentibus, almam
Fecit præfulibus sedem, qua turba piorum
Sumeret æternæ coelestia præmia vitæ.

Liber Geneleos metricus ibidem.

Epitaphium Widfridi abbatis.

Pag. 112.

a * Epitaphium Ceolfredi abbatis.

Corpus ad eximii merito venerabile Petri
Dedicat *b* ecclesiæ, *c* quem capit alta fides,

Ceolfridus. Extremis Anglorum finibus abbas,
Devoti aspectus pignora mitto mei :
Meque meosque optans, tanti inter gaudia patris,
In coelis memorem semper habere locum.

Versus Sybillini de die iudicii.

In velo quod à Cintilane rege d Romæ directum est.

Discipulis cunctis domini prælatus amore,
Dignus apostolico primus honore coli,
Sancte tuis Petre meritis hæc munera supplex
Cintila rex offert : pande salutis opem.
Ultima concludens præsentis munera vitæ
Victor, in hoc positus tumulo, per secla quiescit,
Gratus in officiis, atque omni strenuus actu.

Epitaphium Berthwaldi archiepiscopi.

Egregii patris Berthwaldi corpus humatum
Tumba tenet præsens, more sacrum solito.
Hanc in carne manens proprio pius ore jubendo
Artificum manibus fecerat ipse sibi :
Quem deus ecclesiis, quas ampla Britannia late
Diffusas retinet, censuit esse patrem.
Atque adeo ingentis magno auxit munere doni,
Præcipui decorans nobilitate gradus.
e * Solus ut illum f pontificii præibat honore,
Regmine qui fruitur sedis apostolicæ.
Ecclesiamque suam ter denos rexerat annos,
Octonosque simul, semper amore pio.
Perfekte, ut decuit, postquam jam cuncta peregit
Ordinis injuncti munera sacra sibi,

a Sic, cum asterisco. b Sic, cum duobus punctis sub æ. c Sic, cum duobus punctis sub e. d Sic, cum punctis sub æ. e Hic etiam asteriscus. f F: pontificis.

JOANNIS LELANDI

Terque quaterque decem tranſactis ac tribus annis
Extremum ætatis clauſerat ipſe diem.

* Cujus mox anima credenda eſt ut ſoluet alto
Gaudia namque deo ſumma petiſſe polo,
Æternæque frui per ſecula lumine vitæ,
Ac facie ad faciem cernere læta deum.
Dictanti titulum mihi te ſanctè oro ſacerdos
Succurras precibus ſemper ubique piis.

Pag. 113.

Epit: C̄ & Sigberti.

Paſſantes uno pariter cubile tenentur
C̄ & Sigbertus, dominumque deumque colentes
Laudibus æthereis cœli ſuper atra locati,
Qua ſimul æternis donentur in axe coronis,
Angelicoſque inter cœtus ſine fine manentes,
Perpetuam Chriſto laudem, regique, deoque,
Dulciſonis jugiter modulentur vocibus una.

Epit: Tatwini, archiepiſcopi Cantuar:

Hoc tegitur corpus venerandi præſulis antro,
Tatwine qui dictus nomine vivus erat.
Nam tribus huic ſedi perfecte ubi præfuit annis,
Corporis in fragili definit eſſe domo.
Hunc deus omnipotens præſenti rector ut eſſet
Eccleſiæ dederat, ſed cito raptus abiit.
Naturæ ſed enim mortali accēſſit & ætas
Feſta, gravisque nimis pondere jam ſenii.
Terræ igitur propriam ſummo moderamine juſſus
Partem reſtituens, ſpiritus exit ovans;
Æternumque, ut credo, domino dante omnipotente,
Protinus intravit ætheris arce domum,
Cunctorumque bono fruitur ſine fine bonorum,
Jam illic perpetuo paſtus amore dei.

Hæc veneranda crucis Chriſti vexilla ſacratæ
Cœperat antiſtes venerandus, nomine Walhſtod,
Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

Sed quia cuncta cadunt mortalia ^{tempore} pectore certo,
Ipſe opere in medio moriens è carne recessit:
Liquit & infectum, quod vult exiſtere factum.
Aſt ego ſucceſſor præfati præſulis ipſe
Pontificis, tribuente Deo, qui munere fungor,
Quique gero certum Cudbright de luce vocamen,
Ocyus implevi omiſſum hoc opus ordine cœpto.

* Et hic item.

Qui

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

117

Pag. 114.

Qui quondam extiterant famosi late per orbem,

sena tenet

Corpora senet horum hinc marmor adumbrans,
Tumbaque mirifico præsens fabricata decore
Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.
Hos ego Cudbertus sacri successor honoris
Inclusi tumulis, exornavique sepulchris.
Pontifices ex his ternos sacra infula cinxit,

^h
Torthere, Walfstode, & Tyrhtil sunt nomina; quorum

Regulus est quartus Milfrith

Quartus erat regulus Milfrith, cum conjugē digna
Quenburga, extitit è senis hæc ordine quinta.
Sextus præterea est Oshelmi filius Osfrith.
* * En quorum claudit tumba hic corpora sena.

Aurificum manibus vas hoc ego Cumma jubendo
Abbas, divini nutus moderamine, supplex
Argenti atque aurī perfecti pondere multo.

b * Cunneah abbas, qui venit huc de transmarina Scottia.
Hos Colmanno civi tuo quondam versus diximus.

Epit: Buggæ.

c * Hinc Christi vernæ corpus sub marmore jacet.
Supremus mundi concludit terminus isthic
Quam famulam prisci vocant de nomine Buggæ.
Illius nam gregem sociavit denique Christo.
Plurima basilicis nutrit * pignora puella.

Artibus est multis edocens, & femina serens,
Sancta suffulta prorsus virtute tonantis.
Ast hoc nam templum construxit arte perita,
Qua nunc Christicolæ laudant simul ore Tonantem:
Turba fratrum geminis adstant & turba sororum
* * Classibus, concinnent præconia regi polorum.
Coentuuini hæc etiam fuit en pia filia regis
Dapsilis & clemens, Christi pro nomine felix.

Et paulo post in Buggæ epit:

f * Ter denis egregium servansque ovile decenter,
* Quattuor & simul annos pia rite regebat.

Ex barbaro carmine de consecratione cujusdam basilicæ.

In honorem almissimi — Ac doctoris dulcissimi

Pag. 115.

a Sic, cum asterisco, & cum duobus punctis sub a in tumba, & totidem sub ic in hic. *b* Hic habemus asteriscum. *c* Uti etiam hic loci. *d* Sic, cum duob. punctis sub a, & totidem sub u. *e* Huic quoque voci præfigitur asteriscus. *f* Et utrique huic versui.

Sancti

Hedda pontifex.

Sancti Pauli solenniter — Ac vocati feliciter
Hedde pontifex petitus, — Ac cum amore accitus,
Dedicavit deicola, — Atque clarus coelicola,

Balthunus sacerdos.

Quarto Id: Octēbrium, — Tertio dono dierum :
Cujus sub cœlo ^a conditor — Balthunus, atque orditur,
Sacerdotis in seculo — Functus felix officio.
Fuisse fertur florido — Dei cum auxilio.

Eloquium domini quæcunque volumina fundunt,
Spiritus hoc sancto fudit ab ore deus.
Esaias domini cecinit miracula vates,
Atque evangelicis concinit ore tubis,

Hos, Albine, tibi merito venerabilis abba
Versiculos scripsit verbi cœlestis amator
Beda, dei famulus, mira quos carminis arte
Composuit doctor, nostro qui clarus in orbe
Extitit: ingenii cujus monumenta refulgent
Plurima temporibus nullis abolenda per ævum.

Epit. Bedæ.

Presbyter hic Beda requiescit, carne sepultus.
Dona, Christe, animam in cœlis gaudere per ævum,
Daque illi Sophiæ debriari fonte, cui tam
Suspiravit ovans intento semper amore.

Pag. 116.

Albinus abbas.

Ex Præfatione Bedæ ad Ceolwulphum.

¶ Autor ante omnes, atque adjutor, opusculi hujus Albinus, abba reverentissimus, vir per omnia doctissimus, extitit, qui in ecclesia Cantuariorum à beatæ memoriæ Theodoro archiepiscopo, & Hadriano abbate, viris venerabilibus atque doctissimis institutus.

Ibidem de Nothelino Londin: ecclesiæ presbytero.

¶ Nothelinus, Londinensis ecclesiæ presbyter, quem ferunt postea factum, mortuo Tatuiuo, archiepiscopum Cantuar: Gulielmus Meld: libro de pontif. 1°.

¶ Qui videlicet Nothelinus postea Romanam veniens, nonnullas ibi beati Gregorii papæ, simul & aliorum pontificum, epistolas, perscrutato ejusdem S. Romanæ ecclesiæ scrinio, permissu ejus, qui nunc ecclesiæ præest, Gregorii pontificis, invenit; reversusque, nobis nostræ historiæ ^b inferendas, cum consilio præfati Albini reverentissimi patris, attulit. A principio itaque voluminis hujus, usque ad tempus, quo gens Anglorum fidem Christi percepit, ex priorum maxime scriptis, hinc inde collectis, ea, quæ promemus, didicimus.

^a Sic. ^b Inferendas al.

Ibidem.

Ibidem.

Denique hortatu præcipue ipsius Albini ut hoc opus ag- Beda, hor-
gredi auderem provocatus sum. Sed & Daniel, reverentif- tante Albi-
simus occidentalium Saxonum episcopus, qui nunc usque su- no, histori-
perest, nonnulla mihi de historia ecclesiastica provinciæ illius, am scripsit.
simul & proxima * illi Australium Saxonum, necnon & Vectæ Daniel e-
insulæ, literis mandata declaravit. piscopus
Ventanus.

Ibidem.

At vero in provincia Lindisig quæ sunt gesta erga fidem Cyneber-
Christi, quæve successio sacerdotalis extiterit, vel literis reve- tus episco-
rentiff: antistitis Cyneberhti, vel aliorum fidelium virorum, pus Lin-
viva voce didicimus. densium.

Ex 1° cap. 11. libri Bedæ de ecclesiastica historia Anglorum.

Britannia oceani insula, cui quondam Albion nomen fuit, Albion in-
inter Septentrionem & Occidentem locata est, Germaniæ, sula, & ejus
Galliæ, Hispaniæ, maximis Europæ partibus, multo inter- situs.
vallo adverfa. Quæ per milia passuum DCCC. in boream Britannia
longa, latitudinis habet milia ducenta, exceptis duntaxat pro- dimensio.
lixioribus diversorum promonteriorum tractibus, quibus effici-
tur, ut circuitus ejus quadragies octies LXXV. miliaria com-
pleant. Habet ad meridiem Galliam Belgicam, cujus proximi-
um littus transmeantibus aperit civitas, quæ dicitur Rutupi Portus Ru-
portus, à gente Anglorum nunc corrupte Reptacestre. Reptacestre.
cata, interposito mari à Gessoriaci Morinorum gentis littore Gessoria-
proximo, trajectu miliarium quinquaginta, five, ut quidam cum.
scripsere, stadiorum 450. A tergo, unde Oceano infinito pat-
ret, Horcadas insulas habet. Orcades.

Et ibidem de fertilitate Britannia loquens.

Vineas etiam quibusdam in locis germinans.

Ibidem.

Et quidem præcipue ificio abundat, & anguilla.

Ibidem.

Pag. 117.

Exceptis variorum generibus conchiliorum: in quibus
sunt & musculæ, quibus inclusam sæpe margaritam omnis
quidem coloris optimam inveniunt, i. e. & rubicundi, &
purpurei, & hiacynthini, & prassini, sed maxime candidi; &
cocleæ, satis superque abundantes, quibus tinctura coccinei
coloris conficitur. Cujus rubor purpureus nullo unquam solis
ardore, nulla pluviarum injuria pallescere, sed, quo vetustior,
eo solet esse venustior. Habet fontes salinarum, habet &
fontes calidos, & ex eis fluvios balnearum calidarum, omni

* Illius et.

ætati

JOANNIS LELANDI

ætati & sexui per distincta loca, juxta suum cuique modum, accommodos. Aqua enim, ut S. Basilius dicit, fervidam qualitatem recipit, cum per certa quædam metalla transcurrit,

S. Britan:

& fit non solum calida, sed & ardens. Quæ etiam metallorum, æris, ferri, plumbi, & argenti est focunda. Gignit & gagatem lapidem plurimum optimumque.

Ibidem.

Erat autem & civitatibus quondam nobilissimis xx. & octo insignita, præter castella innumera, quæ & ipsa muris, turribus, portis, ac seris erant instructa firmissimis; & quia prope sub ipso septentrionali vertice mundi jacet, lucidas ætate noctes habet.

Ibidem.

Hæc in præsentia, juxta numerum librorum, quibus lex divina scripta est, quinque gentium linguis, unam eandemque summæ veritatis, & veræ sublimitatis, scientiam scrutatur, & confitetur, Anglorum videlicet, Britonum, Scotorum, Pictorum, & Latinorum, quæ meditatione scripturarum omnibus est facta communis. In primis autem insula Britones solum, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armorico (ut fertur) Britanniam advecti, australes sibi partes illius vendicaverunt. Et cum plurimam insulæ partem, incipientes ab austro, possedissent, contigit, gentem Pictorum, de Scythia (ut perhibent) longis navibus non multis Oceanum ingressam, circumagente flatu ventorum, extra fines omnis Britannicæ Hiberniam pervenisse, ejusque septentrionales partes intrasse, atque, inventa ibi gente Scotorum, sibi quoque in partibus illius fedes petisse, nec impetrare potuisse.

Ibidem.

Respondabant Scoti, "quia non ambos eos caperet insula, sed possumus, inquit, salubre vobis dare consilium, quid agere valeatis. Novimus insulam esse aliam non procul à nostra, contra ortum solis, quam sæpe lucidioribus diebus aspicere solemus. Hanc adire si vultis habitabilem vobis facere valeatis; vel, si qui restiterint vobis, nobis auxiliariis utimini." Itaque petentes Britanniam Picti, habitare per septentrionales insulæ partes cœperunt. Nam austrina Britones occupaverant. Cumque uxores non habentes Picti petierunt à Scottis, ea solum conditione dare consenserunt, ubi res veniret in dubium, magis de feminea regum profapia, quam de masculina, regem sibi eligerent; quod usque hodie apud Pictos constat esse servatum. Procedente autem tempore Britannia, post Britones & Pictos, tertiam Scottorum

pag. 118.

accommodas MS.

nationem

nationem in Piſtorum parte recepit; qui, duce Reuda, de Hibernia progreſſi, vel amicitia, vel ferro, ſibi inter eos fedes, quas hæcenus habent, vendicarunt. A quo videlicet duce Dalreudini vocantur. Nam lingua eorum Dal partem ſignificat.

Ibidem.

S. Hibernia.

Hæc autem proprie patria Scottorum eſt.

Ibidem.

Eſt autem ſinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum à Piſtis fecernebat, qui ab occidente in terras longo ſpatio erumpit, ubi eſt civitas Britonum munitiſſima uſque hodie, quæ vocatur Alcluith. Ad cujus videlicet ſinus ſeptentrionalem partem Scotti, quos diximus, advenientes, ſibi locum patriæ fecerunt.

Ex ſecundo cap.

S. Tameſis

Ripamque fluminis, ac pene totum ſub aqua vadum, acutiſ-

f. multitudo Britan.

ſimis ſudibus præſtruxerat; quarum veſtigia ſudium ibidem uſque hodie viſuntur, & videtur inſpectantibus, quod ſingulæ earum ad modum humani femoris groſſæ, & circumfuſæ a plumbo, immobiliter erant in profundum fluminis infixæ.

Ex tertio cap.

Vectam inſulam Britannicæ proximam à meridie, Roma-

S. Veſpaſianus

norum ditioni ſubjugavit; quæ habet ab oriente in occaſum xxx. circiter milia paſſuum, ab aſtro in boream XII. in orientalibus ſuis partibus mare ſex milium, in occidentalibus trium, à meridiano Britannicæ littore diſtans.

Ex cap. 4.

➤ Anno ab incarnatione domini ^[180] CLVI^o.

[A. D. 180. incepit, & Antonium Commodum filium conſortem regni fecit.]

Marcus Antonius Verus ^[regni 17.] 14us. ab Auguſto, regnum cum [Lucio] Aurelio

Commodo fratre ſuſcepit: quorum temporibus cum Eleutherius, vir ſanctus, pontificatui Romanæ eccleſiæ præeſſet, miſit ad eum Lucius, Britannorum rex, epiſtolam, obſecrans, ut, per ejus mandatum, Chriſtianus efficeretur: & mox effectum piæ poſtulationis conſecutus eſt, ſuſceptamque fidem Britanni uſque in tempora Diocleſiani principis inſviolatam integramque quietam pace ſervabant.

^a Plumbo immobiliter hæreant, in prof. flu: infixæ alii.

Tom. 2.

Q

Ex

Ex 5°. cap.

Victor ergo civilium bellorum, quæ ei gravissima occurrunt, in Britannias defectu pene omnium sociorum trahitur, ubi magnis gravibusque proeliis sæpe gestis, receptam partem insulæ à ceteris indomitis gentibus non muro (ut quidam æstimant) sed vallo distinguendam putavit. Murus etenim de lapidibus, vallum vero, quo ad repellendam vim hostium castra muniuntur, fit de cespitibus, quibus circumcisus, ^a terra velut murus extruitur altus supra terram, ita ut ^b inante fit fossa, de qua levati sunt cespites, supra quam fudes de lignis fortissimis præfiguntur. Itaque Severus magnam fossam, firmissimumque vallum, crebris insuper turribus communitum, à mari ad mare duxit: ibique apud Eboracum morbo obiit.

pag. 119.

Ex cap. 6°.

Interea Dioclesianus in oriente, Maximianus Herculius in occidente vastari ecclesias, affligi interficique Christianos, decimo post Neronem loco præceperunt.

Ibidem.

Denique etiam Britanniam ^c tum plurimâ confessionis deo devotæ gloriâ ^d sublimavit.

Ex vii. cap.

Siquidem in ea passus est S. Albanus.

Et paulo inferius.

Qui videlicet Albanus paganus adhuc, cum perfidorum principum mandata adversum Christianos sævirent, clericum quendam, persecutores fugientem, hospitio recepit: quem dum orationibus continuis, ac vigiliis, die noctuque studere conspiceret, subito divina gratia respectus, exemplum fidei, ac pietatis illius, coepit æmulari, ac salutaribus ejus exhortationibus paulatim edoctus, relictis idolatriæ tenebris, Christianus integro ex corde factus est, &c. Ibidem multa de ejus martyrio.

Albanus
[procho-
martyr.]
Amphibalus
[martyr]
de nomine
(ut vide-
tur) Bedæ
ignotus.

Ibidem.

Pervenit ad flumen Murum, quod harenam, ubi feriendus erat, dividebat.

Ibidem.

Passus est autem S. Albanus die decimo Cal. Jul. juxta civitatem Verolanium, quæ nunc à gente Anglorum Yeramcestre appellatur. Ubi postea, redeunte temporum Christianorum serenitate, ecclesia est mirandi operis, atque ejus martyrio condigna, extructa.

Verola-
mium.
[S.Albans.]

^a E terra *al.* ^b Ante sit *al.* ^c Complurimâ *al.* ^d *Sup. persecutio.*

Ibidem.

Ibidem.

Paffi funt ea tempeftate Aaron & Julius, Legionum urbis Civitas Legionum.
cives, aliique utriufque fexus diverfis in locis plures.

Lelandus.

Beda hîc sub nomine Clerici Amphibalum fignificat, qui per nomen fortaffe ignotus fuit; de cujus etiam martyrio nihil prorfus fcribit.

Ex cap.º. viiiº.

Manfitque hæc in ecclefiis Chrifti, quæ erant in Britannia, Arriana hærefis Britannos infecit.
pax ufque ad tempora Arrianæ vefaniæ, quæ, corrupto orbe toto, hanc etiam infulam, extra orbem tam longe remotam, veneno fui infecit erroris, & hac quali via peftilentia trans oceanum patefacta, (non mora) omnis fe lues hærefeos a hujufque infulæ, novi femper aliquid audire gaudenti, & nihil certi firmiter obtinenti, infudit.

Ibidem.

Hic Conftantinum filium, ex concubina Helena creatum, imperatorem Galliarum reliquit.

Ex cap.º. 10º.

Pag. 120.

S. Arcadii.

Cujus temporibus Pelagius Britto, contra auxilium gratiæ pelagius hæreticus.]
fupernæ, venena fuz perfidiæ longe lateque difperfit, utens cooperatore Juliano de Campania, quem dudum amiſſi epifcopatus intemperans cupido exagitabat.

Ex cap.º. 11º.

S. Roma capta à Gothis.

Post annos ferme 470. ex quo C. Julius Cæfar eandem infulam adiit.

Ibidem de Romanis (ni fallor) Britanniam incolentibus, aut olim per legiones eam defendentibus.

Habitabant autem intra vallum, quod Severum trans infulam feciſſe commemoravimus, ad plagam meridianam, quod civitates, pharus, pontes, & ſtratæ ibidem factæ, ufque hodie teftantur. Ceterum ultiores Britannia partes, vel eas etiam, quæ ultra Britanniam funt, infulas, jure dominandi poſſidebant.

Ex 12º cap.

Exin Britannia, omni armato milite, militaribus copiis univerfis, tota floridæ juventutis alacritate, ſpoliata, quæ, tyrannorum temeritate b obducta, nuſquam ultra domum rediit, prædæ tantum patuit, utpote omnis bellici uſus prorfus ignara: denique ſubito duabus gentibus tranſmarinis vehementer lævis,

a L. cujuſque, ex impreſſ. b Abducta MS. c Signum hoc marginale eſt ab ipſo Lelando.

Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, multos stupet gemitque per annos. Transmarinas autem dicimus has gentes, non quod extra Britanniam essent positæ, sed quia à parte Britonum erant remotæ duobus finibus maris interjacentibus, quorum unus ab orientali [⁴ mari, alter ab occidentali,] Britanniaë terras longe lateque inrumpit, quamvis ad se invicem pertingere non possunt. Orientalis ha-

Alias Guidi. Vide num legi possit Twidi, ut intelligat urbem positam super Twidum flu. ubi nunc Berovicum.

{ Cluta urbs unde.
{ Alcluit, i. e. petra.

bet in medio sui urbem Yidi; occidentalis supra se, hoc est, ad dexteram sui, habet urbem Alcluit, quod lingua eorum significat petram cluit. Est enim juxta flu. nominis illius. Ob harum ergo infestationem gentium, Brittones, legatos Romam cum epistolis mittentes,

lachrymosis precibus auxilia flagitabant, subjectionemque continuam, dummodo hostis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio destinatur armata, quæ ubi insulam advecta, & congressa est cum hostibus, magnam eorum multitudinem sternens, ceteros sociorum finibus expulit; eosque interim, à dirissima depressione liberatos, hortata est, instruere inter duo maria trans insulam murum, qui arcendis hostibus possit esse præsidio: ficque domum cum triumpho magno reversa est. At insulani murum, * quem jussi fuerant, non tam lapidibus quam cespitibus construentes, utpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil utilem statuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel sinus, de quibus diximus, maris, per millia passuum plurima; ut ubi aquarum munitio deerat, ibi præsidio valli fines suos ab hostium irruptione defenderent. Cujus operis ibidem facti, id est, valli latissimi, & altissimi, usque hodie certissima vestigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme milli[ari]um

* Lege re-
ctius, quem-
admodum.

Pag. 121.
Penuahle.
Pennelton.

spatio à monasterio Ebbercurnig, ad occidentem, in loco, qui sermone Pictorum Peanuael, lingua autem Anglorum Pennelton, appellatur; & tendens contra occidentem terminatur juxta urbem Alcluit. Verum priores inimici ubi Romanorum militem abiisse conspexerant, mox advecti navibus inrumpunt terminos, cæduntque omnia, &, quasi maturam segetem, obvia quæque metunt, calcant, transeunt. Unde rursus mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus misera patria deleretur, ne nomen Romanæ provinciæ, quod apud eos tam diu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vilesceret. Rursum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumnii adveniens, magnas hostium strages dedit, eosque, qui evadere poterant, omnes trans maria fugavit, qui prius anniversarias

a Ex impress.

prædas

prædas trans maria milite nullo obfistente cogere solebant. Tum Romani denuntiavere Britonibus, non se ultra ob eorum defensionem tam laboriosis expeditionibus posse fatigari. Ipsos potius monent arma corripere, & certandi cum hostibus studium subire, qui non aliam ob causam, quam si ipsi inertia solverentur, eis possent esse fortiores. Quin etiam, quia & hoc sociis, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi adlaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter urbes, quæ ibidem, ob metum hostium, factæ fuerunt, ubi & Severus quondam vallum fecerat, firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hæctenus famosum, atque conspicuum, sumptu pub: privatoque, adjuncta secum Britannorum manu, construebant, octo pedes latum, & 12. altum, recta ab oriente in occasum linea, ut usque hodie intuentibus clarum est. Quo mox condito dant fortia segni populo monita, præbent instruendorum exemplaria armorum. Sed & in littore oceani ad meridiem, quo naves eorum habebantur, quia & inde barbarorum irruptio timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris collocant, & vale dicunt

sociis, tanquam ultra non reversuri. Quibus ad sua remeantibus, cognita Scotti Pictique reditus denegatione redeunt confestim ipsi, & solito confidentiores facti, omnem aquilonalem extremamque insulæ partem pro indigenis ad murum usque capessunt. Statuitur ad hæc in edito arcis acies ^a segnis, ubi trementi corde stupida die noctuque marcebat. At contra non cessant uncinata hostium tela. Ignavi propugnatores, miserrime de muris tracti, solo adlidebantur. Quid plura? relictis civitatibus, ac muro, fugiunt, disperguntur, insequitur hostis, accelerantur strages cunctis crudeliores prioribus. Sicut enim agni à feris, ita miseri cives ^c disperduntur ab hostibus. Unde à mansionibus ac possessiunculis suis ejecti, imminens sibi famis periculum latrocinio, ac rapacitate mutua, temperabant, augentes externas domesticis motibus clades, donec omnis regio totius cibi sustentaculo, excepto venandi solatio, vacuaretur.

Ex cap. XIII°.

S. Theodosii Junioris.

Cujus anno imperii 8°. Palladius ad Scottos, in Christum credentes, à pontifice ecclesiæ Cœlestino primus mittitur episcopus.

Ibidem.

Pag. 122.

S. Theodosii.

Anno regni ejus XXIII°. Ætius, vir inlustrius, qui & patricius fuit, 3^m. cum Symmacho gessit consulatum. Ad hunc pau-

^a Sic. ^b Signis MS. ^c Discerpuntur MS.

perculæ

JOANNIS LELANDI

perculæ Britonum reliquiæ mittunt epistolam, cujus hoc principium est: "Ætio ter consuli gemitus Britannorum." Et in processu epistolæ ita suas calamitates explicant: "Re-
pellunt barbari ad mare, repellit mare ad barbaros. Inter hæc oriuntur duo genera funerum; aut jugulamur, aut mergimur." Neque hæc tamen agentes quicquam ab eo auxilii impetrare quiverunt, utpote qui gravissimis eo tempore bellis cum Bledda & Attila, regibus Hunorum, erat occupatus.

Ex cap. XIII°.

Interea Britones famæ illa præfata magis magisque adficiens, ac famam suæ malitiæ posteris diuturnam relinquens, multos eorum coëgit victas infestis prædonibus dare manus; alios vero nunquam, quin potius confidentes in divinum, ubi humanum cessavit, auxilium, de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus continue rebellabant: & tum primum inimicis, qui per multos annos prædas in terra agebant, strages dare cœperunt. Revertuntur ergo ^a impudentes grassatores Hiberni ^b domum, post non longum tempus reversuri. Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, quieverunt; prædas tamen nonnunquam exinde & ^c contritiones de Britonum gente agere non cessarunt. Cessante autem vastatione hostili, tantis frugum copiis insula, ^d quantis nulla retro ætas meminit, adfluere cœpit. Cum quibus & luxuria crescere, & hanc continuo omnium lues scelerum comitari acceleravit; crudelitas præcipue, & odium veritatis, amorque mendacii, ita ut, si quis eorum mitior, & veritati aliquatenus propior, videretur, in hunc, quasi Britannia subversorem, omnium odia telaque sine respectu contorquerentur. Et non solum hæc seculares viri, sed etiam ipse grex domini, ejusque pastores, egerunt; ebrietati, animositati, litigio, contentioni, invidiæ, ceterisque hujusmodi facinoribus, sua colla, abjecto levi jugo Christi, subdentes. Interea subito corruptæ mentis homines acerba pestis corripuit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem stravit, ut ne sepeliendis quidem mortuis vivi sufficerent. Sed ne morte quidem suorum, nec timore mortis, hi, qui supererant, à morte animæ, qua peccando sternerantur, revocari poterant. Unde non multo post acrior gentem peccatricem ultio diri sceleris secuta est. In initum namque est consilium, quid agendum, ubi quærendum esset præsidium, ad evitandas, vel repellendas, tam feras, tamque creberrimas, gentium ^e aquilonalium irruptiones: placuitque omnibus cum suo rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de transmarinis partibus in auxilium vocarent. Quod domini

^a Imprudentes *al.* ^b Domus *al.* ^c Contritione *MS.* ^d Quantas *MS.* ^e Sic.
nutu

mutu dispositum esse constat, ut veniret contra improbos malum, sicut evidentius rerum exitus probavit.

Ex cap. 15°.

Pag. 123.

Tunc Anglorum, sive Saxonum, gens, invitata à rege præfato, Britanniam tribus longis navibus advehitur, & in orientali parte insulæ, jubente eodem rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura, suscepit. Inito ergo certamine cum hostibus, qui ab aquilone ad aciem venerant, victoriam sumpserunt Saxones. Quod ubi domi nuntiatum est, simul & insulæ fertilitas, ac segnitia Britonum; mittitur confestim illo classis prolixior, armatorum ferens manum fortiorem, quæ præmissæ adjuncta cohorti invincibilem fecit exercitum. Susceperunt ergo qui advenerant, donantibus Britannis, locum habitationis inter eos, ea conditione, ut hi pro patriæ pace & salute contra adversarios militarent, illi militantibus debita stipendia ferrent. Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, & Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii; & Wictuarii, hoc est, ea gens quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum, Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus, i. e. ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria quæ * Angulus dicitur, & ab eo tempore usque hodie manere desertus inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Mercii, tota Northanumbrorum progenies, i. e. illarum gentium, quæ ad boream Humbri flu. inhabitabant, ceterique Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi Hengist & Horfa; è quibus Horfa postea occisus in bello à Britonibus, hæcenus in Orientalibus Cantiae partibus monumentum habet suo nomine insigne. Erant autem filii Wictgilli, cujus pater Wicta, cujus pater Wecta, cujus pater Woden, de cujus stirpe multarum provinciarum ^b regium genus originem duxit. Non mora ergo, confluentibus certatim in insulam gentium memoratarum catervis, grandescere populus coepit advenarum, ita ut ipsis quoque, qui eos advocaverant, indigenis essent terrori. Tum subito inito ad tempus foedere cum Pictis, quos longius jam bellando propulerant, in socios arma vertere incipiunt. Et primum quidem annonas sibi eos adfluentius ministrare cogunt, quærentesque occa-

a Lincola ducitur sub hac voce, & asteriscus in margine collocatur. Utrumque est à manu Lelandi. *b* Regnum MS.

sionem divortii, protestantur, nisi profusior sibi alimentorum copia daretur, se cuncta insulæ loca, rupto fœdere, vastaturos. Neque aliquanto segnius minas effectibus ^a profecuntur. Siquidem, ut breviter dicam, accensus manibus Paganorum ignis justas de sceleribus populi dei ultiones expetiit, non illius impar, qui quondam à Chaldæis succensus Hierosolymæ moenia, immo ædificia, cuncta consumpsit. Sic enim & hic, agente impio victore, imo disponente justo iudice, proximas quasque civitates, agrosque depopulans, ab orientali mare usque ad occidentale, nullo prohibente; suum continuavit incendium, totamque prope insulæ pereuntis superficiem obtexit. Ruebant ædificia publica, simul & privata; passim sacerdotēs intra altaria trucidabantur; præfules cum populis, sine ullo respectu honoris, ferro pariter & flammis ablumbantur: nec erat qui crudeliter interemptos sepulturæ traderet. Itaque non nulli de miserandis reliquiis in montibus comprehensi acervatim jugulabantur: alii fame confecti procedentes manus hostibus dabant, pro accipiendis alimentorum subsidiis æternum subituri servitium; si tamen non continuo trucidarentur: alii perstantes in patria trepidi pauperem vitam in montibus, sylvis, vel rupibus arduis, suspecta semper mente agebant.

Cap. 16^m.

At ubi hostilis exercitus, exterminatis dispersisque insulæ indigenis, domum reversus est, cœperunt & illi paulatim vires animosque resumere, emergentes de latibulis, quibus abditi fuerant, & unanimi consensu auxilium cœleste precantes, ne usque ad internecionem usquequaque delerentur. Utebantur eo tempore duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Romanæ gentis præfatæ tempestatu superfuera, occisis in eadem parentibus, regium nomen & insigne ferentibus. Hoc ergo duce vires capeflunt Britones, & victores provocantes ad prælium, victoriam ipsi, deo favente, suscipiunt. Et eo tempore nunc cives, nunc hostes, vincebant, usque ad annum obsessiois Badonici montis, quando non minimas eisdem hostibus strages dabant, quadagesimo circiter & 4°. anno adventus eorum in Britanniam. Sed hæc postmodum.

Ex cap. 17°.

Ante paucos sane adventus eorum annos hæresis Pelagiana, per Agricolam inlata, Severiani episcopi Pelagiani filium, fidem Britannorum fœda peste commaculaverat. Verum Britanni cum neque suscipere dogma perversum, gratiam Christi blasphemando, ullatenus vellent, neque versutiam nephariæ persuasioneis refutare verbis certando sufficerent, in-

a Sic.

veniunt

veniunt salubre consilium, ut à Gallicanis ^a antestitibus auxilium belli spiritualis inquirant.

Lelandus.

Ex hoc capite, & aliquot subsequentibus, apparet, Eiri-^{S. Germanus.} cum usum fuisse sola Bedæ autoritate in vita S. Germani, ^{us.} quam ad Carolum Mag. carmine scripsit.

Ex cap. 20.

Interea Saxones Pictique bellum adversus Britones junctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra contraxerat: & cum trepidi partes suas pene impares judicarent, sanctorum antistitum auxilium petierunt.

Ex cap. 21. de reditu S. Germani in Britan:

Namque, adjuncto sibi Severo, totius sanctitatis viro, (qui erat discipulus patris Lupi, Trecafenorum episcopi, & tunc Treveris ordinatus episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat) mare conscendit.

Cap. 22. m.

Tag. 125.

Interea ^b Britannia cessatum quidem est parumper ab externis, sed non à civilibus, bellis. Manebant exterminia civitatum ab hoste dirutarum ac desertarum. Pugnant contra invicem qui hostem evaserant cives. Attamen recente adhuc memoria calamitatis & cladis inflictæ, servabant ut cunque reges, sacerdotes, privati, & optimates suum quique ordinem. At illis ^c decedentibus, cum successisset ætas tempestatis illius nescia, & præsentis solum serenitatis statum experta, ita cuncta veritatis ac justitiæ moderamina concussa

ac subversa sunt, ut earum non dicam vestigium, sed ne memoria quidem, præter in paucis, & valde paucis, ulla appareret. ^d Qui, inter alia inenarrabilium scelerum facta, quæ historicus eorum Gildas flebili ^e sermone describit, & hoc addebant, ut nunquam genti Saxonum, sive Anglorum, secum Britanniam incolenti, verbum fidei prædicando committerent. Sed non tamen divina pietas plebem suam, quam præscivit, deseruit, ^f qui multo digniores genti memoratæ præcones veritatis, per quos crederet, destinavit.

Ex cap. 23.

S. Gregorius [A. 70. alii A. 10.] [alii 17. Mauricii A. D. 600.] [Mahometes nascitur 14. Mauricii A. 597. Di.]
Qui divino admonitus instinctu, anno decimo 4. [597.]

Mauricii Aug.
ejusdem principis, adventus vero Anglorum in Britanniam

^a Sic in MS. Convenitque hac ratio scribendi cum Etymologia regalis. Infra tamen antistitum. ^b Britannia MS. ^c Decedentibus al. ^d Quin al. ^e Ex impress. ^f Quin al.

Tom. 2.

R

anno

anno circiter CL^o. misit, servum dei, Augustinum, & alios plures cum eo monachos, timentes deum, prædicare verbum dei genti Anglorum.

Ex cap. 25°.

Thanatos
insula.

Erat eodem tempore rex Ethelberht in Cantia potentissimus, qui ad confinium usque Humbri flu. maximi, quo meridiani & septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines imperii tendenderat. Est autem ad orientalem Cantiaë plagam Thanatos insula non modica, i. e. magnitudinis, juxta consuetudinem æstimationis Anglorum, familiarum sexcentarum, quam à continenti terra secernit flu: Wantfinu, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transmeabilis. Utrumque enim caput in mare protendit. In hac ergo applicuit servus domini Augustinus, & focii ejus viri, ut ferunt, ferme quadraginta.

Ibidem.

Nam & antea fama ad eum Christianæ Religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum ^a regia, vocabulo Berctham; quam ea conditione à parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Liudhardo, ^b inviolatum servare licentiam haberet.

Fig. 126.

Ibidem.

Dedit ergo eis ^c mantionem in civitate Dorubernenfi, quæ imperii sui totius erat metropolis.

Ex cap. 26°.

Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, & psallere, orare, missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt.

Ibidem.

Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis, eorum gradui congruum, in Doruvernensi metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret.

Ex cap. 29°.

Misit cum præfatis legatariis suis plures cooperatores, ac verbi ministros; in quibus præcipui, & primi, erant, Mellitus, Justus, Paulinus, Rufinianus.

^a Regiam MS. cum asterisco sub m. ^b Inviolatam et. ^c Sic.

*Ex xxx. cap. quod tantum continet epistolam
Gregorii ad Mellitum.*

Quia fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant; sed ipsa, quæ in eis sunt, idola destruantur.

Fana idolorum in ecclesiis consecrata.

Ibidem.

Et quia boves solent in sacrificio demonum multos occidere, debet etiam eis hac de re aliqua solennitas immutari; ut die dedicationis, vel natalitiis Sanctorum martyrum, quorum illic reliquæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosi convivii solemnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia occidant; & dominatori omnium de satietate sua gratias referant.

Ex 33. cap.

At Augustinus in regia sedem episcopalem, ut prædiximus, accepit, recuperavit in ea, regio fultus adminiculo, ecclesiam, quam inibi antiquorum Romanorum fidelium opera factam fuisse didicerat, & eam in nomine S. Salvatoris dei & domini nostri Jesu Christi sacrauit, atque ibidem sibi habitationem statuit, & cunctis successoribus suis. Fecit autem & monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem, in quo, ejus hortatu, Ethelberht ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli à fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua ipse Augustini, & omnium episcoporum Dorobernensium, simul & regum Cantia, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius, consecravit. Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit.

Ex cap. 34.

Hisdem temporibus regno Northanumbrorum præfuit rex fortiss: & gloriæ cupidiss: Ethelfrid, qui plus omnibus Anglorum primatibus gentem vastabat Britonum.

Lelandus.
Hic Aidanum, regem
Scottorum,
bello vicit.

Ex 2. cap. 2. libri.

Pag. 127.

Interea Augustinus, adjutorio usus Edelberhti regis, convocavit ad suum colloquium episcopos, sive doctores, maximæ & proximæ Britonum provinciæ, in loco ubi usque hodie lingua Anglorum *Augustines oke*, id est, robur Augustini, in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum, appellatur. Cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut, pace catholica secum habita, communem evangelizandi gentibus pro domino laborem susciperent.

Prima synodus Augustini & Britannorum.

a Natalicii MS. *b* At Augustinus, ubi in regia civitate sedem episcopalem, *al.* *c* Antiquo MS. cum asterisco sub *o.* *d* Qui usque *al.*

Ibidem.

Secunda
synodus.
[A. D. 600.
& plus.]

Quod cum esset statutum, venerunt, ut perhibent, VII. Britonum episcopi, & plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua Anglorum Bencornaburg, cui tempore illo Dinoth abbas præfuisse narratur.

Ibidem.

Rex Anglorum fortissimus Ethelfrid, collecto grandi exercitu ad civitatem Legionum, quæ à gente Anglorum Legacestre, à Britonibus autem rectius Caerlegion appellatur, maximam perfidæ gentis stragem dedit. Cunque bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum deum pro milite bellum agente convenerunt, seorsum in tutiore loco confitere, sciscitabatur qui essent hii, quidve acturi con-

venissent? Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivere solebant.

Ibidem.

Itaque in hos primum arma verti jubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias, non sine magno exercitus sui damno, delevit. Extinctos in ea pugna ^a feruntur de his, qui ad orandum venerunt, viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmail ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos, quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit.

Ex cap. 3°. de Mellito & Justo, in episcopos ordinatis.

Mellitum ^b quidem ad prædicandum provinciæ Orientalium Saxonum, qui Tamenfi flu: dirimuntur à Cantia, & ipsi orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia civitas est, supra ripam præfati flu: posita, & ipsa multorum emporium populorum terra marique venientium est: in qua videlicet gente tunc temporis Seberht, nepos Ethelbercti ex sorore Rricula, regnabat, quamvis sub potestate ejusdem positus Ethelbercti.

Ibidem.

Ubi vero & hæc provincia verbum veritatis, prædicante Mellito, accepit, fecit rex Ethelberct in civitate Lundoniæ ecclesiam S. Pauli apostoli, in qua locum sedis episcopalis

^a Ferunt al. ^b S. ordinavit.

&

& ipse & successores ejus haberent. Justum vero in ipsa Cantia Augustinus episcopum ordinavit in civitate, quam gens Anglorum à primario quodam illius, qui dicebatur Hrof, Hrofescester cognominat. Distat autem à Duroverni milibus passuum fere 24^{or.} ad occidentem, in qua rex Ethelberct ecclesiam S. Andreæ apostoli fecit. Pag. 128.

Ex cap. 5°.

Ethelberct, rex Cant: post regnum temporale, quod 56^a. annis gloriosissime tenuerat, æterna regni cœlestis gaudia subiit.

Ibidem de Edwino rege Northumbrorum loquens :

Nec non & Mevanias, Britonum insulas, quæ inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Anglorum subjecit imperio.

Ibidem.

Qui inter cetera bona, quæ genti suæ consulendo conferebat, etiam decreta illi judiciorum, juxta exemplum Romanorum, cum consilio sapientum constituit; quæ conscripta Anglorum sermone hæctenus habentur, & observantur ab ^o ea. [Edwini
leges.]

Ibidem.

Erat autem Ethelberct filius Ermenrici, cujus pater Octa, cujus pater Oerit, cog: Oisc, invitatus à Vortigerno Britanniam primus intravit.

Ex cap. 7°. Quomodo flamma cesserit precibus Melliti,

London:

archiepiscopi Cantuar:

Tempore quodam civitas Doruvernensis, per culpam incuriæ, igni correpta, crebrescentibus cœpit flammis consumi; quibus cum nullo aquarum injectu posset aliquis obsistere, jamque civitatis pars esset vastata non minima, atque ad episcopium furens se flamma dilataret, confidens episcopus in divinum, ubi humanum deerat, auxilium, ^b jussit, sævientibus huc illucque volantibus ignium globis, efferri &c.

Ex cap. nono. Successus Eadwini, Northumbrorum regis, post acceptam à Paulino fidem.

Quin & Mevanias insulas, (sicut & supra docuimus) imperio subjugavit Anglorum; quarum prior, quæ ad ^c austrum, ^o Mevaniaz insulæ. & situ amplior, & frugum proventu atque ubertate felicior, nongentarum sexaginta familiarum mensuram, juxta æstimationem Anglorum, secunda trecentarum & ultra spatium tenet.

^a Sic in Cod. nostro. Ea tamen est vera lectio. ^b Jussit se obviam sævientibus, & huc &c. al. ^c Austrum est, & al.

Ex eodem cap. de Eumero sicario.

Pervenit autem ad regem primo die juxta amnem Doruentionem, ubi tunc erat villa regalis.

Ex cap. 12. de cæde Edelfridi regis per Edwimum regem Northum:

Occidit in finibus gentis Merciorum ad orientalem plagam amnis qui vocatur Idle, in quo certamine & filius Readwaldi, vocabulo Regenhere, occisus est.

Ex cap. 13. de Cephi paganorum pontifice, & fano idolorum ab eodem destructo.

Ostenditur autem ille locus quondam idolorum non longe ab Eboraco ad orientem, ultra amnem Doruentionem, & vocatur Godmundingham, ubi pontifex ipse, inspirante deo vero, [Nunc Godmanham.] polluit ac destruxit eas quas ipse sacraverat aras.

Pag. 129.

Ex cap. 14.

Baptizatus est autem ^a Eburaci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia S. Petri apostoli, quam ibidem ipse de ligno cum catechizaretur, atque ad percipiendum baptismi imbueretur, citato opere construxit. [Catechizatio ante baptismum.]

Ibidem.

Curavit, docente eodem Paulino, majorem ipso in loco & augustiorem de lapide fabricare basilicam, in cujus medio ipsum, quod prius fecerat, oratorium includeretur. Præparatis ergo fundamentis in giro prioris oratorii, per quadrum incepit ædificare basilicam. Sed priusquam altitudo parietis esset consummata rex ipse impia nece occisus ^b est, opus idem successori suo Oswaldo perficiendum reliquit.

Ibidem.

Quodam tempore Paulinus veniens cum rege & regina in villam regiam, quæ vocatur ^c ad Gefrin, 30^a. diebus ibidem cum eis catechizandi & baptizandi officio deditus moraretur: quibus diebus cunctis à mane ad vesperam nihil aliud ageret, quam confluentem eo de cunctis viculis ac locis plebem Christi verbo salutis instruere, atque instructam in flu. Glein, qui proximus erat, lavachro remissionis abluere. Hæc villa tempore sequentium regum deserta, & alia pro illa est facta in loco qui dicitur Melmin. Hæc quidem in provincia Berniciorum, sed & in provincia Deirorum, ubi sæpius manere cum rege solebat, baptizabat in flu: Suala, qui vicum ^d Cataractam præterfluit. Non dum enim oratoria,

^a Eadwinus sc. ^b Omittunt alii. ^c Sic in MS. Adgefirin al. ^d Juxta Cataractam al. Et sic infra cap. 19. l. 2.

vel baptisteria, in ipso exordio nascentis ibi ecclesie poterant ædificari. Attamen in Campodono, ubi tunc etiam villa regia erat, fecit basilicam, quam postmodum pagani, à quibus Eadwine rex occisus est, cum tota villa eadem succenderunt; pro qua reges posteriores fecere sibi villam in regione, quæ vocatur Loidis. Evasit autem ignem altare quia lapideum erat, & servatur in monasterio reverentissimi abbatis, & presbyteri, Triduulphi, quod est in sylva Elmete.

Campodunum à Cedualla, rege Britonum, & Penda devastatum.

Ibidem.

Erat autem præfatus rex Redwald natu nobilis, quamlibet actu * ignobilis, filius Tytili, cujus pater fuit Uuffa, à quo reges Orientalium Anglorum Wffingas appellant.

* Quia recesserat à fide.

Ibidem laus Sigberhti, regis orientalium Anglorum, & fratris Eorpuualdi, regis ejusdem provincie.

Sigebrecht, vir per omnia Christianiss: ac doctiss: qui vivente ad huc fratre, cum exularet in Gallia fidei sacramentis imbutus est.

Lelandus.

Felix Burgundus, annuente Sigebrecht, Orientalibus Anglis fidem prædicavit.

Ibidem de Felice.

Accepitque sedem episcopatus in civitate Dommoc.

Ex cap. 15.

Pag. 130.

Prædicabat autem Paulinus verbum etiam provincie Lindissi, quæ est prima ad meridianam Humbre flu: ripam, pertingens usque ad mare, præfectumque Lindocolinæ civitatis, cui nomen erat Blecca, primum cum domo sua convertit ad dominum. In qua videlicet civitate & ecclesiam operis egregii de lapide fecit, cujus tecto, vel longa incuria, vel hostili manu, dejecto, parietes hæctenus stare videntur.

Ibidem.

De hujus fide provincie narravit mihi presbyter & abbas

vir quidam veraciss: de monasterio Pearteneig, vocabulo ^{Ber d} Deda, retulisse sibi quendam a Seniorum, baptizatum se fuisse die media à Paulino episcopo, præfente rege Eadwino, & multam populi turbam, in flu: Treantæ, juxta civitatem, quæ lingua Anglorum Tiouulfigacestre vocatur.

Ibidem de Edwino rege.

Nec non & incedente illo ubilibet per plateas, illud genus vexilli, quod Romani Tufam, Angli vero appellant Thuuf, ante eum ferri solebat.

a Seniore al.

Ex

Ex cap. 19°. de cæde Edwini facta per Ceaduallam regem Britonum, & Pendam regem Merciorum.

Et conferto gravi prælio in campo qui vocatur Hedefeld, occisus est Edwine die 4°. Id. Octob. anno dominicæ incarnationis: 633°. cum esset annorum quadraginta & a VII.

Ibidem.

At vero Ceadualla, quamvis nomen & professionem haberet Christiani, adeo tamen erat animo ac moribus barbarus, ut ne sexui quidem muliebri, vel innocuæ parvulorum parceret ætati.

Ibidem.

Allatum est autem caput Edwini regis Eboracum, & inlatum postea in ecclesiam beati apostoli Petri quam ipse cœpit.

Ibidem de Jacobo Diacono, cantore perito.

Cujus nomine vicus, in quo maxime solebat habitare, Juxta Cataractam, usque hodie cognominatur.

Ex I. cap^o. 3ⁱ. libri de loco, in quo Oswaldus rex de Ceadwala triumphavit.

Vocatur autem locus ille lingua Anglorum Hevenfeld, quod dici potest Latine cœlestis campus.

Ibidem.

Est autem locus juxta murum illum, ad aquilonem, quo Romani quondam, ob arcendos barbarorum impetus, totam à mari ad mare præcinxere Britanniam.

Lelandus.

Non longe abest hic locus ab Hagustalduno, ut ibidem Beda refert.

Ex cap. 2°.

Aidano Oswaldus

Venienti igitur ad se episcopo rex locum sedis episcopalis in insula Lindisfarnensi, ubi ipse petebat, tribuit; qui videlicet locus, accedente & recedente reumate, bis quotidie instar insulæ maris circumluitur undis, bis, renudato littore, contiguus terræ creditur.

Ex cap^o. 3°.

Pag. 131.

Ninianus
episcopus
Candidæ
causæ in di-
tione regni
Bernicio-
rum.

Namque ipsi australes Picti, qui intra eosdem montes habent sedes multo ante tempore, ut perhibent, relicto errore idolatriæ, fidem veritatis acceperunt, prædicante eis verbum Ninia episcopo reverentissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fide & mysterio veritatis edoctus.

a VIII. al.

Ibidem.

Ibidem.

Unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit: neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque, juxta ætimationem Anglorum.

Hi insula à septentrionalibus Pictis Columbae data.

Ibidem.

In quibus omnibus idem monasterium Insulanum, in quo S. Columba ipse requiescit corpore, principatum tenet.

Ibidem.

At tunc veniente ad eos reverentissimo & sanctissimo patre & sacerdote Ecgberto, de natione Anglorum, qui in Hybernia diutius exulaverat pro Christo, eratque & doctissimus in scripturis, & longæva vitæ perfectione eximius, correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati.

Ecgbertus corrector Paschalis erroris.

Ex cap. 4º.

S. Osualdo.

Nam cum, interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cetero essent corpore refecatae, contigit ut hætenus incorrupta perdurent. Denique in urbe regia, quæ à regina "quadam" vocabulo Bebbæ cognominatur, loculo inclusæ argenteo in ecclesia S. Petri servantur.

Ex cap. 5º.

Eo tempore gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus Geuissæ vocabantur, regnante Cynegilfo, fidem Christi susceperunt, prædicante illis verbum Birino episcopo.

Ibidem.

Donaverunt autem ambo reges eidem episcopo civitatem, quæ vocatur Dorcinga, ad faciendam inibi sedem episcopalem; ubi factis ecclesiis dedicatisque, multis ad dominum pio ejus labore populis advocatis, migravit ad dominum, sepultusque est in eadem civitate, & post multos annos, Hedda episcopatum agente, translatus inde in Ventam civitatem.

Oswaldus, rex Northumbrorum, aderat ibi id temporis.

Ibidem.

Tandem rex, qui Saxonum tantum linguam noverat, per non intellexit linguam Birini. Cynegilfus quia tæsus barbaræ loquelæ, subintroduxit in provinciam aliam suæ linguæ episcopum vocabulo Wyne, & ipsum in Gallia ordinatum; dividensque in duas parochias provinciam, huic in civitate Venta, quæ à gente Saxonum Wintancestre appellatur, sedem episcopalem tribuit.

Tom. 2.

a Quondam al.

S

Ex

Ex cap. 6°.

Earcnerbhtus rex Cantii.

Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul & jejunium quadraginta dierum observari principali autoritate præcepit.

*Ex cap. 8.*Oswaldi
cædes per
Pendiam.

Occisus est commisso gravi proelio ab eadem pagana gente paganoque rege Merciorum, à quo & prædecessor ejus Edwine peremptus fuerat, in loco qui lingua Anglorum nuncupatur Maerfeld.

Pag. 132.

Ex cap. 10° de Translatione corporis S. Oswaldi per Ostritham reg: Merc:

Est monasterium nobile in provincia Lindissi nomine Bearteneig

Ostritha

daneg, quod eadem regina cum viro suo Edelredo multum diligebat, venerabatur, excolebat, in quo desiderabat honoranda patris sui ossa recondere.

Ibidem.

Ostritha

Denique tempore sequente, cum præfata regina in eodem monasterio moraretur, venit ad salutandam eam abbatissa quædam venerabilis, quæ usque hodie superest, vocabulo Edelhild, soror virorum sanctorum Edelwini & Aldwini, quorum prior episcopus in Lindissi provincia, secundus erat ab-

d
Bearteneig
cænobium.

bas in monasterio quod vocatur Bearteneig, à quo non longe & illa monasterium habebat.

Ex cap. 11°.

& manus

cum

Porro caput, cum manibus & brachiis à corpore præcis, jussit rex, qui occiderat, in stipitibus suspendi. Quo post annum deveniens cum exercitu successor regni ejus Oswin, abstulit ea, & caput quidem in cimiterio Lindisfarnensis ecclesiæ, in regia vero civitate manus cum brachiis condidit.

*Ibidem.*Acca Ro-
mam petiit.

Denique reverentissimus antistes Acca solet referre, quia cum Romam vadens apud Sanctiss: Frefonum gentis archiepiscopum Wilbrordum cum suo antestite Wilfrido moraretur.

Ex cap. 13°.

S. Paulini.

Ithamar
episcopus
Rosenlis.

In cujus locum Honorius archiepiscopus ordinavit Ithamar, oriundum quidem de gente Cantuariorum, sed vita & eruditione antecessoribus suis æquandum.

Ibidem.

Ibidem.

Remisit ergo exercitum quem congregavit, ac singulos domum redire præcepit à loco qui vocatur Wilfarefdune, i. e. mons Wilfari, & est à vico Cataractone decem ferme milibus passuum contra solstitialem occasum secretus.

Ex capº. 15º.

Nam tempore episcopatus ejus hostilis Merciorum exercitus, Penda duce, Nortdanhumbrorum regiones impia clade longe lateque devastans, pervenit ad urbem usque regiam, quæ ex Bebbæ quondam reginæ vocabulo cognominatur, eamque, * quam neque armis, neque obsidione capere poterat, flammis absumere conatus est. Descissisque viculis, quos in vicinia urbis invenit, advexit illo plurimam congeriem trabium, tignorum, parietum, virgeorum, & tecti fenei, & his urbem in magna altitudine circumdedit à parte ^b qua terræ est contigua: & dum ventum oportunum cerneret, inlato igne urbem comburere ^c visum est. Quo tempore reverentiss: ^d antecesses Aidan in insula Farne, quæ duobus ferme milibus passuum ab urbe procul abest, morabatur. Illo enim sæpius, secretæ orationis & silentii causa, secedere consueverat. Denique usque hodie locum sedis illius solitariae in eadem insula solent ostendere. Qui cum ventis ferentibus

globos ignis, ac fumum supra muros urbis exaltari conspiceret, fertur, ad cælum elevatis oculis manibusque, cum lacrimis dixisse: "Vide, domine, quanta mala facit Penda." Quo dicto, statim mutati ab urbe venti in eos, qui accenderant, flammarum incendia retorserunt. Ita ut aliquot læsi, omnes territi impugnare ultra urbem cessarent.

Ex capº. decimo 7º.

Mox ea, quæ in Galliis bene disposita vidit, imitari cupiens, instituit scholam in qua pueri litteris erudirentur, juvante se episcopo Felice, quem de Cantia acceperat, eisque prædagogos, ac magistros, juxta morem Cantuariorum, præbente.

Pag. 133.
Schola à
Sigeberth
instituta a-
pud Orientales
Anglos.
[Quæsi Cantabrigiæ: scola?]

Ex capº. 18º. de monasterio Fursei Scotti Hiberniensis apud Orientales Anglos fundato tempore Sigeberthi regis.

Erat autem monasterium, sylvarum & maris vicinitate amœnum, constructum in castro quodam quod lingua Anglorum Cnobheresburg, i. e. urbs Cnobheri, vocatur. Quod deinde rex provincie illius Anna, ac nobiles quique augustioribus ædificiis ac donariis adornarunt.

[Nunc
Burgh-
castel.]

^a Quia pro quam habent alii. ^b Quæ al. ^c Nilus est al. ^d Vid. sup. p. 134.

Ibidem.

Reliquit monasterium & animarum curam fratri suo Fulano, & presbyteris Golbano & Dicullo.

Ex cap. 20.

His temporibus Middelengle, i. e. Mediterranei Angli, sub principe Peada, filio Pendan regis, fidem & sacramenta veritatis perceperunt.

Ibidem.

Baptizatus ^a est à Finano episcopo, cum omnibus qui secum venerunt comitibus ac militibus, eorumque famulis universis,

f. Oswig Northumbr.

in vico regis inlustri, qui vocatur ^b Ad murum. Et acceptis quatuor presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius & eruditione & ^c [vita] videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem presbyteri Cedd, & Adda, & Betti, & Diuna, quorum ultimus natione Scottus, ceteri fuere de Anglis. Adda autem erat frater Uttan, ^d presbyteri inlustri, & abbatis monasterii quod vocatur Ad Capræ caput.

Fit mentio de Utta quodam cap. 14. Capræ caput. [Gatthead.]

Ibidem de Diuna Scotto, episcopo Mediter: Anglorum.

Defunctus est apud Mediterraneos Anglos in regione quæ ^D vocatur In Feppingum.

Ibidem de Sigeberti, Orient: Saxonum regis, baptismo, qui successit Sigeberto cog: Parvo.

Baptizatus est cum eis à Finano episcopo in villa regia, cuius supra meminimus, qui vocatur Ad murum. Est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, duodecim milibus passuum à mari orientali secreta.

Ibidem de Ceddo electo Orient: Saxonum episcopo.

Qui, accepto gradu episcopatus, rediit ad provinciam, & majori autoritate coeptum opus explens, fecit per loca ecclesias, presbyteros & diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei & ministerio baptizandi adjuvarent, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum Ithamcester appellatur; sed & in illa, quæ Tilaburg cognominatur: quorum prior locus est in ripa Pentæ amnis, secunda in ripa Tamenfis.

[Nunc, ut nonnulli existimant, Froshwel vocatur.] [Nunc Tilbury.]

^a Scilicet, Peada. ^b Æt Valle in versione Anglo-Saxonica Ælfrediana. Ad murum retinet in versione sua Anglica cl. Stapletonus. At in ora libri **by Barwick** habet, prope Berovicum fuisse subindicans. Eadem item verba paullo inferius repetit. ^c Ex impressis. ^d Presbyteris MS.

Ibidem.

Ibidem.

Succedit autem Sigeberhto in regnum Sydhelme, filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Cedde in provincia Orient: Anglorum, in vico regio, qui dicitur Rendelesham, i. e. mansio Rendeli. Rendelesham a 2. or 3. Miles from Wilebrige versus Dunwich.

Ibidem ex cap. 22. de Ceddo, episcopo Orient: Saxonum. Pag. 134.

Cui cum ille libenter adquiesceret, expleto studio jejuniorum & orationis, fecit ibi monasterium, quod nunc Lestingei vocatur, & religiosis moribus, juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit. Lestingey monasterium in regno Deirorum constructum favore Ædeluualdi regis, filii Oswaldi.

Ibidem de morte Ceddi, & sava per totum cœnobium peste.

Casu contigit, ut ad ipsum monasterium tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis, obiret. Qui primo quidem foris sepultus est; tempore autem procedente in eodem monasterio ecclesia est in honore dei & beatæ genitricis de lapide facta, & in illa corpus ipsius ad dexteram altaris reconditum. Pests.

Ibidem.

Quatuor siquidem hii, quos diximus, germani fratres, Ceddi, Cymbil, Ceulm, & Ceadda, quod raro invenitur, omnes sacerdotes domini fuerunt præclari, & duo ex eis etiam summi sacerdotii gradu b functi sunt.

Ex cap. xxxiii. de clara victoria Oswig regis Northumb: contra Pendam, regem Merciorum.

Inito ergo certamine fugati & cæsi sunt pagani duces regis triginta, c [&] qui ad auxilium venerant pene omnes interfecti: in quibus Ædelherè, frater Annæ, regis Orientalium Anglorum, qui post eum regnavit, autor ipse belli, perditis militibus sive auxiliis, interemptus est. Et quia prope flu. Uinwed pugnatum est, qui tunc, præ inundantia pluviarum, Uinwedflu: late alveum suum, immo omnes ripas suas, transferat, contigit, ut multo plures aqua fugientes, quam bellantes perderet ensis.

Ibidem de Ælfleda virgine deo dicata.

Intravit autem præfata regis Oswig filia, deo dicata, monasterium, quod nuncupatur Heortei, i. e. insula cervi, cui tunc

a In honorem beatæ Dei Genitricis al. b Facti MS. c Ex impress. Hild

Hild abbatissa præfuit. Quæ post biennium comparata possessione decem familiarum in loco qui dicitur Streoneshalc, ibi construxit monasterium; in quo memorata regis filia primo discipula vitæ regularis, deinde etiam magistra extitit.

Ibidem.

In quo monasterio & ipsa, & pater ejus Oswigⁿ, & mater ejus Æanfled, & pater matris ejus Ædwine, & multi alii nobiles in ecclesia S. Petri apostoli sepulti sunt.

Ibidem de victoria Oswig contra exercitum Pendæ.

Ledis
regio. Hoc autem bellum rex Oswig in regione Ledis, 13°. regni ejus anno, 17^a. die Cal. Decemb. cum magna utriusque populi utilitate confecit.

Ibidem.

Idem autem rex Oswig tribus annis post occisionem Pendæ regis Merc: a genti, necnon & ceteris australium provinciarum populis præfuit: qui etiam gentem Pictorum maxima ex parte regno Anglorum subjecit.

Ex cap^o. 24°. de ecclesia per Finanum episcopum Scottum facta.

Finanus
203. episcopus
Lindisfar: Qui in insula Lindisfar: fecit ecclesiam episcopali sedi congruam; quam tamen more Scottorum, non de lapide, sed de robore secto totam composuit, atque arundine contexit, quam tempore sequenti reverentiss: archiepiscopus Theodorus in honore beati Petri apostoli dedicavit. Sed & episcopus loci Eadberth, ablata arundine, plumbi laminis eam totam, hoc est, & tectum, & ipsos quoque parietes ejus, cooperire curavit.

Ibidem de Alchfridi, filii Oswig, munificentia in præceptorem suum Wilfridum.

Wilfridus
abbas Ripensis. Unde etiam ei donaverat monasterium quadraginta familiarum in loco qui dicitur In Rhipū; quem videlicet locum paulo ante eis, qui Scottos sequebantur, in possessionem monasterii dederat. Sed quia illi postmodum, data sibi optione, ei magis loco cedere, quam suam mutare consuetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco & doctrinam haberet, & vitam.

Pag. 135.

Ibidem de Synodo pro observatione Paschali.

De observa-
tione Paschali. Mota ergo ibi quæstione de Pascha, vel tonsura, vel aliis rebus ecclesiasticis, dispositum est, ut in monasterio, quod dicitur Streoneshalc, sinus phari quod & interpretatur, cui tunc abbatissa Hild deo devota femina præfuit, Synodus fieri, & hæc quæstio terminari deberet. Veneruntque reges ambo

a Gentis MS.

illuc,

illuc, pater scilicet & filius: episcopus Colman cum clericis ^{3us. Lindisfar:} ^{Oswig.} ^{Alchfred.}

^{occident: Sax: episcopus.}
suis de Scottia, Agilberhtus cum Agathone & Wilfrido presbyteris. Jacobus & Romanus in horum parte erant: Hild abbatissa cum suis in parte Scottorum, in qua etiam erat venerabilis episcopus Cedd, jam dudum ordinatus à Scottis, ut supra docuimus, qui & interpres in eo consilio vigilantiss: utriusque partis extitit.

Disputatio Wilfridi ibidem de observatione Paschæ, quæ sic incipit, "Pascha quod facimus", &c.

Ex cap. 25º.

Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ incarnationis 664º. qui fuit annus Oswig regis vigesimus 2us. episcopatus autem Scottorum, a quem gefferunt in provincia Anglorum, annus 30us. Siquidem Aidan 17. annis, Finan 10. Colman tribus episcopatum tenuere.

Ibidem.

Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abeuntibus, remanere maluerunt, præpositus est abbas jure reverentiss: ac mansuetiss: Eata, qui erat abbas in monasterio quod vocatur Mailros: quod aiunt Colmannum abitum petisse & impetrasse à rege Oswige, eo quod esset idem Eata unus ex duodecim ^b pueris Aidani, quos primo episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit.

Ibidem.

Ipse est Eata, qui non multo post eidem ecclesiæ Lindisfarnensi episcopus factus est.

Ex cap. 26º.

Quo etiam anno subita pestilentia lues, depopulatis prius australibus Britanniaë plagis, Nordanhumborum quoque provinciam corripuit, atque acerba clade diutius longe lateque desævians, magnam hominum multitudinem stravit. Qua ^{Tudæ episcopi Lindisfar: meminit Beda capº. hujus libri 25º.} plaga præfatus sacerdos domini Tuda raptus est de mundo, & in monasterio, quod vocatur ^c Vegnalech, honorifice sepultus. Hæc autem plaga Hiberniam quoque insulam pari clade premebat.

Ibidem de Angliis studendi gratia ad Scottos profectis.

Erant inter hos duo juvenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum, Edelhun & Ecgberht, quorum prior frater fuit Edelwini, viri æque deo dilecti.

^a Quam MS. ^b Ex impress. ^c Pegnalech, vel Pegnaleth, alii. Et Pegnalech quidem in versione Anglo-Sax. Ælfrediana.

Ibidem.

Ibidem.

Hi ergo cum essent in monasterio, quod Scottorum lingua Rithmelfige "appellatur", & omnes socii ipsorum vel mortalitate de seculo rapti, vel per alia loca essent dispersi, correpti sunt ambo morbo ejusdem mortalitatis, & gravissime adflikti.

Ibidem.

Quid multa? ipse Edelhun proxima nocte defunctus est. At vero Ecgberht, decussa molestia ægritudinis, convaluit.

Ex cap. 27°.

S. Eadhedus, presbyter Alchfridi regis.

Qui postea, regnante Ecgfrido, Hripensis ecclesiæ præsul factus est.

Pag. 136.

Ex cap. 2° 4i. libri; ubi loquitur de Theodoro Cilice archiepiscopo Cant. & Adriano abbate S. Augustini Cantii.

Et quia litteris sacris simul & secularibus, ut diximus, habundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant; ita ut etiam *b* metricæ artis, *c* Astronomiæ, & *d* Arithmeticiæ ecclesiæ inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod hodie supersunt de eorum discipulis qui Latinam Græcamque linguam, æque ut propriam in qua nati sunt, norunt. Nec unquam prorsus, ex quo Angli Britanniam petierunt, feliciora fuerunt tempora; dum & fortiss. Christianosque habentes reges cunctis barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nuper audita cœlestis regni gaudia penderent, & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent magistros in promptu qui docerent.

Ex cap. 3°.

Susceptum itaque episcopatum gentis Merciorum, simul & Lindisfarorum, Ceadda, juxta exempla patrum antiquorum, in magna vitæ perfectione administrare curavit. Cui etiam Merciorum rex Wulphere donavit terram L. familiarum ad construendum monasterium in loco qui dicitur "At Barne, i. e. Ad nemus,

a Ex impress. b Musicæ artis in nonnullis exemplarib. si sequamur Stapletoni versionem Anglicam. c Astronomicæ & Arithmeticiæ ecclesiasticæ al. d Pro Arithmeticiæ, sive, ut in nostro effertur Codice, Arithmeticiæ, in nonnullis vet. Codd. Grammaticæ legitur. Sic enim in versione Anglo-Sax. Ælfrediana: 7 hi betpýh halige bec. 7 cýntlicne ðeobýcipe on Mæteþ cræfte. 7 on Tungol cræfte. 7 on Gramatisc cræfte týþan 7 lænþan: e Adbearue, vel Adbarue, al. Et quidem Ætbeapþe in vers. Anglo-Sax. Ælfr. Nec absurde. Bearuþe enim, vel Bearþe, est nemus. Vide Somneri Lex.

in

in provincia Lindiffi, in quo usque hodie instituta ab ipso regularis vitæ vestigia permanent. Habuit autem sedem episcopalem in loco qui dicitur Licestfeld, in quo & defunctus, & sepultus est.

Ibidem.

Obiit autem Ceadda 6a. die No. Mart. & sepultus est primo quidem juxta ecclesiam S. Mariæ; sed postmodum constructa ibidem ecclesia beatorum apostolorum principis Petri, in eandem sunt ossa translata.

Ibidem de Uinfrido, Ceaddæ successore.

Qui, sicut prædecessores ejus, provinciis Merciorum, & Mediterraneorum Anglorum, & Lindisfarorum episcopatus officio præesset.

Ex 4º. capº. de Colmanno, qui fuerat episcopus Lindisfarum: & sedem reliquerat.

Deinde secessit ad insulam quandam parvam, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta, sermone Scot-

tico ^f Inisbouinde, i. e. insula vitulæ albæ, nuncupatur. In hanc ergo perveniens, construxit monast: & monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit. Qui cum invicem concordare non possent, eo quod Scotti tempore æstatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per nota sibi loca dispersi vagarentur; at vero succedente hyeme redirent, & his, quæ Angli præparaverant, communiter uti ^f desiderabant.

Ibidem de monachis Anglis translatis de insula vitulæ albæ per Colmannum.

Invenit locum in Hibernia insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scottorum Mageo nominatur.

Ibidem.

Quod videlicet monaster. usque hodie ab Anglis tenetur in- Alias, in ju-
geo, & ju-
geto.
colis. Ipsum namque est quod nunc grande de modico ef-
fectum ^c Mugeo consueve vocatur.

Ibidem de synodo congregata per Theodorum archiepiscopum Cant:

Anno regni regis Ecgridi 30.

Convenimus autem die 24º. mensis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Heorutford.

Ibidem.

Putta episcopus castelli Cantuariorum, quod dicitur Hrofefcestre.

^a Inij bofinbe *Verf. Ang. Sax. Ælf. restæ, ut è MS. Cott. notat et. whelocus.* ^b Desiderarent *al.* ^c Mageo in aliq. Codd antiq. quos consului. At à prima manu Muigeo, vel Maigeo, ut è vestigiis veteris scriptura constat.

Ibidem quo modo provincia Orientalium Anglorum, Bisepiscopo ægrotante, in duas parochias fuit divisa à Theodoro archiepiscopo.

Duo sunt pro illo Æcci & Baduine electi & consecrati episcopi, ex quo usque hodie provincia illa duos habere solet episcopos.

Ex cap. 6º.

Hic a sane, priusquam episcopus factus esset, duo præclara monasteria, unum sibi, alterum forori suæ Ædelburgæ construxit, quod utrumque regularibus disciplinis optime instituerat. Sibi quidem in regione Sudriona, juxta flu. Tamensem, in loco qui dicitur Cerotesei, i. e. Ceroti insula; forori autem in Orient: Sax: provincia, b in loco qui dicitur In Berecingum.

Ibidem capº. 6º. de Uinfrido episcopo Mer: deposito.

Et in loco ejus ordinavit Sexuulphum, qui erat constructor & abbas monasterii quod dicitur Medehamsted. Valdhere episcopus successit in regione Girviorum Erconwaldo.

Ex cap. 11º. de Sebbi, rege Orient: Sax: monacho facto per Ualdberum episcopum Lond:

Et per ejus benedictionem habitum religionis, quem diu desiderabat, accepit.

Ibidem de sepultura Sebbæ Londini.

Conditus est autem in ecclesia beati doctoris gentium.

Ex capº. 12º.

Rosa per Edelredum, regem Mer-
ciorum, de-
populata.

Civitatem quoque Hrofi, in qua erat Putta episcopus, quamvis eo tempore absens, communi clade absumpsit.

Ex capº. 13º. de Wilfrido episcopatu pulso per Ecgbertum regem Northumbr: anno Domini 678º.

Et duo in loco ejus substituti episcopi, qui Northanbrorum genti præessent, Bosá videlicet, qui Deirorum, & Eata, qui Berniciorum provinciam gubernaret: hic in civitate Eboraci, ille in Haugustaldensi, sive in Lindisfarnensi, ecclesia cathedram habens episcopalem. Cum quibus & Headhed in provinciam Lindisfarorum, quam nuperr: rex Ecgfrid, superato in bello, & fugato Wulpher, obtinuerat, ordinatur episcopus.

Ibidem.

S. Theodorus.

Horum numero duos addidit antistites, Trumberctum ad

---

a Erconwaldus sc. Orientalium Saxonum episcopus. b At the place that is called Berching in versione Angl. Stapletoniana. Quin & in margine Berking in Essex habet Stapletonus. ecclesiam

ecclesiam Haugustaldensem, remanente Eata ad Lindisfarnensem, & Trumwine ad provinciam Pictorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subjecta. Eadhedum de Lindissi reversum, eo quod Edelred provinciam recepisset, Hripensi ecclesiæ præfecit.

Ex cap. 14°. de adventu Wilfridi ad Australes Saxones.

Erat autem rex gentis ipsius Edelwalch, non multo ante baptizatus in provincia Merc: præsentem ac suggerente rege Wulphere, à quo etiam egressus de fonte loco filii susceptus est: in cujus signum adoptionis duas illi provincias donavit, Vectam insulam, & Meanuarorum provinciam, in gente Occidentalium Saxonum. Itaque episcopus, concedente, imo multum gaudente, rege, primos provinciæ duces ac milites sacrosancto fonte abluebat.

Ibidem.

Erat autem ibi monachus quidam de natione Scottorum, vocabulo Dicul, habens monasteriolum permodicum in loco qui vocatur Bos^aenham, sylvis & mari circumdatum, & in eo fratres quinque, aut sex, & humili & paupere vita deo famulantes. Sed provincialium nullus eorum vel vitam æmulari, vel prædicationem curabat audire.

Ibidem.

Quo tempore rex Edelwalch donavit reverentiff: antistiti

Wilfrido terram octuaginta septem familiarum, ubi * suos ho-
mines, qui exules vagabantur, recipere possent, vocabulo Seolesey, quod dicitur Latine Insula vituli marini. Est etenim locus undique mari circumdatus, præter ab occidente, unde habet ingressum amplitudinis quasi fundæ jactus: qualis locus à Latinis Peninsula, à Græcis solet Chersonesus vocari. Hunc ergo locum cum accepisset episcopus Wilfrid, fundavit ibi monasterium, ac regulari vita instituit, maxime ex his quos secum adduxerat fratribus.

*Seolesey.
Nam Wilfridus cum suis exul erat.

Ibidem de peste in monasterium Selesense sæviante.

Pag. 138.

Quæ cum præfatum quoque monasterium, cui tunc regendo religiosissimus Christi sacerdos, vocabulo Eappa, præfuit, nutu divinæ dispensationis attingeret, &c.

Cap. 15^m.

i. e. Occident: Saxonum.

Postquam ergo Ceadualla regno potitus est Geuiforum, Cepit & insulam Vectam, quæ eatenus erat tota idolatriæ devota, ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ provinciæ homines pro his substituere contendit, voto se obligans,

ligans, quamvis nec dum regeneratus (ut ferunt) in Christo, quia, si cepisset insulam, quartam partem ejus simul & prædæ domino daret. Quod ita solvit, ut hanc Wilfrido episcopo, qui tunc forte de gente sua superveniens aderat, utendam pro domino offerret. Est autem mensura ejusdem insulæ, juxta æstimationem Anglorum, mille ducentarum familiarum; unde data est episcopo possessio terræ trecentarum familiarum. At ipse partem, quam acceperat, commendavit cuidam de clericis, cui erat nomen Beornuine, (& erat filius sororis ejus) dans illi presbyterum nomine Hildila, qui omnibus, qui salvari vellent, verbum ac lavacrum vitæ ministraret. Ubi silentio prætereundum esse non reor, quod, in primitias eorum qui de eadem insula credendo salvati sunt, duo regii pueri, fratres videlicet Arualdi regis insulæ, speciali sunt Dei gratia coronati. Siquidem, imminentibus insulæ hostibus, fuga lapsi sunt de insula, & ^a proximam ^b Vitorum provinciam translati. Ubi cum delati in locum qui vocatur ^c Ad lapidem occultrandos se à facie regis victoris credidissent, proditi sunt, atque ^d occisi jussi. Quod cum audisset abbas quidam & presbyter, vocabulo Cineberth, habens non longe ab inde monaster: in loco, qui vocatur Reodforde, i. e. va-

Veſtæ ma-
gnitudo.

Arualdus
rex Veſtæ
inf:
Vitz.

Reodforde.

Ceduallam

dum arundinis, venit ad regem, qui tunc eidem in partibus occultus curabatur à vulneribus, quæ ei inflicta fuerunt proeliati in insula Veſtæ; postulavitque ab eo, ut, si necesse esset pueros interfici, prius eos liceret fidei Christianæ sacramentis imbui. Concessit rex, & ipse instructos eos verbo veritatis, ac fonte salvatoris ablutos, de ingressu regni æterni certos reddidit. Moxque illi instante carnifice mortem læti subiere temporalem, per quam se ad vitam animæ perpetuam non dubitant esse transituros. Hoc ergo ordine postquam omnes Britanniarum provinciæ fidem susceperant, suscepit & insula Veſtæ. In qua tamen, ob ærumnam externæ subjectionis, nemo gaudium ministerii ac sedis episcopalis ante Danielem, qui nunc Occid: Saxonum est episcopus, accepit. Sita est autem hæc insula contra medium Australium Sax: & Geuiforum, interposito pelago latitudinis trium milium, quod vocatur Solente. In quo videlicet pelago bini æstus oceani, qui circum Britanniam ex infinito oceano Septentrionali erumpunt, fibimet invicem quotidie compugnantes occurrunt, ultra hostium flu. Hamalea, quod per terras Vitarum, quæ ad regionem Geuiforum pertinent, præfatum pelagus ^e intrat; finitoque conflictu, in oceanum refusi, unde venerant, redeunt.

[Purgatory
to ſeke in
thoſe
Daies.]

Veſtæ ſitus.

Hamalea flu.
Hamelriſe,
brachium
aut ſinus
portus A-
vonæ.

^a In proximam al. ^b The Wites inhabited Hamphere, as the Saxons Suffex inquit Stapletonus in margine verſionis. ^c Ætytane verſ. A. Sax. Elf. ^d Occidi al. ^e Intrans MS.

Ex cap. 17.

Cum enim idem Benedictus construxisset monasterium Britanniae, in honore beatiss: apostolorum principis, juxta hostium flu. Wiri, venit Romam cum cooperatore ac socio ejusdem operis Ceolfrido, qui post ipsum ejusdem monasterii abbas fuit.

Biscop, cog:
Benedictus,
conditor
Wirenfis
monast:

Ex cap. 18. de Etheldrida, filia Annae, & uxore Ecgfridi regis.

Intravit monasterium Ebbæ abbatissæ, quæ erat amita regis Ecgfridi, positum in loco quem Coludi urbem nominant, accepto velamine sanctimonialis habitus à præfato antistite Wilfrido. Post annum vero ipsa facta est abbatissa in regione quæ vocatur Elge; ubi constructo monasterio virginum, deo devotarum, perplurium mater virgo, & exemplis vitæ cœlestis esse cœpit, & monitis.

Coludi
urbs.
Pag. 139.

Ibidem de obitu Etheldridæ ex peste, & quo modo Sexburga, soror ejus, olim uxor Earcomberhti regis Cant. facta sit abbas ibidem.

Ibidem de translatione Ethelfridæ per Sexburgam.

Jussitque quosdam è fratribus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere possent. Qui ascensa navi (ipsa enim regio Elge a undique aquis ac paludibus circumdata, neque lapides majores habet) venerunt ad civitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Grantacestre vocatur: & mox invenerunt juxta muros civitatis locellum de marmore albo pulcherrime factum, operculo quoque similis lapidis aptissime tectum.

[Elge Elie.]

Grantace-
stre.

Ibidem.

Est autem Elge in provincia Anglorum Orientalium regio familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus (ut diximus) circumdata, vel aquis: unde & à copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit.

Anguil-
laria.

Ex 20. de Imma milite, qui vinculis detineri non potuit.

Nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut abire cœperunt, qui vincierant, eadem ejus sunt vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Tunna, presbyterum & abbatem monasterii in civitate, quæ hæctenus ab ejus nomine Tunnacester cognominatur.

Imma miles fratris Ecgfridi, regis Northumb.

Tunnacester unde. Vide num Cunacestre legi possit. Est enim Cunecestre inter Durnelmum & Novum castrum.

* Undique est aquis al.

*Caput vicesimum 1^m. continet genus & vitam Hildæ abba:
quæ fuit filia Hererici & Birthsuidæ.*

Ibidem.

Lelandus. Deinde ab Aidano episcopo patriam * revocata, accepit
* A Cale, locum unius familiæ ad septentrionalem plagam Wiri flu.
monasterio ubi æque uno anno monasticam cum perpaucis fociis vitam
Gallia. agebat. Post hæc facta est abbatissa in monasterio, quod vo-
Monasteri- catur Heorutei; quod videlicet monasterium factum erat
um Hildæ non multo ante à religiosa Christi famula Bega, ^a quæ prima
juxta Wi- fertur in provincia Northumbrorum propositum vestemque
rum. sanctimonialis habitus, consecrante Aidano episcopo, susce-
Heorutei. pisse. Sed illa, post non multum tempus facti monasterii, se-
Bega. cessit in civitatem Calcariam, quæ à gente Anglorum ^b Cael-
Calcaria. cacestre appellatur, ibique sibi mansionem instituit.

Ibidem.

¶ Cum ergo aliquot annos huic monasterio, regularis vitæ
Streone- institutioni multum intenta, præesset, contigit eam suscipere
shalch. etiam construendum, sive ordinandum, monasterium in loco
qui vocatur Streoneshalc.

Ibidem de literatis & illustribus viris in Streoneshalc.

¶ Exercitium Denique quinque ex eodem monasterio postea episcopos
literarum vidimus, & hos omnes singularis meriti, ac sanctitatis viros,
in Streone- quorum hæc sunt nomina: Bosa, Esla, Ostfor, Joannes, &
shalc. Wilfrid. De primo supra diximus, quod Eboraci fuerit con-
secratus antistes. De secundo breviter intimandum, quod in
episcopatum Dorceestre ordinatus. De ultimis infra dicen-
¶ * Ostopho- dum est, quod eorum primus Hagustaldensis, secundus Ebo-
rum signi- racensis ecclesiæ sit ordinatus episcopus. De * medio nunc
ficat, cujus vitam ibi- dicamus, &c.

¶ * Ostopho- rum signi- ficat, cujus vitam ibi- dem bre- viter per- stringit.

*Ibidem de Tatfrido de Streoneshalch, viro eruditissimo,
electo in episcopum Wicciorum.*

Ibidem de obitu Hildæ.

Hacanos Qua videlicet nocte dominus omnipotens obitum ipsius in
[Hack- alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno con-
neys.] struxerat, & app: Hacanos, manifesta revelatione, vel vi-
sione, revelare dignatus est.

Ibidem de Streoneshalc & Hacanos.

¶ Distant autem inter se monasteria hæc tredecim ferme mi-
libus passuum.

¶ Cedmon
poëta.

Caput 22^m. continet vitam Cedmonis poëtæ.

Ex cap. 23°.

¶ Colding-
ham.

His temporibus monasterium virginum, quod Coludi urbem

^a Quæ prima feminarum fertur al. ^b Colchester in marg. vers. Stapletoniana.

^a cogno-

^a cognominant", cujus supra meminimus, per culpam incuriae flammis absumptum est.

Ex cap. 24. caedes Ecgfridi regis Northumb. per Pictos. Pag. 140.

Simulantibus fugam hostibus in angustias inaccesforum montium ^b introductus", cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus est.

Lelandus. Cum Ecgberhto cœperunt res Anglorum retrofluere.

Ibidem de fuga Trumwini Angli, episcopi Candidæ Casæ.

Recessit cum suis, qui erant in monasterio Ebbercurnig, posito quidem in regione Anglorum, sed in vicinia freti quod Anglorum terras Pictorumque determinat; eosque, ubicunque poterat, amicis per monasteria commendans, ipse in prædicto famulorum famularumque dei monasterio, quod vocatur Streoneshalc, locum mansionis elegit. *Ibidem.* Ubi etiam defunctus, in ecclesia beati Petri apost: juxta honorem, & vita, & gradu ejus condignum conditus est. Præerat quidem tunc eidem monasterio regio virgo Ælfled, una cum matre Eanfleda.

Ibidem.

Successit autem Ecgfrido in regnum Aldfrid vir in scripturis doctiss: qui frater ejus, & filius Oswiges regis esse dicebatur; destructumque regni statum, quamvis intra fines angustiores, nobiliter recuperavit.

Caput 25^{m.} & 26^{m.} continent vitam Cuthberti episcopi.

Ex cap. 25.

Cuthbertus

Qui in insula permodica, quæ appellatur Farne, & ab S. ecclesia Lindis: eadem ecclesia novem ferme milibus passuum in oceano procul abest, vitam solitariam per annos plures &c. duxerat.

Ibidem.

Siquidem à temporibus antiquis ibidem & episcopus cum clero, & abbas solebat manere cum monachis; qui tamen & ipsi ad curam episcopi familiariter pertinerent.

Clerici & monachi in Lindisfarne.

Ex cap. 26.

Erat autem locus & aquæ prorsus, & frugis, & arboris inops; sed & spirituum malignorum frequentia humanæ habitationi minus accommodus.

Ibidem de fontis eruptione.

Erat autem tellus durissima, & saxosa, cui nulla omnino spes venæ fontanæ videretur ineffe: &c.

Fons in Farne per preces Cuthberti.

^a Ex impress. ^b Ex impress: ^c Eoque MS.

Ibidem

*Ibidem quo modo Cuthbertus in synodo electus in episcopum
Haugst: sed Eata reverso ad Hagust: Lindis: factus est.*

Contigit autem, ut, congregata synodo non parva sub præsentia regis Ecgfridi, juxta flu: Alne, in loco qui dicitur At Twiford, quod sig: ad duplex vadum, cui beatæ memoriæ Theodorus archiepiscopus præsidebat, &c.

Ex cap. 27. de Hereberhto heremita, & amico Cuthberti.

Doruentiono
flu: Qui in insula stagni illius prægrandis, de qua Doruentionis flu: primordia erumpunt, vitam ducens solitariam, annis sin- f: Cuthbertum. gulis eum visitare, &c. solebat.

Ibidem de eodem Hereberhto.

Cuthbertum

Lugubalia. Hic cum audiret eum ad civitatem Lugubaliam devenisse, venit ex more cupiens salutaribus ejus exhortationibus ad superna desideria magis magisque accendi.

Obit Cuthbertus in Farne, sed sepultus in Lindisf:

Ex cap. 30.

Dacore flu: Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacore constructum ab eo cog: accepit, cui tunc vir religiosus Suideberht abbatis jure præfuit.

Ex 1. cap. 5. libri, de Edelwado presbytero Hripensf.

Successit autem viro dei Cuthberto in exercenda vita solitaria, quam in insula Ferne ante episcopatus sui tempora gerebat, vir venerabilis Ædelwald.

Ibidem de Edelwaldo.

Mansit autem idem vir dei in insula Farne duodecim annis, ibidemque defunctus est. Sed in insula Lindisfarnensi &c. sepultus est.

Caput 2. m. 3. 4. & 5. vitam Joannis, qui primo erat episcopus Hagustaldensis, postea archiepiscopus Eboræ: a complectuntur."

Ex 2. cap.

Deirosylva. Berthun quondam diaconus ejus, nunc autem abbas monasterii quod vocatur ^b In Derwalde, i. e. sylva Deirorum. Beverle.

Ibidem.

Est mansio quædam secretior, nemore raro & vallo circumdata, non longe ab Hagustaldensi ecclesia, i. e. unius ferme miliarii & dimidii spatio, interfluente Tino amne, separata, habens cœmiterium S. Michaëlis archangeli, in qua vir dei sæpius, ubi oportunitas arridebat temporis, & maxime in Quadragesima, manere cum paucis, atque orationibus & lectioni quietus operam dare consueverat.

^a Hanc vocem adjeci. ^b Inderavuda, vel Indeirawada, al. & quidem Ondýpapuba in vers. Angl. S. Elfr.

Ex cap. 3°.

Ipse a tempore quodam [b venit] ad monasterium virginum in loco qui vocatur Vetadune, cui tunc Hereburh abbatissa praeftit.

Mors Joannis archiepiscopi ex cap. v1^o.

Manfit in episcopatu annis 33^{bus}, & sic caelestia conscendens regna, sepultus est in silva Deirorum.

Ex cap. 7°.

Pag. 141.

Anno autem regni Alfridi 3°. Cedualla, rex Occident: Saxonum, cum genti suae duobus annis strenuissime praesesset, relicto imperio propter dominum, regnumque perpetuum, venit Romam, hoc sibi gloriae singularis desiderans adipisci, ut ad limina apostolorum fonte baptismatis ablueretur, &c.

Ex cap. 8°.

Successit autem Theodoro in episcopatum Berthwald, qui erat abbas in monasterio, quod juxta ostium fluvii Genglade positum, Raculfe nominatur, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, sed & ecclesiasticis disciplinis, simul ac monasterialibus, summe instructus, tametsi praedecessori suo minime comparandus.

Berthwaldus archiepiscopus Cantiae electus regnante ibidem Witredo.

1 Glin flu:

2 Raculf coenobium.

Ibidem de Tobia episcopo Rosensi, qui Gebmundo successit.

Tobiam pro illo consecravit, virum Latina, Graeca, & Saxonica lingua atque eruditione multipliciter instructum.

Ex fine 9ⁱ cap. de Vihtberto Anglo, qui, relicta Scotia, in qua peregrinus fuit, Frefiam adiit.

Ascendit navem, & Frefiam perveniens, duobus annis continuis genti illi, ac regi ejus Rathbedo, verbum salutis praedicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tum reversus ad dilectae peregrinationis locum, &c.

¶ Vihtbertus primus apostolus Saxonum.

Ex cap. 10°. de Ecgberhto Scotto.

Ut autem vir domini vidit Ecgberht, quia nec ipse ad praedicandum gentibus venire permittebatur, (retentus ob aliam sanctae ecclesiae utilitatem, de qua oraculo fuerat praemonitus) nec Vihtberht illas deveniens in partes quicquam proficiebat; tentavit ad huc in opus verbi mittere viros sanctos, & industrios, in quibus eximius Wilbrord presbyterii gradu & merito praefulgebat. Qui cum illo advenissent, (erant autem numero 12^m.) divertentes ad Pipinum, ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem

¶ Wilbrordus 2us. Frefianum apostolus.

a Sc. Joannes. b Adjeci.

Tom. 2.

U

Frefiam,

Fresiam, expulso inde Rathbedo rege, ceperat, illo eos ad prædicandum misit; ipse quoque imperiali autoritate juvans, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret, multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficiis attollens. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idolatria ad fidem converterent Christi.

Ibidem.

Heuualdi. Horum secuti exempla duo ^a quidam presbyteri ^b de ^c natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum, si forte aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant autem unius ambo sicut devotionis, sic etiam vocabuli. Namque ^c uterque ^d eorum appellabatur Heuuald; ea tamen distinctione, ut, pro diversa capillorum specie, unus niger Heuuald, alter albus Heuuald diceretur. quorum uterque pietate religionis imbutus erat. Sed niger Heuuald magis sacrarum litterarum scientia erat institutus, &c. *Ibidem* de eorum martyrio.

Ibidem.

Denique gloriosiss: dux Francorum Pippin, ubi hæc comperit, misit, & adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Coloniz civitatis.

Wilbrordus
à Sergio
dictus Cle-
mens.

Caput 11^m. monstrat quo modo Wilbrordus Romæ à Sergio Pontifice factus sit Fresonum episcopus, dictusque Clemens.

Ibidem.

Donavit ei Pippin locum cathedræ episcopalis in castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum verbo Wiltaburg, i. e. oppidum Wiltorum, lingua autem Gallica Trajectum ^a vocatur."

Ibidem.

Ipse autem Wilbrod, cog. Clemens, ad huc superest, longa jam venerabilis ætate, utpote 36^m. in episcopatu habens annum.

Pag. 142.
Cuneningum.

Caput duodecimum continet visiones Drithelmi vitæ restituti.
Erat pater-familias in regione Nordanhumbroborum, quæ vocatur ^a In Cuneningum.

Ibidem, quo modo Drithelmus factus monachus.

Mailros. Nec multo post seculi curis absolutus, ad monasterium Mailros, quod Tuidi flu: circumflexu maxima ex parte clauditur, pervenit.

^a Quidem MS. ^b Ne MS. ^c Uter MS. ^d Ex impress: ^e Incuneningum al. Sed on Cununingum, vel on Cunungum, in vers. Ang. Sax. *Elf.* Et divisim in opt: Codd. MS.

Ibidem.

Ibidem.

Narrabat visiones suas Aldfrido regi, viro undecunque doctissimo.

Ex cap. 16. de libro Adamnani abbatis Huenfis de locis sanctis.

Porrexit autem librum hunc Adamnan Aldfrido regi, ac per ejus largitionem etiam minoribus ad legendum contraditus. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, patriam remissus est.

Adamnani
Scotti liber
de locis
sanctis.

Ex cap. 17.

Plura voluminis illius si quis scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerptimus, epitomate requirat.

Bedæ epi-
tome de lo-
cis sanctis.

Ex cap. 18.

Anno dominicæ incarnat: septingentesimo quinto Alfridus, rex Nordanhumborum, defunctus est, anno regni sui 20. nec dum completo; cui succedens in imperium filius suus Osred, puer circiter octo annorum, regnavit annis 11.

Alfridi re-
gis mors.

Ibidem.

S. Hedda episcopo Occid: Sax:

Quo defuncto, episcopatus provincie illius *b* in duas partes parochie divisus est. Una data est Danieli, quam usque hodie regit; altera Aldhelmo, cui quatuor annis strenuissime præfuit; ambo & in rebus ecclesiasticis, & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelm, cum adhuc esset presbyter, & abbas monasterii quod Maldubi urbem nuncupant, scripsit, jubente synodo, sue gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Sax: subditi erant, Britones ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote vir undecunque doctiss. Nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Quo defuncto pontificatum pro eo suscepit Fordhere, qui usque hodie superest, vir & ipse in scripturis sanctis multum eruditus. Quibus episcopatum administrantibus statutum est synodali decreto, ut provincia Australium Sax. quæ eatenus ad civitatis Ventanæ, cui tunc Daniel præerat, parochiam pertinebat, & ipsa sedem episcopalem, & proprium haberet episcopum: consecratusque est eis primus antistes Eadberct, qui erat abbas monasterii beatæ memoriæ Wilfridi episcopi, quod dicitur

Aldhelm.

Maildul-
phi urbs.

[Pascha quo
tempore.]

Fordherus
episcopus
Shirebur-
nensis.

[Parochia
civitatis.]

a In patriam *al.* *b* In duas parochias div. *e. al.*

U 2

Seolefige.

Seolefige. Quo defuncto, ^a Eolla suscepit officium pontificatus. Ipso autem ante aliquot annos ex hac luce subtracto, episcopatus usque hodie cessavit.

Ex cap^o. XIX°. anno 4°. Ofredi regis Northumbr:

Undale.

Antistes eximius Wilfride, post quadraginta & quinque annos accepti episcopatus, diem clausit extremum in provincia, quæ vocatur ^b In Undalum; corpusque ejus loculo inditum, perlatum est in monasterium ipsius, quod dicitur In Hripum, &c.

Vita Wilfridi.

Ibidem Beda universam vitam Wilfridi recenset.

* Pag. 143.

* Ibidem de munificentia Alchfridi regis in Wilfridum.

In provinc:
Ebor:
Stanford.
Ripun.

Unde & ^c illi, quia catholicum eum esse comperiit, mox donavit terram decem familiarum in loco, qui dicitur Stanford, & non multo post monasterium triginta familiarum in loco, qui dicitur In Hripum.

Ibidem apparet Accam presbyterum, qui postea fuit Hagustaldensis episcopus, fuisse Romæ cum Wilfrido.

Ibidem.

S. Alfridi.

Nid flu:

Unde factum est, ut, regnante Ofredo, filio ejus, mox synodo facta juxta flu. Nidd, post aliquantum utriusque partis conflictum, tandem, cunctis faventibus, in præsulatum sit

I. e. in sedem Hagustal.

Wilfridus suæ receptus ^d provinciæ.

Ex cap^o. 20°.

S. Adriani.

Laus Albini.

Cujus doctrinæ simul & Theodori, inter alia, testimonium perhibet, quod Albinus discipulus ejus, qui monasterio ipsius in regimine successit, in tantum studiis scripturarum institutus est, ut Græcam quidem linguam non parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quæ sibi naturalis est, noverit.

Ibidem per totum caput vita Accæ episcopi Hagustal.

Ecclesiæ Hagustaldensis magnificentiæ.

Qui & ipsius ecclesiæ suæ, quæ in beati Andrei apostoli honorem consecrata est, ædificium multifario decore, ac mirificis ampliavit operibus.

Bibliotheca Hagustaldensis.

Sed & historias passionis eorum, una cum ceteris ecclesiasticis voluminibus, summa industria ^e congregatis, amplissimam ibi ac nobilissimam bibliothecam fecit.

Ex cap^o. 21°. de Naitano, rege Picforum.

Ceolfridus abbas.

Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfridorum,

Monasterium Petri.
Monasteium Pauli.

abbatem monasterii beatiff: apostolorum Petri & Pauli, ^a Ceolla al. ^b Inundalum, ^c & mox infra Inhrypum, al. ^c Ille MS. ^d Ecclesiæ al. ^e Possus congregans, ut in impressis.

quod

quod est ad ostium Wiri amnis, & juxta amnem Tinam in loco, qui vocatur In Girvum, cui ipse post Benedictum, de quo supra diximus, gloriosissime præfuit.

Ibidem Ceolfredi literæ ad Naitanum, regem Pictorum, de observatione Paschali, & ecclesiastica tonsura, libelli instar, quæ sic incipiunt:] Catholicam sanctæ Paschæ &c.

Doctissima
epistola,
sive libellus,
Ceolfredi.

Ibidem in fine cap. ejusdem, quod, Ceolfrido autore, Picti canonicum tandem Pascha, & tonsuram acceperint.

Ex cap. 23. de * morte Withredi regis Cant. & morte
Tobiæ Rosensis episcopi.

* Anno
Dni 725a.

Anno post quem proximo Tobias, Rosensis ecclesiæ præful, defunctus est, vir, ut supra meminimus, doctiss. Erat enim discipulus beatæ memoriæ magistrorum, Theodori archiepiscopi, & Adriani abbatis; unde (ut dictum est) cum eruditione literarum vel ecclesiasticarum, vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares sibi eas, quam nativitatæ suæ loquelam haberet, &c. Ibidem de sepultura ejus.

Ibidem.

Anno dominicæ incarnat. 731. Berchthuald archiepiscopus, longa a consumptus ætate, defunctus est die 5. Id. Januar: qui sedit annos 37. menses sex, dies quatuordecim.

Cantuar:

Ex Bedæ libello de vita S. Cuthberti ad Eadfridum episcopum. Pag. 144.

Ex 3. cap.

Est denique monasterium non longe ab ostio Tini flu: ad meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato, ut solet, per tempora rerum statu, virginum, Christo servantium, nobili examine pollens.

Ex 7. cap.

Cumque post aliquot annos regi Alhfrido placeret pro redemptione animæ suæ locum quendam regni sui, qui vocatur In Hripum, ad construendum ibidem monasterium Eatan abbati donare; tollens idem abbas quosdam è fratribus secum, in quibus & Cuthbertum, condidit ibi, quod petebatur, monasterium.

Ripæ.

Eata monachus Mailrosensis.
Cuthbertus præpositus hospitium in Ripensi monasterio.

Ex cap. 8.

Morbo pestilentis, quo tunc plurimi per Britanniam longe lateque deficiebant, correptus est.

Cuthbertus
famosa peste
tactus.

Ibidem.

Ut Boifil presbyter, vir sanctus & integer, peste eadem occubuerit.

* Consummatus MS.

Ex

Ex cap. 15.

Erat præfectus Ecgfridi regis Hildemer, vir religiosus cum omni domo sua deditus operibus, ideoque à beato Cuthberto specialiter dilectus.

Ex cap. 16.

Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindifarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum ^a esse locum" dixerimus. Re vera enim ita est. Namque una eademque servorum dei habitatio utrosque simul tenet, &c. Quo modo episcopi Lindisfarnen: monachi erant, & monachicam cum diaconibus & clericis suis vitam ducebant.

Farne dicitur insula medio in mari posita, quæ non, sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie, accedente æstu oceani, quem reuma vocant Græci, fit insula, bis renudatis, abeunte reumate, littoribus contigua terræ redditur, sed aliquot milibus passuum ab hac semiinsula distans, quæ & hinc altissimo, & inde infinito clauditur oceano.

Ibidem.

Qui videlicet miles Christi, ut, devicta tyrannorum acie, monarchus terræ, quam adierat, factus est, condidit civitatem suo aptam imperio, & domos in hac æque civitati congruas erexit. Est autem ædificium situ pene rotundum, à muro usque ad murum mensura ^{4or.} ferme, sive quinque, perticarum distentum, murus ipse deforis altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus ^b imam cædendo rupem multo illum fecit altiozem, quatenus ad cohibendam oculorum simul & cogitationum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola nil de sua mansione præter cælum posset intueri. Quem videlicet murum non ^c secto lapide, vel latere, & cæmento, sed impolitus prorsus lapidibus & cespice, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit.

Pag. 145.

Duas in mansione habebat domos, oratorium scilicet, & aliud ad communes usus aptum habitaculum; quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circumfodiendo sive cedendo confecit. Culmina vero de lignis informibus & foeno superposuit. Porro ad portum insulæ major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent. Nec longe ab ea fons eorundem usibus accommodus.

Ex cap. 24.

Cuthbertus Coquedam venit, ubi Ælfledam, Ecgfridi regis sororem, convenit.

Qui, ascensa cum fratribus navi, venit ad insulam, quæ Coquedi flu. ostio præjacens, ab eodem accepit cognomen, & ipsa monachorum coetibus insignis.

^a Ex impress. ^b Vivam al. ^c De secto al.

Ibidem.

Ibidem.

S. Ælfeda

Intellexit ergo, quia de Alfrido diceret, qui ferebatur filius ^{Prophetia} fuisset patris illius, & tunc in insulis Scottorum ob studium ^{Cuthberti} literarum exulabat. Sciebat autem, quia proponeret Ecgfridus ^{de regno} eum constituere episcopum. ^{Alfridi.}

Ibidem.

Ecgfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Alfridus frater ejus nothus substituitur.

Ex cap. 27. de Ecgfrido.

Venit ad Lugubaliam civitatem, quæ à populis Anglorum corrupte Luel vocatur, ut alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio suæ sororis eventum belli expectare disposuit. Postera autem die deducuntur eum civibus, ut videret mœnia civitatis, fontemque in ea miro quondam Romanorum opere extractum.

Ex cap. 33.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima nece incubuit, ita ut a magnis quondam refertisque habitatoribus villis ac possessionibus vix parvæ raræque reliquæ, & interdum nullæ, residerent.

Ex cap. XLV.

Unde abbas ipse, sciens in monasterio Lindisfarnensium medicos esse peritissimos, misit eum illo, rogans ut si quid possent curationis conferrent.

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem ^{Dacor flu:} ^{Dacor mo-} ^{nasterium.} ^{Cuthbertus} ^{abbas alius} ^{à S. Cuth-} ^{berto.} cor constructum ab eo cognomen accepit, cui tunc vir religiosus Cuthbert abbatis jure præfuit.

Ex Bedæ libello carmine scripto de vita S. Cuthberti ad Joannem presbyterum.

Est locus insignis flu: super ostia Tini,
Eximio jam tunc monachorum examine pollens.

Cuthbertus fit focius monachorum.

Fit monachis focius, quos Lindisfarnea glauci
Insula clara maris refluxis circumluit undis.

Tandem Farne petit senior, cupitisque potitus
Sedibus, indigenas patria fugat impiger atros.

i. e. spiritibus

Illam prius nam horrens larvalibus insula flabris
Arcebat humana minis consortia cæcis.

f. ut

Quam domini mox servus adit, cruce territus atrox
Turbo fugit, vagi quasi per mare portio fumi.

a In magnis al.

Pag. 146.
Cuthbertus
Farne petit.

Ille

JOANNIS LELANDI

Ille serena tenens pereunte tyrannide regna
Terrestri ætheream facer aggere condidit urbem,
Atque humiles celsis statuit sub mœnibus ædes.

*E Bedæ libello de vitis Benedicti, Ceolfridi, Easterwini,
Sigfridi, ac Huberti abbatum.*

Terram octo familiarum juxta flu: Fresca ab Alfrido rege,
in scripturis doctiss: in possessionem monasterii S. Pauli apo-
stoli comparavit.

Verum pro hac terra postmodum, regnante Ofredo, Ceol-
frido addito pretio digno, terram viginti familiarum in loco,
qui incolarum lingua Ad villam Sambuce vocatur, quia hæc
vicinior eidem monasterio videbatur, accepit.

E libello de vita Bedæ, ab incerto autore edito.

Beda natus 7. anno Ecfredi, regis Northumbrorum.
Tunbertus unus ex præceptoribus Bedæ in sacris literis.

Pag. 147. *E libro Bedæ de natura rerum, in quo, veluti in his sequen-
tibus, de ratione temporum tractat.*

Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, qui-
bus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fu-
erat, victos obsidibus acceptis * stipendiarios fecit.

Quarto Claudii anno.

Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante
Julium Cæsarem, neque post eum, quisquam attingere ausus
fuerat, sine ullo proelio, ac sanguine, intra paucissimos dies
plurimam insulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
insulas Ro. adjecit imperio, ac sexto quam profectus erat
mense Ro. rediit.

Vespasianus, inter alia magnorum operum, in privata ad-
huc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio
missus tricies & bis cum hoste conflixit, duas validiss. gentes,
xx. oppida, insulam Vectam, Britannicæ proximam, imperio
Ro. adjecit.

Tempore Antonini Commodi.

 Lucius Britan: rex, missa ad Eleutherium, Ro. episcopum,
epistola, ut Christianus efficeretur impetrat.

Severus in Britan: bellum transfert, ubi, ut receptas pro-
vincias ab incurfione barbarica faceret securiores, mag. fossam,
firmiff.que vallum, crebris insuper turribus communi-
tum, per cxxxii. millia pass. à mari ad mare duxit, & Ebo-
raci obiit.

Tempore Diocletiani.

Carausius sumpta purpura Britannias occupat.

Post decem annos per Asclepiodotum præfectum prætorio
Britannicæ receptæ.

Constantius

Constantius 16. imperii anno, summæ mansuetudinis & civilitatis vir, in Britannia diem obiit Eboraci.

Maximus (vir quidem strenuus & probus, atque Augusto dignus, nisi, contra sacramenti fidem, per tyrannidem emerisset in Britanniam) invitatus propemodum ab exercitu imperator creatus in Galliam traniiit, ibique Gratianum, dolis circumventum, apud Lugdunum occidit, fratremque ejus Valentinianum Italia expulit.

In Theodosio.

Qui quoniam Britanniam omni pene armata ^b juventute spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, nunquam ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sæviss: Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, destitutam milite ac defensore insulam adveniunt, & vastatam direptamque eam multos per annos opprimunt.

Tempore Arcadii.

Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

Tempore Honorii & Theodosii Minoris.

Britanni, Scottorum Pictorumque infestationem non ferentes, Ro. mittunt, & sui subjectione promissa, contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britannia finibus pel- lit, ac domum reversura præcepit sociis ad arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quam lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, advectus navibus prior hostis, quasi maturam segetem obvia quæque sibi cædit, calcat, devorat. Iterum petiti auxilia Romani advolant, & cæsum hostem trans maria fugant, conjunctisque sibi Britannis murum, non terra ut ante pulvereum, sed saxo solidum inter civitates, quæ ibidem ob hostium metum fuerant factæ, à mari usque ad mare collocant. Sed & in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris statuunt. Sic valedicunt sociis, tanquam ultra non reversuri.

Fig. 148.

Ad Scottos, in Christum credentes, ordinatus à Papa Celestino Palladius primus episcopus mittitur.

Anno Theodosii octavo, recedente à Britan: Ro: exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denegatione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis muro tenus cape- runt. Nec mora, cæsis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto ^c jam intra illum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola, lachrymis ærumnisque referta, ad Ro: po-

^a Id est, Maximus tyrannus. ^b Juventute, copiisque militaribus spolia- verat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, &c. al. ^c Etiam al.

testatis virum Aëtium ter consulem 23. Theodosii principis anno, petens auxilium, nec ^a imperat. Interea fames dira ac famosiff. profugos infestat, qua coacti quidam hostibus dedere manus. Alii de montibus, speluncis, ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabant. Revertuntur Scoti domum, post non multum tempus reversuri. Picti extremam insulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem præfatam mag. frugum opulentia, opulentiam luxuria & negligentia, negligentiam lues acerr: & acrior mox hostium novorum, id est, Anglorum, plaga secuta est, quos illi unanimi consilio cum rege suo Vertegerno quasi defensores patriæ ad se invitandos elegerunt; sed exceptos mox impugnatores atque expugnatores senserunt.

Tempore Martiani & Valentiniani.

Gens Anglorum sive Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur, quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui junctus prioribus, primo hostes, quos petebat, abegit; deinde in socios arma vertens, totam prope insulam ab orientali ejus plaga usque ad occidentalem igni vel ense subegit, conficta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, qui à Gallicanis episcopis auxilia quærentes, Germanum, Altifiodorensis ecclesiæ episcopum, & Lupum Trecaenum æque apostolicæ gratiæ antistitem, fidei defensores, accipiunt. Confirmant antistites fidem verbo veritatis simul & miraculorum signis. Sed & bellum Saxonum Pictorumque adversus Britones eo tempore junctis viribus susceptum divina virtute retundunt. Cum Germanus ipse dux belli factus, non tubæ clangore ^b alleuiæ totius exercitus voce ad sidera levato, hostes in fugam vertit immanes.

Tempore Zenonis.

Britones, duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Ro. gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, victricem eorum gentem provocantes ad prælium, vincunt, & ex eo tempore nunc hii, nunc illi palmam habuere, donec advena potentior tota per longum potiretur insula.

Tempore Mauricii imper.

Idem, missis Britanniam Melito, Augustino, & Joanne, & aliis pluribus cum eis monachis, timentibus deum, ad Christum Anglos convertit. Et quidem Ethelbertus mox ad Christi gratiam conversus cum gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, etiam episcopum doctoremque

^a Impetrat *al.* ^b Alleluia *al.*

suum

suum Augustinum, sed & ceteros sacros antistites episcopali sede donabat. Porro gentes Anglorum, ab aquilone Umbri fluminis sub regibus Aelle & Aedilfrido sitæ, nec dum verbum vitæ audierant. Gregorius 18. anno Mauriti, Indictione 4^a. scribens Augustino, Londini quoque & Eboraci episcopis, accepto à sede apostolica pallio Metropolitanos esse debere decernit. [Metropolitani 1°. Angl.]

Anno regni Heraclii xvi. Indictione xv. Aeduuius excellentiss. rex Anglorum in Britannia transumbranæ gentis ad aquilonem, prædicante Paulino episcopo, quem miserat de Cantia venerabilis archiepiscopus Justus, verbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui 11°. adventus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: 180. eique Paulino sedem episcopatus Eboraci* donavit; cui profecto rei, in auspitium venturæ fidei & regni cœlestis, potestas quoque terreni ^a creaverat regni, ita ut universos Britannicæ fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua vel ipsorum vel Britonum gentes habitabant, sub ditione ^b acciperent. * Alias, tradidit.

Theodorus archiepiscopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiss. à Vitaliano missi Britanniam plurimas ecclesias Anglorum doctrinæ ecclesiasticæ fruge fœcundaverunt.

^c Sancta, perpetua virgo Christi Edilthruda, filia Annæ, regis Anglorum, & primo alteri viro permagnifico, & post Ecfrido regi conjux data, postquam 12. annos thorum incorrupta ^d servavit maritalem, post reginam sumpto velamine sacro virgo sanctimonialis efficitur. Nec mora etiam virginum mater & nutritrix pia sanctarum, accepto in construendum monasterium loco, quem Eylege vocant; cujus merita vivacia testatur etiam mortua caro, quæ, post 17. annos sepulturæ, cum veste, qua involuta est, incorrupta reperitur.

Papa Sergius ordinavit venerabilem virum Uuilibrordum, cognomine Clementem, Frefonum genti episcopum, in qua usque hodie pro æterna patria peregrinus (est enim de Britannia gentis Anglorum) innumera quotidie diabolo detrimenta & Christianæ fidei facit augmenta.

Ecberchtus, vir sanctus de gente Anglorum, & sacerdotium monachica vita etiam pro cœlesti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis provincias ad canonicam paschalis temporis observantiam, à qua aberraverant, pia prædicatione convertit anno D. 716.

His temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, viri & feminæ, duces & privati, divini amoris instinctu, de Britannia Romam venire consueverant. Inter Pag. 150.

^a Sic, cum duob. punctis sub a. ^b Acciperet al. ^c Sancta & perpetua al. ^d Sic, cum duob. punctis sub it.

quos etiam reverendiss. abba meus Ceolfridus, annos natus 74. cum esset presbyter annis 47. abbas annis 35. ubi Linconas pervenit, ibi defunctus; atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est; qui, inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesie S. Petri Pandectam, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo, vel Græco fonte translatum.

Pag. 151.

* *Ibidem.*Tatwinus
episcopus.
Briodun
monast.

Pro quo *b* anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwine, de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio, quod vocatur Briodun.

Ex cap. 24.º. quod est tanquam epitome historia Bedæ.

Ingens pe-
stis per to-
tam Britan:

Anno domini DCLXIII.º. pestilentia venit.

Caput 25.º. continet educationem Bedæ, & catalogum librorum ejus.

Pag. 152.

Ex vita Sexburgæ, filie Annæ regis, cujus esse autor videtur Gotcelinus.

Ercomber-
tus.

Nupsit Ercomberto, Cantuar: regi.

Primusque solenne quadragesimalis observantiae jejunium inter omnes Anglorum reges generali sanxivit edicto.

[Lent
Faste.]

Anno ab incarnatione Domini 667. sui autem imperii 24. pridie Id. Jul. Ercombertus obiit.

Middelton.

A Cantiae meditullio Middeltona fortitur vocabulum, ad cu-
sup. Sexburga.

jus ecclesie portum de mundi hujus naufragio nuda evalit.

Wihardus
presbyter.

Ibidem de Wihardo presbytero, ab Egberto, Cant. rege, ad Vitalianum misso, ut in archiepiscopum Cant: inungeretur, utque Romæ *c* obiierit.

Vicina prædicto Middeltonæ oppido insula suberat, cujus Anglice etymologia à balantum nomine Scæpeia est sortita vocabulum. Illhuc virago domini votum suum dirigit novum sanctis virginibus construere habitaculum.

Hæc etenim insula, ab occidentali plaga Cantuarie sita, septem miliarium protrahit longitudinem, tribusque miliaribus in latum extenditur. Fluvius autem ille, qui vulgo Tamesia

a Qua sequuntur usque ad Fragmenta vita Sexburga sunt ex Histor. Eccles.
b Beritinaldo scilicet. *c* Sic.

dicitur,

dicitur, duo flus. ex se divisa in oceanum porrigit, & eandem insulam, undis hinc inde alluentibus, cingit. Hic sibi paradisum, hic novam ædificat Hierusalem, quia & a curis seculi erat remotior, & secretiorem orationi situm eundem naturam reddiderat.

Filiam meam præterea Ermenildam vobis matrem constituo.

Ego vero Orientalem Angliam invifere gloriosæ sororis meæ Etheldrithæ magisterio informanda, & regularibus ejusdem a inicianda doctrinis.

sup: Etheldrithæ.

Cui in monasterii regimine pretiosa virago Sexburga successit.

Ex libro de vita S. Fredisuidæ.

Didanus pater Fredisuidæ.

Algeva Fredisuidæ in litteris magistra.

Algarus importunus Fredisuidæ amator.

Mansit autem 3. fere annis in præfati nemoris solitudine, sed non incolis ignota.

Fuit, ut videtur, illud nemus in provincia Oxon:

Ex vita Edburgæ virginis.

Thunor, jubente vel connivente Ec-brighto, Cantiorum rege, Ethelredum atque Ethelbrightum regios juvenes, & veros Cantix heredes, interfecit apud Estriam. Lelandus. Estria, meo iudicio, sonat * Eststur.

* Twaites, vir ex nobilitate Cant: habitat apud Eststure, locum hereditatis suæ, distatque à Cantuar: quinque passuum millibus, vergitque ad Sowth-West.

Ut Ecbertus rex Domnevam, interfectis ejus fratribus, placare studuerit.

Hujus ergo rei gratia tradidit illi ruris regii apud Tanetam insulam octoginta aratorum jugera, ut plenius moestæ germanæ moerorem mitigaret.

Basilicam in præfato condidit agro, regio etiam bene adjuta suffragio, quam etiam dei genitrici Mariæ consecravit.

Domneva Milthrudem filiam suam in Gallias erudiendam misit, posteaque domum rediens à Theodoro archiepiscopo sacrum velamen accepit una cum aliis septuaginta virginibus.

Pag. 153.

Post discessum vero venerandæ matris beata virgo Milthrudis in ovile dominici gregis pastorali cura successit.

Post S. Milthrudis obitum beata virgo Eadburgis familiam causâ regiminis accepit.

Ethelbertus Anglorum vocabulo interpretatur nobile lumen.

Bertha vero interpretatur clara, vel serena.

Fuit autem Eadburgis, beatæ Milthrudis proavia, filia quidem Ethelberti & Berthæ.

Eadburgis beata civitas interpretatur.

a Sic.

Eadburga

Eadburga novam ecclesiam & monasterium apud Limege in gratiam Mildruthæ construxit, in quo & neptis suæ, beatæ videlicet Milthrudæ, sacratæ virginis, decenter exanimis reconderet artus.

Olim paganorum infesta sævitia totam ferme Cantiam, exigentibus populorum peccatis, populata est, excepto hujus sanctæ præscriptæ virginis loco, quem deus sponsæ suæ meritis ab omni furentium infestatione tutavit, quousque omnes Limbiensis ecclesiæ clerici, congregata suorum phalange, egressi sunt, ultro se paganis objicientes, viriliterque egisse cupientes, ut postmodum rei probavit eventus. Occurrentes ergo hostibus valida manu, peremerunt ex eis mille ducentos quadraginta, sed & ipsi omnes interempti perierunt, excepto prædicti loci presbytero.

Ex vita S. Botulphi.

Sancti fratres Adulfus & Botulfus nobilibus orti natalibus. Profecti sunt in Germaniam studendi gratia.

Adulphus factus episcopus Trajectensis.

Botulfus domum reversus petiit ab Ethelmundo rege locum condendo monasterio aptum.

Tandem Ikanno placuit, & locus ei datus est.

Sepultus fuit à fratribus suis in Ikanno 15. Cal. Jul.

Ex Odonis vita.

Francorum profapia extitit oriundus.

Ufus est Parisiis præceptore Remigio.

Tandem factus erat abbas Cluniacensis.

Redegit moralia Gregorii in compendium.

Excerptum epistolæ domini Osberni Prioris in vitam S.

Edouardi Conf: ad Albericum legatum Innocentii pontif:

Vita & miracula S. Edouardi Conf: abbreviata ex tractatu domini Osberni Prioris.

Osbernus
Westmonasteriensis
scriptor.

Pag. 154. *Ex vita Withburgæ, filie Annæ, regis Orientalium Anglorum.*

Est in provincia Nordfolca villa, quæ dicitur Dereham, ubi sylva & flu: loci habitationem fecit apricam.

Hic monasterium condere satagebat.

^a Sepelitur in cœmeterio ecclesiæ Dirhamensis.

Illud virginale monasterium in Derham irruptione paganorum, ac tempestate bellorum, fugato choro sacrarum virginum in ^b vulgarem" parochiam, est destitutum.

Ut Edewoldus, episcopus Ventanus, curaverit Withburgæ corpus transferendum ad monasterium Eliense.

Inter alia vero magnifica expetitum à rege Ædgaro monasterium Dereham, cum pretiosissimo thesauro suo, With-

^a Sepelitur MS. ^b Omittunt alii.

burga

[With-
burga.]

burga adjecit; cui nimirum in omnibus his gratia transferendi parabatur.

sup. à Derham.

Excursus ergo xx. miliaris per undam usque ad Tidbrightefege, hoc est, ad Tidbrighti insulam.

Nam hic colliculus, qui dicitur Roueshil, paululum eminentior cetera campi planicie, quantum ipsius feretrum occupabat æterno ac viridiori gramine vernat. Roueshil prope Hely.

Elegantissimus & liberalissimus pater Eligensis familiæ novo monasterio à fronte consummato, & cet:

sup: interfuit translationi.

Nicolaus archidiaconus Lincolnix inter eruditos præclarus. Anno D. 798. corpus S. Withburgæ sine corruptione inventum est post annos fere 55. in Dereham.

Ex libello de vita S. Wulfildæ, quem Gocelinus monachus S. Bertini scripsit.

Quem rex catholice baptizatum appellavit patria lingua à nido Nestingum. Puellus vagiens ab Alfredo Mag. in nido inventus, à quo S. Wulfilda originem duxit.

Lelandus.

Gocelinus scripsit de translatione Ethelburgæ, Wulfildæ, & Hildelithæ. fororis S. Erkenwaldi t

Ex libro de vita S. Werburgæ, autore, ut arbitror, Gotcelino.

Werbunga in civitate Legecestra requiescit.

Ethelbrightus ex Berta regina, filia regis Francorum, Eadbaldum cum Ethelburga filia procreavit, quem suæ pietatis & regni heredem reliquit. Ethelburga vero regina, post pii regis Northumbrorum Eadwini interfectionem, reversa ad Eadbaldum fratrem, in villa Liminga monasterium ædificavit, in quo cum S. Eadburga requiescit: Eadbaldus quoque ex alterius Francorum regis filia Emma Ermenredum atque Erkenbertum principes, S. que virginem Eanswitham, quæ apud Folchestan deposita veneratur, propagavit. Ermenredo autem ex inclyta conjugè Oslava nati sunt Ethelredus atque Ethelbrichtus, quos innocenter jugulatos splendida lucis columna de cælo prodidit Christi martyres. Quatuor quoque ibi filix, sanctæ Domneva, Ermenberga, Ermenberga, & Ermengitha velut paradisiaci fontis quadrifariam emicuerunt flumina. Fratri vero ejus Erkemberto regi Annæ regis filia Werbunga, soror perpetuæ virginis Etheldrithæ, legaliter conjuncta, peperit Ecbrightum ac Lotharium reges, cæloque dignas Ermenhildam atque Ermengodam reginas. Ermenhilda Wulthero, regi Merciorum, Pendæ regis filio, tradita, splendidissimam Werbungam, cui hæc parentalis purpura infloratur, generavit. Beatissima vero matertera ejus Ercongoda, amore sacræ

sacrae religionis peregrinata trans mare requiescit, ubi se à Domino susceptam tanquam advenam suam multis virtutibus ostendit. At beata & regia Domneva, regio Wulferi germano Merwale conjugata, ad Summæ Trinitatis gloriam triplicem virginitatis protulit lauream, sanctissimas scilicet sorores Mildburgam, Mildretham, ac Mildgytham, quæ distinctis monasteriorum suorum lampadibus irradiant patriam. Natus est ei & Merwin filius, qui ad sanctos innocentes à baptisate raptus est parvulus. Almisuæ quoque Werburgæ generositate ac sanctimoniam proximius exornant sanctissimæ amitzæ suæ Pendæ regis filia, Kineburga & Kineswitha, quæ cum propinqua sua beatiss: Tibba Burgensem a supernæ janitoris Petri illustrant ecclesiam.

sup. Werburga.

Cum in ipsius Wedunæ mansionem moraretur virgo.

In Weduna autem regio patrimonio suo, quod est in Hamptuna provincia, & septem fere leugis distat ab Hamtuno oppido.

Alnothus
Werburgæ
armenta-
rius.

Vir autem domini memoratus jacet ad Stouam, una leugia à Bucchesburch, quem in sylva anachoriticam vitam ducentem latrunculi martyrizaverunt.

Elegit tamen divina præscientia & voluntate Heanburgæ monasterio quiescere corpore.

Werburga
obiit Tri-
kinghami,
& statim
Hambur-
gum trans-
lata est.

Deposita itaque in cœnobio, quod Triccengeham appellatur, per languorem & mortem corporis ad immortalia solentia ab angelicis choris assumitur.

Post novem siquidem annos ejus sepulturæ, suggerentibus Eanburgensibus, placuit regi Ceolredo, qui tunc regnabat

ipfius

Merciis, quatenus sacrosancta ejus gleba de tumulo levaretur.

Ex vita S. Ermenildæ, à Gotcelino, ut conjectura ducor, edita.

Extemplo ad præcellentissimum Ely cœnobium confugit, ubi genitrix sua sanctissima choris virginum, ut luna inter sidera, præluxit; ubi filia ipsius Werburga ut monile aureum virginitatis emicuit.

Pag. 156.

*Ex libro Gotcelini de vita S. Eadgithæ b filia Wulfrudis.
Apostrophe ad Edouardum martyrem, fratrem Eadgithæ.*

Prior æthre puer ortus
Puerum te sacrat c astris.
Tua regna perimunt te,
Sua regna refovent te:
Tibi sceptrum braviumque
Meliori vice reddit.

a Superni al. b Filia MS. c Supra hanc vocem asteriscus ponitur in Cod. MS.

Puer

Puer ibas, feniorum
 Procerumque moderator,
 Amor & flos populorum.
 Magis acta nece regnas.
 Cruor haustus lavat, ornat,
 Cui luna rosa vernat,
 Soror almis sacra nymphis
 Comitata paradisi
 Tibi flores & odores,
 Violasque casiasque,
 Tibi nardos, & amomum
 Calathis fert in eburnis,
 Animasque choreasque
 Speciosas tibi ducit.
 Niveus grex utriusque
 Duce juncto domus una est.
 Soror & tu comitantes
 Agitote super astra.

Ex libro Gotcelini de vita S. Milburgæ.

Inclytus rex Ethelbright virginis Milburgæ fuit abavus.
 Ermenredus, i. e. lingua scilicet Anglica, miserorum confi-
 lium. Domneva quidem, sanctæ posteritatis spes & specula,
 traditur in matrimonium Merwale, regi Westhanorum, hespe-
 riæ partis Merciorum. Conregnabant autem ipse natu tertius
 & frater ejus Wulferus natu secundus. Fuerant enim filii
 Pendæ, strenuiffi regis, cui successerant, quasi a Diarchæ
 regni natalis, quibus erant duo germani fratres, quorum alter
 primogenitus, alter erat ultimus, Peada scilicet & Edelredus.
 Peada, deo charus & angelis, rex extitit Mediterraneis Anglis.
 Ethelredus vero, vir summæ devotionis, successor fuit fratris
 sui Wulferi regis, qui, transactis in regno 29. annis, de rege
 fit monachus, spreto fastu pompæ regalis. Quorum eximiæ
 sorores, Kineburga & Kineswitha, meritis spectabiles, fulgent,
 tanquam sydus geminum, in Burgenfi ecclesia, cum beatissima
 sua parentali proxima.

Eadfridus è Northumbria apostolus missus ad Merwalam,
 regem Merc:

Ubi ergo regis conversio per leonem, ut dictum est, viro
 dei divinitus præfagitur, locus fundandæ domus regio libera-
 tori, regni cœlestis janitori, eligitur. Unde locus ipse postea
 vertitur in leonis monasterium.

Lelandus.

Apparuerat leo Eadfrido apud Mercios coenanti, cui cum
 panem manu porrexisset, mitis accepit. Leo autem ad Mer-

walam alludit, qui paganus ferox, adveniente Eadfrido, mitis per fidem factus est.

Pag. 157. Domus autem fundata regaliter ^a foliatur, rebusque & opibus regis opulenter ditatur. Cui beatus præficitur Eadfridus, cujus doctrina veræ lucis gratia primo refulsit.

Monasterium Leonis.

Merwalam Domnevam

Ferunt autem utrumque regem & regiam comitem glorioso regi, & martyri, Oswaldo Glawecetre construxisse monasterium, quod ab utroque non solum magnis possessionibus dilatatur, sed & tantis ornatibus decoratur, ut præ abundantia ornatum à vulgo vocetur aureum.

A conjugio soluta Domneva, venit in Cantiam ad Egbrichtum regem, patrualem suam.

Suscipit ergo Domneva venerabilis à prædicto rege locum amoenæ mansionis. Distat non eminus ab urbe Cantuaria grandis, quæ Tanetum appellatur, insula, arridens bona rerum copia, regni flos & thalamus, amoenitatis gratia, in qua, tanquam in quodam elysio, datur ei duodecies quatuor aratorum possessio, &c. Ut ibidem monasterium virginum condiderit, & D. Mariæ virgini dedicaverit per Theodorum archiepiscopum.

Mildritha, Domnevæ filia.

Cui soboles egregia, Christi virgo, Myldritha cum 70. virginibus, Deo consecratis à memorato primato Dorobernensi antistite, feliciter vice materna successit.

Inclyta quoque virgo Milgitha junior, beatæ matris Domnevæ filia, sanctæ conversationis vitam duxit in terminis Northumbrorum.

Meruualæ, regis Merc: sepultura.

Corpore pausans (ut fertur) Reopedune, ^b monasterium olim satis nobile conversationibus virorum insignium, & sanctimonialium feminarum. Qui locus secundum ejus etymologiam non tacere videtur regis excellentiam. Sonat enim manipulus montis.

Milburga abbas Ventolocenſis.

Loco, qui Winnicas antiquitus nuncupatur, cœlesti conversatione feliciter illustratur, beata dormitione, & perpetua mansionem glorificatur.

Ubi constructo venerabili monasterio præfuit ipsa mater angelica.

Corf flu: non præcul à Ventoloco.

Erat quidam amnis obuius, Corf ab incolis nominatus, vado meabilis, alveo mediocris.

Quatuor enim regum Merciorum, sibi per ordinem in regno succedentium, tempora transegit. Quorum primus rex Wulferus 17. annis, secundus, frater ejus, rex Etheredus bis tribus lustris, tertius Kirredus quinque annis, quartus Ceolredus septem annis nobiliter imperavit. Circiter ergo duo-

^a Sic in MS. An solidatur? ^b Sic.

decim annorum lustris decurfis in vitæ stadio tranfeuntis &c.
De morte Milburgæ.

Gleba vero virginei corporis cultu celebri reconditur ante majus altare in ecclesia S. Trinitatis.

Florent autem in Wallia gloriofæ virginis Milburgæ mi-
racula loco, qui ejus nomine, eo quod fui juris aliquando fu-
erat, Landmylien Wallice dicitur, quod in terram Milburgæ
Latino sermone vertitur.

Lanmylien,
i. e. locus
Milburgæ.

*Ex Historia Rogeri Hoveduni, qui
opus suum inchoavit ubi Beda
finem historiæ fecit.*

Pag. 158.

Hovedunus in historia sua maxime secutus est Symeonem monachum Dunelmensem.

Anno Domini DCCXL.

Reverendæ memoriæ Acca episcopus sublevatus in regionem viventium, peractis in episcopatu Anguftaldensis ecclesiæ annis 24^{or.} ad cujus ecclesiæ partem orientalem corpus ejus honorifice conditum est. Ac deinde, peractis à depositione sua plus quam ccc. annis, à quodam presbytero divina revelatione translatus est, ac in ecclesia intra feretrum condigno honore positus.

Accæ mors.

Numeri annorum per exemplaria multis in locis discrepant.

Accæ translatio.

DCCXLI^o.

Monasterium in Eboraca civitate succensum est.

Monasterium Ebor: correptum igne.

DCCLIII.

Bonifacius archiepiscopus, qui & Winfridus, Francorum martyrio coronatus est cum L. tribus.

Winfridi, cog: Bonifacii, marty:

Anno DCCLVI^o.

De Eadberto rege North: qui successit Ceoluulpho.

Eadbert rex 15°. anno regni sui, & Unnuft rex Pictorum

duxerunt exercitum ad Alcluit, ibique Britones tamen conditionem receperunt prima die mens. Aug. Decima autem die mensis ejusdem interiit exercitus pene omnis, quem duxit

Alcluit.

de Onoma ad Niwamburg, i. e. ad novam civitatem.

Anno DCCLVIII^o.

De urbibus repentino igne correptis.

Stre Sterburg, Venta, Homuic, Londonia, Eboraca, Donacestre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

DCCLXII^o.

qui & Moll:

Ethelwald rex præfatus accepit reginam Etheldritam Cataraçta. lendis Novembris in Cataraçta.

Eodem anno.

Ceolwulphus rex, & postea monachus, Ubbe sepultus. Libertas bibendi vinum. Ceolwulphus olim rex, postea in Lindisfarnensi ecclesia monachus, cœlesti regno militavit. Cujus corpus postea delatum in ecclesiam Northam multis ibidem, ut fertur ab habitatoribus, miraculis claruit. Hoc rege, jam monacho factò, efficiente, data est Lindisfarnensis ecclesiæ monachis " licentia " bibendi vinum vel cerevisiam. Ante enim non nisi lac & aquam bibere solebant.

DCCLXIX^o.

Cataraçta à Bearnredo tyranno succensa est. Et ipse infelix eodem anno incendio periit dei judicio.

Anno DCCLXXIII.

Bebbe urbis descriptio & situs. Bebbæ vero civitas urbs est munitissima, non admodum magna, sed quasi duorum, vel trium, agrorum spatium, habens unum introitum cavatum, & gradibus miro modo exaltatum. Habet in summitate montis ecclesiam perpulchre factam, in qua est scrinium pretiosum, in quo involuta pallio jacet dextera manus S. Oswaldi regis incorrupta, sicut docet Beda, historiographus hujus gentis. Est in occidente, & in summitate ipsius civitatis fons miro cavatus opere, dulcis ad potandum, & purissimus ad videndum.

DCCLXXXVIII^o.

Elwaldi cædes. A Elfwaldus rex, conjuratione facta, ab ejus patritio, Sigga nomine, miserabili occisus est morte IX° Cal. Octob. in loco, qui dicitur Scyltecester, juxta murum. Corpus vero eximii regis ad Haugustaldensem ecclesiam cum magnis monachorum cuneis & cantilenis perlatum est, & in ecclesia S. Andrei apostoli honorifice sepultum est.

DCCXCII^o.

Albini epistola de adorandis imaginibus.

Lelandus.

* Quem Carolus Magnus, ad se missum à Constantinopoli, ad Britannos misit. Et erat de non adorandis imaginibus.

Contra quod scripsit Albinus epistolam, ex autoritate divinarum scripturarum mirabiliter adfirmatam, illamque cum eodem * libro ex persona episcoporum & principum nostrorum regi Francorum attulit.

Eodem anno de Ofredo, rege Northumbrorum, regno privato, & postea

Eboraci detonso.

Ofredus de exilio, sacramentis & fide quorundam princi-

* Ex impress.

pum,

pum, clam de Eufania venit, ibique deficientibus ab eo suis militibus, captus est à rege præfato Ethelred, atque, eo iubente, occisus in loco, qui dicitur Dingburch, 18°. Cal. Octob. corpus vero ejus ad ostium Tini flu. perlatum est, & in basilica ejusdem eximii coenobii sepultum.

* Eodem anno Ethelred rex accepit reginam Elfredam, filiam Offæ, regis Merciorum, 11°. Cal. Octob. apud Cataractam.

Ofredi cædes & sepultura. Dinburg. Symeon legit Aynburg. * Pag. 159. Cataracta.

DCCXCIII^o. Hæc eadem fere ad verbum in historia Symeonis.

Sigga dux, qui interfecit Elfwaldum regem, interiit propria nece, cujus corpus ad insulam Lindisfarnen: perlatum est 19°. Cal. Maii. Lindisfarnensis insula magna est, per ambitum, verbi gratia, octo, vel amplius, milliariis se extendens: in qua est nobile monasterium, quo eximius Cuthbertus antistes positus erat, cum aliis præfulibus, qui ejus successores dignissimi extiterant, de quibus convenienter dici potest,

Siggæ paritæ mors.

Lindisfarnæ ambitus. Leilandus.

Lindisfarnæ Britannice, ut est in codice Ventano, dicebatur Medcaut, nisi mayis legere Medcant.

quod canitur, "Corpora sanctorum ^a in p. f. f." Lindis dicitur flumen, quod in mare excurrit, duorum pedum latitudinem habens, quando Ledon fuerit, id est, minor æstus, & videri potest. Quando vero Malina fuerit, id est, major æstus maris, tum nequit Lindis videri. Farnæ autem insula est, in qua beatissimus Cuthbertus heremiticam vitam duxit. Non tanta est ^b Lindisfarnæ, sed est posita in mare, magnis exturbata fluctibus diebus & noctibus. Eodem sane anno pagani ab aquilonali climate navali exercitu, ut aculeati crabrones, Britanniam venientes, hac illacque, ut dirissimi lupi, currentes, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, boves & oves, verum etiam sacerdotes, Levitas, choros monachorum, atque sanctimonialium. Veniunt, ut præfati sumus, ad Lindisfarnensem ecclesiam, miserabili prædatione, vastant cuncta, calcant sancta pollutis vestigiis, altaria suffodiunt, & omnia thesauraria sanctæ ecclesiæ rapiunt. Quosdam è fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assument, per plurimos, c oprobriis vexatos, nudos projiciunt, aliquos in mare demergunt, quibus illud recte aptari potest:

Lindis flu:

Farnæ ins. situs.

Dacorum vis.

Lindisfarna

à Dacis de-

populata.

" Lubrica versat

" Fortuna vices, premit infontes

" Debita sceleri noxia poena.

" At perverfi resident celfo

" ^d Mores folio, sanctaque calcant

^a Id est, in pace sepulta sunt. ^b Ut Lindisfarnæ al. ^c Sic. ^d More al.

" Injusta

JOANNIS LELANDI

“Injusta vice colla nocentes.

“Latet obscuris condita virtus

“Clara tenebris, a justusque tulit

“Crimen iniqui.”

Hovedune de 4^a. plaga Britanniae per Dacos illata.

Hæc siquidem longe immanior, longe crudelior ceteris fuit. Romani siquidem Britanniam brevi sibi subjugaverunt, & lege dominantium splendide rexerunt. Picti vero & Scotti crebras irruptiones ex boreali parte Britanniae faciebant. Sed nec eam ex omni parte aggrediebantur, & nonnunquam pernicione repulsi, tempore non parvo ab invasione cessabant. Saxones autem pro viribus paulatim terram bello capefcentes, captam obtinebant, obtentam ædificabant, ædificatam legibus regebant. Nec non & Nortmanni, cito & breviter terram subdentes sibi, victis vitam, & libertatem legesque antiquas regni jure concesserunt. Dani in terram undique creberrime ac diutissime affilientes, eam non obtinere, sed prædari & perdere studebant, omnia destruere, non dominari cupiebant. Quod si quando vincerentur, nihil proficiebant, cum alibi classis & exercitus prior ex improvise infurgeret: &c.

DCCXCIII.

¹ Portus Ecgfridi, forsan finus de Garaw, ubi monaster: Bedæ.

² Id est, Tini, quemadmodum est in exemplari Ventano.

Prædicti Pagani ¹ portum Ecgfridi

Donus flu.

regis vastantes, monasterium ² Doni qui per Garaw, vel potius per Dancafter, in annis prædaverunt. [Tinam descendit.

DCCXCVI^o.

forfan Corbrige.

Cobre. Ethelred rex occisus est apud Cobre.

Eodem anno.

Æt Lete. Anbaldus archiepiscopus Ebor: obiit in monasterio, quod Edete monasterium. *Symeoni Æt Lete.* dicitur Edete.

Ibidem Lelandus.

Hovedune videtur Sowthburg pro Sowthwel ponere.

DCCXCVIII^o.

Londonia igne consumpta.

Londonia igne repentino, cum magna hominum multitudine, consumpta est, Hathuberto existente episcopo.

DCCC.

Heardred Hagustald: præsul anno 30. episcopatus sui obiit. Cui Panbricht successit. Lelandus. Hic fuit, quantum adhuc colligere possum, episcoporum Hagustaldensium ultimus. Gul. Meld. post hunc Tidfridum ponit, cujus tempore, Hagustalduno à Danis depopulato, sedes episcopalis cessavit.

^a Justosque al.

DCCCII^o.

DCCCII^o.

Briethric, Occidentalium Saxonum rex, qui eidem genti xvii. annis nobilissime præfuit, obiit.

Ibidem.

Briethric acceperat sibi in matrimonium Eadburgam, quæ erat filia regis Merciorum nomine Offa, qui magnum vallum ^{Vallum} inter Britanniam & Merciam, id est, de mari ad mare, fieri ^{Offæ.} iussit.

Lelandus.

pag. 160.

Hovedune ibidem scribit Eadburgam, mortuo ex potione marito, fugisse ad Carolum Magnum cum maximis thesauris, & tandem, post multa flagitia incontinentis vitæ designata, eo penuriæ pervenisse, ut stipem passim per vicos peteret, misereque Paviæ periret. Eadburgæ, filia Offæ, & uxoris Briethrici, regis Occid. Sax. fuga ad Carolum Mag.

Hovedune in genealogia Ælfredi regis.

Cuthredus West Sax: 1

Occurrit * ei cum regionibus vexillatis apud Beresford. E-^{Beresford.} thelbaldus hoc proelio devictus. * Ethelbaldo regi Merciorum.

Hovedune in Sigeberto, rege Westsax:

Sigebertus vero impius fugatus à suis, & debitam nequitia suæ mortem metuens, in sylvam magnam, quæ vocatur Andredeswald, fugiens, se abscondit. Ubi quidam porcarius Cumbri comitis, nequiter, ut diximus, interfecti, regem absconditum invenit, inventum cognovit, cognitum domini sui vindex occidit. ^{Sigeberti caedes. Andredeswald.}

Chinewulp, rex Westsax: à Kineard, fratre Sigeberti, occisus, sepultus est Wincestriæ. Juvenis vero, id est, Kineard, apud Aclenminstre.] Vide num Aclenminstre legi possit, vel Axminstre?

Hovedune in 14°. anno Briethrici regis Westsax:

Hoc in tempore fuit magnum proelium in Northumbrie apud Welhare, in quo periit Alricus, filius Herberti, & alii multi cum eo.

Reges Westsax:

Cerdic quindecim annis.

Cen

Kinricus, filius ejus, xxvi.

Cheulingus xxxi.

Ceanlin.

Cel

(1) Chelricus sex annis.

Ceol

Chelwulphus xiiii. alias Quichelmus.

Polydorus.

(1) Cerol

Polyd: scribit Celricum & Ceoluolphum regnum Westsax: inter se divisisse, & pari lance gubernasse.

Chinigliis

- ^{gils Cynefillus}
 Chiniglis Christianus, & baptizatus à S. Birino.
- ^{Cenoualchius}
 Coinwalc. Chenwallinus, filius ejus, xxxi.
 Sexburga regina uno anno.
- Censuf, vel Efwinus. ^{Elcwinus Polydoro.}
 Polyd: tette Beda, adfirmat, Efcwine duobus annis.
 Efcuinum & Centuinum non Chentwine ix.
 junctim, fed divifo inter fe Cedwalla duobus annis, & Romæ
 imperio, regnafle. obiit in albis.
- ^{nas}
 Ine xxxvi, & Romæ obiit.
- ^{Echelardus}
 Edelhardus. Adelardus xiii.
 Cuthredus xvi.
- ^{ber}
 Sigebritus crudelis uno anno, & expulfus eft.
 Chinewulphus xxvi. annis, & poftea occifus eft.
 Briçtrichus xvi. Dani primi venerunt.
- Leland. Athelftanus, ut Alu- Egbertus xxxv. Hic fuit monarcha
 redus bene colligit, fuit pri- totius Angliæ.
 mus monarcha.
- ^{Alias Atul-} Adelwulphus xviii. Huntingdunenfis plures annos numerat.
^{fus.} Hic mifit Wulfradam confulem cum parte exercitus ad
 debellandum Dacos, qui cum xxxiii. navibus apud Ham-
 tonam appulerant. Ibi, magna frage hoftium patrata,
 clariffime triumphavit.
- Hic Adelbaldus fepultus fuit ^{Echel}
 apud Shirburne. Adelbaldus quinque annis.
- ^{Ethelbertus quinque}
 Adelbrichtus fex annis. — In diebus Adelbrichti venit
 navalis exercitus, & ingredientiẽs deftruxerunt Win-
 ceftriam. Sic “urbs antiqua ruit multos dominata
 “per annos.”
- ^{Alias Ethelredus.}
 Venta à Danis de-
 populata.
- ^{Lelandus.} Adelredus, frater ejus, quinque annis.
^{Hic à qui-} Aluredus litteratus xxix.
^{busdam El-} Edwardus viginti quatuor annis.
^{fredus, &}
^{Alfredus} ^{filius}
^{vocatur.} Adelftanus, frater ejus, 16. annis.
 Edmundus fex annis, & dim:
 Edredus 9. annis, & dim:
- ^{Edwius.} Edwinus tribus annis, & 9. menf:
 Edgarus Iuftus xvi.
 Edwardus martyr iiii.

Ethelredus,

Ethelredus, frater ejus, xxxviii.
 Edmundus Irensyde novem mensibus.
 Cnut Danus xix. Huntendun 20.
 Haroldus, filius ejus, quinque annis. Huntendune 4. annis,
 & sexdecim hebdomadis.
 Hardecnut duobus annis.
 Edwardus Justus xxiiii.
 Haroldus novem mensibus, diebus etiam totidem, teste
 Aluredo.
 Gulielmus Bastard xxi.
 Gulielmus Rufus xiii.
 Henricus leo justiciæ xxxv. & tribus mensibus

Agelredus.

Lelandus.

Miror quid sit in causâ, quod Stephani, Henrici patris,
 Ricardi regis, filii Henrici, nomina supprimat, cum exemplar
 historiæ, quod ego titulo Hoveduni habeo, contineat inte-
 gram historiam Ricardi, atque etiam Joannis primos tres
 annos attingat.

DCCCXLIX^o.

^A
 Angulfaxonum rex Elfredus in illa
 plaga, quæ dicitur Berokeshyre, nascitur.

Pag. 161.
 Adelwulphus pater, Osburch
 mater Elfredi.
 Bareokeshyre à Berroke syl-
 va, in qua buxus nascitur.

DCCCLI^o.

Quod audiens bellipotens Ethelwul-
 phus, congregato exercitu, cum filio suo
 Ethelbaldo in loco, qui dicitur Akelea,

Cheorl, Domnanix comes,
 pugnavit contra Danos.
 Akelea.

Danos

conferto proelio, paganos superans, inaudita cæde mactavit.

DCCCLIII^o.

Alther comes cum Cantuariis & Wada cum Suthtis in in-
 fula Tenet contra paganos acriter pugnaverunt, & in primo
 congressu vincentes, tandem, plurimis utrinque cadentibus,
 utrique duces occubuerunt.

Thanatos.

DCCCLV^o.

Magnus paganorum exercitus tota hyeme in insula Scea-
 pege hyemaverunt.

{ Scapege,
 Ovinaria.

DCCCLXVII^o.

Paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam
 civitatem migravit, omnia vastando usque ad Tinemutam.

Et ibidem.

Sed advenientibus paganis, pro com-
 muni utilitate aliquatenus sedata discor-
 dia, Osbricthus & Ella, viribus aduna-
 Tom. 2.

Acta hæc sunt ix^o. Cal. A-
 prils feria 6. ante Dominicam
 Palmarum.

Z

tis,

Graviter
pugnatum
Eboraci.

tis, & exercitu congregato, Eboracum adeunt. Quibus ad-
venientibus mox pagani in urbem refugiunt, & intra moenia
se defendere procurant. Quorum fugam & pavorem Chri-
stiani cernentes, * & intra urbis moenia eos persequi & mu-
rum frangere coeperunt. Cumque jam, fracto muro, multi
Christianorum in civitatem simul cum paganis introissent,
pagani, dolore & necessitate percussi, super eos atrociter ir-
rumpunt, cædunt, fugant, prosterunt intus & extra. Illic
maxima parte omnes Northumbrensiæ cæsi, occisis duobus
* regibus, occubuerunt. Reliqui vero, qui evaserunt, pacem
cum Danis fecerunt.

* Osbrichto
& Ella.

DCCCLXVIII^o.

Snoting-
ham.

Paganorum exercitus Northumbros relinquens Snotingham
adiit, & in eodem loco hyemaverunt.

DCCCLXXX^o.

Congregata sunt Danorum multa millia, quorum duces
alias Iwar

Angerus,
Ubbæ.
Teotford.
Eadmundi
martyr:

fuerunt Inguar & Hubba, qui ad orientales Anglos veni-
entes, apud Teotford hyemaverunt. Ea tempestate rex Ead-
mundus super omnia regna orientalium regnabat, vir sanctus
& justus per omnia, qui eodem anno contra præfatum
exercitum atrociter & viriliter cum suis pugnavit. Sed quia
dominus eum martyrio coronandum præviderat, ibidem glo-
riose occubuit.

DCCCLXXXI^o.

Prædictus paganorum exercitus Occidentales Saxones adi-
ens Radingum venit in meridiana Tamesis flu: ripa, in illa
plaga quæ dicitur Bearshyre. tertioque adventus sui die duo
comites eorum cum magna multitudine in prædam equita-
verunt, aliis interim vallum facientibus inter duo flumina
Cineta flu: Tamesin & Cinetam à dextra parte ejusdem regniæ villæ.
Pag. 162. Quibus Ethelwulphus, Barocensis plagæ comes, cum suis in
Englafeld. loco, qui dicitur Englafeld, i. e. campus Anglorum, obviavit.
Ubi animose pugnatum est ex utraque parte, quousque, altero
paganorum comite occiso, & maxima exercitus parte deleta,
ceterisque fuga lapsis, Christiani victoria potirentur. Post
4^{or}. vero dies Etheredus rex, & Elfredus frater ejus, con-
gregato exercitu, Redingum venerunt, cædendo & proster-
nendo usque ad portam arcis quoscunque de paganis invenire
extra arcem poterant. Tandem pagani totis portis erumpen-
tes totis viribus bellum perquirunt. Ibi diu & atrociter
ex utraque parte pugnatum est, ac demum, Christianis terga
vertentibus, victoria cessit paganis.

Castellum
Radin-
genle.

* Etiam intra al.

DCCCLXXXII.

DCCCLXXII.

Huic germanus suus Elfredus in regnum successit. Hic Alfrēdus. poetarum Saxonorum peritissimus, in Dei servitio vigilantissimus, & in exequendis judiciis erat discretissimus, cui regina sua Elfwida duos filios, Edwardum & Egelwardum, & tres filias, Egelfledam, Merciorum dominam, Ethelgevam sanctimoniam, & Etheldritam peperit. Expleto uno regnare cepit in monte, qui dicitur Wilton, contra paganos cum paucis acerrime pugnavit; sed, pro dolor! hostes victoria potiuntur. Nil enim mirandum, quod Christiani parvum in proelio numerum habebant. Erant enim in uno anno octies proeliis contra paganos attriti. Pugnatum contra Danos octies uno anno.

DCCCLXXII.

Defuncto Wicciorum episcopo Alchuno, sanctæ Wigornensis ecclesiæ nutritus, & in divinis scripturis doctissimus, Wirefrithus 7° Idus Jun: die Pentecostes ab Etheredo, Dorobernæ archiepiscopo, antistes est ordinatus, qui jussu regis Elfredi libros dialogorum beati Gregorii papæ de Latinitate in Saxoniam linguam transtulit. Uuifridus episcopus Wicciorum.

DCCCLXXIII.

Paganorum exercitus hyemavit in ^{provincia} d paga, quæ dicitur Lindesege, apud Torkesey. Torkefei.

DCCCLXXIII^o.

Exercitus paganorum Lindisse deferens Merciam adiit, & hyemavit in loco, qui dicitur Reopandun. Reopandun.

DCCCLXXV^o.

Paganorum exercitus Reopandun deferens, in duas se divisit turmas, cujus altera pars cum Alfdano in regionem Northumbrorum perrexit, & totam Northumbrorum regionem dominio suo subdidit. Tunc Erdulphus, episcopus Lindisfarnensis, & Edredus abbas, corpus Sancti Cuthberti de insula Lindisfarnensi tollentes, septem annos passim vagabantur. Altera autem pars exercitus cum Guderō, Oskitello, & Amundo tribus regibus apud Grantebrige hyemavit. Northumbria audiens Danos. Monachi vagantes cum reliquis Cuthberti.

DCCCLXXVI^o.

Præfatus exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Werham, intravit. Quorum subitum adventum rex Saxonum cognoscens, foedus cum eis pepigit, ea conditione, ut ab ejus regno decederent acceptis oblatibus. Granta. Werham. castel.

^a Scilicet, Ethelredo. ^b L. ex impress: expleto uno anno, quo regnare cepit, in monte, etc. ^c Ita ex impress: Sed DCCCLXXII. in MS. d Plaga al. ^e Morrecciam, & in Orrrecciam al.

Caer-
wisc. } Ipsi vero more solito obfides & juramenta non servantes,
Iſca Da- } nocte quadam, foedere dirupto, ad Exanceſter diverterunt,
monio- } quod Britannice dicitur Caerwiſc.
rum.

Pag. 163.

DCCCLXXVII^o.Cyppan-
ham.Angerus.
Haldenus.
Demetica
regio.Tinwith
Caſtel.

Exercitus prædictus Exanceſter derelinquens, Cyppannam, regiam villam, adiit, ibique hyemavit. Elfredus vero rex his diebus magnas ſuſtinuit tribulationes, & inquietam vitam agebat. Eodem denique anno Inguar & Haldenus, cum viginti & tribus navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverant, egreſſi, ut lupi feroces, poſt multas ibi Chriſtianorum ſtrages patratas, poſt combuſtiones cœnobiorum, ad Domnoniam enavigaverunt, & ibi à miniſtris regis Elfredi fortiſſimis, cum mille ducentis viris, occiſi ſunt ante arcem Tynwith, in qua ſe prædicti regis miniſtri refugii cauſa concluſerant.

DCCCLXXVIII^o.

Danorum

Cirenceſtre. Exercitus de Chippanham, ut promiſerat, Cirenceſtre adiit, ibique uno permanſit anno.

Eodem vero anno immenſus venit paganorum exercitus de tranſmarinis partibus in Tameſin flu: & prædicto ſe cuneo ſociavit.

DCCCLXXIX^o.Daci Nort-
uolgiam
occupant.

Paganorum exercitus de Cirenceſtre egreſſus, ad orientales Anglos acceſſit, ipſamque regionem dividentes inhabitare cœperunt.

DCCCLXXXII^o.Guthredus Dacus, rex North-
umbrorum.

Uuittingham in Cukedale
apon Aile River 7. Miles a-
bove Alnewik.

Sedes epiſ-
copalis in
Cunecace-
ſtre.
Aſylum.Donatio
Guthredi
& Elfredi
regum.

S. Cuthbertus abbati Edredo per viſionem aſſiſtens præcepit, ut epiſcopo, & omni exercitui Anglorum & Dacorum diceret, quatenus Guthredum, filium Hardecnut, quem Dani vendiderant in ſervum cuidam viduæ apud Wittingham, dato redemptionis pretio redimerent, & redemptum ſibi in regem leverent. Quod factum eſt 13°. anno Elfredi regis. Gutredo itaque in regem promotus ſedes epiſcopalis, quæ prius erat in Lindiſfarnenſi inſula, inſtauratur in Ceſtre (quæ antiquitus dicebatur Cuncaceſtre) poſt ſeptem annos tranſmigrationis ex inſula Lindiſfarnenſi. Tunc & legem pacis, quam & ipſe S. Cuthbertus per prædictum abbatem mandaverat, ut ſcilicet, quicumque ad corpus illius fugerit, pacem à nullo perfringendam per xxxvii. dies habeat, tam rex Guthredus quam Elfredus perpetuo conſervandam cenſuerunt. Ad hoc, in augmentum prioris epiſcopatus, totam terram inter Teine & Teiſeam præfati

præfati duo reges, omnium consensu, S. Cuthberto perpetuo possidendam addiderunt. Jam enim multo ante defecerat episcopatus Hagustaldensis ecclesiæ. Sane ad episcopatum Lindisfarnensem pertinebant antiquitus Lugubalia, i. e. Luel, & Norham. Omnes quoque ecclesiæ ab aqua, quæ vocatur Tueda, usque ad Tinam Australem, & ultra desertum usque ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam ecclesiam. Et hæc mansiones Carnham & Culterham, & duæ Luel, Lugubalia. Magnitudo provincie episcopi Lindisfarn: Carneham.

Gedwide ad australem plagam flu: Teyuete, quas Ecگردus episcopus condidit, & Meilros, &

^r*Tygbre, & ^{dingham}Tynningham, & Colyngham, Alias, Tigbrethingham. Meilros, nunc Meurus, super Tuefim.

& Bricgham, & Tyllemuth, & Northam supradictam, quæ antiquitus ^{Ubrwyde}Ub-

banforde dicebatur. Wercwrde quoque ipsius ecclesiæ possessio erat, donante rege Ceolwulpho, cum omnibus appendiciis suis. Hanc enim mansionem ipse rex abrenuntians seculo secum Lindisfarnensi ecclesiæ contulit, in qua monachus factus cœlesti regno militavit.

Ubbanford. } Northam. }

Donatio Ceoluulphi regis.

* Symeon monachus in sua historia, unde hæc desumpta, sic: "Tigbrethingham & Eoriercorn ad occidentalem partem Edwinesburch, & Defferham, & Aldham."

Et paulo inferius ibidem:

Pag. 164.

Præterea memoratus episcopus egregius ædificans ecclesiam in loco, qui dicitur Geinford, donavit (1) eam S. Cuthberto. Condidit etiam Billingham in Heorterneffe, & duas alias villas, Vetclif & Wigclif, ad australem partem flu: Teise, quas S. Cuthberto ad victum ei servientium dedit. Erdulphus. (1) Villæ ab Erdulpho episcopo conditæ.

^U Similiter & Wdeceftre, & Shwitingham, & Edulphingham, Wudeceftre. Donatio Ceoluulphi. & Egwlingham, donante rege Ceolwulpho, fuerant antiquitus S. Cuthberti.

De Joanne Scotto, inter alia multa de ejus moribus, vita, & eruditione, hæc ibidem inserta sunt.

Propter hanc ergo infamiam tæduit eum Franciæ, venitque ad regem Elfredum, cujus munificentia illectus, & magisterio ejus (ut ex scriptis regis intelligitur) Melduni refedit. Ubi post aliquot annos a pueris, quos docebat, graphiis foratus, animam exiit tormento gravi, & acerbo, ut, dum iniquitas valida, & manus infirma, sæpe frustraretur, & sæpe inperteret, amaram mortem obiret. Jacuit aliquandiu inhonora sepultura in beata Laurentii ecclesia, quæ fuerat infandæ Joannes Scottus. Meldunum. Joannes Scottus occisus graphiis icho-lastico:um. cædis

Bullingerus *cædis conscia. Sed ubi divinus favor multis noctibus super simile quid- eum lucem indulgit igneam, admoniti monachi in majorem dam citat in libro.* transfulerunt ecclesiam, & ad sinistram altaris posuerunt.

DCCCLXXXIII^o.

Rosa obse-
sa à Dacis. Supradictus paganorum exercitus in duas se turmas divi-
fit, una in orientalem Franciam secessit, altera rediens in
Cantiam civitatem Rouecestre obsedit. Sed viriliter repug-
nantibus civibus, superveniens rex Elfredus cum exercitu pa-
ganos ab obsidione compulit ad naves, relicta ibi arce, quam
ante portas extruxerant. prædictæ urbis, nec non & præda
sua cum hominibus & equis, quos secum ex Francia addux-

Stur flu: erant, quo anno classis ab Elfredo rege directa ad defensionem locorum circa Estangliam. Cum venissent ad ostium flu: Stur, invenerunt ibi xvi. naves piratarum, quas omnes comprehenderunt, interfectis omnibus, qui in eis erant.

Et paulo inferius ibidem :

Londinium
ab Alfredo
restaura-
tum. Elfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Londiniam honorifice restauravit, & habitalem fecit, quam & Ethelredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

DCCCLXXXIV^o.

Ethelingei,
id est, insula
nobilius.
Joannes
presbyter. Inter innumera bona, quæ rex Elfredus gessit, duo nobilissima construxit monasteria; unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingege, i. e. nobilium insula, ubi diversi generis adunatis monachis primitus Joannem presbyterum, genere a Ealdfaxonum, abbatem constituit. Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Scafnebrig habitationi Sanctimonialium nobile construxit, in quo propriam filiam Ethelgeofam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Septonien-
se monaste-
rium.

Pag. 165.

Lugia flu:
apud Strat-
ford. Pagani naves suas per flu: Tamensem, & postmodum per amnem Ligeam, sursum traxerunt, sibi que munitionem prope ipsum amnem 20. miliaris à Lundonia ædificare cœperunt.

DCCCXCV.

Æstatis tempore magna pars civium Londonensium, & de vicinis locis quamplures, munitionem, quam sibi pagani construxerant, destruere moliebantur. Sed illis fortiter resistentibus, Christiani in fugam vertuntur, quatuorque de ministris Elfredi regis occiduntur.

DCCCCII^o.

Marianum
monasteri-
um Ventæ. Religiosa Christi famula regina Elthwitha, mater regis Edwardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit.

a Ealdfaxonem et.

DCCCCV^o.

DCCCCV^o.

Civitas, quæ Caerlegeon Britannice, & Legacestre dicitur Saxonice, jussu Ethelredi ducis, & Egelfledæ restaurata est.

Caerlegion.
Civitas legionum restaurata.
Cestre.

DCCCCVI^o.

Offa S. Oswaldi translata de Bardenege in Merciam.

Translatio Oswaldi in Claudiam.

DCCCCVII^o.

In provincia Steffordensi in loco, qui dicitur Totenhale, inter Anglos & Danos insigne prolium actum est. Sed Angli potiti sunt victoria.

DCCCCVIII^o.

Ethelredus, subregulus Merciorum, vir magnæ probitatis, vita decessit. Post cujus mortem uxor illius Egelfleda, regis Ælfredi filia, regnum Merciorum, exceptis Londonia & Oxenforda, quas suus germanus rex Edwardus sibi retinuit, non brevi tempore strenuissime rexit.

Egelfleda nunquam satis laudata dux Merc.

DCCCCIX^o.

Egelfleda, Merciorum domina, ii^o No. Maii cum exercitu in loco, qui Sceargete dicitur, venit, ibidemque arcem munitam construxit; dehinc in occidentali parte Sabrinæ fluminis in loco, qui dicitur Brige, aliam.

Castellum positum apud Sceargete. Brigense castellum.

DCCCCX^o.

Æstatis tempore in initio Ægelfleda, Merciorum domina, cum Mercensibus ad Tamneting perrexit, ipsamque urbem restauravit.

Tame-worth urbs.

DCCCCXI^o.

Werefrithus, Wicciorum episcopus, vir magnæ scientiæ, obiit.

Werefridi episcopi mors.

Eodem anno.

Egelfleda urbem condidit, quæ^d Ealesbirig dicitur, & in fine autumnii alteram, quæ Waruic nominatur.

Eilesbiri. Gaurovicum.

DCCCCXII^o.

Rex invictissimus Edwardus ante festivitatem S. Martini Bedefordiam adiit, & eam cum habitatoribus ejus in deditio-nem accepit. Ibidemque per triginta dies moratus, urbem in australi plaga Usa annis condi præcepit.

Bedefordia aucta. Usa flu:

DCCCCXIII^o.

Ægelfleda, Merciorum domina, in terram Britonum ad expugnandam arcem^c apud Bricenamere misit exercitum.

Pag. 166. Bricenamere.

^a Ex impress. ^b Sic, cum duob. punctis sub l. ^c Ex impress.

Qui

Qui expugnata arce uxorem regis Britonum cum xxxiiii. hominibus ⁊ quos " captivos in Merciam adduxerunt.

DCCCCXIII^o.

Derby.
Doruenta
expugnata.

Ægelfleda, Merciorum domina, ante Cal. Aug. Dorbeiam infringendo expugnavit, ipsamque provinciam obtinuit. Cujus ministri quatuor de charioribus, in porta urbis fortiter pugnantes, occisi sunt.

DCCCCXV^o.

Ægelfleda
Claudiæ
sepulta.

Ægelfleda, Merciorum domina insignis, & justiciæ virtutisque eximie femina, viii^o. anno, ex quo sola regnum Merciorum strenuo moderamine rexit, xix^o. Cal. Jun. obiit, & unicam filiam suam Elfwinam, ex Ethelredo subregulo susceptam, heredem regni reliquit. Cujus corpus Glovornam delatum, in ecclesia S. Petri est honorifice tumulatum.

DCCCCXVI^o.

Mancestre.
Lelandus.
Miror cur Mancestre ponat in
Northumbria, cum sit oppi-
dum Lunensis provinciæ.
Elfwinæ, Ægelfledæ filia, ab
Eduardo Mercia spoliata.

Rex Edwardus misit in Northumbriam Merciorum exercitum, ut urbem Mamcestriæ instaurarent, & in ea fortes milites collocarent. Post hæc Elfwinæ nepti suæ potestatem regni Merciorum penitus ademit, & in Westsaxoniam duci præcepit.

DCCCCXIX^o.

Eduardus
Senior
Ventæ se-
pultus.

Edwardus Senior anno regni sui 24°. in regia villa de Fearndun ex hac " vita " transiens, Athelstano, filio suo, regni gubernacula reliquit. Cujus corpus Wintoniam delatum in novo monasterio sepelitur.

Ibidem.

Regia Ta-
melina.

Athelstanus vero in Kingestun, i. e. in regia villa, in regem levatur.

Anno DCCCCXX^o.

Glademutha
construeta.

Rex Edwardus construxit Glademutham.

DCCCCXXI^o.

Victoriæ
Athelstani
regis.

Omnes etiam reges totius Albionis, regem scilicet Occidentalium Britonum Huwaldum, dehinc regem Scottorum Constantinum, regemque Wentorum Wuer proelio vicit, & fugavit.

DCCCCXL^o.

Ethelstanus
sepultus
Melduni.

Æthelstanus anno 16. regni sui, 6°. Cal. Novemb. apud Glavorniam vita decessit, & ad Maildulphi urbem delatus honorifice est tumulatus. Cui frater suus Edmundus xviii^o. anno ætatis suæ in regnum successit.

^a Delend. Et quidem deest in impress. ^b Julii al. ^c Ex impress.

DCCCCXLI^o.

DCCCCXLI^o.

o
Anlaph, vastata ecclesia S. Baltheri, & incensa Tinningham, mox periit. Inde Eboracenses Lindisfarnem insulam vastantes multos occiderunt.

Analaphus.
Lindisfarna
depopulata.

DCCCCXLII^o.

Rex Anglorum Edmundus quinque civitates, Lindicolniam, Snotingham, Deorbeiam, Leogrecestriam, & Stanfordiam, manibus Danorum penitus extorsit.

Pag. 167.
Civitates è
manibus
Dacorum
extortæ.

DCCCCXLVI^o.

alias Widechirche.

Edmundus rex apud Pulcrekirche occisus, v. annis & septem mensibus regni peractis, & Glasconiam delatus à beato Dunstano abbate sepelitur.

Edmundus
rex sepul-
tus Clesfo-
burgi.

DCCCCXLVIII^o. alias DCCCCL^o.

Pro infidelitate Northumbrensi-um egregius rex Anglorum Edredus totam Northumbriam devastat, in qua devastatione monasterium, quod dicitur In Ripum, à S. Wilfrido quondam episcopo constructum, igne est combustum.

Lelandus.

Nam crexerant in regem quendam Eiricum ex stirpe Danica, qui ultimus fuit regum Northumbrensi-um Ripæ conflagrabant.

DCCCCLIII^o.

Wulfstano, episcopo Eboracensi, à custodia soluto, episcopalis honor apud Dorcestre restituitur.

Dorca-
strum.

Sequitur ibidem genealogia comitum Northumbrensi-um bellissime scripta.

Ibidem de Cospatricio, comite Northumbrensi.

Terminans vitam apud Ubbanford, quod est Norham, in ipso ecclesiæ exitu sepultus est.

{ Ubbanford.
Northam.

DCCCCLV.

Edredus decimo anno regni sui obiit, & in veteri monasterio Wintoniæ sepelitur. Cujus * fratrius Clito Edwinus, regis scilicet Edmundi & sanctæ Elginæ reginæ filius, monarchiam imperii suscepit, & eodem anno in Kingestun ab Odone archiepiscopo rex consecratus est.

Regia Ta-
mesina, ubi
coronatus
Edwinus.

DCCCCLIX^o.

Rex Westfaxonum Edwinus, quatuor annis regni sui peractis, defunctus in novo monasterio est sepultus.

Eduini se-
pultura.

In Eadgaro rege.

Monachorum & sanctimonialium catervas aggregavit, & plus quam XL. monasteria tum eis constitui præcepit.

Restauratio
monasteri-
orum per
Edgarum.

* Fratruus al.

Tom. 2.

A a

DCCCCLXIII^o.

DCCCCLXIII^o.

Novum monasterium: Ventæ. Mediodunense monasterium: Edgarus Rex monachos in novo monasterio, & in Mideltun collocavit, & illis Ethelgarum, & istis Kinewardum abbates constituit.

DCCCCLXVII^o.

Monasterium Ramesiense. Meruina vestalis. Ædgarus in monasterio Ramesiense, quod avus suus rex Edwardus Senior construxerat, sanctimoniales collocavit, sanctam ^a [que] Merwinam super eas ^b abbatissam constituit.

DCCCCLXVIII^o.

alias { Cunacestre, & Conkecestre.

Cunacester 5e. à Dunelmo miliaribus, 7. à Novocastro. Aldredus episcopus apud Sanctum Cuthbertum in Cunacester obiit.

Pag. 168.

DCCCCLXIX^o.

Ædgarus S. Dunstano Dorobern: & beato Oswaldo Wigorn: & Sancto Ethelwaldo Winton: ecclesiæ episcopis præcepit, ut, expulsis clericis, in majoribus monasteriis, per Merciam constructis, monachos collocarent. Unde S. Oswaldus sui voti compos effectus, clericos Wigorn: ecclesiæ, monachalem habitum suscipere renuentes, de monasterio expulit; consentientesque vero hoc anno ipse monachizavit, eisque Winfinum, magnæ religionis virum, loco Decani præfecit.

Monachorum pietas in expellendis clericis è suis ecclesiis. Wincinus abbas Wiccensis monast:

DCCCCLXXI^o.

Clito Edmundus sepultus Ramesiense. Orgarus dux Damonie. Clito Edmundus, Edgari filius, obiit, & in monasterio Ramesige honorifice est sepultus. Non multo post Orgarus, Dux Domnanie, focer regis Edgari, decessit, & in Exancestre sepultus est.

DCCCCLXXII^o.

Dedicatio novi monast: Ventæ. Ædgarus novi monasterii ecclesiam, à patre suo rege Edmundo inceptam, à se vero perfectam, honorifice dedicari fecit.

DCCCCLXXIII^o.

Leyland. Ex historia Aluredi desumptum. Ædgarus anno ætatis suæ xxx. v. Id. Maii, die Pentecostes, à præfulibus Dunstano & Osualdo, & à ceteris totius Angliæ antistitibus in civitate Attamanni benedicatur, & maximo honore consecratur, & in regem inungitur. In-

{ Aquæ calidæ.
{ Athamania.

^a Ex impress. ^b Abbatissam MS. ^c T³ que delend.

terjecto

terjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe, septentri-
 nali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem ap-
 plicuit. Cui subreguli ejus octo, ^{Chinot} Rinath scilicet rex Scotto-
 rum, Malcolmus rex Cumbrorum, Macchus plurimarum rex
 insularum, & alii quinque, scilicet ^{fer} Dufnal, & Sifrethus, Hue-
 waldus, Jacobus & ^u Inchillus, ut mandarar, occurrerunt, &
 quod sibi fideles, & terra marique cooperatores esse vellent,
 juraverunt, cum quibus die quadam scapham conscendit, il-
 lisque ad remos locatis ipse clavum gubernaculi arripiens, ^{Superba}
 eam per cursum flu: perite gubernavit, omnique turba pro-
 cerum & ducum simili navigio comitante, à palatio ad mo-
 nasterium S. Joannis Baptistæ navigavit. Ubi, facta oratione,
 eadem pompa ad palatium remeavit. Quod dum intraret
 optimatibus fertur dixisse, "tunc demum quemque suorum
 "successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum,
 "tot regibus sibi obsequentibus, potiretur pompa talium ho-
 "norum."

Classis Ed-
 gari.
 Edgarus in
 urbe Legi-
 onum.

Superba
 Edgari re-
 gis phae-
 lus.

Ibidem.

Totam insulam omni ætate a circumnavigare consueverat, ^{Edgari clas-}
 viriliter hoc agens ad defensionem contra exteròs regni sui. ^{sis maxima}

DCCCCLXXVIII^o.

Rex Anglorum Edwardus jussu novercæ Elfdriethæ reginæ ^{Cædes Edo-}
 in loco, qui dicitur Coruesgate, à suis injuste perimitur, & ^{uardi regis}
 apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egel- ^{apud Cor-}
 redus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, deco- ^{uesgate.}
 rus aspectu, VIII°. Cal. Maii à sanctis archiepiscopis Dun- ^{Pag. 169.}
 stano & Oswaldo, & decem episcopis, Kingestune ad regni ^{Regia Ta-}
 fastigium est consecratus. ^{melina.}

DCCCCLXXIX^o.

Dux Merciorum Elpherus cum multitudine populi Wer- ^{werham.}
 ham venit, sanctumque corpus pretiosi regis & martyris Ed-
 wardi de tumulo sublevare præcepit, ubi miracula facta fue-
 rant: quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab
 omni clade & contagione inventum est. Lotum deinde, no- ^{Transfertur}
 visque vestimentis indutum, ad Scaftesbirig est delatum, & ^{Edwardi}
 honorifice tumulatum. ^{corpus So-}
 phoniam.

DCCCCLXXX^o.

Suthampton à Danicis piratis devastatur, & ejus cives ^{Avonia ma-}
 omnes fere vel occisi, vel capti ^{ritima à} abducti sunt. Nec multo ^{Dacis de-}
 devastata.

^a Circumnavigavere MS. ^b Obduci MS.

Thanatos insula deprædata. post Tenetlandiam insulam idem devastavit exercitus. Quo & anno civitatis Legionum à piratis depopulata. tatis Legionum provincia à Norwegen- sibus piratis devastatur.

DCCCCLXXXI^o.

Monasterium S. Petroci confessoris monasterium in Cornubia devastatum est à piratis, qui anno præterito Suthamptoniam vastaverunt. Qui deinde ^a de Domnonia, & in ipsa Cornubia circa ripas maris frequenter prædas agebant.

DCCCCLXXXII^o.

Portland inf. Ad provincias ^b Dorsetensium tres naves piratarum applicuerunt, & Portland devastaverunt. Civitas Londonia igne conflagravit.

DCCCCLXXXIII^o.

Deorhirst monast. S. Ethelwoldo, Winton: episcopo, successit Batonicus abbas Ælphagus. Hic in monasterio, cui Deorhirst vocabulum est, religionis habitum susceperat.

DCCCCLXXXVI^o.

Rosa obsessa. Rex Egelredus propter quasdam dissensiones civitatem Rosi obsedit, &, visa capiendi illam difficultate, iratus discessit, & terras S. Andreæ apostoli devastavit.

DCCCCLXXXVIII^o.

Wecederport. Wecederport à Danicis piratis devastatur, à quibus & satrapa Domnaniæ Godæ, } cædes. Goda nomine, & miles fortissimus Strenuoldi } Goda nomine, & miles fortissimus Strenuoldus, cum aliis nonnullis perimuntur.

DCCCXCI^o.

Gippovicum deprædatum. Justinus. Guthmundus. Meldunum. Gippeswic à Danis depopulatur. Horum duces fuerunt Justinus, & Guthmundus, filius Steitani, cum quibus non multo post strenuus dux Orientalium Sax: Brichtnotus juxta Meldunum proelium commisit; sed, utrinque multitudine occisa, ipse dux occubuit, Danica vero fortuna vicit.

DCCCXCIII^o.

Pag. 170. Bebbanburg spoliata. Prædictus exercitus Danorum Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea reperta sunt, secum asportavit.

DCCCXCIII^o.

Anlaphus, rex Noreganorum, & Swanus, rex Danorum, die nativitatis S. Mariæ cum ^{remi} xciiii^{or}. trieribus Londoniam advehuntur. Quam mox infringere, & incendere, conantur; sed dei suæque genitricis Mariæ juvamine, non sine parvo sui exercitus detrimento, à civibus repelluntur.

^a In Domnania al. ^b Sic, cum o supra sc.DCCCXCVI^o.

DCCCCXCVII^o.Deinde Penwithsteort regirato in ostium flu: Tamaræ, Penwith-
streat.

Domniam & Cornubiam sequestratis navibus devectus pro- exercitus
Tamare flu:
limes Dan-
moniz &
Cor:
Lideford.
Tavenfe
monast:
conflagra-
vit.
filivit, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suam con-
tinuavit incendium, & cædes hominum reiteravit. Ad hæc
etiam Ordulphi primatis monasterium, quod Tavestoke di-
citur, combussit, ingentique præda onustus ad naves re-
pedavit.

DCCCCXCVIII^o.

Memoratus exercitus paganorum hostium flu: quod di- From flu:
citur Frome, appulsus, Dorsetaniam repetiit, ac more solito
prædæ institit.

DCCCCXCIX^o.

Exercitus paganorum ostium flu: Tamenfis ingressus, per Medwege
flu:
Rosa ob-
fessa.
flu: Meodewege Rovecestre advehitur, eamque paucis die-
bus obsidione cinxit.

Anno Domini M.

Egelredus rex terram Cumborum depopulatus est. Hic
fluæ classi mandavit, ut, circumnavigata septentrionali Britan-
nia, in loco constituto sibi occurrerent. Sed vi ventorum
præpedita non potuit. Insulam tamen, quæ Monege dici-
tur, devastavit.

Anno MII^o.

Rex Ædelred uxorem duxit Emmam, Anglice Elgavam
vocatam.

MIII^o.

Rex Danorum Swein per incuriam & prodicionem Nor-
mannici comitis Hugonis, quem regina Emma Domniam
præfecit, civitatem Excestriam infregit, spoliavit, murum ab
orientali usque ad occidentalem portam destruxit, & cum in-
genti præda naves repetiit.

Ibidem.

Swein autem videns Anglorum inconstantiam, ad civita- Vilodunum
à Suenone
devastatum.
Severia de-
prædata.
tem Wiltoniam suam duxit exercitum, eamque devastavit &
incendit. Simili quoque modo Serbiriam consumpsit, & post
suas naves repetiit.

MIII^o.

Rex Danorum Swein cum sua classe Norwic advectus, il- Nordovi-
cum,
lam devastavit & incendit.

Ibidem.

Tertia post hæc hebdomada cum copiis suis latenter è na-
vibus profiliens Teotfordam invasit, devastavit, nocte una in Teotforda.
ea mansit, diluculo incendit.

MVI^o.

MVI^o.Portus Am-
monis.

Mense Julio Danorum classis innumera Angliam adveſta, Sandwicum ſubiit, & cæde & incendio quæque conſumens, modo in Cantia, modo in Sowthſaxonia prædam egit.

Pag. 171.

Ibidem.

Dani

Daci in
Veſta iaſ:

Quo ^a demum, imminente hyeme, domum redeunte, illi cum enormi præda Veſtam inſulam adiere, & ibidem uſque ad nativitatem Domini manſere. Qua adveniente, quia rex tunc temporis in Scrobesbiriensî provincia morabatur, per Suthamtunenſem provinciam ad Barerukeſhyre venerunt, & Ridingum, & ^b Walingfordiam Ceoleſiam, vicofque quamplures combuſſerunt.

Waling-
ford.
Ceoleſia.MIX^o.Turkillus
Danus.Hemmin-
gus Dacus.

Danicus comes Turkillus cum ſua claſſe ad Angliam venit. Exinde mense Aug: alia claſſis Danorum innumerabilis, cui præerant duces Hemmingus & Ailaphus, ad Tenetlandiam inſulam applicuit, & prædictæ claſſi ſine dilatione ſe junxit. Deinde ambæ Sandicum portum ſubeunt, & è navibus proſilientes civitatem Cantuariam hoſtiliter adeunt, eamque infringere cœperunt. A quibus mox cives Cantuarienſes cum Orientalibus Cantuariis dextras petentes acceperunt, & eis tria librarum milia pro firma pace dederunt.

MX^o.Teotforda.
Granta.

Exinde Teotford & Grantebrige devaſtantes cremaverunt.

MXI^o.Miferabilis
Cantii ur-
bis depræ-
datio.

Danorum exercitus, vaſtata magna parte Angliæ, ad ultimum, inter nativitatem S. Mariæ & S. Michaëlis feſtivitatem, Cantuariam circumvallantes obſederunt. Viceſimo autem obſidionis die, per inſidias Elmeri archidiaconi, quem S. Elphegus, ne morti traderetur, prius eripuit, pars civitatis incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii ^c vero jugulantur, alii flammiſ conſumuntur, plures quoque de muris præcipites dantur, nonnulli per verenda ſuſpenſi deficiunt, matronæ crinibus per plateas civitatis diſtractæ demum flammiſ injectæ moriuntur, parvuli à matrum uberibus avulſi aut lanceis excipiuntur, aut ſuperacto carro minutatim conte-
runtur. Interea archiepiſcopus Elphegus capitur, vincitur, tenetur, & variis modis adfligitur. Almarus, abbas monaſterii S. Auguſtini, abire permittitur. Capiuntur Godwinus, Roſenſis epiſcopus, Leofrina, abbaſſa monaſterii S. Mildrithæ, Elfregus, regis præpoſitus, monachi quoque & clerici, ^d populus innumerabilis utriuſque ſexus, ^e & in eccleſia Chriſti ſpoliata

^a Id eſt, Egelredo rege. ^b Ita in MS. noſtro. Neque diſtinctionem aliquam poſt Walingfordiam habent impreſſ. ^c Ferro al. ^d Populusque al. ^e F. & inde. Nam vice harum vocum exinde legitur in impreſſ.

comburitur.

comburitur. Grex monachilis, & turba virilis, sed & muliebris, nec non infantilis, decimatur. ^aDecimus vitæ reservatur. Quatuor monachis & dccc. viris decimatorum numerus perficitur. Populo cæso, urbe spoliata, & tota cremata, archipræsul Ælphagus vincus extrahitur, ^bimpellitur, graviter fauciatur, hinc ad classẽ ducitur, post in carcerem truditur, ibique septem mensibus adffigitur. Interim ira dei in homicidam populum defæviens, ex eis duo milia ^cperditos tormentorum cruciatus prostravit. Ceteri quoque simili modo percussi, à fidelibus ^dcommonentur, ut pontifici satisfaciant, sed differunt. Prævalebat interim clades, & nunc denos, nunc vicanos, nunc plures infimul absumebat.

Pag. 172.
Festis.

Et paulo post :

Et quia prohibuerat ^e ne quis pro sua redemptione quidquam daret eis, proinde carcere educitur, & ad eorum confilium protrahitur. Quo viso, mox illi de sedibus profiliunt, ^{Ælphegi} averfis securibus illum dejiciunt, lapidibus, ^{marty:} ^f ossibus bovinis caput obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem confirmarat pridie, impia motus pietate, securim capiti illius infixit, qui statim in domino, xiii^o. Cal. Maii, obdormivit; cujus corpus die sequenti Londoniam defertur, à civibus honorifice suscipitur, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

MXIII^o.

Mense Julio rex Dacorum Swanus cum valida classe ad Sandwicum portum est appulsus, ibique paucis diebus moratus discessit, & Estanglia circumnavigata, ostium Humbre flu: intravit, de quo, in Trentam ingressus, ad Gainesburg ^{Gaines-} navigavit, ubi & castra posuit. Cui sine cunctatione Uthredus comes, & Northumbrenses, & Lindinienses primitus, ^{burg.} deinde Fitburgeneses, mox & omnis populus, qui habitabat ^{Fitbur-} in septentrionali plaga Wathelingstreat, i. e. strata, quam filii ^{genes.} Wethle regis ab orientali mare usque ad occident. per Angliam ^{Watheling-} straverunt, deditionem obtulerunt. ^{streate, i. e.} ^{stratum} ^{Wechlæ.}

Eodem anno.

Sueno s. à Londinensibus.

Qui repulsus, primo Walingfordam, deinde Batham, obviam ^{Aquæ ca-} quæque more solito rapiendo & demoliendo, adiit, ibique ^{lidæ.} exercitum suum recreando constituit.

MXV^o.

Canutus rex Danorum cum magna classe ad Sandwicum portum venit, & mox, Cantia circumnavigata, hostium Frome ^{From flu:}

^a Novem trucidantur, decimus vitæ ref. *al.* ^b Vi impellitur *al.* ^c Per diros internorum cruciatus prostravit in *impressis, restius.* ^d Commonentur *al.* ^e Ælphagus sc. archipræsul. ^f Ossibus bovinis, capitibus obruunt *al.* flu:

flu: introivit, & in Dorsetania, & Sumerfetania, Wintonien-
sique provincia magnam prædam egit.

Hæc, quæ sequuntur, acta sunt in principio regni
Edmundi Irenside.

Fossa à Danis facta Lon-
dini, in Suburbio, ut ego ar-
bitror, Egidiano.

Deinde urbem alta lataque fossa, &
obsidione cingentes, ingressum & egres-
sum cunctis interclusere, ac eam fre-
quenter expugnare moliti sunt, sed à
civibus, illis viriliter resistentibus, procul à mœnibus re-
pelluntur.

Ibidem.

Dani vero Londoniam repetunt, obsidione illam cingunt,
& omni ex parte expugnant, sed, Deo juvante, nil omnino
proficiunt. Ob quam rem cum sua classe recedentes, inde
Arew flu: amnem, quæ Arew dicitur, intrant, & navibus exilientes præ-
datum in Merciam pergunt.

Ibidem.

Ottanford. Ac juxta Ottanfordam cum Danis pugnam ^a iniit. At illi
non ferentes impetum ejus, terga verterunt, & cum suis equis
in Scepege fugerunt.

Scepege.

Ibidem.

Pag. 173.

Quos rex Anglorum Eadmundus, cog: ferreum latus, cum
Lelandus. exercitu, quem de tota Anglia extrax-
erat, infecutus, in monte, qui Assen-
dun, id est, mons asini, nuncupatur, ab-
euntes consequutus est.

Alii interpretantur fraxini
montem, & meo quidem judi-
cio, rectius.

MXX^o.

Confilium Rex Canutus Angliam rediit, & in Paschali festivitate apud
Cirencester magnum consilium habuit.

Cirence-
ster.

MXXXV^o.

Canutus se- Canutus rex obiit secund: Id. Novemb. apud Scaftebu-
pultus riam; sed Wintoniæ, in veteri monasterio, satis honorifice
Ventæ. tumulatur.

MXXXVI^o.

Goduinus comes

Hic quidem Alfredum, cum versus Londoniam ad regis Ha-

Adventus filiorum Ædel-
fedi regis & Emmæ ad Haral-
dum. Fuit hæc Emma etiam
Hardecanuti regis mater ex
Canuto, rege Angliæ.

raldi colloquium, ut ei mandarat, pro-
peraret, retinuit, & arctam in custodiam
posuit. Sociorum vero illius quosdam
disturbavit, quosdam catenavit & postea
cæcavit, nonnullos, cute capitis abstracta,
cruciavit, & manibus ac pedibus am-

^a Edmundus nempe Irenside.

putatis

putatis multavit. Multos etiam venundari fecit, & mortibus variis ac miserabilibus apud Geldefordam sexcentos viros occidit.

Ibidem.

Quo audito, regina Emma filium suum Edwardum, qui secum remanserat, cum magna festinatione a Normanniam remisit. Deinde Goduini, & quorundam aliorum iussione, ad insulam Elig Clito Elfridus strictissime vincetus ducitur. Sed ut ad terram navis applicuit, in ipsa mox abstraxerunt oculos ejus cruentissime, & sic ad monasterium ductus monachis traditur custodiendus, ubi brevi post tempore ex hac migravit luce. Et in australi porticu, in occidentali parte ecclesiae, corpus ejus sepelitur.

Alfredus, Edelredi filius, excucillatus in Anguillaria.

MXLI^o. ubi scribit de seditione orta Wigorniae ob exactionem tributi ab Hardecanuto.

Rom Magefetenfium comes.

{ Magefetes, Herefordenses.

Ibidem.

Quinta igitur die civitate cremata unusquisque cum magna praeda rediit in sua, & sic ira quievit.

Civitas Wicciorum conflagravit.

Mors b Canuti cog: fortis.

Dum in convivio, in quo Osgodus Clapa, magnae vir potentiae, filiam suam Gytham Danico & praepotenti viro Tonio, Prudan cog: in loco, qui dicitur Lamuth, magna cum laetitia tradebat nuptui, laetus, sospes, & hylaris cum sponsa praedicta, & quibusdam viris, bibens stare, repente, inter bibendum, miserabili casu ad terram corruit, & sic mutus permanens vi. Id. Jul. expiravit, & Wintoniam delatus juxta patrem suum Canutum est tumultus.

Canutus subita correptus apoplexia.

MLIII^o. De morte comitis Goduini.

Pag. 174.

Dum secunda Paschalis festivitatis celebraretur feria, Wintoniae Goduino comiti, c solito regem ad mensam assidenti, suprema calamitas evenit. Gravi etenim morbo ex improvise percussus, mutus in ipsa sede permansit, vel declinavit. Quod filii ejus comes Haraldus, Tofti, & Girth videntes, illum in cameram regis portaverunt, sperantes eum post modicum de infirmitate convalescere. Sed ille expers virium quinta post haec feria, xiiii^o. Cal. Maii, vita decessit, & in veteri monasterio sepultus est.

Goduinus correptus apoplexia.

Haraldus. Toftius. Girth.

MLV^o.

Non multo post rex Edwardus, habito Londoniae consilio, Algarum, Leofrici comitis filium, sine culpa exlegavit. Qui mox Hiberniam petiit, & decem & octo piraticis navibus

Algarus comes exular.

a In Normanniam al. b Contigit anno 1042. ut in Codd. Hoveduni impressis legimus. c L. ex impress. ex solito regi ad &c.

adquisitis, rediit, & Griphinum, regem Walensium, adiit, eumque petivit, ut contra regem Edwardum sibi esset in auxilium. Ille autem statim de toto regno suo copiosum exercitum congregans, Algaro præcepit, ut loco constituto sibi & exercitui cum suis copiis occurreret. Quibus in unum convenientibus, fines Anglorum depopulaturi Herefordensem provinciam intraverunt; contra quos timidus dux Rodolphus, regis Edwardi fororis filius, exercitum congregans, & duobus miliaris à civitate Hereforda IX°. Calen: Novemb: illis ^a occurrens, Anglos contra morem in equis pugnare iussit. Sed cum proelium essent commissuri, comes cum suis Francis & Nortmannis fugam cepit. Quod videntes Angli, ducem suum fugiendo sequuntur. Quos adversarii fere omnes interfecuti, cccc, vel quingentos viros ex eis peremerunt, multos [^b que] vulneraverunt. Deinde victoria potiti, rex Griphinus & comes Algarus Herefordam intraverunt, & septem canonicis, qui valvas ecclesiæ principalis defenderant, occisis, ac monasterio, quod verus Christicola Athelstanus construxerat, cum omnibus ornamentis, & reliquiis Sancti Agelberhti regis, & martyris, aliorumque sanctorum combusto, & nonnullis è civibus necatis, multisque captivatis, civitate ^c & "spoliata & cremata, prædæ ubertate ^d ditati. Mox Anglia exercitum congregari iussit, cui Glavorniaæ congregato strenuum ducem Haraldum præfecit, qui eos persequitur, finesque Walanorum audacter ingressus, ultra Stradle castra ^e metatus". Sed illi, qui virum fortem & bellicosum ^f ipsum sciebant, cum eo committere bellum non audebant, in Sowthwalloniam fugerunt. Quo comperto, majorem exercitus partem ibi dimisit, mandans eis, ut suis adversariis, si res posceret, viriliter resisterent. Cum cetera vero multitudine Herefordam rediens, vallo alto illam cinxit, portis & seris munivit.

Ferulega deprædata à Griphino & Algaro.

Ecclesia Herefordensis opus Athelstani episcopi.

Haraldi profectio in Cambros.

Stradle, forsitan Stretondale, in provincia Sallapiaz.

Ferulega ab Haraldo reparata.

MLXI^o.

Scottorum rex Malcolinus sui conjurati fratris Tostii comitatum, i. e. Northumbriam, fortiter depopulatur, violata pace S. Cuthberti in Eiland.

Lindisfar-na.

Pag. 175.

MLXIII^o.

Strenuus dux Westsaxonum Haraldus, jussu regis Edwardi, post nativitatem Domini, equitatu non multo secum assumpto, de Glavorna, ubi tunc rex morabatur, ad Rudland multa cum festinatione profectus est, ut Griphinum, regem Walanorum, propter frequentes depopulationes, quas in Anglorum finibus agebat, ac verecundias, quas domino suo regi

Rudlandia.

^a Ex impress. ^b Ex impress. ^c Etiam al. ^d Sunt ditati al. ^e Metatus est al. ^f Imperatorem al.

Edwardo sæpe faciebat, occideret. At ille, ejus adventu præcognito, cum suis fugam iniiit, navem conscendit, & vix evasit. Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium ejus incendit, & naves ejus cum armamentis combussit, eodemque die rediit. Sed circa Rogationes de Brightstow classica manu profectus, magna ex parte terram Walanorum circumnavigabat. Hæc fuit maxima depopulatio Cambriæ, ut apparet apud Giraldum Cambrensem. Cui frater suus Tostius comes cum equestri, ut rex mandaratur, occurrit exercitu, & viribus simul junctis eam depopulari cœperunt. Unde Walani coacti, datis obsidibus, sese dederunt, & se tributum illi daturum promiserunt, regemque suum Griphinum exlegantes abjecerunt. Griphinus rex exulat.

MLXIII.

Rex Walanorum Griphinus Nonis Augusti à suis interficitur, & caput ejus, caputque navis ipsius cum ornatu comiti Haraldo mittitur. Cardes Griphini.

MLXV.

Agelwinus, Dunelmensis episcopus, S. Oswini, regis quondam Berniciorum, ossa in monasterio, quod ad ostium Tini flui: situm est, è tumulo levavit, transactis à sepultura ejus cccc. & quindecim annis, & in scrinio cum magno honore locavit. Translatio S. Oswini.

De morte Edwardi regis.

In nativitate vero Domini curiam suam, ut potuit, tenuit, & ecclesiam, quam ipse à fundamentis construxerat, die Sanctorum Innocentium in honorem S. Petri dedicari fecit. Mors Edwardi.

Non multo post Tostius comes de Flandria rediens ad Vectam insulam applicuit, & postquam insulanos sibi tributum & stipendium solvere cœgerat, decessit. Hic fuit frater Haraldus, Vecta.

Ibidem.

Hovedunus ingentem Haraldus victoriam apud Stanfordbrige contra Noreganos, & Haraldum Haruager, & Tostium comitem, " commemorat". alius locus à Stanford op: Haraldus victoria.

Gulielmi regis victoria contra Devonios.

Deinde in Domniam profectus, hostiliter civitatem Excestam, quam cives & non nulli Anglici ministri contra illum retinebant, obsedit, & cito infregit. Githa vero comitissa, mater Haroldi, regis Angliæ, ac soror Swani, regis Danorum, cum multis de civitate fugiens, Flandriam petiit. Cives autem, dextris acceptis, regi se dedebant. Polyd. Thira. Githa Haroldi mater.

Rex autem Gulielmus cum exercitu suo Snotingham venit, ubi castello firmato Eboracum perrexit, ibidemque duobus ca-

* Adjeci.

B b 2

stellis
Ebor.

stellis firmatis, quingentos milites in eis posuit. Et in civitate Lincolnia, aliisque locis, castella firmari præcepit.

Pag. 176.

MLXIX^o. Conjuratio Northumbrensiū in Robertum Comin, qui à Gulielmo Notho illis invitis comes datus fuit.

Northman-
norum ex-
des facta
Dunel:

At Northumbri, tota nocte festinantes, Dunelmum summa vi diluculo per portas irrumpunt, & socios comitis imparatos ubique locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur. Prostratis per domos & plateas militibus, domum episcopi, in quam comes susceptus fuerat, aggrediuntur pugnantes. Sed cum non ferrent jacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremarunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, ut omnia pene urbis replerentur cruore. Nam de septingentis hominibus nemo præter unum evasit. Hæc cædes hominum facta est v^o. Cal. Febr.

Eodem anno de adventu Haraldi, filii Swani, regis Danorum in Angliam.

Classis Da-
norum.

Quo anno, ante nativitatem S. Mariæ, Swani, Danorum regis, "filius" Haroldus, Canutus, & eorum patruus comes Osbernus, & episcopus eorum Christianus, comes quoque Turkillus CCXL. navibus de Danemarchia venientes, in ostio Umbre flu: applicuerunt; ubi eis Clito Edgarus, comes Waldevus, & Marleswine, multique alii cum classe, quam paraverant, occurrerunt. Aduit & Cospatricius comes cum totis viribus Northumbrorum, unanimiter omnes contra Northmannos congregati.

Ibidem.

XIII°. Cal. b Septemb: sabbato Normanni, qui castella custodiebant, timentes, ne domus, quæ prope castella erant, adjuncta Danis ad implendas fossas castellorum essent, igne eas succendere inceperunt, qui nimis excrefcens totam civitatem invasit, & monasterium S. Petri cum ipsa combustit. Sed ultione divina citissime in eis vindicatum est gravissime. Nam priusquam tota civitas esset combusta, Danica classis supervenit feria 2^a. & hinc Dani, illinc Northumbrani castella eadem die infregerunt, & (plus tribus milibus ex Normannis trucidatis) Gulielmo Maler, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum sua conjuge, & duobus liberis, & Giliberto de Gant, aliisque perpaucis vitæ reservatis, naves Dani cum innumeris manibus, suasque sedes repetiere Northumbri.

Ruina Eboraci.

Hæc clades deturpavit, aut potius penitus abrafit, quicquid erat monumentorum, aut antiquæ nobilitatis, à Romanis relictæ Eboraci.

Gulielmus
Maler.

Dani, illinc Northumbrani castella eadem die infregerunt, & (plus tribus milibus ex Normannis trucidatis) Gulielmo Maler, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum sua conjuge, & duobus liberis, & Giliberto de Gant, aliisque perpaucis vitæ reservatis, naves Dani cum innumeris manibus, suasque sedes repetiere Northumbri.

a Filii al. b Octobr. al.

North-

Northumbria à Gulielmo rege tota depopulata.

&

Omnibus extinctis vel gladio vel fame, vel propter famem paternum solum relinquentibus. Ita, terra cultore destituta, lata ubique solitudo patebat per novem annos. Inter Eboracum & Dunelmum nusquam villa inhabitata, bestiarum tantum & latronum latibula magno itinerantibus fuere timori. Cum hæc Eboraci circumquaque ageret rex, Egelwinus, Dunelmensis episcopus, & optimates populi, timentes ne, propter occisionem comitis Dunelmi, & Normannorum apud Eboracum, gladius regis innocentes æque, ut nocentes, pari clade involveret, unanimi consilio tolerantis sacrum & incorruptum beati Cuthberti corpus, fugam ineunt iii. Id. Decemb: feria 6^a. Primam mansionem habuerunt in Girwi, secundam in Bethlingtune, tertiam in Tuggehal, quartam in Ealand.

Pag. 177.

Cuthberti corpus in sacram insulam relatum.

Tughal 3. supra Alnewik milliaribus ad D. Percium spectabat.

Ibidem.

Interea regis exercitus, etiam per loca quæque inter Teisam & Tyne diffusus, vacuis ubique domibus, solam invenit solitudinem, indigenis fugæ præsidium quærentibus vel per sylvas, vel per abrupta montium latitantibus. Tunc etiam ecclesia S. Pauli apostoli in Girwi flammis consumpta. Dunelmensis ecclesia omni custodia & ecclesiastico officio destituta.

Girovicense monast: flammis consumptum.

Ibidem.

Instante namque verno tempore, redeunte ad Suthumbriam rege, Egelwinus episcopus cum omni populo, transactis in Ealand tribus mensibus & aliquot diebus, cum thesauro sacri corporis Dunelmum reversus est.

Cuthberti reliquiæ Dunelmum reductæ.

Ibidem paulo post:

Ubi autem ventum est ad locum, qui Anglice dicitur ^a Hundredeskel, i.e. Latine centum fontes.

Lelandus. Est hic locus inter Maldunum & Shironodunum.

Ibidem de crudelitate exercitus Guli. Aluredus Malcolino Scotto adscribit.

Tunc etiam ecclesiam Petri apostoli in Wiremuta flamma suorum, ipso inspectante, consumpsit.

Wirense monast: conflagravit.

Ibidem quo modo Cospatricius comes Northumb: ^b firmato præsidio arcis de Bebbanburg, de quo sæpius erumpens Malcolini Scotti vires debilitavit.

Comes Patritius Bebban obfirmat.

^a Hundredesfelde *al.* ^b F. firmavit præsidium arcis de Bebbanburg, de qua sæpius *etc.*

Ibidem

Ibidem de præda Malcolini regis.

Angli dati in prædam Scottis. Repleta est ergo Scottia fervis & ancillis Anglici generis, ita ut etiam usque hodie nulla non dico villula, sed nec domuncula sine his valeat inveniri.

Anno Domini MLXXI^o.

Rebelles Anguillarum occupant. Morkarus & Hereuardus vir strenuiss: cum multis aliis Ely insulam navigio petierunt, in ea hyemare volentes. Egelinus quoque, Dunelmensis episcopus, & Siuardus, cogn: Barn, de Scotia renavigantes illo advenerant. Sed, hoc au-

Pons in Anguillaria à Gulielmo factus. Guli: plaga
dito, rex in orientali parte insulæ omnem illis exitum obstruxit, & pontem in occidentali plaga duum miliariorum longum fieri iussit. At illi, ubi se viderunt sic esse inclusos, repugnare destiterunt, & omnes, excepto Hereuardo, qui per paludes cum paucis evasit, regi se dederunt.

Anno domini MLXXII^o.

Scottus Anglo fidem dat. [homag.] Sed ubi rex Anglorum Scotiam intraverat, rex Malcolinus occurrit ei in loco, qui dicitur Abernithi, & homo suus devenit.

Ibidem.

Castellum Dunelmi conditum à Gulielmo Notho. Eodem tempore, scilicet quo rex reversus de Scotia fuerat, in Dunelmo castellum condidit, ubi se episcopus cum suis à tute ab incurfantibus habere posset.

Anno MLXXIII^o. Hæc pene ad verbum ex Historia Symeonis monachi.

Monasteria in provincia Eboracensi & Northumbria reparata.

Pag. 178.

{ Munckestre :
{ Novum castellum.

pellatur, qui nunc Novum castellum nominatur. Quo perducti venientes, ad tempus ibidem morati, cum nullum antiquum fervorum Christi ibi reperissent vestigium, diverterunt

Girovicum ad Girvum, ubi ruinis vix ostendentibus quid antiquitus reparatum. b fuerint, monachorum cum semiruptis ecclesiis visabantur ædificia multa, episcopo Walkero summa congratulatione illos suscipiente, & necessaria præbente. Horum nomina fuerunt: prior eorum ætate & moribus erat Aldwinus; secundus vero Elfwinus; tertius Remifridus. Ex his tribus tria in regione Northumbrorum instaurata sunt monasteria. unum Dunelmi apud patris Cuthberti sacrum corpus & incorruptum

Monachi Dunelmi.

a Id est, Hevelham al. b Fuerit al.

in

in honorem Sanctæ Mariæ virginis; aliud Eboraci in honorem ejusdem Dei genitricis Mariæ, (ubi factum nobile cœnobium primum habuit abbatem Stephanum, secundum Ricardum, tertium Gaufredum, quartum, qui & in præfenti, Severinum;) tertium autem in loco, qui quondam Streoneshalc, i. e. Sinus Phari, nunc Withby appellatur, hodie habet Benedictum abbatem.

Cœnobium Marianum.

Monast: Sinus Phari reparatum.

Anno MLXXX°.

Walkerus, Dunelmensis episcopus, genere Lotharingus, moribus insignis, in loco, qui dicitur Geteshed, i. e. capræ caput, pridie Id. Maii, feria 5a. à Northumbrensibus innocenter est occisus, in ultionem scilicet necis Liwulphi, nobilis generosique ministri.

Capræ caput vicus est, solo ponte Tinenfi a Novo Castello divisus.

Ibidem.

Quo anno idem rex Gulielmus Autumnali tempore Robertum filium suum Scotiam contra Malcolinum misit. Sed cum pervenisset ad Egelbereth, infecto negotio, reversus, Castellum Novum super flumen Tine condidit.

Castellum Novum super Tinam: à Roberto, Gulielmi filio, conditum.

Anno MLXXXIII°.

Monachi in Dunelmum convenerunt, jubente rege Gulielmo majore, 7° Cal. Jun. feria 6a.

Ibidem.

Gulielmo interim, Dunelmense episcopo, de sede apostolica litteras Gregorii papæ 7i. ad Gulielmi regis consilium apud Westmonasterium deferente, canonicos de ecclesia sua amovere, & monachos substituere, omnium consensu, impetravit.

Monachi, expulsi canonicis, Dunelmensem ecclesiam occupant.

Anno Domini MLXXXVI°.

Gulielmus rex fecit describi omnem Angliam.

Descriptio Angliæ.

Ibidem de sorore Edgari Clitonis.

Cujus germana virgo Christiana monasterium, quod Rumesi vocatur, intravit.

Christiana, soror Edgari Clitonis, fit virgo vestalis.

Anno MLXXXVII°.

Gulielmus Nothus obiit in Nortmannia.

Gulielmi mag: mors.

Anno MLXXXVIII°. conspiratio nobilium Nortman: in Gulielmum Rufum, qui præferebant Robertum.

Godefridus, episcopus Constantiensis, & Robertus de Moubrai iverunt Bristow, ubi habebant castrum fortissimum.

Ibidem.

Rogerus Bigot intravit castrum de Norwic, & omnes vicit in malum.

Nordovicense cast.

Anno

Anno M^{XC}I^o.

Vincelo-
comum. Idibus Octobris, feria 4^a. turrim Winchelcumbensis eccle-
siæ vehemens ictus fulminis concutiens, parietem juxta cul-
men ample perforavit, unam de trabibus descendit, &c.

Londinum
conflagra-
vit.

Anno M^{XCII}^o.

Civitas Londonia maxima ex parte incendio conflagravit.

Ibidem.

Ecclesia ab
Osmundo
Severici
constructa.

Osmundus, Saresbiriensis episcopus, ecclesiam, quam Sa-
resbiriæ in castro construxerat, &c. dedicavit.

Eodem anno.

Pag. 179.

Lugubalia à
Gulielmo
Ruso repa-
rata.

His actis, rex in Northumbriam profectus civitatem, quæ
Britann: Caerluel, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, &
in ea castellum ædificavit. Hæc etenim civitas, ut illis in
partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis ante CC^{os}. annos di-
ruta, & usque ad id tempus mansit deserta.

Anno M^{XCIII}^o.

Tinense
monasteri-
um à mo-
nacho Alba-
nensi vi oc-
cupatum.
Basilica no-
va Dunel-
mensis.

Hoc anno Paulinus, abbas S. Albani, obiit, qui, contra in-
terdictum monachorum Dunelmens: ecclesiam de Tine-
muth, quam ipsi possederant, per violentiam comitis Roberti
ingressus est.

Ecclesia nova Dunelmi est incepta 3°. « Cal. Augusti feria
quinta episcopo Gulielmo, Malcolino rege Scottorum, &
Turgoto priore, ipso die ponentibus primos in fundamento
lapides.

Ibidem de cæde Malcolini, qui quinquies Northumb:
depopulaverat.

Cædes Mal-
colini regis
& Edouar-
di.

Rex Scottorum Malcolinus, & primogenitus filius ejus
Eadwardus cum exercitibus suis in Northumbria die festivi-
tatis Sancti Bricii à militibus Roberti comitis Northumbro-
rum occisi sunt.

Ibidem.

Morellus, a-
lias Morkel-
lus, miles.
Alne flu:

Sed juxta Alne flu: perimitur à Morello, milite strenuissimo,
cum primogenito suo Edwardo, quem heredem regni post se
disposuerat. Exercitus illius vel ^b gladio confoditur, vel, qui
gladios fugerunt, inundatione fluminum, quæ tunc pluviis
hyemalibus plus solito excreverant, absorpti sunt. Corpus
vero regis cruentissimi carnificis, cum nullus suorum rema-
neret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro im-
positum in Tinemuth sepelierunt.

Malcolinus
rex sepultus
in cœnobio
Tinensi.

Anno M^{XCIII}^o.

Cambro-
rum victo-
riæ.

Ad hæc primitus Northwalani, c & " Suthwalani servitutis

a Idus al. b Gladiis al. c Deinde al.

jugo,

jugo, quo diu premebantur, excusso, a cervice erecta, libertatem sibi vindicare laborabant. Unde collecta multitudine, castella, quæ in Westwalania firmata erant, fregerunt, & in Cestrensi, & Scrobesbiriensi, & Herefordensi provinciis frequenter villas cremabant, prædas agebant, & multos ex Anglis & Nortmannis interficiebant. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjeciebant.

Anno M^oXCVII^o.

Interea Hugo, comes Scrobesbiriensis, Mevaniam insulam, quæ consueve dicitur Anglesege, & cum eo Hugo, comes de Cestria, cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, quos in ea ceperant, occiderunt. Quosdam etiam manibus vel pedibus truncatis, testiculisque abscisis excæcaverunt. Quendam etiam provectæ ætatis presbyterum, nomine Chenredum, à quo Walani in his, quæ agebant, consilium accipiebant, de ecclesia extraxerunt, &

eius testiculis ^b abscisis, & uno oculo eruto linguam illius absciderunt. Sed die 3^a. miseratione divina illi reddita est loquela. Eo tempore rex Noreganorum Magnus, filius regis Oslai, filii regis Haraldi Haruagri, Orcadas & Mevanias insulas cum suo adjecisset imperio, paucis navibus advectus illuc venit. At cum rates ad terram appellere vellet Hugo, comes Scrobesbiriensis, cum multis armatis militibus in ipsa maris ripa illi occurrit, & ut fertur, mox ab ipso rege Magno sagitta percussus die 7°. quo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit.

Hugo de Belesmo.

Hugo comes Scrobesbir:

Mevaniam corrupte pro Mona ponit, secutus errorem Bedæ, qui Monam & Mevaniam eodem nomine appellat, nempe Mevanias insulas. De Monæ insulæ receptione aliquanto planius & fusius scribit in suo itinerario Giraldus Cambrensis.

Mors Hugonis comitis Shrobbesbiriensis.

Anno Domini M^oC^o.

Rex Anglorum Gulielmus junior, dum in Nova Foresta, quæ lingua Anglorum Ytene dicitur, venatu esset occupatus, à quodam Waltero Franco, cognomento Tyrello, sagitta, incaute directâ, percussus obiit.

Anno M^oCI^o.

Pag. 180.

Ea tempestate Robertus de Belesmo, comes Scrobesbiriensis, filius Rogeri comitis, arcem (quam in occidentali Sabrine flu: plaga, in loco, qui dicitur Brige, Ægelfleda, quondam Merciorum domina, construxerat, fratre suo Edwardo feniore regnante) contra regem Henricum (ut rei probavit

Brigense castellum reparatum.

^a Et cervice al. Nec secus in Cod. nostro Lelandus primum scripserat; qui tamen postea rã & expunxit. ^b Ex impressis.

exitus) muro lato & alto restaurare cœpit. Cœpit etiam ædificare in Walonia aliam in loco, qui Carrocoue dicitur.

Anno MCII^o.

Roberti de Belesmo conspiratio. Supradictus comes Robertus de Belesmo, qui comitatum etiam Pontinensis pagi rexit eo tempore, ac in Normannia castella possedit quam plurima, civitatem Scrobesbiriam, & castellum in ea situm, castella quoque Arundel & Tikil alimentis, machinis, armis, militibus, ac peditibus contra regem Henricum fortiter munivit. Muros quoque, ac turres, castellorum videlicet Brige, & Carrocoue, ^a diu noctuque operando, perficere modis omnibus festinavit. Walanos quoque suos homines, ut promptiores, sibi que fideiiores, atque paratiores essent, ad id faciendum, quod volebat, honoribus, terris, equis, armis incitavit, variisque muneribus donavit. Sed conatus illius, & opera nimis cito sunt impedita. &c.

Keresburg in Normannia. Henricus rex comitem Robertum de Belesmo in custodia posuit in Keresburg.

Anno MCIX^o.

Anguillaria facta sedes episcopalis. Rex Henricus abbatiam Eliensem ad episcopalem mutavit sedem, & Herveum, Bancornensem episcopum, eidem ecclesie præfecit. [regis 9.]

Anno MCX^o.

Treantæ curfus ad octo horas cessavit. Fluvius, qui Treanta dicitur, apud Notingham à mane usque ad horam diei 3^{am}. spatio unius miliarii exsiccatus est, ita ut homines sicco vestigio incederent per alveum. [regis x.]

Anno MCXI^o.

Flandrensium translatio in Cambriam. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota suppellectili sua in Waloniam transtulit, & terram, quæ nominatur Ros, incolere præcepit. Novum autem monasterium, quod infra murum Wintoniæ constructum erat, agente Gulielmo Wintoniensi episcopo, rex extra murum construi iussit. [regis xi.]

Anno MCXIII^o.

Civitas Wicciorum conflagravit. Civitas Wigornia cum principali ecclesia, & omnibus aliis, nec non & ^b castella, xiii^o. Cal. Julii igne concremata sunt. De monachis unus utilis: monasterio cum duobus servientibus, & quindecim de civibus igne conflagraverunt. [regis xiii.]

Anno Domini MCXIII^o.

Cicestra conflagravit. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ iii^o. Non. Maii feria 3^a. flammis consumpta est. [regis xiiii.]

^a Die al. ^b Castello al.

Ibidem.

Ibidem.

Similem quoque aquarum defectum ipso die apud Gerne-
muth, &c. Garienum.
Gernemuth.

Anno MCXV^o.

Wilfridus episcopus de S. Davide in Walonia similiter, &
usque ad illum episcopi extitere Britonici. Cui Bernardus, cancel: reginæ, successit. f. obiit
Bernardus primus Anglicæ
ditionis episcopus in sede Me-
nevensi.

Anno MCXVII^o.

Apud Cirecestre, secundum ^{Henrici} regis
præceptum, novum opus est inceptum. Translatio Canonorum Se-
cularium ad Canonicos Regu-
lares Cirecestriæ.

Anno MCXXI^o.

Edmerus, Cantuariensis ecclesiæ monachus, præcedenti
anno electus ad episcopatum S. Andreæ in Scotia, deposita
intentione regendi episcopatum, revertitur ad locum suum. Edmerus
electus in
episcopum
S. Andreæ.

Ibidem de Cambris Aquilonalibus per Henricum
regem repressis.

Unde rex Henricus indignatus, de tota Anglia producto
exercitu infinito, [^a ad devastandam Waloniam intendit.]
Sed cum ad Snowdune pervenisset, rex Walanorum, muneribus & obfidibus oblatis, regi Anglorum placato reconciliatur. } Crege-
riri:
Snou-
dune.
[regis XXI.]

Ibidem.

Eadem tempestate rex Henricus, facto, longa terræ inci-
sione, fossato à Torkefei usque Lincolniam per derivationem
Trentæ flu: fecit iter navium. Ranulphus quoque Dunelmensis
episcopus castellum inceptit apud Norham super ripam
Twedæ. At in vigilia natalis domini ventus insolitus non so-
lum domos, sed & turres dejecit lapideas. [XXI. regis.] } Torkefei.
Derivatio
Trentæ flu:
Fossa nunc
appellatur.
Castellum
Norham.

Anno MCXXVI^o. de manu S. Jacobi apostoli allata ad
Henricum per Matildem imperatricem, filiam suam.

Rex vero Anglorum Henricus, præ gaudio manus beati
Jacobi apostoli, fundavit nobilem abbatiam de Redinges, &
eam bonis multis ditavit, & in ea manum beati Jacobi apostoli
posuit. [regis XXVI.] } Manus Jaco-
bi apostoli.
Radingense
cœnobium
opus Hen-
rici Iⁱ.

Anno MCXXX.

Fecit & rex novum episcopatum apud Caerluil, & dedit
illud Aiulpho, priori S. Oswaldi. [regis XXX.] } [Caerliel.]
Lugubalia
facta sedes
episcopalis.

Anno MCXXXVI^o.

Tandem reliquæ regalis cadaveris allatæ sunt in Angliam,
& sepultæ sunt infra 12^m. dies natalis apud abbatiam de
Radinges. } Sepultura
Henrici.

^a Ex impress.

Anno MCXXXVII^o. de prodicione nobilium in Stephanum.
 Conspiratio nobilium in Stephanum. Quidam namque proditorum nomine Talebot tenuit contra regem Herefordiam in Walia, &c. Robertus consul, filius Henrici regis nothus, tenuit contra eum fortissimum castellum, quod dicitur Britow, & aliud, quod vocatur Slede; Gulielmus Luuel tenuit castellum de Cari; Paganellus tenuit
 Slede. Mohun
 Cari. castellum de Ludelaue; Gulielmus de Moum tenuit castellum de Dunestor; Robertus de Nicol tenuit castellum de Waram; Eutachius, filius Joannis luscus, & proditor nequam, tenuit castellum de Maltona; Gulielmus, filius Alani, tenuit castellum de Salopesbiri, quod rex quidem cepit armis, captorumque nonnullos suspendit. Quod audiens Walkelinus, qui tenebat castrum de Doure, reginæ, se obsidenti, reddidit illud.

Ibidem de eruptione Davidis, regis Scottorum, in Angliam.

Contra quem proceres a Angliæ, cum Gulielmo, insigni b comite Albemariæ, admonitione & jussu Truffini, archiepiscopi Ebor: resisterunt, fixo Standar, i. e. regio insigni, apud Alvertun in Cutunemoore.
 Scotti caesi & fugati apud Alvertune.

Anno MCXXXIX^o. de Rogero Saresbiriensi episcopo.

Violentia Stephani. Veia forfan. Episcopum vero Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem, quod vocatur Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ. Angariavit igitur eum jejunii tormento, & collum filii ejus, qui cancellarius fuerat regius, laqueo circumnectens ut suspenderetur. Tali modo castellum igitur extorsit.

Ibidem.

Shireburnense castel: Similiter Syresburnam c cepit, quod parum Divisis decore cædebat.

Ibidem.

Lincol: Rex inde rediens Alexandrum episcopum, quem dimiserat in captione apud Oxenfordiam, duxit secum ad Newarcam. Ibi quidem construxerat idem episcopus castellum super flumen Trentæ fortissimum & florentissimum. Indixit rex episcopo jejunium non legitimum, astruens, fide data, eum omni cibo cariturum, donec redderetur castellum.
 Castrum de Neuwerk, opus Alexandri episcopi Lincolnienfis.

Ibidem.

Slesfordense castel: Similiter redditum est aliud castellum ejus quod vocatur Slesford, neque forma, neque situ à prædicto d secundum.

a Borealis Angliæ al. b Comiti MS. c Ex impress: d Ex impress:

Ibidem de Matilde imperatrice, à Stephano obseffa.

Quam cum rex Stephanus obsedisset apud Arundel, vel Aruntii perfida credens consilia, vel quia castrum videbat inexpugnabile, ire permisit ad Bristow. vallis.

Anno MCXL.

Pag. 182.

Eodem anno rex Stephanus dedit Northumbriam Henrico, filio Davidis, regis Scot:

Anno MCXLI^o. qui fuit 6. annus regni regis Stephani.

Rex obsedit infra natale civitatem Lincolnæ, cujus munitiones Ranulphus, comes Cestrensis, fraudulenter ceperat. Lindense castrum à Stephano obseffum.

Ibidem de Stephano capto.

Capto rege &c. civitas hostili lege direpta est, & rex in eam miserabiliter introductus est. Lindum direptum.

Ibidem.

Ducitur ad imperatricem, & in turri de Bristow captivus ponitur. Stephanus Oderæ in vinculis.

Ibidem de fuga imperatricis Matildis.

Captus est & Robertus, frater imperatricis, in cujus turri rex captivus erat, cujus sola captione rex liberari poterat. Igitur absolutus est uterque. Robertus, frater Matildæ imperatricis, captus.

Anno MCXLII.

Rex construxit castrum apud Wintoniam. Castrum

Eodem anno rex obsedit imperatricem apud Oxenfordam post festum S. Michaëlis usque ad adventum Domini, & parum ante natale fugit imperatrix per Tamesim glaciata, circumamicta vestibis albis, reverberatione nivis & similitudine fallendi oculos obsidentium. Fugit autem ad castellum de Walingford, & sic tandem Oxenford regi reddita est. Ventæ constructum. Strategema Matildis fugientis.

Anno MCXLV^o. de Ferundun castello à Stephano capto.

Robertus consul, & omnis inimicorum regalium coetus castellum construxerunt apud Ferundun, &c. Ferendune.

Ibidem de Alexandro episcopo Lincoln.

Ecclesiam Lincolnensem, quæ incendio deturpata fuerat, miro artificio sic reformavit, ut pulchrior appareret, quam cum primum nova facta fuerat. Basilica Lindensis restaurata.

Anno MCXLVI^o.

Qui erat annus 1115. Stephani, qui magnum congregans exercitum castellum construxit inexpugnabile, situm contra Walingford, ubi Ranulphus comes Cestrensis, jam regi conjunctus, cum magnis interfuit "copiis". Dehinc vero consul ipse cum ad regis curiam pacifice venisset, apud walingford.

* Ex impress:

North-

Ranulphus Northamptonam, nihil tale metuentem, rex cepit eum, & in
Castrensis carcerem intravit, donec redderet ei clarissimum Lincol:
comes in castrum, quod ab eo dolose ceperat, & cetera quaecunque
custodia. fuerant ditionis suæ castella.

Anno MCXLVII^o.

Ranulphus Post discessum vero regis venit consul Cestrensis Lincoln:
Castrensis cum militaribus copiis, ut assiliret eam. Dux igitur ejus, vir
comes à ca- fortiss: & invictiss: in introitu portæ borealis occisus est, &
stellanis ipse consul, pluribus "amissis", fugere compulsus est.
Lindensibus repulsus.

Anno MCXLVIII^o.

Henricus Henricus autem, filius Matildis imperatricis, jam sexdecim
donatus annorum juvenis, nutritus in curia Davidis, regis Scottorum,
cingulo avi matris suæ, factus est miles ab eodem rege Davide in ci-
militari. vitate Carleoli, prius dato sacramento, quod, si ipse rex
Angliæ fieret, redderet ei Novum Castellum, & totam North-
umbriam, & permetteret illum, & heredes suos in pace sine
Scotti vio- calumnia in perpetuum possidere totam terram, quæ est à flu:
lenta pe- Twedæ usque ad flu: Tine.
ticio.

Anno MCXLIX^o. de Henrico filio Matild: *b* duce Normann:
Moneta no- Et fecit monetam novam, quam vocabant monetam ducis ;
bilium An- & non tantum ipse, sed omnes potentes, tam episcopi, quam
glorum. & comites & barones, suam faciebant monetam.
[Coynage.]

Anno MCLIII^o.

Rex Stephanus multa obsedit castella, & obtinuit, &
Deax in E- multa ex illis prostravit, inter quæ fuit fere ultimum castel-
bor: pro- lum de Dreax, & paulo post obiit, sepultusque est in abbacia
vintia. de Feverham.
Farensham.

Pag. 184.

Anno MCLVIII.

Henricus ^{2us} Henricus secundo fecit se coronari apud Lincolniam extra
secundo muros civitatis in Wikeford.
coronatus Eodem anno iterum firmatum est castellum de Werk
Lindi. præcepto regis.
Werk ca-
stellum re-
paratum.

Anno MCLXVII.

Sepultura Obiit Matildis quondam imperatrix, & sepulta est Rotho-
Matildis magi in abbacia S. Mariæ de pratis.
imperatri-
cis.

Anno MCLXX^o.

Comes Stri- Ricardus comes de Striguil, magno congregato exercitu,
gulæ inva- invasit Hiberniam, & maximam illius partem sibi subjugavit,
sit Hiber- auxiliante ei Milone de Cogham, viro bellicoso.
niam.

a Ex impress. *b* Ducis MS.

Anno

Anno MCLXXI^o. de interfectoibus Thomæ Cant:

Alexandrum Romanum pontificem adierunt, & accepta ab eo poenitentia, Hierosolymam profecti sunt, & ex præcepto papæ in monte nigro poenitentiam agentes obierunt, & sunt Hierosolymis sepulti ante fores templi.

Percussores Thomæ Cantuar: Hierosolymis sepulti.

Anno MCLXXIII^o.

Interim Rogerus de Moubrai firmavit castellum apud Kinard-ferie in Axholme.

Kinard. Axholm.

Et Hugo Dunelmensis firmavit castellum apud Alverton.

Ibidem.

Deinde rex Scottorum misit David fratrem usque Leycestre ad succurrendum militibus comitis Leicestriæ; sed, antequam illuc veniret, Reginaldus, comes Cornubiæ, & Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, combusserunt villam de Leicestre totam cum ecclesiis, & ædificiis, excepto castello.

Leicestre incendio consumptum.

Ibidem.

Robertus autem, comes de Ferers, una cum militibus Leicestriæ venit diluculo ad Notingham, villam regis, quam Reginaldus de Luci custodivit; quam cepit, combussit, & prædavit, & Burgenses captivos secum duxit. Eo tempore Gauridus Lincon: electus Henrici regis filius cepit castellum de Kinard-feri, & subvertit.

Notingham igne deturpatum. Kinardense castel: dirutum.

Ibidem.

Item comes Hugo Bigot infregit civitatem de Norwic, & combussit.

Nordovicum fractum & incensum.

Item Galfredus Lincon: electus una cum Rogero Ebor: archiepiscopo obsedit Malefart castellum Rogeri de Moubrai, & cepit, &c.

Malefart castel:

Et antequam recederet firmavit castellum apud Topclif, quod & tradidit Guli. de Stutevile in custodia.

Topclif.

Eodem anno.

Ricardus Luci obsedit castellum de Huntendune; milites vero castelli villam combusserunt. Et Ricardus de Luci novum castellum firmavit ante portas castelli supradicti, & tradidit illud comiti Simoni.

Venantodunum conflagravit.

Interea Gulielmus, rex Scottorum, obsedit Carleolum, quod Robertus de Wals in custodia habuit, & dimissa parte exercitus sui, perambulavit Northumbriam, terram regis & Baronum suorum devastans, & cepit castellum de Lidel, & castellum de Burgo, de Applebi, de Wercword, & Yreboth,

Lugubalia à Scotto obsessa. Lidel. Burgus. Applebi. Wercworth.

quod Odonellus de Wimframvile tenuit, & postea rediit ad obsidionem Carleoli. &c. Rex vero procedens inde obsedit Prudehou, castellum Odonelli de Wimframvile, sed illud capere

Prudehou. Humfrevile.

 Alan- pere non potuit. &c. Quorum adventu cognito, rex Scotiæ
novicum i. e. de Prudehou.
obsessum. inde recedens obsedit Alnewic, castellum Gulielmi de Vesci, &c.

Ibidem.

Gulielmus, rex Scotorum, Captus est Gulielmus rex Scotorum
captus Alnovici. apud Alnewic.

Pag. 185.

Ibidem de Henrico Patre rege.

Castellum Profectus est Huntendoniam, & castellum obsedit, quod
Venanto- traditum est ei die dominica proximo sequenti, &c.
dunenfe.

Frameling- Et statim perrexit inde cum exercitu suo Fremingham,
ham. castellum comitis Hugonis Bigot, ubi comes ipse cum magna
Flandrensium multitudine fuit. Et cum rex prope Fremyng-
ham venisset, fixit tentoria sua in loco, qui dicitur Seleham,
& ibi nocte illa mansit. In crastino venit ad eum comes
Hugo Bigot, & facta cum eo pace, reddidit ei castellum de
Fremingham, & castellum de Bungei.

Bungei. Rex recessit de Selham, & perrexit Northamptoniam, quo
Scottus in cum venisset, adductus est ei Gulielmus, rex Scotorum, sub
vinculis. ventre equi compeditus.

* Tresk.

Duffeldense castellum positum erat prope oppidum ejusdem nominis, distabatque à Doruenta, sive Darbeia, celebri emporio, tribus passuum millibus, cujus nunc ne ruinæ quidem cernuntur. adeo fere præter monticulum & fossulam sunt omnia complanata. Distat etiam 1500. passibus a ruinis castelli de Horstone, in rupe positi, cujus muri ex lapide quadrato adhuc cernuntur. Mansitque ibi aliquando Aleonora regina.

(1) Leyrcestre. (2) Mountforel.
(3) Grobi.

Venit etiam ibidem ad regem Rogerus de Mowbrai, & reddidit ei castellum de * Tresk. Et comes de Ferrers reddidit ei castellum de Tutesbiri, & de ^{Tutesbiri.} Duffeld. Et Anketil-
lus Mallore, & Gulielmus de Diue, constabularii comitis Leyrcestriæ, reddiderunt ei castellum de (1) Leycestria, & de (2) Mountforel, & de (3) Grobi.

Anno MCLXXVIIº.

¶ Joannes Se- Magister Joannes Saresbiriensis quondam clericus, & fa-
verianus. miliaris Thomæ Cantuar. factus est episcopus Carnotensis.

Dedicatio Eodem anno dedicata est ecclesia canonicorum regularium
Cirence- Cirencestriæ in honore beatæ dei genitricis Mariæ à Barpto-
strensis ec- lemæo, Exoniensi episcopo, xviº. Cal. Novembris die domi-
clesiæ. nica, præsentate domino rege, qui eidem ecclesiæ magnos re-
ditus in dedicatione sua dedit.

Ibidem de consilio Northamptoniæ habito.

Translatio Eodem consilio Guido Decanus resignavit in manu Ri-
canonico- cardii, Cant. archiepiscopi, decanatum suum de Waltham, &
rum in totum
Waltham.

totum jus, quod habuit in ecclesia de Waltham, quietum clamavit simpliciter, & absolute. Similiter fecerunt canonici seculares de Waltham.

Dein dominus rex, autoritate domini papæ, instituit in eadem ecclesia de Waltham canonicos regulares, de diversis domibus Angliæ sumptos, & constituit Walterum de Gaunt canonicum, sumptum de ecclesia de Ofenei, abbatem primum super congregationem illam.

Eodem anno idem rex, expulsis sanctimonialibus de abbazia Ambresbiri, propter incontinentiam suam, & per alias domos religiosas in arctiori custodia distributis, ipsam abbatiam de Ambresbiri dedit abbatissæ & domui de Fontebrade in perpetuum possidendam, & misso ad Fontebrard pro uno conventu sanctimonialium, Ricardus, Cantuar: archiepiscopus, introduxit eas in abbatiam de Ambresbiri xi^o. Cal. Jul. præfente domino rege patre &c.

Translatio
sacrarum
virginum
de Fonte e-
brardi ad
Ambrosiam.

Eodem anno rex dedit licentiam Judæis terræ suæ habendi cœmeterium in unaquaque civitate extra muros in Anglia. Prius enim omnes Judæi, qui moriebantur in Anglia, Londoniis sepeliendi deferebantur.

Cœmeteri-
um Judæ-
orum.

Eodem anno rex Angliæ pater tradidit in custodia Rogero, archiepiscopo Eboracensi, castellum de Scartheburg.

Scarbur-
gus.

Eodem anno 13°. Cal. Julii pluit sanguineus imber in insula Vectæ per duas fere horas integras.

Imber san-
guineus.

Eodem anno reliquæ S. Amphibali, sociorumque ejus, divina revelatione inventæ sunt, & usque S. Albanum translatae vii. Cal. Jul. sabbato.

Reliquiæ
Amphibali.

Eodem anno Martinus, canonicus regularis ecclesiæ de Bomine, furtive asportavit corpus S. Petroci, & fugiens secum detulit in Britanniam ad abbatiam S. Meuenni. Quo comperto Rogerus, prior ecclesiæ de Bodmine, cum saniori parte capituli sui adiit regem Angliæ patrem, & tantum effecit erga regem, ut præcipiendo mandaret abbati & conventui S. Meuenni, ut, sine dilatione, redderet corpus S. Petroci Rogero, priori de Bodmine, & nisi fecerint, præcepit rex Rolando de Dinant, justiciario Britannia, ut sanctum corpus attolleret, & prædicto priori de Bodmine traderet, &c. Ibidem de restitutione S. corporis.

Bosuenna.
Bodman.
Reliquiæ S.
Petroci ab-
ductæ in Ar-
moricam.

Anno MCLXXIX^o.

Pag. 186.

Eodem anno post Pascha Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, relicta justiciaria potestate, factus est canonicus regularis in abbazia sua de Lenis, quam ipse in fundo suo fecerat, & bonis multis ditaverat, qui paulo post ibidem obiit.

Monaste-
rium de
Lifnes.

Eodem anno obiit Gulielmus, comes Albemariæ, & sepultus est in abbazia de Thorntune.

Spinodu-
nense mo-
nast.

Tom. 2.

D d

Anno

Anno MCLXXXIII^o. qui erat 30us. annus regis Henrici patris.

Gleffobur-
gus confa-
gravit.

Combusta est abbatia de Glastingbiri.

Anno MCLXXXV^o.

Roberrus de
S. Albano
duxit ne-
ptem Sul-
tani Baby-
lonii in ux-
orem.

Quidam frater templi, natione Anglicus, nomine Robertus de S. Albano, relicta lege Christiana, abiit ad Saladinum, regem Babiloniæ, & promisit ei traditurum civitatem Hierosolymam; & facta inde securitate, Saladinus dedit ei neptem suam in uxorem, & tradidit ei exercitum magnum, & constituit eum principem & ducem exercitus sui, &c. Ibi de quo pacto Robertus à militibus Hierosolymitanis cum suo exercitu sit profligatus & fugatus.

Anno MCLXXXVII^o.

Cicestre
conflagra-
vit.

Combusta est fere tota civitas Cicestriæ cum ecclesia sedis pontificalis, & domibus episcopi & canonicorum.

Anno MCLXXXVIII^o.

In vigilia S. Matthæi apostoli & evangelistæ tota fere villa de Beverlaco, cum nobili ecclesia beati Joannis archiepiscopi, combusta est.

Gilibertus
Sempring-
ham.

Eodem anno Gilebertus de Sempringham obiit, & in ecclesia sua de Sempringham inter velatas sepultus est.

Anno MCLXXXIX^o.

Coronatio
Ricardi.

Henricus rex, filius Matildis, obiit apud Chinonem. in Gallia.
Eodem anno celeberrima fuit coronatio regis Richardi.

Lelandus.

Hanc Hovedunus belle admodum depingit, usque adeo, ut facile putes te interesse, atque etiam non sine magna voluptate videre.

Eodem anno.

Balduinus

Archiepiscopus interim construxit ecclesiam apud Lamhith ex opposito Westmonasterii, & a præbendas, quas assignaverat in capella, quam fecerat in Suburbio civitatis Cantuariæ, assignavit in illa ecclesia nova, quam construxit apud Lamhive.

Lelandus.

Postea cum Ricardo rege Massiliam navigavit, deinde cum aliquot nobilibus ad Acon, ubi anno Domini MCXC. mortuus est.

Anno MCXC^o. de insolenti & superbo imperio Gulielmi, episcopi Elyensis, peregrinante Ricardo rege.

Infolens &
superbum
Gulielmi,
episcopi
Elyensis,
imperium.

Et rex misit in Angliam Gulielmum, Eliensem episcopum, cancellarium suum, ad præparandum sibi & itineri suo necessaria; & volens exaltare illum super omnes, tam clericos quam laicos, regni sui, misit nuntios suos ad Clementem

a Præbendis MS.

papam,

papam, & efficit adversus eum, quod ille commisit præfato cancellario legatiam totius Angliæ & Scotiæ. Cumque cancellarius ille in Angliam veniret, fecit turrin Londoniarum circumdari fossato profundissimo, sperans quod Tamesis flu: perinde transiret &c. De ejus exactionibus.

Anno MCXCI^o.

Perfectis igitur omnibus, misit rex Angliæ imperatorem cum custodibus suis Tripolim, & tradidit insulam de Cypro Ricardo de Camvile, & Roberto de Thornham in custodia. i.e. regem Cypri. Cypros insula, devicto rege suo, Ricardi imperium agnovit.

Ibidem.

Ricardo Reuel castellum de Oxenford & de Llanstaventun, Gualtero filio Roberti castellum de Eia. { Llanstaphandune. Stephanium.

Ibidem.

Hugo Conventrensis episcopus expulit monachos ejusdem ab ecclesia cathedrali, & instituit in ea monachos seculares. { Insula. Eie. Monachi Conventuenses clastro suo expulsi.

Anno MCXCVIII^o.

Gaufridus, filius Petri, justiciarius Angliæ, magno congregato exercitu, profectus est in Walliam ad succurrendum ho-

minibus Gulielmi de Branse, quos Wenhumwin, frater Caduallani, obsederat in castello Matildis, &c. Castellum Matildis.

Anno MCXCIX^o.

Eodem die coronationis suæ rex accinxit Gulielmum Marecallum gladio comitatus de Strigoil. Gulielmus Marecallus, comes Strigulienfis.

Eodem anno extitit in Anglia & in finibus ejus tanta aquarum inundatio, quod pontes, & molendini, & domus asportabantur. Ponte autem de Berwic asportato, cum, ex præcepto Gulielmi, regis Scottorum, comes Patricius, custos de Berwic, & tunc temporis justitiarius totius regni Scottorum, pontem illum de Berwic reædificare vellet, prohibitum est ei ex parte Philippi, Dunelmensis episcopi, ne pontem illum in terra sua firmaret. Pons ille fieri non potuit, nisi firmaretur in terra Dunelmensis episcopi, sicut prius erat. Tandem vero episcopus, consilio Gulielmi de Sutevile, permisit pontem fieri. Pons Berovicensis.

Ibidem de Suffraganeis archiepiscopi Menevensis.

Et de S. Paterno in Caerdigan, quæ ^{Shyre} sedes, quia parochiani pastorem suum intertecerunt, obsolevit, & Menevensi diocæsi est adunata. { Llan Batern Vaur. Paternum sedes episcopalis.

Roraldus, princeps Gallo-
vidiæ, sepultus Avonæ Me-
diterraneæ.

Eodem anno mense Decembri Ro-
raldus, princeps Galweizæ, obiit in Angli-
apud Northampton, & ibi sepultus in
abbatia S. Andreæ.

Anno MCCI^o. de Joanne rege.

Hagustal-
dunum.
Corbrige.
Vana spes
thesauri.

Cumque venisset ad Exildesham, & audisset, quod apud
Corbrige esset thesaurus absconditus, fecit ibi fodere, sed
nihil inventum est præter lapides, signatos ære, ferro, &
plumbo.

Lelandus.

Hactenus Hovedunus attingens 3um. annum Joannis regis,
nisi quis putet, quod in recensendis Westsaxonum regum
nominibus, ad quos monarchia Angliæ devenit, tantum ad
Henricum primum descendat, ideo historiam Stephani, Hen-
rici 2ⁱ. patris, & filii Ricardi, & Joannis regum ab eo non
esse scriptam, sed à recentiori quopiam annexam. Quod
nullo modo verisimile. Nam phrasis & dictio arguit esse
Hoveduni opus.

*Ex Annalibus incerti auctoris, sed conjunctis cuidam ab-
breviationi Hoveduni in Mailrosensi codice.*

Dunoca-
strum fun-
ditus igne
combustum
Pag. 188.

Anno Domini MCCIII. Danecastria in vigilia Paschæ fun-
ditus combusta est.

Ex antiquo de legibus Saxonum libro.

Cirlus, id est, rusticus.

Folchemote, id est, populi placitum.

Wita, id est, forisfactura.

E consilio Alfredi & Guthormi Daci.

In primis de nostris Landimeris sursum in Tamisia, & tunc
superius in Lygan, & tunc in longum usque ad exortum ejus,
tunc in rectum ad Budefordium, tunc sursum in Ufa ad
Yetelingastreat.

Gafulland, i. e. terra censa.

Geneat, id est, villanus.

Lahslite.

Cherisceat, jus in decimis ecclesiæ solvendis.

Æthelstani decretum plane severum de decimis solvendis.

Aliud ibidem capitulum de Æthelstani eleemosinis.

Portreve.

Ex Decretis Æthelstani.

In Cantuaria septem ^a monetaria sint, regis quatuor, epif-
copi duo, abbatis unum. In Roucestria tres, regis duo,

^a Monetarii potius legendum. Ita enim in impressis. Quid quod & tres ha-
beamus mox infra?

episcopi

episcopi unum. In Lundonia octo. In Wintonia vi. In Lewis duo. In Hastingecestre i. In Cicestra i. In Hamtune ii. In Warham ii. In Dorcestre i. In Scaftesbiry ii. In Exonia ii. In aliis Burgis i.

Gemotum, id est, placitum.

Fliman, id est, fugitivus.

Notum est hoc institutum in magna synodo apud Grateleiam, cui archiepiscopus Wulthelmes interfuit, & omnes sapientes quos Æthelstanus rex congregare potuit.

Est ibidem capm. de officio episcopi.

Cynedom, i. e. regia dignitas.

Cheorlman.

Æthelstanus rex conciliorum decreta sanxit Exoniæ, Fauresham, & Funresfeld.

Si libera mulier sit, præcipitetur de clivo, vel submergatur. Pœna furti.

Si servus homo sit, eant LXXX. servi & lapident eum.

Bocland, id est, terra testamentalis.

Ultimum cap. legum Æthelstani est de Ordalio.

Leyland.

Pœna Ordalii erat, ut calcando ferrum ignitum se purgarent.

Ex legibus Canuti Daci, Ang. regis.

Vadat ad iudicium, quod Anglice dicitur Corfued.

Pœna facerdotis.

Capm. 16. est de solvendis decimis.

Mundbreche, id est, infractio pacis.

Hamsocna, id est, invasio mansionis.

Forestal, id est, prohibitio itineris.

Schiremote, id est, conventus totius comitatus.

Strecman, id est, potens, vel fortis vir.

Tihla, id est, accusatio.

Pag. 189.

Papa pro episcopo.

Et ipsa perdat etiam nasum & aures.

Pœna adulterii.

Cpydeleas, id est, intestatus.

Bonda, id est, pater-familias.

Leges Canuticæ postea ab Edouardo, eadem confirmante, Edouardinæ dictæ.

Erant etiam in eodem codice leges Henricianæ.

Centuria.

Decania.

Alia enim est Westfexiæ, alia "enim" Merchena, alia Denelaga.

Triplex lex.

Interint episcopi, comites, vicedomini, vicarii, centenarii, aldremanni, præfecti, præpositi, barones, vavasores, tungrevi.

Qui debeant publicis totius regni consiliis interesse.

a Delend.

a Chronicon

Anno CCCCLV^o. bellum apud Cantiam in loco, qui dicitur

Ægeletherp, contra Britones, & regem Britonum Vortegirnum, in quo cecidit Horsa, & frater ejus Hengistus regnum suscepit cum filio Oisc apud Cantuarios.

Baptizatus est apud Dorcestretram à S. Birino episcopo, suscepitque eum de sacro fonte S Ofuualdus, Northumbrorum rex.

Anno Domini DCLIII^o. S. Botolphus abbas fabricavit monasterium apud Icanno.

Anno DCCXXVI^o. Ine, rex Occidentalium Saxonum, xxxviii^o. anno regni sui ^b post^o monasterium constructum atque dedicatum apud Glasconiam regnum reliquit, Romam perrexit, & ibi vitam præsentem honorifice finiens, coelestem patriam cum Christo regnaturus adiit.

Tempore Brictrici, regis Westfax.

* Id est, Anno DCCLXXXVI^o. primum tres naves * Normannorum applicuerunt in insula, quæ dicitur Portland.

Anno DCCCL^o. primum hyemaverunt pagani in insula, quæ vocatur Scepeige.

Ibidem.

Et Lundoniam civitatem, quæ est sita in aquilonali ripa Tamenfis flu. in confinio Estfaxum & Middelfaxum, sed tamen ad Eastfaxum illa civitas pertinet, ^c depopulati sunt^o.

Gens namque Occidentalium Saxonum reginam juxta regem sedere non patitur, nec etiam reginam appellare, ^d sed regis conjugem, permittit.

Quod à domino meo Ælfrido, Angulo-Saxonum ^e rege veridico, etiam sæpe mihi referente audivi.

Formidolosus rex, nomine Offa, qui vallum magnum inter Britanniam & Merciam de mari usque ad mare facere imperavit, &c. De Eadburga, Offæ filia, quæ nupsit Beorthrico, Westfax: regi, quæ cum nobilem quendam veneno interfecisset, quia conjugum ter charus erat, etiam maritum, qui casu

a Ita vocat ipse Lelandus. Primum autem scripserat, Ex libro annalium au-
Afferionis

toris incerti nominis, sed quem constat familiarem fuisse Alfredo, sive Aluredo, regi, literatorum omnium Mecænat. Quas quidem voces postea expunxit. Quin & *Afferionis*, quam supra lineam locatam videmus, est atramenti paullo pallidioris, à propria tamen Lelandi manu. Atqui recte se habebat *Afferionis*. Nam *Fragmenta* hæc sunt re vera pars ejus *Annalium*, sicut nos alibi monuimus. Vide *Not. ad Ælfridi vitam Spelmannianam*, pag. 52. Neque aliter cl. Galeus, qui istos *Annales* edidit e MS. in nonnullis à Lelandiano discrepante. ^b Adjeci, cum cl. Galeo, in cujus etiam desiderabatur Codice. ^c Ex impressi. ^d De hac consuetudine vide, si lubet, qua paullo fufius concessimus in notis ad *Ælfridi vitam Spelmannianam*, pag. 24. ^e Regem MS.

ex eodem poculo biberat, fustulit indigna morte. Hinc illa servitus & ignominia uxorū regum Westsaxoniarū. Hinc odiosum Westfax: reginæ nomen. Hæc Eadburga postea ad Carolū Mag: cum maximo thesauro fugiens, profudit omnia; dehinc monacha facta, sed impudica; denique, abjecta religione, stipem passim cum amatore, aut servo, petens, Papiæ misere obiit.

Anno DCCCLVI^o. Humberchtus, Orientalium Anglorum episcopus, unxit oleo, consecravique in regem Eadmundum gloriosissimum, cum gaudio magno & honore maximo, in villa regia, quæ dicitur Burna, quia tunc temporis regalis sedes erat.

Anno DCCCLVII^o. Adelwulphus, rex Occidentalium Saxonum, quievit in pace, & sepultus est apud Stenigam.

Athelwolphus rex sepultus Steningi.

Regnavit filius ejus Adelbaldus post eum, sed, contra Deum & Christianorum dignitatem, nec non & omnium paganorum consuetudinem, a thorum patris sui ascendens, Juditham, Caroli, Francorum regis, filiam, cum magna ab omnibus audientibus infamia, in uxorem duxit.

Anno DCCCLX^o. Adelbaldus, Occidentalium Saxonum rex, defunctus est, & in Shireburna sepultus est.

pag. 191. Æthelbaldus rex sepultus in Shireburn.

Tempore Adelbrichti regis, fratris Adelbaldi.

Magnus paganorum exercitus de mari adveniēns, Wintaniam civitatem hostiliter invadens, depopulatus est.

Anno DCCCLXVI^o. Æthelbrichtus obiit, & in Shireburna juxta fratrem suum honorabiliter sepultus requiescit. Cui successit Adheredus, frater ejus.

De S. Ædmondo martyte.

Qui morabatur eo tempore ab urbe longius in villa, quæ lingua eorum Hegilefdune dicitur, à qua & sylva vicina eodem nomine vocatur.

Alias Ægildun, quod Latine sonat Aquilædunum.

Anno DCCCLXXI^o. Adheredus, rex Occid. Sax. viam universitatis adiens, in Winburnan monasterio sepultus est.

De Alfredo, qui successit Adheredo fratri.

Cumque regnaret quasi invitus, uno mense non jam impleto, divino fultus auxilio, contra universum paganorum exercitum in loco, qui dicitur Wiltune (qui est in meridiana ripa Wili flu. de quo flu: tota illa paga nominatur) cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit, & cet. Ut paganos primum in fugam verterit, qui, contempta paucitate Alfredini exercitus, ipsum postea ad fugam egerint.

[Juxta Salesburie.] [Wiltneir.]

Anno DCCCLXXVI^o. paganorum exercitus, nocte clam de Grantebrig exiens, castellum, quod dicitur Waerham, intravit.

a Thronum in Ed. Galeana.

Eodem

Eodem anno.

Equestris
exercitus
Dacorum
Iscam petit.

Nocte quadam, foedere dirupto, omnes equites, ^a quos habebat, occidentem versus in Domniam, ad locum, qui dicitur Anglice Exanceltre (quæ civitas in orientali ripa fluvii sita est) prope mare meridianum, ibique hyemavit.

Anno DCCCLXXVI^o. exercitus paganorum Werham deferens, partim equitando, partim navigando, pervenerunt ad locum, qui dicitur ^b Snanauic.

Anno DCCCLXXVIII^o. magnus paganorum exercitus, post Theophaniam, latenter Cippanham, villam regiam, adiit, quæ est sita in sinistrali parte pagæ Wiltunenensis, in orientali ripa fluvii: Avon, & ibi hyemavit.

Eodem anno frater Inguari & Healfdene, cum 23^s. navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domniam enavigavit, & ibi à ministris regis cum mille ducentis perperam agens

alias Tinwith.

Tinwic.

occisus est ante arcem Cynuit, in qua arce multi ministri regis se concluderant confugii causa.

Diluculo super paganos ex improvise irrumpunt, & prima hora hostes hostiliter, cum rege suo, maxima ex parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosterunt, ibique acceperunt spolia non minima. In quo etiam acceperunt illud vexillum, quod Reaven nominant, &c. Ut sorores Hynguari hoc vexillum texuerunt.

Raven vexillum Dacorum.

Pag. 192.

Anno eodem post Pascha Ælfredus rex cum paucis adiutoribus fecit arcem in loco, qui dicitur Ethelingæige, & de ipsa arce semper cum nobilibus vassalis Sumersetensis pagæ contra paganos infatigabiliter rebellavit. Iterumque in hebdomada 7^a. post Pascha ad petram Ecgberti, quæ est in ori-

entali parte saltus, qui dicitur Salwud, Latine autem Sylva magna, ^c "equitavit", ibique obviaverunt illi omnes accolæ Hamptunenensis pagi.

Exinde castra commovens, venit ad locum, qui dicitur Iglea, & ibi una nocte castra metatus est.

Nocte illa, cum se sopori dedisset, apparuit ei quædam effigies, spectie S. Neoti, quondam ejus familiaris amici, ac propinqui, admonuitque, ut omnem terrorem & metum barbarorum abjiceret.

Mane illucescente vexilla commovens inde, ad locum, qui dicitur Æthandune, &c. Quo modo paganorum exercitum

^a Quos rex habebat, occidit, indeque versus &c. in Ed. Gal. rectius. Profectus est tamen subintelligi debent. Ne plura hic loci dicam efficit nota nostra ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 49. quam videbis. ^b Vide notam nostram ad vitam prædictam pag. 52. ^c Ex Ed. Galeana.

fuderit,

fuderit, fugaveritque ad arcem; quam tamen non per nomen vocat, ita ut dubium sit an arx illa apud Ætandun fuerit; utque pagani obsessi in arce tales pacis conditiones Ælfredo obtulerint, quales ille optasset.

Nam post tres hebdomadas Gutran, paganorum rex, cum 30^a. electiffi de suo exercitu viris ad Ælfredum regem prope Æthelingeie in loco, qui dicitur Alre, pervenit, quem Alfredus rex in filium adoptionis sibi suscipiens de fonte sacro baptismatis elevavit. Cujus chrismatis solutio octavo die in villa regia, quæ dicitur Wedmore, fuit.

Alre:

Eodem anno ^a præfatus paganorum exercitus de Cyppenham, ut promiserat, confurgens, Cyrencestriam adiit, quæ est in meridiana parte Wicciorum sita.

Cypenham.

Eodem anno mag. paganorum exercitus de ultra-marinis partibus venit navigans in Tamensem flu: & adunatus est superiori exercitui, sed hyemavit in loco qui dicitur Fullanham.

Anno DCCCLXXX^o. paganorum exercitus Cirencestre deserens, ad orientales Anglos perrexit, ipsamque regionem dividens cœpit inhabitare.

Anno DCCCLXXXVI^o. Alfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Londoniam honorifice restauravit, & ^b habitalem fecit, quam genero suo Adheredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

Anno DCCCXC^o. Guthran, rex paganorum, qui & Athelstanus, nomen in baptismo suscepit. Qui primus apud Orientales Anglos regnavit post passionem S. Eadmundi, ipsamque regionem divisit, coluit, & primus inhabitavit. Mortuus est itaque anno 14°. postquam baptismum suscepit, mausoleatusque in villa regia, quæ vocatur Headlege, apud Orientales Anglos.

Polyd: pernegat Guthran regnasse apud Orient: Anglos. Guthran sepultus apud Headlege.

Anno DCCCXCI^o. magnus paganorum exercitus venit de orientali regno Francorum usque ad Bononiam, indeque cum alias CCL.

CCCL. navibus in ostium Limene flu: & ibi non longe à flu: in loco, qui dicitur Apuldran, fecerunt castellum firmissimum. Limene flumen currit de Sylva magna, quæ vocata est Andreadeswalde, quæ sylva habet spatium in longitudine ab oriente in occidentem milliaria cxx. & eo amplius, in latitudine triginta.

Limen flu: Andreadeswald sylva.

Eodem anno Hastings venit cum LXXX. navibus in ostium Tamenfis flu: fecitque sibi firmissimum oppidum apud Middeltunam, in australi ripa Tamenfis flu: Non multo post fecit aliud in aquilonari parte Tamenfis, in loco qui dicitur Beanfeat.

Pag. 193. Hastingsi adventus. Mediodunum. Beanfeat.

^a Anno videlicet DCCCLXXIX^o. ^b Habitabilem in Ed. Gal.

i. e. Dacos

Hoc anno Alfredus rex pugnavit contra Nortmannos in Fearnham. loco qui dicitur Fearnham, qui eos occidit, & regem eorum fauciavit atque fugavit.

Interea, ex præcepto regis Alfredi, Adhered, comes Merciorum, una cum civibus Londoniæ, & aliis innumeris bellatoribus prudentissimis, venit usque Beanfletam, munitionemque paganorum obsedit, fregit, atque innumera ibidem spolia accepit. In quibus etiam uxor Hastingi cum duobus filiis ad Londoniam est adducta, & regi Alfredo præsentata.

Post autem Hattingus iterum veniens Beanfletam, reparavit ibidem castellum, quod fractum fuerat. Denique perrexit ad Scobrige, & ibi construxit munitionem validissimam, conjunctusque est ei exercitus ille, qui apud Apuldran sedit, &c. Quo pacto Dani prædas egerint usque ad ripam Sabrinæ.

Ibi apud Buttingatunam munitissimum oppidum fecerunt.

Dani vero in fugam versi sunt. Nam fame coacti, relicto oppido, pugnabant. Ad Estfexiam redierunt, unde venerunt.

Anno dcccxciii^o. præfatus exercitus paganorum hyemavit in insula, quæ vocata est Merefige.

Anno Domini dcccc. Alfredus veridicus, vir in bello per omnia strenuissimus, rex occidentalium Saxonum nobilissimus, prudens vero & religiosus, atque sapientissimus, cum magno suorum dolore viam universitatis adiit die ^a septima Cal. Novembris, anno regni sui xxix^o, & dimidio; anno vero ætatis suæ LI°. Indictione 3^a. Qui apud Wintoniam, civitatem regalem, decenter & regali honore est sepultus, in ecclesia S. Petri, mausoleumque ipsius constat factum de marmore porphyretico pretiosissimo.

Duo monasteria construere imperavit, unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingei, in quo constituit Joannem abbatem, religiosum virum de genere antiquorum Saxonum.

Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Sceaphtesburch, habitationi monialium habile, idem rex ædificare imperavit, in quo propriam filiam suam Æthelgevam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Libros ante se die & nocte, quodcumque ullam haberet licentiam, Anglicos imperabat recitare, in quibus jussu regis præfati fuerunt scripta iuxta judicia inter potentes & impotentes, & alia multa utilia tam clero quam plebi.

^a Quinta al. De morte Ælfredi vide notas nostras ad Spelmanianam vitam Ælfr. pag. 216.

Eodem

Eodem anno filius ejus Eaduardus unctus est in regem. Eaduardus, Alfredi filius, rex.

Anno DCCCCII^o. S. Grimbaldus sacerdos transiit. Grimbaldus.

Anno DCCCCIII^o. Alchfuitha regina, mater regis Eaduardi, decessit. Alchfuitha, Eaduardi mater.

Anno DCCCCX^o. bellum apud Wodnesfeldam, in quo ceciderunt Eouuifus & Healfdena, reges paganorum, & multi alii primates paganorum.

Anno DCCCCXI^o. Eaduardus rex iussit ædificare urbem aquilonarem apud Heorthfordam inter flumina, quæ nuncupata sunt Memeran, & Beneficiam, & Lygean, circa festivitatem S. Martini. Pag. 194. Lygan flu.

Circa quoque festivitatem S. Joannis Baptistæ præcepit construere urbem apud Wittham. Item ipso anno apud Heorthfordam in australi parte Lugean flu:

Ex Chronico quodam Vilodunensi, Anglicis rithmis scripto, incerto tamen autore, hæc quæ sequuntur, me interprete, decerpta sunt. Pag. 195.

Ecbertus, rex Westfaxonum, frequenter egit ^a Severiæ.

S. Alburga, soror Ecberti regis, nata Viloduni.

Atwulphus rex, Ecberti filius secundus, fundator Vilodunensis monasterii.

Atwulphus rex, salutata Roma, per Galliam domum rediens, filiam Caroli in uxorem accepit.

Ethelbald, Atwulphi filius, Shiroburnæ sepultus.

Ethelbright rex sepultus apud Twinburne, & hic fuit 3^s. fundator Vilodunensis monasterii.

Wulstanus, comes Vilodunensis, contra Ethelmund, regem Merciorum, pugnans vicit, graviss: tamen vulneribus acceptis, ex quibus ante annum periit. Hic quandam antiquam ecclesiam S. Mariæ Viloduni reparavit, antea per Danos tantum non destructam, instituitque in ea collegium sacerdotum, qui preces & pro Alquimondo patre suo, crudeliter ab Ethel-mundo, Merciorum rege, interfecto, & pro se assidue funderent. Mortuo postea Wulstano comite, uxor ejus Alburga, soror Ecberti, ^b regis Visifaxonum, obtinuit à fratre, ut monasterium ibidem fieret sacrarum virginum, cujus primus fundator idem Ecbertus dictus. Prope hoc monasterium erant Wulstani comitis ædes, regioque civitatis, in qua monasterium conditum fuit, Kinggesbyri dicebatur, quod nomen vel hodie servat. Fundatum vero fuit monasterium anno D. 800. erantque duodecim sacræ virgines, præter præsidem.

^a Sic, cum inductionis nota, verbum unum aut alterum (vitam forsan, aut quid simile) desiderari indicante. ^b Regi MS.

JOANNIS LELANDI

Alfredus vicit Danos cruentiff: pugna, quingentis à Viloduno passibus, in loco, vulgo Wascheorne dicto.

Ælfled, puellula trium annorum, temere a nutrice in balneo relicta, quæ fugerat propter metum & strepitum pugnantium, periit, & sepulta fuit in monasterio S. Mariæ Viloduni.

Alfredus rex, devictis Danis, motu uxoris suæ Egwinæ condidit novum monasterium Viloduni, eo loco, ubi ipse prius habitaverat, & duodecim sacras virgines curæ Radegundis abbatis tradidit, transtulitque tredecim virgines monasterii S. Mariæ in suum. Ita erant numero viginti & sex. Absolvit ecclesiam novam cum officinis duobus annis, quam dedicavit D. Mariæ, & Sancto Barptolemæo.

Alfredus condidit monasterium de Scaftesbyri in gratiam Ethelgaræ, filia suæ.

Edgarus rex nomine filia suæ Edithæ, ex Wultrilde concubina genitæ, auxit monasterium Vilodunense.

Hæc cum adolevisset, curante patre, gubernationem accepit trium monasteriorum, scilicet Vilodunensis, Berecingensis, ^{Simenorum} & Mariani quod est Ventæ Belgarum.

Pag. 196.

Ex primo libro Eadmeri, monachi Cantuar:

Hic ergo Lanfrancus, cum Cantuariam primo venisset, & ecclesiam Salvatoris, quam regere susceperat, incendio atque ruinis pene nihil factam invenisset, mente consternatus est. Sed cum magnitudo mali illum cogeret desperare, rediit in se, animique fortitudine fretus, sua commoditate posthabita, domos ad opus monachorum necessarias citato opere consummavit, quibus per plures annos usi sunt: ^a ad aucto eorum conventu, parvæ admodum visæ sunt. Destructis itaque illis, alias, decore & magnitudine prioribus multum præstantes, ædificavit. Ædificavit & curiam sibi; ecclesiam præterea, quam spatio septem annorum à fundamentis ferme totam perfectam reddidit.

Quid referam de abbacia S. Albani, quam, intus & extra ad nihilum fere devolutam, ipse, ut suam, instituto ei bonæ memoriæ Paulo abbate, à fundamentis reædificavit, & intus magna religione, foris multarum rerum donatione, auxit, honestavit, ditavit?

In episcopatu Rosensi non multo plures quam quattuor Canonicos, & ipsos ærumnosam vitam agentes sub Siuordo episcopo, reperit, qui episcopus ubi cum Ernusto, quem ei successorem Lanfrancus statuerat, præsentis vitæ sublatus est, monachus piæ recordationis, Gundulphus nomine, ab eodem

^a An, at aucto?

ibi

ibi subrogatus episcopus est. Per hunc vetustam episcopatus ecclesiam cum fabrica adjacente subvertit, & nova quæque extruxit. Clericos, qui illhic, sicut diximus, agebant, aut in eodem loco ad religionis culmen erexit, aut, datis aliis rebus, de quibus abundantius solito victum & vestitum haberent, in alia loca mutavit. Sedem etenim episcopalem monachici ordinis cultu instituit, ac delegatis terris & aliis, quæ sustentationi illhic ferventium deo competebant, divitem de paupere, sublimem de humili, sicut in præfenti habetur, effecit.

Sed quod de pauperibus ^a foris muros civitatis Cantuariæ fecit, prætermittendum mihi in hoc opere fore non arbitror. Extra aquilonalem denique portam urbis illius lapideam domum decentem & amplam construxit, & ei pro diversis necessitudinibus hominum & commoditatibus ^b habitacula plura cum spatiosa curte adjecit. Hoc palatium in duo divisit; viros videlicet, variis infirmitatum qualitatibus pressos, uni, parti vero alteri feminas, se male habentes, instituens. Ordinavit etiam eis de suo vestitum & victum quotidianum, ministros quoque ac custodes.

Ex altera vero parte viæ ecclesiam in honorem beati Gregorii papæ composuit; in qua Canonicos posuit, qui regulariter viverent, & præfatis infirmis, quæ saluti animarum suarum congruerent, cum sepultura ministrarent.

Remotius vero quam à boreali ab occidentali porta civitatis lineas domus in devexo montis latere fabricans, eas ad opus leproforum delegavit. Pag. 197.

^{i. e.} ut privilegiorum chartas repararet.

Qui eo quidem magis in istis laboravit, quod antiqua ipsius ecclesiæ privilegia in ea conflagratione, quæ eandem ecclesiam 3° ante sui introitus annum consumpsit, pene omnia interierant.

Ecclesia S. Salvatoris ter ante tempora Lanfranci conflagravit. Conventus principum pro querelis, à Lanfranco de jure eccl: suæ adductis.

Disposito itaque apud Pindene conventu principum, &c.

Nam mox, ut alia, quæ perperam gessit, ^c omittam, ipsam totius Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, necne adjacentium insu-

sub: Gul. Rufus.

larum ^d matrem, ecclesiam scilicet Cantuar: invasit.

Quarto inter hæc anno Hugo, comes Cestrensis, volens in sua quadam ecclesia monachorum abbatiam instituere, missis Beccum nuntiis, rogavit abbatem Anselmum Angliam venire, locum inspicere, eumque per monachos suos regulari conversatione informare.

Profectus igitur mare transit, & Dofris appulsus est.

Anselmi adventus. Dofris portus.

^a Foras al. ^b Ex Ed: Seldeniana. ^c Ex Ed: Seld. ^d Ex Ed: Seld.

E libro

E libro 2.

Samuel monachus in episcopum Dublin: electus. Hic, defuncto bonæ memoriæ Donato, Dublinæ civitatis episcopo, à rege Hiberniæ, Murierdach nomine, necne à clero & populo in episcopum civitatis electus est, atque ad Anselmum, juxta morem antiquum, sacrandus cum communi decreto directus.

Pontifex Ro. Anselmi exulis opem contra Græcos petit. "Ascende usque ad nos, & pugnans pro matre tua & nostra adjuva nos, cui suam vides integritatem Græcos istos conari adimere, & nos in id ipsum nefas, si facultas eis tribuitur, præcipitare. Succurre igitur, quasi vere pro hoc à deo missus huc."

Recordatus sum verborum, quæ puer à senioribus nostræ ecclesiæ, Eduuio scilicet magnifico viro, Blachemanno, atque Farmanno, aliisque non nullis olim audieram.

Pontifex Beneventanus brachium S. Barptolmæi apostoli in Britanniam adduxit. Veniens igitur Cantuariam, cum brachio ipso, prout Canutus Emma rex & regina dictaverant, decenter susceptus. i. e. 1^a. Aug. Siquidem illa die mane pransus in sylvam venatum a iuvit, ibique sagitta in corde percussus.

E libro tertio.

Mathildis, filia Malcholmi, nobiliss: regis Scotorum, & Margaritæ, quæ scitur exorta de semine regum Anglorum, nupsit Henrico, regi Anglorum.

Verba Mathildis.

Mathildis coacta velum induit Viloduni. "Isto, nec alio modo, teste conscientia mea, velata fui." Eodem anno venit in Angliam Guido, archiepiscopus Viennensis, functus, ut dicebat, legatione totius Britan: ex præcepto & autoritate, ut dicebat, apostolicæ sedis, quod per Angliam auditum omnibus in admirationem venit. Inauditum scilicet in Britan: cuncti scientes, quemlibet hominem super se vices apostolicas gerere, nisi solum archiepiscopum Cantuar:

Pag. 198. Quapropter sicut venit, ita reversus est, à nemine pro legato susceptus, nec in aliquo legati officio functus.

E libro 4.

In consilio Londoniensi societas mulierum, ut in superioribus diximus, omnibus presbyteris & canonicis Angliæ interdicta est.

Archiepiscopus Cantuar: primas est totius Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, & insularum adjacentium.

Lelandus.

Anselmus Henrico regi obstitit, ne nova sedes episcopalis fieret in Hely insula sine consensu episcopi Ro.

a Gulielmus nempe Rufus.

In

In majori ecclesia ad caput venerandæ memoriæ Lanfranci Sepultura Anselmi.
prædecessoris sui honorifice sepultus.

E libro 5.

Si Anglus erat, nulla virtus, ut honore aliquo dignus judi- Angli à Nortman- nis con- tempti.
caretur, cum poterat adjuvare.

Lelandus.

Narrat de miro aquarum defectu in Tamesi prope Londi-
num, in Medeuuege prope Rosam, & in flu: de Gernemuth,
& in aliis flu: per Angliam.

Defuncta siquidem est apud Westmonasterium Cal: Maii, Obitus & sepultura Mathildis,
& in ipso monasterio decenter sepulta.

E libro 6. quem vix ad numerum quinque pagellarum produxit. Angl: re- ginæ.

Radulphus, archiepiscopus Cantuar: obiit 13. Cal. Novembr:
& in medio aulæ majoris ecclesiæ decenter sepultus.

E prologo historiae Aluredi, thesaurarii Beverlacensis ecclesiæ. Pag. 199.

Aggressus sum itaque laborem, mihi quidem difficilem, fa-
stidiosum fortasse despiciabilem, sed studioso, ut reor, non in-
utilem. Quia, quæ sparsim in plurimorum leguntur scriptis,
à prima habitatione Britannia usque ad Normannorum tem-
pora, per annos amplius quam duo millia, in hoc opusculo,
quasi in brevi tabella, depicta, studiosus lector agnoscere,
& diverforum temporum gesta, lectione capitulatim distincta,
poterit invenire. Lelandus. Atque hîc quidem finis pro-
logi erat.

Civitas apparet, quæ dicitur Portus Rutupi.

[Sand- wich.]

Man vero, vel Euboniam, sive Mevanias insulas, quæ in
umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Ed-
winus, primus Northumbrorum rex Christianus, Anglorum
subjecit imperio.

Antiquitus in proverbio dicebatur, quando de regibus &
i
judicibus Britannia sermo fiebat: "Judicabat Britannia cum
"tribus insulis."

Hetichus philosophus gentem Britannicam imperitissimam
appellavit, horroris nimii, sectantes artes multas ex ingenio
maximo. Terrarum metalla ibi inveniri narrat, auri, argenti,
aurichalci, stanni magnitudinem ac ferri, multasque alias ad-
inventiones, quæ investigabiles sunt aliis gentibus.

Lelandus.

Nomina civitatum, quæ Aluredus Britannice citat, adeo
conspirant cum catalogo Henrici Huntingdunensis, ut veri-
simile sit, Henricum ab Aluredo mutuo sumpfisse.

Additur his & nostro tempore sexta natio, id est, Flan-
drenses, qui de patria sua venientes, in regione Mailros, in
confinio

confinio Gualliarum, jubente rege Henrico, habitationem acceperunt, qui hucusque in insulam catervatim confluentes, nec minus quam indigenæ armis & militia potentes, magnam sibi jam in ea partem sub Normannis militantes acquisiverunt: quorum crebra in insulam confluentia, & inter Normannos habitatio, quousque procedat, sequens ætas videbit.

Lelandus.

Omnia, quæ fere scribit Aluredus de regibus Britan: usque ad Saxonum adventum, è Galfredi historia, suppresso tamen omnino ejus nomine, desumpta sunt.

In cap. de Dunuallone hæc de 4. viis pub. quæ in Galfredo non comparent, scribit.

Via publica.

Primus callis est ab oriente in occidentem, & vocatur Ycenild. Secundus est ab austro in aquilonem, & vocatur Ermingestreate. Tertius est ex transverso à Dorobernia in Cestrum, scilicet ab Euroaustro in Zephyrum septentrionalem, & vocatur Wadelingstreate. Quartus major ceteris incipit in Cateneffe, & definit in Toteneffe, scilicet à principio Cornwalliæ usque in finem Scotiæ; & hic callis vadit ex transverso à Zephyro australi in Eurum septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Pag. 200.

In peroratione historiæ regum Britan: sic scribit:

sup: regibus

Arturius.

De quibus non parva parvitatem meam meditatio vexat, quid causæ extiterit, quod de inlyto rege Arturo nihil Romana, nihil Anglorum historia meminerit.

Et post eum filius suus Oeric, cog. Oesc, à quo reges Cantuar: Oeschingæ dicti sunt.

Ab Anglis Anglia nomen sumpsit.

Limene.

Et eorum filia fuit S. Ethelberga, S. Edwini, regis Northumbriæ, regina, quæ monasterium in loco, qui dicitur Ly-mene, construxit, & ibi requiescit.

sup: Edelbaldo

Emma, regis Francorum filia, genuit ei S. Enswidam, quæ in Folchestane requiescit; & regulum Eormenredum, patrem S. Eormenburgæ, reginæ Westanglorum; & S. Ermenburgam, S. Etheldridam, S. Ermengidam; & sanctos martyres Ethelredum atque Ethelbertum, quos Thunor præpositus martyrizavit.

sup: Ercomberti.

Shepege monalter:

Hujus regina S. Sexburga, Annæ, regis Orientalium Anglorum, filia, monasterium in Scepege construxit.

Cui frater suus Uuicthredus succedens ecclesiam S. Martini in Dovera construxit.

* Eam MS. cum asterisco scilicet sub m.

Nomina

Nomina regum Cantianorum.

Edelbertus, Edelbaldus, Erconbertus, Ecbriktus, Lotherus, Edricus (a),
 Uuiethredus, Edelbriktus, Edbertus, Cuthredus, Baldredus. Polydorus ad-
 jecit Ethelwolpnum regem ultimum.
 (a) Huntendunus hinc addit Aidredum & Wibehardum.

De regibus Orientalium Anglorum proximis à Cantianis.

Refert genus Reodwaldi ad Woden usque.

sup: Annas rex.

Qui de regina sua Ereswida, sorore S. Hildæ abbatissæ, duos filios genuit, Adulphum & Alfwoldum.

Nomina regum Orientalium Anglorum.

filii Tricla C Erwaldus
 Reodwaldus, Eorpwaldus, Sigbertus, Egricus, Anna, Adelherus, Adelwoldus, Aldulphus, Alfwoldus, Beorna, (1) Ethelredus, Egelbriktus, (a) Edmundus, Guthurn, (2) Eoric.
 (a) Interregnum Orient: Angl.
 (b) Polyd. fol. 101. addita nescio qua causa Guthran expungit.

De regibus Orientalium Saxonum.

Quorum reges aliis fere semper parentibus; frequentius tamen ac diutius regibus Mercensibus.

Repetit Saberti genus ab Woden, deinde regum Orientalium Sax: nomina recenset.

Polydorus.
 Hengistus 1.
 Ofca 2.
 Otha 3.
 Chronicon Cantuar:
 Rex Cantuar: Ermenricus 4.
 cui successit Ethelbertus.
 Polydorus numerat,
 Edbertum,
 Ethelbertum,
 Alricum, filios Uuiethredi, quos adfirmat omnes post patrem regnasse. Quære igitur num Edbertus præcesserit Ethelbertum, & num Alricus regnarit? Addit Alrico Edbertum, sive Ethelbertum, & sic numerat octodecim reges Cantiorum.

Wlfa. Chron. Cantuar.
 Uffa primus rex Estangliæ, cui successit Ticta, alias Tictulus.
 (1) Maritus S. Leofrunæ.

(2) Chron. Cant.
 Post Guthran Hasteine regnavit in Estanglia. Quo mortuo Eoricus regnum invasit.

Chron: Cantuar:
 Orientalium Saxonum primus rex fuit Arkwinus, secundus Sledda, 3^s. Sabertus.

(1) Cog. Parvus, Seuardi
 filius.

(2) Chron. Cant.
 Sebbi regnavit una cum
 Sigher, quo mortuo Sebbi so-
 lus regnavit.

(3) Chron. Cant.
 Post quem filii ejus Sighar-
 dus & Suefredus regnaverunt.
 Post quorum mortem Offa,
 Sigheri regis filius.

(4) Poly: Colredus.

Sexredus }
 Sewardus } filii Saberti.
 Sigbertus }

Poly: Serrediusⁱ
 Sabertus, Sexredus, vel Sewardus,

Sigebertus, (1) Sigebertus, Swithelmus,
 (2) Sebbi, & Sighere; Sebbi, (3) Sig-
 Sigerii regis filius^u Sut
 hardus, Offa, (4) Selredus, Swictredus,
 Sigericus, Segeredus, Guthrun.

*De regibus Merciorum, ubi Penda genus repetit ab
 Woden, superaddens regum Merc: nomina.*

Hic primus Merciorum regum lavachrum regenerationis
 accepit, & filiam Ercomberti, regis Cantuar: ac reginæ illius
 S. Sexburgæ, S. Ermenildam in conjugem accepit, & ex illa
 genuit Cenredum, & Wereburgam virginem sanctiss: Ger-
 manus vero ipfius Westanhetanorum rex Sanctus Merewaldus
 filiam Ermenredi regis, fratris ejusdem Ercomberti regis, S. Er-
 menburgam matrimonio sibi copulavit; & ex ea tres filias,
 S. videlicet Milburgam, S. Mildridam, S. Mildgidam, & u-
 num filium Sanctum Merewinum, genuit.

Quorum sororem Chineburgam rex Northumbrorum Al-
 frid duxit uxorem, quæ, connubio carnalis copulæ pro dei
 amore relicto, in monasterio, quod fratres sui Wulpherus &
 Edelredus construxerunt, & ab ipfius nomine Chineburgæ
 castrum vocatur, monialis efficitur.

Pag. 201.

De Burberedo, rege Merciorum.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est,
 & in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Polyd.

Nomina regum Merciorum.

avus. pater.
 Crida. Vibbas. Cearlus.
 (1) Polydorus Peadam, fi-
 liorum Penda natu max: sub-
 stituit, sed tanquam beneficia-
 rium Meridionalium Mercio-
 rum.
 (a) Construxit monast:
 Croyland.
 (2) Kenulphus genus suum
 ad Pendam referebat.

Penda, quorundam iudicio, i. e. Merc: rex,
 Penda (1), Wulferus, Ethelredus,
 Vibbæ filius
 Chenredus, Ceolredus, (a) Edelbaldus,
 alias Egbertus & Egfredus.
 Beornredus, Offa, Regferthus, (2) Ke-
 nulphus, Kenelmus, Ceolwulphus,
 Bernulphus. Poly: Ludicenus.
 Beornwulfus, Ludecan, Wiglafus, Be-
 Poly: Bertulphus. thredus.
 orctulfus, Burheredus, Ceolwulfus.

De

De regibus Northumbrorum, & primo de regibus Berniciorum.

Repetit Idæ genus ab Woden.

Sup: Edelfrido.

Cui regina sua Acha, regis Ellæ filia, peperit sex filios, Eanfridum, Oslaf, Oslac, S. Oswaldum regem, Offam, Ofwidum, & filiam unam S. Ebbam abbatissam.

Quærenda certiora de regibus Berniciorum.

Nomina regum.

Ida filius Eopæ reg: annis 12. 7. 5.
Ida (a), c Adda, Clappa,
alias Fretulfus.

1. 7. 7.
Teodulphus, Freodulfus, Theodericus,
A 5. 24.
cus, (b) Edelricus, Ethelfridus.

De regibus Deirorum.

Repetit Ellæ genus ab Woden.

Qui anno regni sui nono, relicto imperio, monachus factus, & regni regimen patrueli suo Eadberto, Eatæ filio, relinquens, Lindisfarnensium extitit episcopus.

Sed & Eadbertus anno 19. regni sui monachus efficitur.

Nomina regum Deirorum.

filius Yffi.

Elle, Edelric, Edelfrid, Edwinus (c),
Ethelfridi filius *

Oswaldus, Ofwius, Ecfridus, Alfridus,
Ofredus, Chenredus, Ofricus, Ceolwulphus,
Egbertus. Ofulphus.
phus, Eadbertus, Ofwulfus, Mol, qui & Edelwoldus, Alcredus, Edelredus, qui & Ethelbriçtus, Alwoldus, Ofredus,
*

idem cum priore.

Edelbriçt (d), Osbaldus, Eardulfus, Ofbriçt, & Elle, Aldene & Eowils,
Regnoldus.
Raghaldus, Siçtricus, Guthfertus.

Polyd: numerat Eanfridum inter reges Berniciorum; sed ejus regnum breve fuit.

(a) Henr: Huntingdon ponit Ellam 2. loco.

(b) Ex Chronico Cantuar: monaster: Christi.

Ethelricus duobus vivente Ella; quo mortuo, & filio ejus Edwino 3. anno suæ ætatis regno expulso ad Orient: Angl: regem Redoualdum, idem Athelricus super ambas provincias quinque annis regnavit.

(c) Chron: Cantuar:

Edwino in regnum successit Ofricus patruelis suus, quem etiam interfecit Cedwalla, cui successit Oswaldus, frater ejus. Post mortem S. Oswaldi Ofwine de semine regio suscepit regimen regni Deirorum, qui jussione regis Ofwi interfectus est, cui successit Oideuald filius.

(d) Hic recepit reg:

Lelandus.

Paulo inferius in eodem Chron: Ecfridus filius Ofwi rex designatur.

De regibus Westfaxonum.

Repetit genus Cerdicii ab Woden.

^{Sup: Cedwallam}

Post illum regnavit S. Ine, qui Glesconiam condidit.

Nomina & numerus regum Westfaxonum fere conveniunt cum catalogo Hoveduni, qui multa in suam ex Aluredo historiam transtulit.

Ethelbaldus rex Shireburnæ sepultus.

Ethelbertus rex Shireburnæ sepultus.

^{Sup: Alfridus.}

Hic magno nobilium numero constipatus à patre suo Atulpho Romam mittitur.

Cui regina sua Alfwida duos filios, Edwardum & Agelwardum, & tres filias, Agelfledam, Merciorum dominam, Adelgevam sanctimoniam, & Alfridam peperit.

Lincolnshire, cujus caput est Nicolia.

Anno D. 813.

Donus flu: Inde recedentes Anno sequenti, portum Ecfridi regis vastantes, monasterium ad ostium Doni amnis prædaverunt, sed non impune.

Anno D. 854.

Alcher, comes Cantiaë. Alcher comes cum Cantuar: & Wada dux cum Sudreis ^{Danos} acre bellum inierunt contra paganos in insula Thenet. Lelandus. Uterque Angl: dux ibi periit.

^{sup: Dani.}

In Scepege, i. e. in inf: ovium, hyemaverunt.

Vallum à Danis prope Radingum factum. Aliis vallum inter duo flu: Tamefin & Kenetam facientibus.

Edredus rex apud Wynburnhamminstre sepultus.

Pag. 202. Rex autem Merc: Bugredus Romam perrexit, ibique moriens, sepultus est in ecclesia S. Mariæ apud Englisch scholam.

^{sup: Daciorum.}

* : Anno vero sequenti exercitus trium regum venit ad castellum Warham, & intravit in illud.

Scaftesbyri ex fundatione Alfredi.

Anno D. 896. pagani naves suas per Tamensem & Lygeam sursum traxerunt.

: In Northumbriam quoque exercitum Merciorum misit, ut urbem Mancestriam restaurarent, & fortes milites in ea collocarent.

Egbertus, & qui secuti sunt ad tempora Ethelstani, quasi metatores & paratores monarchiæ erant.

a Sic, cum colo, tam ad hunc locum, quam ad locum paullo inferiorem.

Edredus

Edredus à beato Dunstano Wintoniæ sepultus.

Edwius rex, alias Edwinus, Wintoniæ sepultus.

Autor mentionem facit de superbo Edgari remigio, quem Hovedunus secutus est.

Item mentionem facit de monasteriis ab Edgario conditis & reparatis.

Circiter 4. annum Gul. Mag. Tunc & ecclesiam S. Petri in Wermuthe flamma a suorum ipso inspectante consumpsit.

Ecclesia S. Petri in Wermuth à Malcolino Scotto flammis tradita.

Ecclesia S. Pauli in Girwi flammis consumpta.

Bedæ monasterium violentia Gul. Mag. conflagravit.

Robertus, Gul. Mag. filius.

Reverfus, Castellum Novum super Tine condidit.

Anno 6. regni sui Gul. Rufus civitatem, quæ Britannice vocatur Cairluel, Latine Lugubalia, restauravit, & in ea castellum condidit. Lelandus. Ducentis annis post calamitatem à Danis acceptam deserta mansit Mevania, quæ consueve vocatur Man.

Richardus junior natus, & Gul. Rufus fratres perierunt in nova foresta, & alter etiam Richardus, Rodberti, Normannorum comitis, filius, ibidem perit.

Anno 21. Henrici primi.

Hoc anno rex Henricus, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit ad mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ Britannice dicitur Cairluel, Latine Lugubalia, quam, data pecunia, castello & turribus præcepit muniri. Hæc pugnant cum prioribus.

Lelandus. Autor multa & eleganter scribit de comitibus Northumbriæ in Gul. Notho, quæ forsitan Hovedunus in suam transtulit historiam.

Nomina comitum Northumbriæ è Gul. Notho Aluredi.

Ofulphus (1), Walthevus, Uctredus, Edulfus-Cudel, Aldredus, Edulphus, Si-

(1) Hovedunus addit Oscum socium in comitatu Ofulpho.

* partem tantum tenuit Northumbr: wardus, Tofti, Morcharus, * Ofulphus, Copsius, Cospatritius, Walthevus, Walcherus episcopus, Albricus, Rodbertus de Mulbreio, quo capto, cessavit comitatus administrari à comitibus, & ex tunc in manu regum, scilicet Gul: Mag: Gul: Junioris, & Henrici mansit.

Hovedunus in Cospatritio facit mentionem Roberti Cumryn, comitis Northumbr:

Aluredus deduxit historiam suam usque ad 29^m. annum Henrici primi.

Pag. 203. *Joannes Severianus scripsit octo libros de nugis curialium, & vestigiis philosophorum. Titulus librorum est Polycraticus.*

Ex carminibus quæ primo Polycratici libro præfixit.

Hinc suspicor, dedicatum fu-
isse opus Thomæ Beketo, qui
postea archiepiscopus Cant:
fuit.

Quæsitus regni tibi cancellarius Angli
Primus sollicita mente petendus erit.

Ex prologo primi libri.

Dum tamen Tolosam cingitis ista aggressus sum, & me
curialibus nugis ademi.

Ex 6°. cap^o. 6i. libri.

Nivicollini Britones irruunt, & jam protendunt termi-
nos suos.

Haraldi laus ibidem.

Laus Ha-
raldi.

Vir quidem armis strenuus, & laudabilium operum fulgens
in signibus, & qui tam suam, quam suorum, posset apud po-
steros gloriam dilatare, nisi meritorum titulos, nequitiam pa-
tris imitans, perfide præsumpto regno decoloraret.

Cum ergo gentis ^a cognosceret levitatem, quasi pari cer-
tamine militiam eligens expeditam, cum eis censuit congre-
diendum, levem exercens armaturam, perornatus incedens,
fasciis pectus, & præduro tectus corio, missilibus eorum leva
objectans ancilia, & in eos contorquens nunc spicula, nunc
mucronem exercens, sic fugientium vestigiis inhæsit, ut pre-
meretur pede pes, & cuspide cuspis, & umbo umbone re-
pelleretur.

Vallum Of-
faicum.

Nivium itaque collem ingressus, vastavit omnia, & expe-
ditione in biennium prorogata, reges cepit, & ^b capita^o eorum
regi, qui eum miserat, præsentavit, & usque ad misera-
tionem parvulorum omnem masculum, qui inveniri potuit,
interficiens, in ore gladii pacavit provintiam: ^c legem sta-
tuit, ut quicumque Britonum exinde citra terminum, quem
eis præscripsit, fossam scilicet Offæ, cum telo inveniretur, ei
ab officialibus regni manus dextera præcideretur.

Ex 16°. cap^o. 6i. libri.

Dum hoc faciunt milites gloriosi, Nivicollinus indomitus
insolescit, inermes Britones intumescunt, ipsosque, qui dicun-
tur Palatini comites, & regum sanguine gloriantur, fere ad
deditionem compellunt, & tributarios faciunt.

Brennus natione Britannus.

Britannia non dicta Anglia
ab adventu Sax: sed longo post
tempore, regnante Ecgberto
primo Sax: monarcha.

Ex 17°. cap^o. 6i. libri.

Hunc, inquam, tradunt, de Majori
Britannia, quæ ab adventu Saxonum
in insulam appellatur Anglia, oriun-
dum.

^a Ex impress: ^b Ex impress: ^c Et legem in impress:

Ex

Ex cap. 18°. 6i. libri.

(a) Enodus quanta virtute Anglorum Dacos Danosque fregerit, motusque compescuerit Noricorum, vel ex eo perspicuum est, quod, ob egregiæ virtutis meritum, quam ibidem potenter exercuit, Cantia nostra primæ cohortis honorem, & primos congressus hostium usque in hodiernum diem in omnibus præliis, obtinet.

(a) Corrupte
forfan pro
Edmundo
Yrenside.

Provincia quoque Severiana, quæ moderno usu & nomine ab incolis Wilteshira vocatur, eodem jure sibi vindicat cohortem subsidiariam, adjecta sibi Devonia & Cornubia.

Ibidem.

f. Eustachii, filii Stephæ:

Ne tamen obitus ejus gloriæ ducis nostri quicquam detraheret, deditionem Craumerfiæ, in cujus subsidium cum patre venerat in valida manu, & numero ampliori, vivus armatus, militum instructus copia, sustinuit præfens & vidit.

Ex 19. cap°. 6i. libri.

Quid moror in commendatione gentis, quam de natura constat esse laudabilem? Beatus Eugenius eam ad quæcunque vellet applicari, dixit esse idoneam, & præferendam aliis, nisi levitas impediret.

Ex cap°. 25°. 6i. libri.

Pag. 204.

Ex eo quidem majestatis dicitur crimen, quod persequitur illius imaginem, qui solus, sicut illustris comes Legecestrizæ R. modeste proconsulatum gerens apud Britannias, dicere consuevit, veræ & ingenuæ majestatis retinet veritatem.

Ex 19°. cap°. 7i. libri.

Robertus, natione Anglicus, Rogeri Siculi cancellarius.

Ex 7°. cap°. 8i. libri.

Assumpto namque regni diademate, & pace composita, legatos misit ad exterarum nationes, ut à ^a præclaris, aut omnium domibus, quicquid eis mirificum, aut magnificentum videretur, ^b adferrent. Defluxit igitur in ^c insulam opulentam, & quæ fere sola bonis suis est in orbe contenta, quicquid magnificentiæ, imo luxuriæ potuit inveniri. Laudabile quidem fuit magni viri propositum, qui virtutes omnium orbi suo volebat infundere. Sed in eo arbitrato laudabilius extitisset, si in gentem, quam armis vicerat, & quam luxuriæ prævicerat magnitudo, legem temperantiæ promulgasset.

Ibidem. Lelandus. Fuit hic Joannes in Italia Joanni Severiano familiaris.

^a Præclaris omnium domibus, *al.* ^b Aufferrent *al.* ^c Ex impressi:

Joannes thesaurarius Eboracensis, postea à papa factus episcopus Pictavenis, ut apparet in historia Radulphi de

Vir singularis eloquii, & qui omnibus, quos viderim, trium linguarum gratia præstat. Is quidem est Joannes thesaurarius Eboraci.

^u
Diceto.

Ex cap. 18. 8i. libri de Caio Caligula imper:

Ociosisque viribus Germaniam Galliamque percurrens, in ora Oceani circa prospectum Britanniae subsistit, Romamque reversus est, belli deficiente materia, & nullo expleto negotio, nisi quod Belinum, Britannorum regis filium, quem pater expulerat, cum paucis in deditionem accepit.

Ex cap. 19. 8i. libri.

Sed quia in catalogum imperatorum ille, à quo genti meae nomen est, Severus ^a occurrit, qui adversus Christi nomen tyrannidem gravem exercuit, illum adhuc solum adjiciam, ne Severiae, vel Saresbiriae, nostrae parcere videar.

Ibidem.

Eboracensis
urbis ma-
gnificentia.

Præfatum vero oppidum in id virium & temeritatis temporis processu excrevit, ut urbibus antiquis audeat se conferre. Hoc ei forte tanti imperatoris ^b contulit sepultura.

Ex cap. 21. 8i. libri.

Cum enim Suanus Britanniae insulam, quam ex magna parte occupaverat, vastaret, spoliaret, & membra Christi persecutionibus multis adfligeret, indictione census, quem Angli Danegildum nominant, provinciam oneravit, præcepitque possessiones memorati martyris conferre in censum. Supplicatumque est ei: contempsit preces. Missus à martyre religiosus frater, sub interminatione inhibuit, ne ecclesiam Christi, domum martyris, & liberam familiam ejus, tyrannus indebita premeret servitute. Sed impietas ad preces obsurdit, intumuit ad prohibitionem, ad minas induruit, & conviciis & injuriis adficiens humilem nuntium, dei ultricem acceleravit manum, flagellum provocavit, & patientia dei contempta,

Lelandus.

Sueno id temporis castra (nisi fallor) habebat apud Gagnesburg, oppidum Lindesfiæ, ubi tum consilium celebrabat, ut apparet in annalibus Gualteri Conventuensis.

fia beati Edmundi à præfata indictione fisci mansit immunis.

temeritate cæcus ^c incurrit in mortem. Nec mora inter milites agens in castris, solus, sicut ipse confessus est, cum telo videt adesse beatum Edmundum, increpantem eum durissime, & cædentem ad mortem. Nam tyrannus è vestigio expiravit. Et ab ea quidem die, licet insula graves tyrannos habuerit, eccle-

^a Ex impress: ^b Severi scilicet. ^c Ex impress:

Noftris tamen temporibus Eufachius, filius Stephani, qui in ecclefiam Dei favire decreverat, cum omnia pro viribus depopulatus efferet, & terram beati Edmundi, cui omnes prædones detulerant, videret opulentam, fibique non efferet, confumptis opibus regni, unde femel & fecundo militibus æra procederent, jam enim defecerant donativa, præfidia jam dictæ ecclefie depopulatus efferet, &c. Ut brevi pofterea exspiraverit, i. e. poft octo dies.

Ex cap. 22. 8. libri.

Tempore regis Stephani à regno expulfae funt leges Romanæ, quas in Britanniam domus venerabilis patris Theobaldi, Britanniarum patris, adfciverat. Ne quis etiam libros

retineret, edicto regio prohibitum efferet, & vacario noftero indictum filentium; fed, Deo faciente, eo magis legis virtus invaluit, quo eam amplius nitebatur impietas infirmare.

Ex cap. 23. 8. libri.

Adeo quidem, ut, nifi fervierit, aut expontificem aut exromanum efferet necesse fit. Quis ergo eum fervum fervorum efferet ambigit? Dominum Adrianum, cujus tempora felicia faciat deus, hujus rei tefferem invoco, quia Ro: pontifice nemo miserabilior efferet, conditione ejus nulla miferior.

Adrianus
Anglus
papa.

Lelandus.

Ex libris Joannis Severiani paffim apparet, eum in Italia bene verfatum fuiffe. Tum ex vigefimo quarto capite feffi libri conjectura efferet, notum fuiffe Eugenio papæ, & ex 23. capite octavi libri liquet, familiarem fuiffe Adriano, pontifici Romano. Denique ex multis locis conffat, eum fuiffe cardinalibus & curiæ Romanæ cognitiffimum.

Ex Euteticho Jo: Sarisbiriensis, quod opus carmine hexametro & pentametro fcriptum, dedicavit Thomæ Becketto, Angliæ cancellario. Laudat autem philofophiam & virtutem, vitia infectatur, idque fatyricè.

Invenies lætum Britonem, fi cafeus adfit;

Plus tamen interdum gaudet adeffe libris.

Nam quantum patitur Britonis natura, vel ordo,

Indulget ftudiis, carminibusque vacat.

Dispensanda domus illi commiffa refurgit,

Atque mali a fpeties hoc veniente fugit.

Non amat hunc Balathus, non Danus; Pamphilus odit,

Cui nihil efferet gravius quam refidere domi.

Librum al-
loquitur
Brito.

Ibidem.

Odo, alias
Woody.

Odo libris totus incumbit, sed tamen illis,
Qui Christum redolent, gratia major inest.
Hic gravis Eumolpis; Encolpius hunc, & Adonis
Cum Gittone cavent, & Venus ipsa timet.
Cauta manus Britonis, Odonis & aurea lingua
Dum Christum loquitur, plenus uterque fide.
Hi tibi sint comites, illis tua cuncta revela:
Nam Brito quod ludis, quod sapis Odo probat.

Pag. 206.

Lelandus.
Gul. Meldunensis dedicavit
quinque libros de regibus Rod-
berto comiti Claudiocensi, fi-
lio notho Henrici primi regis.

*Ex prologo primi libri Gulielmi Mel-
dunensis de regibus Anglorum ab
Horsu & Hengisto usque ad tempora
Henrici primi.*

Ealwardus
historio-
graphus.

Nam de Eduardo, illustri & magni-
fico viro, qui chronica illa aggressus est digerere, ^a præstat
silere; cujus mihi esset intentio animo, si non essent verba
fastidio. Lelandus. Hunc in fine prologi, nisi vitium sit li-
brarii, Ealwardum appellat.

Ibidem.

Nec vero nostram effugit conscientiam domini Eadmeri fo-
bria sermonis festivitate elucubratum opus, in quo à rege Ead-
garo orsus usque ad Gulielmum primum raptim tempora per-
itringit, & inde licentius evagatus usque ad obitum An-
selmi Archiepiscopi diffusam & necessariam historiam studi-
osis exhibuit.

Ex 4°. cap^o. primi libri.

Horsus &
Hengistus
abnepotes
Othoni.
Frigga ux-
or Othoni.

Erant enim abnepotes illius antiquiss: Woden, de quo om-
nium pene barbararum gentium regum genus lineam trahit,
quemque gentes Anglorum deum esse delirantes, ei 4^m. diem
septimanæ, & 6^m. uxori suæ Frææ, perpetuo ad hoc tempus
consecravere sacrilegio.

Pag. 207.

*Ex cap^o. 5°. libri primi de regibus, ubi scribit Hengistum
omnem fere Britannia nobilitatem convivio accepisse.]*

Vortegir-
nus captus.

Primum ad jurgia, mox ad arma ventum. Ita Britones ad
unum omnes jugulati inter vina animas vomuere. Rex ipse
captus, datis tribus provinciis, libertatem redemit.

Ex cap^o. 16°. primi libri. de reg:

Quod à quodam Meildulpho (ut ajunt) natione Scoto, eru-
ditione philosopho, professione monacho, adeo angustis sum-
ptibus elaboratum, ut inhabitantes ægre cottidianum victum
expedirent.

^a Tacere præstat silere MS.

Lelandus.

Lelandus.

Postea scribit hoc monasterium magna incrementa suscepisse per Eleutherium episcopum, qui ibidem Aldelmu[m] instituit abbatem.

Ex cap^o. 17°. primi lib. de reg.

Actum publice juxta flumen Bladun.

Ex cap^o. XXII°.

Vicus est modo ignobilis, tunc temporis insignis, in quo frequens virginum chorus, terrenis desideriis castratis, superos suspirabat amores.

Lelandus.

Ibidem scribit ut Cuthburga, Inæ soror, constructo apud Twinburn virginum monasterio, abbas ibidem fuerit.

Twinburn:
Interam-
nium.

Ex cap^o. XXVI°. de Briethrico, rege Westsax.

S. Ecgberto.

Illo igitur expulso, securo cœperat resolvi otio, cum gens Danorum piratica, rapto vivere assueta, occulte tribus navibus advecta, pacem provinciæ confudit.

Eodem cap^o.

Post Briethricum, qui apud Warham jacet, Ecgbertus thronum conscendit.

Briethricus
rex sepultus
Verhami.

Ex cap^o. xxx^o. de bellis Ethelfridi, regis Northumb:

Testis est horum Degfa lapis in illis regionibus percelebris.

Ex eodem cap^o.

Siquidem germanus Ethelfridi Tedbaldus, caput periculis objectans eo studiosius, quo operam fratri ostentare adfectabat impensius, luctuosam victoriam reliquit, cum omnibus manipularibus suis desideratus. Testis est Legionum civitas, quæ nunc Cestra vocatur, ^a ad id temporis à Britannis possessa, contumacis in regem populi alebat superbiam; ad cujus oppugnationem cum intendisset animum, oppidani, qui omnia perpeti quam obsidionem mallent, simul & numero confisi, effuse in bellum ruunt, quos ille insidiis exceptos fudit fugavitque, prius in monachos debacchatus, qui pro salute exercitus supplicaturi frequentes convenerant. Quorum incredibilem nostra ætate numerum fuisse ^b inditio sunt in vicino cœnobio tot semiruti ecclesiarum parietes, tot anfractus porticum, tanta turba ruderum, quantam vix alibi cernas. Vocatur locus ille Bancor, tunc monachorum famosum ^c receptaculum, nunc mutatus in episcopium.

Ex cap^o. 31°. de Eadwino rege, Allæ regis filio.

Interea & devotioni regiæ serenus deitatis favor arridebat,

^a Quæque ad &c al. ^b Sic. ^c Ex impress:

G g 2

adeo

adeo ut non solum Britanniae gentes, Angli, Scotti, Picti, sed & Insulae Orchardum, & Mevaniarum, quas nunc Angleseï, i. e. Anglorum insulas, dicunt, & arma ejus metuerent, & potestatem adorarent.

Ex cap. 37.

Laus Benedi-
dicti, cog:
Episcopi,
abbatis Wi-
rensis.

Hujus industriam & patientiam mirabitur, qui leget librum, quem Beda de ejus vita & reliquorum abbatum suorum composuit. Industriam, quod copiam librorum advexerit; quod artifices lapidearum aedium & vitrearum fenestrarum primus omnium Angliam asciverit. Quippe, studio advehendi cognatis aliquod insolitum, amor patriae & voluptas elegantiae asperos fallebant labores. Neque ante Benedictum lapidei tabulatus domus in Britannia, nisi raro, videbatur, neque perspicuitate vitri penetrata lucem aedibus solaris jaciebat radius.

Lelandus.

Ibidem scribit, hunc Benedictum primo fuisse abbatem monasterii S. Aug. Doroborniae, sed jussu Theodori archiepiscopi cessisse Adriano abbati, deinde transiisse ad Transhumbranos.

Ibidem.

Scribit Bedam concessisse naturae 4.º anno Ceoluulphi regis, anno Domini 734.º anno ætatis suae 59.º.

Ex cap. 48.

 Hic omnium liberalium artium armarium, ut ita dicam, & facrarium fuit, nobilissimaeque bibliothecam Eboraci constituit. Cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui à regibus Angliæ pro pace missus ad Carolum Mag: imperatorem, & benigne apud eum fatus hospitio, &c. Ibidem etiam de nobili bibliotheca Ebor: per Egbertum episcopum constructa.

Flaccus Al-
binus lega-
tus ad Ca-
rolum.
Bibliotheca
insignis
Ebor:

Ex cap. 49.

Doctrina Albini.

Ex cap. 51.

Filii regum Anglorum à patribus patronimica sumpserunt, ut filius Edgari Edgaring, filius Edmundi Edmunding vocentur. Communiter vero Ethelingi dicuntur.

Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legerim, post Aldhelmum & Bedam, doctiss: multisque libris ingenii periculum fecit.

Lelandus.

Et cap. 52.º scribit Albinum à Carolo Mag: constitutum fuisse abbatem monasterii S. Martini.

Ex cap. 61.

Huic Ethelbaldo Bonifacius, archiepiscopus Moguntiacensis, natione Anglus, qui postea martyrio coronatus est, misit epistolam.

Lelandus.

Lelandus.

Fuit hic Bonifacius legatus Germanicus. Ita enim se scribit in epistolæ initio. Et cap. 63°. ponit ejusdem Bonifacii epistolam ad Cuthbertum, archiepiscopum (si recte memini) Cantuariorum.

Ex capite 76°. de Guthredo, rege Merciorum.

Pag. 208.

^a Guthredus, accepta ^b Ethelfinda, filia regis Athulphi, filii Ecgbirhti, affinitate illius & vectigalium pensionem, & hostium ^c deprædationem consolatus est. Sed post 22. annos ab eisdem patria deturbatus, Romam aufugit, ibique apud Scholam Anglorum in ecclesia S. Mariæ tumulatus est.

Gul. Meld. cap^o. 77°.

Scribit Sigebertum regem apud Orientales Anglos scholas literarum disposuisse.

Scholæ Orientalium Anglorum.

Ex cap^o. 1°. 2ⁱ. libri.

Prima virium documenta in Britannos, qui eam inf. partem inhabitant, quod Cornugalliæ dicitur, dedit. Leland: Ecgbertum signif:

Cornugalliæ.

Ex cap^o. 2°. libri 2ⁱ. de regibus, de Ethelulpho rege loquens.

Ibi ergo anno integro moratus scholam Anglorum, quæ, ut fertur, ab Offa, ^d rege Merciorum, primitus instituta, proximo anno conflagraverat, reparavit egregie.

Et eodem lib^o. cap^o. 9°. de schola Ang: loquitur.

Romam, composito regno, abiit, ibique tributum, quod hodie Anglia pensitat, S. Petro obtulit coram 4°. Leone papa, qui etiam antea Eilfredum, ejus filium, ad se missum honorifice susceperat, & in regem inunxerat.

Ex cap^o. 11°.

Memorabilis præ ceteris pugna fuit, quam apud Eshedune fecit.

Cap^o. 14°.

Afferit, Etheluardum, Eduardi regis filium, habitum fuisse pro eruditissimo, de quo plura in 18°. cap^o. hujus libri.

Etheluardus, Edouardi senioris filius, vir doctiss:

Erat alter eruditus Æthelwardus, filius Alfredi regis.

Ex cap^o. 15°.

Evocavit ex Mercia Wicciorum episcopum Wrefrithum, qui jussu regis dialogorum libros in Anglicum sermonem convertit.

¶ Uuerefridus, episcopus Wicciorum.

^a Burrhedus in impress: ^b Ethelfuida al. ^c Deprecationem MS. ^d Regiorum MS.

*Ibidem.*Joannes
Scottus.

Hoc tempore creditur fuisse Joannes Scotus, vir perspicacis ingenii, & multæ facundiæ, qui dudum, concrepantibus belli fragoribus, in Franciam ad Carolum Calvum transferat, cujus rogatu hierarchiam Dionysii Areopagitæ in Latinum de Græco, verbum de verbo, transtulit. Composuit etiam librum, quem de naturæ divisione intitulavit.

Lelandus.

Scribit ibidem, Joannem Scottum, illectum munificentia Ælfredi, venisse, & postea Melduni graphiis discipulorum suorum interfectum fuisse.

*Ibidem.*Libri Latini
in linguam
Saxonicam
translati.Enchiridi-
on Ælfredi.

Denique plurimam partem Romanæ bibliothecæ Anglorum auribus dedit, opimam prædam peregrinarum mentium civium usibus convectans. Cujus præcipui sunt libri Orofius, Pastoralis Gregorii, Gesta Anglorum Bedæ, Boëtius de consolatione Philosophiæ, liber proprius, quem patria lingua Enchiridion, i. e. manualementem librum, vocavit.

Lelandus.

Fuit hic Ælfridus, ut ibidem refert, causa magni literarum in Anglia incrementi, eoque ad literas promovendas impendio animatum scribit, quod bibliothecæ Anglorum pro maxima parte, sævientibus Dacis, una cum monasteriis conflagrassent. Porro doctos familiares habuit, Pleimundum archiepiscopum Cantuar: Afferionem, Grimbaldum, & Joannem Scottum.

Ex eodem libro cap.°. XXIII.°.

Itaque magno consensu optimatum ibidem Ethelstanus electus apud regiam villam, quæ vocatur Kingesdune, coronatus est.

Pag. 209.

Ex cap.°. 23.°. de bello, quod Æthelstanus gessit cum Analano, Siberberti filio.

Cui tandem magnis artibus ducum, magnis viribus militum apud Bruneford occurrit.

Lelandus.

Scribit eodem cap.° ut Æthelstani gladius, qui eodem bello vagina exciderat, implorata ope S Aldelmi, vaginæ sit restitutus, & postea pro miraculo in thesauro regum servatus sit.

Ex cap.°. XXIII. de Ethelstano loquens.

Quamquam litteras illum scisse pauci admodum dies sunt quod didicerim in quodam sane volumine vetusto, in quo scriptor cum difficultate materiæ luctabatur, judicium animi sui non valens pro voto proferre.

Ex

Ex cap^o. 25°.

Rex Eaduardus, post multa in bello & in toga nobiliter consummata, paucis ante obitum diebus urbem Legionum, fiducia Britonum rebellantem, à contumacia compescuit. Ibique ^{Ferendun-} præsidio militum imposito apud Ferendunam villam tactus in-
num. valetudine vitam finivit, Wintoniæ sepultus.

Ex cap^o. XXVII°. de Æthelstano.

Illosque impigre adorsus, ab Excestria, quam ad id temporis æquo cum Anglis jure inhabitabant, cedere compulit, terminum provinciæ suæ citra Tamaram flu: constituens, sicut a quilonaribus Britannis amnem Walam limitem posuerat.

Ex cap^o. 28°. de muneribus quæ rex Francorum ad Æthelstanum misit.

Ensem Constantini Mag: in quo litteris aureis nomen antiqui possessoris legebatur. In capulo quoque super crassas auri laminas clavum ferreum adfixum cerneret, unum ex quatuor quos Judaica factio dominici corporis aptarat supplicio.

Ex cap^o. 39°. de Dunstano. * X

Ipse artium liberalium in tota insula, post regem Ælfredum, reparator munificus.

Ibidem de Æthelwoldo, alias Ethelwulpho, episcopo.

Hujus vitam Uulfstanus quidam, cantor Wintoniensis, discipulus ejus scilicet & alumnus, composuit stilo mediocri. ^{Uulfstanus} ^{autor.} Fecit & aliud opus de tonorum armonia, eruditi Angli judicium, homo vitæ bonæ & eloquentiæ castigatæ.

Ibidem. X

Et tunc quidem sine honore apud Werham sepeliri iusserunt, invidentes scilicet mortuo cespitem ecclesiasticum, cui ^{Eduardus} ^{martyr se-} ^{pultus Ua-} ^{rami.} vivo invidebant decus regium.

Ex cap^o. 42°. de Ædgaro edicto.

Iduallonique, Gualensium regi, edictum imposuerit, ut sibi quotannis tributum trecentorum luporum pensitaret.

Ex cap^o. 44°.

In sylvam Warwelle, quæ vocatur Hareuode.

Ex cap^o. XLVIII°. de optimatibus Anglorum, tecti ruina in Calnensi consilio oppressis.

Solarium totum repente cum axibus & trabibus dissiluit, & ^{Calna vi-} ^{cus.} concidit, omnibus ad terram elisis, solus Dunstanus stans super unam trabem, quæ superstes erat, probe evasit. Reliqui vel exanimati, vel perpétui langoris compede detenti.

a Hujusmodi signum tum hic, tum paullo inferius.

Ex

Ex cap. LV.

Tunc ægre salvatus ^a, & in altum cum reliquis provectus, ab oriente in austrum, mari Britanniae circuito, ad Sanduicum appulit. Ibi, humano & divino jure contempto, obfides, quot habebat, magnae nobilitatis & elegantiae pueros, ^b manibus & auribus truncatos, quosdam eviravit. Sic in infontes grassatus, & magnum quid egisse gloriatus, patriam petiit.

Pag. 210.

Ex cap. LXVI. de Eadmundo rege.

f. Danos

Subsecutus est eos è vestigio, & transito vado quod Brentford dicitur, victoriosa strage delevit.

Ex cap. LXXII.

Apud Menefordam Haroldus mense Aprili defunctus.

Ibidem.

Hardecanutus biennio præter decem dies regnans spiritum inter pocula apud Lamuderam juxta Londoniam amisit, & Wintoniae juxta patrem sepultus est.

[Lam-
hithe.]*Ibidem de Hardecanuto.*

Haroldi cadavere defosso, caput truncari, & miserando mortalibus exemplo, in Tamesin projici c. jussit. Id à quodam piscatore exceptum sagena in cimiterio Danorum Londoniae tumulatur.

Ex cap. 72.

Quod ^d dum importune per Angliam exigitur, duo infestius hoc munus exequentes à Guigorniae civibus extincti sunt. Quapropter comites suos ultus, urbe incensa & depopulata, fortunisque civium abrafis, contumeliam famæ, & amoris suo detrimentum ingessit.

Cap. 88.

Mira sunt quæ scribit de quadam venefica saga, & incantatrice, quæ manebat in Bercheleia.

Cap. 96.

Facit mentionem de Psalterio Quindredæ, quæ cum hunc Psalmum "Deus laudem" inter precandum diceret, & veniret ad hunc versiculum, "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam", oculis in librum effluentibus versiculum polluit.

Cap. 190.

Facit mentionem de palatio regis Edouardi confes: apud Windeleshore. Et 3°. de regibus cap. 73°. In villa regia quæ vocatur Windeleshore.

^a Suanus scilicet. ^b Naribus al. ^c Supple, Hardecanutus. ^d Tributum sc. quod imposuit Hardecanutus.

Cap. ultimo 2i. libri.

fili Goduini

De Haroldi regis victoria contra regem Noricorum apud Stanfordsbrig.

Ex 12.º. 3i. libri.

Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus intonsum dimittunt; quod etiam gentilitium antiquis Britonibus fuisse Julius Cæsar adfirmat in libro belli Gallici.

Angli de more Britannorum barbas radebant.

Ibidem.

Scribit, Gulielmum Nothum, in Anglum venientem, milites exposuisse in terram Hastingsis, & bellum, quod cum Haroldo gessit, Hastingsense appellat.

Hastingsense bellum.

Ex cap.º. 20.º.

Corpus Haroldi matri repetenti sine pretio misit, licet illa per legatos multum obtulisset, acceptumque apud Waltham sepelivit, quam ipse ecclesiam ex proprio constructam in honore Sanctæ Crucis canonicis impleverat.

Sepultura Haroldi.

Ex cap.º. 21.º. de Gulielmo Notho.

Exoniam rebellantem leviter subegit.

Isca à Gulielmo subacta.

Ex cap.º. 23.º.

Nec multo post, dum fidei immemor superbius provinciam inquietaret, à Roberto de Molbreia, a comite Nordhumbriæ, cum filio cæsus b est, humatusque multis annis apud Tine-muthe. Nuper ab Alexandro filio Scotiam ad Dumfermelin portatus est.

Pag. 211.

Ex cap.º. 61.º.

Tunc in provincia Walanorum, quæ Ros vocatur, inventum est sepulchrum Walwein, qui fuit haud degener Arturi ex forore nepos. Regnavitque in ea parte Britannia, quæ adhuc Walweitha vocatur, miles nominatissimus virtute, sed à fratre & nepote Hastengii, de quibus in primo libro dixi, regno expulsus, prius multo eorum detrimento exilium compensans suum. Communicans merito laudi avunculi, quod ruentis patriæ casum in plures annos distulerit. Sed Arcturi sepulchrum nusquam visitur. Unde antiquitas næniarum ad huc eum venturum fabulatur. Ceterum alterius bustum, ut præmisi, tempore Gulielmi regis repertum est super oram maris 14^m. pedes longum, ubi à quibusdam asseritur ab hostibus vulneratus, & naufragio ejectus. A quibusdam dicitur à civibus in publico epulo interfectus.

Ex cap.º. 2.º. libri 4i. de regibus.

Castella patris sui Tunebrige & Pevenesfel c effregit.

a Ex impress: In Cod. nostro, est lacuna. b Malcolmus nempe. c Robertus nimirum comes Normannia.

Eodem libro

Facit gloriosam mentionem de Hardingo quodam à puero Shireburnæ monacho, qui postea in transmarinis regionibus religionem Cisterciensis ordinis instituit.

Ex 3. cap. 51. libri.

David Scotus, Bancornensis episcopus, exposuit, magis in regis gratiam, quam historicum deceret, acclivis.

Pag. 212. *Genus, educatio, & studium Gulielmi Meldunensis, ex prologo 2i. & 3i. libri de regibus Ang.*

Ex prologo 2i. libri.

¶ Diu est quod & parentum cura, & meapte diligentia libris insuevi. Hæc me voluptas jam inde à pueritia cepit. Hæc illecebra mecum parilibus adolevit annis. Nam & ita à patre institutus eram, ut, si ad diversa declinarem studia, esset animæ dispendium, & famæ periculum. Quocirca memor sententiæ, “cupias quodcunque necesse est”, extorsi juventuti meæ, ut libenter vellem, quod non velle honeste non possem. Et multis quidem litteris impendi operam, sed aliis aliam. Logicam enim, quæ armat eloquium, solo libavi auditu. Physicam, quæ medetur valetudini corporis, aliquanto pressius concepi. Jam vero Ethicæ partes medullitus rimatus, illius majestati assurgo, quod per se studentibus pateat, & animos ad bene vivendum componat: Historiam præcipue, quæ jucunda quadam gestorum notitia mores condiens, ad bona sequenda, vel mala cavenda, legentes exemplis irritat. Itaque cum domesticis sumptibus non nullos exterarum gentium historicos conflasset, familiari otio quærere perrexi, si quid de nostra gente memorabile posteris possit reperiri. Hinc est, quod, ab antiquo scriptis non contentus, ipse quoque scriptitare incepti. Non ut scientiam meam, quæ pene nulla est, proponerem, sed ut res absconditas, quæ in strue veritatis latebant, convellerem in lucem.

Ex prologo libri 3. de regibus.

Genus Gul. Ego autem, qui utriusque gentis sanguinem traho. Lelandus. Significat autem his verbis se genus duxisse non solum ex Anglico, sed & Nortmannico sanguine.

Pag. 213. *De rebus memorabilibus urbis Londinensis hæc, quæ sequuntur, ex libris Gulielmi Meldunensis, quos de regibus scripsit, decerpta sunt.*

Ex primo libro de regibus.

Ea enim urbs ad Orientales Saxones spectat.

Lelandus.

Et postea in eodem cap. scribit, Londinum (eversa, ut videtur, Orientalium Saxonum gloria) regibus Merciorum paruisse.

Ex

Ex 2°. cap^o. 21. libri de regibus.

Dani piratæ subitis & inopinatis incurfibus multa mala intulere, Londonia, & omni pene Cantia, spoliata.] Lelandus. Hæc clades contigit Athelulphi, regis Westfax: filii Ecgberti, tempore.

Cap^o. 14°. 21. libri.

Appellat Londinum caput regni Merciorum.

Ex cap^o. 52°. 21. libri de Londino urbe obsessa, regnante Edelredo, Ædg. filio.

Londonia obsessa, sed à civibus probe defensa. Quocirca obseffores adfficti, & desperantes, posse civitatem capi, discessere, totamque provinciam ab oriente vastantes, regem ad pecuniam sexdecim millium librarum solvendam cœgere.

Ex cap^o. LXVI°. libri 21. de reg.

Æthelredus rex sepultus apud S. Paulum Londini.

Ex eodem cap^o. de expeditione Edmundi in Canutum.

S. Ædmundus.

Ipse Londoniam contendit, ut bene meritos cives liberaret, quos pars hostium statim post discessum suum incluserat. Fossa etiam urbem, qua flu: Tamensi non alluitur, foris totam cinxerat, multaque vulnera fecerat & acceperat.

Ex 13°. cap^o. 41. libri de regibus.

Judæi, qui Londoniæ habitabant, quos Gulielmus pater è Rothomago illuc traduxerat.

Ex cap^o. 17°. 41. libri.] Anno 4°. Gulielmi Rufi.

Discordia ventorum inter se dissidentium ab Euroaustro veniens XVI. Cal. Novemb. Londoniæ plus quam sexcentas domos effregit. Cumulabantur ecclesiæ cum domibus, materiæ cum parietibus, &c.

Ex prologo libri primi Gulielmi Meldunensis de pontificibus. Pag. 214.

Ea urbs * est Angliæ, nec adeo magna, nec exiliter parva, quæ & positione terræ, quippe soli affinis maxima ubertate, & integro ambitu murorum, licet multoties Martias fortunas experta, cives suos fovet, multorum sanctorum cineribus copiosa, patrociniis gloriosa, nec fluminis irriguo, nec nemorum oportunitate indiga, &c.

Ex primo libro de pontificibus.

S. August: & Laurent.

Horum igitur virtutes, quantum veterum relatione addiscere potuit, Gocelinus quidam, de quo alibi dixi, scripsit.

f. Offa rex.

Regnum Merciorum archiepiscopatu insignire adfectans, epi-

a Hoc est, Cantuaria.

H h 2

ftolis

stolis apud Adrianum papam, & fortassis muneribus, egit, ut pallio Lichefeldensem episcopum contra morem veterum efferret, omnesque Merciorum pontifices ei subjugaret, quorum hæc fuere nomina: Denebertus Wigornensis, Wenbertus Legecestrensis, Edulphus Sidnacestrensis, Wulferd Herefordensis, & duos Orientalium Anglorum episcopos, Alchard Helmanensem, Ticfrid Damucensem. Vocabatur autem episcopus Lechefeldensis Aldulphus. Plures enim episcopatus Offa pro potentia sua in Mercii fecerat, & Orientales Anglos, occiso rege eorum Æthelberto, invaserat. Episcopatum vero quidam alias translatis, ut Helmanensis in Norwicensem; quidam alteris uniti, ut Dammucensis in eundem: quidam non omnino extant, ut Legacestrensis & Sidnacestrensis. Remanserant autem quatuor episcopi archiepiscopo Cantuariensi: Londoniensis, Wintoniensis, Rosensis, Selesiensis. Stetit hæc perversitas toto præfulatus Lambriti tempore, &c. Ut Æthelardus, archiepiscopus Cantuar. qui Lambrito successit, tempore Kenulphi regis pristinum honorem recuperaverit, manente tantum episcopi, non archiepiscopi, nomine Lichefeldensi ecclesiæ.

Sideneice-
stre.

Lambritus
archiepif-
copus Can-
tuar:

de ge. Danico.

Tunc Odo, ^a secundus Wiltunensium episcopus, in archiepiscopum 20ⁱ. annis emicuit. Siquidem, præter illos quinque Westfaxoniarum episcopos, quos Edwardi Senioris tempore Pleimundum consecrassent nescio quotiens dixi, non multo post additus est sextus, qui haberet sedem in Ramesbiri, diocesim in Wiltunensi pago, permanente episcopo in Shireburna, salvaque Parochia Dorsetensis & Beruchenensis pagi.

Origo epif-
copatus Ra-
mesbirien-
sis.

Odonis profectio ad Transhumbranos cum Eadmundo & Edredo.

Quin immo cum illis in Nordanhumbros profectus est, non ut prælia faceret, sed ut sanctorum sacros cineres, quorum illa humus olim ferax fuerat, efferret. Unde factum est, ut præcellentiss: patris Wilfridi dirutam per Danos apud ^b Ripum ecclesiam dolenter conspicatus, ruinis super mausolæum eruderatis, reliquias Cantuariam reverenter transferret. Et, ^c ut clarius patriæ jubar produceret in speculam, heroico metro vitam illius texti præcepit. Executus est id munus Fridegodus versibus non ita improbandis, nisi quia, Latinitatem perosus, Græcitatem amat, ^d Græcitatem frequentat".

¶ Fridego-
dus scri-
ptor.

Pag. 215.

De Odone, archiepiscopo Cantuar.

Quantulum autem est testimonium, quod ei perhibet Of-

^a Sanctus pro secundus in Edit. Savil. male. ^b Ripensem al. ^c Clarissimum Ed. Sav. Nec secus in optimo Cod. MS. quem Bibl. Bodlejana dono dedit doctiss. Abed. Sellarus. ^d Græcula verba frequentat Ed. Sav & MS. Sell.

bernus, qui eum dicit pro sanctitate & industria sua ab omni Anglorum orbe semper defendendum, nisi Dunstanus successisset?

Guliel. libo. de reg. 2°. capo. 3°. quo de Dunstano loquens,

Plura, & non contemnenda, de viro volentem dicere revocat Osbernus, Cantuar. cantor, qui ejus vitam Romana elegantia composuit, nulli nostro tempore stilo secundus, musica certe omnium sine controversia primus.

Dunstano successit anno uno Æthelgarus, qui primus in novo monasterio abbas à beato Ethelwoldo Wintoniæ factus.

De Ælphago, archiepiscopo Cantuar.

Cujus vitam scripsit Osbernus, plenam virtutibus & miraculis.

Loquitur de rebus gestis ab Anselmo.

Prono favore domino Ædmero cedens, qui omnia ita lucide exposuit, ut ea quodammodo subjecisse nostris oculis videatur.

Hic Ædmerus scripsit historiam, in qua perbelle depingit vitam Anselmi Cantuar.

Causa adventus Anselmi in Angliam.

Ut abbatiam apud Cestrum firmaret, quam ejusdem civitatis comes Hugo monachis, potissimum Beccensibus, implere volebat.

De Anselmo.

Obedientiæ pertinax custos, cum archiepiscopus liberæ potestatis esset, rogavit Urbanum papam, ut sibi alium proponeret, cujus jussis vitam disponderet. Is Edmerum exhibuit, cujus Anselmus jussu tanti faciebat, ut, cum eum cubili locasset, non solum sine ejus præcepto non surgeret, sed nec in latus verteret.

Rosa est oppidum situ nimium angustum, ^a sed quia in eo locatum flu: violentiss: alluitur, hostibus sine periculo non accessibile.

Laus Ithamari, 3ⁱ. Rofensium episcopi. Nam primus fuit Justus, 2us. Paulinus.

Anglus quidem ortu, sed in quo ^b nihil "perfectæ sanctitatis, quantum ad vitam, nihil elegantiae Romanæ, quantum ad scientiam, desiderares. Ithamarus eruditus.

Clades Rofensis episcopatus.

Æthelredus, rex Merciorum, nescio quo insolenti ^c Can-

^a Non aliter etiam in MS. Sellariano. In Ed. autem Savil: sed quod in edito locatum fluvio volantissimo alluitur, &c. ^b Ex Ed. Savil. & MS. Sellar: ^c Ita & MS. Sellar: Sed Cantuarix in Ed. Savil.

tuaritæ regis responfo incensus, totam Cantiam ferro & flamma premebat, omnesque terras Rosensis episcopatus abolitioni addixerat. Hanc Putta patienti animo complexus ærumnam, ad Sexuulphum, Merciorum episcopum, fecellit.

Quo pacto Siuuardus, episcopus Rosensis, ecclesiam suam tantum non desolatam reliquerit, moriens paulo post Nortmannorum adventum in Angliam.

Derelicta ecclesia miserabili & vacua, omnium rerum indigentia intus & extra. Vix enim quatuor canonici erant, qui victu exili, & ipso ad horam vel prece vel pretio comparato, & indumento plebeio vitam tolerarent. Has miseras corrigere volens sapientissimus Lanfrancus archiepiscopus, Arnostum quendam monachum pontificem loco dedit. Sed, eo veloci morte prærepto, Gundulphum æque monachum induxit. Sub eo res ecclesiæ auctæ magnifice, monachi plus quinquaginta facti.

Gundulphus, monachus Cadomensis, fit episcopus Rosensis.

Monachi inducti in ecclesiam Rosensem.

Ex 2°. libro de pontificibus.

[Ecclesiam Pauli apostoli Londoniæ fecit Ethelbertus, rex Cantia.]

Episcopus ordinatus habuit sedem in Pauli apostoli ecclesia, quam Ethelbertus, rex Cantia, fecerat Londoniæ. Ejus enim inclinabatur imperio rex

Orientalium Saxonum Sebirtus, ejusdem ex sorore Rricula nepos, ad quem Lundonia spectabat. Antiquitus enim Orientales & Australes Saxones, & Orientales Angli, Cantuaritarum ^a parebant regi, ^b quia illas provincias à Vortegirno, rege Britonum, Hengistus, primus apud Cantiam rex, non bello, sed dolo obtinuit. Post Ethelbertum vero Australes Occidentalium Saxonum ditioni subjecti sunt. Alteris Merciorum reges principabantur, donec & hos & illos Westfaxonum occupavit & subjecit imperium.

pag. 216. Qui ^c, ampliori ibidem conventu monachorum adunato, ecclesiam ædificationis genere novo fecit. Nec minus, sed & multo ^d magis rex Gulielmus extulit locum magnis redditibus prædiorum, quia ibi regni suscepit insignia.

Cedus ²¹⁵. Londinensium episcopus.

Lestingei cœnobium Northumbriæ.

Ceortesei monasterii origo.

Is fuit secundus Londoniensium episcopus, sed in Northumbria apud Lestingeie, monasterium suum, sepultus.

f. Erkenualdus episcopus.

Quod, per adminiculum cujusdam Fritheuuoldi, qui sub Wulpherio sub-

^a Ex Cod. Soller. & Ed. Savil. ^b Sic emendavi. Ad stipulanturque MS. Soller. & Ed. Savil. Codex autem noster habet qui. ^c Rex Edwardus sc. ultimus. ^d Majus MS. male.

regulum agebat, opulentia rerum & monachis implevit.

Magnanimitatis ipsius certe est ^a inditium basilica beati Pauli, quam inchoavit Londoniæ.

Mauritius episcopus inchoavit superiorem partem basilicæ Paulinæ.

Chic cœnobium, quod nunc Fanum Osithæ dicitur.

Locus est in diœcesi Londoniensi apud Orientales Saxones, Chic gentili vocabulo dictus, ubi est beatæ Osithæ, in miraculis famosæ virginis, requies. Hunc vir * ille ali-

*Richardus episcopus London:

quantis terris & regularibus implevit canonicis. Hujus loci fuit primus prior Gulielmus de Corbuil, qui, defuncto Radulpho, Cantuar: archiepiscopo, in illum honorem evectus est, quem, quamvis monachi trepidassent accipere, quod clericus esset, nihil tamen pœnitendum fecit.

Primus Orientalium Anglorum episcopus fuit Felix, natione Burgundus.

Decursa vitæ meta post xvii. annos episcopatus sepultus est in Dunuic sede, inde translatus ad Seham, quæ est villa juxta stagnum, quod volentibus ire in Ely quondam periculosum navibus, nunc, facta via per palustre harundinetum, transitur pedibus. Sunt ibi ^b inditia dirutæ & à Danis incensæ ecclesiæ.

{ Seham, nunc Some.
{ Salhamum Felix translatus.

Corpus vero Sancti multo post quæsitum, & repertum in Ramesiensi monasterio humatum est.

Tum Bifi, vir venerabilis, à Theodoro archiepiscopo creatus episcopus, quoad ^c propria valetudo permittit, sine crimine vitam duxit. Sed adverso morbo correptus duobus locum dedit.

Bifi episcopus Dunovicensis.

Rexerunt ergo duo episcopi semper provinciam illam usque ad tempus Ecgberti, regis Westsaxonum, quorum unus sedebat in Donuic, alter apud Helmham.

{ Helmham.
{ Ulmetum sedes episcop:

Tempore Ludecanii, regis Merciorum, incurfantis Orientales Anglos.

Cessarunt episcopatus, & ex duobus unus factus sedem apud Helmham, villam non adeo magnam, accepit.

Post Ethelmerum fuit Helmanensis episcopus Herfastus, qui, ne nihil fecisse videretur, ut sunt Normanni famæ in futurum studiosissimi, episcopatum de Helmham transtulit ad Tethfordum.

Herfastus episcopus Ulmetensis tempore Gulielmi regis.

Post hunc diebus Gulielmi Junioris emit episcopatum Tethfordensem Herbertus, cog. Losinga.

Ita Herbertus domum reversus sedem episcopalem transportavit ad, insignem mercimoniis & populorum frequentia, vicum, nomine Norwic. Ibi monachorum congregationem, numero & religione percelebrem, instituit.

a Sic. b Sic. c Prospera in MS. Sellar: & Ed. Savil. rectius.

Præterea apud Tethford monachos Cluniacenses instituit.
Hinguar & Hubba Nordanhumbroꝝ & Orientalium Anglorum depopulaturi provincias venire.

[Nunc Soham.]

Tunc & sedes episcopalis apud Seham, ut supra dixi, & monasterium Helienſe, ſanctimonialibus effugatis, incenſa, & ſolo complanata.

Pag. 217.

Foſſatum Cnuto rex fieri præcepit, patris ſui Suani miſerabili fine ad bonum edoctus, &c. Ut S. Edmundus Suannum vel ad mortem percuffit.

Sciabat hæc Cnuto, ideoque nihil non effecit ut Sancto blandiretur. Præter foſſatum, quod prælibavi, quod terras Sancti ab omni inquietudine defenderet, denique baſilicam animoſitate regia, quantum illius temporis uſus flagitabat, ſuper venerabile corpus conſtruxit, abbatem & monachos instituit, prædia & multa & magna contulit.

ſup: S. Edmundi

Jacent in eccleſia duo Sancti, Germinus & Botolphus, quorum geſta nec ibi, nec alibi haberi memini, niſi quod primus frater S. Etheldridæ, ſecundus episcopus fuiſſe aſſeritur.

Primum, pro ratione propoſiti, offerunt ſe Weſtſaxones, quibus primo fuit episcopus unus in Dorceſtra: mox duo, unus in Wintonia, alter in Shireburna. Duobus tempore regis Edwardi tres additi, Wellenſis, Cridienſis, Cornubiſis. Nec multo poſt ſextus in Rameſberia.

Cinegillus, rex Weſtſax:
Oſuualdus, rex Northumb.
Birinus episcopus Dorcaſtrenſis.
Angilbertus primus episcopus Ventanus.
Wine episcopus Vent.
Angilbertus Galliam repetiit.

Reges igitur ambo dederunt prædicatori ſuo ad ſedem episcopalem Dorceſtram, tunc urbem, modo villam, quam tempore illo reges Weſtſax: habebant, ſed ſequenti pontifices Mercioꝝ.

Poſt eum Angilbertus, natione Gallus, provinciæ præfulatum accepit.

Subintroducto in episcopatum Wintoniæ Wine vocabulo, homine Anglo, ſed apud Gallos ordinato, inſenſus abiit.

f: Angilbertus.

Hedda plus 30^a. annis in episcopatu floruit.

De Hedda, 4°. episcopo Ventanorum, qui floruit tempore Theodori archiepiscopi Cant:

Epistolæ Heddæ. Aldhelmi ſcripta ad Heddam.

Hunc Beda dicit officium exercuiſſe magis inſito ſibi amore virtutum, quam ullius literaturæ doctrina præditum. Unde non parvo moveor ſcrupulo, quippe qui legerim illius formales epistolæ, non nimis indocte compoſitas, & Aldelmi ad eum ſcripta, maximam vim eloquentiæ & ſcientiæ redolentia.

Ipoſo defuncto, quia diœceſis ejus ab uno nequibat gubernari

nari idonee ^a pro cinctus spatiositate, divisa est in duas; ^{Aldhelmus primus episcopus Shireburnensis.}
 i. e. Venta.
 una data Danieli, altera Aldhelmo.

Gul. libro de reg. 1°. cap^o. 17°.

Adelmus ab Eleutherio, episcopo Ventano, abbas de Malmesb: designatus.

Eodem libro cap^o. 22°.

Aldelmus ab Ina factus episcopus, quatuor annos supervixit.

De Adeluoldo, episcopo Ventano, qui floruit sub Ædgaro.

Datur ei cœnobium perexile, Abbendoniam dictum, ubi vires prudentiæ ^b suæ experiretur.

Clerici episcopatus simul, & alterius ecclesiæ, quæ juxta erat, quam Novum monasterium vocabant, data optione, ut aut vitam mutarent, aut loco cederent, molliorem partem eligentes, exturbati, monachis introductis.

In eadem urbe sanctimonialium fundatum & factum monasterium.

Nova ergo ecclesia, ut diu desideraverat, ^c fabricata ædificata, sublatus est mundo.

Cœnobium, quæ fecerat, post ejus obitum multa diruta, cuncta minorata.

De Ælphago.

Adolescens alteravit habitum apud Derherst, tunc exiguum cœnobium, nunc antiquitatis inane simulachrum.

Est in eadem civitate monasterium, quod quondam rex ^A Ælfrædus ædificaverat, & in eo canonicos posuerat, Grimbaldo quodam Flandrensi suadente, qui ibidem magna gloria humatus, sanctus prædicatur. Sed beatæ memoriæ Adelwoldus, canonicis expulsis, monachos posuit, præficiens eis abbatem Ethelgarum nomine.

Et erant ambæ ecclesiæ sic vicinæ, parietibus contiguas, ut voces canentium aliæ aliis obstreperent, &c. Quo pacto vicinitas illa causâ jurgii & odiorum fuerit.

Quapropter nuper illud cœnobium extra urbem translatum ^{Pag. 218.} fanus incolitur, liberius insignitur.

Præterea construxit in eadem urbe sanctimonialium cœnobium Adeluoldus, quibus præposuit Etheldritham virginem anum. Fuerat ibi ante hoc monasteriolum, in quo Ædberga, regis Edwardi Senioris filia, conversata & defuncta fuerat, sed tunc pene destructum.

^a Pro circuitus spatiositate in MS. Seller: & Ed. Savil. Et quidem rectius.
^b E MS. Seller: & Ed. Savil. ^c Delend. Deest enim in Cod. Seller. & in Ed. Savil. ^d Alfredus mente conceperat, & Edwardus filius ejus ædificaverat, MS. Seller. & Ed. Savil.

In ejusdem episcopatus dicecesi tria sunt monasteria, Certesei, Rumesie, Weruuelle; sed de Certesienfi dictum.

De Weruella scitur, quod Elfrith, uxor regis Ædgari, "ædificaverit" illud in honore sanctæ Crucis, compuncta privigni sui Edwardi nece indigna, cujus ipsa conficia & autor fuit.

Apud Rumesiam, quod cœnobium præcellentissimus rex Ædgarus instituit, novi jacere duarum virginum corpora, Merwinnæ & Elfredæ.

In divisione Westfaxonici episcopatus hoc observatum palam est, ut qui Wintoniæ sederet, ^b haberet tres pagos, Amtunensem . . . . . & Sudreiensem: alter, qui Shireburnæ, haberet Wiltunensem, Dorfatensem, Berruchensem, Sumerfetensem, Domnoniensem, Cornub:

Shireburn est viculus, nec habitantium frequentia, nec positionis gratia, suavis, in quo mirandum, & pene pudendum, sedem episcopalem per tot durasse secula.

De Afferio, episcopo Shireburn:

¶ Afferio: Afferio ex S. Dewi evocatus non usquequaque contemnendæ scientiæ fuit, qui librum Boëtii de consolatione philosophiæ planioribus verbis elucidavit, illis diebus labore necessario, nostris ridiculo. Sed enim jussu regis factum est, ut levius ab eodem in Anglicum transferretur sermonem.

Postmodum vero Pleimundus archiepiscopus, & rex Edwardus, filius Elfredi, minis & edictis Formosi papæ coacti, quinque episcopos pro duobus fecere; Athelmu ad Wellensem ecclesiam, Edulphu ad Cridiensem, Adelftanum ad Cornubiensem, Frithestanum ad Wintoniensem, Werftanum ad Shireburnensem. Habebat ergo Athelmus Sumerfetam, Edulphus Domnoniam, Athelstanus Cornubiam. Verftano relicti sunt pagi tres, Dorfatensis, Berchenfis, Wiltenfis. Verum non multo post, vivente eodem rege in Wiltenfi pago, proprius factus episcopus Ethelstanus nomine sedem habuit in Ramesbiria.

Uuulffinus episcopus Shireburnensis, ante abbas Westmonasteriensis.

Institutio monachorum Westmonast:

Monachi per Wulffinum episcopum Shireburnam occupant.

Hunc Dunstanus archiepiscopus, cum esset Londoniæ episcopus, abbatem apud Westmonasterium fecerat, instructo ad duodecim monachos cœnobiolo, in loco, ubi quondam Mellitus ecclesiam S. Petro fecerat.

Qui confestim in sede episcopali monachos, clericis ejectis, instituit, ne, in tanta contemporaneorum episcoporum sedulitate, dormire videretur.

^a Addidi è Cod. Sellar. & Ed. Savil. ^b Ita in MS. nostro, cum lacuna. Atqui legendum arius, è Cod. Sellar. & Ed. Savil. haberet duos pagos, Hamptunensem & Suthreiensem: &c.

Inter profusissimos conviviorum apparatus, qui tunc in Anglia à Danorum tempore exhibebantur, &c. Convivia Danorum.

Post cujus obitum iterum episcopus non à Wiloduno opp: sed provincia, sic dicto. Wiltoniensis cum Shireburnensi unitus est.

Proinde Meldunense cœnobium sibi ad faciendam sedem concederet, abbatem oportuno sibi casu proxime obiisse. Id rex pro (1) simplicitate, cui prior quam prudentiæ semper erat, legitime concedendum ratus, tertio ab hinc die (2) dissolvit, &c. Ut per Goduinum comitem episcopatu Ramesb: ceciderit, episcopique sedes ibidem ab illo cessaverit, utque postea monachus apud S. Bertinum factus cœpti poenituerit, in Angliamque redierit, meliore fortuna electus episcopus Shirebur:

Acceptit ergo Hermannus Shireburnensem episcopatum integrum cum tribus pagis, Eduardo rege dante. confessi

S. Gulielmo Mag:

Sub quo cum, ex canonum decreto, edictum esset, ut sedes episcoporum ex villis ad urbes migrarent, tribunal suum transfudit à Shireburna Saresburiam, quod est vice civitatis castellum locatum in edito, muro vallatum non exiguo, ceteris comitatibus utcunque valens, aquæ penuria laborans adeo, ut miserabili ibi a commertio aqua veneat. Illic inchoata novi operis basilica, morte senili tempus dedicationis prævenit. Veruntamen, succedente sibi Osmundo, viro probatissimo, ecclesia ad summam deducta est, & cetera, quæ competebant, adaucta. Clerici undecunque litteris insignes venientes, non solum libenter retenti, sed & liberaliter coacti ut remanent. Commigratio episcoporum ex villis ad urbes.

Librorum copia conquistata cum episcopus ipse nec scribere, nec libros ligare fastidiret.

In Dorsetensi pago sunt abbatia Cerneliensis, Mideltunensis, virorum; Scestoniensis feminarum: præter aliquas, quæ vel omnino destructæ, vel multum imminutæ sunt.

De injuriis in S. Augustinum prædicatorem multa præfatus, hæc subdit,

Eventus vel potius verbum loco indidit vocabulum, ut vocaretur Cernel ex duobus verbis, Hebraico & Latino. Quod Hel Deus dicatur Hebraice, dixit Augustinus se cernere Deum. Cernelii ridicula interpretatio.

^a Sic.

I i 2

Ibi

Ibi succedentibus annis Edelluoldus, frater Edmundi regis & marty: vitam heremiticam solo pane cibario & aqua trivit.

S. Edelluoldus Cernelii sepultus.

Dedit occasionem posteriori tempore Etheluardo prædixi, ut cœnobium eo loco S. Petro construeret.

* Mideltunensem ecclesiam fecit rex Ethelstanus pro anima fratris sui Eduuini, quem pravo corruptus consilio Anglia eiecit. Ibi multas Sanctorum reliquias, ex Britannia transmarina emptas, reposuit. Inter quas eminent præcipue beatiss: Sampsonis ossa, Dolensis quondam archiepiscopi.

Sceaftebyri.

Scestonia est vicus modo, quondam urbs, locus in prærupto montium situs. Vetustatis a inditium dat lapis, in capitulo sanctimonialium insculptus ita, † à vetustissimi muri ruinis illuc translatus.

Inscriptio.

Anno dominicæ incarnationis Ælfrædus rex fecit hanc urbem ^b DCCC. 80°. regni sui octavo.

Elfgina autor Sophoniensis monaster:

Lelandus.

Potuit augere, vel reparare. Alfredus tamen, rex Westsax: primum posuit.

Ibi Elfgina, uxor Edmundi, qui fuit pronepos hujus Ælfrædi, monasterium sanctimonialium fecit, ibidemque carnis exuvias post fatum deposuit.

Eo loci jacet, vel potius jacuit, S. Eduuardus, hujus Sanctæ ex filio Ædgaro nepos, quem novercali fraude innocenter cæsum cœlum excepit. Et prima quidem sepultura illi apud Werham fuit, quod non longe à loco, in quo occisus fuit, qui Corf vocatur, imminet mari. Jacuit ibi ergo

Pag. 220.

triennio, invidentibus inimicis mortuo cespitem ecclesiasticum, cui vivo inuidebant decus regium.

* Forlan, Leonis monasterium.

Posteriori tempore pars corporis ^{alias Les:} Lesmonasterium, pars Abendoniam, deportata est.

In Wiltonsi pago sunt cœnobio, Malmesburie virorum, Wiltonie & Ambresburie feminarum. De Malmesbur: alias loqui sedit animo. De Ambresburiensi nihil aliud notitiam nostram attigit, nisi quod ab Elfrida, S. Eduuardi interfetrice, & illud & Weruuellense causa pœnitentiæ facta sint. Jacet ibi S. Melorus, cujus profapie, cujusve sanctimonie, incertum mihi.

Wiltunense cœnobium beata Editha, filia Ædgar, sedem ossium suorum, dulcibus exuviis ornat, amore fovet.

Wiltuna est vicus non exiguus supra Wile flu: positus, tantæ celebritatis, ut totus pagus ab eo vocetur.

f. Uiltunensi sup: Edithæ.

Jacet autem in eadem ecclesia Wlfrith, mater ejus.

^a Sic. ^b DCCCCLXXX. in Cod. Sellar. perperam. ^c Ista cœnobio: Malmesburie MS. Sellar. & Ed. Savil.

In Berruchenſi pago ſunt monaſteria duo, Abbendonienſe & Radingenſe, virorum utrumque. Abbendonix ^a fundaverat cœnobium Ciffa, pater Inæ, mox ipſe Ina, rex Occidentaliſum Saxonum, multique ab origine reges. Sed Elfredi regis tempore, cum barbarica ubique Dani diſcurſarent petulantia, ædificia loci ad ſolum complanata. Tum rex, malorum præventus conſiliis, terras, quæcunque appendices eſſent, in ſuos ſuorumque uſus redegit. At vero rex Edredus, Ælfredi nepos, loci miſeratus ſolitudinem, cuncta reſtituit, &c. Tantumque amoris aſſumpſit in eccleſiam, ut per ſe loca ædificiorum metaretur, & fundamenta jactaret. &c. Ut morte præventus imperfectum opus reliquerit.

Inſtitit tamen Atheluuoldus cœptis, ſed antequam ſummam manum rebus imponeret ad epiſcopatum Wintonix raptus eſt.

Complevit magiſtri molimina Ordgarus, ab eo in abbati-
tiam ſubſtitutus, ditatusque eſt locus, & immane quantum
exaltatus, &c.

Atheluuoldus abbas
Abbodun-
enſis.
Ordgarus
abbas Ab-
bodun:

Ibidem de Faritio, qui ex monacho Meldunenſi factus eſt abbas Abbodunenſis circa tempora Gul. Meld.

Thuſcus genere, arte medicus, ^b civis Aretinus, noſter proſecto noſter monachus; cujus laudes effigiare, quia ſucceſſit animo, non quod ipſe comminiſcar, ſed ſodalis mei Petri monachi verſus apponam, quibus laudabilis abbatis virtus eniteſcet.] “Vir probus & prudens”, &c.

Verſus Petri Meldunenſis de laude Faritii, abbatis Abbodun-
Lelandus.

Vide num hic ſit Petrus Biturix, qui fuit abbas Meldun-
ut apparet in Itinerario Guli-
elmi Meld:

Erit ergo hoc experimentum ejus eloquentiæ dumtaxat exiguum. Ceterum ipſe alias in pluribus aſſecutus eſt famam altioris gloriæ.

Tertius Weſtſaxonum epiſcopatus fuit apud Wellas, villam in Sumerſetenſi pago, pro copia fonticulorum, ibi ebullientium, ita dictam.

Cum vero ſucceſſiſſet eis Joannes, natione Turonicus, profeſſione medicus, qui non minimum quæſtum illo conſlaverat artificio, minoris gloriæ putans, ſi in villa reſideret inglorius, transferre thronum in Bathoniam intendit. Sed cum id inaniter vivente Gulielmo patre cogitaſſet, tempore Gulielmi filii effecit. Nec eo contentus, totam etiam civitatem in ſuos uſus, & ſucceſſorum uſus, tranſtulit, ab Henrico rege quin-

gentis libris argenti mercatus urbem, in qua balnearum calida-

^a Fundaverunt MS. Sellar. & Ed. Savil. ^b Potius, ut in MS. Sellar. aliſque vet. Codd. civis Aretinus, noſter proſecto monachus.

Error Gulielmi Mel:

Pag. 221.

rum latex emergens autorem Julium Cæsarem habuisse creditur.

Salubres sunt aquæ illæ lavantibus, sed odore sulphuris primo advenientibus ^a gravis, donec consuetudo sensus horrorem compescat.

Ibi rex Offa monasterium posuerat, & Ædgarus, sicut pleaque alia, more suo auxerat, delectatus loci magnificentia; & quod ibi coronam regni susceperat.

episcopus Wellensis

Hanc ergo abbatiam Joannes à rege non gravate obtinuit.

Multa ibi per eum nobiliter incepta & consummata.

Sepultus est in ecclesia S. Petri, quam à fundamentis exerat magno & elaborato parietum ambitu.

Omnis tractus episcopatus illius in solo Sumerfetenfi pago jacet, habet ^b [que] tres abbatias virorum, Glasconiensis, Athelingsensem, Michelneiensis.

Glasconia est villa in quodam recessu palustri posita, quæ tamen & equo & pede aditur, nec situ nec amoenitate delectabilis. Ibi primus rex Ina, consilio beatiss: Aldhelmi, monasterium ædificavit.

Splenduit locus usque ad Danorum sub Elfredo rege adventum. Tunc enim, ut cetera, desolatus, aliquantis annis notos desideravit incolas. Porro, quicquid turbo bellorum obtriverat, reparavit egregie Dunstanus, qui prius eo loci vitam solitariam monachus actitavit. Postmodum vero liberalitate regis Edmundi omnia quodammodo appenditia, & his multo plura nactus, abbatiam composuit, qualis nusquam in Anglia sit, fueritve.

Jacet ibi Patritius, si credere dignum, natione Britto, beati Germani Antifiodorensis discipulus, &c.

Subsecuti sunt magistrum Indractus, Hiberniensis ^c reguli filius (cujus indole nihil dulcius, nihil sanctius) & septem comites illius terræ spectabiles: quos ibidem, irruentibus latrunculis, cæfos, in martyres credula consecravit antiquitas.

f. sanctos.

Multos illuc rex Edmundus misit in expeditione aquilonari compertos, & de terra levatos; inter quos Hildam, abbatissam coenobii de Streneshalch, Ceolfridum, abbatem Wirenensis monasterii. Eum in extrema ætate, dum Romam tenderet, apud Lingonas morte præoccupatum, & sepultum, sed postmodum constat relatum: partem ^d ossium Aidani, Lindisfarn. episcopi primi.

^a Vel graves legend. ut in MS. Sellar. vel olor pro odore reponend. ex Edit. Savil. ^b T^o que è MS. Sellar. & Ed. Savil. adjeci. ^c Regis in MS. Sellar. & Ed. Savil. ^d Ita & in MS. Sellar. Ossium in Ed. Sav.

Prædicatur ibi Benignus confessor, qui non longe hinc anachorita fuit.

Sepulti sunt in eo monasterio reges Edmundus, loci instaurator, & Edgarus, filius ejus.

Adelingea est non maris insula, sed ita stagnorum refusionibus & paludibus inaccessa, ut nullo modo, nisi navigio, adiri queat. Alnetum permaximum in ea cervos, & capreas, multasque id generis bestias continet. Terra solida, vix duobus jugeribus lata, monasteriolum & monachorum officinas habet. Ejus constructor fuit rex Elfredus, qui quondam à Danis pulsus provincia, tutas illic aliquamdiu latebras confoverat. Fecitque ecclesiam, situ quidem, pro angustia spatii, modicam, sed novo ædificandi modo compactam. Quatuor enim postes solo infixi totam suspendunt machinam, quatuor cancellis opere sperico in circuitu ductis.

pag. 221.

Illum fratrem regis Westfax: Kenwalh fuisse, & generis S. Egeluini magnitudinem sanctitatis indole inaltasse perseverans est opinio.

S. Egeluini, monachorum Adelingen- sium patronus.

Autor Miceleniensis cœnobii idem qui Mideltunensis, ubi eadem illectus causa similia contulit & villarum & reliquiarum xenia.

septem

Cridia est villula Domnoniæ duodecim millibus ab Exonia.

*

Livingus, ex monacho Wintoniensi, & abbate Tavistoken- sium, episcopus Cridiensis, magnæ familiaritatis & potentie apud Cnutonem regem habitus est.

S. Canutum mag:

Eo apud illum gratiæ processit, ut, defuncto avunculo suo Brithuoldo, qui erat episcopus Cornubiensis, ambos arbitratu suo uniret episcopatus.

Unio Cridiensis & Cornubiensis episcopatus. Livingus in Taveni monasterio sepultus.

Humatus est Tavistochiæ, quo loci multa & spectabilia contulerat.

S: Livingo.

Huic tempore Eduuardi successit Lefricus, apud Lotharingos altus & doctus, qui sedem episcopalem transtulit in civitatem, quæ propter flu: Exam, qui muros lapsu suo allambit, vocatur Exacetra.

Hanc urbem primus rex Æthelstanus, in potestatem Anglorum, effugatis Britonibus, redactam, turribus munivit, muro ex quadratis lapidibus cinxit.

Hic Lefricus, ejectis sanctimonialibus à S. Petri monasterio, episcopatum & canonicos statuit, qui contra morem Anglorum ad formam Lotharingorum uno triclinio comederent, uno cubiculo cubitarent.

Cœnobium sacrarum virginum Iſcæ à canonicis occupatum.

Est cupatum.

Tavenſis
monaſterii
origo.
Ordgarus
comes.

Est in Domnonia cœnobium monachorum juxta Tavi flu. quod Tavistoque vocatur, quod per Ordgarum, comitem Domnoniensem, patrem Elfridæ, quæ fuit uxor regis Edgari, surgendi exordium, per Livingum episcopum crescendi accepit auspitium, locus amœnus oportunitate nemorum, captura copiosa piscium. Rumonus ibi sanctus prædicatur, & jacet episcopus.

Cernitur in eodem monasterio sepulchrum Ordgari.

Spectaculoque ducitur enormitas maufolæi filii ejus. Edulphus is vocatus est, giganteæ molis, & immanis roboris, &c. Ut apud Iſcam civitatem ingentis fortitudinis exempla coram

confes:

Edwardo rege ostenderit.

Horodu-
nense mo-
naſterium
ab Edulpho
conditum.

Est præterea in Dorseta nemus juxta Hortunam, quæ modo destructa, tunc ejus liberalitate inter abbatias numerabatur. Ibi mirandæ fortitudinis dabat spectaculum, si quando remissis curis advocaretur in otium. Rivulus juxta saltum, venationis feracem, labitur, ab una ripa in alteram decem pedum spatio. Ille divaricatis pedibus utramque a continuabat, parvoque cultro ferarum, ad se actarum, capita levibus & pene irritis ictibus in amnem decutiebat. Sed enim tantus talisque, adhuc ætatis calore præfervidus, cessit morti, jussitque se apud Hortunam sepeliri. Veruntamen quia secum quædam ecclesiæ danda demandaverat, prævenit abbatis Sitricii violentia, datorem pariter & data in sua transferens. Sitricius postea sub rege Gulielmo piraticam aggressus, religionem polluit, ecclesiam fœdavit.

Pag. 223.

Cornubiensium sane pontificum succiduum b numerum" nec scio, nec appono, nisi quod apud S. Petrocum confessorum fuerit episcopatus sedes. Locus est apud aquilonales Britones supra mare juxta flu: quod dicitur Hegelmithune.

Quidam dicunt fuisse ad S. Germanum juxta flu: Limer supra mare in australi parte.

De episcopis Australium Saxonum.

Is Edeluard, suadente rege Wulpherio, baptizatus in Mercia beatiff: Wilfridum, à sede sua exulantem, benigno dignatus hospitio, episcopatus etiam sede extulerat in loco, qui Seleſige dicitur, nec nisi uno introitu potest adiri, mari undique

f. à Cadwaladro.

circumgiratus. Veruntamen rege (ut dixi) occiso, & Wilfrido, qui ibidem monasterium ædificaverat, domum, reddita pace, regresso, multis annis episcopatus vacavit, spectabatque interim pontificatus administratio ad Wintoniensem antistitem.

a Continuebat MS. b Ordinem in Cod. Sellar: & Ed. Sav.

Postmodum vero à Nothelmo archiepiscopo factus est ibi episcopus Edbricht, cui successit Ella.

alius fuit à Stigando, archiepiscopo Cant:

Hic Stigandus, à Gulielmo rege ibi factus episcopus, mutavit sedem in Cicestram, diocesis suæ civitatem prope mare, ubi antiquitus S. Petri monasterium & congregatio fuerat sanctimonialium.

Denique ecclesiam suam, quam à novo fecerat, cum fortuitus ignis (ut dixi) pessumdedit, liberalitate potissimum regis brevi refecit.

Radulphus episcopus refecit Cicestrensem basilicam.

In ejus diocesi sunt duo duntaxat cœnobìa è novo facta.

S. Martini de bello, quod rex Gulielmus fundavit, & proxit in loco, ubi Angliam debellaverat.

S. Pancratii de Lewes, quod, autore Gulielmo comite de Warena, Lanzo quidam Cluniacensis monachus in supremo religionis cacumine locavit.

Ex prologo libri 3i. de gestis pontificum Anglorum.

Est Eboracum urbs ampla & metropolis, elegantiae Romanæ præferens ^a inditium, à duabus partibus Hufæ flu: ædificata, ^b includit in " medio sinu sui naves, à Germania & Hibernia venientes: furori aquilonalium gentium prima semper obnoxia, barbaricos Danorum motus toto tempore, quo dominati sunt ^c Angli, excepit, & ingemuit. Quapropter multis ruinis quassata, ultima peste sub Gulielmo rege concidit; qui urbanis iratus, quod Danis adventantibus receptui & consultui fuissent, prius inedia, mox flamma civitatem confecit. Regionis etiam totius vicos & agros corrumpi, fructus & fruges igne vel aqua labefactari iussit. Ita provinciae, quondam fertilis, nervi præda, incendio, sanguine succisi. Humus per ^d quadraginta & eo amplius milliaria omnifariam inculta, nudum omnium solum ad hoc usque tempus. Urbes, olim præclaras, turres, proceritate sua in coelum minantes, agros, lætos pascuis, irriguos fluviis, si quis modo videt peregrinus, ingemit; si vetus incola, non agnoscit. In aliquibus tamen parietum ruinis, qui semirutum remansere, videas mira Romanorum artificia. Ut est in Lugubalia civitate [Cairleil.] triclinium, lapideis fornicibus concameratum, quod nulla unquam tempestatum contumelia, quin etiam nec appositis lignis & succensis valuit labefactari. Cumbreland vocatur regio, & Cumbri vocantur homines, scripturaque legitur in fronte triclinii, MARIÏ VICTORIÆ. Quod quid sit hæsitō, nisi forte pars Cumbrorum olim his locis infederit, cum fuissent à Mario Italia pulsi.

Pag. 224.

^a Sic. ^b E MS. Seller. & Ed. Savil. ^c Ita & MS. Seller. Malim tamen Angliæ ex Ed. Sav. ^d Sic etiam exhibet Cod. Seller. At 60. in Ed. Sav.

Et, quæ Stephanus presbyter de Wilfrido magno verborum agmine egit, in compendium coarctabo.

Ex libro 3°. Gul. Meld. de gestis pontif. Ang.

Basilica Eboracensis ab Wilfrido episcopo consummata.

Basilica, quondam ab Edwino rege, monitu beati Paulini, in Eboraco facta, tecto vacabat. Parietes semirutu, & ruinam plenam minantes, solis nidis avium serviebant. Pro indignitate rei pontifex interno dolore commotus, maceriem solidavit, culmen levavit, levatum plumbeis laminis ab injuria procellarum munivit.

Adeluualdus ab Wilfrido vitæ restitutus.

Vocatus est puer Adeluualdus, & in Ripis postea monachus factus, miraculorum Wilfridi non leve testimonium videbatur.

Verba Wilfridi episcopi.

tamen

Ego tantum monasteria duo, in ea provincia posita, Ripis & Hagustaldeiæ, quæ fundavi, non omitam.

Expulso primitus, ut dictum est, Wilfrido, qui totius Nordanhumbrorum regionis erat episcopus, duo pro eo constituti sunt, in Eboraco Bosa, in Hagustalduno Eata, defunctoque Eata, Joannes pro eo ordinatur. Tempore vero Alfridi regis rediit in episcopatum totum Wilfridus quinque annis, expulsis Joanne de Hagustalduno, & Bosa de Eboraco. Post quinque annos Wilfrido iterum ab Alfrido expulso, illi suis sedibus restituti sunt. Defuncto vero Alfrido, Wilfridus, in concordiam receptus, sedem apud Hagustaldune habuit, Jo-

f. de Beverlaco.

anne in Eboracum migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Ei successit in Eboraco Wilfridus presbyter suus, qui transcendit tempora Bedæ. Nam eum illo anno, quo obiit, fuisse in Eboraco episcopum asseverat. Quocirca lis inextricabilis in Cantuarienses & Eboracenses versatur, quia Cantuarienses dicunt, se habere Wilfridum seniore. Contra hæc Eboracenses contendunt, hunc juniorem Wilfridum ab Odone

f. Uuilfrido.

archiepiscopo Cantiam translatum. Hoc defuncto, emicuit in pontificale speculum Ecgbertus, frater Ecgberti, ejusdem provinciæ regis.

Albinus.

Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) fuit, & nobilissimam bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui dixit in epistola ad Carolum Aug. "Date mihi a exquisitores eruditionis scho-
"lasticæ libellos, quales in patria habui per bonam & devo-
"tissimam magistri mei Ecgberti archiepiscopi industriam.
"Et, si placet excellentiæ vestræ, remittam aliquos ex pueris
"nostris, qui excipiant inde, & revehant in Franciam flores
"Britanniæ."

a Ita & Cod. Sellar. Sed malim exquisitores, ut in Ed. Sav.

Sepultus

Sepultus est in una porticu cum fratre suo apud Eboracum, post 36. annos episcopatus.

Sepultura
Ecgberti ar-
chiepiscopi.

Hujus " successor senex " substitutus est Eanbaldus, præfati Albini discipulus industrius.

sup. archiepiscopus Ebor:

Elfricus tempore Canuti & Hardecanutus fuit, habeturque in hoc detestabilis, quod Hardecanutus, ejus consilio, fratris sui Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, infami mortali- bus exemplo, in Tamensem projici jussit.

Indignum
facinus.

Quin & Wigorniensibus pro repulsa episcopatus infensus, autor Hardecanuto fuit, ut, quia ^b pertinacius illi exactoribus regionum vectigalium obstiterant, urbem incenderet, fortunâ civium abraderet.

Pag. 225.
Pessimum
consilium
Elfrici, ar-
chiepiscopi
Ebor:

Inventa sunt noviter, & in eminentiam elata, Sanctorum corpora Trumwini episcopi, Oswii regis, & Elfredæ, filie ejus, quæ eidem monasterio post Hildam præfuit, nec non & illius monachi, quem divino munere scientiam cantus ac- cepisse Beda refert.

Cedmonis
cantoris se-
pulchrum.

Hengstaldeun vocatur locus quindecim ab Eboraco milli- bus disparatus. Fisco regio famulabatur, quando eum beatæ memoriæ Wilfridus à beatissima Etheldritha pro aliis posses- sionibus commutavit. Ibi ædificia, minaci altitudine murorum erecta, & diversis anfractibus per cocleas circumducta, mi- rabile quantum expolivit; arbitrato quidem multa proprio, sed & cementariorum, quos ex Roma spes munificentie at- traxerat, magisterio. Ferebaturque tunc in populo celebre, scriptisque etiam est inditum, nusquam citra Alpes tale esse ædificium. Nunc qui Roma veniunt idem allegant, ut, qui Hagustaldensem fabricam vident, ambitionem Romanam se imaginari jurent. Adeo tot temporum & bellorum injuriæ vetustatem ædificiis non tulere. Primus ibi fuit episcopus Wilfrid.

At vero, Wilfrido reverso, & post receptionem sedis de- functo, successit Acca, vir in primis industrius & sanctus.

Veruntamen non prosperiori fortuna usum quam magistrum ex chronicis accepi, pulsumque post obitum Bedæ triennio à sede sua, incertum an regressum.

Exercitus enim Danorum, qui jam tempore Albini metue- batur, ut alias diximus & dicemus, veniens, habitatoribus ex- tinctis vel effugatis, habitaculorum tecta succendit, & secreta cælo exposuit. Nunc est Hengsteldeham villa archie- piscopi Ebor:

Hagustaldunum funditus de- populatum sub Tidfrido, qui ultimus fuit episcoporum Ha- gustald:

Candida Casa vocatur locus in ex-

^a Sic edidi auctoritate MS. Seller. & Ed. Savil. non successor cene, ut in Cod. Lelandiano.

^b Sic.

tremis Angliæ juxta Scottiam finibus, ubi beatus Ninianus confessor requiescit, natione Britto, qui prius ibidem Christi prædicationem evangelizavit. Nomen loco ex opere inditum, quod ecclesiam ex lapide polito miraculum Britonibus fecerit.

Thomas, ex canonico Bajocensi archiepiscopus Ebor: tempore Guli: regis basilicam Ebor: renovavit.

Ibi, sub extremo Bedæ tempore, primus factus est episcopus Pehelmus. Ecclesiam à fundamentis inchoatam consummavit.

Turstanus archiepiscopus Ebor:

[Nunc
Ponfreit.] Obiit sanctissime, post exactum quadriennium mortis Henrici regis, abrenuntians prius episcopatu, & monachus factus apud Pontem fractum, cellam Cluniaci.

De episcopis Dunelmi.

Ex omnibus episcopatibus, qui quondam in Northumbria positi principatum Eboracensium suspiciebant, solus ille, qui apud Lindisfarne fuit, remansit.

Quocirca cum honore debito sacrum corpus ^a apud ^b Ubbensford, incertum an episcopatus sedem, deposuere juxta annem Twede.

Error Guli: Meld.

Edmundus episcopus Conocæstrensis, regnante rege Ædelredo, transtulit corpus S. Cuthberti Dunelmum. Basilica Dunelmi posita.

Jacuit ibi multis annis usque ad adventum ^{pro Alfredi} Ethelredi regis.

Sub eo enim præfule ^c multum in modum ecclesiæ promovit prosperitas. Corpus sanctum Dunelmum delatum, basilica ibidem à fundamentis consummata. Multa præterea, quæ nullo unquam apud cives ævo fallax consumet oblivio.

Pag. 226.

Dunelmum est collis, ab una vallis planitie paulatim, & molli clivo turgescens in cumulum; & licet situ edito & prærupto rupium omnem aditum excludat hostium, tamen ibi moderni collibus imposuerunt castellum. Ad radices pedis castelli defluit amnis piscosus.

Gulielmus episcopus tempore Gul. Rufi monachos in Dunelmum induxit.

Gul: episcopus novam basilicam Dunelmi inchoavit.

Ranulphus episcopus transtulit corpus S. Cuthberti in novam basilicam.

S. Uualcherio.

Succedit ei Gulielmus ex abbate S.

^e Karilephi, qui monachos potens in seculo in Dunelmo posuit.

Cumque confidentes episcopi judicassent, ut in ecclesia Dunelmi, quam ipse magnifice inchoaverat, sepeliretur, &c.

Extulit ergo ejus famam sacri corporis elatio, quod è mausoléo levatum

^a Cuthberti scil. ^b Bubbedford, vel Bubedford, sive Bulbæford al. ^c Eadmundo nempe. cunctis

cunctis volentibus fecit conspicuum, & palam illibatum protulit. Vestes quoque omnes recenti splendore nitentes, calix super pectus, cujus superior pars aurea, inferior onychina esset, facies tam stricte obvoluta sudario, ut nullo abbatis nisu dissociari posset. Caput Osuualdi regis & marty: inter brachia eius inventum.

Caput Osuualdi.

Offa Sanctorum Bedæ & Ceoluulphi regis, qui apud Lindisfarnum monachus, & sanctus fuerat, in singulis saccis lineis reperta.

Offa Bedæ & Ceoluulphi regis.

Ex libro 4°. Gul. Meld. de gestis pontificum.

Provincia Merciorum quinque modo habet episcopatus, olim forsitan plures.

De episcopis Wigorniensibus. Lelandus. Hic Gul. Meld. viginti 4^{or}. episcoporum nomina nuda recenset à Bosa, primo Wicciorum episcopo, ad Wulstanum 24^m. de quo multa scribit.

S. Wulstano.

Aldwinus erat quidam ab eo factus monachus, isque in vastissimo illo saltu, quod Malvernum vocatur, heremiticam vitam cum Guidone socio exercebat.

Aldwinus, qui postea autor fuit Malvernensis monasterii. Westbiria.

De Sampson, Wicciorum episcopo, qui successit Wulstano.

Innoxius ad monachos, nisi quod eis Westbiriā abstulit, ubi Wulstanus monachos posuerat, & privilegio sanctitatis suæ munierat.

Dioecesis Wigorniensis habet pagos Glocestrensem, Wigorniensem, Waruicensem dimidium.

Glocester est civitas super flumen Sabrinam posita, putaturque à Claudio nominata, qui secundus Ro: imperatorum post Julium Cæsarem Britanniam adiit. Denique Britannice vocatur Caerclau. Meminit quoque Seneca in libello de morte Claudii, barbaros in Britannia eum pro deo colere, & in honore ipsius civitatem ædificare. Ab ea civitate tota regio vallis Glocestriæ vocatur.

Terra omnis frugum opima, fructuum ferax, hic sola naturæ gratia, illic culturæ solertia; ut quemvis tædiofum per socordiam provocet ad laboris illecebram, ubi centuplicato fœnore responsura sit copia. Cernas tramites publicos pomiferis vestitos arboribus, non a insitivæ manus industria, sed ipsius b humi natura. Ipsa se terra sponte subrigit in fructus, eosque sapore & spetie ceteris plurimum præstantes, quorum plures ante annum marcescere nesciant, ut dominis usque ad novos successores præstent officium. Regio plus quam aliæ Angliæ provinciæ vinearum frequentia densior, proventu

a Insitiva MS. Sellar: Et Ed. Savil. b Humus MS. Lel. Soli Cod. Sellar. uberior,

Pag. 227. **u**berior, sapore jucundior. Vina ipsa bibentium ora tristi non torquent acedine, quippe quæ parum debeant Gallicis dulcedine. Villæ innumerabiles, abbatia præstantes, vici frequentes; quibus omnibus accedit ad gloriam flu: Sabrina, quo nullus in hac terra alveo latior, gurgite rapacior, a arte piscosior. In eo quotidianus aquarum furor, quod b vel voraginem vel vertiginem undarum dicam nescio, fundo ab imo verrens harenas, & conglobans in cumulum cum impetu venit, nec ultra pontem pertendit. Nonnunquam & ripas transcendit, c & magna parte circuita terræ victor regreditur. Infelix navis, si quam è latere attigerit. Nautæ certe gnari cum vident illam Higram (sic enim Anglice vocant) venire, navem obvertunt, & per medium secantes violentiam ejus elidunt.

In eadem valle est vicus celeberrimus, Bristou nomine, in quo est portus, ab Hibernia, & Noregia, ceterisque transmarinis terris venientium receptaculum, d ne scilicet genitalibus divitiis tam fortunata regio peregrinarum opum fraudaretur commercio.

Aldredus, archiepiscopus Ebor: autor monasterii S. Petri Claudiæ.

Fuit hic Alredus monachus Ventanus, deinde episcopus Wicciorum, qua sede retenta,

confess: simplicitate Eduuardi factus est archiepiscopus Ebor:

Fanum Osualdi.

Thomas ex canonico Bajocensi factus fuit archiepiscopus sub Gul. rege.

Est ergo in ipsa civitate Glocestriæ S. Petri monasterium, quod ibi Aldredum archiepiscopum incepisse non semel dixi. Paucos ibi, & non plus quam tres monachos invenit abbas Serlo, à rege Gulielmo Seniore donum exile adeptus. Sed quantum dei gratia cum illius conspirans industria locum extulerit illum, quis congrua explicet facundia?

Fremunt de S. Osualdo canonici, quod terras, quæ suæ deberent famulari ecclesiæ, Thomas archiepiscopus monachis dederit.

In eadem enim urbe tempore regis ^AElfredi filia ejus Elfreda cum conjugè suo Edelredo monasterium ædificaverant, nulla parsimonia sumptuum, nulla inopia victualium: illucque ex

sup: Osualdi.

Berdenega. Bardanio reliquias regis transfulerant, quod omnis Mercia eorum pareret imperio. Floruit id cœnobium ad tempus Danorum. Sed, monachis vi hostilitatis dilapsis, cum archiepiscopi Ebor: occasione Wigornienfis episcopatus monaste-

a Ita è Cod. Sellar. & Ed. Sav. At in MS. Lelandiano amne legitur. b Ita etiam in MS. Sellar. Sed in Ed. Sav. utrum voraginem vel &c. c Non aliter etiam in Cod. Sellar. Sed & magna vi parte &c. in Ed. Sav. d Ita MS. Sell. & Ed. Sav. non, ut in Cod. Lelandiano, ne se scilicet.

rium illud habuissent, canonicos recepit, præcipuamque ibi

Ebor:

Turstanus archiepiscopus exhibuit diligentiam, & in scrinio Sancti renovando, & in ecclesia dilatanda. Ubi cum, veteribus fundamentis deturbatis, nova jacerentur, inventa sunt amborum conjugum in porticu australi sepulchra, & corpora antiquam reverentiam prætendentia.

Elfredæ, & Echelredæ, comitis Merciorum, sepulchrum.

In eodem pago est Winchelcumbense monasterium, quod Kenulphus, rex Merciorum, construxit ingenti, & nostris temporibus incredibili, munificentia, fecitque dedicari ecclesiam à XIII. episcopis, quorum princeps erat Wulfredus, archiepiscopus Cant:

Ibi in illa dedicationis pompa in decem ducum conventu manumisit ad altare regem Cantuaritarum, quem nuper belli jure ceperat captivum, &c. Ibidem de insigni liberalitate & donativo Chenulphi erga omnis generis homines.

Hoc monasterium, ut semper labuntur mortalia in decursum, cum tempore regis Ædgari solo fere nomine staret, per beatum Osuualdum non nihil resuscitatum est. Factus ibi Germanus abbas, quem de Floriaco secum adduxerat, magno fuit adjumento & religioni, & restaurationi ecclesiæ.

Pag. 228.

Ibi requiescit pater Chenulphus cum filio Kenelmo, quem genitor septennem Quendridæ forori alendum reliquerat. Sed illa falso cupiditati suæ regnum pollicita, fraterculum tol-

lendum è medio satelliti, qui alumnus erat, commendavit. Is infontem quasi venatum ducens inter fruticeta obtruncatum occuluit.

Ubi loquitur de funerali pompa, qua ductus fuit Kenelmus Winchelcomum.

Ita clericorum vocali cantu, & laïcorum *b* plausu, parricida femina commota, è fenestra coenaculi, in quo stabat, caput extulit, & forte Psalmum cantabat, "Deus laudem meam," quem à fine nescio quo præstigio *c* retrograde ducens, nittebatur lætitiarum cantantium infirmare. Tum vero vi divina lumina veneficæ cavis orbibus evulsa cruore versum polluerunt. "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam." Cruoris signa extant hodie, immanitatem mulierculæ & ultionem spirantia.

Est & monasterium Theokesbiri, quod noviter Robertus, filius Haimonis, favore suo provexit, nec facile memoratu quantum exaltavit.

a Sic etiam in Cod. Sellar. Nec aliter apud Plinium. Sed in Ed. Sav: fruticeta. *b* Alacri plausu MS. Sellar. & Ed. Sav. *c* Ita etiam MS. Sell. Retrogradum Ed. Sav.

Fuerat

Fuerat illud primitus apud Craneburnam, sed abbatis Giraldi provisione, pro vicini flu: oportunitate, & dominicarum contiguo terrarum, Theokesbiriam aptius locari visum. Simul & videbatur voluntati religiosæ nomen applaudere, quod & Theokesbiria dicatur, quasi Theotocosbiria, i. e. dei genitricis curia, vocabulo ex Græco & Latino composito.

Bella scilicet notatio.

Increvit & nostris diebus in eadem provincia Malvernense cœnobium, quod mihi videtur per antiphrasin sortitum esse "vocabulum". Non enim ibi male, sed bene & pulcherrime vernat religio.

Habet & Wigorniensis provincia abbatias Evelhamensem, Perforensem.

Eovehamum.

Evehamum fundavit beatus Egwinus episcopus. De quo quid miraculi sit quod Beda tacuerit, nondum per me potui advertere, vel per alios addiscere.

Constat eum ^{3um}. Wigorniensem præfulem fuisse, locum illum, quo nunc cœnobium visitur, peculiariter amasse, incultum ante & spinetis horridum, sed ecclesiolam ex antiquo habentem, ex opere forsitan Britannorum.

Wifstanus puer regius.

Implebis & tu laude tua hujus paginulæ ^b partem", qui cœnobium idem illustras, felix puer Wifstane, filii Wimundi, filii Wiclafii, regis Merciorum, & Elfredæ, filię Celuulphi, qui fuit patruus Kenelmi. Te, inquam, non tacebo, quem Berfertus cognatus nefarie interemit.

Berfertus tyrannus. Wifstanus primo sepultus Reopanduni. Wifstanus Eovehamum translatus.

Quapropter venerandæ reliquię levatæ parentum obsequio Rapendune locatæ sunt, tunc temporis famoso monasterio. Nunc est villa comitis Cestrensis, cujus gloria pro situ vetustatis exoleta, modo Evehamum (ut dixi) inhabitas.

Perfore fundavit & perfecit monasterium tempore regis Ædgari Ægeluuardus, dux Dorsetensis. Pag. 229.

Verum & illud, ut cetera, quanto succubuerit detrimento miserabile, plus sui medietate diminutum.

Majusculam portionem reges Eduardus & Gulielmus contulere Westmonasterio.

Habentur hîc aliquanta felicitis Edburgæ ossa.

De episcopis Herefordensibus.

Trans Sabrinam pene collimitatur Walensibus civitas Hereford, non grandis, quæ tamen fossatorum præruptorum ruinis ostendat se aliquid magnum fuisse.

^a E Cod. Sellar. & Ed. Sav.   ^b E MS. Sellar. & Ed. Sav.

Hujus à principio hi fuere episcopi,
Putta, * Tirschel, Torhtere, Walfrod,
Cuthbert, postea Cantuar: archiepiscopus.

Sed & versus isti, nuper mihi visi,
i. e. Cuthberti episcopi.
antiquitatem viri, quantumque antecessores suos honorificaverit, insinuabunt, & si quid, ab eis ad ornatum domus dei coeptum, ipse studio suo perfecerit.

Hæc venerandæ crucis Christi vexilla sacratæ

Cooperat antistes venerandus, nomine Ualfrod,

Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

Sed quia cuncta cadunt mortalia tempore certo,

Ipse opere in medio moriens è carne recessit.

Ast ego præfati successor præfulis ipse, Pontificis, tribuente deo, qui munere fungor,

Quique gero certum Cuthbert de luce vocamen,

(1) Ocyus implevi omissum hoc opus ordine coeptum.

Item super sepulchrum antecessorum:

Qui quondam extiterant famosi, late^{altique} per orbem,
b Corpora fena tenet c horum, d hinc marmor obumbrans.

Tumbaque mirifico præfens fabricata decore
Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.

Hos ego Cuthbertus, sacri successor honoris, *

Inclusi tumulis, exornavique sepulchris

c Pontifices. Ex his ternos sacra infula cinxit,

Nomina sunt quorum, Ualfrodus, Torhtere, Tirschel.

Regulus est quartus Milfrith cum conjugè pulchra

Cuenburga; extitit è fenis hæc ordine quinta.

Sextus præterea est f Oshelmi filius Osfrith.

a Tirtel Ed. Sav. Tirschel Cod. Sellar. b Asteriscus ponitur sub hac voce, uti etiam sub tecta paullo inferius. c Ita etiam in MS. Sellar. Sed hominum pro horum in Ed. Sav. d Haud secus in MS. Sellar. & Ed. Sav. Sed signum quoddam sub hinc posuit Lelandus, qui forsan hoc maluit. e Colon mox post sepulchris posuit Savil. neque ullam distinctionem habet post pontifices. Atque ita in Cod. Sell. f Ita quoque in Cod. Sell. Oselini in Ed. Sav.

Lelandus.

Hic Cuthbertus successit Nothelino, archiepiscopo Cant: coëgitque mag: synodum, consilio Winfridi, cog. Bonifacii, archiepiscopi Mogunt: & ope Ethelbaldi, regis Merc. Cujus decreta postea Bonifacio arch: per Kinebertum diac: suum misit.

Hos versus, sed corruptos, alias legi in vetustissimo codice sacrorum carminum Melduni, sed sine autoris nomine. Ego tamen non possum non attribuere Cuthberto, Hereford. episcopo.

(1) Gul. Meld: sic legit, Omissum implevi quod coeperat ordine pulchro.

Leonegari
episcopi
cædes.
Herefordia
conflagra-
vit.

confess:

Hunc tempore regis Eduuardi Grifin, rex Walensium, urbe cremata, expulit sede & vita.

Tempore Gulielmi Mag:

Robertus
Lotharin-
gus autor
novæ basi-
licæ Here-
ford:
Robertus
Lotharin-
gus omni-
um artium
peritiff:
Robertus
Lotharin-
gus redegit
Mariani hi-
storiam in
epitomen.
Pag. 230.

Non multo post accepit sedem illam Robertus Lotharin-
gus, qui ibi ecclesiam tereti ædificavit scemate, Aquensem ba-
silicam pro modo imitatus suo, omnium liberalium artium
peritissimus, abacum præcipue, & lunarem compotum, &
cœlestium cursum astrorum rimatus.] Lelandus. Sunt duo
pulcherrima, juxta ac doctissima, volumina in monasterio
Ædmundoburgensi Roberti Melundinensis, episcopi Here-
fordensis, super sententias, sive de sacramentis veteris testa-
menti. Hunc ego esse arbitror quem hîc Gul. Meld. Ro-
bertum Lotharingum vocat, estque Melundunum forsan op:
Lotharingæ. Hic Rob. Lothar. ut Gul. in hoc libro scribit,
redegit Mariani Scotti historiam in epitomen.

f. Hereford.

Ornat episcopalem sedem reliquiis suis rex & martyr E-
thelbrichtus, apud Orientales Anglos natus & principatus.
Hunc rex Merciorum Offa pro confirmatione (ut putabat) &
provectu regni nullis extantibus caussis peremit, nefariam rem
in procum filiæ machinatus. Invasitque continuo, eo mortuo,
regnum orientale.

f. Hereford:

In diocesi præsulatus sunt duo cœnobîa, apud Scrobesbî-
riam & Weneloch.

Scrobesbiriense recens est omnino à Rogero, comite de
Monte Gomerico, constitutum. Ibi monachos locavit ex Sa-
gio, angusto prorsus victu & amictu.

Rogerus de
Monte Go-
merico re-
staurator
Wenlo-
chenfis mo-
nasterii.

Apud Weneloch fuit antiquissima sanctimonialium habita-
tio, ibique beatiff. Milburga, soror sanctæ Mildridæ, neptis
Pendæ, regis Merciorum, ex filio, vitam transegit, & sita est.
Sed locum omnino desertum prædictus comes monachis Clu-
niacensibus implevit.

Sepulchrum virginis clam erat novis advenis, omnibus vide-
licet vetustatis monumentis violentia hostium & temporum
deletis. Noviter vero, dum, inchoata novi templi fabrica,
quidam puer per pavimenta concitatus cursitaret, effracta
mausolæi fovea, propalam corpus virginis fecit.

De episcopis Licitfeldensibus.

Lichesfeld est villa exigua in pago Statfordensi longe à fre-
quentia urbium. Nemorosa circa regio: rivulus aquæ pro-
pter fluit. Ecclesia angusto situ erat, antiquorum virorum me-
diocritatem & abstinentiam præferens.

Ibi sanctiff: Cedda & fedit & obiit.

Nam,

Wigorn: & Hereford:

Nam, præter duos episcopatus Merciorum, quos supra recensui, tota reliqua provincia Merciorum & Lindisfarnorum primis annis Christianitatis unum habuit episcopum, singulos singulis succedentes, quorum hæc sunt nomina: Duuma, Cellah, ambo de Scotia. Post hos Trumhere, natione Anglus, Jaruman, Cedda.

Tempore Theodori, archiepiscopi Cantuar:

Sexuulpho duo successerunt, Hedda apud Lichesfeld, Wilfrid apud Legrecestriam. [Leicestr: episcopus.]

Wilfrido vi hostilitatis ejecto, ambas tenuit parochias Hedda, & post eum Aldwine. Quo defuncto, tres facti sunt episcopi in illa Diœcesi, Witta Licesfeldensis, Totta Legrecestrensis, Ethead Dorcestrensis.

Aldulph, qui tempore Offæ regis accepit pallium.

Petrus. hic tempore regis Gul. Senioris, derelicta Lichesfeld, migravit in Cestram, quæ abest ab eo loco v. & xx. millibus. Cestra Legionum civitas dicitur, quod ibi emeriti Julianarum legionum resedere. ^a Collimitatur aquilonalibus Britannis.

Regio, farris, & maxime tritici, ut pleraque aquilonalium, jejuna & inops, pecorum & piscium ferax. Incolæ lac & butyrum delicias habent, qui ditiores sunt carnibus vivunt. Panem ordeaceum & siligineum pro magno amplectuntur. ^b Transmittitur à Cestra Hiberniam, ^c revehuntur civitati necessaria, ut, quod minus natura soli habet, labor negotiantium apportet. ^d Pag. 231.

Regio, farris, & maxime tritici, ut pleraque aquilonalium, jejuna & inops, pecorum & piscium ferax. Incolæ lac & butyrum delicias habent, qui ditiores sunt carnibus vivunt. Panem ordeaceum & siligineum pro magno amplectuntur. Transmittitur à Cestra Hiberniam, revehuntur civitati necessaria, ut, quod minus natura soli habet, labor negotiantium apportet.

In urbe fuit ex antiquo sanctimonialium monasterium, nunc per Hugonem, comitem Cestrensem, monachis repletum.

Prædicatur ibi Werburga virgo, filia Wulpherii, regis Merciorum, & Ermenildæ, filiæ Sexburgæ, quæ fuit filia Annæ, regis Orientalium & Anglorum, & uxor Erconberti, regis Cantuar: ^e Werburga.

Werburga coelibatum professâ in illa civitate plurimo temporum curriculo bonis emicuit virtutibus.

In eadem civitate (ut dixi) fecit Petrus episcopus sedem in ecclesia S. ^f Petri, positis pauculis canonicis.

At vero successor ejus Robertus iterum sedem in Coventreiam ^g migravit. Erat ^h id in Diœcesi Cestrensi cœnobium à magnificentiss: comite Leofrico ⁱ ex uxore Godiva constructum, tanto auri & argenti spectaculo, ut angusti videren-

^a Collimitur MS. ^b Revehunturque Cod. Sellar. & Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d Ita etiam in Ed. Sav. At in Cod. Sell. pro Petri legitur Johannis, cum voce notandum in margine, ab eadem manu, scripta. ^e Non aliter quoque in Ed. Sav. Migrare fecit Cod. Sell: ^f Sic etiam in Cod. Sell. T^o id omittit Ed. Sav. ^g Ex pro & in MS. Lelandiano.

tur ipsi parietes ecclesiarum thesaurorum receptaculis, miraculo porro visentium oculis.

Robertus
episcopus
Conventu-
ensem ec-
clesiam or-
namentis
spoliat.

Ex una enim trabe quingentas marcas argenti corrasit, &c. Ibidem de ejus rapinis.

Coventreixæ habetur brachium Augustini magni, theca inclusum argentea, cernunturque in cœlatura hujusmodi literæ : "Hoc brachium S. Augustini Egelnodus archiepiscopus rediens à Roma emit centum talentis argenti, & talento auri."

Robertus
episcopus
Conventi
sepultus.
Sepultura
Leofrici &
Godivæ.

Ibi ergo jacet Robertus episcopus non ita infamis in omnibus. Nam & a jucundus & dapfilis, & magnarum apud Licetfeld ædificationum inchoator existit.

In ambabus porticibus Coventreixæ jacent ædificatores loci præcellentissimi conjuges.

De episcopis Legrecestrensibus.

[Leicestriæ
episcopi.]

Legracestre est civitas antiqua in mediterraneis & Anglis, cujus episcoporum solum nomina ponam, quia de ipsis nihil aliud ad nos manavit. Totta, Edbertus, Unwona, Werenbert, Rethun, Aldred, Celred, Lewine. Hic tempore regis Edgari conjunxit episcopatus Lindisfarnorum, qui nunc dicitur Lincolniensis & Legrecestrensium.

UnioLegre-
cestrensis &
Dorcestren-
sis episco-
patus.

Tempore Gul. Mag.

Ille a primis annis egregia meditatus apud Dorecestram, & aliqua facere ingressus, novissime curam omnem & sedem transtulit ad Lindocolniam civitatem unam ex populosioribus Angliæ, emporium hominum terra marique venientium.

Ibi Remigius in honore dominæ matris fundatam ecclesiam multis canonicis implevit.

Cœnobii
Stouensis
origo.

Remigius in provinc: Lindenfi.
Cœnobium monachorum apud S. Mariam de Stow ex novo fecit.

Bardenei
cœnobium
renovatum.

Remigius.
Alterum apud Bardenei ex veteri favore suo innovavit. Quod eo jucundius erat, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur.

Translati
monachi
Stouenses
Egnesham-
mum.

Robertus Bloet, Remigii successor.
Monachos enim, qui apud Stow fuerunt, vivens Egneshammum transmigraverat.

Fuit antiquitus in Oxenfordensi civitate monasterium sanctimonialium, in quo requiescit Fridesuuda, virgo sacratissima. Regis filia regis thoros despexit, integritatem suam domino Christo professâ.

Ibi ergo femina, virginei triumpho compos, statuit mona-

a Ita etiam Cod. Sell. Jucundus dicitur & delapsus [pro dapfilis] Ed. Sav. b Haud secus quoque in Cod. Sell: Angliæ in Ed. Sav. c Rechum MS. Sellar: Betbum Ed. Sav. d Remigius sc. episcopus Dorcestrensis.

sterium,

sterium, & ibidem diebus suis, sponso vocante, subivit fatum.

Tempore vero regis Egelredi, cum Dani, neci adjudicati, in monasterium illud confugissent, pariter cum domibus insatiabili ira Anglorum absumpti sunt.

Sed mox regis pœnitentia purgatum sacrarium, restitutum monasterium.

Nostro tempore paucissimis ibi clericis, qui pro libito viverent, ^a residuis, locus ille datur à Rogero, Saresbiriensi episcopo, Guimundo, excellentis literaturæ, & non aspernandæ religionis canonico. Qui non inoperose commisso infudans muneri, multos ibi canonicos regulariter victuros deo exhibuit.

Pagus Bedefordensis continet abbatiam S. Albani.

Corpus sacratissimum, quod diu in terræ pulvere jacuerat, rex Offa in scrinio collocatum erexit in lumina, basilica pulcherrimi operis, & monachorum numerositate honoravit.

Id cœnobium nunquam omnino ruinæ patuit, sed nostra ætate per Paulum abbatem, agente Lanfranco archiepiscopo, in summum auspiciū religionis evasit.

In Hunttendunensi pago sunt Burch, & Ramsfey, & Croiland.

Burch olim ^b Medehastede dicebatur. Sed postquam Kenulphus abbas locum muro ^c cinxit, à similitudine urbis Burch vocatus est. Hic beatissimus Adeluoldus monasterium construxit, adeo elaboratis sumptibus & ampliatis possessionibus, ut pene tota circa regio illi subjaceat.

[Nunc Peterburch.]

Colunt & fovent reliquias in eo corporum suorum virgines eximix, Kinedrida & Kinesuuida, Pendæ regis filix. Ambæ ab infantia deo dicatæ nobile propositum ^d triverunt ad senium.

Sed junior non solius sui contenta salute, etiam Offam sponsum coelibatui consecravit. Is fuit rex Orientalium Anglorum.

Kinesuuidæ, cujus nuptias spreverat, monitu ^e edoctus amores mutare in melius, Romam cum Kenredo, rege Merciorum, & Egwino, Wictiorum antistite, ivit, ubi attonsus in monachum, terrenis suo tempore valescit.

^f Rex sanctus Ofwaldus, cujus ibi brachium haberi dicunt nervis, cute, carne integrum, ab antiqua requietionis fede furtim sublatum.

Ramesiensis abbatix fuit ædificator S. Ofwaldus, archiepif-

^a Ita Cod. Sell. & Ed. Sav. non residuus, ut in MS. Letandiano. ^b Lege Medehamstede. Sic enim alibi. Nec aliter in Cod. Sell. & Ed. Sav. ^c Erexit MS. Sell. & Ed. Sav. non adeo recte, ut videtur. ^d Haud aliter quoque in Cod. Sell. At in Ed. Sav. tenuerunt. ^e Offa scilicet. ^f Ornat sodalitatem virginum (ut prædicant) rex sanctus &c. Cod. Sell. & Ed. Sav.

copus Ebor: cooperante Egelwino quodam, Orientalium Anglorum comite.

Sancto ergo favore propensus cœnobium illud opulentissime ^a construxit in palustri quadam uligine situm.

[Nunc Soham.]

Felix ibi, Orientalium Anglorum episcopus primus, de Seham, jussu comitis, asportatus, jacet. Sed & duo germani, Egelredus & Egelbrichtus, quos filios patru sui Egbritus, rex Cantuariorum, in spem regni adolescere metuens, aliquandiu circa se habitos tandem ab aulæ frequentia removit, contuitum suum eis invidens, &c. Ut à Thunre, ministro Egberti regis, pugione confossi fuerint.

pag. 233.

Ipse rex poenitens cædis, sorori puerorum partem prægrandem Thanati ad monasterium delegavit ædificandum pro piaculo interfectoris & interfectorum.

Locus erat sepulchri sanctorum in Orientali Anglia, cujus nomen ^b excidit. Quapropter comes provinciæ Egelwinus de obscura levatos ecclesia celebri pompa Ramesiam perduxit.

Jacet Ivo Persa episcopus. Is quondam pertæsus deliciarum, quas illi amplissimus episcopatus administrabat, reliquit clam suis omnia, peregrinationem longissimam, tribus tantum fociis comitantibus, aggressus. Multorum ergo annorum ^c iter permensus, & rusticum se esse habitu pannoso videntibus ementitus, Angliam tandem adnavigavit. Delectatusque admodum ignotæ linguæ barbarie, quod quasi fatuus ab omnibus rideretur, in lutosa provincia substitit, ibique vitam suam, quanta fuit, exegit, &c. Ut S. Ivo cuidam rustico in fomis locum sepulchri sui ostenderit.

Perrectum est igitur, & sepulchrum quæsitum, inventum, apertum, &c. Quo modo fons ibidem in loco mausolei eruperit.

Croyland est una insularum jacentium in illo tractu orientalium stagnorum, quæ à meditullio terræ orientia, & per centum & eo amplius milia fluentia in mare cum multis & magnis ^d fluminibus impetu suo præcipitantur.

Hic Guthlacus, non dejecta stirpe oriundus, ephœbus, spreto armorum usu, quo pollebat, cum esset xxv. annorum, solitariam vitam ingressus, xv. ^e deguit annis.

Meritum quoque ejus datur, quod, ad corpus ejus ædificato monasterio, inter tot bellorum turbines, inter tot temporum volubilitates, nullam ærumnam, vel detrimentum sui locus ille persenserit.

Corpus S. Neoti Croylandiam translatum.

Accessit & novus hospes, sed vetus, apud ^f deum patronus S. Neotus, qui quondam beatissimi Erconwaldi discipulus

^a E MS. Sell. & Ed. Sav. ^b Ita etiam in Cod. Sell. Sed Eastreia pro excidit in Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d E MS. Seller: & Ed. Sav. ^e Ita etiam Cod. Sell. & Ed. Sav. Notantque aliquot Grammatici. ^f Dominum Ed. Sav.

apud

apud Einulphesbiri maxima semper veneratione habitus est. Sed illinc pro Danorum incurfione sublatus & deportatus, ut ego accepi, Croilandiam.

Waldephus is est amplæ profapiæ comes, filius Siuardi, magnificientissimi Northumbrorum comitis. Hic ab Gulielmo Seniore pro cujusdam conspirationis in se factæ suspitione comprehensus, diuque in vinculis tentus, ultimo capite spoliatus est, & apud Croland sepultus. Valdephus comes pro martyre habitus.

Heli, stagnensium insularum maxima, ab anguillarum copia ita dicta.

Denique & illorum & omnis pene amnicorum piscium generis tanta est copia, ut sit advenis miraculo, indigenis pro illorum admiratione ludibrio. Nec minor aquaticarum volucrum vilitas, ut pro uno asse de utroque cibo quinque homines, & eo amplius, non solum famem pellant, sed & satietatem expleant.

Ibi felicissima domina Etheldrida prima monasterium statuit ancillarum dei. Post eam Sexburga, soror ejus, uxor Ercomberti, regis Cantuar: & mater sanctiss: virginis Ercongotæ, in eodem loco sub religione & nomine abbatissæ consenuit.

Illi successit in regimine altera ejus filia Ermenilda, quæ fuit uxor Wulpherii, regis Merciorum, & mater Werburgæ virginis. Hæ tres continuatis successibus abbatissæ fuerunt, habueruntque successivis temporibus multas & regiminis & religionis imitatrices usque ad tempora Danorum, qui & in ipsas paludes irruentes, habitatricibus effugatis, habitacula subruerunt. Pag. 234.

Sed non diu solitudo loci sacratissimi duravit, annitentibus & rege Angliæ & provincialibus.

Positi ergo ad tempus clerici, qui sacra divina frequentarent.

Adeluuoldus episcopus sanctus, extrufis clericis, monachos induxit, contulitque ibi magna, & quanta quis miretur prædia, omnia ex suo mercatus.

Brithnodus, ibi ab Ethelwoldo abbas constitutus, transtulit ad cœnobium corpus Witburgæ, sororis Sanctæ Etheldridæ. Jacebat ad hoc tempus illa in rure ignobili, in quo ipsa pluribus annis cœlebs, & ciborum continens, vitam transegerat.

Non enim insula tunc nisi navigio adiri poterat. Sed non-
stra ætas solertior vicit naturam, aggeribusque jactis in paludem tramitem terrestrem præbuit, & insulam pedibus accessibilem fecit. Terrestris hæc semita facta circa tempora Gulielmi I.

Habuit ergo hoc cœnobium abbates usque ad nonum annum Henrici regis. Tunc enim, quia Lincolniensis episcopatus diocesis nimium protendebatur, consilium habitum est, ut apud

* Aquaticum MS.

Heli

Heli constitueretur episcopus, haberetque pagum Grantebrigensem.

Ego accepi, Et, ne Lincolnienſis ſumptus ſuos imminutos quereretur, episcopum dedit regia liberalitas ex alieno villam Helienſem, Spallinges Lincolnienſem dona- vocatam, quæ episcopi damnum ſarciret. tum fuiſſe à Intronizatus eſt ergo ibi Herveus quidam, qui fuerat Ban-

rege mane- cornenſis episcopus, dimiſeratque " ſedem " ſpe majorum riuſ de Buk- divitiarum, cauſatus quod ſibi & Walenſibus ^b vicinis non den & conveniret.

Spaldwelle. In ejus (Helienſis dico episcopi) parochia eſt Thorney coenobium. Thorneia ulterior ſcripto, & contractior ſpatio, ſed prior laudum titulo, paradifi ſimulachrum, quod amœnitate jam coelos ipſos imaginetur.

Thorney propter condenſitatem dumorum vocata.

At vero Ethelwoldus vepres extirpari, ſpinas ſarciri juſſit, jam à principio episcopatus meditatſ, omnibus mundi omiſſis, heremiticam exercere ibi vitam. Libabatque, ut poterat, futuræ vitæ primitias diebus quadraginta in remotiſſima, quam ipſe conſtruxerat, eccleſia, ſolus Deo vacans.

Corpora vero Sanctorum, qui olim in illa heremo diverſati fuiſſent, nec non & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes anguli pene eccleſiæ pleni ſint. Quorum nomina ſcribere ultro refugio, quia barbarum quiddam ſtridunt.

Benedictus, Solum Benedictum propalare auſum, qui Bedæ nutritius & cog. Biſcop, abbas Wi- abbatis Wic- renſis, Spi- nariam tranſlatuſ. cifluum jubar invexit.

Pag. 235. *Ex prologo Itinerarii, quod ſcripſit Gul. Meldunenſis, de laborioſa Joannis abbatis Meldun: profeſſione verſus Romam.*

Novella Hi- ſtoria Gul: Jam vero in Novella Hiſtoria diligenter ad hoc noſtra vi- Meld: de gilavit oratio.

Henrico fi- Inguenarum mentium (niſi me nimius mei amor fallit) lio Matildis experimento, ut ſocio noſtro cederemus in abbacia ſuſcipi- Auguſtæ. enda, qua levi negotio plus quam ſemel potiri potuiſſemus. Gul: Mel-

dun:abbatis *Ex Itinerario.* nomen ne- Ad portum, qui Scoram appellatur, decem milliariis à S. glexit. Lewis Pancratio navem ingreſſi. Scoram portus.

Lelandus. Gul. Meldun. non fuit in hoc itinere comes natione Biturix

Joannis abbatis, ſed quidam Petrus, monachus ejuſdem coenobii, & poſt Joannem abbas, à quo Gul. inſtructus itinerarium ſcripſit, multis plane rebus memorabilibus refertum.

a Deeſt in Cod. Sell. & Ed. Sav. *b* Non aliter etiam in Cod. Sell. Deeſt autem vicinis in Ed. Sav.

*Ex primo libro Gulielmi Meldunensis,
quem de vita S. Patritii ad monachos
Gleffoburgenses scripsit.*

Pag. 236.

Hunc librum inveni apud
canonicos Christicolas de
Twinham, five Medimneses,
in provincia Avoniæ littoralis.

Avus ejus Potitus presbyter, pater
Calpurnius diaconus Romanorum mo-
rem, qui tunc temporis in Britannia potentes erant, in voca-
bulo decoro tenuere. Mater porro Conches, filia Ocmis,

ui
& soror Liupida barbariem Britan: sonant. Nec minus ipse, ^{Patric.} alias Lu-
Succet cog: à patriæ appellationis more degenerare potuit. ^{pida.}
Natus haud procul à mari, per quod in Hiberniam transmittitur. ^{Patricius} cog: Succet.
Locus exortus Banauen vicus in Taberniæ campo, ex
metatione tabernaculorum Romanorum, ut constans, nec à
vero dissimilis, fama est, tale nomen sortito. Ostenditur lapis
puerperii conscius, in quo connixa mater sobolem effudit in
lucem. Magna in diem modernum accolarum circa lapidem
frequentia.

Jam vero in sortem Christi regenerandus puerulus exhibitus
est viro sancto, cui Gornias nomen.

De basilica loquens fabricata eo loco, ubi baptizatus
erat S. Patritius.

Aiunt, qui viderunt, ad altaris partem dexteram fontem
esse quadratum, in crucis modum vitreis undis perlucidum,
cujus haustu nihil jucundius intuitu, ni-
hil purius.

Fons miraculo ortus, in quo
Patritius baptizatus fuit.

Banauen vicus, alias Nen-
chor dictus.

In Banauen igitur vico, qui ^{Nanchor.} & Nanchor,
educatus sanctiss: ut par erat, disciplina,
& in ephebum, ævo crescente, proventus, religioni parentum
non defuit.

Affuit ipse sermoni meo astipulator
idoneus his verbis in confessione sua.

Gul: Meld. frequenter ci-
tat librum Patritii de confes-
sione, in quo res à se gestas,
& vitam suam scripsit.

Habebat sororem, ut ante dixi, Lupi-
dam, venerabilium posthæc meritorum
feminam, cujus nunc reliquæ pausant in
Ardmacha, urbe Hiber: præcipua.

Patritius à Scottis Hiber-
nensibus, qui littus Britan-
niæ à Circio infestabant, ca-
ptus.

Cum enim Hibernensium classis,
prædæ allecta facilitate, Britanniam,
more suo, adnavigasset, inter ceteros
captivos & Patritium, jam XVI^m. annorum adolescentulum,
abduxit.

Ipse certe in confessione causam captivitatis adscribit pec-
catis populi & suis.

Latrunculo ergo præda factus Patritius venit in ser-
vum, trans aquilonares remotioris Hiberniæ partes distractus.

alias Miluc. Comparavit regionis illius regulus Milcu, filius Boin, pro paucorum nummorum commercio ingenuo potitus, & superbus spolio. Denique, ut splendorem natalium ejus obfufcasset, subulcum instituit.

Ut invento thezauro Patritius se à servitute redemerit.

f. Miluc.

Patritius manumif-
sus.

Ille, metalli fulgore perfrictus oculos, simul & pondere captus, se exorabilem præbuit, & adolescentem manumifsum servituti emancipavit.

Patritii re-
ditus in
Britan:

Felicibus ergo ventis in altum provecti, post triduum continentem attingebant, &c. De erroribus Patritii per deserta loca.

Octavo ergo & xx^o. postquam appulerat die post errores multivagos, quos devius secutus inciderat, Patritius terram habitalem vidit. Sed nec longum visu lætatus est, paulo post iterum à prædonibus interceptus, & abductus.

Sexagesimus postea dies vidit Patritium ab omni captivitatis injuria exemptum.

Ita mag. laboribus perfunctus, tandem in patriam, tandem in domum paternam receptui cecinit.

Patritius
Sancti Ger-
mani disci-
pulus.

Cujus disciplinatus duobus de viginti annis non segniter infud . . . scripturarum divinarum lectione quicquid deerat plenitudini . . . scientiæ.

Germano

Patritius,
Segetio co-
mitatus,
Romam
petit.

Missus cum eo ab episcopo Segetius presbyter spetiosorem fecit com . . .

Invenit gratiam in conspectu domini Papæ. Is erat Cælestinus . . . incarnat. ccccxxii^o. papatum ingressus. Ab eo Patritius Hiberniam . . . gellii missus, datus est illis gentibus doctor & apostolus.

Pag. 237.

Idem sane Cælestinus paulo ante Palladium quendam Hiberniam ad prædicandum miserat; ut vero autor est Beda anno domini ccccxxx^o. &c. ut Palladius, pertæsus barbariei, reversus sit in Britanniam, ubi mortuus est.

Unde colligitur, Patritium eodem anno, quo Palladium, vel certe sequenti, Hiberniam missum, quia non ultra novem annos Cælestinus protendit pontificatum.

sup. Hiberniæ.

Et hæc Gul.
Meld. ex li-
bro Confes-
sionis Patri-
tiidecerpsit.
Patritius in
vinculis.

Nec non & præmia dabam regibus, & filiis eorum, qui, propter securitatem meam, mecum ambulabant. Sed tamen ipsi me avidissime volebant interficere, & quicquid invenierunt nobiscum rapuerunt, & me ferro vinxerunt. Quartodecimo autem die absolvit me dominus de potestate eorum.

Ex 2°. libro de vita Patritii.

De puero Hunna nomine, in Temoria, regione Hiberniæ, in qua regnum erat Loëgarii, qui nullo modo à Patritio abesse voluit. Eum

Eum & dignatus est lecto, & insignivit Benigni vocabulo. Jussit ergo baptizatum in currum suum levare, pronuntians illum futurum heredem regni sui.

Hic est Benignus, qui sepultus est Glesfoburgi.

Unus erat id temporis ex Britannorum regibus, dubium an adhuc paganus, certe ferocitate deterrimus, nomine Cereticus. Is animum sancti multis conficiebat angoribus hac, quæ sequitur, causa. Crebris enim, ut supra dixi, conflictibus Britannici & Scotti summa vi utrinque decertabant, & ut sunt incerta bellorum, modo illis, modo his vincentibus, prædæ insignes agebantur. Hinc fiebat, ut Hiberni captivi, qui cecidissent in fortem Ceretici, miseris excruciatum modis, anticiparent mortem supplicii. Hanc cum in omnes exerceret carnificinam, tum maxime in eos, quos Patritius baptizasset, totam fatigabat sævitiam, sæpius infrendens, quod homo Britannus Britannorum inimicis prædicaret verba salutis &c. Ut Patritius Cereticum tantæ crudelitatis admonuerit.

De Magulio quodam potenti homine Hiberniæ, ad fidem converso prædicatione & miraculis Patritii.

Magulius autem, involucris mundi expeditus, ad mare contendit. Ibi, ut jussum erat, navi conscensa, regente obedientia, cui parebat, felicibus auribus in Mevaniam insulam e-
vectus, duos episcopos, assidentes littori, miraculo sui perculit.

f. episcopi

Qui mirati simul & miserati hominem, marinis jactatum periculis, simul & compeditum, de profundo levatum asciscunt, mensæ participant hospitio, ubi & eorum charitate confotus, & dei gratia adjutus, ita in bonum brevi convaluit, ut

f. à compedibus.

non solum divinitus expeditus, sed & episcopus factus, religionem sui memoriam usque hodie insulanicam reliquerit.

Rex Britonum, Munessam nomine, filiam unicam, cui ætatis maturitas, & spectiositas formæ suffragabatur, nuptum dare volebat, &c. Ut illa nullis minis adduci potuerit ad nuptias, quamvis adhuc pagana, utque parentes Patricium de hac re consuluerint, qui statim puellam baptizavit. Quo facto, paulo post obiit virgo.

De talibus quippe (signis & miraculis) sexaginta sex libros compegit antiquitas, sicut ea exercebat per singulas regiones.

Finis 2ⁱ. libri.

Nunc ad ejus in patriam gratiosum reditum, & ad cœlum gloriosum transitum, dirigam mentem & stilum.

Lelandus.

Pollicetur hinc Gulielmus scripturum se de reditu Patritii in Britanniam. Sed hæcenus in nullo exemplari de reditu scriptum aliquid vidi, nescio an quod ille opus forsitan imper-

M m 2

fectum

fectum reliquerit, an quod codices, in quos incidi, mutili fuerint, quorum duos Gleffoburgi inveni, ubi Patritium prædicant monachi sepultum esse, reclamante hoc disticho, ex Bedæ (nisi fallor) epigrammatibus desumpto:

“Calpurnius genuit istum, alma Britannia misit,
“Gallia nutrit, tenet artus Scottia felix.”

Pag. 238.

Arbitror hîc numerum annorum à capite ad calcem confusum & male certum esse. quia vetus codex in unoquoque capite treis numeros diversos referebat, è quibus unus per litteras scriptus erat more apud doctos ulitato.

Ex Chronico Mariani Scotti, quod sic incipit: “In principio Olympiadis centesimæ nonagesimæ primæ.”

Anno D. 394. S. Patritius nascitur in Britannia ex patre Calprun nomine, qui presbyter fuit, filius diaconi nomine Fodit. Mater autem erat Patricii Conches, soror S. Martini de Gallia. Patritius in

baptismo dictus est Sucat, à S. Germano Magonius, à Cælestino papa Patritius, id est, pater civium.

Anno D. 477.

Hengst & Hors cum Virtigerno, Britonum rege, in loco, qui dicitur Egelesthorp, pugnare, & licet in ea pugna Hors occisus esset, Hengst victoriam habuit, & post hæc cum filio suo Æsc regnare cœpit.

Anno D. 479. Hengst & Hetsc in loco, qui dicitur Creanford, cum Britonibus proelium commiserunt, & ex eis 4. milia virorum in ore gladii peremere; reliqui Cantiam penitus dimisere, & cum magno metu Londoniam fugere.

Anno D. 487. Hengst & Æsc cum Britonibus prope Wippedesfleot, i. e. Wippidi tranatorium, pugnaverunt, & 12. duces exercitus cum multis aliis occiderunt; cum unus tantum miles, cui nomen Wipped erat, ex suis in acie corruit.

Anno D. 499. Elle, & ejus tres filii Cymen, Pleucing, & Cissa, cum tribus navibus in Britanniam venire, & in loco, qui vocatur Chimenesora, suas naves appulere, ibique Britones multos occidere, & ceteros in sylvam, quæ Andredefige nominatur, fugavere.

Andredef-
ualde sylva.

Anno D. 507. Elle cum Britonibus prope Mearcredesburan, hoc est, rivum Mearcredi, pugnans, multos ex eis occidit, & ceteros fugavit.

Anno D. 510. Hengst, postquam regnum Cantuar: xxxiiii. annis strenuissime rexisset, vitæ finem fecit, cui successit Æsca filius suus, & xxiiii. annis regnavit.

Anno D. 513. S. Patritius, Hiberniæ archiepiscopus, annorum 122^m. beatiff. fine quievit.

Ælle & Cissa, filius suus, Andredecestre post longam ob-
fessionem

sessionem fregerunt, & ejus habitatores à parvo usque ad minimum peremerunt.

Anno D. 530. Cerdic & suus filius Kinrik regem Brittonum Natanleod, & quinque milia virorum, in ore gladii peremerunt, à cujus nomine illa regio usque ad Cherdicesford Natanleod ^a transit vocabulum.

Anno D. 549. Cerdic ^b & Kinric quarta vice in loco, qui dicitur Cerdicseleage, pugnaverunt cum Brittonibus.

Anno D. 566. Withgar, nepos Cerdici, regis Occidentalium Sax. mortem obiit, & in Withgarebrig, i. e. in civitate Withgari, sepultus est.

Hic ^c ex reginis sex filios, Addam, Bælricum, Theodricum, Æthelricum, Theodherum, Osmerum, & sex habuit ex pelli- Pag. 239.
Cerdicii
numerosa
proles.

Anno D. 574. Kinric, rex Occident: Sax: in loco, qui Serasbirig nominatur, cum Brittonibus dimicavit, eosque Serasbirig. fugavit.

Anno D. 578. Kinric & Ceaulin apud Beranbirig Brittonibus bellum intulerunt, & eos fugaverunt.

Anno D. 590. Ethelbrigt, rex Cantuar: dum regi Occidentalium Saxonum Ceaulino, & Cuthæ, ejus filio, bellum inferret, ab eis in Cantiam est fugatus, duobus ejus ducibus, Oslauo & Cnebbano, in Wippandune trucidatis.

Anno D. 599. rex Occidenta: Sax: Ceaulin & filius suus Cuthwine in loco, qui vocatur Deorham, cum Brittonibus pugnaverunt, & eorum tres reges, Conmaiel, Condidan, & Farnmeil, cum multis aliis, trucidavere; illisque tres civitates, videlicet Gleaucester, Cirencester, & Bathancester, abstulerunt.

Anno D. 606. in loco, qui dicitur Fethanleah, Ceaulin, rex Cuthæ
caedes. Occid. Sax: & filius ejus Cutha cum Brittonibus certavere. In quo certamine inter confertissimos Cutha fortiter dimicans ruit. Rex autem Ceaulin victoriam habuit.

^{sup.} Augustinus

Anno 620. Qui regio fultus adminiculo ecclesiam, inibi antiquo Ro. fidelium factam opere, recuperavit, & in nomine S. Salvatoris sacrauit.

Anno D. 635. Kinegils & filius suus Cuuichelin in Beandune aciem contra Britones direxere, & pugnantes duo M. 46. ex eis interemere.

---

^a Lege traxit ex præstantissimo codice Mariani Scotti in Bibl. Bodl. NE. F. 10. 5. Nec aliter apud Florentium Wigorniensem, qui pleraque sua è Mariano surripuit. ^b E MS. Bodl. & Flor. Wigorn: ^c Hac non de Cerdicio, sed de Ida (qui anno 569. in provincia Berniciorum regnum suscepit, & 12. annis regnavit) intelligenda, si sequamur MS. Bodl. & Flor. Wig. Et quidem in utroque sub anno 569. occurrunt, nec dubito quin ita se habuerint in Cod. Lelandiano.

JOANNIS LELANDI

Anno D. 651. Westfaxonum reges Kinegils & Cwichelin suus filius cum rege Merciorum Penda juxta Cirencestre pugnare, & postea facta pace discessere.

Anno D. 658. Cuichelin, regis Kynegildi filius, in civitate Dorcic à Birino episcopo baptizatur, & eodem anno defungitur.

Anno D. 660. Birinus episcopus Cuthredum, Cuithelini regis filium, baptizavit in civitate Dorcic.

Eodem anno Felix accepit episcopalem sedem in Dunwic.

Anno D. 697. Wulthere, rex Merciorum, & Eswine, rex Westfax: in loco, qui dicitur Byndanheafd, pugnaverunt.

Anno eodem. Offensus autem a Wilfrido, Merciorum episcopo, per meritum cujusdam inobedientiæ Theodorus archiepiscopus, eum de episcopatu deposuit, & in loco ejus Saxuulfum episcopum ordinavit, constructorem & abbatem monasterii, quod dicitur Burg, in regione Girviorum. Depositus vero Wilfrith ad monasterium suum Bearuwe rediit, ibique in opt. vitam conversatione finivit.

Forfan
Winfrid
legendum.

Pag. 140. De Bearuwe sic scribit in anno ^{sup. Ceaddæ, episcopo Merc.} 691. Cui rex etiam Wulthere terram quinquaginta familiarum ad construendum monasterium in loco, qui dicitur Ad Bearuwe, donavit.

Erkenualdus. Hic *b* fecit duo monasteria, unum sibi, alterum forori. Suum Certesey dicitur, quod adminiculo Fridewoldi subreguli opulencia rerum & monachis implevit.

Other subregulus. Anno D. 702. & anno 6. Ethelredi, regis Merc. Oshere subregulus, licentia præstantiff. regis Merc. domini sui Æthelredi, terram triginta manentium in loco, qui dicitur Rippel, Frithuualdo, monacho Winfridi episcopi, cujus supra meminimus, dedit, ut ibidem ecclesiasticæ conversationis normam exerceret.

Winfridus hic ante fuerat Ceaddæ diaconus. Anno D. 719. Rippandune monasterium adiit, ibique sub abbatissa, nomine Alftrytha, tonsuram, & clericalem habitum, suscepit.

Guthlacus. Anno D. 727. Alchfrid, rex Nordanhumborum, in Dri-felda XIX. Cal. Januar. defunctus est, anno regni sui 20º. nec dum impleto.

Anno D. 731. S. Aldelmus obiit.

Anno D. 759. episcopus Scireburnensis ecclesiæ Fortherus, & Frithogytha, Occidentalium Sax. regina, Romam perrexerunt.

Anno D. 776. Dorubernia igne consumpta est.

a Winfrido MS. Bodl. & Flor. Wig. Nec aliter paullo inferius. Recte proinde Winfrid conjecit Lelandus in notula sua marginali. *b* Erkenualdus sc. Orientalium Saxonum episcopus.

Anno D. 796. Mercii & Cantuarienses pugnaverunt apud ^{Ottanforda.} Ottanford.

Anno D. 800. Kynewulfus, rex Westfax. & Offa, rex Merc. propter Benefington grave gesserunt proelium; sed Offa victor existens, eandem villam cepit, & possedit.

Anno D. 801. Higbaldus pro Kineulfo apud Soccabirig Lindisfarnæ episcopus consecratur.

Anno D. 807. In loco, qui lingua Anglorum Cealchyce dicitur, litigiosa facta est synodus, & idcirco modicam portionem suæ parochiæ archiepiscopus amisit ^a Jambertus.

Anno D. 810. Synodus apud Pincanhale in Nordanhumbria 4. No. Septembr: celebratur.

Anno D. 816. Rex Northumbrorum Æthelredus 3. Cal. ^{Edboldus} Maii à suis interficitur, unde Ceolwulfus, Lindisfarnensis ^{episcopus.} episcopus, & Edboldus ^b antistes de regno illo exierunt.

Anno D. 834. ^c Wulfredus, Doruvernensis archiepiscopus, & Wibertus, Scireburn: ecclesiæ præsul, Ro: perrexerunt.

Anno D. 835. Ecbertus, rex Westfax: Occidentales Britones ab orientali eorum termino ad occidentalem devastavit.

Anno D. 845. Britones in loco, qui dicitur Gavelford, à ^{Gavelforde.} Gavelforde. Domnaniensibus cæsi sunt.

In anno 849. Cui ^d etiam rex Ecbrigtus filium suum commendavit Athelwulfum literis sacris erudiendum.

Anno D. 854. Danici piratæ inhiatores prædæ Scepege de- ^{Pag. 141.} prædati sunt.

Anno D. 855. Ecbrigtus, rex Westfax. apud Carrum cum xxxv. navibus piratarum pugnavit, sed, strage mag. facta, Dani potiti sunt victoria.

^e * Anno D. 862. Athulfus, rex Occident: Sax: apud Car- ^{Carrum.} rum cum triginta quinque navibus Danorum commisit proelium; sed Sax: Danica vicit fortuna.

Anno D. 867. Dux Eanulfus cum Sumerfetenfibus, & Ealhstanus episcopus Scireburnensis, & dux Ofricus cum Dorsetenfibus, ad ostium flu: Pedridan, cum Danico exercitu pu- ^{Pedridan} gnantes, & ex eis non modicam stragem dantes, victoriæ pal- ^{flu:} mam sunt adepti.

Anno D. 871. Angulfaxonum rex Alfredus in illo pago, ^e qui nominatur Barrocshire, nascitur.

Ibidem. Mater quoque ejusdem Osburh nominabatur, religiosa nimirum femina, nobilis ingenio, nobilis & genere,

^a Jainbertus in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^b Ita & MS. Bodl. non antistites, ut apud Flor. Wig. ^c Sic, cum duob. punctis sub u. Et quidem sine u in MS. Bodl. Flor. tamen Wig. u retinet. ^d Id est, Helmstano, præsulis Wintoniensis ecclesia. ^e Asteriscus iste est à manu Lelandi.

quæ erat filia Oslac, famosi pincernæ regis Adelwulfi. qui Oslac Gothus erat natione. Ortus enim erat de Gothis & Juris, de femine scilicet Stuf & Withgar, duorum fratrum, & etiam comitum, qui, accepta potestate Vectæ insulæ ab avunculo suo Cerdic rege, & Cynric filio suo, consobrino eorum, paucos Britones ejusdem insulæ accolæ, quos in ea invenire potuerunt, in loco, qui dicitur Withgaraburh, occiderunt. Ceteri enim accolæ ejusdem insulæ ante aut occisi sunt, aut exules aufugerant.

Anno D. 873. Ceorl, Domnanizæ comes, contra paganos pugnavit in loco, qui dicitur Wicganberh, & Christiani victoriam habuerunt.

[Ut opinor,
Aucland.]

Eodem anno Ethelwulfus, Westfax. rex, & filius suus Ethelbaldus cum omni exercitu in loco, qui dicitur Aclea, i. e. in campulo quercus, diutissime pugnaverunt, &c. Ut Sax. inauditam Danorum stragem fecerint.

Anno 875. Alhere comes cum Cantuar: & a Huda cum Suthregiis contra paganorum exercitum in insula, quæ Saxonice dicitur Teneit, Britannice Ruim, animose & acriter beligeraverunt, &c. Ut tandem uterque comes occubuerit.

sup: Æthelsuidam.

Eodem anno. Athelwulfus rex post pascha filiam suam Burhredo, regi Merc: in villa regia, quæ dicitur Cippanham, nuptiis regaliter factis, ad reginam dedit.

Anno D. 890. Venerabilis rex Alfredus, b secundarii tamen tunc ordine fretus, uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Ethelredi, Gainorum comitis, qui cognominabatur Mucil, c subaravit & duxit. Cujus femine mater Eadburh nominabatur de regali genere Merc: regis.

Pag. 242.

Eodem anno. Prædictus Paganorum exercitus Nordamhumbros relinquens, in Merciam venit, & Snotingaham adiit, quod Britannice Tygguocobauc interpretatur, Latine autem speluncarum domus, & in illo loco eodem anno hyemaverunt.

Ibidem de Alfredo, in quadam Cornubiæ ecclesia orante.] In qua S. Gueriir requiescit, S. etiam Neotus pausat.

Ibidem. Erant enim Saxones maxima ex parte in uno anno octo contra paganos proeliis populariter attriti.

Ibidem de Alfredo rege. Contra universonum paganorum in monte, qui dicitur Wiltune, qui est in meridiana ripa fluminis

a Ita cum duob. punctis sub u in Autographo Lelandiano. Huda tamen in MS. Bodl. & Flor. Wg: b Secundarius, qui secundum obtinet locum. Alfredus nempe licet puer in Regem unctus à Leone PP. fratribus tamen ejus natu majoribus adhuc superstisibus imperare noluerat, secundo post fratrem pro tempore regnantem loco contentus. Videfis Du-Fresnois Gloss. voc. SECUNDARIUS. c Id est, arthabone sibi desponsavit. Rectius proinde subaravit, ut plane legitur in MS. Bodlej. Guilou,

Guilou, de quo flu. tota illa paga nominatur, cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit.

Anno D. 898. Paganorum exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Waram, intravit. Ubi monasterium Sanctimonialium inter duo flumina Frauii & Trentæ, & in paga, quæ Sax: dicitur * Dornseta, tutissimo situ terrarum situm est, nisi ab occidentali parte tantummodo, ubi contigua terra.

Ibidem de paganorum exercitu. Versusque inde alium locum, qui Sax. Exancestre, Latine civitas Exæ, dicitur, quæ in orientali ripa flu. ejusdem sita est prope mare meridianum, quod interluit Galliam Britanniamque, inopinate adiit.

Anno D. 900. Frater Hynguari & Halfdene cum 23. navibus de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domniam enavigavit, ibique à ministris regis cum mille ducentis infelici exitu perperam agens occisus est ante arcem Tinuit, quia in eadem Tinewic. arce multi ministri regis cum suis se concluderant confugii causa. Verum pagani cum arcem imparatam, atque omnino immunitam, nisi quod mœnia nostro more erecta solummodo haberet, cernerent, (nec enim effringere moliebantur, quia ille locus situ terrarum tutissimus est ab omni parte nisi orientali) obsidere eam cœperunt, putantes homines illos manus cito duros, fame, siti, & obsidione coactos, quia nulla aqua illi arci contigua est: quod non ita ut putabant evenit. Nam Christiani antequam talem penuriam omnino ^b subire paterentur, divinitus instigati, multoque melius judicantes, aut mortem aut victoriam mereri, diluculo super paganos ex improvviso irrumpunt, & à primo tempore hostes hostiliter cum rege suo ^c maxima parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosternunt.

alias filia sup: Alfredi.

Anno D. 911. Soror regis Ethelsuitha, Burhredi, Merciorum regis, regina, est defuncta, & apud Ticinum sepulta. Pag. 243.

i. e. à Bononia.

Anno D. 915. Indequè simul cum suis equis ccl. navibus

sup. exercitus Danorum.

Cantium transvectus, in ostio amnis Limene, qui de sylva mag. Andred nominata, decurrit, applicuit. A cujus ostio 4. milliariis in eandem sylvam naves suas fursum traxit, ubi quandam arcem semistructam, quam pauci inhabitabant villani, diruerunt, aliamque sibi firmiorem in loco, qui dicitur Apul-treo, construxerunt.

^a Recte Dornseta. Et ita MS. Bodl. non Dornseta, ut Flor. Wig. impress.
^b Ita etiam MS. Bodl. Desest autem subire in Flor. Wig. ^c Maxima ex parte MS. Bodl. & Flor. Wig.

Merfey
infula.

Anno D. 916. in insulam quandam, intra meatum Colne

sup. Dani.

amnis sitam, fugerunt, &c. Ut ibidem inter hyemandum ab Alfredo obsessi fuerint.

Beanflor.
Sceobirig.

Eodem anno. Interea paganorum exercitus de Beanflor, ut diximus, fugatus, urbem, quæ lingua Anglorum Sceobirig, in Eastfaxoniam sitam, adeunt, firmamque sibi munitionem ibidem construunt.

Butting-
dune.

Ibidem de Ætheredo, Athelmo, & Athelno, ducibus Alfredi, quos præter Saxones sequebantur etiam Walli, accolæ occidentalis ripæ Sabrinæ flu. Conglobati itaque in unum, hostem vadunt insecutum, quem apud Buttingdun, in ripa Sabrinæ flu: situm, comprehenderunt, & mox, in quam fugerant, munitionem ex utraque parte amnis obsidere cœperunt, &c. Ut Christiani vicerint Danos.

Merefige.

Anno D. 917. Modicam quandam insulam, Merefige dictam, & in orientali plaga Eastfax. in mari sitam, adeunt.

Ibidem ^a. Nec mora, ex utraque parte amnis obstructuram fieri mandat. Quod ubi pagani innotuit, uxoribus in Eastanglia denuo commendatis, navibusque relictis, locum, qui Quatebrygge dicitur, pedestres celeri fuga petunt, constructaque sibi munitione, hyemem ibidem exigunt.

Holme.

Anno D. 926. Cantuarienses cum multitudine Danicorum piratarum in loco, qui Holm dicitur, pugnaverunt, & victores extiterunt.

In anno 927. Ealswitha regina, mater regis Edwardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit.

Trottanhele.

Anno D. 933. In provincia Stafordensi in loco, qui dicitur Trottanhele, inter Anglos & Danos insigne proelium actum est; sed Angli potiti sunt victoria.

Lygea flu:

Anno D. 935. circa festivitatem S. Martini, jussu regis Edwardi, apud Heortfordam inter amnes Meneram, Ficceam, & Lygeam in plaga septentrionali urbs conditur.

Pag. 244.

Meal-
dune.

Anno D. 936. Relictis quibusdam ad ædificationem urbis in australi plaga Lygiæ amnis, rex Edwardus post Rogationes cum majori parte exercitus Eastfaxoniam profectus, in Mealdune castra posuit, ubi tam diu moratus est, donec apud Huitham urbs ædificaretur, & ædificata firmaretur.

Wicham.

Eodem anno. Æstatis initio Ægelfeda, Merc. domina, cum Merc. ad Tamwortham perrexit, deique auxilio ipsam urbem restauravit. Dein Stafordam tendit, & in septentrionali plaga Souwæ amnis arcem construxit.

Soua flu:

^a Sed anno 918. pro supputatione MS. Bodl. & Flor. Wig.

Anno D. 937. Æstatis initio Ægelfleda, Merc: domina, urbem condidit, quæ Eadsbirig vocatur, & in fine autumnii alteram, quæ Warwic nominatur.

Forfan, Eil-lesbyrig.

Ibidem. Captum quoque in campo, Yrcenefeld nuncupato,

Erchenfelde.

sup. Dani.

Britonicum episcopum Cymelgeac lætantes non modicum, ad naves deducunt secum; quem non multo post 40. libris argenti rex redemit Edwardus.

Ibidem. Verum illi nocturno sub tempore in plaga orientali Weced, & rursus in loco, qui Portlocon dicitur, relictis in littore navibus, furtivam prædam agunt. Hinc tanta clade oppressi, quandam insulam, quæ Reoric nominatur, perierunt, ubi tam diu a residerunt, quousque plures illorum essent fame consumpti.

Reoric insula.

Anno D. 938. Ægelfleda, Merc: domina, post nativitatem domini, duas urbes, Cyricbirig videlicet, & Weadbirig, & 3am. Runcofan, ante nativitatem ædificavit.

Anno D. 939. Ante nativitatem Jo: Baptistæ rex invictiss: Edwardus Mældunam usque perrexit, ubi urbem reædificavit, nec prius, quam illam militum custodia munivisset, recessit.

Mealdunum ab Eadueardo restauratum.

Ex præcepto b regis Edwardi civitas, quæ Touecestre dicitur, ante pascha, & altera post pascha circa Rogationes c conditur.

Anno D. 940. Pagani de Northampton & Legerecestre, statuta pace violata, Touecestram adeunt, quam per totam diem impugnantes expugnare moliuntur; sed illis, qui intus erant, summis viribus resistentibus, fibique in auxilium vicinis accurrentibus, omnes in fugam verterunt.

Touecestre.

Deinde frequenter in provincia Bukingamensi noctu super imparatos irruentes, non solum de hominibus, sed & de jumentis prædam agunt, multosque inter Brynþda & Egelbirig interficiunt. Eodem tempore paganorum exercitus, qui East-angliam & Huntandun inhabitabant, relicta munitione, quam in Huntandun firmaverant, in loco, qui dicitur Temesforda, firmiorem sibi construxere.

Egelbirig, forian Eil-lesbyri. Huntandunc.

Pagani conglobati urbem, quæ Wiganmere dicitur, adeunt, & per totam fere diem impugnare non desinunt. Sed qui intus erant illam viriliter defendebant, hostesque abigebant.

Temesforde. Wiganmere.

Eodem anno populus, undecunque collectus, Temesfordiam pergunt, eamque obsident, impugnant, expugnant, incendunt, diruunt, regem paganorum ducemque d Togleas cum

Pag. 245. Temesforde.

a Sic. b Hac sub anno 940. non sub anno 939. in MS. Bodl. & Flor. Wig. collocantur. c Apud Wiggamere conditur MS. Bodl. & Flor. Wig. d Ita etiam MS. Bodl. Sed Togleas Flor. Wig.

- filio suo, comite videlicet Mannano, fratrem quoque illius, & omnesque, se defendere volentes, interficiunt, reliquos capiunt, & quæcunque reperiunt, tollunt.
- Ibidem de expugnatione Dorbeizæ per Ægelfledæ exercitum.
- Ibidem. Non parva multitudo populi, in unum congregati, unanimiter Colecestram adiit, quam obsidione cingentes
^{sup. Angli.}
 tamdiu impugnant, donec expugnent.
- Mealdunum. Ibidem. Ut Dani frustra Mealdunum, Eastfax. oppidum, aliquamdiu obsederint.
- Passanham. Ibidem. Non multo post invictiss. rex Edwardus, Westfax: caussa, expeditionem ad Passanham duxit, & tamdiu eam obsedit, donec urbs Toucecastra lapideo cingeretur muro.
- Touceestre. Ibidem. Aliumque exercitum ad Huntandun è vestigio misit, ut civitatem refarcirent, & renovarent, & in ea custodes ponerent.
- Ibidem. Paucis post interjectis diebus, Westfaxonico coadunato exercitu, Colecestram rex adiit, & murum redintegravit, in ea bellicosos cum stipendio posuit.
- Anno D. 941. Ægelfleda, Merc: domina, in principio anni cum auxilio dei Legrecestram pacifice acquisivit, & exercitum Danorum, qui ad illam pertinebat, ferme totum in deditio- nem accepit.
- Stanforde. Ibidem. Post Rogationes cum exercitu Stanfordam pro-
^{sup: rex.}
 fectus est, firmamque in australi parte amnis Welund arcem munivit, & non solum Danos, qui in septentrionali plaga ejusdem amnis arcem tenebant, sed & omnes, qui ad illam pertinebant, in deditio- nem accepit.
- Ibidem. Processu vero temporis prius Mercenses omnes, & Danos Merciam inhabitantes, dein tres reges Britonum, videlicet Howel, Clituic, & Luthual cum suis populis in deditio- nem sui accepit.
- Anno D. 942. Autumnali tempore rex invictiss. Edwardus ad Tealweale profectus est, & ad ejus præsidium fortiss. quoque de exercitu suo reliquit.
- Thealwale. Ibidem de Mancestria jussu regis reparata, utque Elfwinæ, filizæ Ægelfledæ, Merc. regnum ademerit.
- Mancestre. Anno D. 943. Edwardus Senior ante nativitatem Jo. Baptistæ cum expeditione Snotingham adiit, & in australi parte flu. Treante urbem contra urbem, quæ in altera ripa sita erat, ædificavit, & inter utramque firmum pontem fieri mandavit. Inde cum exercitu ad Bedecanpellan profectus non longe ab ea urbem construxit, & in illa milites, viribus robustos, posuit.
- Snotingham. Ibidem.
- Bedecanwel. Ibidem.

* Et omnesque *Autographon Leland. contra fidem MS. Bodl. & Flor. Wig.*

sup. obitum Edwardi. sup. Edwardi regis.
 Anno D. 947. ^a Non multo post filius ejus Ælfwardus apud Oxenofordam decessit, & sepultus est.

Ealfwardus
 obiit Oxonii.
 Pag. 246.

Anno D. 948. Aldredum quoque, filium Eadulfi, de regia urbe, quæ lingua Anglorum Bebbanbirig nominatur, expulit.

sup. Ethelstanus.

Anno D. 974. Edredus rex Ebor. archiepiscopum Wulstanum in Luthanbirig arctam posuit in custodiam, quia frequenter apud eum certis de causis accusabatur. Jussit etiam cives Thetfordenses quam plures occidere, in ultionem abbatis Aldelmi, injuste ab eis occisi.

Luthanbirig.

Anno D. 986. Rex ^b monachos in novo monasterio, & in Middleton collocavit, & illis Ethelgarum, istis Cynewardum abbates constituit.

Anno D. 990. Edgarus monachis in Exancestre congregatis, virum religiosum Sidemannum illis abbatis jure præfecit.

Anno D. 992. Osulfus, Wiltoniensis præful, obiit, & in Wiltunia sepultus est.

Anno D. 993. Clito Edmundus, regis Edgari filius, obiit, & in monasterio Rumesige honorifice est sepultus.

Eodem anno Ælphagus, Suthamptonensium dux, obiit, & Glesconia tumulatus est.

Non multo post Ordgarus, dux Domnania, focer regis Edgari, decessit, & in Exancestre sepultus est.

Anno D. 999. In Eastanglia apud villam, quæ Kyrding nominatur, max. synodus celebratur.

Kyrding.

Deinde alia apud Calne, regiam villam.

Tertia apud Ambresbyri.

Anno D. 1015. Danorum exercitus Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportaverunt.

In anno D. 1017. ubi loquitur de translatione relliquiarum D. Cutheberti. Tempore namque Bedæ nulla erat cognitio Dunhelmi.

sup. exercitus Ethelredi.

Anno D. 1022. Insulam tamen, quæ Monege dicitur, devastavit.

Monege.

Anno D. 1023. Quare Domnanienfes & Sumerfetenses in unum congregati, in loco, qui dicitur Penho, certamen cum eis ineunt.

Penho.

Anno D. 1032. per saltum, qui dicitur Chiltern, Oxenofordiam adeunt, eamque devastantes incendunt.

sup. Dani.

fordiam adeunt, eamque devastantes incendunt.

Ibidem. Post Pascha Eastangliam advecti, & propter Gipefwic navibus egressi, ad locum, qui Ringmer dicitur, ubi ducem Ultketelum cognovere cum exercitu confedisse, per-

^a Sub an. 946. collocant MS. Bodl. & Flor. wig. ^b Edgarns sc.

rexerunt,

rexerunt, & durum cum eo proelium commiserunt, &c. Ut Eastangli primo à Danis, deinde & Grantabrigienfes fugati sint.

^{sup: Canuto. sup: Edmundus Yrenfide.}
 Pugna apud Anno D. 1038. Cui occurrit in Wiccia in loco, qui Searftan.
 ftan nominatur.

Eodem anno rex Edmundus Ferreum latus circa feftivitatem S. Andreæ decessit Londoniæ, fed cum avo fuo rege pacifico Edgardo feputus eft Glefconizæ.

Pag. 247. Anno D. 1050. Natus eft ^a Hibernienfis probabilis Scottus, cujus ftudio & labore hæc Chronica præcellens eft de diverfis libris coadunata.

Anno D. 1051. Danicum comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunnildam, fororis fuæ & Wirtegeorni, regis Wintonidorum, filiam, in matrimonio habuit, quafi legationis cauffa

^{sup: Canutus.}
 in exilium mifit. Timebat enim ab illo vel vita privari, vel regno expelli.

In anno 1053. ponit epiftolam Canuti ad primates Angliæ, de rebus à fe Romæ geftis.

Alfgivæ re- Anno 1057. oftendit, Suanum, Hardecanutum, & Haroldum afferuiffe, fe filios fuiſſe Canuti regis & Northamptonenſis Alfgivæ ^b filios; vix tamen à quibusdam illud crediginæ genus. tum fuiſſe. Alfgiva filia fuit Alfhelmi ducis & Wulfrunæ.

^{sup: Animchadi Scotti.}
 In anno 1065. Super cujus fepulchrum Marianus, hujus Chronicæ autor, decem annis ad pedes ejus ftans inclufus, miſſam cantavit.

^{sup: Suanus, Goduini filius.}
 Boſanham. Anno D. 1070. At ille ad Boſanham, ubi naves ejus erant,

^{sup: Beorn comitem, & conſobrinum ſuum.}
 eum duxit, & in navem introductum duris mox loris vinciri juſſit, &c. Ut eum in oftio Dertæ flu: interfecerit.

Anno D. 1073. Reginam vero Edgytham ^c rex, propter iram, quam adverſus Godwinum, patrem ejus, habuerat, re-

^{Warwelle.}
 pudiavit, & cum una pedifequa ad Waverleiam eam fine honore miſit, & abbatiffæ cuſtodiendam commendavit.

Anno D. 1074. Marianus Chronographus ſeculum reliquit, i. e. factus eſt monachus. At poſtea attribuit anno D. 1078.

Ibidem Algiſtha Emme, conjunx regum Ægelredi & Canuti, ii. No. Martii Wintoniæ obiit, & ibi ſepulta eſt.

Anno D. 1075. Griphini, regis Auſtraliſium Walenſium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit, in

^a Ita etiam in Florentio Wig. Reſtius autem, meo judicio, in MS. Bodlejano, Marianus Hibernienſis probabilis Scottus. ^b Delend. ^c Edwardus nempe.

loco, qui Bulendun dicitur, jussu regis Edwardi, occiditur.

Eodem anno Wintoniæ Godwino comiti, a solito ad mensam regi assidenti, suprema evenit calamitas. Gravi etenim morbo ex improvise percussus, mutus in ipsa sede declinavit, & paulo ibidem inferius in veteri monasterio sepultus est.

Anno D. 1077. Siwardus, dux Northanumbrorum, Eboraci ^b decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse con- Galmanho.
struxerat, sepultus est.

Reamesburig, Hermanni sedes episcopalis.

Reames-
byri.

sup: Leovegarus.

Qui anno 1078. xvi. Cal. Julii, à Grifino, Walanorum rege, in loco, qui Claftebyri vocatur, cum clericis suis, & vice- Claftebyri.
comite Agelnotho, & multis aliis, occisus est. Claftebyri.

filius sororis S. Edwardi.

Anno D. 1079. Radulfus comes XII. Januar: decessit, & in Pag. 248.
abbatia, quæ Burn vocatur, tumulatus est. Burne mo-
naster.

Anno D. 1087. strenuus dux Westfax: Haroldus in terra Wallanorum, in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio, magnum c ædificare jussit ædificium, &c. Ut Cradoc, filius Grifini, regis Sowthwalanorum, ædificium deturbaverit, custodesque interfecerit.

Anno D. 1088. Et in loco, qui Pevenesea dicitur, suam Pevenesse.
classem appulisse. Gulielmus
Nothus.

Anno D. 1089. Gytha comitissa, mater scilicet Haroldi, regis Anglorum, ac soror Suani, regis Danorum, cum multis

sup: Exancestra.

de civitate fugiens, evasit, & Flandriam petiit.

Anno D. 1091. Duo ^d * Haroldi filii circa nativitatem Jo: Baptiste denuo cum LXIII. navibus de Hibernia venientes, in ostio flu. Tau applicuerunt, & cum Breona, Bryttonico Tau flu:
comite, grave proelium commiserunt. Quo confecto, unde Breona
comes.
venerant rediere.

Ibidem. Normannis Angliam vastantibus, in Northumbria, & quibusdam aliis provinciis, anno præcedenti, sed & præfenti, & subsequenti, fere per totam Angliam, maxime per Northumbriam, & per contiguas illi provincias, adeo fames prævaluit, ut homines equinam, caninam, cattinam, & carnem comederent humanam.

Anno D. 1092. In qua synodo Agelricus, Sowthfax: pontifex, non canonicè degradatur, quem rex sine culpa mox apud Mearlesburge in custodia posuit. Mearles-
burg.

Ibidem. Et in consilio, in loco, qui Pedreda vocatur, celebrato, coram rege, ac Doroberniæ archiepiscopo Lanfranco,

^a Ita quoque in MS. Bodl. Sed more solito in Flor. Wig. ^b E MS. Bodl. & Flor. Wig. ^c Ædificari in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^d Asteriscus est ab ipso Lelando. Nulla tamen discrepantia vel in MS. Bodl. vel in Flor. Wig.

episcopis,

episcopis, abbatibus, comitibus, & primatibus totius Angliæ,

sup: querela Wulfani.

dei gratia adminiculante, est terminata.

Bigot.

Anno D. 1096. Herefordensis comes Rogerus, filius Wilhelmi, ejusdem pagæ comitis, Eastanglorum comiti Radulfo, contra præceptum regis Wilhelmi, sororem suam conjugem tradidit, nuptiasque permagnificas cum plurima multitudine optimatum in Grantebrigenli provincia, in loco, qui Yxninga dicitur, celebrantes, magnam conjurationem, plurimis consentientibus, contra regem Wilhelmum ibi fecerunt.

Edgytha, eodem anno, regis Haroldi germana, quondam Anglorum regina, Decembr: mense decessit Wintoniæ, cujus corpus, regis jussu, Lundoniam delatum, juxta corpus domini sui regis Edwardi est Westmonasterii tumulatum.

Anno D. 1102. Dunholmenfis episcopus Walterus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad caput capræ, ii. Idus Maii, feria quinta, à Northumbr. est occisus, in ultionem necis Liulfi, nobilis ministri.

Pag. 249.

Anno D. 1105. Regina Matilda 4. No. Novembr. feria 5^a. decessit in Normannia, & Cadomi est sepulta.

Fratres uterini, Odo comes Cantii, Robertus comes Moridunensis. Gilbertus filius Richardi.

Anno D. 1110. ubi scribit de conjuratione in Gul. Rufum. Hujus execrandæ rei principes fuerunt Odo episcopus Baiocensis, (qui & comes Cantuar: erat) Robertus etiam, frater ejus, comes Moritunensis; & hic uterque frater fuerat Wilhelmi regis Senioris, sed tantum de matre.

Ibidem. Hinc signa movens, ^a coeptumque aggrediens iter, Tunebrigiam, cui præerat Gilebertus, filius Richardi, contrarium sibi invenit, obsedit, in biduo expugnavit, vulneratum Gilebertum, cum castello, ad deditionem coëgit.

Ibidem. Cum paucis adiit ^b castrum fratris sui Roberti, Moritunensis comitis, quod Pevenessefey dicitur.

Ibidem. Accelerat, machinas parat, patrum utrumque obsidet. Locus ^c erat munitiss: ad expugnationem indies laborat.

sup. Rodbertus Mulbraius.

Forfan, Ivelcestre, quæ nunc Ilchestre.

Ibidem. Qui, congregato exercitu, invasit Bathoniam, civitatem regiam, igne succendit eam, & illa deprædata, transiit in Wilteshire, villasque depopulans, multorumque hominum strage facta, tandem adiit ^d Giluecestram, obsedit, expugnare disposuit, &c. Ut inglorius recesserit.

Ibidem. Wilhelmus de Oue Glavorniensẽm invadit comitatum.

Anno D. 1115. Rex Scottorum Malcolinus, & primoge-

^a Gul. sc. Rufus. ^b Odo sc. Baiocensis episcopus. ^c Pevenessefey nimirum. ^d Giuelceastram in MS. Bodl. & Flor. Wig.

nitus filius ejus Edwardus, cum multis aliis, in Northumbria, die festivitatis S. Britii, à militibus Roberti, Northumbr: comitis, occisi sunt.

regis Scottorum.

sup: Alexander, frater Edgari. i.e. revelationi corporis S. Cutheberti.

In anno 1126. Hic, quia tam sanctæ rei sibi licuit interesse, datis quam plurimis marcis auri & argenti, parari fecit scrinium, in quo sanctum corpus, novis indutum vestimentis, honorifice est reconditum.

Anno D. 1133. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota supellectile sua in Walloniam transtulit, & terram, quæ Ros nominatur, incolere præcepit.

Anno D. 1135. Comitem Robertum de Belesmo, de Normannia ductum, apud Waram in arctiss: posuit custodia. Wigornia eodem anno conflagravit.

Anno D. 1136. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ III. No. Maii flammis consumpta est.

Anno D. 1139. Secundum regis Henrici præceptum Cirencestre novum opus est inceptum.

Anno D. 1140. Nonis Jul. obiit dominus Florentius Wigornienfis monachus. Cujus subtili scientia, & studiosi laboris industria, præeminet cunctis hæc chronicarum chronica.

Lelandus.

Hoc Chronicon, quod in Corinienfi bibliotheca reperi, ductum fuit ad annum a D. 1153.

Ex primo libro Henrici Huntingdunensis archidiaconi.

Pag. 250.

Cum autem plurimas insulas habeat Britannia, tres majores habet: Orcadas, de quibus dictum est; aliam Man, vel Eboniam, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sita; tertiam Wight, quæ australis, & vergit contra Normanos & Armoricos, qui nunc Britanni dicuntur, sicut in proverbio dicebatur antiquo, quando de iudicibus & regibus fermo fiebat: "Judicabit Britannia cum tribus insulis" Erat autem & civitatibus quondam viginti & octo nobilissimis insignita. Civitatum autem nomina hæc erant:

Caer Ebranc, i. e. Eboracum, Caer Kent, i. e. Cantuaria, Caer Gorangon, i. e. Wigornia, Caer Lud, i. e. Lundo-
nia, Caer Lirion, i. e. Leicestria, Caer Collon, i. e. Colcestria, Caer Glou, i. e. Gloucestria, Caer Cei, i. e. Cicestria,

Lelandus.

Civitatum nomina sunt hîc confuse & obscure posita, multa vetera prætermissa, recentiora aliquot adscripta.

^a Ad quem annum pertingit etiam Codex Bollejanus. Quod vero de Florentio notat, de Continuatione Mariani intelligi debet, qui ante annos aliquamultos ultimum diem obierat.

Lelandus.

Oder deerat in omnibus exemplaribus, quæ ego hæcenus vidi. Cambri tamen sua lingua ita vocant.

Monachi Tinenses dicunt, civitatem fuisse in ulteriore ripa ostii Tinæ flu: Caerurfe nomine, ubi natus erat rex Oswi.

Segontium non est situm super Tamefin.

Draico, Caer Mercipit, Caer Segent, quæ fuit super Tamefin, non longe à Redinge, & nunc vocatur Silcestre. Hæc erant civitatum nomina a tempore Romanorum & Britannorum.

De septem Anglorum regnis loquens,

Vilodunum caput regni Westsaxonum.

Tertium Westfaxe, cujus caput erat Wiltonia, nunc sanctimonialibus data.

De 4^{or}. publicis stratis.

Lelandus.

Ego potius dicerem Ventam fuisse caput. Quanquam & Vilodunum à regibus Westfax: celebratum fuit.

Primum est ab Oriente in Occidentem, & vocatur Ichenild.

Secundum est ab Austro in Aquilonem, & vocatur Erningstrete.

Tertium est ex transverso à Dorobernia ad Cestriam, & vocatur Watlingstrete.

Quartum, majus ceteris, incipit in Catenes, & desinit in Totenes, scilicet à principio Cornu-Galliæ in finem Scotiæ, & hic callis vadit ex transverso à Zephiro Australi in Eurum Septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Magnitudo Vectæ.

Quæ habet ab oriente in occasum xxx. millia circiter passuum, ab Austro in Boream duodecim, in orientalibus sui partibus mari sex millium, in occidentali trium, à meridiano littore distans.

Verolamium, Werlamecestre, Wadlingecestre, [Nunc St. Albans.]

Passus est autem juxta Verolamium, i. e. Werlamecestre, sive Wadlingeceastre.

a Nomina nimirum 29. adhibuit. Huntingdunensis etiam exemplaria impressa 29. recensent, licet jam antea 28. solummodo commemorassent. Sed si, ut ista inter se invicem conciliantur, forte cupias, adis Usserii celeberrimi Antiq. Brit. Eccl. p. 25. Edit. fol. Idem

Idem Drepanam, civitatem Bithiniæ, in honorem martyris Luciani, ibi conditi, instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim vocavit.

Ibidem. Helena vero, Britannicæ nobilis alumna, Londoniæ muro, qui adhuc superest, cinxisse "fertur", & Colecestriam mœnibus adornasse.

Laus Constantini Mag. ex sacris scriniis.

Pag. 151.

Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporisque virtutes claruerunt. Militari gloria summus, fortuna par & industria: civilibus artibus & studiis liberalibus deditus. Affectator justis amoris, in amicos egregius. Verum insolentia rerum secundarum aliquantum ex illa favorabilis animi docilitate tandem mutatus est.

Anno 8º. adventus Sax: in Britan:

Hengistus igitur & Esc, filius suus, acceptis auxiliis à pa-

Vortimeri

tria sua, & morte juvenis freti, bello se præparant apud Creganford, &c. de cæde & fuga Britannorum.

Creganford locus Cantii, ut ibidem liquet.

Exinde regnavit Hengist, & Esc, filius suus, in Cantia.

Regnum igitur Canticæ incepit VIIIº. anno adventus Anglorum.

Quo in loco innumeram hominum turbam eadem die convertit ad dominum.

Erant autem filii Widgils, filii Uuita, filii Vecta, filii Woden, filii Frealof, filii Fredulph, filii Fin, filii Flotwald, filii Getæ, quem dixerunt filium dei, i. e. alicujus idôli.

Pugnatum est diu & acriter, donec Hengistus duodecim principes cuneorum prostravit, & vexillis eorum dejectis, & manipulis deturbatis, in fugam coëgit.

Ipse autem multos principum suorum, & gentis, amisit, & quendam magnum principem, qui vocabatur Wipped, ex cuius nomine locum belli illius prædicto nomine vocavit.

In primis dux Ælle venit, & tres filii sui, Cymen, Plenting, & Sciffa.

Igitur dux Ælle cum filiis suis, & classe militaribus copiis instructissima, in Britannia ad Cymeneshore appulerunt.

Ællæ victoria, & initium regni Sudfax:

Fugati ¹ sunt igitur Britanni usque ad proximum nemus, quod vocatur ² Andredeslege.

⁴ Ex imp' off.

Initium regni Cantiorum.

Germanus, Verolamii fidem prædicans, multos ad Christum convertit, vel potius ab erroribus revocavit. Nam id temporis Britan: Christiani erant.

Ælla, primus rex Sudfax:

Ciffa hic forsan nomen dedit Cicestre, quæ olim caput fuit Sudfax. Hic Ciffa Ællæ successit in regno Sudsaxonum.

¹ Fuga Britannorum.

² Andredeslege sylvæ.

O O 2

Con-

Convenere reges & tyranni Britonum apud Mecredesburn, & pugnare contra Ælle, & filios suos, & fere dubia fuit victoria.

f. ex Germania venientibus.

Andredes-
cestre urbs
obfessa.

Virtus An-
dredoca-
strensum.

Pag. 252.

Andredes-
cestre urbs
solo com-
planata.

Fretus igitur copiis ingentibus, obsedit Andredescestre, urbem munitissimam. Congregati sunt igitur Britanni quasi apes, & die expugnabant obsidentes insidiis, & nocte incurfibus. Nullus dies, nulla nox erat, quibus finistri & recentes nuntii Saxonum animos non acerbarent. Inde tamen ardentiores effecti, continuis insultibus urbem infestabant. Semper vero dum affilirent, instabant eis à tergo Britones cum viris sagittariis, & amentatis telorum missilibus. Dimissis igitur moenibus, gressus & arma in eos dirigebant pagani. Tunc Britones, eis celeritate præstantiores, sylvas cursu petebant. Tendentibusque ad moenia rursus à tergo aderant. Hac arte Saxones diu fatigati sunt, & innumera strages eorum fiebat, donec in duas partes exercitum diviserunt, ut, dum una pars urbem expugnarent, esset eis à tergo contra Britonum excursus bellatorum acies ordinata. Tunc vero cives diuturna fame contriti, cum jam pondus infestantium perferre nequissent, omnes ore gladii devorati sunt cum mulieribus & parvulis, ita quod nec unus solus evasit.

Et quia tot ibi damna toleraverant extranei, ita urbem destruxerunt, quod nunquam postea reædificata est.

Locus tantum quasi nobilissimæ urbis transeuntibus ostenditur desolatus.

Origo regni Westfax: per Certicum, anno adventus Anglorum 71°. anno Domini 519°.

Port, }
Beda, } filii Port.
Megla, }

Victoria Saxonum.

Lelandus.

Portesfmuth à Port Saxone nomen non sumpsit.

Anno 48°. adventus Anglorum Certic & Kinric filius suus cum quinque puppis venerunt ad Ceticeshore &c. ut Britannos aperto Marte vicerint.

Septimo anno post adventum Cirtici, venit Port, & duo filii ejus Beda & Megla, cum duabus navibus maximis, apud Portesfmuth.

Duce igitur & populo perempto vel fugato, victoria potiti sunt Port, de quo dicta est Portesfmutha, & duo filii ejus.

Bellum scripturus sum, quod Nazoleod, rex max: Britannorum, egit contra Certic, & Kinric, filium ejus, sexagesimo anno adventus Anglorum.

Nazoleod vero magni nominis erat, & magnæ superbix, à quo regio illa Nazoleoi dicta est, quæ modo dicitur Certicesford, &c. Ut Certic & Kenric, auxilio Eske, regis Cantiorum,

Certices-
ford.

Cantiorum, & Ællæ, regis Sudfax: Nafoleod vicerint.

Arturii victoria.

Arturii
ictus victoria.

Decimum vero gessit in littore flu. quod nos vocamus Tracte Heuroit.

Loquitur de bellis duodecim Arturii, quibus Sax: attrivit.

Hæc autem bella & loca bellorum narrat quidam historiographus; quæ tamen omnia loca nostræ ætati incognita sunt.

Ignorantia
Henricianæ
ætatis.

Regnum Eftfaxe, i. e. Orientalium Saxonum, incepit, quod primus, ut putatur, tenuit Erchenwin, secundum quod ex veteris scripturis conicere possumus, qui fuit filius Offæ.

Regnum
Eaftfaxo-
num.

Post Erchenwin vero Slede, filius ejus, qui ducens filiam Ermenrici, regis Cant: sororem scilicet Ethelberhti, genuit ex ea Sebrichtum, qui primus regum Eftfaxe conversus est ad fidem.

Certic namque & Cinric, filius ejus, congregatis ingentibus copiis, apud Withland proeliati sunt, belloque devictam insulam ceperunt, & innumerabilem hostium stragem fecerunt apud Witgaresbrige XIII°. anno regni sui.

Eandem autem insulam, quæ scilicet Latine Vecta dicitur, dederunt 4°. post hunc anno duobus nepotibus suis, Stuf & Witgar.

Vecta data
Stufo &
Witgaro.

sup. Kinrici.

Decimo autem regni ejus obiit Witgar, & sepultus est apud Witgaresbrige, quæ sic ab eo vocatur.

Sepultura
Witgari.
Witgares-
brige unde.

Regnum Nordhumbroborum incepit XIII°. anno regni Kinrici. Cum enim proceres Anglorum patriam illam multis & magnis proeliis sibi subjugassent, Idam quendam, juvenem nobilissimum, sibi regem constituerunt, qui fuit filius Eoppæ.

Construxit autem Bebbanburg, & circumdedit eam prius sepe, postea muro.

Ida, rex
Nordhum-
broborum,
Bebbam
construxit.

Kinric & Cheulin, filius ejus, XXII°. anno regni sui, pugnaverunt contra Britannos, dubio Marte.

Britanni, quasi vindicatori confusionem belli, quam circa quinquennium pertulerant, congregatis viris bellicosis, armis & numero munitis, acies ordinauerunt apud Beranburi.

Ella post eum regnavit xxx. annis, quamvis iste non fuisset filius Idæ, sed filius Iffæ.

Pag. 253.
Ella secun-
dus rex
Nordhum-
broborum.

^a F. veteribus scripturis, vel veterum scripturis, sive, ut in impress. veterum scriptis.

Prima pugna, quam Saxonum reges in Britannia inter se gessere. Wippandune. rex Westfax:
 Cheuling nono anno regni ejus, & Cutha frater ejus, viri audaciff. cauffis variis compellentibus, pugnaverunt contra Edelbricht, quoniam regnum eorum viribus superbis introierat. Ingressi vero proelium apud Wippandune duos consules ejus, scilicet Oslaf & Cneban, & innumeram multitudinem cum eis, bello fulminantes occiderunt, &c. De fuga Ethelberti, regis Cantiorum.

Cheulingi anno duodecimo pugnavit Cutha frater ejus cum Britannis apud Bedeanford, quæ modo dicitur Bedeforda, & est modo caput provinciæ circumjacentis.

S. Cutha.

Pugnavit igitur, & vicit cepitque armorum effectu qua-

tuor castra munita, scilicet ^{Legen} Lienberig, Ælesburi, Benefing-
 * alias Evesham.
 tune, & Ægnesham.

Regnum Orientalium Anglorum. Uffa rex Orientalium Anglorum, à quo Uffingæ. rex Westfax:
 Regnum Estangle incepit, quod continet Norfolk & Sudfolk. Hoc autem regnum primus tenuit Uffa, à quo reges Orientalium Anglorum Uffingas appellant.

Cheuling & Cuthwine, filius ejus, xviii^o. anno regni ejus pugnaverunt contra Britones. Tres autem reges eorum, Comagil, Candidan, & Farnimagil acies in eos confertas & splendidas proelii legibus distinxerunt apud Deorham, &c. De Britannorum fuga.

Claudia, Cirencestre, Balnea, } à Sax: captæ.

Saxones vero, horribiles eis facti, inter sequendum eos tres urbes excellentissimas sibi ceperunt, Gloucestre, Cirecestre, & Bathecestre.

Fedhanlea. Cuthuini cædes. Victores victi. Regnum Merciorum. Crida rex. rex Westfax:
 Cheuling 25°. anno regni sui & Cuthwine pugnaverunt cum Britannis apud Fedhanlea.

Cuthwine, gravi multitudine oppressus, prostratus & occisus est. Victi igitur sunt Angli, & fugæ dati, &c. Ut Cheuling, reparato exercitu, Britannos vicerit.

Regnum Merche incepit, quod Crida, ut ex scriptis con-
 jicere possumus, primus obtinuit.

Pugna inter Edelfridum, regem Nordhumbr: & Rewoldum, regem Estanglorum.

Pugnatum est igitur in finibus Merciorum ad orientalem plagam amnis, qui vocatur Idle, &c. De cæde Reineri, filii Redwaldi, deque cæde Edelfridi, & fuga Northumbrorum.

Genus vexilli, quod Romani Tuffam, Angli vero Tuf appellant.

Decimo

Decimo nono anno Kinegilsi, regis Westfax:

fratres.

Chinigils & Chichelm pugnaverunt contra Pendam apud Cirancestre, &c. Ut post grave proelium ibidem facti sint concordēs.

Percussus est vero per Oswium regem apud amnem Winued. Pendæ, re-
unde dicitur, "In Winwede amne vindicata est cædes Annæ." <sup>gis Mercio-
rum, cædes.</sup>

Pugna inter Chenwalh, regem Westfax: & Britannos,
17°. anno reg: ejus.

Et fugati sunt à Pennun usque ad Pedredan, & facta est su- Pennun.
Pedredan.

per progeniem Bruti plaga insanabilis in illa die.
Et insulam Withe ultra positam de- Vecta ab Wulphero, Mer-
bellavit & obtinuit. <sup>ciorum rege, capta; sed prius
fugato Chenuallo, Westfax:
rege.</sup>

Vecta data ab Wulphero Ædeluuoldo, regi Sudfax:

Cui, de lavacro suscepto, dedit in signum adoptionis insulam With. Et, ut eandem insulam ad fidem Christi converteret, misit ilico Epam presbyterum ad prædicandum. Illa tamen nec dum converti potuit.

archiepiscopus Cant. Tempore Lotharii, regis Cantiorum.

Tenuit Theodorus consilium apud Tedford.

Synodus apud Teotford.

Et gens regni Merche, quæ etiam vocatur Middelengle, i. Pag. 254.
e. Mediterrania Anglia.

Tempore Lotharii regis Cantia.

Ædelred igitur, rex Merchenfis, urbem Rosensem deltruxit, provinciam Kentensem transmeavit, prædam innumerabilem reduxit.

Ex tertio libro.

Unde dicitur, "Cedwallensium" Denisburn, i.e. rivus Denifi.
Nonus liber Historiæ Hen-
rici Hunting. est de miraculis
Sanctorum Anglorum.

Thanatos, juxta æstimationem Anglorum, familiarum sexcentarum.

Successit autem Sigeberto Swithelm, baptizatus à Cedd in Estanglia in Rendlesham, i. e. mansio Rendli.

Vecta insula est mille & ducentarum familiarum.

Ex 4°. libro.

S. Cedwallam.

Ine regnavit post hunc super Westfaxe xxxviii. annis. Ine Genus Inx.
fuit filius Chenred, filii Ceoluuold. Cheolwold fuit frater
Chinewold, fueruntque ambo filii Cuthwin, filii Cheauling,
filii Chenric, filii Certic.

a Pro Cedwallensium, lege, cædes Cedwallæ, è Codd. impress.

Ædelred, Anno domini DCC. Ædelred, filius Pendæ, rex Merche, omnipotentis benignitate visitatus, fit monachus xxix^o. anno regni ejus, & sepultus est apud Bardenei.] Merchi, qui dicuntur etiam Sudhumbri.

Chinredus, Cui successit Chinred, cognatus ejus, similis virtute & felicitate. Cum enim quinque annis regnum nobiliter tenuisset, nobiliter multo regni sceptrum reliquit. Veniens namque Romam, & monachus ibi factus, Constantino pontificante, usque ad diem permansit ultimum.

Offa, Sigeri filius, Cum quo etiam Offa, filius Sigeri, regis Orientalium Saxonum, rex, si remansisset, futurus, pari ductus devotione Romam ivit, & monachatum suscepit.

Alfredus, rex Northumbro-
rum, periit Drifeldæ, cujus ibi sepulchrum etiam nunc extat.

Vindicata cædes Ecgfridi,
regis Northumbr:

Brechtus comes.

Periit apud Drifeld anno regni sui xx^o. nec dum completo. Lelandus. Drifeld est op. Eboracensis provinciæ, media fere via inter Vattodunum & Bridlingodunum.

Tunc etiam Berfrid consul restitit superbiæ Pictorum, dimicans inter Heue & Cere. Ubi multitudine magna Pictorum strata ultor extitit regis Ecgfridi & consulis Brekti.

Ine 26°. anno regni sui pugnavit contra Cheolred, regem Merche, filium Ædelredi regis, apud Wonebirih.

Ceolredus, Anno vero sequente idem rex Merche Ceolred mundo exiit, & sepultus est apud Lichesfeld.

rex Mercio-
rum, sepul-
tus Liches-
feldæ.

Circa annum 27^m. reg: Inæ.

Circa hoc tempus Cuthburg, soror Cuneburg, constituit abbatiam apud Twinburn, quæ data Ecgfrido, regi Northumbr: sed eo vivente separata.

Thonodunense castrum opus Inæ regis. Ine 36°. anno regni ejus exercitum in Sudsaxe promovit, pugnavitque contra Sudsexas potenter & victorioso, & interfecit eodem proelio Ealdbright, quem prius fugaverat à castro quod vocatur Tantune. Quod quidem Ine construxerat. Sed quia juvenis prædictus Ealdbright castrum introierat, qui regius hostis erat, Edelburg regina, uxor Inæ, castrum cepit armis, captumque destruxit, & eum fugere compulit in Sudrei & Sudsaxe.

Virtus Edel-
burgæ reg:

Pag. 255.

Ine rex potens & felix relinquens Adelardo, cognato suo, regnum, Romam petiit, & ibi peregrinans in terris, stipendia promeruit in cælis.

Adelardi, regis Westfax: anno quinto.

Tadwinus, Brightwoldus archiepiscopus pene 38°. annis obiit, & Tadwinus, qui fuerat presbyter apud Bredune in Merche factus archiepiscopus.

Sumertoun,
Antonino
Moridunum.

Post biennium Adelbold, rex Merche fortiss: congregato terribili exercitu obsedit Sumertune castris depositis per gyrum. Cumque

Cumque non esset, qui inclusis auxilium ferret, vel includentibus resistere posset, eam recepit in suam.

Adelbald igitur, rex Merchenfis, maxima virtute super reges coætaneos provectus est, omnes provincias Angliæ usque ad Humbrum flu: cum suis regibus sibi subjectas esse voluit, & fecit.

Somoridunum obfessum. Latum imperium Adelbaldi.

Octavo anno Adelardi, regis Westfax:

^d Tatwinus archiepiscopus, vir religione & prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus, hominibus ultra non apparuit.

Qui committens prælium erga dominum suum apud Edwines Clive, jure gentium spreto, jure dei occisus est.

Clivus Eduuini. Pugna inter Molle, regem Northumborum, & Oluuinum ducem. Aclea in Sudereia.

Circa hoc tempus concilium fuit apud Acle.

Chineulphus volens relegare Kineardum, ab Chineulpho igitur xxxi^o. regni seipso apud Moretun, dum concubinam peteret, occisus est apud Winchestre. [cisus est.

Chineardus sepultus in Aclensi monasterio.

† Alias Ascenmistre, corrupte forsan pro Axemistre in Devonia.

Kineard, frater Sigebrichti, regis Westfax: à militibus Chineulphi regis juvenis autem apud † Aclenminster sepultus est.

Ea tempestate Offa, rex Merche, præcepit amputare caput S. Ædelbrichti.

Gens vero pagana prædaverunt Northumbre, & monasterium Ecgfridi spoliaverunt apud Dunemuth.

Ecgberti regis anno xxxiii^o. redierunt in Angliam. Primum igitur prædaverunt Scepege.

Ex quinto libro.

Ingredientesque Suduriam, regalibus cuneis apud Haclea obviaverunt. Hoc bello vicit Adelwolp Danos.

Misit rex Adelulphus Aluredum filium suum Leoni Papæ Romam.

Postea vero cum magno honore Romam perrexit, & ibi uno anno conversatus est. Et inde rediens, filiam Caroli Calvi, regis Franciæ, assumpsit in uxorem, & eam secum in hanc patriam adduxit, & cum duobus annis eam tenuisset, hominibus ademptus est, & sepultus apud Wincestre.

Hic primum fuerat episcopus apud Wincestre, sed, Ecgbrito patre suo defuncto, factus est rex, & uxore ducta, quatuor filios genuit, qui omnes post eum reges fuerunt.

Ex historia Scribæ Alfredi defumpta.

Postea rediit in Angliam ille magnus exercitus cum omnibus rebus suis ad portum Limene cum ccl. navibus. Qui

Tom. 2.

P p

portus

Aclea. † Alfredus Romam missus.

Adelwolp- phus è monacho Venetano rex factus.

portus est in orientali parte Kent, juxta magnum nemus Andredeslege, quod cxx. millia in longitudine, xxx. in latitudine

Apledre. continet. Egressi vero construxerunt
Awdre castrum, alias Apuldran, in historia, à quodam Alfredi regis familiari scripta. ^{un} castrum apud Auldre.

Alfredi regis anno 230. Daci, qui erant in Legecestria, iverunt circum per Nortwales & Northumbre ad Merefige, insulam Estfexe, & post in hyeme traxerunt puppes suas per Tamesim in flu: Luie. Anno vero sequente exercitus, qui erat in Luie, fecit juxta idem flu. castrum quoddam viginti millibus à Londonia.

Pag. 256.

Venerunt igitur Londonienses ad castrum illud, & cum Dacis pugnantes, quatuor ex ducibus eorum occiderunt, & victoriam in tempore oportuno dedit suis dominus omnipotens. Cum ergo fugissent Daci ad castrum, fecit rex aquam

ⁱ Luye findi in tria brachia, ne puppes suas per eam reducere possent. Quod Daci comperientes, relictis puppibus, perrexerunt ad Quatbruge juxta Savernam, & ibi castrum fecerunt & hyemaverunt, commendatis uxoribus suis in Estangle.

Rex vero cum omni exercitu ^{er} profecutus est eos.

At Londonienses puppes Dacorum relictas, quasdam ad Londoniam duxerunt, quasdam combusserunt.

Alfredi laudes.

Alfredus rex cum regnasset xxviii^o. annis & dimidio super totam Angliam, præter illas partes, quæ subditæ erant Dacis, mortis sensit aculeum, de cujus regimine laborioso & inextricabili vexatione versifice proloqui dignum duximus :

Nobilitas innata tibi probitatis honorem
(Armipotens Alfrede) dedit; probitasque laborem:
Perpetuumque labor nomen, cui mixta dolori
Gaudia semper erant, spes semper mixta timori.

^{ra}
Si modo victor eras, ad craftina bella pavebas.
Si modo victus eras, ad craftina bella parabas.
Cui vestes sudore jugi, cui fica cruore
Tincta jugi, quantum sit ^a onus regnare, probarunt.
Non fuit inmensi quisquam per climata mundi,
Cui tot in adversis vel respirare liceret.
Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,

^{ff}
Aut gladio potuit vitæ finire dolores.

Jam post exactos vitæ regnique ^{labores} dolores,
Christus ei sit vera quies, sceptrumque perhenne.

^a Honos MS. Vide autem quid de hisce versibus observaverim in notis ad pag. 217. Vita Spelmanniana Alfredi magni. Re-

Rebellio Edelwoldi aduersus Eduuardum regem,
fratrem suum.

alias Ethelwardus. f. fanctimonialem.

Edeluoldus vero, frater suus junior, accepit uxorem, & fau-
favit Winburnam, sine voluntate tam regis quam nobilium
regni. Quapropter iuit rex Eduardus cum exercitu suo ad
Bathan juxta Winburnam. Edeluuoldus autem cum homi-
nibus suis in Winburna permanens, januis clausis, dicebat,
quia ibidem perfisteret, aut occumberet. Nocte tamen inde

S. Dacorum.

recedens, iuit ad exercitum, qui erat in Northumbre.

Eduardus rex anno quinto regni sui constituit inducias
cum Estanglis & Northumbris apud Itingesford.

Eduardus anno nono regni sui construxit Hertfordiam cas-
trum non immensum, sed pulcherrimum, inter Beneficiam, Mi-
meram, & Luie, flumina non profunda, sed clarissima. EO-
Luie flu:

dem anno construxit Burgum quendam & Witham in Essex.
Et interea manebat apud Maldon.

Eduardi regis anno undecimo venit mag. navalis exercitus
ab austro ex Lidwicum.

Lidwike.

Anno undecimo Eduardi regis.

Pag. 257.

Rex autem fecit custodiri littora Sabrinæ ex australi parte
à Uuallia usque ad Avenam.

S. Daci.

Ipsi tamen bis furtim exierunt, una vice ex orientali parte
Weced.

Alia vice apud Pordacan.

Et utraque vice pauci euaferunt, qui occisi non essent,
præter illos, qui poterant nare ad pup-
pes, & tunc manserunt in insula Stepen
cum magna miseria, ita quod cibus eis

{ Stepeholm,
Præruptaria, inf:
Sabrinaici maris.

defecit, & multi fame mortui sunt, quia cibum conquerere
nequibant. Tunc recefferunt ipsi in Diomedum, & inde in
Hiberniam.

Eodemque anno rex Eduardus iuit cum exercitu suo ad
Bukingeham, ubi mansit quatuor ebdomadis, fecitque vallum
ex utraque parte aquæ, antequam inde recederet.

Anno 12°. Edwardi.

Fuisse prælium apud Holm inter Kentenses & Dacos ve-
terum scripturæ dicunt.

Holme.

Decimo 4°. anno Eduardi.

Legecestria renovata est.

15°. anno Ed.

Corpus S. Osuualdi à Bardenei translatum est.

P p 2

16°.

16°. anno Ed.

Angli & Daci pugnaverunt apud Totenhale, & Angli vicerunt.

Eodem anno Edelfled domina, quæ Merche regebat, construxit burgum Brunenburg.

Error Henrici Huntingdunensis.

Ælfleda filia fuit Alfredi regis, & soror Eduuardi Senioris, uxor vero Ethelredi, Merciorum subreguli, quo mortuo ipsa sola regnavit.

Eduuardi regis anno 18°. mortuus est Ethelred, dominus Merche, pater Edelfledæ, qui diu fuerat infirmus, & dedit terram filię suæ, quia nullum filium habebat.

Secundo ab hoc anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum apud Scoriates, & eodem anno burgum

apud Bruges.

Tertio anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum Tameworth in principio ætatis, & ante Augustum illum apud Staford.

Staforda.
Alias Edel-
birch.

Guerovicum repa-
ratum.

Ciresburch.
Wardeburch.

Runcouen.

Brechenau-
mere.

Derby.

Quarto Edelfled, domina Merche, construxit burgum Edelfbirith in principio ætatis, & in fine Augusti illud apud Weringewic.

Quinto construxit burgum apud Ciresburch post natale, & illum apud Wardeburch in ætate, & eodem anno illum apud Runcouen.

Sexto misit exercitum in Walliam, Wallensibusque victis, fregit Brechannemere, in qua cepit uxorem regis Walensis cum 33. hominibus.

Septimo adquisiuit Derebi cum provincia ei appendicia. Cum autem multitudo hostium, intra Derebi conclusa, egredi contra eam non auderet, castellum acerrime inuasit, & in ipso portæ introitu proelii maxima vis exarsit, ubi quatuor duces fortissimi Edelfledæ cæsi sunt. Sed sui nihilominus portam & muros fregerunt.

[Leicester.]

Octavo conquiuit Legeceastre, & major pars exercitus, qui ibi erat, sibi subdita est. Eboracensesque illi promiserant, & quidam eorum fidem dederant, quidam vero iurauerant, quod forent in auxilium ejus. Post illam autem conventionem ipsa obiit apud Tameworth octo annis ex quo obtinuit dominium Merche, & sepulta est apud Glouceastre in porticu S. Petri.

Tame-
worth.

[Pag. 258.]

Versus Henrici Huntingdun de laude Elfredæ.
O Elfreda potens, ô terror virorum,
Victrix naturæ, nomine digna viri.
* Tu quo splendidior fieres, natura puellam,
Te probitas fecit nomen habere viri.

* Te quoque spl. f. n. puella MS.

Te

Te mutare ^a decet, sed ^b solum nomina sexus,
 Tu regina potens, rexque trophæa parans.
 Jam nec Cæsarii tantum meruere triumpho,
 Cæsare splendidior virgo virago vale.

Rex Adelstan anno 4°. regni sui
 commisit proelium apud Brunenburg,
 proeliorum maximum, contra Anlaf,
 regem Hiberniæ.

Edmundus filius Adelstani.

Rex ducens exercitum in illam par-
 tem Merche, quæ diu paganis subdita fuerat, usque ad altissi-
 mum flu: Humbre belli sorte Dacos vicit, & v. urbes victo-
 riosus cepit, Lincolniam, Legeceastriam, & Stanfordiam, & [Leic:]
 Snotingham, & Derebi.

Expediit Edredi regis, fratris Edmundi, sed jam
 mortui, in Northumb: & Scottos.

Northumbros, jugum dominationis suæ ferre nolentes, cum
 valida armatorum manu petiit, totamque sibi conquisiuit.

Inde vero in Scotiam vexilla direxit. Scoti igitur nimio
 terrore perculsi sine bello subdiderunt se regi.

filius Ædgari.

Rex autem Ædelred crudeliter destruxerat episcopatum
 Roueceastre. Ædelredi regis anno XIII°.

à Danis prædata.

Exinde Bebbanburg fracta est & spoliata.

Æderedi regis anno 19°. Daci circa Cornugalliam perrexe-
 runt in Savernam, prædantes in Dauen & Sudwales, egredi-
 entes ad Wechport cum ferro & flamma inde reversi sunt ^{Weche-}
^{porte.}
^c juxta Penwithstrete ex australi ^d parte, venientesque in ^{Tamer-}
^{mouth.}
 Tamremuth, & inde ad Lidford, fascibus & flammis omnia ^{Elinge-}
^{stoke.}
 commendabant, & monasterium Ordulphi apud Elingestoke }
 combufferunt. His transactis, perrexerunt hostes in From- ^{Tave-}
^{stoke.}
 mudam.

Finis regni Cantiorum.

Ecgbrightus, rex Westfex, Baldredo
 fugato, regnum Cantia cum ^e in " domi-
 nio suo tenuisset, Adelstano filio suo illud
 moriens reliquit. Adelstano vero de-
 functo, ad fratrem Edeluulphum, regem
 Westfexe, regnum illud rediit, quod
 cum hereditario jure Adelbrichto, filio
 suo, reliquisset, & alius filius ejus Edel-
 baldus, rex Westfexe, post v. annos
 periisset, regnum utrumque Adelbrichto subditum est.

Adelstane } filii Ecgbrighti
 Edeluulphus } monarchæ.

Adelstanus, Ecgbrighti, regis
 Westfax. filius, rex Cantio-
 rum, fuit etiam, ut in ultimo
 anno Ecgbrighti apparet, rex
 Sudfexe & Effexe.

Ethelbaldus rex.

^a Docet MS. ^b Solam in impress. ^c Circa in impress. ^d Ex impress. ^e Ex impress.

*Ex sexto libro.*Anno domini MIII^o.

^{sup. ex Dacis.}
 Exancestre. Quidam Exacestram venerunt, & urbem totam funditus destruxerunt, & omnia spolia secum, cineribus tantum relictis, deportaverunt.

Anno domini MIIII^o.

Northwik. Suein, vir fortissimus, cui deus regnum Angliæ destinaverat, cum navibus multis venit ad Norwic, & eam prædatus est, & combussit.

Theotforde. Exercitus furtim perrexit ad Tedford, & eam prædatam combussit.

Pag. 259. Hida autem Anglice vocatur terra, unius aratri culturæ sufficiens per annum.
 Hida quid.

Anno MIX^o.

Oxenforde. Perrexerunt per Chiltern ad Oxenford, qua combusta, &c.

Anno MX^o.

Ad festum vero S. Andreae diverterunt ad Northampton.

Anno MXIII^o.

Swein, rex Dacorum, venit per Humbram usque Geinefburg, statimque subditus est ei Uthred, dux Northumbr: & tota gens illa.

Ædelred cum regnasset 37^m. annis post multos labores & anxietates vitæ suæ decessit in Londonia.

Bella ab Edmundo Yrenfide, Ædelredi filio, contra Dacos gesta.

Primum apud Peoman juxta Gilinges.

Secundum contra Cnut regem apud Sceorftane.

Tertium Londoniæ, urbe ab obsidione liberata.

Quartum apud Brentford.

Quintum in Cantia.

Sextum in Essex apud Effendune, ubi proditione Edrici, ducis Merciorum, facta est maxima strages Anglorum.

Septimum in Glocetershyre, ubi tandem in Olney, insula Sabrinæ, fuit singulare certamen inter Edmundum & Canutum.

Oxenforde. Edmundus post paucos ex hinc dies proditione occisus est apud Oxenford.

Ubi filius Edrici, in fovea secretaria, consilio patris, delitescens, regem inter celanda bis acuto cultello percussit, & inter viscera ferrum fugiens reliquit.

Cnut rex cum viginti annis regnasset vivere destituit apud Scaftesbiri, & sepultus est Wincestre in veteri monasterio.

Haraldus rex mortem a sensuit apud Oxenford, & sepultus fuit Westmonasterii.

exul.

Anno XI°. Eduuard.

Godwinus autem consul, & Swein, filius ejus, currentes, velis

a Sic.

velis extensis, à Flandria ad insulam Wight, ^a prædatus est eam : prædatus est quoque Portland.

Haraldus vero veniens ab Hibernia prædatus est in Pordacan, & veniens ad patrem suum in With perrexerunt in Pevenese, & inde ad Nefse, & Rumene, & Hith, & in Folcestane, & in Doure, & in Sandwic, & in Shepei, ^b ubique accipientes obfides & puppes. Quidam vero exeuntes Mideltun, villam regis, combufferunt.

De Gulielmo Notho versus incerti autoris.

“Cæsariem, Cæsar, tibi si natura negavit,
“Hanc, Gulielme, tibi stella cometa dedit.”

Ex septimo libro.

De Gulielmo Rufo.

sup. Roberti

Inde vero castellum Tinemuth conquifivit, & fratrem comitis Northumbr: fulis in eo.

Gulielmus junior x^o. anno reg: fui.

Videns igitur eos plus inexpugnabiles situ terræ quam viribus & armis, fecit parare castella juxta fines Walliæ, & rediit in Angliam.

Sed provincias intolerabiliter vexabat in tributis, quæ nunquam cessabant, in opere aulæ regalis apud Westminstre, in opere muri circa turrin Londoniæ. Pag. 260.

Eodem anno Nicolaus, pater illius, qui hanc historiam scripsit, mortis legibus concessit, & sepultus est apud Lincolniam, de quo dictum est :

“Stella cadit cleri, splendor marcet Nicholai,
“Stella cadens cleri splendeat arce dei.”

sup. Henricus 15.

sup. Robertum

Rediensque anno sequenti in Angliam posuit eum in carcere Belesme.

cerem perhennem apud Werham.

Inde ivit rex ad Woddestoke ad locum insignem, ubi rex cohabitationem hominum & ferarum fecerat.

De quo Walo versificator.

Octavus liber continet tres epistolas, sed bene longas; unam ad Henricum primum, regem Angliæ, de principibus potentiss: totius orbis usque ad Conradum imper: Alteram de origine regum Britannorum, quæ Epitomen continet Galfredi Monumetensis. Tertiam ad Gualterum, consortem suum, de contemptu mundi.

Wereham.
Woodstoke
ædificatum
ab Henrico
primo.

Walo poëta.

Epistola
Henrici ad
Guarinum
Britonem
de regibus
Britannicis.

^a Rectius, ut in impress. prædatis sunt eam : prædatis sunt quoque Portland. ^b Ubi MS.

Ex prologo epistolæ ad Guarinum de regibus Britannicis.

Henricus Huntingdu: Romæ, Hoc tamen anno cum Romam pro-
forſan cum Alexandro, epif- ficiferer, apud Beccenſem abbatiam
cupo Lincol: cui familiaris ſcripta rerum prædictarum ſtupens in-
erat. veni.

Ex epiftola ad Guarinum.

Succeſſit ei Marius, à quo Weſtmaria, Romanis ſerviens.
Hic Ceſtriam ædificavit.

In fine ejuſdem epiftolæ.

Quorum ſi prolixitatem deſideras, librum grandem Galfridi
Arthuri, quem apud Beccum inveni, requiras.

Ex epiftola Henrici Huntingdu: de contemptu mundi.

Laus Gil- Quid memorem Gilebertum, cog: univerſalem, episcopum
berti, epif- Londonienſem? Non fuit aduſque Romam par ei ſcientia.
copi Lon- Artibus erat eruditiffimus; Theorica ſingularis & unicus;
don: fama igitur celebris & ſplendidus. Quapropter, cum ſcholas
regeret Nivernis in Gallia, ad ſummum Londoniæ ſacerdo-
tium vocatus eſt, & exoratus conceſſit.

In fine ejuſdem epiftolæ ad Walterum conf:
epiſtolam dedicavit.

Poëmata
Henrici.

Henrici tibi ſerta gerens, epigrammata primum,
Prœlia mox, Veneris gramina deinde tuli.

Liber nonus eſt de miraculis Sanctorum Anglorum, qui
ad verbum fere ex Bedæ historia tranſlatus eſt, præ-
terquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum
Sanctorum vitas.

Ex libro de miraculis.

Simeon ab- Temporibus autem noſtris cum ibidem Simeon abbas ec-
bas ince- cleſiam mundi operis incepiffet, tranſtulit ejus corpus ſanctiff:
ptor novæ in novam eccleſiam Ricardus, ſucceſſor ejus, ultimus abbas
baſilicæ ejusdem loci. Exinde enim ſtatuti ſunt ibi epifcopi.
Helienſis.

Pag. 261.

Ex libro nono, qui de miraculis Sanctorum Anglorum.

Rumaldi vitam videbis admirandam apud Buchingham ſu-
per flu. Uſæ.

S. Ivo.

Inventio
corporis
S. Ivonis.

Luftris poſt obitum ejus multis tempore regis longævi Æ-
delredi, qui xxxvii. annis regnavit.

Sancta vero Wulfilda, filia regis Edgari, Berchingæ fuit ab-
batiffa, & ibidem ſepulta.

f. Kineburgæ & Kineſwidæ.

Tibba Bur-
gi ſepulta.

Tibba vero, prædictarum ſanctarum cognata, ibidem ſepulta.
Sancta Edgitha, filia regis Edgari, Wiltoniæ pauſat.

Ex

Ex decimo libro.

Venit enim sine mora Stephanus, Thedaldi, Blefensis con-
fulis, frater, junior eo, vir magnæ strenuitatis, & audaciæ, &
quamvis jurasset sacramentum fidelitatis Anglici regni filie
regis Henrici, fretus tamen vigore & impudentia regni dia-
dema deum tentans invasit.

Stephani
genus.

Stephani
tyrannis.

Occurrens igitur ei David circa Dun-
nelmiam concordatus est ei, reddens ei
Novum castellum.

Novum castellum, à Scotto
dolo captum, Stephano red-
ditum est.

Caerloul vero retinuit Scottus concef-
sione regis Stephani.

Lugubalia in potestate
Scotti.

Filius autem regis David Henricus
regis Stephani effectus est, deditque ei
rex Stephanus burgum, quod vocatur
Huntingdunia, in augmentum.

Henricus, Scotti filius, fi-
dem dans Stephano, fit comes
Huntingdunensis.

Advolavit ad Bedefordam, & in vigilia natalis domini, &
in toto natali obsedit eam.

Stephanus 3°. anno regni sui.

Buda à Ste-
phano ob-
fessa.

Reddita autem ei Bedefordia, in Scotiam promovit ex-
ercitum.

Episcopum Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem
Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ.

Stephanus 7°. anno regni.

Construxit castrum apud Wilton in Hereford provincia.

Octavo anno regni sui Stephanus ce-
pit Gaufridum de Magna Villa a-
pud S. Albanum.

{ Gaufridus de Magna villa.
Mandevilla.

Igitur ut rex liberaret eum reddidit
ei turrim Londoniæ, & castellum de
Waledene, & illud de Plaisseiz.

Suspicio Mandevillam id
temporis comitem fuisse Oit-
rofaxonum.

Possessionibus igitur carens consul
prædictus invasit abbatiam de Ramesei,
& monachis expulsis, raptos immisit,
& ecclesiam dei speluncam fecit la-
tronum.

Castel: Vallodunense.
Castellum de Plaisseiz.
Gaufridus vi occupat cœno-
bium Ramesiense.

Joannes Saresbir: nisi codex sit mendosus, Marimonem appellat.

Marimo.

Robertus Marmiun, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Co-
ventre perverfus exegerat.

Cœnobium Conventuense
occupatum à Roberto Mar-
mione.

Ernulphus, Roberti filius, qui eccle-
siam incastellatam post mortem patris
retinebat, captus est & exoculatus.

Ernulphus, Roberti filius,
exoculatus.

Dum autem ecclesia illa pro castello
teneretur, ebullivit sanguis à parietibus
ecclesiæ, & claustris adjacentis, quod multi
quidem & ego ipse oculis meis inspexi.

Sanguis è muris Conventu-
ensis ecclesiæ ebullivit. Ocu-
latus testis.

Tom. 2.

Qq

Decimo

Decimo anno Stephani.

Sed in ætate Robertus consul, & omnis inimicorum regali-
um cœtus castellum construxerant apud Ferendon, &c. Ibi-
dem, ut captum sit à Stephano, ope Londoniensium.

Pag. 262.

Lelandus.

Sunt ruinæ (nisi nomen fal-
lit) Sinodunensis castelli non
longe ab Walingford. Adja-
cent & castro de Walingford
nescio quæ magnorum operum
ruinæ.

Alexander episcopus reno-
vavit testudinem basilicæ Lin-
densis, igne consumptam.

Robertus de Querceto suc-
cessit Alexandro in sede Lin-
densi.

Undecimo rex Stephanus anno mag-
congregans exercitum castellum con-
struxit, inexpugnabile situ, contra Wa-
lingford, ubi Ranulphus, comes Ces-
trensis, jam regi concordia conjunctus,
cum mag. interfuit copiis.

Ecclesiam vero suam, quæ combusti-
one deturpata fuerat, subtili artificio sic
reformavit, ut pulchrior quam in ipsa
sui novitate compareret, nec ullius ædi-
ficii structuræ intra fines Angliæ cederet.

Anno 13°. Stephani.

Robertus, cog. de Querceto, archidi-
aconus Legrecestrensis, juvenis omni
laude dignus, electus est in episcopum
Lincolniensem.

Lelandus.

Hic Robertus finem dat decimo libro, qui & ultimus est,
historiæ Henrici archidiaconi Huntingdunensis, nisi exemplar
mancum sit, quod ego mutuo sumpsi à Canonicis Sudovicis,
non longe à Portcestre.

Ex historiola de regibus Saxonis incerto autore.

Sup. Bertwulfo.

Atulphus, Cui Burhredus succedens, filiam Athulfi, regis Westfavo-
qui & Ethel- num, Athelwitham duxit uxorem.
wolphus.

Ibidem de eodem.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est,
& in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Huic exuli de Quenbarga, filia Creode, regis Merciorum,
nati sunt duo filii, Osfrith & Eanfrith, cujus filius extitit He-
rericus, qui de Bertswith genuit S. Hildam abbatissam, con-
struatricem monasterii quod vocatur Streoneshalh, ac S. Here-
switham, Estanglorum reginam.

sup. Ethelstan.

Totius Angliæ monarchiam primus Angul-saxonum obtinuit.

Ceoluul- Qui post relicto imperio monachus factus Lindisfarnensium
phus tan- extitit episcopus.
tum mona-
chus, non
episcopus
Lindisfar-
nensis.

sup. Edward 1°.

Cui regina sua Edgyva Edwinum, Edmundum, Edredum
& S. Edburgam, & tres alias peperit filias; quarum unam in
conjugem habuit Otto, imperator Ro. alteram Carolus, rex
Occidentalium Francorum, tertiam Sithricus, rex Northum-
brorum.

brorum. Ethelstanum autem filium primogenitum de Egwina, nobilissima femina, habuit.

Cui comes Haroldus, filius Godwini, Westfaxonum ducis, & Githæ, sororis regis Danorum Suani, patris S. Canuti marty: successit, qui de regina Algiva, comitis Alfari filia, habuit filium Haroldum.

Hic de regina Matilda tres filios habuit, Robertum, Wilhelmum, & Henricum. Wil-Gul. Con-
questor.

In eodem exemplari

Ponit Sunnugnensem ecclesiam, nisi vitium sit librarii, pro Uuiltonensi. At Magefetensem recte pro Herfordensi scribit.

Ex præfatione primi libri Alredi, abbatis Rievallensis, qui est de vita Davidis, regis Scottorum, ad Henricum, ejus appellationis secundum, regem Anglorum. Pag. 263.

Unde divina providentia actum existimo, ut illius mundifimæ manus baltheo te militari cinxerint.

Ex primo Alredi libro.

Nam cum ipse in toto Scottorum regno tres aut 4^{or.} tantum invenerit episcopos, ecclesiis ceteris sine pastoribus tam morum quam rerum dispendio fluctuantibus, ipse tam de antiquis, quas reparavit, quam de novis, quas ipse erexit, decedens novem reliquit.

Tu quondam ceterarum mendica terrarum, cespite duro famem incolis ingerebas, nunc ceteris mollior atque foecundior, ex tua abundantia vicinarum regionum inopiam sublevas. Ipse te castellis & urbibus decoravit. Ipse te excelsis turribus extulit. Ipse portus tuos peregrinis mercibus foecundavit, & aliorum regnorum divitias tuis delitiis aggregavit. Ipse pretiosis vestibus pallia tua villosa mutavit, & antiquam nuditatem tuam bysso & purpura texit. Ipse barbaros mores tuos Christiana religione composuit, &c.

Ex secundo libro Alredi, qui est de genealogia Davidis, regis Scottorum, quam ut altius repetat, perstringit vitas regum Anglorum ab Edeluulpho, Alfredi mag. patre, usque ad Stephanum.

Tu igitur, vir optime, filius es gloriosissimæ imperatricis Matildis, cujus mater fuit Christianiss: excellentiss: Anglorum regina Matildis, filia sanctiss: feminæ & reginæ Scottorum Margaretæ, quæ nominis sui splendorem morum sanctitate præferbat. Hujus pater Edwardus, qui fuit filius Edmundi invictiss: regis &c. Ibidem genus ducens Henrici ad Ceordic, primum regem Westfaxonum.

Genealogia Henrici 2i.
Matildis Henrici primi uxor.
Henricus 2s. materno sanguine genus de regibus Saxonis duxit.

Confes:

Q q 2

Qui

S. Davidis
Henricus
secundus
baltheo mi-
litari à Da-
vide Scotti
cinctus.

Geuiffiun-
de dicti, quo
nomine o-
lim West-
faxones in
Anglia
dicti.

sup. Ceordic.

Alfredus.

Qui fuit Elefa, qui fuit Elfa, qui fuit Genuis. Iste fuit caput gentis suæ, à quo tota illa gens nomen accepit.

Qui tantæ fuit probitatis, ut universam Angliam ex australi parte Humbre flu: quæ pluribus regibus eatenus diuisa subiacuerat, suo subjugaret imperio, & ita primus omnium monarcha Angliæ diceretur.

Alfredus, à patre Æthel-
uulpho Romam missus, unctus
est à Leone pontifice Ro.

Cum in eo præsentiam divinæ ma-
jestatis scintillantium virtutum inditiis
perferens, tempus & ætatem regnandi
regiæ unctionis sacramento præueniens,
sicut quondam Sanctus Samuel puerum

David, ita eum in regem sanctissimus præsul devotissime consecravit.

Alfredus
20. Romæ
cum patre.

Verum postmodum cum patre Romam repetens, paterno-
rum bonorum in omnibus cooperatur & adiutor esse promeruit.
Quod quia demonico instinctu corvina effigie deturpave-
rant, Raven vocabant.

¶
Parabolæ
Alfredi.

Extant parabolæ ejus plurimum habentes ædificationis, sed
venustatis, sed jucunditatis.

Pag. 264.
1 Sup. Cuth-
berti.

Qualiter autem sui meminerit 1 peregrini Dunelmensis ec-
clesiæ libertas & possessio hodieque demonstrat.

Lelandus.

Devolutio
regni An-
gliæ ad Al-
fredum.

Alfredus minimus natu fuit quatuor filiorum Ethelwulphi,
qui, mortuo patre Ecgbrihto, rege Westsaxonum, & Angliæ
primo monarcha, ex episcopo Ventano, cogente necessitate,
nam prius monachus fuerat.

fit rex, & quatuor genuit filios, Etheluuoldum, Ethelbrich-
tum, Ædelredum, & Alfredum. Etheluuolphus vero moriens
Etheluuoldo regnum Westsaxonum hereditarium reliquit:
Ædelbrihto regnum Cantix, Sudsexe & Effexe. Mortuo post
quinque annos Etheluuoldo, Æthelbrichtus, natu proximus,
ei in Westsaxonum imperio successit. Hic cum quinque etiam
annos Westsaxones gubernasset, & decem annos Cantios,
Sudsaxones, & Eftsaxones, mortuus est: post quem regnavit
tertius natu Ædelredus; & hic quinque etiam annis in regno
completis obiit, deditque locum Alfredo natu minimo.

Alredus in Eduardo Seniore.

Laus Ælfe-
dæ, sororis
Eduardi.

Adjecit etiam decoris plurimum soror regis Ælfeda, sexu
quidem a femina, & animo & virtute plus viro.

Ibidem.

Eduardus
auroræ
monasterii
Ventæ.

Ipse novum monasterium Wintoniæ fundavit, & mater ejus
Elfwitha monasterium virginum in eadem civitate.

a Ita è lib. impress. apud X. Script. & è Cod. MS. Laudiano, (in Bibl. Bodl.)
F. 15. non femina, ut in autographo Lelandiano.

Alredus

Alredus in Ethelstano.

Protractum è vagina cultellum sacris imposuit altaribus. "Ecce, inquit, beatissime Joannes, sponsionis vadium, ut cum auxilio tuo subactis hostibus, cum prosperitate rediero, digno illud pretio redimam."

post domitos Scottos.

Inde tendens Beverlacum, cultellum suum multarum possessionum, maximæque libertatis, largitione redemit.

Alredus in Edmundo Seniore.

Nimis ægre ferens paganorum reliquias cultura idolorum regni sui foedare decorem, quinque nobilissimas civitates, ^{Edmundi} ^{victoriæ de} ^{Dacis.} Lincolniam, Leicestram, Stanfordiam, Snotingham, Derebi, quas eatenus incoluerant, de manibus eorum extorsit.

Hic Glastengesbiri beato Dunstano, ut in monachorum habitationem fundaretur, commisit.

Alredus in Edgardo.

Wintoniæ ecclesiam in novo monasterio, quam pater ejus incepit, quam & ipse perfecit, cum maximo honore dedicari fecit.

Alredus ibidem in Edgardo ponit orationem, sive admonitionem, Edgardi bene asperam & aculeatam in vitam & mores ecclesiasticorum.

Ipse cum octo regibus sibi subditis remos regibus totidem collocatis, ipse in puppe residens gubernatorisungebatur officio. Lelandus. Usus est hac pompa Edgarius in civitate Legionum, quam nunc Castrum vocamus.

Alredus in Edredo.

Tunc rex, missis in Normanniam nuntiis, Emmam, filiam Ricardi ducis, sibi in uxorem dari & petiit & obtinuit, cum jam de filia Thoreti, nobilissimi comitis, filium suscepisset Edmundum. Ex Emma deinde duos filios habuit, Elfredum & Edwardum. Tunc rex fortior solito omnes per Angliam Dacos una die, eademque hora, missis epistolis, jussit interfici. Quod Daci transmarini audientes, in furorem versi, duce Swano, cum innumerabili exercitu Angliam intrantes, diffusi sunt per provincias, & dispersi, non ordini, non sexui, non ætati parentes.

Æthelstanus, profecturus in Scottos, Joannis Beverolacensis sepulchrum invisit.

Liberalitas Æthelstani erga Beverolacenses.

Cura reparandi Gleffoburgense monasterium Dunstano ab Edmundo Seniore data.

Dedicatio ecclesiæ novi monasterii: Ventæ.

Oratio aculeata Edgardi regis in dissolutam ecclesiasticorum vitam.

Superbum Edgardi remigium.

Singulare
certamen
inter Ed-
mundum &
Canutum.
Edmundus
Yrenside
Gleffoburgi
sepultus.
Eduardus
coronatus
Venæ.

Alredus in Edmundo Juniori belle admodum depingit
singulare certamen, quod cum Canuto in Olnei, Sa-
brinæ insula, gessit.

Mortuus est rex Edmundus, & Glestingebiri cum avo suo
Edgaro sepultus.

Alredus in Eduardo Juniori.

Wintoniæ die sancto Paschæ ab archiepiscopis Cantuar: &
Eboracensi, cunctisque fere regni episcopis, in regem ungi-
tur & consecratur.

Alredus in Gulielmo primo.

sup: Henrico, Davidis, Scotiæ regis, filio.

Alredi edu-
catio.

Cum quo ego pene ab ipsis incunabulis vixi, & puer cum
puero crevi, cujus etiam adolescentiam adolescens agnovi,
quem, juventutis flores pulsanter, dilexi &c.

Lelandus.

Henrici se-
cundigenus
ab Edmun-
do Juniore
repetitum.

Edmundus Yrenside, filius Ædelredi infortunati regis, &
filiz Thoreti comitis, moriens habebat duos fratres, Alfredum
& Edwardum simplicem, quorum mater erat Emma, Ricardi,
Nortmanniæ ducis, filia. Alfredus, consilio Goduini exocula-
tus, Anguillariz periit. Eduardus autem postea rex factus,
sine liberis mortuus est. Erant porro Edmundo Yrenside duo
filii, Edmundus & Eduardus, quos Canutus regi Suanorum
necandos transmisit. Ille autem immanitatem abhorrens, Sa-
lomon, Hungarorum regi, nutriendos misit. Salomon postea
Edmundo filiam suam in uxorem dedit, Eduardo autem fi-

S. Agatham

liam germani Henrici imperatoris. Edmundus brevi post nu-
ptias sine liberis mortuus est. Jamque Eduardus simplex in
senium vergens, & de herede, quoniam liberis carebat, soli-
citus, ad Henricum imperatorem nuntios mittit, qui petant
Edwardum ab eo, tanquam regem Angliæ futurum. Imperator
lætus Eduardum cum uxore sua Agatha, germani sui filia,
liberisque ejus Edgaro Etheling, Margareta, & Christina, misit.
Eduardus statim post adventum in Angliam non longum su-
pervixit, & statim Eduardi simplicis regis mors subsequuta est,
& Edgarus Etheling, nepos regis, junior visus quam ut regno
conveniret, maxime Haroldo regnum omnibus modis am-
biente. Unde factum, ut Edgarus, paratis navibus, reditum
una cum sororibus ad imperatorem Henricum maturaret. Sed
naves tempestate jactatæ sunt in littus Scotticum, ubi è na-
vibus egressi talem cum Malcolino, Scottorum rege, amici-
tiam inierunt, ut Malcolino nupserit Margareta, Edgari soror,

Rumefiensis

Christina vero fit sacra virgo, & velata est. Margareta deinde
peperit Malcolino sex filios, & duas filias. Filiorum tres in
Scotia

Scotia reges fuere, Ædgarus, Alexander, & David. Horum soror Matildis nupsit Henrico primo Anglorum regi. Soror porro Matildis Maria Eustathio, comiti Boloniensi, nupsit. Deinde ex Matilde regina & uxore Henrici primi nata est Matildis, quæ primum data fuit conjux Romano imperatori, secundo nupsit Gaufrido, Andegavensium comiti. De Maria orta est Matildis, quæ in virum accepit Stephanum, comitem Moritonæ, qui postea regnum Angliæ contra datum juramentum invasit. Ex Matilde tandem & Gaufrido Andegavensi ortus est Henricus, qui Stephano vivo una cum matre jus suum in regnum Angliæ etiam armis vendicavit, & post Stephani mortem cum gratia obtinuit.

Ex Prologo historiæ Gulielmi Parvi, canonici Novoburgensis cœnobii, quam E. abbatî Rievallensi, dedicavit. Pag. 266.

Galfredus hic dictus est, agnomen habens Arturii.

Qui divinationum illarum nœnias ex Britan: transtulit, quibus, ut non frustra creditur, ex proprio figmento multa adjecit.

His quoque addit Islandiam, quæ ultima Tyle, secundum quosdam, dicitur.

☞ Nec unum quidem archiepiscopum unquam habuerunt Britones. Falleris, tu quidem Gulielme.

Liquet, à mendacibus esse conficta, quæcunque de Arturo & Merlino ad pascendam minus prudentium curiositatem homo ille scribendo vulgavit. Lelandus. In summa Galfredum pro mendacissimo habet, etiam in historia regum Britan. qui ante Cæsarem natum fuerunt. Sed quantum Galfredo derogat, tantum Bedæ tribuit.

In primo libro leviter perstringit Gul. Mag. Gul. Rufi, & Henrici I. facta. In Stephano utcunque plenam aggreditur narrationem.

E primo libro.

Cumque optimates, qui aderant, suaderent, ut regem prostratum erigeret, "finite, inquit, illum jacere ad pedes Petri." Gul. Mag: humilitas.

Duo enim nobilia sumptuosi: opere castella, scilicet de Vifas & Shireburnam, construxit. Rogerus episcopus Sarisbir: Aluredi, archiepiscopi Ebor: severitas.

Sequenti autem anno rex Stephanus, apud Wiltonam munitionem construens, repentina hostium irruptione contritus, & plurimis suorum amissis, in fugam actus est. Wiltonensis munitio.

Quidam Eboracenses monachi, numero 12. vel 13. ferventes spiritu, &c. Tandem in loco Pascue collocavit, & vocatur locus ille Fontes. Benedictini Truflinus archiepiscopus Ebor: facti Cister-tiensis.

Sane paulo ante à nobili viro Waltero de Espec invitati, & à felicitis memoriæ abbate Bernardo directi, monachi Clarevallenfes

vallenses in Ebor: provinciam venerant, & in loco, qui nunc dicitur Rievallis, tunc erat locus horroris & vastæ solitudinis, mansionem acceperant. Lelandus. Autor ibidem scribit integrum caput de origine Bellolandensis monasterii per quosdam monachos Saviniacenses, utque quarto ibidem nacta commoditate locum mutaverint, favente Rogero de Moubrai, qui & Nuburgense cœnobium fundavit. Subsequitur aliud caput integrum de origine Sempringamiensis sectæ. Ibidem extat cap. de quodam Wimundo, Furnesiensi monacho, postea Mevaniæ episcopo facto, qui se ad facinora piratica contra Scotos contulit, utque tandem erutis oculis & excectis testiculis vitam Bellolandicæ finiverit.

cap. 26.

Pueri virides, qui edocti loqui dicebant, se natos in terra S. Martini: sed rogati, ubi illa esset, nesciebant. Color autem una cum annis evanuit.

Ibidem de masculo & femina viridibus pueris, è terra subito exilientibus,

luporum
vel saltem in fossa visis, utque mas cito perierit, femella autem edocta loqui cuidam apud Linnam nupserit.

Vicus est in Estanglia, 4. vel 5. ut dicitur, milliariis distans à nobili monasterio beati regis & martyris Edmundi, juxta quem vicum antiquissimæ fossæ videntur, quæ sermone Anglico Wulfes-pittes, id est, luporum fossæ, dicuntur, & vico, cui adjacent, suum nomen indiderunt.

Lupinæ
fossæ.
Wophes-
pitte.

Aliud ibidem caput de prodigiis, id est, de canibus in lapi-

bufone
dicina repertis, & saxo obvolutis. Insuper de rana saxo inclusa, in cujus collo erat cathena aurea. Et ibidem de scipho, furtim ex antro raptò. Ex canibus autem alterum habuit Henricus episcopus Winton:

Pag. 267.
Vipse
streames.

Est vicus, aliquot à mari orientali milliariis distans, juxta quem famosæ illæ aquæ, quas vulgo Vipse vocant, numerosa scaturigine è terra profiliunt, non quidem jugiter, sed annis interpositis, & factò torrente non modico, per loca humiliora in mare labuntur.

Ex 3. cap. 2. libri.

Situs castelli de Scarburg è 2. libro.

Scarburgus.

Rupes stupendæ altitudinis simul & amplitudinis, & præruptis fere ex omni parte scopulis inaccessa in mare irrumpit, quo tota ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam angustis, quas aperit ad occidentem, habens in summo planitiem spetiosam & herbidam, spatiosam autem tanquam sexaginta jugerum vel eo amplius: fonticulum quoque aquæ vivæ è saxo profluentem. In ipsis autem faucibus, ad quas sine labore non ascenditur, turris regia sita est: & sub eisdem faucibus

faucibus urbis initium, in austrum & aquilonem utrumque
latus spargentis, frontem vero ad occidentem habentis, & à
fronte quidem proprio muro, ab oriente vero rupe castelli
munitur. Sane hunc locum memora-
tus comes Gulielmus cum in Eboracensi
provincia plurimum posset, castro con-
struendo idoneum contemplatus, sum-
ptuoso opere naturam juvenans, totam
rupis planitiem muro amplexus est, &
turrin in faucium angustiis fabricavit:
qua processu temporis collapsa, arcem magnam & præclaram
rex ibidem ædificari præcepit.

Gulielmus, comes Albemar-
liæ, quem Stephanus rex trans-
humbranis partibus præfere-
rat, dedit se & castellum de
Scarburg Henrico 2°.

Henricus
secundus.

Hugo de Mortuo mari rebellis castrum regis apud
Brugemorth detinuit.

Rex enim, celeriter congregato exercitu, Brigiam obsedit,
quam post dies non multos fortiter oppugnatam in dedi-
tionem accepit.

Brich-
north.

Leylandus.

Scribit Gul. integrum caput de vita Nicolai Breksper, a-
lias Adriani 4ⁱ. Aliud ibidem cap^m. de hæreticis, è Gasconia
in Angliam venientibus. Sequitur & tertium de Godrico &
Ketello heremitis.

E libro 3.

Anno regis Henrici 2ⁱ. 27. forma monetæ pub. à falsariis
corruptæ, in Anglia mutata est.

Lelandus.

Scribit Gul: causam diffidii inter Henricum patrem & fi-
lium ortam fuisse, quod pater secundo & tertio genitum in gu-
bernatione Gallicarum provinciarum prætulisset primogenito.

Natus est ei ex Britannici comitis fi-
lia unica filius Posthumus, cui cum rex
avus ejus nomen suum imponi jussisset,
contradictum est à Britonibus, & so-
lenni acclamatione in sacro baptisinate
Arturus dictus est.

Galfredus, filius Henrici 2ⁱ.
duxit Britannicæ comitis fi-
liam in uxorem.

Arturus Posthumus.

Gulielmus scribit integrum caput de
vitiis & virtutibus Henrici 2ⁱ.

Virtutes & vitia Hen-
rici 2ⁱ.

E 4°. libro.

Liberalitas Richardi regis in Joannem
fratrem magnæ postea discordiæ causa
inter illos fuit.

Causa discordiæ inter Ri-
chardum & Joannem.

Cæsi sunt aliquot ex Judæis, ceteri
vero intra castellum recepti ægre eva-
serunt.

Judæi male multati confu-
gerunt ad Staunfordense ca-
stellum.

Castelli
Snotinga-
mienfis .

Pag. 268.

Est autem idem castellum natura & manu ita munitum, ut sola inedia, si defensores idoneos habeat, inexpugnabile videatur.

In 1°. cap^o. quinti libri.

Scribit ut Richardus rex emunxerit episcopum Dunelmensem comitatu, quem ei vendiderat.

Gulielmus Parvus deduxit historiam suam ad annum D. 1197^m.

Ex primo libro annalium Gualteri Hemingburgi, canonici Gifoburnensis cœnobii.

Lelandus. Exorditus est historiam à Gul. Magno, & usque ad tempora Joannis regis fidem Gul. Parvi sequitur, è cujus opere, suppressio autoris nomine, multa fere ad verbum desumpsit. In hoc tamen Gul. Parvo superior, quod operi causam præposuerit, cur Gul. Mag. in Angliam cum exercitu venerit, & præsertim contra Haraldum regem, qui, vivente Edwardo rege, Eustachium, comitem Bononiensem, Dovari male tractaverat, cum tamen Edwardi regis sororem in con-

sup: Eustachius.

jugem accepisset.

Anno D. 1072. Reversus est Gul. rex usque Dunelmum, ubi castellum de novo construxit.

Robertus, Gul: Mag: Infestoque negotio rediens super flu. Tine Castellum novum fabricavit.

Animati ergo Wallenses propter recessum regis, castellum de Montgomery obsederunt ad tempus, & viris, qui in eo fuerant, peremptis, tandem illud demoliendo fregerunt.

Anno D. 1111°. civitas Ciceltriæ cum monasterio igni succensa est.

Congressus Calixti Pont: Post modicum vero temporis venit Calixtus papa Gifortium, ubi occurrit ei rex Henricus, & impetravit à papa, ut neminem aliquando legatum in Angliam mitteret, nec officio legati fungi permetteret, nisi hoc postularet ipse.

Ne legatus unquam in Angliam sine regis consensu veniret. Anno D. 1129. Fundata fuit domus de Gifeburne per Robertum de Bruis ex consensu Calixti papæ, & Thrutini archiepiscopi Eboracensis, & etiam ipsius regis Henrici.

Anno D. 1133. Adelulphus, prior S. Oswaldi, primus episcopus Carleolensis factus fuit.

Malmesbiry oblecta ab Henrico 2°. Auctus igitur ingentibus copiis, confestim munitionem Malmesbiriensem, ubi regis Stephani præsidium erat, obsedit.

E libro 2°. cap^o. de morte Richardi primi.

Declinavitque ad manerium suum de Audeleye, quod situm est ex opposito ejusdem castri, ab interjecto flu: sic nominato Audeley.

Audeley ubi, & undedictum. Castellum de Audeley. Gaylard constructum à Richardo è regione Audeley.

Gualterus

Gualterus scribit, ut Joannes ex piris intoxicatis, quæ comederat apud Swineshed monasterium, obierit.

Anno D. 1281. 3°. Cal. Aug. combusta fuit magna pars S. Botolphi.

Ceperuntque Wallenses ad castrum de Flynt D. Rogerium de Clifford, quem rex Angliæ ibidem præfecerat.

Anno D. 1289. sept. Cal Junii ecclesiam nostram Giseburnensem cum multis libris theologiæ, & pretiosis: novem calicibus, vestimentis, imaginibusque sumptuosis ferox flamma consumpsit.

Anno D. 1290. obiit regina Angliæ Alienora, & honorifice sepulta est apud Westmynster Londonii. In cujus honorem spiritualement rex ipse duas pulcherr: cruces marmoreas Londini erexit, unam apud Charing, & alteram in Westchepe. Pag. 269.
Charing
Croffe.

Anno D. 1296. In terra sua valle Anandiæ apud Loch Maban obiit ille nobilis vir, D. Robertus de Bruys, in cœna Domini, qui, ut superius tactum est, circa successionem regni Lochma-
ban.

Scotiæ cum Joanne Bailliolo eorum rege Anglorum disceptavit, & ut vivens ipse jussisset, sepultus est in domo nostra Giseburn juxta patrem suum. coram
Giseburna
sepultura
Breosarum.

In anno etiam D. 1296. Gualterus scribit, ut, Scottis Carleolum obsidentibus, quidam Patritius Scotus explorator in carcere detentus vincula ruperit, carcerique ignem injecerit, unde bona pars urbis conflagravit, utque tandem Scoti obsidionem solverint, & Patritius pœnas dedit.

Anno D. 1296. captum est oppidum de Berwike per Edwardum.

Multa scribit Gualterus de procurfione Scottorum in Northumbriam, utque Augustaldunense monasterium incenderint, & loca vicina depopulaverint. Hagustal-
dunum.

Gualterus Hemingburg annales suos perduxit usque ad annum D. 1297. & volumen, in quod ego incidi, divisum fuit in trecenta fere capitula.

Ex annalibus Fratris Walteri Coventrensis, quos vel ab ipso Pag. 270.

Bruto inchoans deduxit usque ad primos annos Henrici 3i. tantum fere defloratoris usus officio. Maxime tamen secutus est Galfredum Monumetensem, Henricum Huntingdunensem, Marianum Scottum, & Hovedunum. Titulum autem operi addidit MEMORIALE.

Codex erat aliquot locis mancus, & annorum numerus male cohærebat. Tum hæc, quæ sequuntur, non ad ordinem, sed ad scribentis usum decerpta.

Mordredus, associatis sibi Saxonibus, Piæti, & Scottis usque ad 70^a. millia obiavit Arthuro ad portum Ripe. Ibi occisus est optimus Wallanus.

Ripe corrupte pro Repta-
cester, ubi nunc Richeborow
prope Sandwic.

R 2

Et

Gulielmus, rex Scotiæ.

Et quia filiam suam comiti Bononiæ præter Joannis regis assensum desponderat, venit Joannes rex Berwicum, & construxit contra eum castrum Berwici, & patriam devastavit. Tunc dedit Gulielmus, rex Scotiæ, Joanni regi duas filias suas obsides, & sic Joannes recessit.

Tempore cujus fuerunt duo bella in Anglia inter regem & Barones, primum apud Lewes, secundum apud Evesham.

Isti Henrico fecit homagium Alexander, rex Scotiæ, in die S. Stephani apud Eboracum.

Leucium.

Henricus 3us. bello captus, postea per Edwardum filium regno restitutus.

Hujus pater cum esset captus in bello de Lewes per Simonem montis fortis, & regnum amiserat, ipse tamen Eduardus cum adjutorio comitis Gloverniæ regnum adquisivit in bello de Evesham, ubi nobilis comes Leircestriæ cum nobilioribus regni occisus fuerat.

Alexander Scottus Londini fidem dedit Eduardo primo.

Ibique recepit homagium Alexandri, regis Scotiæ, coram omni populo.

Sudregia.

Consilium apud Geagnesburc à Suano rege celebratum.

Denique imminente vespera diei, qua in generali placito, quod apud Geagnesburc sup. Sueno. tenuerat, hæc eadem ^r minitans iteravit.

^s Suenonis in S. Edmundum maledicencia.

Inde amnem, quæ Atew dicitur, intrant, & navibus exilientes prædatum in Merciam pergunt.

Edricus Streona proditor.

Magefetes, qui nunc Herfordenses

Cum Magefetenibus, & exercitus parte, cui præerat, fugam capescit.

Lelandus. Effendune in Effexia est.

Ecclesia à Canuto in Assenduno constructa, ubi ingens bellum fuit inter ipsum & Edmundum Juniorem.

Ecclesia, quam rex Canutus & comes Turkillus in monte, qui dicitur Assendune, construxerant, illis præsentibus, ab Wulfano, archiepiscopo Ebor: & multis aliis episcopis, cum magno honore dedicata est.] Lelandus. Gulielmus Meldunensis libro de regibus 2°. cap^o. LXVII. de Assendunensi ecclesia loquens sic scribit: "Nunc (ut ferunt) modica est ecclesia, presbytero parochiano delegata."

Concilium Cirencestriæ à Canuto mag: celebratum.

Canutus rex Angliam rediit, & in Paschæ festivitate apud Cirencestre magnum consilium habuit.

Triremis magnificentissima à Goduino dono data Canuto regi, cog. Forti.

Goduinus autem regi pro sua amicitia dedit triremem fabrefactam, rostrum deauratum habentem, armamentis optimis

mis instructam, decoris armis, electisque octoginta militibus decoratam. Quorum unusquisque habebat in suis brachiis duas aureas armillas, sexdecim uncias pendentes; loricam trilicem indutam; in capite cassidem ex parte deauratam; gladium deauratis capulis renibus succinctum; Danicam securim, auro argentoque redimitam, in sinistro humero pendentem. In sinistra . . . . clypeum, cujus umbo clavique erant deaurati.

Pag. 271.

In dextra lanceam, quæ lingua Anglorum Acegar appellatur. Insuper etiam non sui consilii nec voluntatis fuisse, quod frater ejus cæcatus fuisset, sed dominum suum Haraldum illum facere, quod fecit, jussisse, regi juravit.

Alfredus ex matre Emma frater Canuti.

Rom comes Magefetenium.

Fuga Wicciorum ab urbe sua.

Fuga Wicciorum.

Civium vero multitudo in quandam modicam insulam, in medio Sabrinæ flu. sitam, quæ Beverege nuncupatur, confugerant, & munitione facta, tam diu se viriliter adversus suos inimicos defenderant, quoad pace recuperata, libere domum liceret eis redire.

Beverege insula Sabrinæ.

De hac re Marianus scribit.

Interea Suanus comes, Goduini comitis & Sichæ filius, qui relicta prius Anglia, eo quod Egivam, Leonensis monasterii abbatissam, quam corruerat, in matrimonium habere non licuerit, Danemarchiam adierat, navibus octo rediit.

Leonense monasterium.

f. naves piraticæ. exulum Anglorum & Danorum.

Aliæ vero, Estsaxoniam navigantes, præda circa promon-

torium Eadulphi rapta non modica redibant. — Marianus de hac re fufius.

Suardus Dorobernenfis archiepiscopi corepiscopus. Brictowham portus.

Corepiscopus.

Leofrici comitis & Godivæ liberalitas.

Leonense etiam & Wenlocanense cœnobium, S. q; Joannis baptistæ ac Sæ. Wereburgæ monasteria in Legeceastra sita, & ecclesiam, quam Lindocolniensis præsul Ednotus in loco famoso, qui Sanctæ Mariæ Stow Anglice, Latine vero S. Mariæ locus, appellatur, pretiosis ditaverunt ornamentis.

sup. Griphinum.

Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium incendere, & naves ejus cum armamentis jussit comburere.

Castellum de Rudland ab Haraldo, qui postea rex fuit, incensum.

Urfus vicecomes Wicciorum.

Odo, episcopus Baiocensis, frater Guliel. senioris, in Gul. Rufum conspirat.

Relinquens Roucestriam cum paucis adiit castellum fratris sui Roberti Moretunensis comitis, quod Pevenesei dicitur. Locus erat munitissimus.

Tempore

Tempore Gul: Rufi.

Robertus de Moubrai invasit Bathoniam, & igne succendit eam.

Idem Robertus.

Tandem adiit Gilnelcestriam, & eam obsedit, & expugnare disposuit.

Westwalani & Southwal.

Tempore Guli: Rufi.

Castrum Monense à Cambris vi captum. Fregerunt & castellum in Mevania insula, suæque ditioni subjacebant.

Gul. Rufus.

Castellum comitis Roberti Moubrai, ad ostium Tini flu: situm, per duos menses obsedit, & tandem expugnavit.

Gul. R. tempore.

Interea Wallenses castellum Muntgumri fregerunt, & Hugonis, Scrobesbiræ comitis, homines in illo non nullos occiderunt.

In nova foresta, quæ lingua Anglorum Icenea vocatur.

Anno MCI^o.

Keresburg op: Nortmanniæ. Civitas Glovornia cum principali monasterio conflagravit. Rex Angliæ Henricus comitem Robertum de Belesmo in Keresburga in custodia posuit.

Anno Domini ^a MCXVIII^o. regnante Henrico primo.

Florentii historiographi mors. Nonis Julii obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus. *Pag. 272.*

Gulielmus & Richardus filii Henrici primi naufragio perierunt. ^{nothus} Quem Gulielmus, filius ejus, sequi gestiens, navem ingreditur, copiosa nobilium militum, puerorum, ac feminarum multitudine comitatus. Hi portu maris evecti, mira aëris serenitate freti, freto elapsi, in modico navis, qua vehebantur, rupem incurrens, elisa est, & omnes, qui in ea residebant, excepto rustico uno, marinis fluctibus sunt absorpti.

Anno MCXXX^o,

Nonis Maii civitas Rosensis conflagravit.

Rex Stephanus agminibus congregatis urbem Wicestriæ pulcherrimam assilivit, & captam deturpavit. Castellum tamen, quod urbi inerat, capere non potuit.

Henricus filius Matildis Augustæ.

Jordanus Stephani capitaneus. Castellum de Malmesbiri obsedit, moxque cepit. Expugnata tamen urbe, turris excellentissima Jordani, quam regali conservabat imperio, sola fame domabilis remansit.

^a Atqui supra (pag. 289.) notatur, eum defunctum fuisse anno 1140. Rectius tamen 1118. si Baleum aliosque audiamus.

Henricus

Henricus filius Matildis.

Tertiam obfidionem congeffit circa castellum de Stanford, quod tandem ei redditum est.

Stephanus.

Rex autem obfederat castellum de Gepeswic, quod Hugo Bigot contra eum tenebat &c. Ut tandem fit ei redditum.

Henricus.

Notingham petiit, & statim cepit urbem. Illi vero, qui castello urbis inerant, urbem ipsam combufferunt.

Brachium cujusdam clerici, qui dicebatur Edwardus Grimfere, abscidit, & ipsum pariter archiepiscopum in capite vulneravit.

Eduardus
Grimfere
in cæde
Thomæ

Ricardus Luci & Humfrede de Boun, anno MCLXXIII^o. Henr. I^o. reg. vulneratus.

Combufferunt Berwic, villam regis Scotiæ.

Anno MCLXXIII^o.

Vehemens ignis invasit villam Cantuar: & eam combuffit, & fere omnes ecclesias villæ illius, & ecclesiam S. Trinitatis, quæ in ea est, penitus combuffit.

Anno MCLXXV^o. Henricus 2us.

Et inde rex misit unum de clericis Rogerum de Hovedune nomine ad ecclesiam Norwicensem, quæ tunc vacabat, defuncto pastore suo, & ad abbatias, quæ tunc vacabant per Angliam.

Ibidem.

Monasterium de Ulmo.

S. Gulielmus.

Et in primis ipse rex Scotiæ, & David, frater ejus, ibidem devenerunt homines prædicti regis de omnibus tementis suis.

Anno MCLXXVI^o.

Joannes Saresbirienfis, qui erat clericus & familiaris Thomæ Cantuar: electus & consecratus est in episcopum Carnotensis ecclesiæ.

Eodem anno dominus rex tradidit Joannam filiam suam nuntiis Gulielmi, regis Siciliæ.

Eodem anno Ricardus, comes de Strigul, quem rex fecerat Justitiarium Hiberniæ, obiit.

Eodem anno fecit dominus rex funditus sternere castellum Leircestriæ, & moenia urbis.

Eodem anno fecit rex sternere castella Rogeri de Moubrai,

Mowbray.
Tresk.
Malefard.

f. castella de Tresk & Malefard.

Ulmense monasterium in Norvolgia, quod nunc Fanum Benedicti.

Scottus Henrico 2°. fidem dat Eboraci.

Joannes Severianus fit episcopus Carnotensis.

Joanna, filia Henrici 2ⁱ. data est uxor Gulielmo, regi Siciliæ.

Et

Bigot. Fremelingham.
Bungey.

Et castella Hugonis Bigot, f. de Fremelingham, & Bungey.

Anno MCLXXVII^o.

Vivianus
cardinalis
in Mevania.

Vivianus, cardinalis tituli S. Stephani, & apostolicæ sedis legatus, naves ascendit in Galweia apud civitatem Wittern, & applicuit in insula, quæ vocatur Man, & ibi per quindecim moram fecit, familiariter & honorifice susceptus à rege illius insulæ. Et circa Epiphaniam transnavit inde in Hiberniam.

Rex Mevanienfis.

Pag. 273.
Pluit sanguinem in Vecta.

Eodem anno sanguineus imber cecidit in insula de Wight per duas horas integras.

Anno MCLXXVIII^o.

Civitas Eboracensis combusta.

Anno MCLXXXIII^o.

Henricus & Gaufredus, filii Henrici 2ⁱ. moriuntur.

Obiit Henricus rex filius suus, & deinde Gaufredus filius suus comes Britannicæ.

Anno MCLXXXIII^o.

Combusta est abbatia de Glastinbiri.

* *

Eodem anno.

Baldewinus, episcopus Wigorn: electus in archiepiscopum Cantuar:

Anno MCLXXXV^o.

Data potestas Henr: 2°. ut quem vellet filiorum regem Hibernicæ faceret.

Et in argumentum voluntatis & suæ confirmationis misit ei coronam de penna pavonis, auro intextam.

Anno MCLXXXVI^o.

Robertus de S. Albano Anglus duxit neptem Saladini, regis Babylonicæ.

Monasterium S. Germani de Sellebi.

Anno MCXCI^o.

Berengaria, filia regis Navarræ, nupsit Richardo, regi Anglorum, in insula de Cipre apud Limeszun.

Anno MCXCI^o.

S. Hugo, episcopus Lincoln. exhumavit corpus Rosamundæ, concubinæ Henrici 2ⁱ. quod erat sepultum in ecclesia monasterii de Godstow cum magna funeris pompa, & iussit in publico cœmiterio plebeio more sepeliri.

Anno MCXCII^o.

Gaufredus, Ebor: archiepiscopus, dedit, & charta sua confirmavit abbatie de Godeftow prioratum S. Clementis in Eboraco. Sed moniales S. Clementis, quæ semper ab ipsis ecclesie suæ fundamentis liberæ extiterant, noluerunt obedire abbatie de Godstou.

a Asteriscus est à manu ipsius Lelandi.

Anno

Anno M^CXIII^o. qui annus 4us. fuit Ricard. reg:

Castella reddita ante adventum Richardi regis.

Comes David, frater regis Scotiæ, & Ranulphus, comes Cestriæ, & comes de Ferreres, cum magno exercitu obsedit Marle-

Davidi comiti.

berg, quod infra paucos dies redditum est ei, falvis membris & vita inclusorum. Similiter redditum est ei castellum de **Lancastre**, quod Theobaldus Gualterus, frater ejus, custodierat ex parte comitis Joannis. Et mons S. Michaelis in **Cornubia** redditus est ei.

Lancastre.

Castella reddita eodem anno post adventum

Ricardi regis.

i. e. Dunelmensis episcopo.

Tradiderunt ei ad opus regis castellum de Tikhil.

Castellum de Tikhil redditum à Roberto de la Mare in usus Richardi.

Eodem anno.

Vicesima 8^a. die Marci, præsentè Ricardo rege, post maximum insultus, universi, qui in castro erant, tradiderunt ei castellum.

Snotingham redditum Ricardo regi.

Distichon de morte Richardi.

Istius in morte perimit formica leonem.

Prò dolor! in tanto funere mundus obit.

[Sic Tho: Rudburn Wintonensis.]

Lelandus.

Hactenus ex Hoveduno multa desumpsit Walterus Conventuensis. Nam Hovedunus deduxit annales usque ad annum domini M^CC¹^m. Sed à quibus desumpsit reliquam annalium partem, an ipse Gualterus, sua autoritate usus, scripserit, nondum cognitum habeo.

Anno Domini M^CCV^o.

Stephanus cardinalis presbyter ad titulum S. Chrisogoni, Anglicus natione, sed à domino papa ad ecclesiam Romanam¹, ubi præbendatus erat, & theologiam docebat, accitus, Romæ ad Cantuar: archiepiscopatum &c. Ut, diu expectato Joannis regis consensu, & non transmissò, per litteras, tandem, non consentiente, immo omnibus modis rege reclamante, papa Stephanum in archiepiscopum Romæ consecraverit.

Pag. 274

Stephanus Longodunus. Hic deest. Repono, à Parisiis.

Anno M^CCXII^o.

Accensa enim ex australi parte Tamesis civitate, & ecclesia beatæ Mariæ canonicorum de Southwerk, cum ad extinctionem incendii multitudo max: pontem transfisset, subito pars aquilonaris austro flante corripitur, b violentique populo, qui pontem transfierat, redire, obstitit ignis, factumque est, ut, illis moram nectentibus, altera etiam pars pontis igne corripereetur. Sicque inter duos ignes positi, comprimebant se ad

^a Sextus potius. ^b Violentique MS.

invicem, nihil nisi mortem expectantes. Venientibus autem ad eorum succursum navibus nonnullis, tot se indiscrete in-gesserunt, ut, submersis navigiis, universi perierint. Dicuntur tum incendio tum naufragio tria milia periisse.

Anno MCCXII^o. De fuga Roberti, filii Walteri, in Franciam, & fuga aliorum nobilium, vel propter odium, vel metum Joannis regis.

Quorum bonis confiscatis, & castello Roberti, filii Gualteri, apud London nominatissimo, cui nomen castellum Bainnardi, cum aliis municipiis demolito, coepit se rex civilius ad suos habere.

Anno MCCXII^o.

 Petrus de Wakefeld pseudovates suspensus.

Anno MCCXIII.

Stephanus, episcopus Cantuar: cum gratia Joannis regis venit in Angliam.

Anno MCCXIII^o.

Capti sunt in Anglia pisces insolitæ formæ. Erant quippe scutati & galeati.

Anno MCCXV^o.

Orto tumultu in Northampton, trucidati sunt ab oppidanis plurimi regalium, qui ad præsidii tuitionem ibi stationem habebant. Et post paucos dies in eorum ultionem mag: pars oppidi igne combusta est.

Eodem anno.

Castellum
Rofense à
Joanne rege
vi captum.

f. munitum à quibusdam Ang. proceribus.
Post gravem & longam obsidionem castellum Rofense vi cepit.

Eodem anno.

Joannes rex
in castro
Neuuarci
ex dysente-
ria obiit.

Ibi igitur morbo invalescente diem clausit extremum.

nam id temporis bellum gessit,

Funus ejus ad Wigorniam detulerunt, sicut armati erant.
& milites ad manum erant.

Intestina tamen ejus, eo quod corpulentior esset, in domo Præmonstraten-sis ordinis, quæ Croxton vocatur, condita sunt.

Anno MCCXVI^o.

sup: Barones.

 Extat etiam nunc prope monaster: Helien-se moles terræ egestæ, ubi olim erat turris specularis, inditium majoris operis, sed jam collapsi.

Occupaverunt interim insulam de Heli, excepta munitione quadam, ubi regales se incluserant.

Anno MCCXVII^o. Mount Sorel castellum comitis Saeri.

Comes autem Cestriæ, adjunctis sibi multis ex majoribus partibus illius, obsedit castellum, cui nomen est Mount Sorel, juxta Leyrcestriam, &c. Ut ad tempus recesserit, impeditus à Roberto, filio Gualteri.

Comes

Comes Cestriæ ad castellum de Mountforel cum suis reversus illud cepit, & solo tenuis prostravit.

Mountforel juxta Leircester solo æquatum.

Anno MCCXVIII.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: in Angliam est reversus, qui post generale consilium usque nunc temporis in partibus Romanis est moratus.

Stephanus Cantuar: interfuit generali consilio, quod Innocentius celebravit.

Eodem anno.

Pag. 275.

Ludovicus, filius regis Franciæ, absolutus ab anathemate

Tames

per Sualonem legatum apud Kingeston, quod infestarat regnum Henrici 3ⁱ. juvenis regis contra censuram Ro: Pontificis.

Anno MCCXX.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, propter quædam negotia Anglicanæ ecclesiæ Romam profectus est, & quia reliquias Thomæ secum detulit, à domino Honorio & cardinalibus honorifice susceptus est.

Stephanus Cantuar: 3°. Romæ. Stephanus transtulit Thomam.

MCCXXII^o.

Ductus est ad consilium, à Stephano Cantuar: Oxonii celebratum, pseudochristus, qui se crucifigi permisit, & cum eo Speudomaria. Lelandus. Postea vivi muro inclusi.

MCCXXIII^o.

Joannes de Brechnes, rex Hierosolymorum, applicuit in Anglia.

Anno MCCXXIII^o.

Castellum de Bedeford, quod erat in custodia cujusdam Falcasii, ab Henrico 3°. obsessum, quia Henricum de Braibroke, Justiciarium regis, illic in vinculis posuerat Gulielmus de

nt

Breauce, frater Falcasii, qui nomine fratris castello præfuerat.

Sed nec sic ira regis deferbuit, quin castrum dirutum terra æquaret.

Lelandus.

Gualterus deduxit annales suos ab anno Domini MCCI^o. in quo Hovedunus historiæ suæ finem facit, usque ad annum MCCXXV^m. quem inchoat, sic ut Hoveduni annalibus, quos defloravit, res gestas viginti quatuor annorum superaddat. Ex his conjectura ducor, Gualterum Conventuensem tempore Henrici 3ⁱ. floruisse.

E libro E. monachi Eveshamensis cænobii, de vita

Thomæ Beket, episcopi Cantuar:

In ipsa Præfatione sic scribit: "Quatuor præcipui erant "autores, videlicet Joannes episcopus Carnotensis, Alanus "abbas Theokesbirienensis, Gulielmus Supprior Cantuar: & Mr.

^a L. Pseudomaria.

S f 2

"Here-

“Herebertus de Boseham. Benedictus enim, abbas Burgi, de
“fine tantum, & de his, quæ post finem contigerant, scripsit.”

*Ibidem è Catalogo, quem scripsit de viris eruditis
Thomæ Becketo familiaribus.*

Hæc compara-
rent in li-
bro, typis
excuso, de
vita Thomæ
Becheri.

Joannes cog: de Saresbiria natione Anglus.

Robertus cog. Filioth natione Anglus, tunc archilevita
Oxon. Hic propter ipsius clara merita in Herefordensem
episcopum promotus est.

Reginaldus natione Anglus, sed sicut educatione ita & cog.
Lumbardus, ab aula ad ecclesiam assumptus in Batoniensem
episcopum promotus est.

Giraldus, cog. Puella, natione Anglus, suæ scientiæ meritis
in Coventrensem episcopum electus est.

Gilbertus de Glanvilla, natione Anglus, in episcopum Ro-
fensem assumptus est.

Pag. 276.

Radulphus de Serra, natione Anglus, ob præclara merita
Remensis ecclesiæ decanus factus est.

Jordanus de Milborn, natione Anglicus, tunc Cicestrensis
archilevita, & ejusdem ecclesiæ postea decanus.

Matthæus Anglus, sicut natione & cog. Cicestrensis, vigen-
genio, acer, probus, & industrius, postmodum Cicestrensis
decanus factus.

Gervasius similiter, sicut natione, ita & cog. Cicestrensis,
juvenis certe tunc sicut in moribus, ita & in literarum scien-
tia commendabilis. Verum iste cum nec vocaretur patriam
egressus est cum Thoma archiepiscopo.

Joannes de Tillebiria, vir habens multum pectoris & oris,
scriba doctus & velox, corpore jam gravis & annosus.

Philippus de Canne, qui corporis & mentis vires in hu-
mani juris studio jam exhausserat plurimum.

Herveus cog. de London, unde & oriundus.

LL

Alexander lingua patria Tuelin, sicut natione, ita & cogno-
mento Gualensis, edoctus quidem in litteris, jucundus in verbis.
Mr. Herebertus natione Angl. cog. de Boseham.

Edwardus cog. Grim, natione Anglus.

Pag. 278.

*Ex Chronico incerti auctoris, quod inveni in ctenobio Canoni-
corum Barnwellensium, non procul à Granta.*

Athelmus 1us. episcopus Fontanensis.

Aldhelmi
laus.

Sanctus Aldhelmus, Inæ, regis Westsaxonum, propinquus,
citharædus erat optimus, Saxonicus atque Latinus poëta facun-
dissimus, cantor peritiss: doctor egregius, sermone nitidus,
scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum eruditione
mirandus. Extitit enim primo docti viri Maildulphi, deinde archi-

archiepiscopi Theodori, & ejus cooperatoris Adriani abbatis discipulus. Hic cum esset Maildulphi urbis abbas, scripsit egregium librum adversus errorem Britonum, cujus lectione multos eorum ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem perduxit. Scripsit & alia multa, utpote vir undecunque doctissimus.

Sexuulphus constitutus episcopus in Sexuulphus episcopus Le-
Leyrcester.
 civitate Leogera. ogeræ.

Higebaldi episcopi tempore Dani depopulati sunt Lindisfarnensem insulam, Lindisfarna à Dacis depopulata.
 ut nec sacro-sanctis parcerent altaribus. Cuthebertus mag. translatus
 Tunc corpus Sancti Cuthberti quidam ad Hubbenforde.
 Hubbenford deposuere juxta amnem Tuedam, ubi jacuit
 multis annis usque ad adventum Edredi regis.

Cadwaladrus dictus à Beda Ceadwalla juvenis.

Cadwallo dictus à Beda Cedualla senior.

{ Nant Gallon Britannice.

{ Gallebroke Saxonice.

Germani Britanniam, peste vacuum, repetebant.

Ex altera historia ejusdem cœnobii incerto autore.

Ethelbaldus, rex Merciorum, insulam Croylandiæ, palis Ædificatio
 quercinis, quindecim vel eo amplius pedum, in paludem de- Croylan-
 fixis, & terra desuper congesta, fratribus deo & S. Guthlaco denfis mo-
 ibidem servituris locum illum, sicut finibus distinguitur, cum nasterii.
 aliis donavit.

Offa, rex Merciorum, Malmesbiriense cœnobium diripuit. Meldunense

Cornewalenses. Lelandus. "Quasi" ac si vocares Cor- cœnobium
 neienses Wallos. ab Offa di-

Anno Domini M^CXIII^o. fundatio cœnobioli sex canonicorum reptum.
 in ecclesia S. Ægidii Cantabrigiæ per Picotum & Hugelinam Canonici
 ejus uxorem, postea translata Barnewelliam. S. Ægidii

Anno D. 1174. Cantuaria cum cathedrali ecclesia con- translati
 flagravit. ad Barne-
welle.

Anno 1176. tempore Henrici 2. moenia Leircestriæ cum ☞
 castro demolita sunt.

Anno 1180. Balduinus, abbas de Forda, fit episcopus Wigorn:

Anno 1206. Stephanus Langton, p̄sbyter cardinalis titulo
 S. Chryfogoni, Angl. natione, sed à domino papa ad eccle-
 siam à Parisiis, ubi præbendatus erat, & theologiam docuerat,
 accitus, Romæ in archiepiscopum eligitur Cantuar:

Anno 1212. pons Londinensis igne correptus, flante vento, Pag. 279.
 per incendium suburbii de Southwerk.

Eodem anno castellum nominatiffi Roberti, filii Gualteri,

quod fuit Londini, vocatum castellum Bainardi, demolitum est.

Petrus de Wakefeld, qui vaticinabatur de morte Joann: regis, suspensus est una cum filio.

Pandulphus legatus electus episcopus Norwicensis anno 1215. Intertina Joannis regis sepulta apud Croxton.

Stephanus Langton transfudit corpus Thomæ Beketi.

Anno 1222. Christus fictitius in Anglia cum Maria sua muris inclusi.

Castrum Bedfordiæ dirutum per Henricum 3. in odium Falcaſii, ejuſdem caſtri capitanei.

Pag. 280.

Ex historia Nicolai Tripodis, alias Trivet, quam à Stephano inchoavit, & usque ad mortem Edwardi, filii Henrici tertii, deduxit.

Ex prologo Tripodis in historiam Stephani.

Trivet studuit Parisiis.

Ex Triveti de Stephano historia, quæ sic incipit.] Ut autem commodius.

Gilbertus de Sempringham Anglus, à quo ordo Sempringamenſis.

Ex Henrico secundo.

Nicolaus Brekſpere.
Natus fuit apud abbat:
Langlei, viculum 3^{bus}. ut me-
mini, paſſuum millibus à Fano
S. Albani.

Electus est in papam Nicolaus, epif-
copus Albanenſis, vocatus Adrianus
quartus. Hic natione Anglicus de
urbe S. Albani oriundus, cum eſſet ab-
bas canonicorum regularium S. Rufi in
Provincia, ob eximiam religionem ab

Eugenio papa factus est S. Romanæ eccleſiæ cardinalis; qui legatione functus in Norwegiam pro verbi Dei prædicatione, gentem illam barbaram in lege divina diligenter inſtruxit, Romamque reverſus ſublimatur in papam.

Henricus 2us. caſtellum etiam in villa, quæ dicitur Amandi villa, ſuper flu: Wyre firmavit.

[17. H. 2.] Anno Domini MCLXX^o. offa cujuſdam gigantis alluvione maris detecta ſunt, cujus (ut ferunt) quinquaginta pedum erat corporis longitudo.

Joannes Saresbirienſis epifcopus obiit anno Domini MCLXXXI.

Ex Ricardo.

Richardus ^{primi} ſcriptor. Ricardus, canonicus S. Trinitatis Londini, Itinerarium Ricardi regis proſa & metro ſcripfit.
Metreta, vulgo a galon.

Ex Joanne.

Galfredi de Vino ſalvo liber de arte eloquentiæ ad Innocentium papam.

Elinandus in territorio Beluacenſi monachus ſcripfit hiftoriam ab initio mundi ad ſua tempora.

Abbatiz

Abbatizæ de Bello loco & de ¹ Gode-
stow fundatæ à Joanne rege.

Ex Henrico 3°.

Joannes de S. Egidio & Alexander
de Hales, doctores in sacra Theologia
ambo, & Anglici natione. Quorum
Joannes in domo fratrum Prædicatorum
sermonem faciens ad clerum, cum sua-
fisset paupertatem voluntariam, ut verba suo exemplo con-
firmaret, descendens de Ambone habitum fratrum recepit,
& in eodem reversus ad pulpitem sermonem explevit. Occa-
sione ejus fratres habuerunt duas scholas infra septa sua, re-
sumente eo lectiones suas post ordinis ingressum ad importu-
nam instantiam. Suaviss: quippe moralizator erat, ut satis
considerare poterit, qui libros ejus inspexerit, propria manu
emendatos. Fuit etiam non minus in arte medicinæ exper-
tus, utpote qui tam Parisiis quam in monte Pessulano rexerat
in eadem, de cujus curis & prognosticationibus referuntur
plurima admiranda.

Alexander vero, qui fratrum Minorum ordinem ingressus
est, Summam Theologiæ illis temporibus perutilem conscrip-
serat cum diligentia maxima & labore.

Stephanus Cantuariensis super totam bibliam fecit Postillas, Pag. 281.
& eam per capitula, quibus nunc utuntur moderni, distinxit;
qui dum Parisiis in Theologia regeret, factus est tituli S. Chry-
sogoni presbyter cardinalis.

Alexander, Cestrensis episcopus, scripsit Postillas super
Psalterium.

Robertus Bacon frater Prædicator fuit socius S. Edmundi
Cantuariensis in scholis Oxoniæ. Iste Bacon legebat in scholis
S. Eduardi Oxoniæ.

Frater Ricardus Fizaker Exoniensis diocesis, comes Baconis,
super Sententias scriptum suis temporibus perutile composuit,
& super Psalterium usque ad Psalmum septuagesimum Postil-
las edidit pulcherrimas, moralitatibus suavissimis intermixtas.

Radulphus, frater Prædicator, scripsit vitam S. Ricardi, e- Radulphus
scriptor.
piscopi Cestrensis.

Robertus Grostest excellentis vir sapientiæ fuit, ac lucidif-
simæ doctrinæ, totiusque exemplar virtutis. Qui licet de sua
^a Sudfolchia Norwicensis diocesis originem traxerit, tamen
bonam naturæ indolem præceptis scripturarum exercens pro-
duxit animum generosum; qui cum esset magister in artibus,
super libros Posteriorum compendiose scripsit, tractatus etiam
de Spera, & de arte compoti, multaque alia in Philosophia
utilia ^b edidit, doctor vero in Theologia, in triplici lingua

^a Sudfolchiæ MS. ^b Edit MS.

eruditus,

Origo monaster: de Bello
loco.

¹ Gualterus Conventuensis
videtur significare, Henricum
^{2m.} vel condidisse, vel auxisse,
hoc monaster: in Rosamundæ
suæ gratiam.

eruditus, multa de glossis Hebræorum extraxit, & de Græco multum transferri fecit, ut puta testamenta duodecim prophetarum, & libros Dionysii, quorum novam translationem perlucide commentavit. Præ ceteris autem familiarem habuit fratrem Adam de Marisco, Bathoniensis & dececesis, ordinis Minorum, in sacra Theologia doctorem eximium & famosum, ob cujus adfectionem libros suos omnes conventui Fratrum Minorum Oxoniæ legavit.

Frater Robertus de Kilwardeby, episcopus Cantuar. Extant ejus tractatus de tempore, de universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Thomas Trivet miles, Justiciarius itineris de corona, fuit pater fratris Nicolai Trivet.

Ex Edwardo.

✕ Frater Joannes de Derlington ordinis Prædicatorum, confessor quondam regis Henrici 3i. autoritate papali in regno Angliæ collector efficitur decimarum, cujus studio & industria editæ sunt concordantiæ magnæ, quæ Anglicanæ vocantur.

Anno Domini MCLXXVIIº.

Castellum de Abreost- with prope Lanpeder. Rex apud Lanpaderuale castrum contra insultus Walensium ædificavit.

Anno 7º. Eduardi Ii.

Frater Joannes de Pecham, Cicestrensis diocesis, de ordine alias videlicet in Angliæ.

Minorum, venit in Angliam, à domino papa in Cantuar. episcopum consecratus. Hic Parisiis & Oxoniæ lectiones suas resumpserat. Deinde minister Provincialis Angliæ, ac tandem lector palatii in Ro: curia factus fuit, qui ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, mentis tamen benignæ & admodum liberalis.

Anno septimo Eduardi Ii.

Pag. 282.

✕ Frater Joannes Derlington ex collatione papali factus est Dubliniensis archiepiscopus. Obiit anno 12º. ejusdem Edwardi.

Anno Domini MCLXXVIIIº.

Rex Angliæ filiam comitis Leicestriæ, apud insulas Sillui- ras captam, principi Walliæ uxorem dedit.

Castrum in insula, quæ Anglesthey dicitur, Bellum marifcum voluit appellari.

Anno Domini MCCXCVIº.

Scotti prioratum Hagustaldensem cum tota villa incendio destruxerunt.

Edwardus cathedram regalem Scottiæ Westmonasterium transtulit, ut illic esset sedes missam celebrantium.

Nautæ Gernemutenses.

a Sic.

Ex

*Ex annalibus 1 Jo: abbatis de B. quem à domino
Monjoio mutuo sumpsi.*

Pag. 283.

Anno Domini CLXXXV^o. subversum est templum Apollinis apud Westmonasterium, quod tunc Thorney vocabatur, & coepit ædificari ecclesia S. Petri. Lelandus. Id temporis Thorney non vocabatur. Est enim Thornei vocabulum Saxon: Saxones vero ea ætate Britanniaë erant ignoti.

¶ Joannes abbas forsan de Burgo.

Chronicon, cui titulus Flores historiarum, autore fratre Matthæo.

¶ Mathæus scripsit Flores historiarum.

Anno DCCLX. defuncto Cuthberto, Cantuar: archiepiscopo, Berenguinus successit, vir prudens, & in literali scientia eruditus.

Gulielmus Meld: libro de pontificibus primo.

Huic Breguinus tribus annis substitutus.

Anno MCCXXXV^o. obiit Hugo, episcopus Lincoln: cui successit Robertus Grostest.

Anno MCCXLII^o. Robertus Grostest, episcopus Lincolnensis, vir in Latino & Græco idiomate peritissimus, testamenta duodecim patriarcharum fideli interpretatione de Græco transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita & abscondita per invidiam Judæorum fuerunt.

Anno MCCLIII^o. Grostest apud Bukedene obiit.

Mors Roberti Grostest. Bugdene.

Anno MCCLIII^o. cogitavit papa Innocentius 4us. in vita sua (ut generaliter fertur) ossa Roberti, Lincoln: episcopi, extumulasse, & extra ecclesiam projecisse. Nocte sequente apparuit illi idem episcopus pontifical: redimitus, vultuque sereno, & intuitu austero, voceque terribili ipsum papam sic affatur, pungens illum in latere cuspide baculi pastoralis: "Senebalde papa, proposuistine ossa mea, in mei & ecclesie Lincoln: opprobrium, extra ecclesiam projicere? Unde hæc tibi temeritas? Nullam potestatem in me habere te dominus amodo patietur. Scripsi tibi in spiritu humilitatis, ut errores tuos corrigeres, sed tu monita salubria contempnisti. Væ igitur, qui spernis, nonne & tu spernêris? Et sic recedens ipsum papam quasi lancea transverberatum dereliquit cum suspiriis gemiscentem."

Innocentius 4us. Synebaldus antea vocatus. Platina tantum scribit mortuum fuisse Neapoli.

Anno MCCXLVIII^o. & anno regis Henrici 3i. Robertus Bacon & Robertus Fizaker, fratres Prædicatores, & clerici, in finibus Christianorum, ut creditur, non habentes pares, ab hoc seculo transierunt.

Franciscanus. Mors Roberti Baconis. Mors Roberti, alias Ricardi Fizacrii.

Anno MCCLI^o. comitissa de Arundel fundavit ecclesiam sancti Linne
Etimonialium prope Leune, quæ Marham appellatur.

Haftenus de episcopis & viris eruditis.

Tom. 2.

T t

Ex

Ex annalibus Joannis, abbatis de B. de regibus.

Scotti unde. Primo Sottes, postea Scottes dicti.
Dicti Scotti, quasi ex diversis gentibus compacti. Scot enim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum congeritur.

Galfredum Monem-
ten: circum-
loquitur.
Brutus scriptor chronicorum Gallicorum.
Woden Mercurius. Frea Venus.
Genorium oppidum in Cambria, ubi Vortegirnus delituit.
Mos deferendi draconem pro insigne belli apud Britannos ab Uthero rege defluxit, cui cog. Pendragon.
Cissa filius Ællæ, regis Australium Sax. de cujus nomine Cestria, quam ipse fundavit, nomen sortita est.
Occultavit se rex Arturus moribundus, ne casui tanto insultarent inimici, amique confusi molestarentur.

Pag. 284. Gaufridus, episcopus S. Afaph, historiam Britonum, quam ab excidio Trojæ inchoavit, terminavit hoc modo.

Offa sepultus Budæ, quam probabilius est in peregrinatione Romæ periisse. Shepei.
Anno DCCXCVII^o. obiit Offa, rex Merciorum, & sepultus est Bedefordiæ in quadam capella extra urbem super ripam flu. Ufæ.
Shepeei, i. e. ovium insula.

Suanewic.
Kinwic
arx.
Marino in loco, qui dicitur Suanewic.
Hinguar & Hubba perempti ante arcem Kinwic.
Stura flu. in Estanglia.

Wirehal forsan legendum.

Ad Legecestriam, quæ Anglice Wihal dicitur, confugerunt.
In portu flu. nomine Uthermare.

Ligeria ab Henrico secundo diruta anno domini MCLXXIII^o. Clarius hæc scribit Hovedenus in anno 1174°.
Domus Conversorum Londini.
Nobilis civitas Legecestriæ, cujus muri indissolubiles videbantur, per regem Henricum funditus est destructa.
Anno MCCXXXIII^o. Henricus 3us. domum Conversorum Londini ædificavit.

Leycestre.

Charta Joannis regis de tributo combusta Lugduni in cubiculo Papæ.
Castrum. Anno MCCXLV. Henricus 3us. castrum de Gannoch construxit in Anglesei ad reprimendos insultus Wallensium.
Castrum Wigeniorum.

Anno MCCXLV^o.

Radulphus Baldochius, cujus Chronicon extat in Fano Pauli Londini.

Anno MCCXCII^o. facit mentionem
De Chronicis Radulphi de Baldoke.

Lelandus.

Lelandus.

Non possum certo adfirmare, mihi tamen per suspensionem visus est codex historię Joannis, abbatis de B. uno mancus quaternione. Quare quo tempore floruerit non dum percognitum habeo.

E libello incerti autoris de vita Ethelberti marty.

Æthelredus pater Ethelberti, genitrix Leofruna.

Symbritha ex Australi Saxonia oblata in matrimonium Ethelberto.

Oswaldus quidam persuasit Ethelberto, ut filiam Offæ, regis Merciorum, in uxorem acciperet.

At non casu fortuito, sed sic præordinante domino, in loco, ^{sup. Ethelberti.}

qui Luda dicitur, caput carro cecidit.

Regia dehinc munificentia ad construendum ibidem monasterium locum eundem dicat.

Erat, ut præfati sumus, idem locus olim temporis à terræ incolis Fernalege dictus. Posterius nomen mutaverunt, & eundem locum Hereforde mystica significatione nuncupaverunt. Siquidem Hereforde patria lingua exercitus vadum sonat Latina.

Ex libello incerti autoris de recentioribus aliquot archiepiscopis Cantuar. quem à Monjoio mutuo accepi. Pag. 285.

Anno MCCXCV^o.

Robertus de Winchelsei, magnus theologus, electus episcopus Cantuar. Fuerat archidiaconus Estsaxonie, studueratque Parisiis & Oxoniae. Robertus Winchelseus.

Simon de Mepham, doctor Theologie, ex canonico Cisterie Cantuariensis archiepiscopus, scripsit statuta provincialia. Simon Mepham. Obiit anno domini MCCCXXIII^o.

Thomas Bredwardine, mag. theologus, oriundus ex parochia de Hertfeld, Ciceritrensis diocesis, electus in Cantuariensem archiepiscopum. Fuit regi à confessionibus. Bredwardenus archiepiscopus Cant.

Lelandus.

Irreperunt etiam in hunc de pontificibus libellulum hæc, quæ de Flacco Albino sequuntur.

Orationes missales composuit, & feria 1^a. de Trinitate, secunda de sapientia, 3^a. de Spiritu Sancto, 4^a. de charitate, 5^a. de apostolis, 6^a. de cruce, sabbato de S. Maria celebrare instituit.

Ex tabula annualium Osneiensis cœnobii.

Anno D. 1071°.

Ædificatum est castellum Oxonii per Robertum de Olleio primum, qui venit de Normannia in Angliam cum Gulielmo Bastard.

Anno D. 1074. fundata est capella S. Georgii in castro Oxon.

Anno D. 1129. fundata est ecclesia S. Mariæ in insula Ofeney per D. Robertum de Olleio secundum, cui primus Prior Radulfus præfuit.

Robertus de Olleio primus obiit anno D. ^a 1149.

Robertus de Olleio secundus sepultus est, ut ante voverat, apud Einisham.

Capella S. Georgii in castro Oxon. data est canonicis Ofeneiæ.

Wigodus primus abbas Ofeneiæ obiit.

Henricus de Olleio primus, filius & heres Roberti secundi.

D. Henricus de Olleio secundus obiit anno D. 1232. & sepultus est apud Ofeney ante mag. altare.

Anno D. 1235. Richardus, canonicus Ofenensis, factus est abbas Dorkecestræ, & Ricardus, cantor Ofenensis, abbas ^b Hoholuestre.

Anno D. 1472. D. Thomas Tredington, canonicus de Tredington, electus est per D. Lincoln: ad prioratum de Torkesey.

Anno D. 1485. Thomas Banbury electus fuit in priorem de Burcestre.

Ordo Nigrorum canonicorum sub beato Augustino incepit anno D. ^c 395.

Ordo Nigrorum monachorum incepit anno D. ^d 590.

Ordo Cartusienfis incepit anno D. ^e 186.

Ordo Præmonstratenfis, videlicet Alborum canonicorum, incepit anno D. 1119.

Pag. 286. Ordo fratrum Prædicatorum sub beato Dominico 1198.

Ordo fratrum Minorum sub D. Francisco 1206.

Ordo Cisterciensium monachorum anno D. 1094.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit domum de Afshe-
ruge anno D. 1283.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit abbatiam Regalis
loci in Northofeney anno D. 1281.

Anno D. ^f 143. bellum Salapiæ commissum inter regem
Henricum quartum & Henricum Percey, comitem North-
umbriæ, vincente rege.

^g 1157. A nativitate Sereniff. regis Richardi, dicti cor.

Leonis, in palatio regis apud Oxon.

^a Sic, cum signo sub 4. ^b Sic, cum signo sub Hoholuestre. ^c Sic, cum signo. ^d Sic, cum signo sub 9. An rescribend. 595, vel 596? ^e Sic, cum signo sub numero. An 1080, vel 1086? Non aliter sane quam 1186. legend. si fides Apographo Galeano. Sed scriba pro arbitrio mutavit. ^f Sic in Cod. nostro. Reponend. 1403. Hæc scilicet unicus inclusa est in Apographo Galeano. Nescio quam ob causam. ^g Ita in MS. nostro, cum signo. Vide quid de Richardi nativitate notavit Hist. & Antiq. Oxon. Auiler, lib. I. p. 53. Anno

Anno D. 1138. commissum est grave bellum in Mora de Cowton juxta Northalreton, ubi multa millia Scottorum interfecta à paucis.

Anno D. 1263. rex Henricus intravit à Oxoniam.

1267. à discumfitura facta apud Cestrefelde in comitatu Derbiæ.

Anno D. 1300. Ela comitissa de Warwike obiit, & Osneiz sepelitur.

Petrus Gaveston fugiens è custodia comitis Penbroke, per Guidonem, comitem Warwike, apud Dadington capitur, & usque castrum Warwik ducitur, & in loco, qui dicitur Gaverislich, in præsentia nobilium decollatur.

Paganus de Tipetoft interfectus in bello de Striveline in Scotia, fugiente Edwardo 2º.

Thomas, comes Lancastriæ, per Andream de Herkeley accusatus, captus fuit apud Borowbrige, & juxta Pontfreyt decollatus.

Thomas Colepeper tractus & suspensus apud Winchelsey. Joannes Mautravers.

Anno D. 1326. Hugo Dispensator, comes Wintoniæ, apud Bristoliam, & Hugo Dispensator filius apud . . . . cum Simone de Radingo tracti erant & suspensi.

Edmundus, comes de Arundel, apud Salapiam captus, & apud Herford decollatus.

Edwardus secundus coronam resignavit Edwardo filio suo apud Kenelworth, & eodem anno 20. die Septembris obiit apud Berkeley.

Pag. 287. vacat.

Ex epistola Rogeri Baconis ad Clementem pont: Ro:

Pag. 288.

Quod probare potestis per sapientes famosiores Christianos, quorum unus est frater Albertus de ordine Prædicatorum; alius est Wilhelmus de Shirwoode, thesaurarius Lincoln: ecclesiæ in Anglia, longe sapientior Alberto.

Gul. Shirwoode.

Sed solus unus scivit scientias ut Lincoln: episcopus.

Robertus Capito.

Non sunt enim nisi duo perfecti, scilicet Mr. Joannes London, & Mr. Petrus de Macharii curia Picardus.

Leylandus.

In hac epistola mentionem subinde facit majoris & minoris operis sui.

Nam per duos annos, quibus specialiter laboravi in studio sapientiæ, neglecto censu vulgi, plus quam duo milia librarum ego posui in his propter libros secretos, experientias varias, & linguas, & instrumenta, & tabulas, & alia, tum ad quærendum amicitias sapientum, tum propter instruendos auditores.

a Vide ibid. pag. 111, 112, 113.

Et

¶
 Joannes
 Londoni-
 ensis. Hic
 erat nuntius
 Baconis ad
 Clementem
 pont: Ro:

Et propter hoc consideravi unum adolescentem, quem quinque aut sex instrui feci in linguis, & mathematicis, & perspectivis, in quibus est tota difficultas earum quæ mitto.

Nam procul dubio nullus est inter Latinos, qui in omnibus, quæ scribo, possit ad tot respondere, propter modum quem teneo, & quia eum instruxi.

Quamvis viginti annorum, aut 21. ad plus.

Non remansit unus Parisiis, qui plus novit de philosophiæ radicibus, quamvis flores & fructus non dum produxerit propter juvenilem ætatem.

Juvenis 15. annorum venit ad me, & pauper non habens unde viveret.

Lelandus.

Multa ibidem scribit Bacon de continenti vita Joannis Londinensis.

¶
 Adam de
 Marisco.

Et paulo post ibidem obiter laudat Adamum de Marisco Franciscanum.

Robertus
 Capito.

Nullus scientias, nisi dominus Robertus episcopus Lincoln: per longitudinem vitæ & experientiæ, & studiositatem, & diligentiam, quia scivit mathematicam & perspectivam, & potuit omnia scire simul cum hoc, quod tantum scivit de linguis, quod potuit intelligere sanctos, & philosophos, & sapientes antiquos. Sed non bene scivit linguas ut transferret, nisi circa ultimum vitæ suæ, quando vocavit Græcos, & fecit libros Grammaticæ Græcæ de Græcia & aliis congregari.

Pag. 289.

¶
 Aluredus
 Angl:
 Joannes
 Londinius.

Alii vero, qui infinita in Latinum converterunt, ut Gerardus Cremonensis, Michaël Scotus, Aluredus Anglicus, Hermannus Alemannus.

Puer vero Joannes portavit crystallum sphericum ad experiendum, & instruxi eum in demonstratione & figuratione rei occultæ. Nec est aliquis in tota Italia, aut Parisiis duo qui possunt dare causam sufficientem in hac parte.

E libello Rogerii Baconis de descriptione locorum.

Ptolemæus in Almagesto de plana erravit de situ Britanniae Majoris & Minoris, sicut est manifestum cuilibet.

Sequitur fratrem prædictum, quem rex Franc: Ludovicus misit ad Tartaros anno D. 1253. qui perlustravit regiones orientis & aquilonis, & loca in medio mundi his annexa.

Mauri barbæ pro Medis.

Unde ad Pelusium una pars sup. Nili descendit, & ad Memphim, quæ est Damietta, recurrit.

E libro Baconis de utilitate linguarum (sic enim inscriptum inveni) qui alius est ab epistola longa quam ad Clementem Ro. scripsit. Mihi tamen, ut è lectione collegi, potius esse videtur

videtur ejus liber de studio sapientiæ. Liber autem sic incipit: "Quatuor sunt consideranda circa sapientiam."

Secundum principale, quod est in causa erroris in studio sapientiæ his temporibus, est, quod à 40. annis surrexerunt quidam de studio, qui seipfos creaverunt in magistros & doctores studii theologiæ & philosophiæ, cum tamen nunquam didicerunt aliquid dignum, nec volunt nec possunt propter statum suum.

Totaliter dimiserunt vias antiquorum sapientum, quorum aliquos vidimus nostri temporis, scilicet D. Robertum quondam episcopum Lincoln: D. Thomam episcopum S. David in Wallia, & fratrem Adam de Marisco, & magistrum Robertum de Marisco, & Mr. a Lu & Gul. de Shirwoode, & alios.

Solus dominus Robertus, propter longitudinem vitæ suæ, Robertus & vias mirabiles, quibus usus est præ aliis hominibus, scivit Capito. scientias, non quia Græcum & Hebræum scivit sufficienter, ut per se transferret, sed habuit multos adjutores: omnes alii ignoraverunt scientias.

Dormit igitur ecclesia, quia nihil facit in hac parte, nec aliquis à 70. annis fecit, nisi quod dominus Robertus, episcopus Lincoln: tradidit Latinis de libris Bti. Dionysii & Damasceni, & aliquibus aliis doctoribus sacris. Mirum est de negligentia ecclesiæ, quia à tempore Damasi papæ non fuit aliquis summus pontifex, nec aliquis alius inferior, qui sollicitus fuit de pro . . . . ecclesiæ per translationes, nisi dictus D. Robertus.

Ex annalibus Matthæi Parisiensis, monachi S. Albani. Pag. 290.

Et inventa sunt plus quam nongenta millia librarum in auro & argento præter lapides pretiosos.

Regina Alienor, quæ per annos sedecim à thoro patris separata sub arcta carceris tenebatur custodia, &c.

Confestim manavit sanguis ex naribus regis defuncti.

Judæi Eboraci incolentes miseris modis se interficiunt.

Anno D. 1190. facit mentionem Radulphi de Diceto.

Eodem anno.

Fecit turrim Londoniarum fossato profundissimo circumcingi, sperans se posse Tamisæ fluentia in orbem ducere.

Radulphus de alta ripa archidiaconus Colecestrensis.

a Sic, cum lacuna & duobus punctis sub a.

Lelandus.

Ultimus annus regni Henrici 2. Matthæo initium est historiæ.

Thesaurus Henrici 2i.

Richardus rex matrem è carcere liberat.

Adveniente Richardo nares defuncti Henr: sanguinem emiserunt.

Gulielmus episcopus Eliensis cancel: Ang.

Anno

Anno D. 1191.

Inventum **Arturii sepulchrum.** Inventa sunt apud Glasconiam ossa famosissimi regis Britan: Arthuri, in quodam vetustissimo recondita sarcophago, circa quod duæ antiquissimæ pyramides stabant erectæ, in quibus literæ exaratæ erant, sed ob nimiam barbariem & deformitatem legi non potuerunt. Inventæ sunt autem hac occasione. Dum enim ibi effoderent, ut quendam monachum sepelirent, qui hunc locum sepulturæ vehementi desiderio in vita præoptaverat, quoddam reperiunt sarcophagum, cui crux plumbea supposita fuerat, in qua exaratum erat: "Hic jacet inclytus Britonum rex Arthurus in insula Avallonis sepultus." Locus autem ille paludibus undique inclusus olim insula Avalonis, id est, pomorum insula, est vocatus.

Lelandus. **Inscriptio crucis à Matthæo vitata.** Magister Joannes de Cella Prior Cellæ de Walingford. Apologus de mercatore Veneto, è spelunca una cum leone & dracone per rusticum liberato.

Walingford cella forsan S. Albani.

Anno 1199.

Ecclesia de Lamhiche solo complanata. Hubertus, Cantuar: archiepiscopus, ecclesiam de Lemheia, quam Balduinus prædecessor suus in honorem S. Thomæ martyris fundaverat, & ipse fere consummaverat, procurantibus monachis Cantuar: summoque pontifice imperante, propriis sumptibus ad sui & multorum ignominiam complanavit.

Anno 1200.

Quinque lunæ. Paulo ante nativitatem dominicam apparuerunt de nocte quinque lunæ.

Guldeford.

Collitrigium, a Pyllory.

Pag. 291. Electio Stephani de Langton in episcopum Cantuar: causa discordiæ inter Joannem & pontificem Ro.

Anno 1211º.

Rex apud album monasterium magno exercitu congregato profectus est in Walliam.

Anno 1213.

Cardes Petri heremitæ. Petrum præfatum, qui in castello de Corf in vinculis tenebatur, jussit rex caudis equorum alligatum ad villam de Warham per plateas trahi, & ibidem cum filio ejusdem Petri patibulo suspendi.

In anno D. 1214.

Recitat nomina viginti & duorum abbatum sui coenobii, videlicet ab Willegodo, primo abbate, ad Gulielmum, cujus tempore annales scripsit.

Brienus de insula. Lelandus. Forfan ponit insulam simpliciter pro Vecta.

Eboracenses, sed frustra, elegerunt Simonem Langtune in suum archiepiscopum.

Elegerunt magistrum Simonem de Langtune, fratrem archiepiscopi Cantuar:

Anno

Anno 1216°.

Wilelmo, ^{sup. Jo. rex.} comiti Albemariæ, tradidit castra de Rokingham, de Sauucia, & castellum Wilelmi de Colevile, quod Biham appellatur.

Eodem anno.

Cepit itaque homagium & fidelitatem ab omnibus baronibus. Barones Ang. jurant in verba Ludovici, filii regis Galliarum.

Eodem anno.

Deinde ad Odiham, municipium episcopi Winton: Ludovicus se conferens, turrim obsedit. Odiham.

Eodem anno.

Ad castellum de Laford hospitaturus perrexit, ubi maxima corporis peregrinatus molestia in craftino vix ad castellum de Newark equo vehente pervenit. ^{alias Leadford.} Sleaford castellum.

Ibidem.

Abbas canonicorum Croxtoniarum, peritissimus in phisica, medicus regis.

Tradidit ei castellum de Lidford ad custodiendum. ^{Sup. Henr. rex. sup. Gul. de Albeneio.} Ledford.

Anno 1221°.

Loëlinus, rex Walliarum, cum exercitu copioso castellum, quod Buet appellatur, obsedit. ^{Bowelth. Buet castellum.}

Eodem anno.

Castellum montis Gomerici reparatum & firmatum. ^{Mons Gomericus.}

Anno 1223.

Quo pacto crux de Bromeholm delata sit in Britanniam. Est autem Rupella portus in Pictavia.

Anno 1224.

Castellum quoque illud fecit rex complanari. ^{Castellum Bedefordense concidit.}

Ibidem.

Falcaus enim, proditor cruentus, ecclesiam S. Pauli Bedefordiarum diruerat ad sui castri structuram & munimen.

Anno 1225.

In urbe Legrecestrensi obiit quaedam puella inclusa religiofa, quæ per septennium ante obitum nullum omnino gustaverat cibum, nisi quod diebus dominicis corporis & sanguinis domini communionem accepit. ^{Pag. 292. Inedia.}

Anno 1228.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, apud Slindonam, manerium suum, vii^o. Idus Jul. diem clausit extremum. ^{inter Arundel & Chicester. Obitus Stephani Longodunt, archiepiscopi Cantuar:}

Eodem anno.

Venit ad quoddam habitaculum albi ordinis Cridia vocatum, quod Wallensibus erat receptaculum, sicut regi fuerat Tom. 2. ^{Cridia monasterium conflagravit.}

U u

Comitis MS.

inti-vit.

Castellum intimatum. Injuncto igitur ad jussionem regis igne in ædificiis
Stultitia illis omnia in favillas redegerunt, &c. Ut Hubertus, regis
Huberti di- justiciarius, ibidem castellum firmaverit, quod postea ab Wal-
dum, An- lenfibus solo complanatum fuit.
glie Daw
Hubert.

Anno 1229.

Beccles. Refert ut, orta seditione inter scholasticos, Alanus de Bec-
Fernham. cles, Nicolaus de Fernham, Joannes Blundus, Radulphus de
Blunt. Maidefton, Gulielmus de Dunne, omnes Angli, iidemque
Maideftone. doctissimi, Lutetiam Parisiorum reliquerint.
Dunne.

Religio. Miles hosti pepercit crucem ulnis amplectenti.

Clementia Malo enim rex fatuus reputari ac remissus, quam crudelis
Henrici 3ⁱ. tyrannus ac vir sanguinum in eum, qui diu mihi meisque
erga Hu- antecessoribus in multis servivit periculis.
bertum de
Burgo.

Anno 1233.

Cassatus est Joannes Blundus electus Cantuar:

Joannes
Blundus
canonicus
Ebor:

Eodem tempore.

Ro. Bacon regem in concionibus libere admonuit, ut
malos consiliarios excluderet.

Eodem anno.

Grosfmonte. Ad castellum de Grosfund cum exercitu suo divertit, &c.
Quo pacto Wallenses Henricianos rebus fere omnibus in
belli usum comparatis spoliaverint.

Eodem anno.

Domus Converforum Londini, & Hospitale prope pontem
Oxonii ab Henrico 3. fundata sunt.

Anno 1235.

Mortuo Hugone Robertus Grosfest in episcopum Lincol-
niensem electus fuit, & Radingi 3. No. Junii ab Edmundo
Cantuar. episcopo consecratus.

Anno 1238.

Fama Roberti heremitæ apud Knareburc claruit.

Anno 1239.

Pag. 293.
Nicolas
Fernham
oblatum
Castræ e-
piscopatum
recolavit.

Elegerunt igitur magistrum Nicolaum de Fernham, virum
optime literatum, &c, quod pluris est, multiplici virtutum gra-
tia decoratum, statura elegantem, discreto sermone facundum,
vultu & gestu maturum & modestum, &c. Ibidem ut episco-
patum oblatum prorsus refutaverit.

Anno 1240.

Ubi Balduinum de Ripariis, juvenem elegantem, scilicet
die natalis domini, baltheo cinxit militari, & comitatu Vectæ
investivit.

Eodem anno.

Balenæ circiter undecim, præter alias belluas marinas, in
littore maris Angli: contermino mortuæ, & quasi aliquo cer-
tamine læfæ.

Anno

Anno 1241.

Magistrum Nicolaum de Fernham, virum moribus & scientia commendabilem, in episcopum & pastorem animarum ^{sup: elegerunt.}

Nicolaus Fernham volens nolens fit episcopus Dunelmensis.

Rexerat autem ipse dictus N. in artibus Parisiis per plures annos. Deinde de arte medicinae Bononiae, in qua claruit, gratiofus & peritus excellenter, &c. Ut postea ad Theologiam se transfulerit, & tandem ut, suadente Othone, Ro. sedis legato, accitus fuerit ab Henrico rege in familiaritatem & consilii partes.

Eodem anno.

Rex Henricus unum feretrum ex auro purissimo & gemmis pretiosis fecit ab electis aurifabris Londini, ut in ipso reliquiæ beati Edwardi reponerentur.

Anno 1242.

^{sup. testamenta 12. patriarcharum.}

Transtulit è Græco de verbo ad verbum in Latinum, coadjuvante magistro Nicolao Græco, clerico abbatis S. Albani.

Groset. Testamenta duodecim patriarch: è Græca in Latinam linguam versa.

Anno 1244.

Grifinus è turri Londinensi evadere cupiens, fracta cervice expiravit.

Nicolaus Græcus.

Eodem anno.

Angli fero consilium inibant de excutiendo jugo papistico.

Anno 1245.

Rex cum exercitu suo moram facit apud Gannoc ad quoddam castrum firmandum, quod jam ibidem firmatur fortissimum.

Et ibidem.

Est autem quoddam marinum brachium parvum, ascendens & descendens sub castro prædicto, ubi nos manemus, tanquam portus, ubi naves sæpe venerunt in mora nostra victualia deferentes de Hibernia & de Cestria.

Situs castelli de Gannoc.

Ibidem.

Ut Ricardus, comes Cornub: Davida Wallensem nimium familiariter in castro suo nomine Tintagoil acceperit.

Tintagoil castellum.

Anno 1247.

Particula sanguinis Christi à magistro Templi è terra sancta ad Henricum 3. missa, quam ille Westmonasterii reposuit.

Pag. 294. Sanguis Christi.

Anno 1248.

Simon de Langton, archid: Cantuar: Stephani, Cantuar: archiepiscopi, frater, obiit.

Obiit quoque anno sub eodem Jo: Blundus, cancellarius ecclesie Ebor:

Eodem anno.

Ut frater Matthæus Parisiensis, jubente Innocentio, pontif. Ro: Norwegiam petierit, utque ibidem monasterium S. Benedicti

dicti de Holm, opus Canuti regis, qui & in Anglia aliud ejusdem nominis condidit, ad veram religionis normam reduxit.

Anno 1249.

Petrus de Vineis, apud Fredericum veneficii convictus, exoculatus fuit, tandemque in carcere se ipse interfecit.

Anno 1250.

Monachus quidam Armeniæ, Georgius nomine, apud S. Ivonem in Angl. obiit & sepultus.

Anno 1251.

Quibus ædificatum impensis monasterium de Hayles, quod tempestate in mari jactatus voto se facturum promiserat.

Castrum de Walingford reparatum.

Mihi autem Matthæo Parisiensi super hæc edoceri cupienti, ne falsa huic libro infererem, sub indubitata certitudine comes significavit, quod omnibus sumptibus computatis in ipsius ecclesiæ constructione decem millia marcharum exposuerit, addens quoddam verbum memorabile, immo & commendabile: "Utinam deo complaceret, ut omnia, quæ in castro de Walingford expendi, tam sapienter & tam salubriter expendissem."

Abbas de Bokle & abbas de Begeham.

Anno 1252.

Magister Joannes de Basingstoke, archidiaconus Legrecetriæ, vir quidem in trivio & quadrivio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenam eruditus, viam universæ carnis ingressus est, &c. Ut Robertus Grostest ab eodem didicerit testamenta duodecim patriarcharum inter Græcos extare, id quod ab ipsis audiverat Græcis cum Athenis studeret.

Joannes Basingus studuit Athenis.

Ibidem.

Memoratus insuper Joannes quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose & compendiose tota vis Grammaticæ continetur, quod idem magister Donatum Græcorum appellavit. Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dilucidantur, quod sic incipit: "Templum dei, quod est perutile." Item aliud scriptum ab Atheniensibus habuit. Et paulo post in illo scripto probatur ordo evangeliorum. Nec prætereundum quod mihi, hæc scripturo, familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi Atheniensis, nomine Constantina, non dum vigesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii & quadrivii noverat difficultatem. Et paulo infra ibidem: Hæc magistra fuit magistri Jo: & quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisiis diu studisset & legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclipsim, &, quod mirabilius fuit, terræ-motum prædicens, omnes auditores infallibiliter præmunivit.

Pag. 295.

Anno

Anno 1252.

sup: Wintoniæ.

Obiit autem ipsa comitissa 13°. Cal. Novembr: & sepulta est apud Brakele, ubi & alia ejusdem comitis uxor est intumulata. Ipsa nempe domus ab antecessoribus suis fundata est. Brakeley.

Anno 1253.

Ut Matthæus Parisiensis, edoctus à Richardo de Wiche & Roberto Bacon Prædicatore, vitam S. Edmundi, archiepiscopi Cantuar: scripserit.

Lelandus.

Matthæus Parisiensis passim per annales mentionem facit libri Additamentorum à se editi.

Matthæi Parisiensis liber Additamentorum.

Lelandus.

Matthæus in annalibus suis mentionem non facit historiæ à se scriptæ de abbatibus & rebus Albanensis cœnobii.

Matthæi liber de rebus gestis Fani Albanani.

Eodem anno.

Cum dies caniculares suam exercuissent malitiam episcopus Lincoln: Robertus apud Bagedunam, manerium suum, decubuit graviter infirmatus. Vocavit igitur ad se quendam fratrem de ordine Præd. Mag. Joannem de S. Ægidio, in arte peritum medicinali, & in theologia lectorem eleganter eruditum, & erudientem, ut ab eo corporis & animæ reciperet consolationem, &c.

Ibidem.

Obiit S. Lincoln: episcopus Robertus apud Bukedonam in nocte S. Dionysii, domini papæ & regis redargutor manifestus.

Lelandus.

Explicit Chronicon Matthæi Parisiensis in anno D. 1253, qui fuit xxxviii^s. annus regni regis Henrici 3ⁱ.

Ex Chronico cujusdam Thomæ Franciscani ad Simonem de Esseby Franciscanum de rebus à sua secta, & præcipue in Anglia, gestis. Pag. 296.

Ordo Minorum incepit anno D. 1206.

Anno D. 1224. anno 8. Henrici 3ⁱ. venerunt Minores in Angliam, quatuor scilicet clerici, & quinque laici. Clerici fuerunt frater Agnellus Pisanus diaconus; 2^s. frater Richardus de Kingesthorp, natione Anglicus, sacerdos & prædicator, ætate provectior, qui primus extitit qui citra montes populo prædicavit in ordine; 3^s. Richardus Devonienfis, natione Anglus, ordine acolitus; 4^s. Gulielmus Esseby novitius, Anglus etiam.

Conduxerunt sibi domum Londini in Cornehul, & construxerunt sibi cellas.

Frater Richardus Ingerwrdæ & Richardus Devonienfis con-

S. Alba.

conduxerunt sibi domum Oxonii in parochia S. Albæ.

Jactis fundamentis religionis iidem profecti Northamptonam conduxerunt domum in parochia S. Egidii.

Primus Gardianus Oxonii Wilhelmus Esseby adhuc novitijs.

Thomas de Hispania.

Cantabrigiæ primus Gardianus frater Thomas de Hispania.

Frater Joannes de Gernemuta, vir mag. sanctitatis, qui postea obiit Notinghamiæ, & sepultus est inter canonicos Selfordiæ.

Adam de Exonia post ingressum profectus est ad papam Gregorium 9. à quo missus est ad prædicandum inter Saracenos, sed apud Barlete obiit.

Intravit autem Adam de Marisco apud Wigorniam.

Post hos intravit frater Jo: de Reading, abbas scilicet Osneia.

Post hunc Mr. Richardus Rufus, tam Oxon. quam Paris. fama clarissimus.

Primo receperunt a Cantabriæ fratres villæ Burgenfes, assignantes eis veterem synagogam, quæ erat contigua carceri.

Apud Salisbury dedit aream fratribus D. rex Henricus, ecclesiam vero ædificavit quidam Burgenfis, nomine Richardus

^s
b Pude. Post per cives introducti sunt in villam, ubi nunc sunt.++
Frater Hugo de Baldok, Philippus de London, Wilhelmus de Esseby, primi ex Minoribus prædicabant in Anglia.Promovit autem plurimum Prædicantes adventus fratris Haymonis de Faverham, qui cum 3^s. aliis magistris apud S. Dionysium famosus prædicator intravit.Primo custos fuit Parisiis, postea lector: ^s c conu positus est++
Bononiæ & Paduæ. In legatione quoque in Græciam ad

d natacm principem à piæ memoriæ Gregorio missus est.

++
Venit autem in Angliam cum fratre Haymone frater Wilhelmus de Colevylle senior, cujus germana postmodum in ecclesia cathedrali Cicestriciæ pro castitate observanda sævissime jugulata est.

Pag. 297.

Richardus Rufus cum Haymone profectus est in Franciam, & ad curiam contra Helyam turbatorem ordinis.

Venit & tunc temporis Radulphus de Rosa, magnus Prædicator & familiariss: Henrico, postea Gregorii papæ poenitentarius. Obit in curia plenus dierum.

Venit & tunc frater Henricus de Resesby, qui postea datus

a Sic in Autographo Lelandiano. Sed Cantabrigiæ in Apogr. Galeano. b Sic, cum S supra P, & signo sub u. c Sic, cum s supra u, & signo sub linea. d Sic, cum virgula supra lin. & signo infra.

fuit

fuit in Ministrum Scotiæ cum esset vicarius custodis Oxon: sed præventus fuit morte. Mortuus est Leycestriæ, cui successit Joannes de Kechene, Gardianus de London.

Sub fratre Haymone in nonnullis locis facta est arearum ampliatio.

Sub fratre Wilhelmo de Abyngdon mutatus est locus Ebor: locus Bristol: locus de Brugewater, locus de Grymmesby, & locus Oxon:

Frater Agnellus fecit scholam honestam ædificari in usus fratrum Oxon. ubi legebat Grostest, postea episcopus Lincoln. Cui successit in lectione Mr. Petrus, postea episcopus in Scotia. Deinde Mr. Jo. de Weseham, qui postea decanus fuit Lincoln: & episcopus Coventrensis. Post quem legit magister Thomas Walleus, postea episcopus S. Davidis.

Unde minister gener: Helias misit pro Philippo Wallensi, & fratre Adam de Eboraco ut Lugduni legerent.

Fratrem quoque Vincentium de Coventre frater Albertus in adventu suo lectorem London: germanumque fratrem suum Henricum Cantuar: lectorem constituit. Et sic paulatim per diversa loca positi sunt lectores, scilicet frater Wilhelmus de Leycestria Herfordiæ, frater Gregorius de Bosel Leycestriæ, frater Gilbertus de Cranford Bristollæ, frater Joannes de Weston Cantabrigiæ, frater Adam de Marisco Oxoniæ.

Ita ut ante abolitionem fratris Wilhelmi de Notingham essent in Anglia 30^a. lectores.

Anno D. 1308. legit Oxoniæ primus fratrum Adam de Marisco. 2^s. frater Radulphus de Coleburg, qui prius Parisiis laudabiliter rexerat. 3^s. frater Eustachius de Normanvyle, prius Mr. artium, doctor decretorum, & cancellarius Oxon. 4^s. Thomas de Eboraco. 5^s. frater Richardus Rufus Cornubiensis, qui eo tempore, quo frater Helias turbavit religionem Parisiis, ingressus est. Postea legit curforie Sententias Parisiis, ubi mag. & mirabilis philosophus judicatus est. 6^s. frater Jo: Walleus. 7^s. frater Thomas Dokking. 8^s. frater Henricus Brisingham. 9^s. frater Wilhelmus de Heddele. 10^s. frater Thomas de Bungey. 11^s. frater Joannes Peccham, qui incepit Parisiis, & resumpsit Oxoniæ, tandem episcopus Cantuar:

Legerunt Cantabrigiæ frater Vincentius de Coventre, frater Jo. de Weston: frater Wilhelmus Pictavenfis, frater Humfredus. Pag. 298.

Frater Haymo, Anglicus, sextus ab Helia fuit minister generalis. Lelandus. i. e. totius ordinis Franciscani.

Haymo Romæ commendatus papæ per Richardum Somerton Cardinalem.

Romæ in cap^o. quo depositus fuit frater Helias, minister generalis.

generalis. Haymo electus fuit in ministrum totius Angliæ. Lelandus. Postea electus fuit in ministrum generalem.

Mortuus est Haymo senex Anagninæ, ad quem visitandum dignatus est venire Innocentius 4us.

Floruit Gul. de Notingham Oxon: tempore Joannis de Parma, 8. ministri generalis, cui successit Bonaventura, mag. ille theologus.

Consueverunt in ipso die ingressus, si vellent, profiteri. Sicque fecit frater piæ memoriæ Rogerus Bacon.

Frater Gul. de Notingham & frater Petrus de Twekesbyri ostenderunt D. Papæ Innocentio quæ suus statuerat prædecessor.

Frater Haymo per unum annum ministravit in Anglia, & postea in generalem electus est. Successit autem ei vicarius suus frater Gul. de Notingham.

Nicolaus
Anglus, e-
piscopus
Assisienfis.

Frater Nicolaus, qui, cum laicus esset, literas didicit in Anglia, postea confessor Innocentii 4ⁱ. & episcopus Assisii factus est. Lelandus. Si recte memini, S. Franciscus natus fuit Assisii.

Frater Eustachius de Merc, vir famosæ religionis.

Frater Robertus de Turnham, gardianus Linnæ, tanquam signifer cum cruce signatis in terram sanctam profectus est.

Augustinus
Notingham
episcopus
Laodicensis.
Gul. No-
tingham o-
biit Genuæ.

Frater Augustinus Gul. de Notingham Germanus Innocentio 4°. familiaris, postea episcopus Laodicensis.

Igitur postquam circiter quatuordecim annos idem Wilhelmus provinciam Angliæ rexisset, in cap. Metensî absolutus est, pauloque post Januæ ex peste obiit.

Pag. 199.

Decerpta è chronico cujusdam, ut videtur, defloratoris Matthæi Parisiensis, sed incerti nominis, qui tamen multa interserit, quæ nusquam in Matthæo comparent.

Orditur historiam ab ipsa Richardi 1ⁱ. coronatione.

Lelandus. *tamen multa interserit, quæ nusquam in Matthæo comparent.*

Anno D. 1221.

Albeneius
comes A-
rundel.

Obiit Wilhelmus de Albineto comes de Arundel in partibus transmarinis à Damietta rediens, & corpus ejus per Thomam monachum S. Albani in Angliam transportatur apud Wilmundelham, cujus ipse patronus fuit, tumulandum.

Ibidem.

Mons Go-
mericus
castrum.

Rex Henricus, propter loci oportunitatem, castrum munitiss: firmavit, & ipsum à situ loci montem Gomicum nominavit.

Anno 1229.

Robertus de Bingham electus Sarum apud Septoniam munus consecrationis suscepit, qui fabricam ecclesiæ suæ non segniter profecutus ipsam feliciter consummavit.

Joannes Prior de Hertford, videlicet cujusdam cellæ ad ecclesiam S. Albani pertinentis.

Anno

Anno 1237.

Richardus, Dunelmensis episcopus, migravit ad Dominum, apud Tharentam in Wilteshire, ecclesiam monialium, nam prius fuerat episcopus Sarum.

quam fundaverat, accipiens sepulturam.

Alencester. Leland. Nunc Alceter à vulgo vocatur.

Anno 1241.

Obiit magister Robertus de Somercote Cardinalis.

Anno 1242.

erat hæc giganteæ molis mulier.

Comitissa de Biard cum filio suo Gascone, accepto stipendio, militavit sub Henrico rege.

Anno 1244.

David, princeps Walliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ei ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certæ pecuniæ summam, marchas scilicet quingentas. Cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Ang. præjudicium & jacturam.

Anno 1245.

David cum suis complicitibus castrum, quod Mouchant dicitur, occupavit, & ipsis, quos invenit, trucidatis, solo tenus complanavit.

Anno 1248.

frater Stephani, archiepiscopi Cantuar.

Obierunt Robertus Bacon, Richardus Fizaker, Simon de Langeton, & Joannes Blundus.

Anno 1250.

alias Senchiæ.

Edmundus, Cincix, & Richardi, comitis Cornubiæ, filius, natus est apud Berkhamstede.

Anno 1251.

Comitissa de Arundel fundavit unam ecclesiam sanctimoniam

lium non procul à Len, quæ Marcham dicitur.

Anno 1254.

Helias Judæorum, qui fuerunt Londini, episcopus, cum suis omnibus Angliam non rediturus reliquit.

Ibidem.

Papa per literas obtulit regi Henrico regnum Siciliæ & Apuliæ in usum Edmundi sui. Lelandus. Dolus hic fuit papisticus, ut Conradum regem debilitaret.

Anno 1262.

Bona pars palatii Westmonasteriensis conflagravit.

Anno 1264.

Nudius ^{sup. de Lewis.} ante bellum maxima pars London in Westchepe proditorie incensa est.

Tom. 2.

X x

Anno

Pag. 300.
Marham
cenobi-
olum
sacrarum
virginum
uno supra
Pentney
milliario.

Anno 1255.

sup. multi nobiles, ab Henrico exheredati.

Insulam de Axholm occupaverunt.

Hundeslau.

Planities de Hundeslau.

Anno 1283.

Rex Edwardus apud Aberconwey ad pedes montis Snou-
doniæ fecit erigi castrum forte.

Ibidem.

Portio dominicæ crucis magna, quæ lingua Wallensium
Croizneth dicebatur, domino regi Angliæ cum multis famosis
relliquiis tradebatur.

Ibidem.

Constantini
sepul-
chrum.Apud Caier Naruan corpus maximi principis patris impe-
ratoris nobilis Constantini erat inventum, & rege jubente, in
ecclesia honorifice collocatum. Corona quondam famosi regis
Britonum Arthuri regi Angliæ cum aliis jocalibus reddebatur.
Sic ad Anglicos gloria Wallensium, invite Anglorum legibus
subditorum, per dei providentiam est translata.

Anno 1286.

Alienora, Edwardi regis mater, facta monialis de Ambres-
biri, servata tamen dote integra.

Anno 1287.

Apmeredu

Wallenses, instigante quodam D. Rees Ameduc, rebellare
cœperunt &c. Ut multi ex Anglis, dum cuniculos effode-
rent, ruina muri castelli de Drossan oppressi fuerint.

Anno 1313.

Buttelef-
den [Com:
Buck:]Magister Wilhelmus de Boys, qui vivens nobilitatem suam
probis moribus decoravit, in morte quoque sua infra domum
religiosorum apud Buttelefden, ubi sepulturam selegerat, cre-
bris claruit miraculis.

Lelandus.

Adam Mu-
remutensis
historio-
graphus.Ab anno D. 1325. usque ad annum 1346. defloravit Adamum
Muremutensem, canonicum S. Pauli Londin: deinde nititur
autoritate cujusdam fratris J. de R. monachi Westmonasteri-
ensis, cujus chronicon desinit anno D. 1367.

Pag. 301.

Symeon, monachus & Præcentor Dunelmensis ecclesiæ,
scripsit compendiolum, instar epistolæ, de archiepiscopis
Eboracensibus, ad Hugonem, Eboræ. ecclesiæ decanum.Dunelmum
obiesum
anno D.
969.Symeon scripsit libellulum de obsidione Dunholmi per
Malcolmum, Scottorum regem, tempore Ethelredi regis,
filii Edgari, & de comitibus Northumbræ.Waltheof, qui comes fuerat Northanhumbro-
rum, sese in Bebbanburc incluserat, &c. Ut Uéthredus, ejus filius, loco pa-
tris, senio confecti, Malcolinum regem fugaverit, multis prius
ex Scottis interfectis.

Pro

Pro merito suæ strenuitatis dedit ei comitatum patris sui, Liberalitas
adjungens etiam Eboracensium comitatum. Echelredi in
Uthredum.

Lelande.

Hic Uthredus primum duxit in uxorem Ecgfridam, filiam
Alduni, episcopi Dunholmenfis, quæ postea ab illo dimissa
monialis facta est, & Dunolhmi diem obiens sepulta est in

coemeterio. Ex hac genuerat Alfredum, qui post Eadulfum,
cog. Cudel, patrum suum, comes fuit, & Turebrandum inter-
fecit. Postea duxit in uxorem Sigen, filiam Styr. Tertio Ælgi-
vam, filiam Ethelredi regis, ex qua habuit filiam Aldgitham.

Die statuto cum intrasset ad regem de pace locuturus, per Cædes Uth-
infidias cujusdam potentis, nomine Turebrant, cognomento redi per
Hold, milites regis, qui post velum extensum per tranver- Canutum
sum domus absconditi fuerant, subito proficientes loricati in regem &
Wiheaul comitem cum suis XL. viris principalibus, qui se- Turebran-
dum.

cum intraverant, obtruncaverunt.

Quo occiso, frater ipsius Eadulf, cog. Cudel, ignavus & Eadulf fra-
valde timidus, ei successit in comitatum. Timens autem ne ter Uthredi
Scotti mortem suorum, quos frater ejus, ut supradictum est, comitis.
occiderat, in se vindicarent, totum Lodoneium ob satisf- Lodoneia
factionem & firmam concordiam eis donavit. Hoc modo contigua
Lodoneium adjectum est regno Scottorum. Marisæ Mer-
sia Tuesi.

Carl magnifice satis & accurate comitem suscepit in domum Carl, filius
suam, sed post exhibita convivium dum eum, nihil suspican- Turebrandi,
tem, quasi honoris gratia deduceret in sylvam, quæ Rife- occiso Al-
wud vocatur, interfecit, ubi usque hodie locum occisionis fredo co-
parvula de lapide crux ostendit. mite, vindi-
cavit necem
patris sui.

Erant nanque filii Carl convivantes in domo fratris sui Comes Wal-
majoris in Seterington non longe ab Eboraco, quos inopi- theof, qui
nate qui missi fuerant præoccupantes, sæva clade simul per- fuit filius
emerunt præter Cnutonem, cui pro infita illi bonitate vitam filis Aldre-
permiserunt. Sumerlede, qui usque hodie superest, ibi non di, interfe-
aderat. Deletis filiis & nepotibus Carli, reversi sunt, multa cit proge-
in variis speciebus spolia reportantes. niem Carli.

ubi Radulphus Bigotus habitabat.

+ Leland. Seterington distat aliquot passuum millibus à
Malduno.

Ex historia Symeonis monachi, Præcentoris Dunholmenfis ec- Pag. 302.
clesiæ, quam scripsit de regibus Anglorum & Danorum à
tempore Bedæ usque ad ultimos annos Henrici primi, regis
Angliæ; ita tamen ut ante præscriptam historiæ inchoa-
tionem incipiat à genealogia regum Cantianorum, & vitam

a Sic, cum duobus punctis sub u.

X x 2

Ethelberti

JOANNIS LELANDI

Ethelberti & Ethelredi martyrum, & filiorum Eormenredi, qui fuit filius Eadbaldi, & frater Erconberti regum Cantiae, scribat, ac praeterea adjuat genealogiam regum Northanbubrorum, multa interserens de abbatibus cum Werenutensis tum Girovicensis caenobii, ac etiam de Beda.

Ex vita S. Ethelberti & Ethelredi.

Talia gerebantur in villa regali, quae vulgari dicitur Easte-
rige pronuntiatione.

Tandem salubri reperto consilio, ut ad famosissimum gesta-
rentur monasterium Watrinense vocitatum.

Eormenburga, alias Domneva.

Thanatos insula pene tota à cerva circumgi-
rata. S. mulier humili responsione subinfert, ut tantum terrae illi
sup. Ecgbertus, rex Cantiae.
concederet, quantum cerva, quam sibi nutriverat, in una die
divino instinctu pede perageret.

Continuo suscipitur cum armis equoque Dunor novo terrae
hiatu.

Qui locus à transeuntibus Dunerhleage vocatur.

Origo monasterii S. Mariae in Thanato. In hac insula ecclesiam almæ dei genitricis Mariae, perpetuae virginis, in memoria innocentum Christi martyrum fratrum suorum constituit, filiamque suam, bonæ indolis virginem, Mildrytham appellatam, ecclesiasticis in transmarinis partibus disciplinis eruditam, postmodum ibi constituit cum septuaginta sanctimonialibus, à sancto archiepiscopo Deus dedit consecratis, inibique congregavit.

E genealogia regum Northanbubrorum.

Ida rex annis regnavit undecim. Glappa uno regnavit anno. Adda octo annis. Æthelric septem annis. Theodoricus

quatuor. Friþupold septem. Hussa septem. Ethelfride, fortissimus regum, viginti & octo. Eaduuinus Christianus & martyr xvii. Oswaldus Christianissimus 8. Oswius viginti & 8. Ecgfridus quindecim. Alfridus novemdecim. Ofredus undecim. Coenredus duobus. Ofricus undecim. Ceoluulphus octo annis.

Monasterium Petri. Ecgfridi regis anno quarto constructum est quoddam nobile monasterium in Wiremuth.

Monasterium Pauli. Sed & aliud est caenobium constructum in loco, qui dicitur At gyrum.

Easteruuinus, abbas monasterii S. Petri, patruelis erat Benedicti abbatis.

Leland.

Quae scripsit Symeon de vitis Benedicti, Ceolfridi, & Easteruuini, excerpta sunt à Beda, qui illorum vitas scripsit.

Mortuo

Mortuo Benedicto, & Easteruino, Ceolfridus utrique monasterio præfuit.

Sexto decimo postquam monasterium fundaverat anno, quievit in domino pridie Id. Januar: Pag. 303.

Ceolfridus. Mors Benedicti abbatis.

Jubente pariter & juvante Benedicto, monasterium S. Pauli fundavit, perfecit, rexit, ac deinde utrique monasterio viginti & octo annis solerti regimine præfuit. Ceolfridus.

sup. Ceolfridus.

Tres bibliothecas acquisivit, duas utrique monasterio reliquit.

Novus abbas, jubente Ceolfrido, electus est antequam Romam versus proficisceretur.

Eligitur ergo Hætbyrtus, vir bonus & justus, qui erat discipulus Sigfridi abbatis, ad cujus consecrationem Acca episcopus invitatus est.

Pervenit autem Lingonas miles emeritus circa horam diei tertiam, VII. Cal. Octob. applicavitque in pratis ejusdem civitatis. Contigit autem, dei dispositione, ut ipso die circa horam decimam migraret ad dominum, cujus beatum corpus sepultum est in ecclesia sanctorum martyrum Speusippi & Eleusippi.

Hæc quæ a secuntur adfuta historiæ Bedæ, tanquam continuatio temporum.

Anno D. 732. Acca episcopus de sua sede est fugatus.

Anno D. 734. ordinatus est Friothuberht Haugustaldensis ecclesiæ episcopus.

Anno D. 740. Acca episcopus obiit XIII. Cal. Novembr. Corpus vero ejus ad orientalem plagam extra parietem Haugustald: ecclesiæ sepultum est. Duæque cruces lapideæ, mirabili cælatura decoratæ, positæ sunt, una ad caput, alia ad pedes, ejus, in quarum una, quæ scilicet ad caput est, literis insculptum est, quod in eodem loco sepultus sit.

In translatione reliquiarum Accæ episcopi.

Inventa est etiam super pectus ejus tabula lignea, in modum altaris, facta ex duobus lignis, clavis argenteis conjuncta, sculptaque est in illa hæc scriptura: "Almæ Trinitati, agiæ "Sophiæ, Sanctæ Mariæ."

Cum ipse ad huc esset adolescens, nutrireturque in domo fratris sui cujusdam presbyteri, qui sæpe fatam Haugustald: regebat ecclesiam, antequam donatione venerabilis memoriæ Thomæ 2i. Ebor. archiepiscopi, canonicis regularibus, qui ibidem usque hodie deo serviunt, tradita esset. Aldredus, qui postea fuit canonicus Haugustaldensis.

Edricus, qui illuc primus canonicorum à viro venerabili Thoma archiepiscopo missus est.

a Sic, uti gratiam alibi, ut sæpius notavimus.

sup. Edricus.

De quo cum aliquam partem fodisset, reperit thecam ligneam non admodum magnam, quam aperiens invenit duo figilla plumbea, insculptis litteris, quid intus continerent, intimantia. In quorum altero scriptum erat, quod de sancto Acca reliquiarum intro haberentur.

Malcholmus, rex Scottorum, dum totam depopularetur Nordanhumbriam, pepercit Haugustaldensi ecclesiarum.

Anno D. 740. Arwine, filius Eadulphi, occisus est.

Hunbeanna & Alberht reges Orient: Angl. Anno D. 749. Ælfwald, rex Orientalium Anglorum, defunctus est, regnumque Hunbeanna & Alberht sibi dividerunt.

Anno D. 750. Æadberht rex Kiniwulfum episcopum in urbem Bebban captivum adduxit, basilicamque beati Petri obsidebat.

Anno D. 756. Æadberht rex xviii. anno regni sui, & Unust, rex Pictorum, duxerunt exercitum ad urbem Alclwith,

con
Pag. 304. ibique Britones in deditioem receperunt prima die mensis Aug. Decima autem die ejusdem mensis interiit exercitus pene omnis quem a [duxit] de Ouama ad Niwanbirig, i. e. ad novam civitatem.

Eodem anno Balthere anachorita obiit.

Eildon hilles veri notable yet about Menros.

Eldunum secus Melros, ut super annotatum erat in veteri codice.

Anno D. 759. Ethelwald, qui & Mol dictus erat, regnare incipit. Cujus tertio anno inchoante graviss: juxta Eldunum gestum est bellum 8. Id. Aug. in quo cecidit Oswine post triduum feria prima.

Anno 764. Multarum urbes, monasteriaque, atque villarum per diversa loca, nec non & regna repentino igne vastatarum sunt; verbi gratia Stretburg, Venta civitas, Homwic, Lundonia, Eboraca, Donacestre, aliarum multa loca illa plaga concussit.

Hoc anno obiit Ceolwulf monachus, antea rex.

Anno D. 765. Ethelwald regnum Nordanhumbriorum amisit in Wynkanheale 3. Cal. Novembr. Cui Alcred, profapia Idar regis exortus, ut quidam dicunt, successit.

Anno 766. Frithuberht, episcopus Haugustaldensis, obiit x. Cal. Januar: episcopatus sui anno xxxiiii. cui Alchmund successit.

forlan Crag

Cragus.

Anno 767. Etha anachoreta obiit in Cric, qui locus distat ab Ebor: civitate x. milliariis.

Keteric bridge.

Anno D. 769. Ceteracte succensa est ab Eanredo tyranno, & ipse infelix eodem anno incendio periit.

Anno 773. Hadwinus, Migensis ecclesiarum antistes, & Lenthfrith pro eo est surrogatus.

Eodem anno Wulphaeth, abbas Beverlacensis, obiit.

a Ex impress.

Anno

Anno 774. Alcredus rex, à suis destitutus, exulavit in Bebbanburc, postea apud Cynoht, regem Pictorum.

Anno D. 780. Osbald & Ethelheard congregato exercitu Bearn, patrium Elfwaldi regis, in Seletune succenderunt x. Cal. Januar:

Anno D. 781. Alchmundus, episcopus Haugustal: cum XIII. annis rexisset ecclesiam, obiit, & sepultus est propter Accam in cœmiterio.

Translatæ fuerunt ejus reliquiæ post ducentos quinquaginta annos in ecclesiam Haugustaldensem per Alfredum, presbyterum Dunelmensem.

Anno D. 786. Botwine, abbas Ripensis ecclesiæ, obiit.

Anno D. 788. Ælfwaldus rex a Sicgan patritio occisus est 9. Cal. Octobr. in loco, qui dicitur Scythlecestre.

Cujus anno 2º. Eardulf dux captus est, & ad Ripum perductus, ibique occisus, & cetera. Ut die postero in ecclesia vivus inventus sit.

Anno 790. Ethelred factus episcopus Haugustaldensis.

Anno D. 791. filii Elfwaldi regis ab Eboraca civitate vi extracti, & de ecclesia principali per promissâ fallaciæ abducti, miserabiliter sunt perempti ab Ethelredo rege in Wonwaldremere, quorum nomina fuerunt Celf & Celwine.

Celf } filii Elfwaldi.
Celwine }

Eodem anno abbas Ethelherdus Hludensis monasterii ad eandem sedem est electus.

Ethelherdus abbas Hludensis successit Lamberhto in episcopatu Cantuar:

Anno D. 797. Ethelbertus, episcopus Hagustal: obiit 17. Cal. Novembr. in loco, qui dicitur Barton; corpus vero ejus ad Hestaldesige perlatum est, & à fratribus sui cœnobii sepultum. Electus est pro eo Headred in episcopum.

Anno D. 798. conjuratione facta ab intersectoribus Ethelredi regis, Wada dux in illa conjuratione cum eis bellum inivit contra Eardwlfum regem in loco, qui appellatur ab Anglis Billinghamoth, juxta Walalege, & ex utraque parte plurimis interfectis, Wada dux cum suis in fugam versus est.

Billingham prope Segefeld in Dunelmia.

Eodem anno, qui est tertius Cenwlf prædicti regis, synodus congregata est in loco, qui appellatur Pincanhalth, præfidente Eanbaldo, archiepiscopo Ebor:

Synodus apud Transhumbra-nos.

Anno 799. Beorda, princeps Merciorum, qui & Hildegils vocabatur, defunctus est.

Beorda.

Eodem anno. Moll quoque dux paulo post, jussione urgente Eardulfi regis, occisus est.

Anno D. 800. Heardred, episcopus Haugustald: anno 3. episcopatus sui obiit, pro quo Eanbright electus est & ordinatus episcopus in loco, qui dicitur Apud Tettingaham.

Tettingham.

Eodem

Eodem anno Alchmund, filius Alcredi regis, ut dicunt quidam, à tutoribus Eardulfi regis est apprehensus, ejusque jussione cum suis profugis occisus.

Anno D. 801. Edwine, qui & Eda dictus est, quondam dux Nordanhumborum, tunc vero per gratiam Salvatoris mundi abbas, in dei servitio roboratus, velut miles emeritus, diem clausit ultimum. Sepultus est quoque in monasterio suo, quod appellatur Æt Gegenforde, honorifice in ecclesia.

Eodem anno post exercitus congregatos concordia facta inter Eardulfum, regem Nordanhumborum, & Kenulfum, regem Merc:

Eodem anno Hathuberth, episcopus London: obiit.

sup: Offa

Qui vallum magnum inter Britanniam atque Merciam, & de mari usque ad mare, facere imperavit.

sup: Westfaxonum.

Mater vero Alfredi regis Osburg appellata est.

Dani anno D. 849. hyemaverunt in insula, quæ dicitur Scepege, i. e. insula ovium.

In insula, quæ Saxonice Thenet, Britannico sermone Ruim, appellatur.

Mancusa in se continet 30. denarios. Lelandus. Hoc adscriptum erat in margine vetusti codicis.

Anno D. 867. Ealhstan, Scireburnen: ecclesiæ episcopus, viam & vitam deferuit temporalis seculi, postquam episcopatum per annos 40. honorabiliter rexerat, qui in pace ecclesiæ requiescit, sepultus decenter in sede sui episcopatus.

Anno D. 868. paganorum exercitus Nordanhumbros reliquit, Snotingham pessimo adventu visitavit & adiit, quæ civitas Britannico sermone Tignocebanc dicitur, Latina interpretatione speluncarum domus.

Anno D. 876. ad Exancestre diverterunt, quod Britannice dicitur Cairwisce, Latine Civitas aquarum.

sup. Alfredus, rex Westfax:

Anno D. 877. venit ad Petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus, qui Anglico eloquio dicitur Mucel pudu, Latine vero magna sylva, Britannico more Coit maur. Post tertium diem venit cum magno exercitu ad locum, qui dicitur Eððandune, &c. De victoria Alfredi contra Danos.

sup. Danorum exercitus.

Anno D. 879. Cirencestre adiit, quæ Britannico appellatur

K

elogio Cair Ceri.

Æthelstane. Æthelstanum quoque & Werwulfum sacerdotes insignes de

sup: Alfredus.

Werwulph. Mercia ad se invitarat, eo quod hi præstantius atque profusus in divinæ legis eruditione pollebant. Eadward

Eadward & Ethelward, Æthelfled, Ethelgive & Elfhride.

Ethelward itaque, junior filius ejus, ludis literariæ disciplinæ subditus, emicuit cum plurimis militum puerulis, nobilibus scilicet & ignobilibus.

Hæc ex Aferione historiogr: desumpta.

In anno D. 938. Pace itaque facta, terminus utriusque regni erat Wetlingatreate. Edmundus ad australem plagam, Onlaf ad aquilonalem regnum tenuerunt.

Anno D. 948. Edmundus rex occisus, & frater ejus Edredus, cultor juititiæ, regnum suscepit.

Anno D. 949. Wulstanus, Ebor. archiepiscopus, proceresque Northumbrenses, omnes in villa, quæ dicitur Taddenes scylf, egregio regi Anglorum Edredo fidelitatem juravere, sed non diu tenuerunt. Lelandus. Adscriptum erat in margine, "Taddenes scylf tunc erat villa regia, quæ nunc vocatur Romanæ Pontfract, Anglice Kirkeby."

Tadnesclif. Pontfract. Kirkeby.

Ibidem è recapitulatione annorum regis Alfredi.

Cunecestre sex millibus passuum distans à Dunelmo.

Ex continuatione temporum per eundem Symeonem.

sup. Eduardo. sup. Dani.

Pacem cum eo faciunt anno D. 906. in loco, qui lingua Anglorum Ytingaford dicitur.

Deinde Steffordam tetendit, & in septentrionali plaga

sup. Ægelfleda.

Ytingaforde. Stefford.

Stouuæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Warauuic nominatur.

Stouue flu.

Edredus rex anno D. 950. totam Northumbriam devastat, in qua devastatione monaster. quod dicitur In Hripun, à S. Wilfrido episcopo quondam constructum, igne est combustum.

Anno D. 952. Eadredus Wulstanum, archiepiscopum Ebor: in Suthanbirig arctam posuit in custodiam.

Anno D. 971. Ordgarus, dux Domnaniæ, socer regis Eadgari, decessit, & in Exancestre est sepultus.

Anno D. 977. In Eastanglia apud villam, quæ Cirtling nominatur, max. synodus celebratur.

Anno D. 993. Exercitus Danorum Bebbanburc infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportavit.

Anno D. 997. Deinde, Penwithstreate regirato, in ostium

sup. Dani.

flu: Tamaræ, Domnaniam & Cornubiam sequestrantis, deVectis navibus profiliunt, nulloque prohibente usque ad Lidfordam suum incendium continuant.

Anno D. 1001. Domnanienses & Sumerfetenses à Danis victi in loco, qui dicitur Penho.

Anno D. 1013. Suanus, pater Canuti, ab Anglis in regem susceptus est.

pag. 507.

Anno D. 1016. Ægelredus XIII. Indictione IX. Cal. Maii,

xxxvii. regni sui anno.

Bella inter
Edmundum
Ferreum & Canutum.
Penum
juxta Gillingham
Forest & opp.

feria 2^a. Londoniæ defunctus est.
Eodem anno Dei fretus auxilio audacter in Dorsetania occurrit, & in loco, qui Penum appellatur, juxta Gillingham
sup. Danis.
cum eis conflixit.
Secundum bellum contra Danos commisit apud Scarftan in Hwuiccia.
Tertium bellum cum Danis habuit prope Brentford.
Quartum prope Ottanforde, quo bello fugati sunt Dani, qui Scepege petierunt.
Quintum apud Essendune in Eastsaxonia.

Deorhurste.

Ambo reges ad locum, qui Deorhirst nominatur, in unum convenerunt. Eadmundus cum suis in occidentali ripa Sabrinæ, Canutus vero in orientali cum suis. Deinde uterque rex in insulam, quæ Olanegæ appellatur, & est in ipsius fluminis medio sita, trabariis advehitur. Ubi pace, amicitia, fraternitate & pacto & sacramentis confirmata, regnum dividitur. Dein armis a mutuatis & vestibus, tributoque, quod clasticæ
++

manui penderetur, statuto, ab invicem discesserunt. Lelandus. Sunt qui scribunt, duellum commissum fuisse in Olnege inter Eadmundum & Canutum.

Post hæc rex Eadmundus Ferreum latus circa festivitatem Andreæ apostoli xv. Indictione decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Eadgaro sepultus est Glelconæ.

Anno D. 1018. ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos & Anglos inter Hutredum, filium Waldef, comitem Northumbrorum, & Malchholm, filium Cyneth, cum quo fuit in bello Eugenius Calvus, rex b Clutinenfium.
++

Clutinenfes.

Anno D. 1035. Canutus, rex Anglorum, ante suum obitum super Noreganos Suanum filium suum regem constituit, super Danos vero Hardecanutum suum & Emmæ reginæ filium regem locavit; Haroldum vero filium suum ex Hamtunensi Ælgiva regem Anglorum constituit, & postea hoc anno ii. Idus Novembris feria 4^a. apud Sceftesbiriam vita decessit, & Wintoniæ in veteri monasterio satis honorifice sepelitur.

Rom Magafetenfium comes.

Beverege, insula Sabrinæ fluminis: præsidium civium è Vigornia fugientium.

Anno D. 1053. Grifini, regis Australium Walensium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit in loco,

a Sic, cum signo sub voce. Mutuatis tamen etiam in impressis. b Sic, cum signo sub u. Clutinenfium in impressis.

qui Bulendune dicitur, jussu regis Edwardi occiditur, & Glavorniam caput ejus ad regem in Epiphania domini est allatum.

Anno D. 1055. Siuuardus, dux Northumbrorum, Eboraci decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse construxerat, sepultus est.

Anno D. 1056. magnæ vir sanctitatis Herefordensis episcopus Ethelstanus 4. Id. Febr. in episcopali villa, quæ Bosanbirig vocatur, decessit. Cujus corpus Herefordam delatum in ecclesia, quam ipse à fundamentis construxerat, est tumulatum. Pag. 308.

Anno 1058. Aldredus, Wigorniensis episcopus, ecclesiam, quam in civitate Glavornia à fundamentis construxit, in honore principis apostolorum Petri honorifice dedicavit, & postea regis licentia Wulstanum Wigornensem monachum à se ordinatum abbatem constituit ibidem.

Anno D. 1065. strenuus dux Westfaxonum Haroldus in terra Britonum in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio magnum ædificari jussit ædificium, &c. Ut Caradocus, filius Grifini, regis Southwallanorum ædificium demolitus sit. Portascith.

Anno D. 1069. Misit rex Gulielmus Northumbris ad aquilonalem plagam Tinæ comitem Rodbertum, cog. Cumin, 3°. regni sui anno.

Eodem anno. Cœnobium S. Germani de Seleby sumpsit exordium.

Anno D. 1070. Infinita Scottorum multitudo, ducente Malcolmō rege, per Cumbreland traducta est versus orientem, divertens universam Tesedale, & ejus finitima loca ultra citraque feroci vastavit depopulatione. Ubi autem ventum est ad locum, qui dicitur Anglice Hundredeskelle, Latine autem Centum fontes, trucidatis ibidem quibusdam gentis Anglicæ nobilibus, rex, parte exercitus retenta, partem per viam, quam venerant, cum infinita præda domum remisit. &c. Ut terram S. Cutberti vastaverit una cum parte Cliveland,

Tunc & ecclesiam S. Petri in Weremuth flamma suorum, sup. Malcolmō. ipso inspectante, consumpsit.

Cospatrius comes strenuus Cumbreland invadit. Erat enim eo tempore Cumbreland sub regis Malcolmī dominio, non jure possessa, sed violenter subjugata.

Cuminus quidam duo ferarum septa lapideis muris cinxit, Wannop, alter: nomen mihi excidit. Murorum vestigia adhuc extant. Ædificavit etiam castrum in ostiis Tarseti amnis, ubi cadit in Tinam. Crux Cumini ex lapide quadrato 2. p. m. ab Hexham. Hic interim notandum, & Cuminios celebres fuisse etiam inter Scottos. Quare cum Cumini Normanni, præfecti Gul: ducis, apud Northumbr: breve fuerit imperium, notandum, an hæc Cuminiis Scottis attribuenda sint.

Malcolmus, offensus prædatione Cospatricii, iussit ^a Scottis, ut nulli gentis Anglicæ parcerent. Unde incredibili immunitate multi à Scottis interfecti.

Anno D. 1072. Gul. rex, habens in comitatu suo Edricum, cog. Sylvaticum, cum navali & terrestri exercitu in Scotiam profectus est. Sed ubi rex Angl: Scotiam intraverat, rex Malcolmus in loco, qui dicitur Abernithi, occurrit ei, & homo ligius suus devenit.

Sequitur in veteri codice

Integrum caput de genealogia comitum Northumbriæ.

Anno D. 1080. Dunholmenfis episcopus Walcherus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad Capræ caput, occisus est à Northumbrensisibus.

Eodem anno.

Robertus,
Gul. Mag. fili-
lius, condi-
dit Novum
castellum.
Pag. 309.

Sed cum pervenisset ad Eggesbirch, nullo confecto negotio reversus, Castellum novum super Tine flu: condidit.

E vita S. Edithæ ab incerto autore edita.

Editha nata in Kemefinthia Cantix.

Radbodo Remensis & Benna Treverensis præceptores Edithæ.

Editha locata inter sacerdotes Vilodunenses.

Eadgitha, Edgari germana, abbas de Tameworth in provincia Stafordenfi.

ⁿ
Ælfgiva avia Edithæ.

Wultrudis, Edithæ mater, Vilodunensi monasterio sepulta in mausoleo marmoreo.

S. Editha ibidem sepulta.

Canutus rex feretrum, in quo relliquiæ S. Edithæ nunc servantur, auro & gemmis ornavit.

Anno ^b D. 1092. Civitas Londoniæ maxima ex parte incendio conflagravit.

Eodem anno. His actis, rex in Northumbriam profectus, civitatem, quæ Britannice Carleil, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, & in ea castellum ædificavit. Hæc enim civitas, ut illis in partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis anteducetos annos diruta fuit, & ad id tempus mansit deserta.

Anno D. 1093. Ecclesia nova Dunelmi est incepta.

Eodem anno obiit Paulus, abbas S. Albani. Ille Paulus, contra interdictum monachorum Dunelmensium, ecclesiam de Tinemuth, quam ipsi possederant, per violentiam Roberti comitis ingressus est.

---

^a Scottos MS. ^b Recurrit Symeon Dunelmensis.

Eodem

Eodem anno rex Scottorum Malcholmus, & primogenitus ejus filius Edwardus, cum multis aliis in Northumbria die S. Bricii à militibus Rodberti Mulbrai, Nothumbrorum comitis, occisi sunt juxta Alne fluvium.

Corpus vero regis, cum suorum nullus remaneret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Tine-muthe sepelierunt.

sup. Westwallani.

Anno D. 1094. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjiciebant.

sup. Gul. Rufis.

Anno D. 1100. In loco, quo rex occubuit, priscis temporibus ecclesia fuerat constructa.

Nova foresta, quæ lingua Anglorum Ytene nuncupatur.

Anno D. 1117. Secundum regis Henrici præceptum apud Cirencestram novum opus est inceptum.

Anno D. 1121. Henricus rex facta longa terræ incisione fossato à Torkesey usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium.

Eodem anno Radulphus, Dunelmensis episcopus, murum incepit à boreali parte cancelli ecclesiæ, & perduxit usque ad arcem castelli.

Eodem anno castellum apud Northam incepit super ripam Twede in loco, qui Ethamesford dicitur.

Anno 1122. Sibylla, regina Scottorum, filia Henrici regis, subita morte decessit 1111. Id. Jul.

Eodem anno Henricus post festum S. Michaëlis, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit versus mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ lingua Britonum Cairleil dicitur, Latine vero Lugubalia appellatur, quam data pecunia castello & turribus præcepit muniri.

Northam.
Ethames-
forde.
Sibylla, fi-
lia Henr:
regis.
Pag. 310.

^u Woodeftoc, id est, sylvarum locus.

* Adscriptum in margine Codicis.

* Stephanus, comes Bononiensis, postea rex Angliæ, dedit abbati Gaufrido Saviniensi villam, scilicet Tulket, in provincia, quæ vocatur Acmundernes, super ripam flu. Ribble, ad abbatiam construendam ordinis sui, & ibi fere per tres annos permanerunt.

Origo ab-
batia de
Furnesse.
Acmun-
dernes.

Anno 1123. rex Henricus transfretavit in Normanniam, ubi si quid adversi per Gulielmum, fratris sui filium, obiret, sicut jam futurum ei nuntiabatur, ipse regia reprimeret virtute.

^a Asteriscus est ab ipso Lelando. Hæc autem in textu occurrunt apud X. Scriptores.

sup. monachi elegerunt.
 Gul. de Curbellio, quem modestæ vitæ virum ac litteris bene eruditum familiarem habuerant, utpote cum venerandæ memoriæ archiepiscopo Anselmo sæpissime ac familiariter conversatum. Fuerat autem primo Dunelmensis ecclesiæ episcopi Ranulfi clericus, postea meliorandæ vitæ gratia apud Cice regularis canonicus effectus, tandem ad archiepiscopatum Cantuar: promovetur.

Gul. de Curbellio, archiepiscopus Cantuar:
 Chic, nunc Fanum Officiorum in Ostfaxoniam.

Apud flu. Twedam, qui Northumbriam & Loidam dividit. Anno D. 1129. Rex Henricus venit Wintoniam, ibique filio sororis suæ Henrico, qui apud Cluniacum ab infantia nutritus erat monachus, Wintoniensis ecclesiæ dedit episcopatum, adjuncta ei in augmentum honoris abbatia Glasconiz.

Hæc, quæ secuntur, subscripta erant historiæ Symeonis monachi, quæ finem fecit anno D. 1129.

Explicit historia suavis & sanctæ memoriæ Symeonis, monachi & præcentoris ecclesiæ S. Cuthberti Dunelmi, annorum ccccxxix. & mensium quatuor.

Continuatio historiæ xxv. annorum per Joannem, Priorem Haugustaldensem.

Anno D. 1130. Aschetillus, primus Prior ecclesiæ Haugustaldensis, obiit 15. Cal. Aprilis. In quem pro urbana morum elegantia & honestate tam clericorum quam laicorum confluerant vota. Qui & eundem locum, sub vastitate hostili in solitudinem redactum, operosis officinis, canonicos suos rebus necessariis, claustrum quoque honestis institutis plene procuraverat. Robertus Biseth, canonicus ejusdem loci, successit.

Anno D. 1132. Gualterus Espec, vir magnus & potens in conspectu regis & totius regni, monachos Cisterciensis observantiz, directos à Barnardo, abbate Clarævallis, recepit, & posuit in solitudine Blachomour, secus aquam Riæ, à qua cœnobium eorum Riævallis dicitur. Cum quibus missus est Guilielmus, primus abbas eorum, vir consummatæ virtutis, & excellentis memoriæ.

Pag. 312. Horum æmulantes arduum propositum insolitæ conversationis Richardus, Prior cœnobii S. Mariæ Eboraci, & seniores ejusdem loci cum eo, non sine seditiosa contradictione sui abbatis Galfridi & conventus, egressi sunt eodem anno 2. Cal. Januar. & construxerunt cœnobium de Fontibus juxta Hripun, dante eis possessionem Trustino, archiepiscopo Ebor: in quo præfuit primus eorum abbas, prædictus Prior Richardus, vir in ecclesiasticis negotiis experientissimus.

a Cum tribus punctis sub e.

Anno

Anno D. 1133. Aldulfus, Prior de ^{S. Oswaldo.} Nostla, ad urbem ^{Nunc No-} Carleol, quam rex Henricus initiavit ad sedem episcopalem, ^{fil.} datis sibi ecclesiis de Cumbreland & Westmarilande, quæ adjacuerunt archidiaconatui Ebor: Dedit etiam simul rex episcopatum de Hely Nigello, nepoti Rogeri episcopi de Saresbiri.

Anno 1136. Stephanus, comes Bononienfis, filius fororis ^{Alizæ} Henrici regis, frater Theobaldi, comitis de Blauio, & Henrici, episcopi Wintoniæ, sumpsit infulas regni Cal. Januar:

Eodem anno David, rex Scotiæ, non immemor sacramenti, quod Henrico, filio Matildis imperatricis, juraverat, munitiones Cumbrelandiæ & Northumbriæ optinuit præter Bebbanburch.

Henricus, filius Davidis, regis Scotiæ, homagium fecit regi Stephano Eboraci, in augmentum honoris de Huntingdon, datis ei Dunecastre & Carleol. Ceteras munitiones & terras, ^{Dunecastre.} quas occupavit rex David, restituit. Rex autem David receptum filium suum noluit ad Stephanum remittere.

Anno 1138. Veneruntque legati regis Scotiæ ad Stephanum, postulantes Northumbriam dari filio ejus Henrico. Quod abnuente rege Stephano, indutiæ solutæ sunt.

David, rex Scotiæ, obsedit Werc.

Jordanus de Buffey, nepos Walteri Espec, capitaneus opp. de Werc, sprevit obfidionem Davidis.

Wilhelmus, filius Dunethan, nepos Davidis regis, cum parte ^{Waredon} exercitus præmissus, in villa Waredon, quæ est contermina ^{mil. ab Hex-} locis Haugustaldensibus, confedit. ^{ham passibus,} ubi

Subsecutus est rex David cum filio & copiis, & in Chorbrige usque post Purificationem S. Mariæ consistens res provinciciæ perturbare non omisit. ^{brachiorum} confluentia.

Adjacet autem basilica hæc ecclesiæ Haugustaldensi.

Persecuti sunt trans Tinam provinciales, qui confugerant ^{Ecclesiola S.} ad solitudines, & in loco, qui dicitur Tamefeld, irruentes in ^{Michælis.} multitudinem totius provinciciæ quietam & securam, omnes ^{Tamefeld} trucidaverunt, & copiosam prædam abduxerunt. ^{in Dunelmia 3. pas.}

David rex iterum Northumbriam repetit.

Northam, castrum episcopi Dunelmenfis, obsideri fecit, & citius oppidanos ad deditonem compulit, ipsumque oppidum ^{mil. citra} subruï præcepit. ^{Doruentam} flu:

Hoc bellum factum est inter Anglos, Pictos, & Scotos ^{at Cliderhou.} apud Cliderhou die 15. ante nativitatem S. Joannis Baptistæ, in quo Wilhelmus, filius Dunechan, victor fuit.

a Sic, cum duobus punctis sub l. Nostlia habent alia exemplaria.

Pag. 312.

Eodem anno fundata & facta est illa inclyta abbatia S. Mariæ de Bechlanda à nobiliff. viro Rogero de Molbreio, qui eam prædiis & possessionibus, magnisque pasturis & sylvis optime fundavit.

Eodem anno Werc oppidum per conditiones Scotto tra-

David

ditum ab Anglis. Eos rex, xxiiii. caballis donatos, cum armis suis dimisit liberos, oppidum funditus evertens.

David, Scottorum rex, invadit provinciam Eboracensem.

Adjunxit se illi commilitonem cum sua militari manu Eustachius, filius Joannis, cui rex Stephanus Bahanburch abstulerat.

Eustachius.

Habuit autem idem in Northumbria castrum munitiff. Alnewic, & aliud in Eborasciria, scilicet Malton.

archiepiscopus Ebor:

Trustinus animavit Anglos ut cum Scottis configerent.

Fuerunt autem hi principes Anglorum, qui contra Scottos in bello Standardico pugnaverunt.

Wilhelmus de Alba Marla comes; Gualterus de Gaunt; Rodbertus de Brus; Rogerus de Mulbray; Gualterus Espec; Wilhelmus de Percy; Bernardus de Baillol; Richardus de

Stute

Gil

Curceio; Wilhelmus Fossard; Rodbertus de Stuthavilla; Il-

bertus de Lesceio. hunc ipsum, & patrem ipsius Rodbertum de Lesceio Henricus rex ejecit è regno Angliæ. Mortuo rege, Wilhelmum Transversum, qui ex datione regis honori, s. Pontifraccto, præfedit, miles quidam Paganus de honore illo occidit, & iste Ilbertus honorem jure patrimonii possedit. Aduit & cum suis copiis de Notingamskira Wilhelmus Peverel, & Robertus de Ferris de Derbiscira, Galfridus Halfalin.

Qui omnes procedentes versus Alverton in campo quodam de feudo S. Cutberti Standart, id est, malum navis, erexerunt vexillum S. Petri, & S. Joannis de Beverlac, & S. Wilfridi Ripun in eo suspendentes, & corpus Domini superimponentes, ut esset signifer & dux proelii illorum.

sup. Scotti.

Qui omnes à campo dilapsi sarcinas suas à se rejicientes, in

H

ignominiam hujus rei locus ille Baggamor vocatus est.

Comes Hol-
dernes.
Comes
Derby.

Rex Stephanus lætatus super his successibus Wilhelmum de Albamarla comitem in Eboracisciria fecit, & Rodbertum de Ferris comitem in Derbisciria.

Sequitur in veteri codice carmen rithmicum Serlonis monachi, fratris Radulphi abbatis de Parcho, de bello Standartico.

Sequitur

Sequitur ibidem libellus Alredi Rievallensis abbatis de bello Standardico, data opera à Joanne Priore Haugustaldensi suæ Historiæ insertus, ex quo (sup. libello Alredi) hæc quæ secuntur exscripta sunt.

Adfuit & Walterus Espec, vir senex, & plenus dierum, acer ingenio, in consiliis prudens, in pace modestus, in bello providus, amicitiam locis, fidem semper regibus servans. Erat ei statura ingens, membra omnia tantæ magnitudinis, ut modum excederent, & tantæ proceritati congruerent. Capilli nigri, barba proluxa, frons patens & libera, oculi grandes & perspicaces, facies amplissima, tractitia tamen, vox tubæ similis facundiam, quæ ei facilis erat, quadam soni majestate componens. Erat præterea nobilis carne, sed Christiana pietate nobilior, nempe cum liberis careret heredibus, licet ei strenui nepotes non deessent, de optimis tamen quibusque possessionibus suis Christum fecit heredem. Nam in loco amœnissimo, Kircham nomine, monasterium Regularium condidit clericorum, multis illud donariis ornans & ditans possessionibus. Insuper & palatia sua, thalamos suos, cellaria sua in servorum Christi habitacula commutans. Cisterciensem quoque ordinem, cujus vix famam audiverat Anglia, favente sibi glorioso rege Henrico, in has partes advexit, suscipiens fratres de monasterio nobilissimo Clarevallensi per manum à deo dilecti abbatis Bernardi. Qui venientes in Angliam anno D. 1132. nacti locum in valle profundissima super ripam Riæ flu: unde ipsum monasterium Riævallis nomen accepit, multos suæ religionis fama ad optimam æmulationem incitaverunt. Unde in brevi multiplicati super numerum, plurima in regno utroque, Angliæ scilicet & Scotiæ, cœnobia condiderunt. Nam prædictus Walterus, non dum tantis fatiatus beneficiis, in territorio Wardunensi famosissimum per eosdem fratres fundavit monasterium. Waverlenses quoque fratres, qui hæctenus quasi in Angulo latuerunt, cognito, quod ejusdem essent ordinis, Cisterciensium monasteriorum auxerunt numerum. Ita alii ab ipsis Riævallisibus procreati, alii eorum exemplo provocati multis cœnobiis insulam clariorem reddiderunt. Unde nec immerito cœnobium Riævalense ceteris, quæ in Anglia sunt ejusdem ordinis, fama & religione præcellit.

Ibidem est oratio Gualteri Espec ad Anglos pugnatos, artis & omnium adfectuum plenissima.

Oratio ibidem Rodberti de Brus ad David, regem Scottorum.

Quæ secuntur ex annalibus Joannis, Prioris Haugustaldensis, sumpta sunt, quemadmodum & supra.

David rex duas sorores habuit, Mariam & Matildem quæ nupsit Henrico regi. Mariam vero comes Bononiensis ad-

Tom. 2.

Z z

sumptis

pag. 313.
Qualis
Espec.

Origo mo-
nasterii de
Kircham.

Origo Riæ-
vallis
monasterii.

Verodum.
Fratres
Waver-
lenses.

sumpsit in matrimonium, & genuit ex ea hanc Matildem, heredem suam. Hanc enim cum comitatu Bononiensi Stephanus duxit in uxorem, habuitque ex ea filios Eustachium & Wilhelmum, qui immatura morte absque liberis defuncti sunt.

Eustachius }
Gulielmus } fil. Steph. regis.

Origo novi monasterii juxta Morpeth. Eodem anno, id est, 1138. quidam vir potens in Northumbria cepit in sua possessione apud castrum, quod dicitur Morpeth, monachos de Fontibus VIII. No. Januar. qui construxerunt coenobium, s. novum monasterium vocatum. Quibus hoc ipso anno circa Epiphaniæ diem Galfridus, episcopus Dunelmi, benedixit abbatem Rodbertum, sanctum virum. Quos libenter fovit prædictus vir, scilicet Ranulfus de Merley.

Pag. 314. Anno D. 1139. Infantia reginæ Anglorum pax convenit inter duos reges, Henrico, filio regis Scotiæ, apud Dunelmum accipiente comitatum Northumbriæ. Confirmata est hæc concordia per reginam & Henricum, filium regis Scotiæ, Dunelmi quinto Idus Aprilis coram comitibus & baronibus Angliæ, datis obsidibus à Scottis in firmamentum fidei. Qui & accepit conjugem Ada, sororem Wilhelmi comitis de

Henricus princeps Scottorum duxit Ada in uxorem. Warene, & Walerami comitis de Mellant, & Rodberti comitis de Legecestre, habuitque ex ea filios Malcolmum, Wilhelmum, & David. Eodem anno mortui sunt & Gualterus de Gaunt & Rodbertus de Ferres.

sup. Matildem imper.

Eodem anno Stephanus rex obsessam intra quoddam castellum & ad deditionem coactam ex indiscreta animi simplicitate ad Bristouam libere ire permisit.

Eodem anno.

Inimicitia inter Ranulfum, comitem Cestriæ, & Henricum, principem Scottorum.

Ranulfus, comes Cestriæ, insurrexit in inimicitias in eum propter Carleol & Cumbrelande quam jure patrimonii sibi reposcebat.

Eodem anno.

forfan Richmondia.

Galcluth castellum. Alanus comes nocturno furto ascendens per murum irrupit cum suis in castellum de Galcluth, posseditque castellum ipsum

marla

cum thesauro copioso, ejecto Wilhelmo de Albamh cum suis.

Hotun castrum.

Idem Alanus, comes Richemundia, firmavit castrum ad

Forfan Shrifhton.

Hoton, s. terram episcopi Dunelmi, & aggravata est manus ejus super Ripun & homines loci illius.

a Potius anno 1141. ut apud X. Script. b Ita in Cod. nostro. Sed Albanih apud X. Script. Anno

Anno D. 1142.

sup. Walterum, archidiaconum Londoniensem. sup. Gul. Eboracensis.
 Quem proficiscentem ad regem idem comes interceperat,
 & in castro suo de Bitham incluserat.

Eodem anno.

Stephanus rex Lincolniae captus, & ductus ad Bristou.

Gul. de Clerfei, prudenter elapsus de comitis Ranulphi ma-
 nibus, in Thiccehil castrum suum se recepit. Purefei, al-
 ias Clerfei.
 Tichil.

Alanum, comitem de Richemunt, evocatum ad colloquium
 suum, Ranulfus comes apprehendit, & castrum de Galcluit,
 & thesaurum in eo repertum sibi resignare coegit multa famis
 * afflictione. Galcluith.

Galfredus Boterel, frater Alani, comitis de Richemunt, vir
 strenuus, apparuit in bello Lincoln: quo captus est Stephanus. Boterelle.

Eodem anno. Rodbertus quoque Biseth, Prior Haugu-
 staldensis, audita electione ejus, statim domum suam expo-
 suit & fratres, & sub Bernardo, abbate Claræ-vallis, mona-
 chatui se contradidit.

Anno sequente Richardus confirmatus est Prior Haugu-
 staldensis.

Wintringam super flu: Humbrae.

Anno D. 1144. Wilhelmus Cumin cum armatis irrupit in
 monasterium, monachosque circa corpus beati Cuthberti pro-
 stratos in angustia spiritus reperiens, iussit trucidari.

Eodem anno. Comes Ebor. Wilhelmus, inimicitias ad-
 flictus Ranulphi comitis Cestriae & Gileberti de Gant, mo-
 nasterium S. Mariae de ^{Brel} Bridlington castrum sibi fecit. Alanus Gulielmus
 Albemarle,
 comes E-
 bor.

etiam, comes de Richemunt, apud Ripun armatus cum armatis
 irrumpens in ecclesiam, Wilhelmum archiepiscopum secus
 corpus beati Wilfridi irreverenter dehonestavit.

Radulfus Nuvel episcopus Orcadas. ^{um}

Anno D. 1145. Wilhelmus juvenis, nepos Wilhelmi Cu-
 min, apud Merrington ecclesiam Sancti Johannis Evangelistae
 vallo circumcinxit, & custodiam militum ibi disposuit.

Anno D. 1146. Wilhelmus, primus abbas Riævallis, de-
 functus est. Præfuit pro eo Mauritius, à puero educatus in Pag. 315.
 claustrum Dunelmense, monachus, & ad disciplinam rigoris Ci-
 stertiensis voto perfectionis se transferens. Quo post modi-
 cum officio abbatis eodem fervore perfectionis renuntiante,
 substitutus est pro eo Ethelredus abbas.

Defunctus est & Richardus, 2^s. abbas de Fontibus, cui suc-
 cessit Henricus Murdac.

* Affixione MS.

Z 2 2

Anno

Anno 1150. Henricus, filius Gaufridi, comitis Andegavenſis venit Carleol. Exceptit eum rex David magna reverentia, & militiæ cingulo donavit eum, cooperantibus ſibi Henrico filio ſuo & Ranulpho comite Ceſtriæ.

Lanecaſtre. Remiſit autem idem Ranulfus indignationem, qua Carleol patrimoniali jure repoſcere conſueverat, fecitque homagium eidem regi David. Convenit enim inter eos ſermo, ut pro Carlel haberet honorem de Lanecaſtre, filiusque Ranulphi comitis ducturus foret uxorem unam de filiabus Henrici, filii regis Scotiæ.

Coldric munitiuncula. His diebus venit rex Stephanus Eboracum, munitiunculamque Coldric in manus civium diruendam tradidit.

Stephanus rex ædificaturus erat Beverlaci. Proceſſitque rex David cum copiis ſuis ad Lanacaſtram. Revocatus eſt autem ne caſtrum ibi conſtrueret, beati Joannis evidenti revelatione conterritus & comminatione.

Anno D. 1151. Gilibertus, epiſcopus Oliſiponis, prædicans in Anglia, plurimos ſolicitavit in Hiſpaniam proficiſci, Hiſpali obſeſſuros & expugnatuſos.

Comes Caſtriæ & Lincoln: Ranulphus, comes Ceſtriæ, quiddam priſcarum inſidiarum novare velle in regem Stephanum deprehenſus eſt, & artiſimæ cuſtodie traditus; qui & expoſitus plurimo tormento & afflictioni, Lincolniam & alias munitiones ſuas regi reſtituit. Poſt multos autem dies, pro ſe dato obſide Gileberto de Clara comite, nepote ſuo, a vinculis ſolutus, omnia, quæ promiſerat, irrita fecit, obſidemque periculo expoſuit.

Anno 1152. Et rex tunc cum exercitu ſuo confirmavit Wilhelmum, filium Dunecani, nepotem ſuum in honorem

Sciptun. Craſua. ^{ſu} de Scipton & Craſua, munitiunculamque ab hoſtibus conſtructam effregit, ejeſtisque militibus diruit.

Anno D. 1153. Matildis, regina Angliæ, uxor Stephani regis, ^a obiit, ſepultaque eſt in villa regia Fefreſham, in qua conventum monachorum & manſionem eorum ipſa diſpoſuerat.

Henricus princeps, filius Davidis, regis Scotiæ, & nepos Stephani regis, obiit.

Argentaria. ^{ſup. Henricus, archiepiſcopus Ebor:} Querelam etiam fecit apud Carleol regi Davidi ſuper foreſta ſua, quam vaſtaverunt homines regis, qui operabantur in argentaria.

^{ſup. Henricus, archiepiſcopus Ebor:} Idem in præbendis eccleſiæ S. Oſuualdi & Glauoceſtriæ canonicos regulares induxit, prælato eis Unfredo Priore literato & religioſo de conventu Lantonæ.

^a Ex imprefſ. ^b Punctum ſub o.

• Nicolaus Prior de Brincaburg. Brincaburg circa partes Co-
 Magister vero Laurentius divertens keti amnis.
 ab eis, apud S. Albanum monachorum se
 contradidit institutis, post paucos annos
 à rege Henrico Westmonasterii *b* simi-
 liter prælatus, amoto abbate Gervasio, Laurentius ex Dunelmensi
 Westmonasteriensis abbas.
 filio regis Stephani, qui res loci illius juveniliter dissipavit.

Pag. 316.

David, rex Scotiæ, obiit apud Carlel.

Obiit Eustachius, filius regis Stephani.

Simon Sylvanectensis, comes Northamptoniæ, & Ranulphus, comes Cestriæ, obierunt.

Ex Alredi, abbatis Riævallis, libellulo de quadam sacerdote Pag. 317.
impudica Wetadunensis monasterii, à vinculis divinitus
post pœnitentiam soluta.

Inter monasteria virginum, quæ vir venerabilis, ac deo dilectus, pater & presbyter Gilbertus per diversas Angliæ provincias in fervore construxit, unum in provincia Eboracensi situm est in loco, qui aquis & paludibus septus ex re nomen

habet, diciturque Watton, id est, humida villa. Qui quondam, ut refert venerabilis Beda, magno sanctarum mulierum pollebat examine, ubi & beatus pontifex *c* Joannem puellam, ob incautam sanguinis diminutionem fere desperatam, salubri tactu & oratione sanavit.

Ex libello Stephani, primi abbatis cœnobii Mariani Eboraci, quem scripsit de origine & fundatione ejusdem cœnobii.

Anno D. 1078. & 12. regni Wilhelmi mag. regis Angliæ, habitum monachicæ religionis apud Withebeiam suscepi.

Stephanus
monachus
Withebeien-
ensis.

i. e. Withbeiz.

Eo nanque in loco quidam fratres, tunc temporis heremiticam vitam ducentes, ipsum locum in melius renovare cupiebant.

His vero fratribus, quibus sociatus sum, præerat quidam Remfridus.

Is quippe apud locum, qui Gerua dicitur, in Northanhumborum partibus, prius aliquanto tempore commoratus, ibique divinæ contemplationi vacans, solitarius extitit, &c. Ut multi fratres ad eum postea confluerunt.

S. Gerua.

Locus autem ille, quamvis ad ejus introitum fuisset ferarum & avium habitatio, olim tamen in eo extitit fervorum dei ibi degentium fertilis constipatio.

Ipsis moerentibus vale-dicens, solitariam vitam ducendi

a Quæ sequuntur sub anno 1154. in impressis collocantur. *b* Sullimenter in impressis. *c* Sic.

gratia Witthebeiam venit. Sed ibi quoque, audita ejus fama, plures ei sociati sunt.

sup. Stephanus.

Quibus ego quoque conjunctus habitum sanctæ religionis in eodem loco suscepi.

Remfridus pariter omnisque congregatio ipsius consilio annuens & imperio, totius monasterii mihi imposuerunt &c. Ut sit abbas electus.

Quidam ex baronibus regis Wilhelmus de Percey, qui locum ipsum nobis donaverat, videns locum nostrum nuper desertum in multis meliorari, multa adversa, tam per se quam per suos, nobis ingerebat, ac boni poenitens si quo modo nos ab eo effugare posset, arte qua poterat laborabat.

sup. piratæ & latrones.

Atque ad ultimum una nocte conglobati, facto impetu, omnes nos in fugam convertentes, omnia nostra diripuerunt, ac sublatis omnibus, quosdam ex nobis captos ad ignotas terras perduxerunt.

sup. Wilhelmi.

Lestingham monaster: Erat autem non longe ab Witthebia in ipsius regis dominio locus quidam, qui vocatur Lestingham, tum nimirum vacans, sed olim monachorum in eo habitantium frequentia & religione egregius.

pag. 319. Hunc ergo locum, à rege nobis datum, paulatim restaurare, & quæ habitationi monachicæ erant necessaria, paulatim cœpimus ædificare.

Stephanus abbas Witthebeiensis electus, curavit consecrari se in abbatem Lestingamiensem.

Subiit animo, ut ad ^a Lestingham, quia sub sola regis potestate erat, monachus professus, ejusdem quoque loci abbas consecraret.

Inevitabili toties memorati Wilhelmi de Percey violentia coacti, jam quidem publice & injuste ablata nobis Witthebia, ad prædictum locum, qui dicitur Lestingham, ibi saltem manere cupientes, per iussionem regis transmigravimus.

Ibi quoque, nescio quo dei iudicio, latrones circumquaque debacchantes nos persecuti sunt, & res nostras sæpe rapientes, mœrore ^b inedicibili corda nostra perculerunt.

Erat eo tempore quidam comes, nomine Alanus, nobiliori Britonum prosapia exortus, Eudonis videlicet nobilis comitis Britannicæ filius, cum essem in seculo familiariter mihi conjunctus in amicitia. Quandam ecclesiam, in honore

^a Item mox post Lestingham addit *Mon. Angl. T. I. p. 384. col. 2. sed contra fidem Lelandi, & codicem vetustum Bodlesianum.* ^b Ita etiam *Cod. vet. Bodl.* non irradicibili, ut ediderunt *Monastici Angl. confarcinatores.*

S. Olavi constructam, juxta civitatem Eboracensem habebat. Præfatam ecclesiam cum 4. acris terræ, ad construendas officinas, nobis se daturum promisit; atque ut in ipsa ecclesia, in primis licentia à rege accepta, sedem abbatix nostræ propter loci munitationem transferremus, dulciter persuasit.

Ibidem, ut Thomas, Ebor: archiepiscopus, asseruit terram ab Alano datam sui juris esse.

Cum Eboracum venisset ^a, ecclesiam nostram, in qua tunc temporis morabamur, adiit, vidensque quia brevis & angusta nobis ad habitandum esset, terram ad jaciendum fundamentum alterius ecclesiæ primus aperuit, terras etiam, quas hîc inferere non est necessarium, ad sustentationem monachorum ecclesiæ nostræ, liberas & quietas ab omni regali exactione perpetualiter possidendas tradidit. Comes etiam Alanus burgum, quem extra civitatem juxta ipsam ecclesiam habebat, libenter, annuente rege, nobis in perpetuum donavit. Actum est autem hoc anno D. 1088. Paucis autem admodum diebus elapsis, mortuus est amicus noster comes Alanus, atque rex pro ejus anima villas, quæ dicuntur Cliftona & Ouretona, nobis dedit, quæ erant de beneficio ejus.

Ex epistola, sive libellulo, Turstini archiepiscopi ^b * Ebor: ad Gul. archiepiscopum Cantuar: de origine Fontanensis cœnobii per monachos Mariani cœnobii Eboraci.

sup. olim Mariani cœnobii.

De his tresdecim VIII. abbates fuerunt, Richardus Prior pri- Hæc anno-
tata erant
in margine
olim Marianus,
codicis.
mus abbas de Fontibus; Richardus sacrista 2^s. abbas de Fonti-

bus; Robertus de Southwel abbas de Kirkestede; Gervasius supprior abbas de Parco; Gualterus Eleemosynarius 2. abbas de Kirkekefter; Ranulfus abbas de Norwegia; Alexander abbas de Kirkestal. Gaufridus Pictor, Gregorius, Thomas, Haimo, Gamellus monachi obiierunt. Ranulfus cantor solus recessit . . . . . eadem ecclesia venit, qui & primus abbas de Melfa fuit.

*Ex libello incerti autoris de adulterio, quod Ælla, rex Deiro- Pag. 320.
rum, commisit cum uxore cujusdam Ærnulfi Seafar, ditif-
sini mercatoris, & Eboracensis.*

Ærnulfus quod Latine interpretatum dicitur aquilinus.

Lingua enim Anglorum Seafar appellatus, quod Latine Pon-Seafar. tivagus dici potest.

Ælla id temporis morabatur non longe ab eadem villa, apud quam videlicet suam mansionem, sex inde ^c millariis distantem, quam & ipse construxerat, & de suo nomine Ællef- Ællesfuor-
da villa
Ælla regis.
wurdam nuncupaverat.

a Gul. sc. Rufus. b Asteriscus est ab ipsa Lelanda. c Sic.

Hæc

Hæc autem mansio regis XXIII. ab Eboraco distabat miliariis.

Becwida,
villa Æar-
nulfæ Sea-
fari.

sup. dist. ab Eboraco.
Becwida vero XVIII. per eandem viam. Becwide quippe dicebatur illa mulieris possessio.

In veteri codice erant quædam fragmenta epigram-

Huntindun.
maton Henrici archidiaconi I . . . .

De Invidia.

Nequius invidia nihil est, nihil æquius illa.
Nanque nec auctori parcit acerba suo.

Ex libellulo quodam de vita Gildæ, autore veteri.

Prædicabat omni dominica die apud maritimam ecclesiam, quæ stat in Pebidiauc regione, in tempore Trifuni regis innumerabili multitudine ^a illo audiente.

Arturius.

Gildas Arturio semper cupiebat obedire. Confratres tamen ejus regi rebellabant prædicto, nolentes pati dominum. Hueil major natu belliger assiduus, & miles famosissimus, nulli regi obedivit, nec ipsi Arturio.

Finito anni spatio & scholaribus recedentibus ^b à studio, S. abbas Cadocus & Gildas doctor optimus adierunt duas insu-

las, scilicet Ronneth & Echin. Cadocus intravit proximior^cem Guallix, Gildas adjacentem Angliæ.

Gildas fundavit in honore sanctæ & individuæ Trinitatis oratorium, & juxta illud suum cubiculum, non in illo tamen . . . . suum lectum, sed sub alta rupe positum.

sup. Gildam.
Venerunt piratæ qui adfixerunt illum.

Reliquit insulam, ascendit naviculam, & ingressus est Glas-

coniam cum magno dolore, Melua rege regnante in æstiva tyranno

regione". Obsessa est itaque ab Arturio rege cum infinita multitudine propter Guennumar uxorem suam violatam & raptam à prædicto iniquo rege, & ibi ductam, propter refugium inviolati loci, propter munitiones arundineti, ac fluminis, & paludis, causa tutelæ.

Glestibiri ex ordine primi vocabuli, scilicet Gles Anglice, vitrum Latine, beria civitas. Leland. vel rectius, cu . . . .

Pag. 321.

E 31°. cap. 1. libri *historiæ Ranulphi, alias Radulphi, Hygedeni, monachi Castrensis.*

Plinius libro 2. Thile à sole nomen habet.

^a F. illum. ^b Gildas vero prædicabat in civitate Ardmaca. ^c Evanuit in eod. nostro. E Galeano proinde restitui, in cujus etiam margine, i. e. Sumerf: ad-jiciuntur. cap^o.

capo. 35.
Duo Patritii, unus episcopus, alter abbas.

capo. 37. Leland.
Multis locis è Beda desumptis probat, Scottiam ab eo Hi-
berniam frequenter vocari.

Ibidem.
Scotti quasi Scythæ dicti.

cap. 38.
Ad "LLine" in Northwallia
Est insula permodica,
Quæ Bardefeia dicitur.
A monachis incolitur,
Ubi tam diu vivitur,
Quod senior præmoritur.
Ibi Merlinus conditur
Sylvestris, ut asseritur.

Ibidem de Merlino Sylvestri.
Ad fylvam tendens propere,
Arthuri regis tempore,
Prophetavit apertius
Quam Merlinus Ambrosius.

Ibidem.
Ad ortum amnis Conwey,
Ad clivum montis Erery,
Dinas Embreis, ut comperi,

Dinas E-
meris.

collem
Sonat montem Ambrosi.

Ibidem.
Ruthland in confinibus
Terengel est fons modicus,
Qui non marinis ^b motibus
Die bis undat fluctibus ;
Sed undis crebro deficit,
Undis vicissim sufficit.

Plinius Novocomensis li-
bri 4. epistola ultima ejusmodi
fontem exquisitissimis verbis
depingit.

Ibidem.
Ad Basingwerk fons oritur,
Qui facer vulgo dicitur.

capo. 40.
Alfredus Beverolacensis.] Hoc est à loco, qui Penwith-
streat dicitur, xv. leugis ultra Michaelsstow in Cornubia, us-
que ad Catenes, quæ est trans Scotiam. In latitudine habet
plus quam ducenta milia passuum à Menevia, quæ est in ex-
tremo Walliæ, usque Gernemutam in Norfolcia.

Pag. 322.
Longitudo
Britan:

^a Neugn al. ^b Sic, cum puncto sub t. Lege, moribus, è Codd. Bodl. &
Edit. Galeana.

Versus Alfredi Beverolacensis.

Illa quidem longe celebri splendore beata
Glebis, lacte, fanis supereminet insula cunctis.

Insula prædives, quæ toto non eget orbe,

Et cujus totus indiget orbis ope.

Insula prædives, cujus miretur, & optet,

Delicias Salamon, Octavianus opes.

E cap^o. 42. de mirabilibus Angliæ.

Peketon. Apud Peketon ventus egreditur de cavernis terræ tam valide, ut si vestes injectes ejiciat.

Ibidem, autore Giraldo Cambrensi :

Dea flu. Quod singulis mensibus, ut asserunt accolæ, vada sua solet mutare.

cap^o. 43.

Vallum Of- Insuper & rex Offa, ad perpetuam regnorum Angliæ & faicum. Walliæ distinctionem habendam, fecit fossam prælongam, quæ ab Austro juxta Bristoliam sub montibus Walliæ jugiter se extendit in Boream, fluminaque Sabrinæ & Deæ.

cap^o. 45.

[Fosse.] Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab Austro in Boream extensa, quæ incipit ab angulo Cornubiæ in Totenes, & terminatur in fine Scotiæ apud Catenes.

Ranulphus.] Verius tamen, secundum ^a aliquos, incipit in Cornubia, tendensque per Devoniam, & Somersete, juxta ^b Twekesbyri, supra Cotefwolde, juxta Coventre, usque Leyrcestre procedit. Indeque per vasta plana versus ^c Vulturum^o progrediens, apud Lyncoln terminatur. Leland. The English Interpretation of this printed hath for versus Vulturum toward Newark.

[Watlingestreete.] Wattelingstreate tendens per transversum prioris viæ, videlicet ab Euro-Austro in Zephyrum Septentrionalem, incipit à Dovaria, transiens per medium Cantix, ultra Tamisiam, juxta London, ad occidentem Westmonasterii, indeque procedit ^d ad S. Albanum ad occidentem per Dunstapulam, per Stratoford, per Toucester, per ^e Weddunam, ad austrum Lilburne, per ^f Atherston, usque ad montem Gilberti, qui modo Wreken dicitur. Deinde transcendit Sabrinam, juxta Wrekecester, tenditque ad Stretton, & inde per medium Walliæ usque ad Caerdigan, & in mare Hibernico terminatur.

Pag. 323.

Ermingestreate tendens à Zephyro in Eurum, & incipit à Menevia in Westwallia, procedens usque ad portum Hammonis, qui modo dicitur Sowthampton.

Rekenildstreate tendens ab Aphrico in boream Vulturna-

^a Alios Codd. Bodl. alique. ^b Tettesbury al. & sic Codd. Bodl. ^c Newerk Codd. Bodl. alique. Neque aliter exempt: Angl. ut notavit ipse Lelandus. ^d Juxta pro ad in Codd. Bodl. alisque. ^e Ita & Codd. Bodl. Wedmam autem in Ed. Gal. ^f Sic etiam in Codd. Bodl. Atheriscotiam Ed. Gal.

lem, & incipit à Menevia prædicta, tenditque per Wigorniam, per Wicombe, per Brimingham, Lichefeld, Darbe, Chesterfeld, Eboracum usque ad ostium Tinæ flu:

cap^o. 47. de urbibus.

Leland.

Charrey, corrupte forsan pro Cair cei, Chicestre, quæ olim apud Saxones Ciffancester. Cair Segent, id est, Silcestre super Tamesim non longe à Reding.

Silchester
longiuscule
distat à
Tamesi.

Ibidem.

Snotingham, quod sonat speluncarum mansio, quas Dani, ut ferunt, ibidem perhendinantes excaverunt de sub saxo.

Ibidem de Lincolnia.

Forfan eam rex Lud fundavit.

Ibidem.

Leyrcestre sita in meditullio Loëgrizæ, super amnem Soram, & super fossam plateam regalem.

 Loëgrizæ.
Sora: qui
flu: antiqui-
tus Liger,
& Legra.

cap^o. 48. de Alcluit.

Tandem circa annum domini 870. vastantibus Danis partes Transhumbranas, destructa est & illa.

Volunt alii, quod Alcluith sit urbs illa, quæ nunc vocatur Burgham. Burgham, in borealibus finibus Westmerland, juxta Cumbreland, super flu: Edune sita, cujus miranda adhuc apparent vestigia.

Ibidem.

Hagustaldensis ecclesia locus est 80. millibus passuum ab Eboraco ad Zephyrum borealem disparatus.

Ibidem, loquens de urbe Legionum super Uscam.

Hoc in loco Amphibalus, doctor Albani, extitit oriundus.

Ibidem de Deua, quæ vulgo Westchester.

Cujus fundator ignoratur. Hæc est urbs, quam rex Northumbriæ Ethelfridus contrivit. Tandem per Ethelfledam, Merciorum dominam, egregie reparata & adaucta fuit.

Numismata quoque Julii Cæsaris, & aliorum illustrium inscriptione insignita, aliquando sunt effossa.

Cestria de castro nomen quasi Castria sumpsit.

Pag. 324.

cap^o. 49. de provinciis.

Et ergo sciendum, quod provincia Eboraci solummodo se extendit hodie ab arcu Humbræ flu: usque ad flu: Teise: & tamen sunt in eo 22. hundredi.

Yorkshyre, Durhomeshyre, Northumbreland, Cairlielshire, Cumbrelandshyre, Applesbyshyre cum Westmerland, Lancastreshyre, quæ continet quinque modicas Shiras.

a Reffe conjicit Lelandus. Adstipulantur etenim Codd. nostri, & Ed: Gal.

Describente Angl: Gul: Mag:

præter Cornubiam.

Inventi sunt 36. & dim. villæ 52. M. 80æ. ecclesiæ parochiales 45. M. & duæ, Feoda militum a 75. M. de quibus religiosi habent 28. millia & quindecim.

capo. 50.

Interpretatur vocabula Saxonica ad leges pertinentia.

capo. 51°. de Limitibus septem regnorum.

pag. 325.

capo. 56.

Quando sedes Lindisfarnensis apud Kungestre five Cuningesburg ponebatur, qui locus hodie Ubbanford super Tuedam dicitur. Leland. Errat hîc Ranulphus. Nam Cuningcestre hodie truncato vocabulo Chestre appellatur, distatque à Dunelmo plus minus quinque passuum millibus. Ubbanford autem hodie Norham appellatur.

capo. 6. 5i. libri.

Cujus ^b corpus postmodum etiam cum corpore Gueneveræ, uxoris suæ, sub anno domini 1180°. tempore regis Henrici 2i. repertum est, & ad ecclesiam translatum, sicut refert D. Giraldus distinctione 1. capo. 18. qui tunc vixit, & ossa Arthuri contrectavit.

Ibidem super illo loco Henrici Huntingdunensis, ubi loquitur de bellis ab Arthuro in Britannia gestis, & præcipue super Duglas flu: qui est in regione de Juës.

Hodie flu: ille vocatur Dugles, & currit sub urbe de Wigan, per decem millia à Merse distante in comitatu Lancastriæ.

capo. 7°. 5i. libri ubi loquitur de proelio inter Ethelbertum, regem Cant: & Ceaulinum, regem Westfax: & Cutham ejus fratrem.

Sed ab eis fugatus est, duobus ex ejus ducibus apud Gilbandunum occisis, & hoc fuit primum bellum inter Saxones.

capo. 10. 5i. libri.

Alia chronica dicit, quod Sebertus, rex Orientalium Ang:

sup:

construxit ecclesiam S. Pauli. Justum vero constituit episco-

pum apud urbem Dorubrevi, quæ modo Rouecestre dicitur à quodam primario Roffe, distans à Dorobernia 24. milliaribus.

capo. 18. 5. libri.

Hanc autem Werburgam Sanctimonialem præfecit patruus suus rex Etheldredus in quibusdam monasteriis virginum, videlicet apud Trikingham, Wedunam, & Hamburgam. Sed apud primam obiit, & apud 3^{am}, ut ipsa vivens jusserat, sepulta

^a 60015. in Ed. Gal. Quin & alia etiam variant exemplaria, cum in hoc numero tum in numeris precedentibus. Idcirco è libro magno censuali emendari debent. ^b Id est, Arthuri regis.

fuit,

fuit, ubi per trecentos annos usque ad Dacorum adventum incorrupta jacuit. Denuo hyemantibus Danis apud Repingdune, & fugato rege Burdredo, Hamburgenses cives, sibi timentes, cum feretro, corpus virginis continente, tum primum in pulverem resoluta ad Legecestriam, quæ nunc Cestre dicitur, tanquam ad locum tutissimum contra stragem barbaricam confugerunt.

cap. 22. 5i. libri de Aldhelmo.

Pag. 326.

Scriptit egregios libros de virginitate, de termino Paschali, de veteris ac novi testamenti floribus, de charitate, de sensibilibus rerum natura, de regulis pedum metricorum, de metaplasmo, de metrico dialogo.

cap. 28.

Sed & S. Almundus martyr, filius Aluredi, regis Northumbriæ, qui in parte Ethelmundi venerat, occubuit, cuius corpus apud Album monasterium primo, deinde apud Darbeiam urbem in ecclesia aquilonali, suo nomine constructa, reconditur. Leland. Hoc bellum gestum erat inter Ethelmundum, ducem Merciorum, & Weofitanum, ducem Wiltonensium.

Alcmundi
cædes.
Ethelmundus
subregulus
Merciorum.

cap. 30. 5i. libri.

Dani cum multa classe apud Occidentales Britones in loco, qui dicitur Curvalia, applicuerunt, & foedus cum Britonibus iniverunt, qui simul conglobati, fines regis Ecgberti invaserunt. Sed apud Hegifstodon superati sunt.

Ibidem.

Rex ipse tradidit Mudwennæ, in Angliam venienti, terram, ^{unam} pro duobus virginum monasteriis condendis, in Arden apud Polleswortham, quod usque hodie extat.

Quæ tandem apud insulam Andreseiam juxta Burtoniam post septennem inclusionem in domino obdormivit.

Insula S.
Andree.
Mudwennæ
obitus.

cap. 32. 5i. libri. Tempore Ællæ, tyranni Northumbriæ.

Dani destruxerunt urbem Alcluit, & a partibus Northumbriæ transierunt ad Estangliam per annum hyemantes apud Thetford, quo quidem anno Hinguar & Ubbo S. Edmundum occiderunt.

E cap. 1. 6i. libri.

Ac etiam Joannem monachum de ultimis Walliæ finibus de monasterio S. Davidis Meneviæ ad se vocavit.

Ibidem.

Hamburgenses indigenæ, qui quinque milliaribus à Rependon distant.

cap. 4. 6i. libri. tempore Edwardi Senior:

Civitas Cairlegion, sive Legecestria, quæ modo Castria dicitur, ope Etheldredi, ducis Merciorum, & Ægelfledæ, uxoris suæ,

suæ, post confractiones per Danos factas restaurata est, & novis muris circumdata, & pene ad duplum quam prius restaurata, ita ut castrum, quod ab olim ibidem extra muros juxta aquam positum fuerat, nunc intra muros urbis situetur.

Pag. 327.

cap. 5. 6. libri. Edwardus Senior.

Rex, audita morte sororis suæ, subjugavit sibi Tamworth & Snotingham, ubi construxit novam urbem ex parte australi contra antiquam urbem, ponens pontem super Trentam inter utranque urbem.

Ibidem.

Rex Edwardus Senior condidit urbes de Toucestre, & Wigmore, & destruxit munitionem, quam Dani fecerant apud Temesford.

Rex Edwardus construxit urbem apud Thilewale, quæ est in borealibus finibus Merciorum juxta aquam de Mersey, ubi posuit custodiam militum.

Mersey

Inde transiens aquam restauravit urbem de Manchester, quæ

finibus

est in australibus partibus Northumbrorum. Leland. Ponit Manchestre tanquam urbem Northumbrorum, eo quod provincia Lancastræ olim fuerit sub ditione regis Northumbr:

cap. 11. 6. libri.

In fylva de Werwel, quæ nunc Harewood dicitur. Leland. ubi cœnobium erat sacrarum virginum.

cap. 15. 6. libri. anno quo nupsit Emma Ethelredo regi.

Quo & anno fundatum est monasterium Burtoniæ super Trentam per quendam optimatem Ulricum Spot.

cap. 17.º.

In Dorsetania provincia juxta Gillingham contra Edmundum Irenside pugnavit.

sup. Canutus.

cap. 28. ex histor. Gul. Meldun:

Nam manibus & pedibus pennas nescio qua nexuerat arte.

cap. xxix.

Apud Hastinum in loco, qui dicitur Pevenesey.

cap. 1.º. libri 7i.

Rex Gul. mag. firmavit castrum apud Notingham, & aliud apud Lincoln, & duo castra apud Eboracum.

cap. 3. 7. libri.

Hic quoque composuit librum ordinalem ecclesiastici officii, quod consuetudinarium vocant, quo fere tota Anglia, Wallia, & Hibernia utitur. Dictavit etiam vitam S. Aldhelmi.

cap. 4. 7. libri.

Et redacta est hæc descriptio in unum volumen, positaque est in Archivis regis apud Wintoniam.

cap.º.

Oliverius
monachus
volabat.
Adventus
Gul. Nothi
in An-
gliam.

capo. 10. 7. libri.

Gul. Meld. Quidam Hardingus, Stephanus nomine, à puero Shireburnæ monachus Scotiam tandem adiit. Postremo Franciam conscendit, ubi liberalibus artibus intendens, divini amoris stimulos accepit, & Romam tandem cum quodam condiscipulo suo adiit, &c. Postea Burgundiam venit, & ingressus in Molismo magno & amplo monasterio crinem deposuit. Leland. ubi cum vidisset nimium luxum, cogitavit de arctiori vita, & loco mutando.] Ranulphus. Soli 18. monachi cum abbate Hardingo monasterium illud dimitunt. &c. Igitur Cistercium adeunt, locum prius saltuosum, nunc monasterium famosum, &c. Post hoc anno gratiæ 1135. ordo ille per quendam Gualterum Espek in Angliam adductus fuit, constructo monasterio Cisterciensis ordinis apud Rivallem.

Pag. 328.
Stephanus
Hardingus
primus ab-
bas Cister-
tiensis cœ-
nobii.

Gualterus
Espek con-
struxit Ri-
vallenfe
monaste-
rium.

capo. 16. 7. libri.

Hi nempe congregati ex reliquiis Hospitaliariorum, sedem sibi statuerunt in porticu templi Hierosolymitani, qua de re vocati sunt milites templi, &c.

Qui tandem ob ignominiosam apostasiam, & in Christum blasphemias, circa annum gratiæ 1312. sub papa Clemente 5°. deleti sunt.

capo. 17. 7i. libri.

Robertus, quondam comes Normanniæ, & frater Henrici primi, obiit apud Cairdif. Sed sepultus est apud Gloverniam ante magnum altare.

Eodem tempore.

Fundatus est prioratus de Northton in provincia Cestriæ à Gulielmo, filio Nigelli.

Eodem tempore.

Fundatum est monasterium de Cumbremere in eadem provincia.

capo. 18.

Thrustanus, Eboracensis archiepiscopus, eximius fundator monasteriorum Hagustalduni, Fontium, aliorumque octo, suscepto habitu monachico apud Pontem fractum in bona senectute obiit.

22°. capo. 7. libri.

secundus.

Rex Henricus duxit primo exercitum in Walliam, & firmavit castellum de Rudlande, & fundavit monasterium de Basingwerke.

capo. 25°. 7i. libri.

Cujus mores & actus Stephanus Cantuariensis luculenter descripsit. Ac ne præfens historia careat insigniis tanti ducis, libellum Stephani cursim statui defflorare.

Stephanus Cantuar: historiographus. Hic forsan idem est qui scripsit vitam Thomæ Bedeketi.

capo.

capo. 26. 7. libri, in expeditione in terram sanctam.

Rex Franciæ, delicta suorum diffimulans, nomen Agni fortitus est. Rex vero Angliæ nihil inultum relinquens nomen Leonis promeruit.

Pag. 329.

capo. 34. 7. libri.

Charteley.
Beefton.
Deulencres
monasterium.

Ranulphus, comes Cestriæ, rediens de terra sancta, ædificavit castra de Charteley, & de Beefton, & abbatiam de Deulencres albi ordinis, ad quorum sumptus castrorum cepit tallagium per totam terram suam.

Leland. Scribit in eodem capo. de maximis sumptibus, quos Stephanus Cantuar: profundebat in translatione Thomæ, canalibus vino fluentibus.

Ibidem.

Unde & expensas, quas Stephanus in hac solennitate exhibuit, 4us. ejus successor Bonifacius vix persolvit.

capo. 34. 7. libri.

Sepultura
comit: Cestriæ.

Ranulphus, comes Cestriæ, Lincolnæ, & Huntingdune, obiit apud Walingford, & sepultus est apud Cestre in capitulo monachorum cum progenitoribus suis, cui successit Joannes Scoticus, filius sororis suæ. Iste autem Ranulphus decessit sine liberis, habens quatuor sorores, quarum senior Matilda nupsit Davidi, comiti Scotiæ, de quibus processit Joannes iste. Secunda soror Mabilia nupsit comiti de Arundel. Tertia Hagnes nupsit comiti Darbeiæ Gulielmo de Fer-

rariis. Quarta ^{Auicia} Hawisia nupsit comiti Wintoniæ Roberto Quincy.

capo. 35. 7. libri.

Polyd: adjutus opera
Boëthii Hectoris de
hac re non infeliciter
scribit fol. 323.

Joannes Scoticus, comes Cestriæ & Huntingdoniæ, obiit sine liberis apud Darenhawle ^e 11°. Idus Jun: & sepultus est apud Cestre. Unde, quia terra sua gaudebat regali prærogativa, comitatus ejus ad regias manus devenit, datis aliis terris heredibus suis sororibus in compensationem, ne tam præclara dominatio inter colos feminarum dividi contingeret. Habuit nempe iste Joannes 4. sorores, Margaretam, quæ

alias Alano

1 Poly. duas
puellas numerat.

nubens Joanni de Galwey genuit 1 puellam Devergoyl, de qua nupta Joanni Bailoil processit Joannes de Bailoil, rex Scotiæ. Altera soror Isabella nupsit Roberto de Bruse. Tertia soror Matilda obiit sine liberis. Quarta soror Alda nupsit Henrico de Hastiinges.

cap. 37. 7. libri.

Interim milites Simonis tenuerunt castrum de Kenelworth per dimidium annum contra totius Angliæ exercitum.

capo.

capo. 38. 7. libri.

Rex Edwardus Walliam adiens castrum de Flint de novo ^{Flinte.} fundavit, castrum de Ruthland firmavit, ubi Lewelinus subdidit se regi, dando pro transgressione L. M. librarum, & pro insula de Anglesea M. marchas per annum, &c. Ibidem de rebellione Lewelini ejusque cæde, & de Davide ejus fratre suspenso & in partes divisio. Sic fuit hic Lewelinus ultimus principum Walliæ.

39^m. caput apertissime, & fere ab ovo, causas imperii Anglorum in Scottos "recenset." Pag. 331.

Ibidem

Mentionem facit de Radulpho Bruze historiographo.

capo. 40. 7. libri.

Obiit sine prole Edmundus, comes Cornubiæ, filius Richardi, comitis Cornubiæ, & regis Alemanniæ, qua de causa rediit comitatus ille ad coronam.

Ibidem.

^{sup. primus.}

Rex Edwardus dedit filio suo Edwardo principatum Walliæ, & comitatum Cestriæ.

cap. 41. 7. libri.

Rex Edwardus obiit die translationis S. Thomæ juxta Cairliel apud Burgum super fabulum 35°. regni sui anno.

capo. 43. 7. libri.

Rex Angliæ captus est apud castrum de Nethes in Westwallia, sed apud castrum de Kenelworth custodiendus demandatur.

Lelandus.

Ranulphus Castrensis deduxit historiam suam usque ad annum D. 1348°.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon. in bibliotheca collegii Exoniensis.

Videtur esse error in numero annorum sequentium.

Anno D. 1376. obiit Simon Langham card: apud Avinionum, quod ipse à fundamentis reparaverat. Ossa quoque ejus post 3. sepulturæ annum delata sunt ad Westmonasterium, ubi nunc quiescunt humata.

Anno 1357. Liberatus est David le Bruze de diutina custodia 11. annorum, qua tenebatur in castello de Odiham, magna mediante redemptione.

Anno 1359. Circa hæc tempora rex Edwardus castrum de Windesore, ubi natus fuerat, pulchris ædificiis splendide decoravit, & in eo liberam capellam collegialem ordinavit. Et hoc idem fecit in palatio suo de Westminstre, consulente

Tom. 2.

^a Adjeci.

B b b

eum

Wikam.

eum ad hoc D. Gul. Wikham, quem rex de paupere clerico assumens constituit supervisorem operum suorum.

Anno 1361. Edwardus, princeps Walliæ, duxit in uxorem comitissam Cantia, relictam D. Thomæ Holand, quæ olim separata fuit à comite Sarum causâ dicti militis.

Eodem anno D. Joannes de Gaunt, filius regis, factus est dux Lancastriæ ratione uxoris suæ, filia & heredis Henrici, quondam ducis Lancastriæ.

Pag. 332.

• Anno 1359. Normanni cum modica classe Angliam ap

Winchelfy.

Winchelse Idibus Mart. appulerunt, ipsamque villam in . . . . . runt, quosdam occiderunt, & ex parte combusserunt.

Anno 1365. natus est Edwardo, principi Walliæ & Aquitania, filius Edwardus vocatus, qui 7. ætatis suæ anno vitam finivit.

Eodem anno D. de Cowsey Gallus apud Windesore duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Angl.

Anno D. 1366. Burdegalis natus est Edwardo principi secundus filius suus Richardus, quem Richardus, rex Armorum, de sacro fonte levavit.

Anno 1369. mense Aprili Leonellus, filius regis Edwardi, & dux Clarentia, cum electa multitudine nobilium Angl. transivit versus Mediolanum ad ducendum filiam Galeatii in conjugem, cum qua haberet medietatem domini Mediolanensis. Tandem matrimonio inter eos gloriose celebrato, ipse dux circa festum nativitatis beatæ Mariæ diem clausit extremum.

Leonelli mors.

• Anno 1370. regina Angliæ, mulier nobiliss. obiit, quæ apud Westmonasterium honeste humatur.

Hakewodde.

Circiter hæc tempora floruit famosus miles Angl. . . . . Johannes Haukewoode, habens secum illam albam comitivam superius nominatam, quæ nunc contra ecclesiam, nunc contra præfatos dominos bella fovebat, multa & magna ibi mirabilia operatus est cum suis.

Papam scilicet, & ducem Mediolanensem.

Anno 1372. Comes Penbrochia, capitaneus classis Angl. captus cum multis nobilibus à classe Hispanica in ipsis faucibus portus Rupellarum.

Anno 1375. Simon Sudbyri translatus ab episcopatu London: ad Cantuar:

Alicia Porres, concubina Edwardi 3.

Petrus de la Mare, delator facinorum Aliciæ Porres, carceri in Notingham deputatur.

Anno 1375. obiit Edwardus le Dispenfer, miles probus & au-

a Sic, cum signo sub 5. b Sic etiam cum signo sub 0.

dax in castro suo de Cairdif, & in ecclesia monachorum de Tewkesbyri honestæ traditur sepulturæ.

Circa annum D. 1376. surrexit in Universitate Oxon. quidam Mr. Joan: Wiclif de partibus borealibus secularis doctor in theologia, tenens pub . . . . scholis & alibi hæreticas & erroneas, ac st . . . . universalis ecclesiæ contrarias & absurdas . . . . ones, & præcipue contra monachos, & alios religiosos possessionatos, ac ut suam hæresim contra insultan . . . . fortius ac latius propalaret, accivit sibi c . . . . unius sectæ simul in Oxon: habitantes, longis vestibus de rufeto indutos, & nudis pedibus incedentes, hujusmodi errores in populo ventilantes, & palam in eorum sermonibus prædicantes.

Wiclif.

Pag. 353.
Secta Wiclifitarum.

Lelandus.

Deinde scribit, ut papa bullas miserit ad archiepiscopum Cantuar: & episcopum London: ut Wiclivum & ejus fautores in custodiam traherent: utque tandem, præfente Joanne de Gaunt duce Lancastræ, causa ab episcopis apud S. Paulum Londini tepide ventilata fuerit, & postremo ut Wiclivo & suis indictum silentium. Sed tandem contemplatione Dominorum eadem opiniones & pejores reassumentes in eorum malitia fortius perititerunt. Eodem vero dictæ examinationis die S. Pauli London ad quoddam verbum minatorium, ex ore ducis Lancastræ episcopo London: prolatum, illico Londonienses, graviter hæc & alia ferentes, unanimiter consurrexerunt, & armis assumptis, si ipsum invenissent occidissent, atque hospitium suum de Savoy igne consumere festinabant. Sed episcopus London: ne hoc fieret magna instantia impedivit.

Joannes de Gaunt fautor Wiclivi.

Savoy.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon: in bibliotheca collegii Regalis. Pag. 334.

Robertus Knollis Anglus Normanniam & Britanniam miserabiliter depopulatus est. Knollys.

Circiter annum D. 1359. Mortuus est Armachanus die S. Edmundi regis, cujus ossa succedente tempore in Hiberniam delata sunt, & apud Dundalke, ubi natus fuit, sepulturæ traduntur. Armachanus.

Circa idem tempus D. rex ad instigationem Gulielmi Wikkam in castro de Windeshore multa bona ædificia fecit prosteri, & alia plurima pulchra & sumptuosa reædificari.

Anno 1363. obiit Simon Illepe, archiepiscopus Cantuar: qui fundavit unum collegium Oxon: pro monachis ecclesiæ Christi Cantuar: & secularibus ad invicem, ita quod monachi principales essent ejusdem; sed monachi expulsi post ejus mortem favore successoris sui Simonis Langham &c. Ut monachi, facta ad Ro: sedem appellatione, collegium postea recuperaverint. Colleg: Cantuar:

Leonellus. Leonellus, dux Clarentiæ, filius Edwardi 3. qui filiam Galeatii, ducis Mediolanensis, in uxorem duxit, obiit non sine suspitione veneni.

Obiit ducissa Lancastræ, filia Henrici boni, ducis Lancastræ, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Circiter ultimos annos Edwardi 3. Thomas, nobiliss: comes de Warwike, ex peste Caleti obiit. Corpus ejus postea in ecclesiam collegiatam beatæ Mariæ de Warwike delatum est.

Utredus. Circiter hæc eadem tempora inter alios oratores missus est Utredus, doctor theologiæ, ad pont: Ro: ut superfederet reservationibus beneficiorum & episcopatum in Anglia.

Impetum facturi erant Londonienses in Joannem de Gandavo, ducem Lancastræ, quod contumeliosum nescio quid dixerat episcopo London: in causâ Joannis Wiclif.

Lelandus.

Ego alias legi hunc impetum in Joan: Gandavum factum, quia in vinculis tenebat Petrum de la Mere, nobilem Hereforden: provintiæ, & delatorem facinorum Aliciæ Porres, quam Edwardus 3. in delitiis habuit.

Offenham & Ambresey maneria abbatis de Eveshamo.

Simon Langham. Cujus corpus apud Roupas juxta Avinionum inter fratres Cartusienfes in ecclesia nova, quam à fundamentis fecerat construi, est sepultum, & processu temporis ossa ejus inde ad Westmonaster: delata.

Pag. 335. *Ex paralipomenis, exemplari Polychronici, quod est Oxon. in bibliotheca Magdalenaici collegii, adjunctis.*

Anno D. . . . dux Lancastræ Henricus apud Leyrcestre obiit, ubi & sepelitur.

Genus Gul: Gul. Wikam de infimo genere utpote credebatur servilis conditionis.

Wikam. Circa annum 1300. 11. die mensis Januarii natus est in castello de Anglham in Vasconia Edwardus, primogenitus Edwardi principis, qui postea circa ætatis annum 7. in Vasconia ab hoc seculo est substractus.

Ifabella, filia Edwardi 3. nupsit Windesforæ D. de Cowfey, qui fuit obses pro rege Franc. in Anglia.

Edwardus Niger princeps. Dicebatur quod erat in Vasconia intoxicatus.

Venit rex Navarræ ad Edwardum 3. ad manerium suum de Claringdon.

Filix Petri, regis Hispaniæ. Dux Lancastræ & comes Cantabr: frater suus, redierunt in Angliam de Vasconia cum duabus sororibus, filiabus Petri quondam regis Hispaniæ jugulati, quarum seniore duxit in uxorem, comes juniorem accepit.

Naufragium classis, destinatæ ad ducem Britanniæ, cujus præfectus erat Joannes de Arundel, frater comitis de Arundel.

Capitanei

Capitanei Cantianæ seditionis.

Jac Sheepe, Jioz Wrawe, Tom Tilar, Wat Miller, Hob Carter, & Jak Straw.

Cancellarium & thesaurarium inventos decapitaverunt, & alios quindecim trucidaverunt in turre London. Sumentes caput archiepiscopi in hasta, super quam prius fixum erat caput Joannis Munsterworth, posuerunt super pontem London.

D. Wilhelmus Ufford, comes Suthfolchiæ, morte repentina Ufford. præventus, in aula Westmonaster: diem clausit supremum.

Soror regis Boëmiæ & imper: Alemanniæ, nomine Anna, futura regina Angl: applicuit ad Doverum.

Scoti ceperunt castrum de Werke super Twede.

Edmundus Bromefeld de Burgo Edmundi fuit electus in Bromefeld. abbatem Burgi ab episcopo Ro. sed rex eum admittere noluit. Postea electus fuit in abbatem S. Crucis Burdegalis, quod munus quia sprevit Vindesforæ in carcere detentus fuit.

Versus abbatiam de Alencestre in ditione abbatis Eove- Pag. 356. thamiæ.

Eodem anno quo Wiclif obiit Edwardus le Burser factus est [1384. 8. capitaneus Gandavensium, ipsis petentibus. R. 2.]

Cardinalis de Angl. dominus Gul. Elfton, quondam mona- Gul. Elfton chus Norwicensis. Card.

Eodem anno orta est dissentio instinctu juvenum inter regem & ducem Lancastriæ, unde subtraxit se ad castellum suum de Pontfract; sed paulo post redierunt in gratiam, mediante Joanna, matre regis.

Victoriæ Richardi regis, qui Scotorum magnam partem ultra mare Scoticum fugavit, qua expeditione Edinburgus conflagravit una cum abbatia vicina, & Menros, Cistert: ord: cœnobio.

Joanna, mater Richardi regis, ob mœrorem Joannis Hol- Joanna, ma- land [4 filii] sui obiit, & apud Stanford sepulta est. ter Richar- di 2. regis.

Thomas de Wodestok, comes de Bokingham, factus est dux Gloverniæ [9. R. 2. 1385.]

Edmundus de Langeley, comes Cantabr: factus dux Ebor: [9. R. 2. 1385.]

Michael de la Pole, regni cancellarius, factus comes South- folchiæ [9. R. 2. 1385.]

Comberworth hæreticus, sectator Wiclifi, ductus ad ca- Comb- strum de Banbyri, deinde abjuratus fuit generosus de pro- worth hæ- vintia Oxon: reticus.

Rex Armeniæ expulsus regno suo per Tartaros venit in Angl: tractaturus de pace inter regem Franc: & Angl: Quod cum secundo tentasset, non est in Angliam admittus, quia spe prædæ rediturus erat.

a Fratris scripserat Lelandus. Mutavit Burtonus.

Joannes,

Joannes, dux Lancastræ, cum exercitu petiit Hispaniam nomine regni sibi per uxorem debiti, &c. Ut multi ex ejus militibus dysenteria perierint. Tandem data pecunia duci Lancastr: conventum est, ut rex dum viveret Hispania potiretur, posteaque ad Joannem ducem & ejus heredes deveniret.

Michael de la Pole.

Michael Pole, cancellarius Angl. in parlamento, quod rex per proceres coactus collegit, prodicionis damnatur: sed postea Caletum fugit & ad . . . Parisios ubi obiit, & ejus opes Ver, marchio Dublinæ, una cum illo exul adeptus est.

Pag. 337.

Percy cog: Hatespurre. Gualterus Disse.

Henricus Percy junior, quem Scotti vocaverunt Hatespur propter innatam sibi probitatem.

Gualterus Disse Carmelita, confessor ducis Lancastræ, non profectus est in Hispaniam una cum duce, sed privatim ab Urbano 6. cum in gratiam ducis, tum maxime ut corraderet pecuniam, in diversas regiones legatus Apostolicus missus est. Per hunc Petrus Pateshul, frater Augustin: accepto diplomate deposuit habitum.

Petrus Pateshul.

Pateshul postea Wiclevistis adhæsit, & prædicans Londini contra fratres Augustin: in ecclesia Sancti Christophori magnas turbas excitavit, ita ut ejus fautores coenobio fratrum Augustin: ignem injecturos se comminarentur. Postea scripsit famosos libellos contra fratres Augustin: Fuerunt milites, qui hanc sectam coluerunt, Gulielmus Nevyll, Ludovicus Clifford, Joan: Clenbow, Richardus Sturry, Thomas Latimer, Joannes Montague, qui Sanctorum imagines in ecclesia sua apud Schenel deturbavit.

Thomas Ver repudiavit uxorem suam. Reygate.

Divortium filiz Isabellæ, filiz Edwardi 3. fuit causa discordiz inter Robertum Ver, ducem Hiberniæ, & ducem Glocestriæ.

Et primo misit ad castellum de Reygate ad arrestandum comitem de Arundel.

Dux Glocestriæ & alii nobiles perduxerunt exercitum in defensionem ad Haringay.

Burforde.

Exercitus nobilium pugnavit contra Thomam Ver, ducem Hiberniæ, & eum vicit juxta Burforde prope Bablake. Sed Ver ibidem fuga elapsus est.

Nicolaus Brembre miles, qui voluit Londino nomen Novæ Trojæ apponere, & se ejus ducem nominare.

Duglas, capitaneus Scottorum, ab Henrico Percy interfectus. Ipse tamen postea à Scottis captus est.

Barnewelle monaster: id est, Puerorum fons.

Parlamentum Cantabrigiæ. Quo tempore D. Thomas Tri- veth, cum rege versus Burnewel coenobium, ubi rex jacebat, equitans, cecidit, & casu attritus paulo post obiit.

Papa creavit Edmundum Bromefeld episcopum Landavensem.

Hoc parlamento Jo: de Gaunt, dux Lancastræ, erigitur in ducem Aquitaniæ, & etiam filius ducis Eboracensis in comitatum

ANTIQUARIUM COLLECTANEA.

383

tatum de Ruthelande, cui rex contulit castrum de Okam.

Okam castrum.

Hoc anno mense Maii venit dux Gelriæ in Angliam.

Anno D. 1392. tentum est consilium apud Staunford.

Anno * 1393. 7. die Junii apud Sheene Anna regina diem clausit extremum, propter quod rex ejus mortem dolendo illud nobile manerium solo prosterni fecit. Cum ista regina venerunt à Boëmia in Angliam abusiones illæ execrabiles, sotulares scilicet cum longis roltris, Anglice Crakowes vel Pykes, dimidiam virgam largiter habentes, ita ut oporteret eos ad tibiam ligari cum cathenis argenteis.

Pag. 338.
* [16.R.2.]

Dns Rogerus, comes de Marche, inter eos fuit nequiter occisus, & membratim dilaceratus.

Eodem anno obierunt in æstate Constantia, ducissa Lancastriæ, & Maria, comitissa Darbeizæ, & apud Leircestre sepultæ sunt. De ista Henricus comes Darbeizæ 4. filios procreavit, & duas filias Blanchiam & Mariam.

Succedente tempore Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, Catarina Suinesford duxit in uxorem, quam concubinam multo tempore, vivente uxore Constantia, carnaliter cognoverat, de qua etiam 3. filios genuit, Joannem Beufort episcopum Lincoln: & alium Henricum, & duas filias, de quibus una comitissa Westmerland, altera Northumbriæ fuit, quos omnes per papam legitimavit.

Richardus rex arrestari fecit Richardum comitem de Arundel. Et ipse ducem Gloverniæ in castro de Plashey ægro- tantem cepit.

Thomas Holand, comes Cant: in fata deceffit.

Richardus rex in Parlamento de Westminstre habuit fa- telites, nempe duo millia sagittariorum Castrensis a provintia.

Comes de Warwic in iudicium vocatus se ipsum condemnavit, & multis lachrymis vitam servavit. Postea missus fuit in Man insulam à D. Scrope capitaneo custodiendus.

Henricus Lancastre comes Derbiæ factus fuit dux Herfordiæ, Edmundus Langeley comes Ruthland dux Aumarliæ, Thomas Holand comes Cantizæ dux Suryæ, Joannes Holand comes Huntingdon dux Excestræ, Thomas Mowbray comes Nottingham dux Norfolchiæ, Joannes Beufort comes Sumerfetæ marchio Dorcestriæ, D. Thomas de Spenser comes Glocestriæ, D. Radulphus de Nevile comes Westmerlandiæ, Thomas de Percy comes Wigornizæ, D. Scrope comes de Wileshire.

Et super hoc ipse convictus adjudicatus est ad perpetuum carcerem in insula de Jersey.

Pag. 339.
D. Joannes
Cobham
exul.

Lelandus.

Hic Cobham non longe ante è nobili factus est monachus Cartusianus.

a Provinciz in Apographo Galeano.

Duellum

Duella designatum à rege Bristollia inter Anglum & Scottum, sed cum pugna instaret Anglus causae renuntiavit, unde tractus & suspensus est.

Duella Conventriae designatum inter Henricum Lancastrum ducem Herfordiae, & Thomam Mowbray ducem Norfolchiae. Sed eo instanti, quo erant pugnaturi, rex litem diremit, & exilium decenne Henrico multam imposuit, perpetuum vero exilium Thomae.

Jo: de Gaunt, dux Lancastrae, diem clausit extremum in castro de Leyrcestre, & Londini apud S. Paulum sepultus est.

* Corrupte forsitan pro Conwey. Richardus rex, audito adventu Henrici filii Jo: de Gaunt, reliquit Hiberniam, & cum exercitu applicuit juxta castrum de * Barclowly, ubi parum requievit.

D. Gul. Scrope thesaurarius Angliae, D. Gul. Greene & D. Joannes Bussche milites decollati sunt Bristolliae, jubente Henrico Lancastrae.

Richardus rex clam recessit ad castrum de Flint.

Henricus Lancastra exul applicuit in Bridlington & Hulle. Lelandus.

Ego alias legi applicuisse illum apud Grimesby.

Concordia facta inter Henricum Lancastrum & ducem Ebo-

racensem apud Berkeley castrum.

Heres Thomae Woodestok, ducis Glocestriae, ab Henrico Lancastrae accersitus inter redeundum ab exilio mare periit.

Richardus rex ductus ad castrum de Conwey.

Thomas comes de Warwik exul in Mevania revocatus per Henricum Lancastrum.

Pag. 341.

Ex chronico incerti auctoris quod est Oxon: in biblioth: Lindensis collegii.

Alwius Celredi regis frater. Celredus, rex Merciorum, secundum Gul: Malmesbiriensem, 5^s. successit. Hic fuit filius Ethelredi, qui Kenredo in regno successit, qui sicut virtute mirabilis, ita immatura morte miserabilis fuit. Siquidem non ultra 8. annos regno satisfaciens Lichefeld conditus est, relicto Ethelbaldo herede pronepote Pendæ, ex Alwio fratre.

Longa Spatha.

Anno D. 1222. in festo S. Magdalene Wilhelmus Longa Spata, comes Sarum, deo & ordini Cartusiae dedit manerium suum de Hethorp. Sed quia hi qui ad locum illum ordini suo a competentem non innuebant, Ela nobilis mulier, relicta

Henctoun.

praedicti comitis, transfudit eos ad manerium de Hentona, & in parte ejusdem manerii fundavit ecclesiam eorum anno D. 1227. 8. Idus Novembris. Quae postea monasterium

Lacok.

sanctimonialium construxit in manerio suo de Lacok, & earum

a Sic, cum signo sub c.

habitu

habitum sumpsit anno D. 1236. & postea abbatissa earum facta est, & commissam sibi domum multis annis feliciter rexit.

Anno D. 1277. in vigilia S. Lucæ evangel: obiit ^{Beatrix de Famestaiz,} Beatrix de Famestaiz, regina Alemanniæ, uxor regis Richardi, fratris Henrici 3. & sepulta est ad domum fratrum Minorum Oxon. ^{uxor Richardi, regis Ro: Meretoun.}

Eodem anno in vigilia Apostol: Simonis & Judæ obiit D. Walterus de Mereton, episcopus Rofensis, qui contulit multa bona scholaribus Oxon.

Anno D. 1457. spoliata est villa de Fowe per pyratas.

Eodem anno mense Augusti spoliata est villa de Sandwic per pyratas.

E libro Richardi de Bury alias Angervile, episcopi Dunelmensis, cui titulus Philobiblon.

Cum cancellarii videlicet ac thesaurarii fungeremur officio. ^{Angraville.} Nunc ad sedem Ro: nunc curiam Franciæ mittebar. sup. ab Edwardo 3.

Libros omnes & singulos, de quibus catalogum fecimus speciale, concedimus & donamus intuitu charitatis scholaribus in aula N. Oxon. degentibus in perpetuam elemosynam.

Complevit libellum Auklandiæ 24. die Januarii anno D. 1344. ætatis suæ anno 58. pontificatus sui anno 11.

E libro cui titulus Flores historiæ.

Pag. 342.

Abiecorica quoque 345. scripsit. sup. Patritius.

Patritii nomen accepit quo tempore episcopus factus est à Matthæo archiepiscopo.

Matthæus frater scripsit opus, cui titulus Flores historiæ, teste Joanne abbate de Byri.

Ordinati sunt etiam cum eo Anfilius, Ifernus, & ceteri nonnulli ad ordinationes inferiores, ut sub ipso duce militarent. ^{Anfilius. Ifernus.}

^{sup. Ella.}

Regnavit pro eo Ciffa filius, de cujus nomine Ciceftria, ^{Ciceftria.} quam ipse fundavit, nomen accepit.

Arturus in Britanniam rediens in Rutupi portu, qui modo ^{Arturius.} Sandwich dicitur, applicuit.

^{sup. Ida, rex Northumbr:}

Castellum de Bamburc construxit, quod prius ligneis palis, postea muro circumivit.

Cornubia, quæ Cornuwallia à quibusdam dicitur, eo quod in mare se quasi cornu ostendat.

Anno D. 616. Ethelbertus, rex Cantia, cum regnasset annis 56. obiit.

Quinchelinum vero in loco, qui lingua Anglorum Quinchemelham usque hodie dicitur, interemit. ^{Quinchemelham.} sup. Edwinus, rex Northumbrorum.

Tom. 2.

C c c

Itham-

- S. Peters in
the Walle
on Essex
Shore. Ithamestre in ripa Pentæ amnis.
Filiis Ermenredi, patris Ecberti, regis Cantia, à Thunner
occisi sunt in Estrey, villa regia.
- Watrinense
monaste- Tandem provisum est ut ad Watrinense monasterium se-
rium. peliendi deducerentur.
Trumher de natione Ang. sed à Scottis doctus & ordina-
tus abbas erat in monasterio, quod dicitur In Geding, ubi
Geding
monaster: Oswinus rex interfectus est
Post Erkenwaldum federunt Walderus, Ingualdus, Egulfus,
Nomina
quorundam
antiquissim-
e-
piscoporū
London. Wigerus, Eadbright, Edgarus, Kenewalthus, Eadbaldus, Hed-
bertus, Osmundus, Ethelnothus, Celbertus, Renulphus, Suith-
wulphus, Eadstanus, Wulsius, Ethelwardus, Estanus. Sederunt
autem hii omnes in cathedra Londonienſi usque ad tempora
Edwardi senioris, regis Angli: quorum omnium adeo exo-
levit memoria, ut nec eorum acta, vel etiam mausolea
sciantur.
- Sup. Cedwallæ.
Cujus mater soror Pendæ, regis Merc. erat. Nam Cad-
wallo, pater ejus, duxerat in uxorem sororem Pendæ. Vix
Coludesh- à patre sacratiss: virgo impetravit, ut apud Coludeshurc san-
burch. ctimonialis efficeretur, ubi Ebba, amita viri sui Ecfridi, erat
abbatissa.
- Cedwallæ
genus. Afferunt enim Angli, Cedwallam filium fuisse Ke . . .
tini regis Westfaxonum. Britones autem affirmant, illum
Caduallonis fuisse filium.
- Pag. 343. Gaufridus Monemutensis historicus, postea episcopus S.
Asaphi.
Davidis.
- Withredus
& Suchar- Ipsi postea in villa Dovernensium in honore S. Martini
dus fratres. ecclesiam in loco, eis assignato à sancto præfato, in qua Præ-
bendar: posuerunt, & multis eos rebus simul ac terris di-
vites effecerunt.
- Wilfridus. Synodo juxta flu: Nid collecta, quo tempore Ofredus rex
regnavit, in præfulatum suæ ecclesiæ receptus est.
- Mercii, qui Sowthumbri dicuntur, interfecerunt Eastritham,
Ethelredi, Merciorum regis, uxorem.
- Willebrordus, natione Britannus, Fresonum apostolus.
- Brithricus, comes Northumbriæ, volens Ecfridi regis ne-
cem vindicare, à Pictis interfectus est.
- Abbas Adamnanus ex Hy insula Hiberniæ.
- Roma
Benedictus Inde vero rediens apud Lirinensem insulam se monacho-
Biscop, ab- rum cœtui conjunxit.
bas Were-
mutensis. *a Legend. Kiniberti, de genere Ceaulini, regis Westfaxonum, si sequamur
Codd. impress:*

Efferus,

^{Al}
 Efferus, comes Northumbriæ, pugnans contra Pictos vindicavit necem Ecberti regis. Alferus comes North-
umbr:

Higebaldus, dux Inæ regis, à Britannis interfectus.

Est enim locus ille undique mari circumdatus præter ab occidente, unde habet ingressum quasi ad jactum fundæ. Selesey inf.

Erant autem numero inter servos & ancillas quasi ducenti ^{sup. Wilfridus.}

& quinquaginta, quos omnes baptizavit.

Anno D. 719. Ceolredus, rex Merciorum, obiit, & apud Licefeld sepultus est.

Anno D. 720. Ingels, frater Inæ regis, obiit. Quo utique tempore Cutburga apud Winburnam monasterium construxit.

Hæc Cutburga data fuerat Ecfrido, regi Northumbrorum, sed eo vivente separata est.

Cuthburga & Quenburga sorores Inæ & Ingels.

Erant enim doctrinæ & scholæ Anglorum à tempore Augustini per Ro: pont: interdictæ propter assiduas hæreses, quæ in adventu Anglorum in Britanniam natæ sunt dum pagani Christianis miscerentur. Sed Angli tunc scholam Romæ habuerunt. Anglia
scholis in-
terdicta.

Anno D. 732. Ceolwulphus rex captus, & attonsus, & remissus est in regnum.

Anno D. 734. Ethelbaldus, rex Merciorum, castellum de Somerton obsedit, & in suam potestatem redegit. Somerton
castellum.

Sergius pont: Ro: Bedam per literas accersivit.

Nothelinus, Cantuar: archiepiscopus, obiit anno D. 739.

Ecbertus, archiepiscopus Eboracensis, pallium, quod à tempore Paulini primi prætermisum erat, revocavit.

Eadburtus, Northumbrorum rex, Kinewulphum episcopum in custodia apud Banburc tenuit, basilicamque S. Petri in Lindisfarne obsideri præcepit. Pag 344.

Anno D. 752. Cuthredus, rex Occidentalium Saxonum, apud Beorford pugnavit cum Ethelbaldo rege, & vicit.

Iste est 8. è regibus Angl: qui pro æ tempore regno æternum accepit. Eadburtus,
rex North-
umbrorum.
Geta.

Sedulius in Præfatione operis Paschalis Getæ meminit, ad quem aliquot Saxonum reges genus suum referunt.

Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ

Grandiloquis pompare modis, tragicoque boatu,

Ridiculove Getâ.

Offa Merciorum regnum non mediocriter dilatavit.

Epistola Caroli Magni ad Offam.

Offa, rex Merc. pugnans contra Kenulphum, regem Occidentalium Sax: castrum de Benfington in suam potestatem redegit. Benfington
castrum.

^a L. temporali.

Kinhardus, frater Sigeberti regis, qui Kenewulphum, regem Occidentalium Sax: interfecit, interfectus, postea apud Rendune famosum monasterium sepultus est.

Anno D. 789. Adrianus papa misit oratores in Angliam, & concilium celebratum est apud Calchuit, in quo Ecfrius, Offæ filius, coronatus est.

Anno D. 792. Synodus in Finkhaul celebrata.

Offa peregre Romam profectus est, ut cum episcopo Ro. de ornando S. Albani monasterio, quod pridem ædificare inceperat, ageret.

Offa pont: Ro: Romescot concessit ex 20. Angl: provinciis in quibus dominabatur, & postea, confectis suis negotiis, domum reversus est.

Offey villa.
Manifest:
vanitas.

Offa (ut fertur) in Offeia villa obiit: corpus vero ad Bedforde delatum, extra urbem in capella super Usam flu: sepultum fuit, quæ postea violentia flu: corruit.

Anno D. 800. Ecclesiæ de Hertenes & de Tinemuth spoliatae sunt à Danis.

Walafus,
rex Merc:

Walafus successit Ludecano in regno Merc: sed continuo à rege Ecberto expulsus fuit.

Ethelstanus
nothus.

Ecbertus, rex Occident: Sax: præter quatuor filios legitimos Ethelstanum nothum habuit.

Dani Angliam vastaverunt per annos fere 230.

Pedredes-
muth.

Dani à Semurotrigibus & Durotrigibus apud Pedredesmuth victi sunt.

Pag. 345.
Wantyng.

Anno D. 849. natus fuit in Wantyng, villa regia Barocensis provinciæ, Alfredus, Ethelwulphi, regis Westfaxonum, & Asburgæ filius.

Conspiratio nobilium in Ethelwolpnum, quod Alfredum Romæ in regem, posthabitis aliis filiis suis natu majoribus, inungi fecerat.

[Nottingham.]

Snotingham.

Tinguebauc. Vide num legendum Teguinbauc, id est, domus nivearum speluncarum.

Snotingham autem Britannice Tinguebauc dicitur, Latine domus speluncarum.

Tinense monasterium Sanctimonialium à Danis deprædatum.

→

S. Edmundus cum male cum Danis pugnasset ad Thetford urbem vicinam fugit, ubi captus est, ac non multo post interfectus apud Eglefdon.

Monaster:
de Were-
ham.

i. e. apud Wereham.

Est ibi monasterium Sanctimonialium inter duo flu: Frawe & Trent.

Cestre, quo Lindisfarnensis episcopi sedes translata fuit anno D. 882. olim Cunegecestre dicebatur.

Anno D. 898. Dani cum sex galeis ostium flu: Uthermare ingressi sunt &c. Ut partim ab Alfrido terrestri pugna victi, partim naufragio perierint.

Ex

Ex concubina Egwina primogenitum Athelstanum suscepit. Ex secunda regina Alflæda, Elfelini comitis filia, Ethelwardum & Edwinum generavit, & sex filias, quarum Ealflæda sanctimonialis cum sorore Ethelhilda apud Wiltonam requiescit. Ceteras nuptui tradidit. Quarum prima Eadgiva Othoni, Ro: imper: tradita est, Eadhilda Carolo, regi Franc. Eadgytha Syricio, regi Northumbr: Algiva Hugoni, ducis Roberti filio. Edwardus etiam ex Editha conjuge Edmundum & Eadredum genuit.

Ethelwolphus Clito, filius patruelis Edwardi, ad Danos deficiens, inter duo fossata S. Edmundi cum multis ab Edwardo interfectus est.

Anno D. 914. Elflæda, Merc: domina, restauravit castrum de Staunford juxta Weland flu:

Anno D. 918. Edwardus rex reparavit mœnia Colecestriæ. Colecestre.

Anno D. 922. Ethelwardus, Edwardi regis germanus, obiit.

Elflæda, neptis Æthelstani, vidualem vitam Glefconix duxit.

Ethelwardus, Edwardi Senioris primogenitus, inter legitimos cita morte patrem secutus est.

Ethelstanus notus rex factus Edwinum fratrem inter legitimos secundogenitum timens, vi illum correptum, & cum uno armigero in cariola cymba impositum mari commisit, ubi Edwinus, tædio affectus, in mare se præcipitavit. Armiger postea corpus D. sui à Dorobernia in Whitfand ad terram perduxit, & honorifice sepelivit. Pag. 346. Edwini, filii Edwardi Senioris, exdes. †

Anno D. 941. Analaphus, rex Northumbrorum, ecclesiam S. Baltheri in Tinningham igne cremavit.

Edgarus, Edmundi & Algivæ filius.

Duinail, rex Cambrorum, ab Edmundo victus.

Edmundus rex obiit anno D. 946. & sepultus est Glefconix.

Edmundus rex reliquit duos filios Edwinum & Edgarum.

Edwinus 4. annis in regno pessime functis obiit anno D. 959. & Winton: in novo monasterio sepulturam accepit.

Edgarus ex Elflæda, Ordgari comitis filia, Edwardum postea Proles Edgari. martyrem genuit. Ex Aldritha regina, Ordgari comitis filia, relicta Ethelwoldi, comitis Orientalium Anglorum, Edmundum & Ethelredum genuit.

Ex Wiltruda concubina S. Editham genuit.

Anno D. 971. Edmundus, Edgari regis filius, obiit.

Anno D. 1001. inventum est corpus S. Ivonis 8. Cal. Maii.

Nobilis dux Ethelstanus occisus est Shrobesbiriæ à perfido duce Edrico per Godwinum percussorem anno D. 1006.

Gunilda, filia Canuti & Emmæ, nupsit Henrico imperatori.

Dani die S. Bricii per totam Angl. subito jugulati, & Gunildis, soror Suani regis, ab Edredo duce interfecta, postea

postea Suanum immisericordem reddiderunt.

in Wigorn: provincia.

Pugnatum apud Scaarftan inter Edmundum Irenside & Suanum.

Anno D. 1077. Paulus monachus Cadomenfis, nepos Lanfranci, creatus est abbas S. Albani per ipsum, & totus ordo monasticus in Anglia reffloruit coadjuvante Lanfranco.

Remigius
episcopus.

Anno D. 1085. Suadente Remigio, episcopo Dorcastrensi, qui prius fuit monachus de Fescamp, Gul. Magnus fundavit abbatiam de Bello.

Ex Matilda liberos plures suscepit, Robertum, Richardum, Gulielmum, & Henricum.

Anno D. 1094. obiit Alwinus, fundator Bermundes^{ey}.

Pag. 347. Anno D. 1020. Gulielmus & Ricardus, filii Henrici 1. ^{nothus} naufragio perierunt.

Anno D. 1121. Henricus primus Londini duxit in uxorem

Atheliciam, comitis Lovaniæ filiam.

Anno D. 1165. regina Alienora, uxor Henrici 2i. peperit filiam, quam vocavit Joannam, postquam peperit filium, quem vocavit Philippum.

Anno D. 1166. regina Alienora peperit Joannem.

Anno D. 1168. Henricus adhæsit Frederico imperatori contra Alexandrum papam, qui Thomæ Cantuar: exuli favebat.

✍ Et fecit rex abjurare in Anglia obedientiam papæ Alexandri à puero duodeno ad hominem senem.

Anno D. 1173. Gulielmus, abbas Rading: assumptus est in archiepiscopum Burgedalensem, cui successit in abbatia Joseph.

Anno D. 1176. Joanna, filia Henrici regis secundi, nupsit regi Siciliae.

Junior filia regis nupsit regi Apuliae.

Comes Gulielmus de Arundel sepultus est apud Wimun-
desham.

Luci. [25. H. 2.] Anno 1178. Richardus Luci iusticiarius Angliæ fundavit

Stroode, conventualem ecclesiam in honore Thomæ apud Westwoode in territorio Rosensi.

Anno 1185. Heraclius, patriarcha Hierosolymit: & Rogerus, magister Hospitalis, venerunt ad Rading, & Henrico 2o. obtulerunt regnum Hierosolymit:

Eodem anno terræ-motus magnus apud Lincoln:

Anno D. 1186. Galfredus, Henrici 2i. filius, & comes Britanniae, obiit 14. Cal. Septembr: & sepultus est Parisiis
in

in ecclesia D. Mariæ infra chorum Canonic:

Hactenus è floribus Historiarum. Quæ sequuntur scripta erant inter alia multa in eodem codice, sed manu recentiore.

Rex Joannes timebat Arturum, nepotem suum, filium Galfredi, comitis Britannicæ, ne eum regno ejiceret.

Anno D. 1202. captus Arturus cum a Joanne & Angl: & Normanniam repeteret, tanquam hereditatem suam, conjectus est Rothomagi in carcerem, ubi paulo post evanuit.

Anno 1207. Otho imper: venit in Angliam.

Eodem anno Izabella regina peperit Henricum primogenitum.

Anno D. 1209. Henricus, dux Saxonie, frater Othonis, venit in Angliam.

Anno D. 1213. Joannes rex prostravit castellum Roberti, filii Gualteri. Pag. 348.

Eodem anno obiit Robertus de Salopesbyri, episcopus de

intellige eccl: in foro.

Bangor, & sepultus est in medio foro de Salop. quoniam ita desideravit.

Interdictum tempore Joannis duravit sex annis, 14. septimanis, & duobus diebus.

Anno D. 1216. Insula Eliensis depopulata per Falcaium.

Anno D. 1220. Inceptum est novum opus capellæ beatæ virginis apud Westminstre per Henricum 3.

* Anno D. 1221. Joanna, Senior soror Henrici 3. nupsit Alexandro, regi Scottorum, Eboraci, quo tempore & Hubertus de Burgo duxit Alexandri regis sororem in uxorem.

Anno D. 1223. Joannes de Brenes rex Hierusalem, & magister Hospitalis venerunt in Angliam pro subsidio terræ sanctæ.

Anno D. 1230. Dux Saxonie fugiens imper: offensum venit in Angliam.

Sidingeborne in Cantia.

Anno D. 1233. Mortuus est Warinus Basset in obfidione castri de Cairdif & assaultu.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, regis primogenitus, apud Westminstre 14. Cal. Julii.

Eodem anno Hubertus de Burgo, comes Cant: resignavit Blanchum castrum, Grosfont, Steanfrith, & Heatfeld. Blanchum castrum.

Anno D. 1240. Richardus, comes Cornubiæ, & frater Henrici 3. appulit apud . . . . . ubi præclare se gessit contra Saracenos. Grosfont. Steanfrith. Heatfeld.

Eodem anno Joannes, filius Roberti, vir nobilis, inter barones plagæ borealis obiit.

Anno D. 1241. Petrus de Sabaudia, avunculus reginæ, venit

a Asteriscus est à manu Lelandi.

in

in Angliam, cui rex Henricus 3. comitatum Richemundizæ dedit.

Eodem anno nova mœnia circa turrim London: sicut anno proxime elapso & nocte, admirantibus multis, corruerant.

Eodem anno obiit Somercote Cardinalis Angl.

Eodem anno obiit Izabella, imperatrix Ro. soror regis Angl. Susceperat enim imperator prolem ex ea prosperam, scilicet filium & filiam.

Petrus de Sabaudia, comes Richemonte.

Eodem anno Petrus de Sabaudia, comes Richemondizæ, resignat castra nobilia, quæ susceperat à rege custodienda, ipsi regi. Lelandus. Hoc pacto declinabat invidiam nobilitatis Anglicæ.

Anno D. 1242. Quidam Gul. de Marisco, genere Hibernus, exul ab Anglia, Lundey insulam occupavit, & mercatores Bristollenses spoliavit. At postea captus cum 16. focis Londini pœnas dedit.

Pag. 349.

Regina Alienora Burdegali peperit Beatricem.

Hugo de Lacy, Bellator nominatus, in Hibernia obiit.

Anno D. 1243. Beatrix, comitissa Provinciæ, mater reginarum Angl. & Franc. in Angliam venit. Duxit autem secum Cinciam filiam suam & Reimundi comitis, quæ Westmonasterii nupsit Richardo, fratri Henrici 3.

Anno D. 1244. Beatrix, comes Provinciæ, splendidissime accepta Walinfordæ à Richardo genero suo.

Eodem anno quidam Martinus nuntius à papa missus strenue spoliavit viros ecclesiast: in Angl.

Radulphus de Nova villa, cancellarius Angl: construxit palatium suum prope Stronde à fundamentis.

Publica Anglorum queremonia contra avaritiam nuntiorum papæ in Anglia.

Joannes de Toletto, monachus Cisterciensis, natione Anglus, nuntius imper. Ro. ad papam.

David, princeps Walliæ, emit a Λ à pont: Ro: in præjudicium Henrici 3.

Anno D. 1245. natus est Edmundus, Henrici 3. & Alianoræ filius, Londini, die S. Marcelli.

h
Montcaute.

Eodem anno. D. princeps Northwalliæ castrum de Monthaut combussit.

Anno D. 1247. quidam frater Francisc: à papa in Angl: missus strenue abrafit pecuniam.

a Sic, cum notula, aliquid deesse significante De hac re sic Matthæus Westmonasteriensis: Ipsis quoque temporibus David, princeps Northwalliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certam summam pecuniæ, ut dicitur, quingentas marcas; cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Angliæ præjudicium & jacturam.

Anno D. 1252. Simon de Monte forti, comes Leyrcestriæ, coram rege graviter accusatus custodiam Vasconiæ perdidit.

Anno D. 1262. palatium regis Westmonasterii pro majore parte conflagravit.

Anno D. 1263. Leolinus, princeps Walliæ, consilio Simonis de Monte forti castra regis Angl. Gifard & Gannoc destruxit.

Anno D. 1272. 15. Cal. Decembr: Henricus 3. post 55. annos & dies 20. coronationis suæ, anno ætatis suæ 65. obiit.

Anno D. 1272. Reimundus Vasconicus à papa in Angl: missus multos pecunia fortiter emunxit.

Anno 1274. Edwardus 1. & Alienora, soror regis Hispaniæ, coronantur Westmonasterii 14. Cal. Decembr: Coronationi intererant rex Scotiæ & Joannes comes Britanniæ cum suis uxoribus, fororibus scilicet Edwardi regis.

Anno 1277. Leolinus miser Walliæ misericordiam Edwardi implorans successores suos principatu finaliter privavit.

Anno D. 1278. Leolinus, princeps Uualliæ, duxit in uxorem Pag. 350.
A. filiam Simonis Montis fortis & fororis Henrici 3ⁱⁱⁱ.

Anno D. 1282. Leolinus, "princeps" Walliæ, & David, frater ejus, rebellaverunt. Rex ulterius volens procedere navibus subsistentibus fecit erigi pontem magnum in aquis de Conewey, &c. Ut multi per pontem tranſituri territi subito adventu Wallensium in aquis perierint.

Leolini caput ad Edwardum perductum.

David, Leolini frater, tractus ab equis Salapiæ & suspensus.

Anno D. 1284. Edwardus, primogenitus Edwardi primi, natus est apud Cairnarvan.

Alphonſus, regis filius, post Walliam subjugatam obtulit ad pheretrum S. Edwardi Westmonasterii aureolam cum aliis jocalibus Leolini, quondam Walliæ principis.

Alphonſus juvenis duodenus die S. Magdal. obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Anno D. 1287. Guido, filius Simonis de Monte forti, inter capitaneos Gallicæ classis, qui Siciliam invadere parabant, captus est, & in Sicilia carcere clausus obiit.

^b * Joannes, filius ducis Brabantiæ, duxit in uxorem Margaretam, filiam regis Angl:

Anno D. 1291. Alienora, mater Edwardi primi, quæ in habitu religionis per annos 4. menses 11. & sex dies duxerat apud Ambresbyri, ibidem obiit & sepulta est.

Anno D. 1292. Rees Ameruduc Wallus, persecutor Anglorum, captus est, & Berwicum adductus, tractus, & suspensus fuit.

JOANNIS LELANDI

Eodem anno Baillio, rex Scotiæ, fecit homagium regi Edwardo apud Novum castrum super Tinam.

Anno D. 1294. Conan, inceptor Wallorum, captus est, & Herefordiæ tractus & suspensus. Morganus postea & Madocus regis misericordiam flagitaverunt, & consecuti sunt.

Edmundus, frater Edwardi 1. comes Leyrcestræ, Hugo Lacy, comes Lincolnæ.

Anno D. 1296. 30. die Maii Edwardus primus cepit castrum de Berwike.

Ibidem commentarii diales rerum memorabilium quas Edwardus in Scotia gessit.

Pag. 351. Joannes, rex Scotiæ, per scripturam se reddidit Edwardo.

Parlamentum apud S. Edmundum.

Joannes, comes Hollandiæ, Elifabetham, Edwardi regis filiam, in uxorem accepit.

Rex agens Westmonasterii obtulit S. Edwardo regalia regni Scotiæ, tribunal scilicet, sceptrumque aureum cum corona.

Anno D. 1298. pugnatum est inter Scottos & Angli: die S. Mariæ Magdal. in campo prope Fonchirche, ubi ceciderunt ex Scottis 200. equites, peditum vero 40. millia. Gul. Waleys capitaneus Scottorum hoc bello.

Anno D. 1299. Edwardus primus duxit in uxorem Cantuar. Margaretam, sororem Philippi, regis Franciæ.

Anno D. 1300. Parlamentum apud Lincoln:

Rex dedit principatum Walliæ & comitatum Cestriæ Edwardo primogenito suo.

Edmundus, comes Cornubiæ, obiit sine liberis, relinquens regem heredem suum.

Anno D. 1301. Margareta regina apud Woodstoke peperit filium, qui Edmundus vocatus est.

Anno D. 1303. castrum de Strivelin extortum è manibus Anglorum per Scottos.

Castellum de Brihin in Scotia ab Edwardo rege captum, prius occiso Thoma Maille, castri capitaneo.

Radulphus de Baldok ex decano S. Pauli fit episcopus ejusdem ecclesiæ.

Anno D. 1304. castrum de Strivelin, cui præfuit Gul. Olfert, ab Edwardo rege non sine multa vi receptum est.

Anno D. 1305. Gul. Waleys Scottus captus fuit, & postea tractus & suspensus Londini.

Anno D. 1306. Margareta, regina Angli. apud Winchestre peperit filiam, nomine Alienoram.

Corrodiata militibus regis per abbates & priores.

Pugna inter Robertum Pseudoregem Scotiæ, & Almaricum de Valentia comitem Pembrochiæ, prope Methfen in Scotia.

Simon

Simon Frisel, antesignanus Scottorum, captus, & Londini postea tractus ac suspensus.

Hic annus, videlicet 1306. finem imposuit exemplari collegii Magdalenaici.

E libris Eulogii historiarum, qui numero quinque sunt, & scripti, ut quibusdam conjecturis ducor, à quodam monacho Malmesbir: Pag. 352.

Moram tandem cepit sub castello de Bladon, quod Saxonice vocabatur Ingelbourne castel, quod constructum fuit à Dunwallone Molmutio ante incarnationem ad annos 641. Civitas quondam ibi fuerat, quæ penitus destructa fuit ab alienigenis. Castellum tamen se custodivit munitum, quod per multum tempus post incarnationem stetit sine habitatione. Propinqua regia habitatio, & ejus manerium tam paganorum quam Christianorum erat apud Cairdurburg, quod nunc dicitur Burkeburg, vel aliter dicitur Brokenberge.

Aldelmus migravit ad D. anno D. 709. & in capella S. Michaëlis, quam ipse fecerat, à beato Egwino sepultus est. Tenuit baculum pastorem, datum ab Eleutherio episcopo Winton. annis 32. Tenuit baculum episcopatus annis 4. à Brightwaldo archiepiscopo datum.

Postea, propter metum Danorum, S. Aldelmi corpus translatum fuit in capitulum monachorum.

Prima honorifica translatio Aldelmi facta est per Dunstanum tempore Edwii regis. Secunda à S. Osmundo, episcopo Sarum: quo tempore Guarinus fuit abbas Malmesbiriensis.

Ferunt Aldelmum fuisse nepotem Inæ regis.

Dicunt quidam moniales fuisse habitantes juxta castellum de Ingelburne in quadam villula nomine Ylanburg, Saxonice vero Burton, quæ tota die stupratæ fuerant à castellanis, & ideo archiepiscopus Sax . . . . eas avellebat.

Creditur moniales morasse ubi nunc est hospitale leproforum juxta pontem.

Tempore Edwii regis monasterium Malmesbiriense fuit desolatum à monachis.

Lelandius.

Hic Edwius expulsis monachis induxit canonicos quos vocant seculares.

Henricus senior fecit includere parchum de Wodestok de terris liberorum hominum circumjacentium. Roborarium de Wodestoke.

Anglia terra ferax, & fertilis angulus orbis, &c. Versus de laudibus Angliæ scripti erant à quodam Henrico. Henricus scriptor.

Et flu. Vaga, quod aliter dicitur Wy, apud castrum de Strogoile.

Pag. 353.
Lignum in
saxum de-
generans.

Vallum
Offæ.

Mona.

Mevania.

Via Publi-
cæ.

Pag. 356.
Portus Am-
monis San-
dewiche
non Ham-
pton.

Juxta monasterium Wimburnense prope Batom est nemus fructuosum, cujus ligna si in aquam, vel terram vicinam per annum jacuerint, in saxum convertuntur.

Offa ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ memoriam & ditionem habendam fecit fossam perlongam, quæ ab austro juxta Bristollum sub montibus Walliæ jugiter se extendit in boream, fluuiosque Sabrinæ & Deæ in eorum pene primordiis transcendit, & sic usque ad ostium flu. Deæ juxta Cestriam, & ultra juxta castrum de Flint sub colle carbonum in mare se extendit.

Ad boream Waulliæ jacet insula Monia, quod Saxonice dicitur Anglesey.

Ad occasum Scotiæ jacet Eubonia, quæ alio nomine dicitur Man. Fere sunt ejusdem quantitatis, sed non qualitatis.

Insula Vecta continet in se 30. miliaria in longitudine. Distat à littore sex milliariis.

Monia continet tres Cantaredas terræ. Est autem Cantareda spatium terræ centum villas continens.

Eubonia inter Hiberniam & Scotiam in umbilico maris adjacet, continens in se duas insulas, quarum prior ad austrum & situ amplior & ubertate felicitior. In ea vigent fortilegia, superstitiones, & præstigia inter mulieres. Hæc insula ab initio à Scotorum gente fuerat inhabitata.

Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab austro in boream extensa, quæ in angulo Cornubiæ incipiens apud Totenes, per Devoniam, Somersetiam, per Bathoniam, Circestriam, Coteshold, juxta Coventriam, usque Leircestriam, per Lincolniam, per Dunelmiam, ad Berwicum, tandem in fine Scotiæ apud Catenes determinatur.

Secunda via principalis dicitur Watelingstreate, tendens ab Euro-austro in Zephyrum Septentrionalem. Incipit enim à Dovaria, tendens per medium Cantæ juxta London per S. Albanum, Dunstaplam, Stratfordam, Toucestriam, Lilleburne, per montem Gilberti juxta Salapiam, deinde per Stratton, & per medium Walliæ usque Cairdigan.

Tertia via dicitur ^a Belinstreat [Erminstrete] tendens à

Zephyro in austrum. Incipit enim à Menevia in Westwallia, & protenditur usque ad portum Hammonis, quæ modo dicitur Hampton.

Quarta via dicitur ^b ^[Rikemildstrete] Leimstreate, tendens ab Aphrico in

^a Sic, cum signo. De scriptura nimirum dubitaverat Lelandus. Erminstrete proinde (quod uncis inclusi) adscripsit Burtonus. ^b De hac etiam voce habu-
erat Lelandus. Signum igitur subjecit. Burtonus vero Rikemildstrete (quod
item uncis inclusimus) supra lineam scripsit. boream.

boream. Incipit enim à Menevia, & procedit per Herford,

ⁱ
Wigorn. Wicum, Bernungham, Lichefeld, Derby, Chestre-
feld, per Eboracum usque ad ostium Tini flu:

Ista nascitur à quodam fonticulo juxta Tetbiriam prope
Circestriam. Ortus Iffi-
dis flu:

Sabrina tranfit primo versus orientem usque Salapiam.
Inde vergit ad austrum usque Briges.

Cantuariam construxit rex Rudhudibras.

Salapia Britannice dicebatur Penguerne à dumis in illo
monticulo excrescentibus.

Leyrcestriam construxit rex Leyr super annum Sore, ubi
est medium Loëgrizæ.

Modo dicitur Edanburg à quodam rege Edan ibi regnante Edanburch.

^e
tempore Edfridi, regis Northumbrorum.

^{sup. Ebrancus.}
Fecit aliam civitatem in borea, nomine Alcluit, cujus muri Alcluit ubi.
vestigia patent adhuc, licet incognita. Fundata erat super ripam
de Sulwhat, & anno D. 870. à Danis omnino destructa.

Amnis ille olim separabat Britones à Pictis.

Wiltshire olim dicta Severia propter gentis sævitiam.

Lancastre continet in se quinque modicas Shiras, Ueester-
by, Salfordiam, Leylandiam, Blakburniam, & territorium Sulwhat.
Ridicula in-
terpretatio,
cum sit Se-
veria à Se-
vero im-
per: dicta.
Lancastrizæ, quæ usitato ibidem vocabulo vocantur Hundredi.

Eborac olim continebat totam terram, quæ est ab Hum-
bro flu: usque ad Twede. Nunc terram ab Humbro ad Tinæ
ostium continet.

Edwius rex fecit monasterium Malmesbiriense stabulum
clericorum.

Anno D. 1214. comes Cestriæ Ranulphus in parlamento Luxuria Jo-
annis regis
Angliæ
London: increpavit Joannem regem, quod violaverat tot filias
& uxores nobilium & procerum regni sui.

Circa annum D. 1264. Henricus 3. de London. declinans
cepit castrum de Kingeston, quod erat comitis Glovernizæ.
Deinde perrexit Winchelseiam.

Anno D. 1272. Theobaldus Placentinus archidiaconus
a London. Hic devotionis causa cum Edwardo ad Achon
transiens in papam eligitur, & b Gregorius v . . . . .

Eodem anno 1272. Monasterium in villa Norwici con-
structum malitiose per cives combustum est, &c. Ut plurimi
è civibus pro hoc scelere tracti & suspensi fuerint.

Anno D. 1283. Edwardus 1. tenuit parlamentum apud
Acton Burnel.

Pag. 357.

a Leze, Leodiensis, e Platina & Papebrochio. b Decimus erat hujus nominis.
Anno

Anno D. 1298. paulo ante bellum de Fonkirke ^a dextrarius Edwardi I. territus tumultuoso clamore regem ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus posteriores pedes allidens duas ei costas confregit, qui nihilominus equum alium conscendens, progredientem ad proelium exercitum comitari non omisit. In hoc proelio Brianus Jay, præceptor militiæ templi Angliæ, strenuiss. miles, occisus est.

Penrith, nunc vulgo Perith.

Anno D. 1306. Rex apud Lanercost commorans misit justitios ad Berwicum.

Commisum est letale bellum in episcopatu Dunelmie ad unam leucam de civitate, in loco, qui dicitur Nevils Crosse, inter Anglos & Scotos, sed dei auxilio Angli triumphaverunt.

Lelandus.

Autor Eulogii in Prologo scribit, se terminum historiæ imposuisse annum D. 1362. Hæc tamen inter alia in exemplari sequebantur.

Restauratio
castri de
Windelesfor.

Anno D. 1364. Rex curiosus factus est circa castellum de Windelesfore reparandum, ita ut cementarii Angliæ à parte meridiana usque ad Trentam flu: servitio regis sunt mancipati. tum propter aliud castellum, quod de novo ædificavit, quod dicitur Shepey. Distat modico a London. super Tamesim.

Pag. 358.

Ex quodam Chron: monaster: Christi Cantuar:

Vindicata cædes monachorum Banchorensium.

Ethelfr: rex Northumbr:

ⁱ Qui iterum collecto exercitu venerunt in urbem Legecestriæ.

Bledericus ⁱ dux Cornubiæ, Margadus rex Demetiæ, & Cadwanus Venedotiæ, vulneratoque Ethelfrido ipsum cum suis in fugam propulerunt, &c. Ut Cadwanus electus sit in regem Britan:

Rithbertus, vir gentilis, Edwinum, regem Northumbrorum, interfecit.

Burpa.

Cedwallo rex auxilio Pendæ, regis Merc: S. Oswaldum, regem Northanhumbr: in loco, vocato Burne, interfecit cum multis milibus armatorum.

Oswius, rex Northanhumbr: ^b anno 58. ætatis suæ.

Kenwalk, rex Westfax: 30. anno regni sui defunctus est, cujus uxor Sancta Sexburga, secundum Anglicam chronicam, regnavit uno post illum anno, sed, secundum Bedam, Kenfus & Eskwinus subreguli regnum inter se diviserunt, & post mortem Kenfi Eskwinus solus regnavit.

Lotharius. Ecbertus, rex Cantiorum, nono regni sui anno mensè Julio obiit, succedente sibi in regno fratre suo Lethere, quod & ipse per annos novem ac menses VII. tenuit.

^a Dextrarii erant equi majores, & cataphracti, quibus utebantur potissimum in bellis & proeliis. Ita Dufresnius. A voce nimirum dextrare, quippe qui à dextris ire vel incedere, & latus dextrum tegere solebant. ^b Subintelligend. obiit, vel defunctus est. Cad-

Cadwallo, rex Britan: completis XLVIII. annis senio infirmitate gravatus 15. Cal. Decembr: obiit.

sup: Lothar: regem Cant:

Post quem Edricus, filius Ecberti fratris sui, anno uno ac dimidio reg:

Barbaris prævalentibus non vocabantur Britones sed Gualenses.

Alfridus, rex Northumbr: in Drifelda 19. Kal. Januar. defunctus est anno regni sui 20. Successit in regnum filius suus Ofred puer octo circiter annorum, & 11. annis reg:

Dani vero cum tot sibi regiones subdidissent partiti sunt eas inter se, ceciditque fors provinciæ Northumbrorum super Halfden & Eowil, qui in ea XXVI. annis regnaverunt.

Gutran rex, qui & Athelstane, post novem annos susceptæ fidei obiit, & sepultus est apud Orientales Anglos in villa regia, quæ vocatur Hadleghe.

Hadelega.

Pace potitus centurias, quas Hundredas vocant, & decimas, quas Thyezingges, instituit.

Ethelstanus rex, Edwardi & Egwinæ filius, coronati apud Kingeston ab Athelino, Cantuar: archiepiscopo.

Ethelstanus regnavit annis sexdecim. Obiit Glocestriæ, sepultus Malmesbyriæ.

Edmundus, frater Athelstani, juvenis annorum 18. coronatus ab Odone, archiepiscopo Cantuar: apud Kingeston. Edmundus terram Cumbriorum depopulans, Malcolino, regi Scottorum, eo pacto illam dedit, ut sibi terra & mari fidelis esset. Cum regnasset quinque annis & 7. mensibus à latrunculo Leo . . . . . nomine occisus est apud Pukelecirce, & sepultus Glefconix.

Cumbria data Scotto.

Pukelekirke.

Ediva, uxor Edwardi regis, & mater Edmundi, sepulta in eccl . . . . .

Ædredus, 3. Edwardi filius, coronatus ab Odone Cantuar: apud Kingeston, obiit decimo anno regni sui. Dedit ecclesiæ Christi Cantuar: ossa S. Audoëni, Rotomagensis archiepiscopi.

Pag. 369.

Edwinus, filius Edmundi regis, coronatus apud Kingeston ab Odone Cantuar: Peractis 4. regni sui annis . . . . .

Edwinus Monachomastix.

Edgarus, rex Merciorum, & frater Edwini, eligitur in regem 16. anno ætatis suæ, divisaque regna copulavit.

Edgarus Philomachus.

Coronatus fuit in civitate Athaman.

Imposuit tributum annuum trecentorum luporum regi Wallensium.

Lupi.

Edgarus cum per totam Angliam 16. annis regnasset obiit.

Edwardus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Monachi, ab Edgario introducti, ab Alfero, principe Merc: è mo-

è monaster: expulsi, & clerici cum uxoribus introducti.

Elfrida, Edwardi noverca, poenitentiam egit Werwellæ, ubi & obiit.

Ethelredus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Edmundus Fer: latus patri successit, & coronatus London: à Livingo Cantuar:

Canutus London: consecratus à Livingo Cantuar:

Halfden, unus ex principibus Canuti, dedit Saltwoode eccles: Christi Cantuar:

Canutus obiit Sheftesbiriz.

Haroldus coronatus London: ab Agelnoto Cantuar:

Pars septentrionalis Angliæ forte obvenit Haroldo, Hardecanuto australis.

Hardecanutus, mortuo Haroldo, totum regnum Angl: obtinuit. Coronatus est London: ab Agelnoto Cantuar:

Gunilda, soror Hardecanuti, nupsit Henrico Ro: imper: postea accusata adulterii, sed iudicio purgata.

Edwardus, filius Ethelredi, coronatus Wintoniæ ab Edfio Cantuar:

Haroldus coronatus London: à Stigando Cantuar:

& Matildis, filiz Malcolini Scotti.

Matildis, filia Henrici primi, nupsit Henrico imperatori; quo mortuo, jubente patre, nupsit Gaufrido, comiti Andegavensi, ex quo tres filios suscepit, Gulielmum, Henricum, & Gaufridum.

Matildis
uxor Hen-
rici 1.

Matildis, Henrici primi mater, obiit, & sepulta est Westmonasterii.

Henricus secundo duxit in uxorem Ataliciam, filiam Godofridi, ducis Lotharingæ, ex qua genuit Gul: qui postea naufragio periit.

Matildis imperatr: dedit ecclesiæ Christi Cantuar: capellum S. Martini in Dovora, Slyndon & castellum de Rosa Cantuar: ecclesiæ restituit.

Pag. 360.

Stephanus rex, filius Alæ, sororis Henrici primi & comitis Blefensis.

Robertus, comes Glocestr: nothus Henrici primi, reduxit Matildem imperatricem sororem suam in Angliam.

Matildis imperatr: insolentia sua Londinensium & multorum nobilium animos à se alienavit.

Robertus, comes Glocestr: & Gul: comes Warrenne Wintoniæ capti ab Henrico episcopo Winton: fratre Stephani regis, unde rex Stephanus pro illis à vinculis solvitur.

Henr: comes Andeg: occurrit Stephano regi cum exercitu apud Malmesbiry, ubi per proceres utrinque de concordia

a Lege, uxor.

agebatur.

agebatur. Deinde publico conventu Henricus, comes Winton: designatus successor Steph:

Henricus 2. initio regni sui Hugonem de Mortuo mari, & Robertum, magni Milonis filium, in finibus Walliæ ad deditionem coëgit.

Henricus 2. consilio Richardi, archiepiscopi Cantuar: clericos ab ecclesia de Waltham expulit, & Canon: reg: induxit.

Henricus junior rex, filius Henr. 2. vivente patre obiit in Norman: & sepultus est Rotomagi.

Secunda coronat: Richardi regis facta Winton:

Arturum vero & milites, qui cum eo capti erant, misit rex Joannes in Angl: & in arctam custodiam Arturum posuit. Unde postea diffamatus est, quod eum manu propria occiderit.

Henricus, filius Joannis, Gloverniæ à Stephano, Cantuar: archiepiscopo, in regem unctus est.

Anno D. 1217.

Bellum inter Henricum regem & ejus barones, quibus auxilio fuit Ludovicus, regis Gal. filius, apud Lincoln: 14. Cal: Jun: rege victore. Comes enim Perticensis ibidem interfectus est. Comes Winton: captus, Robertus filius ejus, comes Hereford. Robertus filius Gualteri, Gilbertus de Clara, Gul. de Moubray, Girardus de Furnival, Gilbertus de Gaunt, Stephanus frater ejus, Nicolaus de Stoteville, & Richardus frater ejus, Richardus de Mountfichet, Gaurinus de Mount-

chancy, Rogerus de Cresci, Radulphus de Toeni, Rogerus frater ejus, Gaufridus de Say, Henricus filius comitis David, & Philippus frater ejus, Mauricius de Gaunte, Gul. de Huntingfeld, Gul. de Hattinges, Nicolaus de Kene, Gul. de Ros, Oliverus de Eyncourte, Robertus de Ropele, Robertus de Grilley, Gul. de Coleville . . . . tus de Norburgh, Radulphus de Cheveduc, J . . . . de Bassingbourne, Radulphus Murdak, Anselmus de Kente, Gul. de Fyenes, Gaufr: de S. Leodegario, Gualterus frater ejus, Gul. Maudut, Henr: de Brambroke, Adam filius Gul: Simon de Kyme, Robertus

pag. 361.

Marmion, Joan: de S. Helena, Gul. Martel, Joan: de Sanford, & cum hiis omnibus 300. milites, quorum multos secum duxit Ludovicus, filius regis Franciæ, de partibus transmarinis.

Henricus rex dedit fratri suo comitatum Cornubiæ.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: obiit in Cantia apud Slindon, cui successit Richardus le Graunt, cancellarius Lincoln: qui statim postquam de Roma rediit mortuus est, cui successit Edmundus de Abyndon, thesaur: Sarum, cui postea successit Bonifacius de Sabaudia, præpositus Beluacensis.

Tom. 2.

E e e

Anno

Richardus,
comes
Glover.

Anno D. 1258. Henr: rex celebravit parlamentum apud Oxford. Eodem anno Richardus, comes Gloverniæ, occurrit Richardo, regi Alemanniæ, nec prius illum terram intrare permisit, quam fidem daret de servandis in parl: Oxon: constitutis.

Richardus, comes Glocestr: postea opposuit se cum aliis baronibus principi, inter quos erat Simon de Monteforti, comes Leyrcestriæ. Richardus statim pollicitationibus pertractus in partes regis.

Eschmeref-
feld.

Richar: co: Glover: obiit in Cantia apud Eschmerefesfeld.

Simon de Monteforti, comes Leyrcestr: & sui adhærentes confœderaverunt se cum Leolino principe, cujus auxilio terras Rogeri de Mortuo mari, Thomæ Corbet, & Rogeri de Cliford devastavit, & castra de Radenor & Wigmore cepit.

Simon, filius Simonis de Monte forti, captus Northampton, una cum illis, qui oppidum & castrum contra regem defendebant.

Toune-
bridge.
Pons Ro-
berti.
Gilbertus
de Clare.

Edwardus, filius regis, combussit castrum de Tonbruge, & postea per bellum & pontem Roberti venit ad Winchelse.

Comes Glover: in bello de Lewis adhæsit Symoni de Monte-

Lyfun.

^w
forti: Joannes de Garena, Gul. de Valentia, Galfridus de Lyfun, Hugo Bigod, Rogerus de Mortuo mari fugere ex parte D. regis.

Simon de Monteforti, & Henricus ejus filius, & Hugo Dispenser ab Edwardo principe, opera comitis Gloverniæ, qui post bellum de Lewes à Simone defecerat, occisi.

Pag. 362.

Lewelinus, princeps Walliæ, ^{cum homagium faceret} absens in coronatione Edwardi, causam præbuit, ut rex Northwalliam depopularetur.

Edwardus rex fecit Thomam de Weylond, justitiarium suum, regnum abjurare.

Comes Gloverniæ Gilbertus de Clare desponsavit D. Joannam de Acre, filiam regis Edwardi.

Et D. Joannes, filius ducis Brabantia, accepit alteram filiam regis, nomine Margaretam.

Rex Edwardus exulavit omnes Judæos ab Anglia.

Edmundus, frater Edwardi regis, obiit in Baiona.

Rex Edwardus duxit in secundam uxorem Margaretam, sororem regis Franciæ, ex qua genuit duos filios, Thomam & Edmundum.

Edwardus, primogenitus Edwardi regis, duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Franciæ.

Ex

Ex annalibus Adami Muremutensis, canonici Londinen: quos Pag. 363.
inchoavit in anno domini 1321. & absolvit in anno 1380.
tempore Richardi secundi regis. Hujus libri copiam mihi
fecit Tuca eques, una cum historia Triveti.

Ex annalibus cujusdam monachi S. Albani, quos reperi in bi- Pag. 364.
bliotheca Tinemutensi. Exorditur anno Domini MCCLIX.
anno vero Henrici 3i. 43o. & desinit in primis annis
Henrici 4i.

Anno Henrici 3i. 48.

Rex autem declinans à civitate Londoniarum cepit castrum
 de Kingeston, quod erat Glovernæ.

Henricus 3us. non obstante vulgi fabula, medium Oxonium
 penetrat. a *

Beatus Robertus Grostest familiaris Simoni, comiti Leir-
 cestriæ.

Robertus de Ferrariis, comes Derbiæ, apud castrum, quod
 Chesterfeld dicitur, captus est anno Henrici 3i. 51o.

Gulielmus de Albamarla comes de Holdernes.

Anno Henrici 3i. 56o.

Gregorius decimus cassato electo Cantuariæ episcopatum
 ejusdem ecclesiæ contulit fratri Roberto de Kilwardbi, qui Robertus
Kilwardbe.
 eodem anno à prioratu provinciali fratrum suorum, quem
 11m. annis gesserat, absolutus fuerat, & etiam ad idem re-
 electus officium. Erat nempe de ordine fratrum Prædicato-
 rum, qui non solum religiosæ vitæ sanctitate, sed scientia &
 doctrina clarissimus habebatur. Nempe ante ordinis ingres-
 sum Parisiis rexerat in artibus. Cujus in his peritiam, præ-
 cipue quoad Grammaticam & Logicam, redacta in scriptis e-

a Asteriscum adnotavit ipse Lelandus.

docent monumenta. Post ingressum vero ordinis studiosus in divinis scripturis originalibusque sanctorum patrum, libros Augustini fere omnes aliorumque doctorum plurium per parva distinxit capitula, sententiam singulorum sub brevibus annotando. Extant tractatus ejus de tempore, de Universalis, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Gregorius decimus revocavit decimas ad matricem ecclesiam; nam antea dabant pro arbitrio cuicumque sacerdoti.

[Breton]

Joannes ^a Becton, Herefordensis episcopus, qui admodum peritus fuit in juribus Anglicanis, librum scripsit perutilem de eisdem. Floruit tempore Henrici 3ⁱ. & Eduardi 1ⁱ.

Anno 7°. Eduardi primi.

Obolus, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus.

Sepulchrum
Hen. 3.

Anno octavo sui regni Eduardus 1us. ex Gallia advexit porphyreticum marmor, ex quo sepulchrum patris Westmonasterii ornavit. Lelandus. Ex crustis & reliquiis porphyretici marmoris facta sunt ibidem pulcherrima pavimenta tessellata illa.

Tessellata
pavimenta.

Eodem anno quinque arcus Pontis Londinensis vi & mole glatiei corruerant.

Castrum Rodolanum in Wallia.

Anno 11°. Edwardi primi à conquestu apud Carnarvan inventum est corpus patris Constantini imperatoris, & jubente rege, in ecclesia honorifice collocatum. Corona etiam famosi Arthuri, quondam regis Britonum, regi Angliæ cum aliis jo- calibus reddebatur.

Plurimi nobiles oppressi in obsidione castelli de Drufelan in Wallia ruina mœniorum anno Eduardi 1ⁱ. 16°.

Pag. 365.

Villa Botolphi spoliata & incensa per Robertum Camera- rium armigerum anno Edwardi 1ⁱ. 16°.

Anno 18°. Eduardi 1ⁱ.

Multæ pyramides cruciferæ erectæ, qua funus ducebatur defunctæ reginæ, uxoris Eduardi regis.

Anno 19°. regni sui rex Eduardus 1us. jussit omnes biblio- thecas Angliæ, Walliæ, & Scotiæ perscrutari, ut pernosceret quid juris in regno Scotiæ haberet.

Anno 22°. Eduardi primi Robertus de Winchelsea, doctor sacræ ^b Theologiæ, à papa Cælestino confirmatus, & in archiepiscopum Cantuar: in curia consecratus, Angliam veniens, Joanni de Munemuta, doctori Theologiæ, episcopatum Lan- davensem autoritate papali contulit.

^a Inclusum, est à manu Burtoni, qui & Johannes Breton in margine scripsit.
^b Adjecti.

Nivicollini capitaneo Madoco incenderunt oppidum & castrum de Carnarvan anno Eduardi 11. 22°.

Eduardus 1us. anno 23°. regni sui construxit castellum de Bello Marisco in Anglesia insula.

Eodem anno Dovarum & spoliatum & incensum à Francis, occiso Thoma sene monacho.

Anno 24°. Eduardi 11. Hagustaldunense coenobium à Scottis incensum.

Anno 27°. Eduardi 11. Theaurus Ballioli Scotti, in Angliam transfretantis, interceptus, & ad regem allatus. Inter cetera inventa fuit corona regia regni Scottorum aurea, & sigillum commune Scotiæ.

Anno 31°. Eduardi primi Benedictus [11.] papa Gulielmum de Makelesfeld, doctorem Sacræ Theologiæ, ordinis Prædicatorum, natione Anglum, diocesis Coventrensis, titulo S. Sabinæ presbyterum fecit Cardinalem, qui antequam junior ad eum perveniret in fata concessit.

Cujus morte cognita, papa fratrem Gualterum de Winterburne, similiter ordinis Prædicatorum, regis Angliæ confessorum, Saresbirientis diocesis, ad eundem titulum cardinalatus promovit.

Anno 33°. Edwardi primi Clemens [5.] papa Thomam de [Joyce]

doctorem sacræ Theologiæ, ex ordine Prædicatorum, natione Anglum, presbyterum Cardinalem fecit tituli S. Sabinæ.

Eodem anno Clemens papa fecit Antonium de Beeke, episcopum Dunelmensem, patriarcham Hierosolymitanum.

Anno Domini MCCCLXI^o. Joannes de Gaunt ex comite Richemundiæ factus dux Langcastriæ.

Anno 1362°.

Decretum Simonis Illep, archiepiscopi Cantuar: de abrogandis quorundam sanctorum festis diebus.

Idem decrevit, non plus dari sacerdotibus pro annuo stipendio quam sexaginta sex solidos & octo denarios.

¹ Sillerinus, ² abbas ordinis S. Benedicti Marciliac, patre Anglicus, doctor egregius, & auditor in curia, electus in papam, & vocatus Urbanus quintus.

¹ Platina. Pag. 366.
Gulielmus Grifant, postea Urbanus quintus.

Anno Domini MCCCLXIII^o, Joannes, rex Franciæ, obiit Londini in palatio Sabaudienfi.

² Platina sic scribit: abbas Sancti Victoris Massiliensis.

Anno Domini MCCCLXVIII^o. Simon Langham, archiepiscopus Cantuar. qui successit Simoni Illep, fit cardinalis. Obiit autem MCCCLXXVI^o.

a A manu Burtoni.

Wiclivus,

J O A N N I S L E L A N D I

Wiclivus, doctor Theologiæ, incepit docere errores suos anno Domini MCCCLXXVII^o. ultimis annis Eduard 3i.

Eodem anno.

Ria oppidum à Gallis direptum & incensum.

Veſta inſula à Gallis ſpoliata, domusque ibidem incenſæ primo anno Ricardi ſecundi.

Haſtingium oppidum maritimum eodem anno à Gallis incensum.

Virtus Philipoti, mercatoris Londinenſis, per mare claruit.

Bromefelde
card:

Edmundus Bromefeld, monachus S. Edmundi, factus eſt à papa Romæ lector ſacri palatii, & commenſalis ejuſdem anno Domini MCCCLXXIX^o. poſtea factus epiſcopus Landavenſis.

Anno Domini MCCCLXI^o. Sabaudiene palatium conflagra- vit violentia ruſticorum, Londini tumultuantium.

Chronica majora fratris Thomæ de Wallingham apud San- ctum Albanum.

Quinto anno Ricardi 2i. Joannes Wrawe, preſbyter & ſe- ductor ruſticorum, ſuſpenſus eſt.

Anno octavo Ricardi 2i. die Thomæ Cantuar: martyrſ Wiclef per omnia membra tactus paralyſi eſt, die autem S.

 Silveſtri obiit.

Eodem anno.

Adam Eſton, quondam monachus Norwicenſis, ſed poſtea factus cardi- nalis, deſecratus eſt ab Urbano una cum quinque aliis cardinalibus, nomine con- ſpirationis, ut papa palam prædicavit. Sed poſtea Adamus per Bonifacium di- gnitati ſuæ reſtitutus fuit.

Robertus Veer, comes Oxonii, factus marchio Dublinæ.

Idem 9°. anno Ricardi 2i. factus eſt dux Hiberniæ.

Michaël Poole, mercatoris filius, ſed regis cancellarius, factus eſt comes Suthfolchiæ.

Petrus Patelhul, frater Auguſtinenſis, ſectator Wiclevi anno 9°. Ricardi 2i.

Dux Gelriæ in Angliam venit anno 15°. Ricardi 2i.

Castrum
Leonis.

Castrum de Holt, alias caſtrum Leonis, in finibus Walliæ.

Henricus Beufort, filius Joannis ducis Lancaſtriæ, & Cata- rinæ Suineford, admodum juvenis factus epiſcopus Lincoln: fere per vim detrufo Joanne de Bokingham ſene epiſcopo anno Richardi 2i. 21°.

Pag. 367.

Gulielmus Norham heremita vaticinabatur captivitatem Ri- cardi ſecundi regis.

Castrum de Silice, Anglice Flint.

Proceſſus 31. articulorum, quorum decimus fuit, quod, con- tra receptam regni libertatem, papam in rebus, quæ coronæ
&

& juris dignitatem spectabant, in partes suas attraxisset.

Henricus, dux Lancastræ, rejecto Ricardo, jus regni & imperium, tanquam heres Henrici 3ⁱ. ex ejus filio Edmundo, cog. Gibbofo, sibi vendicavit.

Lelandus.

In fine Annalium bellissime depingit omnes ceremonias atque veteres ritus, quibus nobilitas Angliæ in coronatione regis utitur.

Joannes Gouerus

In quodam Chronico, compendio carmine scripto, & libris ejus de somnio adfuto, in hac opinione est, ut plane adfirmet, regem Richardum voluntaria prorsus inedia periisse.

Prætera annotaverat nescio quis in margine codicis Goueriani, Richardum 2. cibum & potum omnino reppulisse ubi intellexerat, Hollandum, comitem Cantiorum, & Spenserum cum suis contra Henricum 4. conspirantibus à vulgo Cirencestriæ fuisse occisos.

Inventio patris & matris S. Brendani.

Pag. 368.

Anno D. 1199. contigit in quadam Angl. patria, scilicet provintia Salopesbirienfi, apud pagum, quæ Ludelania nuncupatur, quod pagenses ejusdem oppidi decrevissent ecclesiam suam, quod brevis esset ad continendam se plebem contingentem, longiorem construere. Quocirca oportuit quendam

terre tumulum magnum ad occidentem ecclesiæ solo coæquare, qua murus ejusdem debuit extendi. Cumque præmissum collem fodiendo complanassent, invenerunt tria mausolæa lapidea, & corpora Sanctorum decentia; quæ dum aperuissent, repperunt 3^m. Sanctorum reliquias hoc scripto in uno bustorum in schedulam composito, quæ prius intrinsecus cera, exterius vero plumbo fuerat involuta, his verbis Angl: expressis: "Hic requiescunt S. Fercher, pater Brendani, beata

"pignora, Sancti scilicet Ibernenses, pulcher lapide & solo
"inclusa. Sancta quoque Corona, mater prælibati Brendani,
"matertera videlicet Columkilli, electi Dei. Sanctus . . . . .
"Cochel, germanus ejusdem Sanctæ. Hic nempe quindenis
"deguerunt annis, dum Sanctorum Britan: adirent patrocini-
"nium post obitum Ludæ increduli." Quorum deposita clerici ejusdem ecclesiæ ab humo levantes, in archa lignea posuerunt, eademque in ecclesiam gestantes decenti locello collocaverunt 3. Id. Apr. operientes, quoad dominus aliquas virtutes eorum meritis & intercessionibus patrare dignetur, cui laus, honor, & gloria in secula. Amen.

Hæc in meam gratiam transcripsit è schedula quadam Clebiri, abbas quondam Durenfis Ferulegæ Maisuetum.

E libello

E libello de locis, quibus S. in Angl. requiescunt.

Rex vero Edgarus Gleſconix in theca argentea honorifice locatur.

In vico quodam, qui dicitur Heſelb⁷, S. Wulfricus, vir mi

.....
In Branctona S. Brannocus, vir miraculis clarus, pausat.

In villa quadam juxta Thorich flu: beatus martyr Joannes pausat, qui ex una parte flu: decollatus, caput proprium inter brachia amplexus flu: illud, quod inter ripas mag: spatium perhibetur habere, transvadavit, & super alteram ripam posuit, & in utroque loco in ejus honore ecclesia habetur.

In vico, qui vocatur Chetelhampton, S. Hyeritha virgo quiescit.

In villa, quæ Mudwennestow dicitur, S. Mudwenna quiescit.

Reliquiæ beatæ Hildæ abbatissæ in monasterio Gleſconienſi.

S. Werburga apud Ceftram.

S. Wenefreda Salapiæ.

S. Milburga apud Wenelech.

S. Ælwinus apud Culnam.

S. Brenwaldus apud Bamptonam.

S. Domnanuerdh apud Beckeleiam.

S. Romwaldus apud Bukingham.

In monasterio Helienſi S. Etheldrida, S. Wiburga, S. Sexburga soror ejusdem, S. Ermenilda filia Sexburgæ.

Apud Rameſey S. Ivo, Ethelredus, & Ecbertus, qui permissione regis Egberti à Thunner occisi sunt.

S. Herbertus martyr apud Huntedune.

Sacra Botolphi ossa ab Icano à beato Ethelwaldo, Wintonienſi episcopo, translata, & trifarie divisa, caput apud Ely, medietas corporis Westmonasterii, reliqua pars Thorneiæ reconditur.

In territorio urbis Lincoln: S. Hibaldus confessor.

Ripon.

* S. Joannes archiepiscopus Ebor: S. Brithunus abbas discipulus ejus, & S. Wolfritha.

Apud Eboracum S. Gulielmus ^{confessor} martyr, ejusdem urbis archiepiscopus, S. Egbertus & S. Boso archipræsules, & S. Everilda abbatissa, quam pagani cum omni conventu suo interfecerunt.

Godricus Anachoreta Dunolmi, & capita Oswini & Oswaldi regum & martyrum.

In monasterio Lindisfarnenſi Eata, & Alfridus, & Eadbertus ejusdem loci episcopi, & Ceoluulphus rex & confessor, & Oildiuulphus Anachoreta.

Pag. 370.

Apud Tinemutham S. Oswinus rex & martyr, & S. Herebaldus abbas ejusdem loci.

a Asteriscus est à manu Lelandi.

Apud

Apud Lindisfarnum in crypta beati Petri S. Aidanus, ejusdem urbis episcopus.

In monasterio Penelech S. Tuda episcopus.

In monasterio Strenethaul Hilda abbatissa, S. Ælfleda, & pater ejus rex Oswius, & mater ejus Eanfleda, & pater matris ejus Edwinus, & Trumwinus episcopus, cum multis aliis.

Apud Beghinges S. Beghinga virgo.

Apud Burton super Trent Modwenna.

Excerpta ex veteri codice Ceortefegano.

S. Cuthburga sepulta in Winburnan minster.

S. Fredefuida in Oxenforde.

S. Cudmannus in Stenig prope Brembre flu.

S. Dioma apud Ware Stow, quod vocatur Ceorlingburg, prope aquam de Winrisc.

S. Beocca abbas, & S. Edor presbyter, & S. Fritheuole rex de Astapeled apud Ceortese.

Erkenualdus abbas de Ceortefey monasterii à Fritheualdo instituti.

S. Merwenna abbatissa & Æthelfleada in Rumelige prope annem Treftau.

Hæc, quæ sequuntur, scripsit Thomas Gascoyne, doctor Theologiae Oxonii, anno D. 1441. edoctus à Joanne Horn octogenario, qui fuit parochialis sacerdos de Luterworth quo tempore Wiclivus obiit. Pag. 371.

Mr. Joannes Wiclif Angl. per D. Thomam Arundel, archiepiscopum Cantuar: fuit post mortem suam excommunicatus, & postea per D. in sacra Theologia Oxon. scilicet Richardum Flemyng, Eborac: diocesis, tunc episcopum Lincoln: fuit exhumatus, & ossa ejus combusta, & cineres in aquam juxta Lutterworth projectæ ex mandato Martini quinti. Et iste Wiclif fuit paralyticus per duos annos ante mortem suam, & anno D. 1384. obiit in die S. Sylvestri, & in eodem anno in die S. Innocentium audiens missam in ecclesia sua de Luterworth circa elevationem sacramenti altaris decidit percussus & specialiter in lingua, ita quod nec tum, nec postea loqui potuerit usque ad mortem.

Ex Chronico incerti autoris.

Wiclif studuit in collegio Cantuar: & indutus russeta veste longa nudis pedibus incedebat.

Ex Chronico incerti autoris, quod reperi Oxon: in biblioth: colleg: Lindenfis.

Anno D. 1457. Reginaldus Pecok, natione Wallicus, doctor Tom. 2.

F f f

Theolo-

JOANNIS LELANDI

Theologiæ, & episcopus Ciceſtren: qui ingenio & literatura
pollens veteres hærefes renovavit.

Male ſenſit de Euchariftia, & de ſanctiõibus eccleſiæ.

Damnatus fuit apud Lambhith à Thoma Cantuar: epif-
copo & clero.

Recantavit errores ſuos apud D Paulum.

Ejus libri partim Londini partim Oxon. combuſti ſunt.

*E libello quodam de cauſſa contentioniſ inter Henricum
regem & Thomam Beket.*

*Nomina nobilium ſubſcripta recognitioni privilegiorum
tempore Henr. 2ⁱ. anno D. 1164.*

Robertus comes Legreceſtre, Reginaldus comes Cornub:
Joannes comes Andeg: Robertus comes Clarenſis, comes
Galfridus de Mandevilla, Hugo comes Ceſtre, comes Patri-
cius, Gul: comes de Ferrariis, Richardus de Luci, Reginal:
de S. Walerico, Rog: Bigot, Reginal: de Warena, Richerius
de Aquila, Gul: de Braioſa, Richardus Canville, Nigellus de
Moubray, Simon de Bello campo, Humfridus de Boum, Mat-
theus de Hereford, Gualterus de Meduane, Manaffes Biſet
dapifer, Gul: Mallet, Gul: de Curci, Robertus de Dunſtan-
ville, Jocelinus de Baillol, Gul: de Lanualle, Gul: de Caiſ-
nero, Galfridus de Ver, Gul: de Haſtinges, Hugo Morville,
Simon filius Petri, Gul. Mailduit camerarius, Petrus de Mara,
Alanus de Nova villa.

Pag. 372.

*Ex Chronic: veteri, quod mutuo ſumpſi à . . . . .
Monachus quidam S. Joan: de Colceſtre autor.*

Anno D. 1095. fundata eſt eccleſia S. Joan: Colceſt: ab Eu-
done dapifero.

Eudo dapifer obiit anno D. 1120. & Roaſia ejus uxor anno
ſequenti.

Anno D. 1131. eccleſia S. Pauli combuſta.

Anno D. 1144. obiit Gaufridus de Mandeville.

Anno D. 1153. obiit Simon comes Northamton.

Anno 1155. natus eſt Henricus, filius Henrici 2. & Alia-
noræ, & baptizatus ab Huberto, Cantuar: epifcopo, in eccleſia.

Hoc etiam anno fundata eſt eccleſia de Snapes.

Anno ſequenti nata eſt Matildis, & baptizata in eccl: Chriſti
London:

Anno D. 1163. Duellum factum inter R. de Munford &
Henricum de Eſſex vi. Id. Apr. apud Redinge, quem Rober-
tum Henricus in campo ſemivivum reliquit.

Anno 1166. Gaufridus de Mandevilla junior cum duceret
exercitum in Gallias . . . . .
w

Gulielmus

Gulielmus comes Southfax & Arundel.

Anno D. 1170. comes Richardus, filius Gill: in obsequio regis pluribus congregatis in Hiberniam navigavit. Ibi à quodam rege susceptus, filiam ipsius regis in uxorem duxit. Cujus auxilio idem Richar: partem sibi plurimam virtute subjugavit. Qua de caussa, jubente rege Henr: mater ipsius Richar: Isabella nomine, apud Saesbiriam in carcerem violenter est intrusa.

Doura pro Dovar.

Anno D. 1171. visus est draco miræ magnitud: apud S. Ofitham de Chich per terram prope ferri. Ex cujus motu ^a quandam domum incendit.

Anno D. 1172. apud villam, quæ dicitur Andieura, ^{over} sacerdos quidam ante altare in oratione prostratus fulminis ictu percussus est, & cito vitam finivit. Similiter quendam laicum ignis cœlestis accendit, quem frater ejus liberare volens, eidem periculo subjacuit.

Anno D. 1173: Henricus, filius Henrici 2ⁱ. Winton: coronatur à R. archiepiscopo Rotomagen: jussu patris sui.

Eodem anno orta discordia inter Henricum patrem & filium regis.

Vigilia S. Mauricii ductu comitis Leyrcestræ applicuerunt Flandrenses apud Waleton, ^b qui cum essent impotentes expugnare patriam sævissime populatam, relinquentes, suscepti sunt à comite Hugone in Framelingham.

Applicuit iterum Flandrense navigium. Comes Leircestr: ^e ex duobus appulsis navigiis fidentiore componens exercitum, à Framelingham usque in Gipewicum transitum fecit, & sociatis sibi subsidiariis agminibus prædicti Hugonis, inde proficiscens, invasit castellum, quod dicitur Haghenth, eoque populato reversi sunt in Framelingham.

Ibidem de adventu comitissæ suæ ad Oreforde, utque post . . . captus sit comes Leircestr: ab Henricianis inter S . . . mundum, & villulam, quæ dicitur S. Martini de Fornham.

Reversi iterum Flandrenses, depopulantur Nordovicum, ^{pag. 373.} duce Hugone Bigot, anno D. 1174.

Comes David, frater regis Scotiæ, castellum de Huntingdon sufficienter munivit. Inde Leicestre veniens, associatis sibi oppidanis, totam provinciam turbavit max: prædas agendo.

^a Sic, cum octo punctis. ^b Sic, cum punctis tribus.

Anno 1177. Hugo Bigot, comes ^a Flandriæ, & Gul. de

Mandeville profecti sunt in terram sanctam.

Anno D. 1177. canonici reg: ingressi sunt ecclesiam de Waltham.

Anno D. 1178. Gul. Mandeville reversus est ab Hierosolymis in Angliam.

Anno D. 1180. canonici de Perendune migraverunt Maldoniam, habitatiunculam sibi constituentes in feudo R. Mantel.

Prior de Horsam, alias S. Fidei.

Anno D. 1184. Ranulphus de Glanville liberavit castrum ab obsidione Wallensium.

Lisne monasterium.

Abbas de Salesby.

Prior de Snape fit abbas Colcestre:

Fanum
Stephani.

Anno D. 1187. archiepiscopus Cantuar: extra muros Cantuar: novæ ecclesiæ amplitudine pergrandis fundamenta jacit, in quam, ut dicitur, ab ecclesia Christi Cantuar: rege concedente, sedem episcopatus transferre molitus est, introductis ibidem canonicis secular: quibus & præbendas partim ex suis, partim ex ecclesiis monachorum contulisse asseritur, &c. Ut papa archiepiscopi inceptis se opposuerit.

Anno 1189. dux Saxonum, gener regis, jussu imper: à patrio solo exulans, venit in Angl: traditusque est ei episcopatus Winton: ad sui sustentationem.

➔ Anno 1190. Gul: cog: de Force filiam comitis de Aubermarle ducit uxorem. G. filius Petri totum honorem comitis Gul: à rege grandis pecuniæ largitione obtinet.

Comes de Lecestre & comes de Ferriers iter Hierosolymam aggressi in fata concedunt.

Ranulphus de Glanville apud Acres in exercitu moritur.

Anno 1191. Exheredati quidam in occidentalibus Angl: partibus latrocinia exercent, à quibus Staford incenditur. Conventria & aliæ villæ depopulantur.

Anno 1193. castellum de Windeshore obsidetur, dum Joannes fratris sui regnum invadere tentat.

Castellum de Suinesey [^b obsidetur] à Guallensibus, at ab Angl. defenditur.

Transfertur sedes episcop: Bathon: ipfius abbate episcopo Wigorn: effecto.

Anno 1194. castellum de Merlebyri obsidetur & capitur. similiter & Tikhille.

Pag. 374.

Comes Albericus moritur.

Anno 1196. castellum Aubermarlæ à rege Franc: capitur, & solo æquatur.

^a Sic, cum signo. ^b Adjeci.

Anno 1197. Richar: rex in villa, quæ Andeley vocatur, ad Andeley. archiepiscopum Rotomagen: spectante castellum firmat.

Robertus, prior de Herlea, monachus S. Petri Westmonaster: Abbatissa de Alneftow. Alneftow.

Anno 1202. Richardus de Munfichet moritur.

Anno 1204. rex Angl. Joannes concedit Alberico de Ver jus suum de comitatu Oxoniæ, & efficit comitem, accingens eum ditiff: gladio. Verus donatus comit: Oxon:

Anno 1207. Otho, nepos regis Angl: & rex Aleman: apud Or

Areswell in Angl: applicuit, & brevi in patriam suam redit. Orwelle.

Anno 1207. natus est Henricus, filius Jo: regis.

Anno 1208. Joannes rex omnia castella Gul: de Braels in manum suam capit, & ea cuidam Brabantio, nomine Gerardo de Atie, custodienda tradidit, &c. Ut Gul. filius Gul. de Braels, indigne factum tulerit.

Robertus Prior de Waleton.

Anno 1209. Henricus, dux Sax: frater Othonis, regis Alemanniæ, apud Gernemuth applicuit.

Richardus, filius Joannis regis, nascitur.

Computatio fisci, quæ apud Westmonaster: omnibus diebus solebat exerceri, per regem Joannem transfertur Northampton. Scaccarium regis transfertur Northampton.

Anno D. 1210. Robertus de Turneham obiit.

Anno D. 1211. castellum D. Londoniensis de Storteforth imperante rege diruitur. Castellum de Storteford, ubi nunc carceres episcopi London: in Hertfordshire.

Lewelinus, princeps Di. regis Angl: sibi videns pernecessariam, cum vires resistendi non haberet, totam terram Gualliæ citra Snawdune Joanni regi Angl: jure hereditario concessit, & de parte residua ipsum & successores suos facit heredes, nisi de filia regis, quam in uxorem habuit, prolem susciperet.

Magnatibus suis exheredationem & minas Joannes intentabat, & præcipue Roberto filio Gualteri, & Roberto filio Rogeri, & Eutachio de Vesci.

Anno 1212.

Robertus filius Gualteri cum uxore & liberis fugit in partes transmarinas. Castellum ejus in London, quod dicitur castellum Bainardi, cum omnibus in eo constructis solo tenus æquatur.

Idonea priorissa de Wikes.

Robertus filius Walteri terris suis restitutus.

Anno D. 1214. Albricus de Ver comes Oxon. obiit.

Anno 1231. Richar: comes Cornubiæ, duxit sororem Gul: Marecalli, relictam Gileberti, comitis Gloverniæ, qui hoc anno obiit. Pag. 375.

Prioratus de Wikes prope Arwich.

a Puncta sub ti.

Eodem

JOANNIS LELANDI

Eodem anno rex fecit cellam converforum London: Hoc anno conversus sum die Purificationis B. Mariæ.

Anno D. 1232. Joannes de Bello campo fecit rotundam tabulam.

Hoc anno natus est Henricus, primogenitus Richar: comitis Cornub:

Anno 1233. Rogerus Bigot & H. de Ver comites efficiuntur.

Anno 1234.

Richardus Mariscalus occiditur. Successit Gilebertus.

Anno 1235. Rogerus de Quincy efficitur comes Winton: Et rex de Man miles.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, primog: regis.

Anno 1240. nata est Margeria, filia regis.

Anno 1241. G. Mariscallus periit in Torneamento.

Anno D. 1243. Hugo comes de Arundel obiit, & sepultus est in monaster. suo de Wimundesham. Nata est Beatrix, filia regis, in Vasconia.

Anno 1244. concordia facta apud Novum castrum super Tinam inter Anglum & Scottum.

Anno D. 1245. Edmundus, filius regis secundus, natus est.

Rex firmavit castrum munitissimum, quod vocavit Gannoc,

ex opposito de Snawdune ex ista parte annis.

Anno 1247. Gul. de Valence, dictus frater regis ex parte matris, à domino rege accinctus est cingulo militari,

Anno 1248. obiit Matildis Bigot, comitissa Waren & Norfolk.

Rogerus Bigot, comes Marefcallus, quorundam æmulorum instinctu, ut dicitur, procurat divortium fieri inter ipsum & comitem.

Anno 1249. Hauisa de Lanualley, uxor Joannis de Burgo, obiit, & sepulta est Colcestriæ in capitulo cum parentibus suis.

Robertus de Ver, filius Hugonis de Ver, comitis Oxon: accepit conjugem Aliciam, filiam Gileberti de Santord, cum tota hereditate paterna.

Gul. de Longa spatha, comes Saresbir: occisus à paganis in terra sancta.

Anno 1252. domus de Marham sanctimonialium incorporata est or: Cistert:

Abbatia de Sibeton in Suthfolc:

pag. 376.

Ex annualibus Thomæ Wike, canonici de Ofeney.

Anno D. 1066. Gulielmus dictus Le Bastarde, dux Normanniæ, venit in Angliam.

Haraldus rex, coxa præter nates præcisa, letaliter vulneratus est.

Guli-

Gulielmus Longespe, filius Rollandi, primi ducis Norman:
Anno D. 1077. obiit Heremannus, episcopus Shirebur-
nensis, qui transtulit sedem episcopalem de Shireburne ad ca-
strum veteris Saresbyriæ.

Anno D. 1086. Gul. rex Angliæ regnum describi fecit.

Anno D. 1106. Robertus Curtoise, dux Norman: captus
est ab Henr: rege, fratre suo, & exoculatus in Angliam missus est.

Anno D. 1114. Exsiccata est Tamisia, & mare se retraxit
per decem milliaria duobus diebus.

Anno 1123. Mortuo Roberto, Lincoln: episcopo, successit
Alexander, frater Rogeri, Sarum episcopi. Hic Rogerus pau-
per capellanus de partibus transmarinis adhæsit regi Henrico
adhuc junioris ætatis, & factus est ejus capellanus. Quo in
regem sublimato, factus est ejus cancellarius, & quasi totius
regni administrator. Deinde, volente rege, factus est episco-
pus Sarum: qui pro nimio superbiæ fastu ædificavit duo mu-
nitiss: castra, Shireburne scilicet & Devisas. Ejectus post-
modum in sublime, fratrem suum Alexandrum de Gallia in
Angl. evocavit, quique, fratre procurante, factus est Lincoln:
episcopus, & fraternæ superbiæ non tepidus æmulator, con-
struxit castra de Newark, Lafforde, & Banbyri.

Anno D. 1129. Robertus de Oyli fundavit monasterium de
Osenev.

Anno D. 1137. tempore Stephani regis commissum est
grave prælium inter Normannos & Wallenses apud Cairdi-
gan, in quo pluribus interfectis repulsi sunt Normanni.

Anno D. 1138. Matildis imperatrix evocavit in auxilium
virum nominatiss: & potentem fratrem suum Robertum, comi-
tem Glocestr: quem pater suus rex Henricus de non legitimo
concubitu progenuerat; in quo sibi usque adeo complacebat,
ut filiam unicam & heredem cujusdam comitis Gloucestrensis
conjugali sibi matrimonio copularet, castraque munitiss: Bri-
stolle & Marleberge, & alias terras ampliss: assignaret.

Anno D. 1147. fundata est abbat: Brueriz or: Cistert: a *
Henricus primogenitus Henr: 2ⁱ. Richardus 2°. Gaufrerus

++ ++

3. Joannes 4. genitus.

Anno D. 1174. Randolphus de Glanville, Barnardus de Pag. 377.
Bailliol, Gul. de Vescy, Robertus de Stoteville, regis Angl.
fautores, cum paucis exercitibus occurrerunt, habitoque con-
gressu cum Scottis prope castrum Alnewike regem Scotiæ ce-
perunt, totumque ejus exercitum vel ceperunt vel interfece-
runt. Deinde regem in castro de Richemont custodiæ man-

a Sic, cum asterisco in margine, & cum duob. signis sub primogenitus.

cipaverunt.

cupaverunt. Captus est ibidem cum rege Scottorum adjutor ejus præcipuus, Robertus comes Leyrcestr:

✎ Anno D. 1173. Richardus Lucy, cui, absente rege, regni cura commissa fuit, obsedit Leyceltriam & cepit, muros prostravit, & solo tenus complanavit.

Petrus de Pontefracto pseudopropheta tempore Joannis, regis Angl:

Anno D. 1216. rex Joan: in monasterio de Swinifheved, quod est in provintia Holandiæ, intoxicatus est, ut dicebatur.

Anno D. 1219. Gulielmus senex Marefcallus, comes Penbrochiæ, miles strenuiff: & per orbem nominatiff: obiit.

Anno D. 1220. fundata est nova ecclesia de Saresbiry.

Eodem anno Hubertus de Burgo tutor & custos designatus Henrici 3i. jam 14. annum agentis.

Anno D. 1224. Gulielmus Marefcallus duxit sororem Henrici 3. in uxorem, quo mortuo, illa votum castitatis fecit, sed postea nupsit Simoni de Montefort, comiti Leircestr:

Eodem anno Henricus 3. in odium Lewelini, principis Walliæ, fundavit castellum de Montgomery.

Anno D. 1231. Gul. Marefcallus junior venit de Britan: in Angl: & Isabellam sororem suam, comitissam Glocestr: relictam Gilberti de Clare, Richardo comiti Cornub: matrimonio copulavit, & post dies 15. obiit.

Richardus Marefcallus, frater ejus, successit ei in hereditatem.

Anno D. 1232. Petrus de Rupibus, episcopus Winton: accusavit Hubertum de Burgo, comitem Cantix, apud regem, ut Petrum de Rivallis, nepotem suum, promoveret.

Anno D. 1232. obiit Kandulphus, comes Cestrix, in castello de Walinforde.

Anno D. 1233. Gravis dissensio orta est inter Dm. regem & Richardum Marefcallum, adeo ut, invalescente contentione, rex disseisiret ipsum, & præcipuos fautores suos, Hubertum de Burgo, Gilbertum Basset, & Richardum Siwardum, de omnibus terris eorum in Angl: & commisit eos Petro de Rivallis, & fecit prostreri domos eorum.

Fuga Huberti de Burgo ad Aufteclife, & inde ad castellum de Strogil, i. e. Chepstow.

Richar: Marefcallus, victus bello ab Hugone & Waltero de Lacy, & Mauritio, filio Giraldi, post 15. dies obiit * in castello suo de Kildar, cui successit Gilbertus frater ejus.

Gul. de Mareis, pyriticam exercens, occupavit Pag. 378. Lunday, inf: Sabrini flu: anno D. 1238.

Baldewinus, comes insulæ, profectus est cum Richar: comite Cornub: in terram sanctam b.

Gilb: Marefcallus obiit An. D. 1241. successit ei Walterus Marefcallus, frater ejus.

a A. D. 1234. ut ex Edit. Galeana colligimus. b Anno viz. 1240.

alias Senchia.

Anno D. 1243. Quintia nupsit Richardo, comiti Cornubiæ, apud Walingforde.

Anno 1244. regina peperit Edmundum secundo-genitum.

Anno D. 1258. intoxicatus est Richardus, comes Glocestriæ, & Wilhelmus de Clare, frater ejus, per quendam de militibus Gualterni de Scoteney, sicut vulgo dicebatur.

Anno D. 1261. rex Angl: recepit castellum de Dover, quod Hugo de Bigot occupaverat.

Eodem anno D^s. Walterus de Merton factus custos regii sigilli.

Henricus de Hastings, Joan: de Vesey, G: de Lucy, Nicolaus de Segrave, R: de Veteri ponte, Gul. de Montchanefy, ^{De monte Canufio.} capita Baronici belli. Et hi quidem postea adjunxerunt sibi Simonem de Monteforti cum multis aliis nobilibus.

Anno D. 1263. Simon de Monteforti cum baronibus castrametatus est in parco de Iftelworth.

Iftelworth, manerium Richardi regis Ro. incensum & dirptum à Londinensibus.

Londonienses incenderunt & diripuerunt palatiolum Richardi, regis Ro: quod habebat in suburbio Westmonaster:

Maneria præcipue Di. Gul. de Valentia, regis Germani, quia alienigena fuit, incenderunt.

Anno D. 1264. intravit urbem Oxon: contempta Frediswidanorum superstitione.

Eodem anno opp: videlicet Northampton & Notingham cum castris recepta à regis militibus.

Henricus 3. cum Richardo fratre, & Edwardo filio suo, ac multis nobilibus aliis, captus est in conventuali ecclesia de Lewis.

Comes de Waren, Gul. de Valentia, Hugo de Bigot, capto rege, fugerunt ad castrum de Pevnesey, & inde in Franciam.

Gilbertus, comes de Gloucestre, H. Dispensarius, & Joannes, filius Joannis, tenuiter post victoriam donati à Simone de Monteforti, postea ejus imperio ægre audientes erant, & maxime comes de Gloucestre.

Princeps Edwardus in custodia Simonis de Monteforti existens Herefordiæ, opera Thomæ de Clare, fratris comitis Gloucestriæ, evasit.

Joannes Giffard singul: decus militiæ post comitem Gloucestr: Pag. 379.

Polydoro Cynthia, Paulo Æmilio Sanctia.

Fratres Henrici 3ⁱ. regis. Electus Winton: Gul. de Valence, Galfridus & Guido de Lizignano, & Petrus Sabaudus avunculus reginæ.

Iftelworth, ut ego arbitrator, non longe abest à monasterio de Sion:

Gul. de Bardolf, designatus custos castrum de Notingham à baronibus, tradidit illud, inconsultis illis, regi.

Pons Verocouciensis.

Pons Wigorn: ab Edwardo principe contractus ne pertransiret Simon de Monteforti.

Gloucestr: cum castro recepta ab Edwardo principe per conditiones.

Wintonia civitas capta à baronibus.

Simon de Monteforti occisus in bello Eoveshamensi per Edwardum principem, & comitem Gloucestr:

Recepto à Regiis castèllo de Dover, uxor Simonis de Monteforti in Franciam transfretavit cum Americo & Richardo filiis suis.

Bromefeld castellum.

Simon de Monteforti junior occupat insulam de Axholme, adjuncto sibi Joanne Deyville, & Baldewino Wake qui fraudulenter evaserat de castro de Brunisfeld à Joanne Giffard, cujus captivus fuerat.

Simon junior de Monteforti insulæ de Axholme cessit per conditiones ab Edwardo principe oblatas.

Comes Ferrariensis, adjuncto Baldewino Wake, & Joanne Deyville, & aliis, castra ponit apud burgum de Cestrefelde, ubi postea per Edwardum principem, & Henricum primogenitum Richardi, regis Ro: Ferrariensis victus & captus est, & Windeforam missus in custodiam.

Adam de Gurdon devotans cum aliis partes meridionales victus est & captus ab Edwardo principe prope sylvam de Awelton.

Heliensis insula occupata ab exheredatis, à quibus & Nordovicum & Linum postea direptum.

Henricus 3. redditum sibi castrum de Kenelworth tradidit Edmundo filio suo secundo-genito.

Anno 1265. Pontifex Ro cassata electione Gul. decani Ebor. qui circa festum S. Nicolai de curia rediit Ebor: contulit archiepiscopatum cuidam de ordine fratrum Minorum,

Bonaventura electus in archiepiscopum Ebor: Baldewinus Wake evasit ex castello de
ome
Brunfeld, quæ in custodia erat Joannis Giffard.

dicto Bonaventura, qui timens pelli suæ ne forte furiam Angl: quæ non dum sedata fuit ad plenum, sibi sentiret infestam, tantæ celsitudinis dignitatem episcopo Ro. resignavit.

Joannes de Eyville & Robertus de Wileby capitanei exheredatorum qui occupaverunt Heliensem insulam.

Anno 1265.

Cairuske.

Simon de Monteforti occupavit Cairusk, castrum dominicum comitis Gloucestr: & Novum portum, vicum maritimum: sed comes Gloucestr: utrumque paulo post recuperavit.

Fig. 380.

Anno D. 1267. Gilbertus de Clare, comes Glocestriæ, urbem Londinensem occupat & firmat.

Henricus Peto pyrata.

Henricus

Henricus de Hastings factus capitaneus exheredatorum inf: Eliensem occupantium.

Anno D. 1269. Ds. Edmundus, regis Angl. secundo-genitus, unicum filiam comitis Albemarlæ, cui ex successione paterna comitatus Albemarlæ, cujus redditus & proventus non exiles, sed amplissimi dinoscuntur, & ex materna comitatus Devoniz, & dominatus insulæ jure hereditario competebat, solenni sibi connubio copulavit.

Eodem anno Henricus, primogenitus Richardi, regis Ro. & comitis Cornubiæ, duxit filiam nobilis Gastonis de ^{Byarra.} Byerra. Nupt. Richardi, regis Ro:
Richardus, rex Ro: duxit in uxorem filiam Theoderici de Falkemonte Alemanni.

^u
Tonebrige & Heneley munitiones D. de Clare, comitis Glocestr: }
Tounebrige } castella }
Heneley } in Cantia.
} in Warwiccia.

Anno 1270. Alanus de la Züsche à comite de Warena in ipso foro judiciali Westmonasterii gladiis impetitus, & in fuga tam graviter vulneratus, ut postea inde mortuus sit.

Joannes & Henricus, filioli Edwardi principis, commissi custodiæ & curæ Richardi, regis Ro: dum ipse abiret in militiam terræ sanctæ. }
Joannes } fil: Eduardi
Henricus } princ:

Turris ecclesiæ S. Mariæ de arcibus Londini cecidit.

Henricus, primogenitus Richardi, regis Alemanniæ, occisus est Viterbii in Italia à Simone de Monteforti juniore, cujus corpus postea in Angl. delatum est, & in monasterio Heyles tumulatum. ^{Guidone} ^{Cædes Henrici, filii Richardi, regis Ro:}

Anno D. 1271. Joannes, principis Edwardi primogenitus, obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Hoc anno obiit Ds. Philippus Basset.

Hoc anno obiit ex paralyfi Richardus, rex Ro: in castro de Bercamstede.

Anno D. 1272. inopinata inundatio aquarum, erumpentium de cavernis terræ, partem max: civitatis Cantuariensis operuit, ubi nunquam prius aquæ currere visæ sunt. Ita quod violentia gurgitis, impetuose currentis, domos plures & ædificia diruendo in planitiem convertebat, viros & mulieres, tam fenos quam parvulos, submergebat.

Eodem anno Edmundus, filius regis Alemanniæ, comes Cornub: Margaretam, Gilberti comitis Glocestr: sororem, duxit in uxorem.

Henricus Lacy hoc anno factus miles & comes Lincoln:

Anno D. 1274. obiit nobiliss: Ds. uxor Edmundi, fratris regis

regis Edwardi primi, cui hereditaria successione pertinebat comitatus Albæmarlæ, patre videlicet diu ante defuncto, cui sola hereditario jure successit, & si matrem adhuc superstitem supervixisse potuisset, comitatus insulæ & Devonizæ simili ratione sibi competisset. Cujus interitus, immo etiam privatio tantorum dominatum, animum mariti non mediocriter contristavit.

Gastonus de Biarre, homo Francus, traditus est Stephano de Pencestre militi, & custodi castri Oxon:

Anno D. 1275. Edmundus, frater Edwardi primi regis, dominam reginam Navarræ & heredem conjugio sibi copulavit.

Emericus de Monteforti navigaturus in Walliam à Bristolienfibus captus est, & in custodiam detrusus: sed postera precibus Franci liberatus est.

Philippus de Eya, vir clarus, sepultus in monasterio de Ofeney.

Anno D. 1277. Edwardus rex magnam partem max: sylvæ inter Cestram & terram Lewelini defecuit. Duo castra muniti: pro situs aptitudine cœpit ædificare, videlicet Le Flint & Rutheland.

Mona insula ab Eduardinis militibus eodem anno capta.

Lewelinus, princeps Walliæ, duxit Wigorn: in uxorem filiam Simonis de Monteforti.

Convivium Anno D. 1279. Rogerus de Mortuo mari celebravit convivium rotundæ tabulæ in castro de Kenelworth.

Kenelworth Anno D. 1281. Edmundus de Mortuo mari cepit Lewelinum, principem Walliæ, & ejus caput Edwardo regi transmissit.

Anno D. 1282. Edwardus rex celebravit pascha in monasterio de Aberconwey Cistert:

Richardus de Knapwelle Dominicanus, hæreticus.

Anno D. 1286. Holandia submersa, & maxima pars villæ S. Botolphi.

Tutela principatus Walliæ commissa ab Edwardo Roberto de Tibetot.

Una die quater fluxit mare & refluxit.

Monasterium de Spaldinges & oppidum de Gernemuth dispendia magna acceperunt aquarum inundatione.

Anno D. 1288. bona pars opp: S. Botolphi conflagravit.

Gul. filius Stephani, Scriba in C . . . . . Angl: & diaconus in capella Thomæ Becket, & ejus convictor, scripsit patrom sui vitam non inerudite, cui libro præfixit libellum de situ & nobilitate Londini.

Ex libello de situ Londini.

In ipso prologo libelli scribit, se interfuisse concilio Northamptonæ, cum fugam ornaret Thomas Beketus, & morti ejus Cantuariæ interfuisse.

Inter

Pag. 382.

Robertus

Tipetotus

præfectus

Cambriæ.

Thomas de

Clara obiit

in Hibernia

1287.

Pag. 383.

Inter nobiles urbes orbis, quas fama celebrat, civitas Londonia, regni Anglorum sedes, una est quæ famam sui latius diffundit, opes & merces longius transmittit, caput altius extollit. Felix est aëris salubritate, Christiana religione, firmitate munitionum, natura situs, honore civium, pudicitia matronali, ludis etiam quam jucunda, & nobilium est foecunda virorum. Quæ singula semotim libet inspicere.

Tum in Londonia, tum in suburbio, tredecim majores ecclesiæ conventuum, præter minores parochias 127. A religione.

Habet ab ^{occidente} a oriente arcem Palatinam, ab ^{occidente} duobus castellis munitissima.

Portas habet 7.

Londonia similiter ab austro murata & turrata fuit, sed fluxus: piscosus Tamesis, mari infuso refluxoque qui illac allabatur, moenia illa tractu temporis alluit, labefactavit, dejecit. Muri urbis ad meridiem.

Item sursum ab occidente palatium regium: continet super fluxum eundem, ædificium incomparabile, cum antemurali & propugnaculis, 2. millibus ab urbe, suburbano frequenti continuante.

Item ab Euroaquilone sunt pascua, rivi, molendina, & saltus, latebræ ferarum, videlicet damarum, cervorum, aprorum, & taurorum sylvestrium.

Fons Sacer, fons Clericorum, fons Clementis in suburbiis præcipui.

Londonia tempore Stephani ostentabat equitum 20. millia, peditum ^b 40.

Tres principales ecclesiæ Londoniæ scholas ex privilegio habebant.

Scholastici Londini in literis frequenter pericula faciebant.

Publicæ coquinæ prope ripam Londini.

Celebre spectaculum nobilium equorum venalium Londini sexta feria. Ibidem certamina equorum. In eodem campo forum bovinum, ovinum, & porcinum. Pag. 384.
vinum
efelde.

Londonia per regiones distinctas consules & vicecomites habet. Habet senatoriam dignitatem & magistratus minores.

Habet eluviones & aquæductus.

Solæ pestes Londini immodica stultorum potatio & frequens incendium.

Londonia pro theatralibus ludis habent miraculorum & passionum sanctorum repræsentationes.

Singulæ scholæ singulas pilas habent.

a Voces supra lin. sunt à manu ipsius Lelandi, qui nimirum ita legend. censuit. Aliter tamen in Codice Marescallano, quem diligenter & accurate edidimus sub finem octavi voluminis Itinerarii Lelandi. *b* 60. in Ed. nostra prædicta è Cod. Marescallano.

Singulis diebus dominicis in Quadragesima exit in campos juvenum recens examen in equis bellicosis, & certamine primis, quorum quisque aptus in gyros currere doctus equos. Erumpunt à portis catervatim filii civium laïci, instructi lancæis & scutis militaribus: juniores hastilibus ferro dempto præfurcatis simulachra belli cient, & agonisticam exercent militarem.

In feriis paschalibus ludunt quasi proelia navalia, ubi victus nonnunquam in profluentem cadit.

In festis tota æstate juvenus se exercet saltu, arcu, lucta, jactu lapidum, & choreis.

In festis diebus hyeme tauri & ursi publice canibus exagitantur.

Ubi autem fossa, proxima muris aquilonalibus, congelatur, super glaciem lapsu pedum ludum nonnunquam invicem se palis petentes.

Cives suum jus venandi habent in Midlesax, Herfordshire, & tota Chiltra.

Omnes fere episcopi, abbates, & magnates Angliæ, quasi cives & municipes sunt Londini, sua ibi habentes ædificia præclara, ubi se recipiunt, ubi divites impensas faciunt.

Londonia Matildem imper: & Henricum 3. regem protulit.

E libro Gul: filii Stephani, civis London: de vita Thomæ.

Thomas Beketus sub Roberto priore aliquandiu in monaster: de Mereton educatus.

Thomas adolescens studuit Parisiis.

Thomas vicecomitum clericus London:

¶ Thomas per Baldwinum archid: & Eustachium, fratres Bonionenses, hospites patris sui, familiaris factus Theobaldo Cantuar.

¶ Thomas Rogerum de Ponte episcopi, unum de suis olim clericis, ad archiepisc: promovit Ebor:

¶ Hic Rogerus de Ponte episcopi primum invidebat succes. . . . Thomæ Beketi. Pag. 385.

¶ Thomas refugium habuit apud Gualterum, fratrem Theobaldi archiepiscopi, & tum archid: Cantuar: postea vero episcopum Rofensem.

¶ Thomas primum habuit ecclesiam S. Mariæ in littore London, ex dono Joan: Wigorn: episcopi, postea accepit ecclesiam de Otheford ex dono Theobaldi archiepiscopi.

¶ Postea habuit præbendam London: & alteram Lincoln:

¶ Thomas deinde studuit legibus Bononiæ per annum, & postea Autifiodori.

¶ Thomas factus diaconus & archid: Cantuar:

¶ Thomas opera Henrici, Winton: episcopi, factus cancellar: Angl: Flandrenses

S. Marie
hille.
Vita Tho-
mæ Beket.

Flandrenses opera Thomæ Angl: expulsi, & castella, quæ de novo multa firmaverant, diruta.

Thomas palatium regis, ruinam minans, Londini incredibili celeritate reparat.

Thomas sibi perquirebat præposituram Beverlaci, donationem præbendarum de Hastinges à comite Augensi, turrim London: cum servitio militum addictorum, castellariam Eye cum honore septies 20. militum, & castrum Berchamstede.

Thomas decanus de Hastinges. Comes Augensis. Eye castrum.

Robertus canon: de Mereton confessor Thomæ.

Richardus de Ambli, vir mag: profapiæ, clericus Thomæ.

Henricus rex filium & heredem suum Thomæ alendum & docendum commisit.

Thomas singulis diebus mag: erogabat dona.

Thomas secrete passus est flagra à Roberto priore S. Trinitatis London: & Cantuar: à Thoma presbytero S. Martini.

Henricus 2. opera Thomæ perfecit orient: partem ecclesiæ monaster: de Mereton.

Henricus ante pascha jejunabat & vigilabat apud Mereton.

Robertus de Melum Anglus, qui studuerat in Gallia, opera Thomæ factus episcopus Herefordensis.

Robertus de Melum.

Et Gul: monach: S. Martini de campis, qui etiam in Gallia studuerat, factus est abbas Ramesiæ.

Rex Henr: videns pauperem hyeme tenuiter vestitum, Thomam pene reluctantem pallio spoliat, & pauperi dat.

Thomam, in Gallia apud S. Gervasium ægrotantem, reges Angl: & Franc: invisebant.

Auketinus, prior Legestriæ, Roma rediens, manica Thomæ tunicam vituperat.

Thomas 52. clericos in obsequio suo dum esset Cancellar: habet.

Thomas orator missus ad regem Franc: pro Margareta, ejus filia, quæ nuberet Henr: Henr: filio, ingentem comitatum & m . . . . supellect: splendorem secum tulit.

Mirabilis rex Angl: cujus cancellar: talis ac tantus incedit.

Vox Francorum. Pontois.

Pons Isaræ.

Thomas in reditu à Gallia Guidonem de Lavall, regis impugnatorem, cepit, & in carcerem trussit.

Thomas 700. milites habuit in obsidione Tolos . . . . si usus fuisset consilio Thomæ urbem cepisset . . . . .

Et postea ex suis 700. equites, 1200. stipendiar . . . . . merentes . . . . .

Thomas eques Ingelramum equitem Francum proelio vicit, Pag. 386. & ejus equum præripuit.

Gilebertus habitu monachus vinum vel carnes non gustans, Gilbertus ex Herefordensi factus est episcopus London: Hic solus Henrici factum non probavit, quod Thomam ex bellatore archiepiscopum fecerat.

Gilbertus episcopus Hereforden:

Henricus

JOANNIS LELANDI

Henricus, filius Henrici regis, & Richardus Luci, cum aliis magnatibus interfuere consecrationi Thomæ.

Alexander papa 3. misit Thomæ pallium per Joan: Sarsbiriensem.

Thomas usus est convictoribus monachis ac clericis honestiss: ac literatiss:

Rogerus comes de Clare. Vide num legendum, Richardus. Radulphus de Diceto legit Rogerus.

Thomas intendebat revocare castrum de Tunebridge à Rogero comite de Clare, quod ab ecclesia Christi Cantuar: ^a alienata fuerat, & hoc accessit ei ad cumulum indignationis.

Hic comes de Clare omnes fere nobiles propinquitate habebat sibi adhærentes. Et sororem pulcherr: totius regni habebat, quam rex aliquando viderat.

Thomas ecclesiam de Einesford Laurentio cuidam donavit. Gul. de Einesford, dominus villæ, hominem Laurentii extulit. Thomas Gul. excommunicavit. Hinc altera mali causa accrevit Thomæ.

Contentio apud Dunestaple inter Simonem, filium Petri, & Philip: de Broi, canonicum de Bedeford, qui sacerdotio suo ad annum multatus est, quod Simonem verbis parum honestis exacerbaverit.

Gul: Malus vicinus, nepos Eudonis, comitis Britan: Engelgerus de Boum, Hugo de Gundevilla, Hugo de Mandevilla, Richardus Humex constabularius, Gul. filius Joannis.

Mr. Radulphus canon: eccles: London: in divina pagina doctor præcipuus.

Eduardus Grime crucifer Thomæ.

Simon de Creil miles abbas S. Augustini.

. . . Sarsbirienfis ab adolescentia de bonis eccles: Cantuar: educatus.

. . . . . ter Hereberti
. . . . . ham extremis vitæ
. . . . . s sacerdos fuit.

Concilio de Clarendune interfuit Thomas, sed decretis regis Henr: non sine summa difficultate subscripsit.

Robertus archid: Oxfordensis, & postea episcopus Herford: familiaris ac clericus Thomæ.

☞ Duo Joannes Sarsbirienfes familiares Thomæ, quorum alter fuit electus à rege in episcopum Pictavensem, alter exulabat.

Thomas repulfus à colloquio regis apud Wodestok.

Thomas venit Northamptonam ad concilium, jubente rege; sed primo unum è servis miserat, id quod rex graviter tulit.

Quæfita ratio ecclesiarum vacantium tempore cancellar: Thomæ.

Joannes de Planeta & Radulphus de Diceto

Dici archid: London: ecclesiz indolebant infelicitati Thomæ.

^a F. alienatum.

Rex Gul: qui acquifivit Angl: potuit . . . . . lippus de Calna
 clericos fuos domare. Odo, frater ejus, ... London: familiaris
 & Stigandus, archiepifcopus Cantuar: Thomæ.
 exemplo funt. . . . . annes Teifun baro

Thomas fugit à Northamptona in . . . . . fautor Herberti.
 Cantiam: inde in Galliam. . . . . es honoris de . . . . . ode.

Gul: de Albeni, comes Arundel, cum . . . . . as Ridel ar . . . . .
 aliquot epifcopis ad pont: Ro: miffus ab . . . . . Cantuar: & Ri . . . . .
 Henrico rege contra Thomam. . . . . hid: Pic . . . . .

Comes Arundel nomine regis polli- . . . . . liares . . . . . Thomæ.
 cetur auctarium denariorum Petri in

Angl: nomine Henrici, ut Thomam dignit: privaret.

Guido, clericus regis, decanus de Waltham.

Thomas exul ftudebat literis.

^{am}
 Stephanus de Okatona, Aluredus de Wathemeftede, Alanus
 de Croindon in carcere fuerunt London: tanquam Thomæ
 familiares, fed pecunia redemerunt fe.

Nigellus de Saccavilla, regis figillifer, excommunicatus à
 Thoma.

Alanus de Nova villa, Hierofoly: iturus, ab excommunicat:
 abfolutus à Gilberto, epifcopo London:

*E chronico Joannis Hardingi, qui rithmis vernaculis Anglo- Pag. 387.
 rum hiftoriam fcripfit. Floruit autem tempore Henrici
 quinti, Henrici 6^{ti}. & Edouardi 4ⁱ.*

Walter of Oxforde an hiftoriographer.

Sum fay that Alcluith was the cyte that now is cawled
 Dounbriton.

Sum fay that it ftoode at the ende of the Picthe walle.

Sum fay that it was the cyte that now ys cawled York.
 Leyland. This hath no fhadow of trewth.

Bladud when he had ftudied at Athenes brought Philofo-
 phers with hym yn to Britayne, that tawght at Staunford as in
 an univerfite. Leland. This is like a dreme.

King Leyre made a temple of Janus at Leyrceftre, wheriu
 he was buried.

Condage made a temple of Mars at Perth, that now is
 cawled S. Johns towne yn Scotlande. he alfo made the tem-
 ple of Minerva in the cyte of Bangor.

Belinus made the cite of Cair uske, now cawled Cairlegion.

King Hely was buried at Hely.

Claudius the emperour landed at Cairperis.

Ruteport, now cawled Sandwiche.

Scottes, that is to fay a collection of many yn to one.
 Leland. Thys etymon pleafeth not me.

Tom. 2.

H h h

Coile

JOANNIS LELANDI

Coile set his daughter Helene to lerning.

Wher than he made Thongcastel as menne told }
In Lindefey, that now is castre on the wold. }

The castel of Genoren builded by Vortiger nere the ryver
of Guay.

Hengist beheded at Conanboro in Kent.

Uther Pendragon builded a castel cawled Pendragon.

Uther besegyng the town of Verolame, wherin Hengifte
funnes lay, rased fore the walles therof.

At port Ritipine, that now is Dovar. Leland. Afore he
cawled yt Sandwiche.

Arturius. The last batayle betwixt Arthure and Modred was by the
Ryver of Camblayne. Leland. corrupte pro Alaune.

Eata bishop of Exham apon Tine.

Pag. 388. Anglesfeld in Barkshire.

Uthermar flu:

{ As Colman notified
{ In his cronicle and his cataloge
{ Entitled also wel in his dialoge.

King Edmund Ireyside an Knute faught in the isle of Olney.

Rees, other wise cawled Richarde.

William Rufus builded the new castel apon Tine, and
caused the town to be walled. Leland. This is clene false
as concerning the towne waulle.

Harding, at the motyon of king Henry the v. bowght yn
Scotland for iiii. C. and fyfye markes certen writynges of
homage made by the Scottesche king onto king Henry the 2.
and his mother Mawde emperesse.

King Henry the 2. fowndid the priory of Newsted.

Pag. 389.

Ex historia Fabiani.

cap. 4.

The fawle of Gogmagog, now cawled the fawle of Dover,
where Corineus threwe down Gogmagog.

cap. eodem.

Luddes town, which by shortnes of speeche is now cawllid
Lundon.

cap. 9.

The flower of histories yn Frenche.

cap. 17.

Glamargan, the which is to fay in Englishe Morgan's land.

cap. 28.

Moliuntius made the townes of Malmesbiry, and the Vyes.

cap. eodem.

Concordiæ

Templum Pacis made by Moliuntius, wher now Blakewel
hawle

hawle stondesth. Leland. But the table of Fabian's chronicle (as I remember) sayith, that templum Concordiæ stode where the chyrch of temple barre stondyth now. But as for the old worke of Blakewel hawle, that at this day remayneth, with owt fayle was the Synagog of the Jues.

capo. 30.
Gilbertus hylle, that now is cawld the Wreken.

capo. 43.
King Peridurus made the town of Pykering.

capo. 47.
Lud walled Lndon, and made Ludgate.
Lud buried in Portlud, or Ludgate.

capo. 55.
Gloceter afore the tyme of Claudius was cawld Cairleon. Leland. This ys manifestly false.

capo. 70.
A feld nere Winchester cawld Maefurian.
Guanus and Melga sent by Gratianus and Valentianus to molest the Britons that favored Maximus.

Leland. Thes wordes that folow were written in the margine of the 83. chapitre.

Thong castel stondesth with in iiii. myles of Feversham by the Tamise side, not far from Quinborow, which is now forfaren, and is cawld of the borderers Thong castel. Leland. Howbeyt, as Fabian sayith, yt ys taken of autors for a town in Lindesey. But Fabian errith sumwhat in the site of the castel.

capo. 88.
Cole moore.

capo. 89.
The cyte of Ambry now cawld Salisbury. Leland. . . . .

capo. 90.
Est Angles which is Norfolk and Sowthfolke.

capo. 104.
Nicol town, the which after sum menne is named Warwike. Leland. to no purpose. Pag. 390.

Ibidem.
Leland. Fabian, if he were not deceyved yn the name, *Arturius.* sayeth, that holy Gildas maketh mention of the valiantnes of Arthure. Wherefore he had an other exemplary then the printed, wher in by open wordes ys no mention of Arthure. More lykely yt is, that he had the folisch booke falsely intituled with Gildas name. For such a one remaineth yet in diverse libraries.

Rutupinum.

[Rutupinum Ethelberts palace by Sandwich]

Leland. Yn the margine of the 109. chapitre Fabian speketh meately wel of Ethelbertes palayce by Sandwic; but he knew nothing that yt was the felf place that the Romayns cawllid Rutupinum.

cap^o. 120.

Sainct Pauls chirch yn London was begon to be builded after sum writers of Sigebertus, King of Essex.

cap^o. eodem.

A citizen of London, at the exciting of King Ethelbert, builded a chyrch yn Thorney, now cawllid Westmynstre.

cap^o. 129.

Fabian maketh mention of an old regifre that should be yn Paulis chirch yn London, conteyning the fundation of yt, with diverse other old thinges concerning Englisch chroniques.

cap^o. 141.

In the mynstre of Deirewood, or Beverle.

cap^o. 162.

A down in Sowtherey cawled Ocle.

cap^o. 180.

Edward the sunne of Alured repaired Manchester defated by the Danes warre.

cap^o. 185.

John Lidgate, monke of Byri, made a treatise of king Athelstan, and Gui of Warwike that slew Colbrond the Dane.

cap^o. 196.

The body of S. Edward the martyr was tranlated to the abbay of Leof nere Herford.

cap^o. 197.

Ye shaul understande, that at this day the cyte of London had most building from Ludgate toward Westmynstre, and litle or none wher the chefe or hart of the cyte ys now, except that in divers places were housing, but they stooode owt of ordre. So many townes or cytes, as Cantorbury, York, and divers other in England, passed London yn buylding at those dayes, as I have seene or know by an old booke, cawled Domes day, sumtyme being in the Guyld hawl of London. But after the conquest yt encreased, and shortly passed al other.

Pag. 391.

cap^o. 198.

Lord Dane turned to Lurdayne.

cap^o.

cap^o. eodem.

Suanus bet down the walles of Exceter.

cap^o. 199.

Alphegus, bisshop of Cantorbury, martyred of the Danes at Grenewich by London.

cap^o. 200.

Canutus closed the lande of S. Edmund with a deepe diche.

cap^o. 204.

Okesford, or Otford.

cap^o. 209.

Hardycanute was buried the seconde tyme in saynct Clementes chyrch yard by sibe temple barre.

cap^o. 219.

Lindetingham, or Notingham.

Ibidem.

King William made a castel at Lyncoln.

cap^o. 222.

Fyer began in the chyrch of S. Pawle, and after brent a great part of London, anno 22. Gul. nothi.

cap^o. eodem.

The fyrst charter that was grawnted to London was by king Wylliam conqueror, and ys wryten yn Saxon conteyn- ing not past 1x. lines.

cap^o. 226.

Smithefeld was a place vacant where menne layed ordure, and was also a place of execution.

cap^o. 232.

The cyte of Nicol, now cawled Lincoln.

cap^o. 233.

The castel of Warwike, or Warwel.

cap^o. eodem.

The water of Urine, or Urne.

cap^o. eodem.

The abbay of Coggeshaul made by king Stephyn.

In the prologe before the actes of Richard the first.

The booke cawled Domesday yn Saxon speche whereyn the custumes, lawes, and names of the portgreves, or rulers, of London, before the tyme of Richard the first, were wryten, was imbefeled or lost by negligence.

Anno

Anno 1209.

Fig. 392. The mayre and shryves of London began in king John's day.
Afore king John's tyme London bridge was made of
tymbre.

Anno D. 1298.

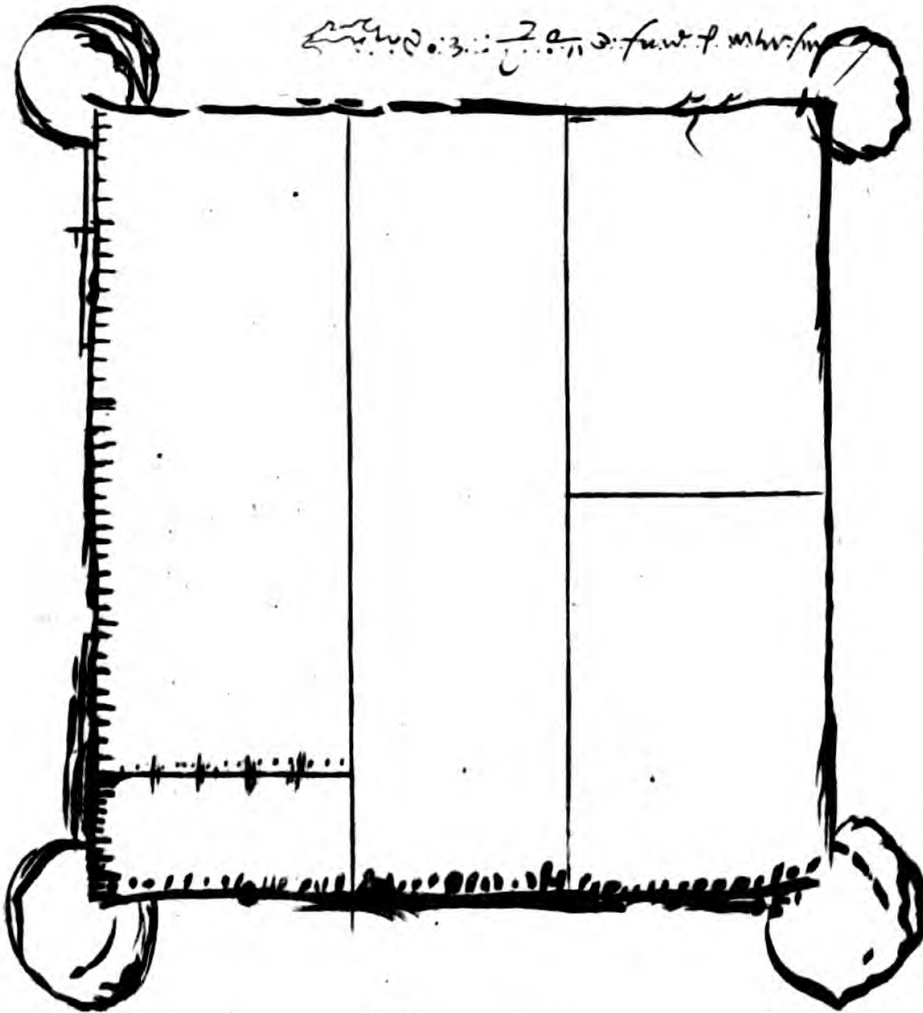
The tower yn the ward of Cornhil was broke up, and the
prifoners let owt.

Anno 1409.

Guild haule was begon. Tempore Henrici 4.
The executors of the testament of Whyttington builded
the Westgate of London yn the beginning of king Henry
the vi. dayes.

folium 226.

Pag. 393.

Nota Editoris.

Quamnam turrim hæcce rudis figura referat non adeo est manifestum. Epigraphe etenim, quam quispiam adposuerat, erasa est. Ejus tamen vestigia retinuimus. Ex ista notula, ad paginæ summitatem, "folium 226." quam & eidem manui debemus, conjecerim, ad Dunelmum spectare. At amicus noster, Joannes Bagfordius, cujus diligentiam & peritiam in rebus ad artis typographicæ primordia pertinentibus non possum non laudare, per litteras mihi indicavit, se existimare, nihil aliud per eam designasse Lelandum, quam Julii Cæsaris turrim; eam scilicet turris Londinensis partem, quæ quamvis ante aliquot annos alternantis fortunæ vices senserit, nunc temporis tamen antiquitatem præ se plane ferat.

Finis Tomi secundi Lelandi Coll.

